STRATEGIA PENTRU DEZVOLTARE TERITORIALĂ INTEGRATĂ A MICROREGIUNII BANATULUI MONTAN

PENTRU PERIOADA 2026-2035

ASOCIAȚIA PENTRU
DEZVOLTARE INTERCOMUNITARĂ
ITI BANATUL MONTAN

Cuprins

Introducere 10
1. Context global și european 11
1.1. Concept de dezvoltare sustenabilă în context european 11
1.2. Context european în perioadele de programare: 2021-2027, 2028-2034 13
1.3. Context strategic transfrontalier și teritorial 17
1.4. Context strategic regional 18
1.5. Context strategic județean 19
1.6. Context strategic local 21
2. Mecanismul ITI 22
3. Delimitarea zonei ITI funcționale și a zonei de intervenție prioritară 26
3.1. Zona geografică vizată 26
3.2. Caracterul omogen al teritoriului 30
3.3. Particularități ale zonei ITI funcționale și a zonei de intervenție prioritară 32
4. Analiza de context 37
5. Procesul participativ și consultările publice 39
6. Analiza situației actuale, inclusiv analiza de oportunitate a dezvoltării microregiunii Banatului Montan 43
6.1. Analiza socio-economică 43
6.1.1. Demografie 43
6.1.2. Servicii sociale și infrastructură 50
6.1.3. Economie 79
6.1.4. Patrimoniu 99
6.1.5. Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) 105
6.2. Percepții și nevoi identificate prin consultare publică 124
6.3. Profilul societății civile și implicarea comunitară 126
7. Analiza SWOT și analiza nevoilor de dezvoltare 128
7.1. Analiza SWOT 128
7.2. Analiza nevoilor de dezvoltare 136
8. Misiune, viziune și abordarea integrată 144
9. Pilonii Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan 148
9.1. Pilon 1. Dezvoltare economică și competitivitate locală (ECONOMIC) 148

9.2. Pilon 2. Coeziune socială, servicii publice și calitatea vieții (SOCIAL) 150
9.3. Pilon 3. Patrimoniu, cultură și identitate locală (CULTURAL) 151
9.4. Pilon 4. Mediu, tranziție verde și dezvoltare durabilă (MEDIU) 152
9.5. Pilon 5. Guvernanță și cooperare micro-regională (COOPERARE) 153
10. Priorități de dezvoltare 155
11. Obiective cheie cu ținte măsurabile 156
12. Intervenții cu caracter integrat prioritare 157
12.1. Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului 158
12.2. Intervenție strategică integrată 2. Activarea patrimoniului industrial emblematic al Reșiței pentru turism 166
12.3. Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan 173
12.4. Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor 187
12.5. Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului 195
12.6. Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine 202
12.7. Intervenție strategică integrată 7. Natura în siguranță 210
12.8. Intervenție Transversală 1: Finanțarea studiilor de fundamentare și a documentațiilor tehnico-economice pentru investiții teritoriale 222
12.9. Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din teritoriul ITI Banatul Montan 225
13. Măsuri complementare și de sprijin 230
13.1. Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității 233
13.2. Măsură complementară și de sprijin 2: Schemă de micro-granturi pentru revitalizare socio-economică în comunitățile care aparțin de ITI Banatul Montan 236
13.3. Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizarea infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare 239
13.4. Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune 242
13.5. Măsură complementară și de sprijin 5: Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri local 245

13.6. Măsură complementară și de sprijin 6: Facilitarea participării active la programele de educație formală și non-formală, dobândirea de competențe și pregătirea pentru nevoile pieței muncii 248
13.7. Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/modernizarea infrastructurii de acces către obiectivele turistice din microregiune 251
13.8. Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru dezvoltarea societății civile din teritoriul ITI Banatul Montan 253
14. Asistență tehnică 256
15. Logica intervenției 258
16. Alinierea strategiei la cadrul strategic european 275
17. Mecanismul de prioritizare a proiectelor 277
18. Cadrul instituțional și mecanismele de guvernanță ITI 280
19. Cadrul de implementare și monitorizare a strategiei 286
20. Plan de acțiuni 295
21. Plan de finanțare a strategiei 297
Bibliografie 304
Anexe 307
Anexa 1 - Lista completă a UAT-urilor vizate de Strategie 307
Anexa 2 - Harta UAT-urilor care aparțin Banatului Montan 308
Anexa 3 - Fișele localităților 309
Anexa 4 - Lista proiectelor grupate pe intervenții strategice integrate, intervenții transversale și măsuri complementare și de sprijin 447
Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului 447
Intervenție strategică integrată 2. Activarea patrimoniului industrial emblematic al Reșiței pentru turism 453
Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan 456
Intervenție strategică integrată 4. Legendele Minelor 470
Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului 475
Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine 478
Intervenție strategică integrată 7. Natura în siguranță 480
Intervenție Transversală 1: Finanțarea studiilor de fundamentare și a documentațiilor tehnico-economice pentru investiții teritoriale 499

Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din teritoriul ITI Banatul Montan 503

Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității 512

Măsură complementară și de sprijin 2: Schemă de micro-granturi pentru revitalizare socio-economică în comunitățile care aparțin de ITI Banatul Montan 523

Măsură complementară și de sprijin 3: Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizarea infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare 526

Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune 555

Măsură complementară și de sprijin 5: Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri local 582

Măsură complementară și de sprijin 6: Facilitarea participării active la programele de educație formală și non-formală, dobândirea de competențe și pregătirea pentru nevoile pieței muncii 588

Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/modernizarea infrastructurii de acces către obiectivele turistice din microregiune 598

Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru dezvoltarea societății civile din Banatul Montan 606

Asistență tehnică 619

Lista tabelelor

Tabelul nr. 1: Baza legală a mecanismului ITI (Articolele 28-30 din Regulamentul (UE) 2021/1060) 22
Tabelul nr. 2: Coerența Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan cu mecanismul ITI 23
Tabelul nr. 3: Piramida vârstelor realizată la nivelul Microregiunii ITI Banatul Montan (2025) 48
Tabelul nr. 4: Evoluția sporului natural în microregiunii ITI Banatul Montan în perioada 2020-2025 49
Tabelul nr. 5: Dotările existente în unitățile de învățământ existente la nivelul Microregiunii Banatul Montan (2024) 62
Tabelul nr. 6: Principalele domenii economice din Reșița după cifra de afaceri înregistrată de angajatorii locali (2023) 86
Tabelul nr. 7: Evoluția numărului de șomeri și de salariați la nivelul microregiunii ITI Banatul Montan, în perioada 2015-2024 89
Tabelul nr. 8: Evoluția numărului de unități de primire turistică cu funcțiuni de cazare la nivelul microregiunii ITI Banatul Montan, în perioada 2020-2024 93
Tabelul nr. 9: Modul de alcătuire al indicelui compozit al dezvoltării locale (ICDL) 106
Tabelul nr. 10: Modul de interpretare al datelor normalizate (Z-score) 107
Tabelul nr. 11: Analiza SWOT – Demografie 128
Tabelul nr. 12: Analiza SWOT – Servicii sociale și infrastructură (locuire, educație, sănătate, transport, apă-canalizare, energie, servicii publice) 129
Tabelul nr. 13: Analiza SWOT – Economie 132
Tabelul nr. 14: Analiza SWOT – Patrimoniu 134
Tabelul nr. 15: Logica intervenției 258
Tabelul nr. 16: Grila de prioritizare utilizată pentru încadrarea proiectelor în intervenții strategice integrate și măsuri complementare și de sprijin 279
Tabelul nr. 17: Indicatori utilizați pentru monitorizarea Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan 290
Tabelul nr. 18: Identificarea principalelor riscuri asociate implementării strategiei 293
Tabelul nr. 19: Plan de acțiuni pentru implementarea Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii ITI Banatul Montan 295
Tabelul nr. 20: Plan de finanțare a Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii ITI Banatul Montan 297

Lista figurilor

Figura nr. 1: Obiectivele de dezvoltare durabilă 11
Figura nr. 2: Poziția ITI Banatul Montan în plan regional și național 26
Figura nr. 3: Componența ITI Banatul Montan 29
Figura nr. 4: Zone de polarizare și zone periferice 33
Figura nr. 5: Structurile implicate în ITI Banatul Montan 37
Figura nr. 6: Evoluția populației microregiunii ITI Banatul Montan în perioada 2020-2025 44
Figura nr. 7: Evoluția numărului de emigranți și previziuni pentru perioada următoare .. 45
Figura nr. 8: Evoluția numărului de imigranți și previziuni pentru perioada următoare ... 46
Figura nr. 9: Evoluția densității populației microregiunii ITI Banatul Montan în perioada 2020-2025 47
Figura nr. 10: Evoluția numărului de locuințe din microregiunea ITI Banatul Montan în perioada 2020-2024 51
Figura nr. 11: Structura fondului locativ în microregiunea Banatul Montan 53
Figura nr. 12: Comunități marginalizate declarate de autoritățile locale - municipiul Reșița 55
Figura nr. 13: Comunități marginalizate declarate de autoritățile locale - orașul Bocșa ... 56
Figura nr. 14: Comunități marginalizate declarate de autoritățile locale - orașul Moldova Nouă..... 56
Figura nr. 15: Comunități marginalizate declarate de autoritățile locale - orașul Oravița . 57
Figura nr. 16: Comunități marginalizate declarate de autoritățile locale (micro-regiunea ITI Banatul Montan, mediul urban)..... 58
Figura nr. 17: Localități rurale cu zone marginalizate din Județul Caraș-Severin 60
Figura nr. 18: Evoluția populației școlare a microregiunii ITI Banatul Montan în perioada 2020-2024 61
Figura nr. 19: Rata abandonului școlar pentru anul 2023 la nivelul județului Caraș-Severin 64
Figura nr. 20: Evoluția numărului de unități sanitare din microregiunea ITI Banatul Montan în perioada 2020-2024 65
Figura nr. 21: Rețeaua de transport din microregiunea ITI Banatul Montan 70
Figura nr. 22: Reabilitarea infrastructurii feroviare și inițiativa privind trenurile regionale descrise în broșura pentru investitori (Invest in Reșița, A guide for investors) 72
Figura nr. 23: Distribuția întreprinderilor active pe localități la nivelul anului 2025..... 83
Figura nr. 24: Distribuția întreprinderilor active pe domenii CAEN nivelul anului 2025 ... 84

Figura nr. 25: Rata de înmatriculare a noilor companii în perioada 2020-2024 la nivelul migroregiunii ITI Banatul Montan 85

Figura nr. 26: Evoluția produsului intern brut pe cap de locuitor în perioada 2018-2022, județul Caraș-Severin 89

Figura nr. 27: Structura ocupării forței de muncă în anul 2024, județul Caraș-Severin 91

Figura nr. 28: Sezonalitatea în funcție de numărul de înnoptări în microregiune ITI Banatul Montan 94

Figura nr. 29: Potențialul turistic al localităților componente 97

Figura nr. 30: Evidențierea ariilor protejate de la nivelul microregiunii ITI Banatul Montan 100

Figura nr. 31: Zone de concentrare a patrimoniului industrial la nivelul microregiunii ITI Banatul Montan 102

Figura nr. 32: Zone de concentrare a patrimoniului tehnic și minier la nivelul microregiunii ITI Banatul Montan 103

Figura nr. 33: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) pe dimensiuni majore la nivel micro-regional, județean și național 108

Figura nr. 34: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) la nivel micro-regional, județean și național 109

Figura nr. 35: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) pe domenii la nivel micro-regional, județean și național 110

Figura nr. 36: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) - indicatori incluși în domeniul „Populație și demografie”, la nivel micro-regional, județean și național 111

Figura nr. 37: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) - indicatori incluși în domeniul „Locuire”, la nivel micro-regional, județean și național 112

Figura nr. 38: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) - indicatori incluși în domeniul „Educație”, la nivel micro-regional, județean și național 113

Figura nr. 39: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) - indicatori incluși în domeniul „Sănătate”, la nivel micro-regional, județean și național 114

Figura nr. 40: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) - indicatori incluși în domeniul „Transport”, la nivel micro-regional, județean și național 115

Figura nr. 41: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) - indicatori incluși în domeniul „Apă”, la nivel micro-regional, județean și național 116

Figura nr. 42: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) - indicatori incluși în domeniul „Energie”, la nivel micro-regional, județean și național 117

Figura nr. 43: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) - indicatori incluși în domeniul „Atragerea forței de muncă”, la nivel micro-regional, județean și național 118

Figura nr. 44: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) - indicatori incluși în domeniul „Infrastructura turistică”, la nivel micro-regional, județean și național 119

Figura nr. 45: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) – indicatori incluși în domeniul „Atractivitatea economică”, la nivel micro-regional, județean și național 120

Figura nr. 46: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) – indicatori incluși în domeniul „Patrimoniu de mediu”, la nivel micro-regional, județean și național 121

Figura nr. 47: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) – indicatori incluși în domeniul „Patrimoniu cultural și industrial”, la nivel micro-regional, județean și național 123

Figura nr. 48: Nevoi identificate la nivelul comunităților ce compun ITI Banatul Montan 136

Figura nr. 49: Abordarea integrată a strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii ITI Banatul Montan 145

Figura nr. 50: Pilonii Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan 148

Figura nr. 51: Prioritățile de dezvoltare ale Strategiei de dezvoltare teritorială a microregiunii Banatul Montan 155

Figura nr. 52: Obiectivele și țintele Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan 156

Figura nr. 53: Intervențiile cu caracter integrat prioritare incluse în cadrul Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan 157

Figura nr. 54: Măsurile complementare și de sprijin incluse în cadrul Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan 230

Figura nr. 55: Corelarea intervențiilor strategice integrate cu măsurile complementare și de sprijin 232

Figura nr. 56: Modelul de guvernanță pentru coordonarea intervențiilor ITI.....280

Lista abrevierilor

Nr. crt.	Abreviere	Denumire completă
1.	ITI	Investiții Teritoriale Integrate
2.	ADTI	Asociația pentru Dezvoltare Intercomunitară
3.	UAT	Unitate administrativ-teritorială
4.	IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
5.	OS	Obiectiv Strategic
6.	OT	Obiectiv Transversal
7.	AR	Virtual Reality (Realitate Virtuală)
8.	VR	Augmented Reality (Realitate Augmentată)
9.	SF	Studiu de Fezabilitate
10.	PT	Proiect tehnic
11.	PR 2021-2027	Programul Regional Vest 2021-2027
12.	PEO 2021-2027	Programul Educație și Ocupare 2021-2027
13.	PCDIF 2021-2027	Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare 2021-2027
14.	PDD 2021-2027	Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027
15.	PNS	Programul Național Strategic
16.	CFR	Căile Ferate Române
17.	PNCNB	Parcul Național Cheile Nerei Beușnița
18.	UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură)
19.	ICDL	Indice Compozit al Dezvoltării Locale
20.	ONG	Organizație Non-Guvernamentală
21.	IT	Information Technology (Tehnologia Informației)
22.	CRM	Customer Relationship Management (Managementul Relației cu Clienții)
23.	GIS	Geographic Information System (Sistem Informațional Geografic)
24.	ADR	Agenția pentru Dezvoltare Regională
25.	MIPE	Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
26.	CC ITI	Comitetul pentru Coordonarea ITI
27.	GL ITI	Grupul de lucru tehnic pentru implementarea ITI
28.	AM	Autoritate de management
29.	AGA	Adunarea Generală a Asociației
30.	P	Pregătire (studii, avize, proiectare)
31.	I	Investiții (implementare lucrări/activități)
32.	O	Investiții (implementare lucrări/activități)

Introducere

Microregiunea Banatul Montan este un teritoriu cu o identitate geografică, economică, socială și culturală distinctă, caracterizat de un capital natural valoros și potențial de dezvoltare în multiple domenii. În acest context, autoritățile publice locale din teritoriu au decis să inițieze un demers comun pentru a sprijini dezvoltarea sustenabilă și integrată a zonei, prin constituirea Asociației pentru Dezvoltare Intercomunitară – Banatul Montan. Scopul principal al acestei inițiative este elaborarea și implementarea unei Strategii de Dezvoltare Teritorială Integrată care să permită accesarea fondurilor europene prin intermediul mecanismului Investițiilor Teritoriale Integrate (ITI). Această abordare oferă cadrul necesar pentru planificarea și coordonarea intervențiilor publice și private într-un mod strategic, coerent și adaptat nevoilor specifice ale microregiunii.

ITI este un instrument promovat de Uniunea Europeană pentru a sprijini dezvoltarea teritoriilor care prezintă provocări complexe, necesitând intervenții multisectoriale.

Strategia vine astfel ca un instrument de coordonare a diferitelor intervenții care se vor finanța din fonduri europene, având în vedere:

- dezvoltarea durabilă a microregiunii și a unităților administrativ-teritoriale componente;
- reducerea disparităților economice și sociale între localități;
- valorificarea resurselor naturale și a infrastructurii industriale și culturale;
- sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, a turismului și a ocupării;
- atragerea de investiții private și dezvoltarea unei guvernanțe locale eficiente.

De asemenea, strategia va acționa ca un cadru comun pentru accesarea coordonată a finanțărilor din diverse programe europene și naționale, în special din Fondurile Europene Structurale și de Investiții (FESI), facilitând cooperarea interinstituțională între UAT-uri și alinierea la prioritățile de dezvoltare naționale și europene.

Elaborarea strategiei este rezultatul unui proces participativ, ce a implicat consultarea actorilor locali – autorități publice, mediul de afaceri, organizații ale societății civile, instituții educaționale și culturale – cu scopul de a defini o viziune comună pe termen lung, precum și o agendă de acțiune concretă, orientată spre rezultate.

Această strategie reprezintă nu doar un document de planificare, ci și un instrument de guvernanță teritorială, menit să contribuie la asigurarea unei dezvoltări echilibrate și sustenabile, la consolidarea identității teritoriale a Banatului Montan, la facilitarea unui management eficient al proiectelor finanțate prin mecanismul ITI, precum și la creșterea capacității comunităților locale de a elabora și implementa politici publice eficiente.

1. Context global și european

1.1. Concept de dezvoltare sustenabilă în context european

Dezvoltarea durabilă reprezintă un pilon fundamental al politicilor publice europene și a fost consacrată la nivel internațional prin Raportul Brundtland (1987) al Comisiei Mondiale pentru Mediu și Dezvoltare, intitulat *„Viitorul nostru comun”*. Conform acestuia, dezvoltarea durabilă este definită ca fiind „dezvoltarea care satisface nevoile prezentului fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi”. Această definiție consacră un echilibru esențial între creșterea economică, incluziunea socială și protecția mediului.

La nivelul Uniunii Europene, dezvoltarea durabilă este recunoscută drept un obiectiv strategic de lungă durată, fiind consacrată explicit în articolul 3 alineatul (3) din Tratatul privind Uniunea Europeană. Prin acest angajament, UE urmărește să orienteze toate politicile și intervențiile publice către un model de dezvoltare care să asigure prosperitate economică, coeziune socială și utilizarea responsabilă a resurselor naturale.

Uniunea Europeană s-a angajat, de asemenea, la implementarea celor 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) stabilite prin Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a Organizației Națiunilor Unite, adoptată în anul 2015.

Dimensiunea europeană a dezvoltării durabile depășește granițele interne ale Uniunii. UE joacă un rol activ în guvernanța globală a dezvoltării durabile, promovând cooperarea internațională în domenii precum reducerea sărăciei, combaterea foametei, accesul la educație și sănătate, egalitatea de gen, apa curată și salubrizarea.

Figura nr. 1: Obiectivele de dezvoltare durabilă

Sursa: Curtea de Conturi Europeană

În acest cadru, UE a dezvoltat un set complex de politici și instrumente menite să răspundă provocărilor majore contemporane, precum schimbările climatice, tranziția către o economie cu emisii reduse de carbon, digitalizarea, inovarea, precum și reducerea inegalităților sociale[1].

Printre cele mai relevante inițiative europene se numără Pactul Verde European (European Green Deal), Planul de Acțiune pentru Economia Circulară, Programul de Acțiune pentru Mediu, Semestrul European, Politica de Coeziune a UE și Planul de Acțiune pentru implementarea Pilonului European al Drepturilor Sociale. Acestea promovează ocuparea forței de muncă, accesul echitabil la educație și sănătate, protecția socială și tranziția către modele de producție și consum sustenabile.

Comisia Europeană aplică o abordare integrată de tip „whole-of-government" în implementarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD), asigurând coerența între politici sectoriale, finanțare și mecanisme de guvernanță. Această abordare presupune aplicarea unor politici profund transformative, implicarea activă a societății civile și a mediului privat, mecanisme de monitorizare și raportare, precum și consolidarea rolului Uniunii Europene ca actor global în domeniul dezvoltării durabile.

Uniunea Europeană susține implementarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă printr-un cadru instituțional și financiar integrat. Semestrul European asigură coordonarea politicilor economice și sociale la nivelul statelor membre, în timp ce Cadrul Financiar Multianual și instrumentul NextGenerationEU sprijină financiar tranziția verde și digitală. Inițiativa „Better Regulation" îmbunătățește calitatea legislației europene, iar principiul coerenței politicilor pentru dezvoltare durabilă asigură alinierea intervențiilor publice la obiectivele de sustenabilitate.

Obiectivele de Dezvoltare Durabilă sunt integrate transversal în politicile Comisiei Europene și se regăsesc în cele șapte mari ambiții strategice ale Uniunii Europene:

1. Promovarea prosperității durabile și a competitivității economice
2. Consolidarea capacității de apărare și securitate
3. Sprijinirea coeziunii sociale și întărirea modelului social european
4. Protejarea calității vieții prin securitate alimentară, gestionarea durabilă a apei și protecția naturii
5. Apărarea democrației și a valorilor fundamentale
6. Întărirea rolului Uniunii Europene ca actor global prin parteneriate internaționale
7. Acțiune comună pentru pregătirea Uniunii Europene pentru viitor.

Implementarea Agendei 2030 se realizează printr-o guvernanță pe mai multe niveluri, statele membre având responsabilitatea principală pentru integrarea ODD-urilor în politicile naționale, regionale și locale.

[1] EUR – lex, Dezvoltare durabilă, informații disponibile la adresa https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/glossary/sustainable-development.html

Realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă presupune o mobilizare coordonată a instituțiilor publice, sectorului privat, societății civile, mediului academic și mass-media, în vederea asigurării unei tranziții echitabile către un model de dezvoltare verde și digital, rezilient și incluziv[2].

Monitorizarea progreselor în domeniul dezvoltării durabile este asigurată printr-un sistem riguros de indicatori elaborați de **Eurostat**, în cooperare cu Comisia Europeană, agențiile UE și statele membre. Raportul anual *„Dezvoltarea durabilă în Uniunea Europeană”* permite evaluarea evoluțiilor în raport cu ODD-urile și ajustarea politicilor publice atunci când este necesar, consolidând astfel caracterul dinamic și adaptabil al strategiei europene de dezvoltare durabilă.

Progresele în implementarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă sunt monitorizate prin evaluări naționale voluntare realizate de statele membre, completate de evaluări locale voluntare, tot mai frecvent utilizate de autoritățile locale și regionale pentru a transpune Agenda 2030 în angajamente concrete la nivelul comunităților.

1.2. Context european în perioadele de programare: 2021-2027, 2028-2034

Perioada 2021-2027

În perioada de programare 2021-2027, politica de coeziune a Uniunii Europene este organizată în jurul unui set modernizat de cinci obiective de politică (Policy Objectives – PO) menite să susțină creșterea inteligentă, durabilă și incluzivă a regiunilor:

- PO1 – O Europă mai competitivă și mai inteligentă, prin promovarea inovării, digitalizării și sprijinirea IMM-urilor;
- PO2 – O Europă mai verde, cu emisii reduse de carbon, orientată către tranziția către o economie neutră climatic;
- PO3 – O Europă mai conectată, prin dezvoltarea mobilității și a infrastructurii de transport și digitale;
- PO4 – O Europă mai socială și mai incluzivă, prin consolidarea ocupării forței de muncă, educației și incluziunii sociale;
- PO5 – O Europă mai aproape de cetățeni, prin promovarea dezvoltării teritoriale integrate și durabile a tuturor tipurilor de teritorii.

Aceste priorități reflectă orientarea strategică a Uniunii Europene către tranziția verde și digitală, coeziunea socială și dezvoltarea echilibrată a teritoriilor.

[2] Comisia Europeană, Abordarea UE privind implementarea ODD-urilor, disponibil la adresa https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/sustainable-development-goals/eu-approach-sdgs-implementation_en

Obiectivele de politică sunt susținute prin principalele fonduri ale Uniunii Europene, fiecare având arii prioritare de intervenție:

- Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) susține investiții în toate cele cinci obiective de politică, cu prioritate pentru PO1 (competitivitate și inovare) și PO2 (tranziție verde);
- Fondul Social European Plus (FSE+) are ca prioritate principală PO4 – Europa mai socială și mai incluzivă;
- Fondul de Coeziune (FC) sprijină în principal obiectivele PO2 și PO3, axate pe mediu și conectivitate;
- Fondul pentru Tranziție Justă (FTJ / JTF) oferă sprijin pentru obiective specifice dedicate regiunilor afectate de tranziția climatică, conform articolului 8 din Regulamentul FTJ;
- Programele Interreg dispun, pe lângă cele cinci obiective principale, de două obiective suplimentare:
    - o guvernanță mai bună a cooperări;
    - o Europă mai sigură și mai securizată, conform articolului 14 din Regulamentul Interreg[3].

Pentru perioada 2021–2027, bugetul Uniunii Europene este structurat pe două componente majore:

1. **Cadrul Financiar Multianual (MFF)**

Reprezintă bugetul de bază al UE pentru cei 7 ani de programare, prin intermediul acestuia fiind finanțate politicile clasice ale UE: politica de coeziune, politica agricolă comună, cercetare, educație, digitalizare și competitivitate.

Principalele arii de finanțare includ:

- Piață unică, inovare și digitalizare
- Coeziune, reziliență și valori europene
- Resurse naturale și mediu
- Migrație și managementul frontierelor
- Securitate și apărare
- Acțiune externă și vecinătate
- Administrație publică europeană[4]

2. **NextGenerationEU**

[3] Comisia Europeană, Priorități pentru 2021-2027, disponibil la adresa https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/how/priorities_en

[4] Cadrul financiar multianual 2021-2027, disponibil la adresa https://www.europarc.org/wp-content/uploads/2019/01/Multiannual-financial-framework-2021-2027-EUROPARC-Seminar-Dialogue-2018-.pdf

Este un instrument extraordinar de redresare economică, creat ca răspuns la criza generată de pandemia COVID-19. Principala sa componentă este Mecanismul de Redresare și Reziliență, care sprijină reformele și investițiile statelor membre în domenii precum tranziția verde, digitalizarea și consolidarea serviciilor publice.

Perioada 2028-2034

În context european, la data de **16 iulie 2025**, Comisia Europeană a publicat pachetul de propuneri privind **Cadrul Financiar Multianual 2028-2034**, care include Comunicarea intitulată *„Un buget dinamic pentru prioritățile viitorului”* – document de viziune asupra bugetului UE – precum și propunerile de regulamente sectoriale aferente fondurilor bugetare și propunerea de regulament privind instituirea unui cadru de performanță pentru gestiunea bugetului.

Noua arhitectură a bugetului Uniunii Europene este organizată în jurul a **trei piloni** fundamentali:

1. Pilonul de management partajat, care propune introducerea unor Planuri Unice de Parteneriat Naționale și Regionale, aplicabile Politicii de Coeziune, Politicii Agricole Comune și politicilor din domeniul Afacerilor Interne;
2. Pilonul dedicat competitivității, care prevede instituirea unui nou Fond pentru Competitivitate, gestionat direct de Comisia Europeană, alături de Facilitatea pentru Conectarea Europei (CEF) și alte instrumente europene din domeniul cercetării și inovării;
3. Pilonul aferent politicii de extindere și securității Uniunii Europene: Europa Globală.

Propunerile de regulamente pentru perioada 2028–2034 reflectă o integrare consolidată a Politicii de Coeziune cu alte politici europene majore, în special cu Politica Agricolă Comună, politicile de Afaceri Interne și Fondul Social pentru Climă.

Negocierile asupra propunerii de buget și a cadrului de reglementare au fost deja lansate în cadrul Consiliului Uniunii Europene, sub coordonarea Președinției daneze, prin intermediul unor grupuri de lucru dedicate analizării celor trei piloni propuși de Comisia Europeană.

Politica de coeziune va constitui unul dintre pilonii centrali ai propunerii Comisiei Europene privind bugetul Uniunii Europene. Aceasta va susține investiții în infrastructura de transport și energie, va sprijini întreprinderile mici și mijlocii inovatoare și va promova inițiativele de dezvoltare durabilă în mediul urban și rural, contribuind la reducerea disparităților regionale și la asigurarea unei dezvoltări echilibrate, fără a lăsa pe nimeni în urmă.

Sprijinul va fi acordat printr-o serie de măsuri-cheie:

- Sprijin pentru toate regiunile și un nivel ridicat de finanțare pentru coeziune;

- Implementarea sprijinului prin Planuri Naționale și Regionale de Parteneriat, care vor reuni sub un singur cadru principalele instrumente de finanțare ale UE;
- Concentrarea sprijinului asupra regiunilor mai puțin dezvoltate, prin garantarea unui nivel minim de alocare financiară;
- Introducerea de măsuri țintite în cadrul Planurilor Naționale și Regionale de Parteneriat pentru orașe, zone rurale și alte tipuri de teritorii, inclusiv regiunile de frontieră estică, insulele și regiunile ultraperiferice;
- Crearea de sinergii cu alte politici europene pentru maximizarea impactului fiecărui euro investit;
- O Politică de Coeziune mai flexibilă, capabilă să răspundă mai eficient la crize și la priorități emergente;
- Orientare pe termen lung, cu mai puține constrângeri tematice, permițând regiunilor să își adapteze intervențiile la nevoile specifice;
- O abordare bazată pe gestiune partajată, parteneriat și guvernanță pe mai multe niveluri, cu implicarea deplină a autorităților regionale în elaborarea și implementarea planurilor;
- Sprijin suplimentar pentru creșterea calității administrației publice și pentru consolidarea capacității instituționale.

Pentru susținerea coeziunii economice, sociale și teritoriale, Uniunea Europeană va aloca aproximativ 450 miliarde euro, incluzând sprijinul destinat comunităților rurale și celor din sectorul pescuitului. Dintre acestea, un minimum de 218 miliarde euro este rezervat regiunilor mai puțin dezvoltate, statele membre având obligația de a respecta pragurile minime de alocare stabilite prin reglementările europene.

Bugetul Fondului European de Solidaritate va fi triplat, ajungând la aproximativ 20 miliarde euro, în cadrul Facilității pentru Acțiuni ale Uniunii. De asemenea, programul Interreg, dedicat cooperării teritoriale, va beneficia de un buget majorat la 10 miliarde euro.

Vor fi puse la dispoziție fonduri suplimentare în valoare de 11,5 miliarde euro prin Facilatea UE pentru Acțiuni ale Uniunii, destinate sprijinirii orașelor, inovării interregionale și proiectelor de cooperare transfrontalieră.

În plus, cofinanțarea națională va fi diferențiată în funcție de nivelul de dezvoltare al regiunilor, astfel:

- 15% pentru regiunile mai puțin dezvoltate;
- 40% pentru regiunile în tranziție;
- 60% pentru regiunile mai dezvoltate[5].

[5] Comisia Europeană, Viitorul Politicii de Coeziune, disponibil la adresa https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/how/future-cohesion-policy_en

1.3. Context strategic transfrontalier și teritorial

Județul Caraș-Severin deține o poziționare strategică la frontiera de vest a României, având graniță directă cu Republica Serbia, fapt care îl conferă un rol cheie în dinamica cooperării transfrontaliere dintre Uniunea Europeană și spațiul Balcanilor de Vest. Această poziționare transformă județul într-un teritoriu de interfață, cu potențial ridicat de dezvoltare prin proiecte comune, mobilitatea forței de muncă, schimburi economice și acțiuni coordonate de dezvoltare teritorială.

Principalul instrument european care sprijină această cooperare este Programul Interreg IPA România–Serbia, care oferă cadrul financiar și operațional pentru dezvoltarea de proiecte comune în domenii precum infrastructura de transport și de frontieră, protecția mediului, prevenirea riscurilor naturale, turismul durabil, servicii publice și consolidarea cooperării instituționale.

Principalele provocări ale teritoriului inclus în program vizează domenii precum dezvoltarea socio-economică, mobilitatea, energia, gestionarea resurselor naturale și culturale și riscurile de dezastre naturale. Programul susține obiectivele Strategiei pentru Balcanii de Vest, contribuind în special la dezvoltarea socio-economică, promovarea relațiilor de bună vecinătate și consolidarea cooperării în domeniul securității și migrației.

Județul Caraș-Severin beneficiază de oportunitățile oferite de Strategia Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării (SUERD – EUSDR), unul dintre principalele instrumente macro-regionale ale Uniunii Europene. Această strategie promovează cooperarea între statele riverane Dunării în domenii precum conectivitatea, protecția mediului, gestionarea riscurilor naturale, dezvoltarea durabilă a turismului și consolidarea capacității administrative. Participarea la inițiativele SUERD oferă județului oportunitatea de a accesa proiecte multinaționale, de a dezvolta parteneriate strategice și de a integra teritoriul în rețele europene de cooperare.

În acest context, cooperarea transfrontalieră nu reprezintă doar o oportunitate, ci o direcție strategică de dezvoltare pentru județul Caraș-Severin, contribuind la reducerea efectului de barieră al frontierei și la transformarea acesteia într-un spațiu de conexiune și complementaritate economică și socială.

Dezvoltarea teritorială a județului este tot mai mult corelată cu dinamica programelor europene de cooperare, în special prin Interreg România–Serbia, care facilitează crearea de rețele de parteneriat durabile între autorități publice, organizații non-guvernamentale, mediul academic și sectorul privat de pe ambele maluri ale frontierei.

1.4. Context strategic regional

La nivelul Regiunii Vest, cadrul strategic pentru perioada 2021–2027 este asigurat printr-un set coerent de documente de planificare regională, care stabilesc direcțiile de dezvoltare economică, socială și teritorială.

Principalul document programatic este **Programul Regional Vest 2021-2027**, **care** urmărește transformarea regiunii într-un teritoriu competitiv la nivel european, bazat pe cercetare, inovare și digitalizare, capabil să atragă investiții și să asigure o calitate ridicată a vieții pentru cetățeni. Viziunea programului este orientată spre o dezvoltare echilibrată, conectată și sustenabilă, prin consolidarea capacităților de cercetare-dezvoltare, sprijinirea întreprinderilor, digitalizarea administrației publice și dezvoltarea competențelor resurselor umane. Prioritățile strategice vizează modernizarea economiei regionale, sprijinirea IMM-urilor, utilizarea tehnologiilor digitale în mediul urban, creșterea eficienței energetice, adaptarea la schimbările climatice și promovarea regenerării urbane verzi, cu accent pe incluziune socială și calitatea vieții în comunități [6].

Strategia Regională pentru Dezvoltare a Regiunii Vest 2021–2027 reprezintă un alt document important, care stabilește viziunea regiunii până în anul 2030 și definește șapte piloni de intervenție: economie bazată pe inovare, tranziție verde și adaptare la schimbări climatice, accesibilitate, educație și sănătate, turism și cultură, dezvoltare urbană durabilă și dezvoltare rurală. Strategia urmărește modernizarea bazei economice, creșterea calității vieții și reducerea disparităților teritoriale[7].

Complementar, **Planul de Dezvoltare Regională Vest 2021-2027** oferă o analiză detaliată a nevoilor și potențialului regiunii și fundamentează deciziile de investiții prin evidențierea principalelor oportunități și vulnerabilități: infrastructură deficitară, depopulare, disparități urban–rural, dar și poziționare strategică la frontiera UE, potențial turistic și existența unor coridoare europene de transport[8].

Un document strategic esențial este **Strategia Regională pentru Specializare Inteligentă (RIS3) a Regiunii Vest**, care orientează investițiile în cercetare, dezvoltare și inovare către domenii cu avantaj competitiv. Aceasta definește domenii prioritare precum agricultura și industria alimentară, TIC și automotive, eficiență energetică și

[6] ADR Vest, Programul Regional al Regiunii Vest pentru perioada 2021-2027, disponibil la adresa https://adrvest.ro/wp-content/uploads/2021/04/POR-Vest-2021-2027_Draft-2_16.04.2021.pdf
[7] ADR Vest, Strategia Regională pentru Dezvoltare pentru Regiunea Vest 2021-2027, disponibil la adresa https://adrvest.ro/wp-content/uploads/2020/11/Strategie-PDR-Regiunea-Vest.pdf
[8] ADR Vest, Planul pentru Dezvoltarea Regională a Regiunii Vest în perioada 2021-2027, disponibil la adresahttp://apmtmold.anpm.ro/upload/191472_Planul%20pentru%20dezvoltare%20regionala%20Regiunea%20Vest%202021-2027.pdf

construcții sustenabile, industria prelucrătoare, industriile culturale și creative și domeniul sănătății și calității vieții[9].

Dezvoltarea turismului nu beneficiază de o strategie separată la nivel regional, însă este integrată în documentele strategice menționate, care prevăd consolidarea turismului cultural, balnear, ecoturistic și de afaceri, prin valorificarea patrimoniului cultural și natural și dezvoltarea infrastructurii de agrement.

În plus, pentru teritoriile afectate de restructurări industriale, **Planul Teritorial pentru o Tranziție Justă** sprijină conversia economică a zonelor miniere și industriale, prin investiții în diversificarea economiei, recalificare și inovare.

Aceste documente strategice creează cadrul integrat care fundamentează intervențiile de dezvoltare la nivel regional și local în Regiunea Vest pentru perioada 2021–2027.

1.5. Context strategic județean

Contextul strategic județean este definit de ansamblul documentelor de planificare și programare care stabilesc direcțiile de dezvoltare ale județului, în corelare cu strategiile naționale și regionale. Aceste documente oferă cadrul pentru orientarea investițiilor publice și private, pentru prioritizarea intervențiilor și pentru utilizarea eficientă a fondurilor europene și naționale.

Strategia de dezvoltare durabilă a județului Caraș-Ceverin pentru perioada 2022-2027 reprezintă documentul strategic care stabilește direcțiile majore de intervenție pentru dezvoltarea teritorială, economică și socială a județului.

Strategia este construită în jurul a șase axe strategice, care urmăresc:

- consolidarea coeziunii teritoriale prin dezvoltarea infrastructurii de transport, edilitare și de comunicații, mobilitate urbană durabilă și cooperare intercomunitară;
- creșterea conectivității județului în plan regional, național și transfrontalier;
- îmbunătățirea calității vieții prin dezvoltarea serviciilor de sănătate, sport, agrement și incluziune socială;
- modernizarea sistemului educațional preuniversitar și universitar, în corelare cu nevoile economiei locale;
- protecția mediului prin îmbunătățirea calității aerului, reducerea poluării apelor și managementul durabil al deșeurilor;
- creșterea competitivității economice prin sprijinirea antreprenoriatului, diversificarea economiei și dezvoltarea zonelor rurale.

[9] ADR Vest, Regiunea Vest Strategia Regională de Specializare Inteligentă, disponibilă la adresa https://adrvest.ro/wp-content/uploads/2022/12/Strategia-Regionala-de-Specializare-Inteligenta-a-Regiunii-Vest-2021-2027-RIS3-.pdf

Viziunea strategică a județului vizează transformarea Caraș-Severin într-un județ verde, antreprenorial și atractiv pentru locuitori și investitori, bine conectat la rețelele naționale și internaționale, cu un nivel crescut al calității vieții, un sistem educațional performant și un sector turistic diversificat, care valorifică inteligent resursele naturale și culturale și promovează cooperarea comunitară[10].

Programul Strategic de Dezvoltare a Turismului pentru zona formată din județele Timiș, Caraș-Severin și Mehedinți reprezintă un alt document important care creează cadrul de planificare prin care se susține dezvoltarea turismului ca motor al creșterii economico-sociale.

Documentul are ca **obiectiv general** promovarea dezvoltării durabile a zonei prin consolidarea planificării strategice în domeniul turismului și valorificarea potențialului turistic comun.

Principalele **direcții de acțiune** vizează:

- modernizarea și dezvoltarea infrastructurii de acces către obiective turistice;
- îmbunătățirea sistemelor de informare și marcaj turistic;
- reabilitarea și valorificarea patrimoniului cultural, industrial și natural;
- diversificarea ofertei prin dezvoltarea turismului rural, tematic și de nișă;
- promovarea produselor turistice transfrontaliere, inclusiv valorificarea potențialului Dunării;
- revitalizarea stațiunilor balneo-climaterice;
- creșterea calificării forței de muncă din domeniul turismului[11].

În ansamblu, cadrul strategic al județului Caraș-Severin evidențiază o orientare clară către **dezvoltare durabilă, creșterea conectivității, valorificarea resurselor naturale și culturale și diversificarea economică**. Documentele strategice existente oferă un cadru coerent pentru atragerea finanțărilor europene și naționale, precum și pentru implementarea de proiecte integrate care să contribuie la reducerea disparităților teritoriale și la îmbunătățirea calității vieții. În acest context, proiectele de dezvoltare locală se poziționează ca instrumente esențiale pentru operationalizarea obiectivelor strategice și pentru transformarea potențialului județului în rezultate concrete pentru comunități.

[10] Strategia de dezvoltare durabilă a județului Caraș-Ceverin pentru perioada 2022–2027, disponibil la adresa https://www.cjcs.ro/data_files/2022/anexa%20completa%20la%20hcj%20151%20din%202022%20strategie%20judet-FINAL.pdf

[11] Programul Strategic de Dezvoltare a Turismului la Nivelul Zonei Formate din Județele Timiș, Caraș-Severin și Mehedinți, disponibil la adresa https://www.cjcs.ro/data_files/content/program-de-dezvoltare-turism.pdf

1.6. Context strategic local

Contextul strategic local este fundamentat pe documentele de planificare existente la nivelul unităților administrativ-teritoriale din teritoriu, acolo unde acestea sunt disponibile. Deși nu toate localitățile dispun de strategii actualizate, analiza documentelor existente evidențiază un **set convergent de probleme, nevoi și direcții de intervenție**, care caracterizează în mod similar întreg teritoriul analizat.

În ansamblu, strategiile locale evidențiază o serie de **provocări comune**, dintre care se remarcă:

- declinul demografic și migrația populației active;
- îmbătrânirea populației și reducerea bazei de forță de muncă;
- infrastructură locală de transport și utilități insuficient modernizată;
- acces inegal la servicii publice de calitate, în special în localitățile mai mici și izolate;
- nivel redus de diversificare economică și dependență de sectoare tradiționale;
- valorificare insuficientă a capitalului natural și infrastructurii culturale;
- capacitate administrativă limitată și nevoia de consolidare a cooperării intercomunitare.

Totodată, din analiza documentelor strategice locale rezultă un set de **direcții de acțiune similare**, centrate pe:

- modernizarea infrastructurii rutiere și edilitare;
- creșterea eficienței energetice a clădirilor publice și rezidențiale;
- dezvoltarea serviciilor publice de bază (educație, sănătate, asistență socială);
- sprijinirea antreprenoriatului local și diversificarea economiei;
- dezvoltarea turismului local, ecologic și de nișă;
- digitalizarea serviciilor publice și consolidarea capacității instituționale.

Analiza comparativă a documentelor disponibile arată o aliniere substanțială a obiectivelor locale cu strategiile județene și regionale, ceea ce creează premisele pentru implementarea unor intervenții integrate, cu impact teritorial, în concordanță cu politicile de coeziune ale Uniunii Europene și cu prioritățile naționale.

2. Mecanismul ITI

Instrumentul Investiții Teritoriale Integrate (ITI) este o componentă a politicii de coeziune a Uniunii Europene, concepută pentru a permite implementarea unor strategii teritoriale integrate și multisectoriale. Existența sa este reglementată de Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului, care stabilește cadrul general de sprijin pentru fondurile structurale și de investiții europene în perioada 2021–2027.

Tabelul nr. 1: Baza legală a mecanismului ITI (Articolele 28-30 din Regulamentul (UE) 2021/1060)

Articol	Prevederi
Articolul 28 - Dezvoltarea teritorială integrată	✓ Prevede faptul că, atunci când un stat membru sprijină dezvoltarea teritorială integrată, acest lucru se realizează prin strategii de dezvoltare teritorială sau locală. ✓ În cazul strategiilor care implică mai multe fonduri, statul membru trebuie să asigure coerență și coordonare între acestea.
Articolul 29 - Strategiile teritoriale	✓ Prevede faptul că strategiile teritoriale implementate în cadrul ITI trebuie să includă: ○ zona geografică vizată de strategie; ○ o analiză a nevoilor de dezvoltare și a potențialului zonei, inclusiv a interconexiunilor economice, sociale și de mediu; ○ o descriere a unei abordări integrate, care răspunde nevoilor și potențialului zonei; ○ o descriere a implicării partenerilor, în conformitate cu principiile parteneriatului stabilite în articolul 8. ✓ Prevede faptul că strategia poate include și o listă a operațiunilor ce urmează a fi sprijinite. În lipsa unei liste, selecția operațiunilor este realizată sau co-realizată de către autoritățile teritoriale competente. Acestea colaborează cu autoritățile de management în definirea sferei de aplicare a operațiunilor sprijinite prin programele relevante. Dacă o autoritate teritorială preia sarcini ale autorității de management (altele decât selecția proiectelor), aceasta poate fi desemnată drept organism intermediar. ✓ Este prevăzută permisiunea de a solicita sprijin pentru elaborarea și pregătirea strategiilor teritoriale.
Articolul 30 - Investițiile teritoriale integrate	✓ Acest articol precizează că, atunci când o strategie teritorială implică investiții sprijinite din unul sau mai multe fonduri, mai multe programe sau mai multe priorități ale aceluiași program, implementarea se poate face sub forma Investițiilor Teritoriale Integrate (ITI). Acestea permit finanțarea acțiunilor din diferite surse, cu condiția respectării strategiei teritoriale aprobate.

Sursa: Autorul, pe baza Articolelor 28–30 din Regulamentul (UE) 2021/1060[12]

[12] Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, Regulamentul (ue) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil,

Pentru a demonstra alinierea Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan la cerințele și funcționalitatea mecanismului Investițiilor Teritoriale Integrate (ITI), este importantă evidențierea coerenței dintre prevederile regulamentare europene și structura strategică propusă. Strategia de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan pentru perioada 2026-2035, este realizată în acord cu prevederile Regulamentului (UE) 2021/1060, fiind construită ca un cadru de dezvoltare coerent și adaptat caracteristicilor zonei.

Tabelul de mai jos sintetizează principalele elemente de coerență între strategia elaborată pentru microregiunea Banatul Montan și cerințele mecanismului ITI.

Tabelul nr. 2: Coerența Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan cu mecanismul ITI

Cerințe și prevederi ale mecanismului ITI (conform Regulamentului UE 2021/1060)	Elemente corespunzătoare din Strategia de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan
Strategia trebuie să acopere un teritoriu desemnat (o zonă geografică vizată de strategie)	Strategia se aplică microregiunii Banatul Montan, delimitată teritorial și administrativ, compusă din 15 unități administrativ-teritoriale care au convenit să colaboreze pentru dezvoltarea integrată a acestui teritoriu. *A se vedea capitolul „Profil geografic și istoric”.*
Analiză a nevoilor de dezvoltare și a potențialului zonei, inclusiv a interconexiunilor economice, sociale și de mediu	Strategia include o analiză detaliată a nevoilor de dezvoltare și a potențialului teritorial al microregiunii Banatului Montan, cu accent pe specificul zonei montane și pe caracteristicile sale socio-economice, demografice, culturale și de mediu. Sunt evidențiate principalele provocări structurale – precum depopularea, degradarea accentuată a infrastructurii industriale, degradarea spațiilor publice și slaba valorificare a capitalului natural – alături de oportunitățile de valorificare sustenabilă a resurselor naturale, a culturii și a potențialului turistic. Totodată, analiza surprinde interconexiunile economice, sociale și de mediu, fundamentând astfel intervențiile integrate care pot genera dezvoltare echilibrată și coeziune teritorială. *A se vedea capitolele „Analiza socio-economică”, „Analiza SWOT”, „Analiza nevoilor de dezvoltare”.*
Abordare integrată, multisectorială	Strategia aplică o abordare integrată și multisectorială, prin care intervențiile din domeniile economic, social, de mediu, cultural și infrastructural sunt corelate într-un cadru unitar. Aceasta asigură complementaritatea investițiilor, evitarea suprapunerilor și valorificarea sinergiilor dintre sectoare. Planificarea integrată permite ca fiecare măsură să contribuie simultan la mai multe obiective ale dezvoltării teritoriale, iar coordonarea între actori

migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize, disponibil la adresa https://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2021/07/21ba76dc5d97811f073b16d1568897e5.pdf

Cerințe și prevederi ale mecanismului ITI (conform Regulamentului UE 2021/1060)	Elemente corespunzătoare din Strategia de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan
	și domenii asigură coerența întregii strategii. *A se vedea capitolul „Misiune, viziune și abordare integrată”.*
Descriere a implicării partenerilor în pregătirea și implementarea strategiei	Pregătirea și implementarea Strategiei s-a realizat printr-un proces participativ, care a implicat activ actorii relevanți din teritoriu. Autoritățile publice locale, instituțiile publice sectoriale, mediul de afaceri, ONG-urile, instituțiile de cultură și mediul educațional au contribuit la identificarea nevoilor, definirea priorităților și validarea intervențiilor. Partenerii au fost implicați prin întâlniri tehnice, consultări tematice, ateliere de lucru și sesiuni de feedback, asigurând o abordare incluzivă și reprezentativă. În etapa de implementare, aceștia vor continua să joace un rol esențial în derularea proiectelor, monitorizarea rezultatelor și adaptarea intervențiilor la evoluția nevoilor teritoriale. *A se vedea capitolul „Procesul participativ și consultările pulice”.*
Abordare integrată a acțiunilor care urmează să fie implementate, care să răspundă nevoilor de dezvoltare identificate și potențialului zonei	Strategia urmărește o utilizare integrată și coerentă a resurselor disponibile, printr-o abordare multifond. Intervențiile propuse sunt concepute astfel încât să genereze sinergii între fonduri, axe prioritare și linii de finanțare, asigurând o corelare eficientă între obiectivele strategice și oportunitățile oferite de politicile europene, naționale și regionale. De asemenea, intervențiile și măsurile propuse în strategie sunt concepute într-o manieră integrată, astfel încât să răspundă simultan nevoilor de dezvoltare identificate și să valorifice potențialul specific al zonei. Intervențiile nu sunt tratate izolat, ci corelate între sectoare – economic, social, infrastructură, mediu, cultură și turism – pentru a crea sinergii și a maximiza impactul. Prin această abordare, acțiunile se completează reciproc, evită suprapunerile și urmăresc transformarea teritoriului prin soluții coerente, adaptate caracteristicilor Banatului Montan și oportunităților sale de dezvoltare. *A se vedea capitolul „Intervenții cu caracter integrat prioritare” și capitolul „Măsuri complementare și de sprijin”.*
Existența unor mecanisme de guvernanță pentru gestionarea ITI	Structura de guvernanță propusă pentru ITI Banatul Montan permite atribuirea de responsabilități clare Asociației pentru Dezvoltare Intercomunitară ITI Banatul Montan, în calitate de organism teritorial competent. Aceasta va asigura coordonarea implementării strategiei, gestionarea proceselor decizionale locale și colaborarea cu autoritățile de management, contribuind astfel la funcționarea eficientă a mecanismului ITI în teritoriu. A se vedea capitolul „Cadrul instituțional și mecanismele de guvernanță”.

Cerințe și prevederi ale mecanismului ITI (conform Regulamentului UE 2021/1060)	Elemente corespunzătoare din Strategia de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan
Strategia poate include o listă a operațiunilor propuse	Strategia include o listă clară și structurată a operațiunilor propuse pentru finanțare, organizate în funcție de logica intervenției. Aceasta cuprinde: 7 măsuri strategice integrate, fiecare conținând sub-proiecte concrete propuse pentru finanțare; 2 intervenții strategice integrate transversale, care sprijină implementarea unitară a strategiei pe întreg teritoriul; 8 măsuri complementare și de sprijin, menite să faciliteze, completeze și multiplice efectele investițiilor principale. *A se vedea capitolul „Intervenții cu caracter integrat prioritare” și capitolul „Măsuri complementare și de sprijin”.*
ITI ca instrument de implementare a strategiilor integrate	Strategia este construită pentru a fi implementată exclusiv prin mecanismul ITI, pe baza unei viziuni comune.
Accent pe reducerea disparităților teritoriale	Strategia vizează reducerea disparităților teritoriale prin sprijinirea unei dezvoltări echilibrate între zonele cu niveluri diferite de dezvoltare, încurajând investiții care contribuie la coeziune economică, socială și teritorială la nivelul întregii microregiuni.
Sprijin pentru dezvoltare durabilă și creșterea calității vieții	Strategia contribuie la dezvoltarea durabilă prin valorificarea responsabilă a resurselor naturale și a infrastructurii industriale și culturale, prin reconversia acestora în spații culturale, turistice sau de recreere. Totodată, intervențiile propun dezvoltarea unor facilități de agrement cu impact redus asupra mediului, asigurând o utilizare sustenabilă și pe termen lung a resurselor teritoriale. Intervențiile propuse oferă alternative sustenabile pentru petrecerea timpului liber și pentru creșterea atractivității teritoriale. Prin îmbunătățirea accesului la zone naturale, extinderea facilităților de recreere, regenerarea spațiilor publice și revitalizarea infrastructurii industriale și culturale, strategia contribuie direct la creșterea calității vieții locuitorilor, stimulând coeziunea socială și accesul la cultură. În ansamblu, măsura susține o dezvoltare echilibrată și responsabilă, în care infrastructura creată aduce beneficii atât vizitatorilor, cât și comunităților locale, consolidând atractivitatea teritoriului pe termen lung.

Sursa: Autorul

Astfel, ITI reprezintă un instrument de implementare teritorială integrată care permite utilizarea flexibilă și coordonată a mai multor fonduri și programe, printr-o abordare strategică multisectorială adaptată nevoilor teritoriale, cu implicarea activă a actorilor locali și delegarea deciziei de selecție a proiectelor către nivelul local sau regional.

3. Delimitarea zonei ITI funcționale și a zonei de intervenție prioritară

3.1. Zona geografică vizată

Microregiunea ITI Banatul Montan se definește printr-un cadru geografic și istoric aparte, care i-a conferit de-a lungul timpului un profil identitar distinct în peisajul național și european.

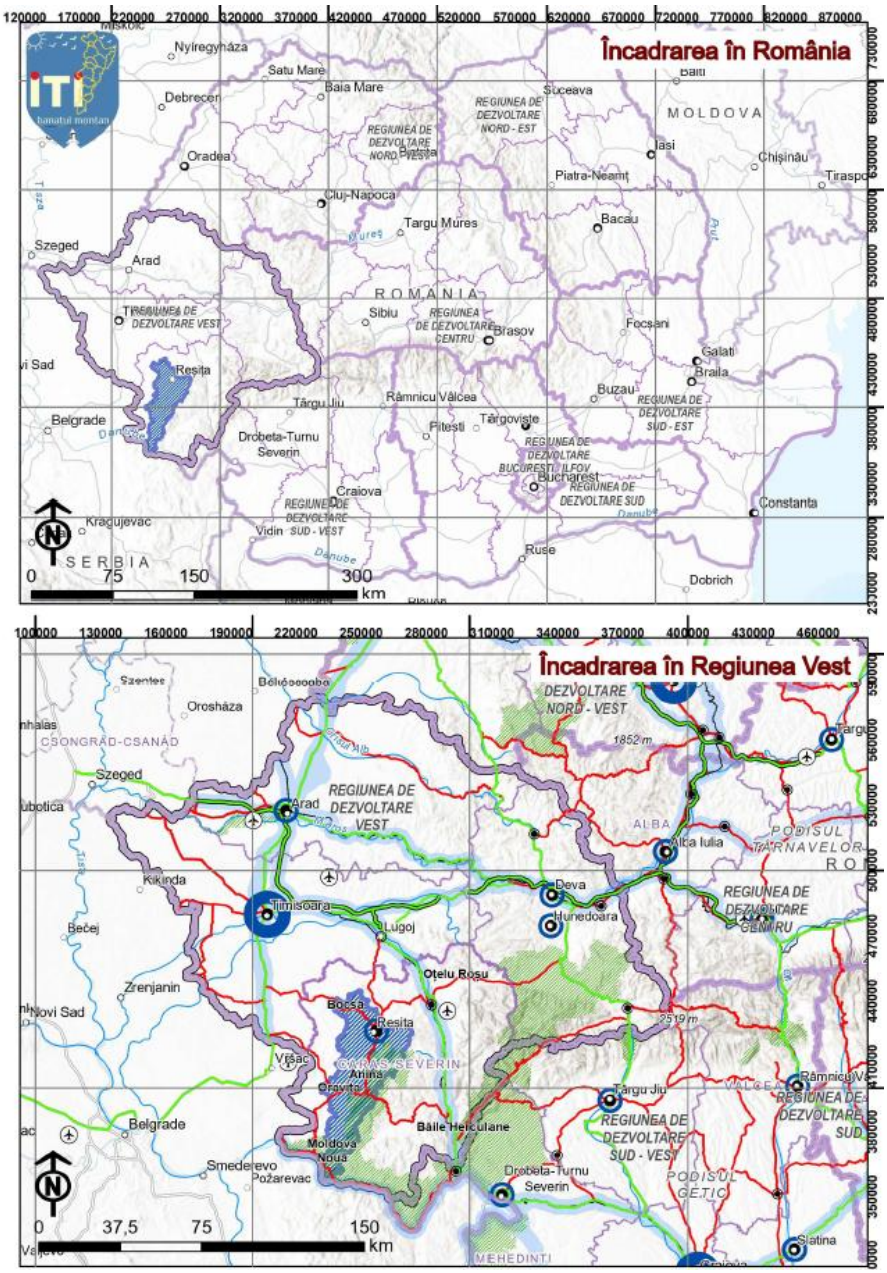

Figura nr. 2: Poziția ITI Banatul Montan în plan regional și național
Sursa: Autorul

Așezată în **sud-vestul României,** în județul **Caraș-Severin**, microregiunea se suprapune în mare parte peste unitățile montane ale **Munților Banatului, Munților Aninei, Locvei și Semenicului**, cu o extindere în zonele colinare și depresionare care asigură legătura cu **Dunărea** și cu **Câmpia de Vest.**[13] Relieful muntos, fragmentat de văi adânci și de culoare depresionare, a determinat atât modul de așezare al comunităților, cât și tipul de activități economice dominante.

Specificul multicultural al Banatului Montan, conferit de conviețuirea românilor cu comunități croate, sârbe, germane, maghiare și cehe, constituie un element esențial al identității sale sociale și culturale.

Din punct de vedere istoric, Banatul Montan s-a constituit într-un spațiu de interferență culturală și civilizațională, traversat de multiple influențe. În perioada habsburgică (secolele XVIII–XIX), regiunea a fost supusă unui amplu proces de colonizare și industrializare, care a determinat atât diversitatea etnică actuală, cât și configurarea centrelor urbane de tip industrial. Reșița, cu tradiția sa de peste 250 de ani în siderurgie și construcții de utilaje, a devenit un simbol al modernității industriale est-europene. Orașe precum Anina, Bocșa și Moldova Nouă s-au dezvoltat prin exploatarea resurselor naturale de cărbune, minereuri, lemn și prin infrastructuri industriale asociate, în timp ce Oravița s-a impus ca un important centru cultural și administrativ, marcând începuturile teatrului în limba germană din România și inaugurarea primei linii feroviare montane din țară.

Poziționarea geografică a microregiunii, la contactul dintre Munții Banatului și fluviul Dunărea, îi conferă o valoare strategică. Pe de o parte, relieful montan oferă resurse minerale, forestiere și peisaje naturale de o mare atractivitate turistică. Pe de altă parte, Dunărea asigură deschidere către coridoarele europene de transport, integrând regiunea în rețele economice și comerciale mai largi. **Cadrul natural se caracterizează prin biodiversitate ridicată, arii protejate** (Parcul Național Cheile Nerei – Beușnița, Parcul Național Semenic – Cheile Carașului, Parcul Natural Porțile de Fier) și **o ofertă turistică emergentă** centrată pe ecoturism, cicloturism și turism cultural.

În același timp, teritoriul prezintă trăsături clare de vulnerabilitate structurală, generate de restructurarea masivă a industriei extractive și metalurgice, de închiderea minelor și de contracția activităților industriale tradiționale. Localități precum Reșița, Anina, Bocșa, Moldova Nouă sau Oravița au fost puternic dependente de activități industriale, iar reconversia acestora necesită intervenții corelate, la scară supra-locală, care depășesc capacitatea individuală de acțiune a fiecărei administrații locale.

Tendințele de dezvoltare de ansamblu sunt marcate de procesul de tranziție de la o economie industrială, cu specializări tradiționale, către o economie bazată pe servicii, turism și antreprenoriat local. Patrimoniul industrial al Reșiței și Aninei este în curs de

[13] Asociația pentru dezvoltare intercomunitară ITI Banatul Montan, informații disponibile la: https://itibanatulmontan.ro/despre/

valorificare prin proiecte de reconversie culturală și turistică, în timp ce localități precum Văliug și Sasca Montană devin tot mai mult puncte de atracție pentru turismul de agrement și cel de proximitate. În paralel, comunele cu profil silvic se orientează către produse agroalimentare tradiționale și către turism rural și agroturistic.

Teritoriul microregiunii Banatul Montan a fost delimitat plecând de la necesitatea abordării integrate a unei zone cu profil geografic, economic și social specific, caracterizată printr-un declin structural post-industrial dar și a unui potențial natural semnificativ. Zona delimitată reflectă o unitate funcțională coerentă, marcată de legături istorice, economice și de mobilitate între localități, precum și de provocări comune în ceea ce privește infrastructura, dinamica demografică și accesul la servicii publice.

Delimitarea teritoriului a avut în vedere criterii multiple, care au permis conturarea unei arii de intervenție cu caracteristici omogene, atât din punct de vedere geografic, cât și socio-economic. Aceste criterii au inclus: continuitatea teritorială, apartenența la același bazin montan și submontan, relațiile funcționale de tip navetism, moștenirea industrială comună, precum și necesitatea unei **cooperări urban-rural** pentru susținerea reconversiei economice și regenerării comunităților afectate de declinul activităților miniere și industriale.

Localitățile componente ale microregiunii ITI Banatul Montan formează o rețea teritorială mixtă, în care mediul urban și cel rural funcționează complementar. Cele cinci orașe ale microregiunii (Reșița, Anina, Bocșa, Moldova Nouă și Oravița) concentrează principalele funcții administrative, economice, culturale și de servicii, reprezentând noduri esențiale pentru mobilitatea, ocuparea și furnizarea serviciilor publice.

Cele zece comune (Carașova, Cărbunari, Ciclova Română, Ciudanovița, Dognecea, Goruia, Lupac, Ocna de Fier, Sasca Montană și Văliug) contribuie la structurarea profilului rural al microregiunii, caracterizat prin resurse naturale valoroase, patrimoniu cultural specific, agricultură tradițională, turism emergent și activități recreative.

Împreună, aceste localități generează o structură teritorială interdependentă, în care orașele oferă servicii și infrastructuri majore, iar comunele pun în valoare resursele naturale, culturale și identitare ale Banatului Montan. Această complementaritate stă la baza unei abordări integrate de dezvoltare, esențială pentru funcționarea unei zone ITI (*lista completă a unităților administrativ teritoriale componente se regăsește în secțiunea Anexe – Anexa 1 - Lista completă a U.A.T.-urilor vizate de Strategie*).

Figura nr. 3: Componența ITI Banatul Montan

Sursa: Autorul

Configurarea zonei ITI Banatul Montan nu reprezintă o simplă delimitare administrativă, ci reflectă adoptarea conceptului european de **zonă funcțională**, esențial pentru implementarea unei dezvoltări teritoriale integrate. Microregiunea a fost constituită în mod deliberat pentru a întări cooperarea urban–rural, pentru a consolida legăturile dintre localități cu profiluri și resurse diferite și pentru a crea un cadru comun de acțiune.

Delimitarea teritoriului s-a realizat pe baza unor **relații funcționale existente**, precum fluxurile de mobilitate, complementaritatea resurselor economice și naturale, accesul comun la infrastructuri majore și moștenirea industrială care conectează localitățile. Alegerea UAT-urilor membre s-a fundamentat, astfel, pe potențialul real al acestora de a genera proiecte integrate și de a beneficia de o abordare coordonată, depășind limitele administrative tradiționale.

Prin această abordare, Strategia urmărește nu doar coordonarea unor investiții punctuale, ci **construirea unei logici teritoriale comune**, în care orașele și comunele microregiunii acționează complementar pentru a spori coeziunea, competitivitatea și conectivitatea Banatului Montan. În acest cadru, investițiile devin parte a unui demers unitar, orientat strategic.

Delimitarea zonei ITI Banatul Montan permite astfel o dezvoltare integrată, bazată pe coerență teritorială, complementaritate a resurselor și solidaritate între comunități, constituind fundamentul operațional al mecanismului ITI în această microregiune. În ansamblu, Banatul Montan se conturează ca un teritoriu cu un profil complex, în care diversitatea geografică, multiculturalitatea și patrimoniul industrial și natural reprezintă premise solide pentru o dezvoltare durabilă, cu condiția integrării coerente a acestor resurse în strategiile regionale și europene.

3.2. Caracterul omogen al teritoriului

Microregiunea **ITI Banatul Montan** reunește un ansamblu coerent de localități situate în zona montană și submontană a județului Caraș-Severin, caracterizate printr-un **fond istoric, cultural și natural** comun. Teritoriul se configurează ca un spațiu geografic unitar, omogen și nefragmentat, definit de **o moștenire industrială distinctivă, o compoziție etnică și culturală diversificată, precum și de resurse naturale și patrimoniale semnificative**, cu un potențial valoros din punct de vedere turistic, economic și identitar.

Un **element identitar transversal**, prezent în majoritatea unităților administrativ-teritoriale, îl constituie **patrimoniul industrial**, rezultat al unei istorii îndelungate de exploatare minieră și activitate productivă (**Banatul Montan găzduiește 25% din totalul monumentelor de patrimoniu industrial din România**[14]). Acesta se exprimă prin:

[14] Asociația de Dezvoltare Intercomunitară ITI Banatul Montan, Patrimoniu și Turism

- **foste exploatări miniere** (Anina, Bocșa, Ocna de Fier, Dognecea, Sasca Montană, Lupac, Cărbunari, Ciudanovița);
- **infrastructură industrială abandonată sau cu potențial de reconversie** (hale, furnale, topitorii, linii de cale ferată dezafectate, galerii miniere conservate);
- **inițiative de punere în valoare a patrimoniului industrial** - trasee industriale tematice și muzee dedicate istoriei muncii și mineritului (Anina, Reșița, Ocna de Fier, Dognecea).

Resursele industriale reflectă o memorie tehnologică și economică comună, care poate constitui fundamentul dezvoltării unor intervenții culturale și turistice de anvergură regională, în logica regenerării teritoriale și consolidării identității locale.

Din punct de vedere socio-cultural, teritoriul se remarcă printr-o **componență etnică diversă** și o bogăție de expresii culturale. **Comunitățile croate** (Carașova, Lupac), **germane** (Sasca Montană), **maghiare și rome** coexistă cu populația majoritar română, conturând un peisaj uman plural, în care tradițiile sunt încă vii. Evenimente precum **Ruga, Fărșangul (păstrate la nivelul tuturor UAT-urilor componente), măsuratul oilor sau festivalurile culinare**, **taberele culturale și manifestările artistice**, nu doar că mențin coeziunea socială, ci contribuie substanțial la conturarea unui profil identitar local ce poate fi valorificat în cadrul unor politici de turism comunitar și economie creativă.

Caracterul omogen al microregiunii este susținut și de un **cadru natural spectaculos**, în care se regăsesc arii naturale protejate, resurse hidrografice și peisaje de o valoare ecologică și recreativă ridicată. Prezența Parcurilor Naționale Cheile Nerei-Beușnița și Semenic-Cheile Carașului, alături de lacuri (Dănila, Buhui, Mărghitaș), cascade (Beușnița), chei, peșteri și suprafețe forestiere extinse oferă un potențial remarcabil pentru dezvoltarea ecoturismului, a activităților sportive montane și a formelor alternative de turism. Traversarea regiunii de către Via Transilvanica întărește coerența teritorială prin integrarea localităților într-o rețea turistică de anvergură națională, iar **inițiativele locale** privind amenajarea de trasee pentru bicicletă, trasee pedestre, maratoane demonstrează o orientare comună către turismul durabil și valorificarea resurselor naturale într-un mod responsabil.

În pofida acestui potențial, majoritatea localităților se confruntă cu **vulnerabilități structurale similare**, care afectează calitatea vieții și capacitatea de dezvoltare. **Lipsa infrastructurii de bază**, în special a rețelelor de apă și canalizare în zonele rurale (Lupac, Goruia, Ciudanovița), starea precară a infrastructurii rutiere și a drumurilor de legătură, existența unor clădiri publice învechite, unități de învățământ degradate și cămine culturale nefuncționale, alături de o conectivitate deficitară cu centrele urbane constituie probleme sistemice. Absența unor **servicii publice adecvate și accesibile** contribuie la accentuarea fenomenelor de depopulare și marginalizare. **Provocările comune identificate constituie un argument solid pentru aplicarea unui mecanism**

de investiții teritoriale integrate, adaptat specificului local și capabil să reducă dezechilibrele existente prin **proiecte multisectoriale**.

Un alt **punct de convergență** al localităților componente îl reprezintă angajamentul tot mai clar față de **principiile tranziției ecologice**. Sunt în curs de implementare sau planificare inițiative privind energia regenerabilă, precum dezvoltarea de parcuri fotovoltaice (Lupac, Moldova Nouă, Sasca Montană), realizarea de studii privind potențialul eolian și solar, precum și explorarea posibilităților de valorificare a resurselor geotermale (Oravița, Lupac). Mai multe unități administrative exprimă interes pentru conceperea unor **rețele de mobilitate verde intercomunală**, care să includă infrastructură velo, sisteme de parcare park&ride și mijloace de transport electrice. Această orientare comună este în deplină concordanță cu obiectivele Pactului Verde European și contribuie la repoziționarea regiunii ca teritoriu inovator și sustenabil.

Prin urmare, microregiunea ITI Banatul Montan se definește ca **un teritoriu unitar, omogen din punct de vedere tematic, geografic, istoric și social, în care patrimoniul industrial, valorile naturale și culturale și provocările comune legitimează intervenții integrate și adaptate.** Resursele partajate, aspirațiile convergente ale comunităților locale și caracterul policentric al rețelei de așezări constituie premisele unei dezvoltări durabile, multisectoriale și echilibrate, facilitate prin intermediul mecanismului ITI.

3.3. Particularități ale zonei ITI funcționale și a zonei de intervenție prioritară

Definirea microregiunii Banatul Montan ca zonă ITI funcțională se bazează nu doar pe proximitatea geografică a localităților componente, ci mai ales pe existența unor **fluxuri sociale, economice și de mobilitate recurente, care structurează teritoriul ca un sistem integrat,** generând relații funcționale stabile între localități și explicând dependențele reciproce care depășesc limitele administrative ale fiecărui UAT.

Fluxurile sociale se manifestă în principal prin accesul populației la servicii publice concentrate în centrele urbane, în special educație, sănătate și servicii administrative. **Orașele cu rol polarizator, în special Municipiul Reșița, dar și Bocșa, Oravița și Moldova Nouă,** atrag populație din localitățile rurale învecinate pentru satisfacerea nevoilor cotidiene, generând un model de dependență funcțională urban–rural. Acest tip de relație este vizibil în navetismul școlar, accesul la servicii medicale specializate și utilizarea infrastructurii culturale și administrative.

Fluxurile economice sunt determinate de piața locală a forței de muncă, de activitățile comerciale și de serviciile cu arie de deservire micro-regională. Centrele urbane concentrează majoritatea locurilor de muncă din industrie, servicii și administrație, în timp ce localitățile rurale contribuie prin resurse naturale, activități agricole și forță de muncă. Această complementaritate susține un sistem economic interdependent, în care funcționarea fiecărui UAT este condiționată de relațiile cu localitățile vecine.

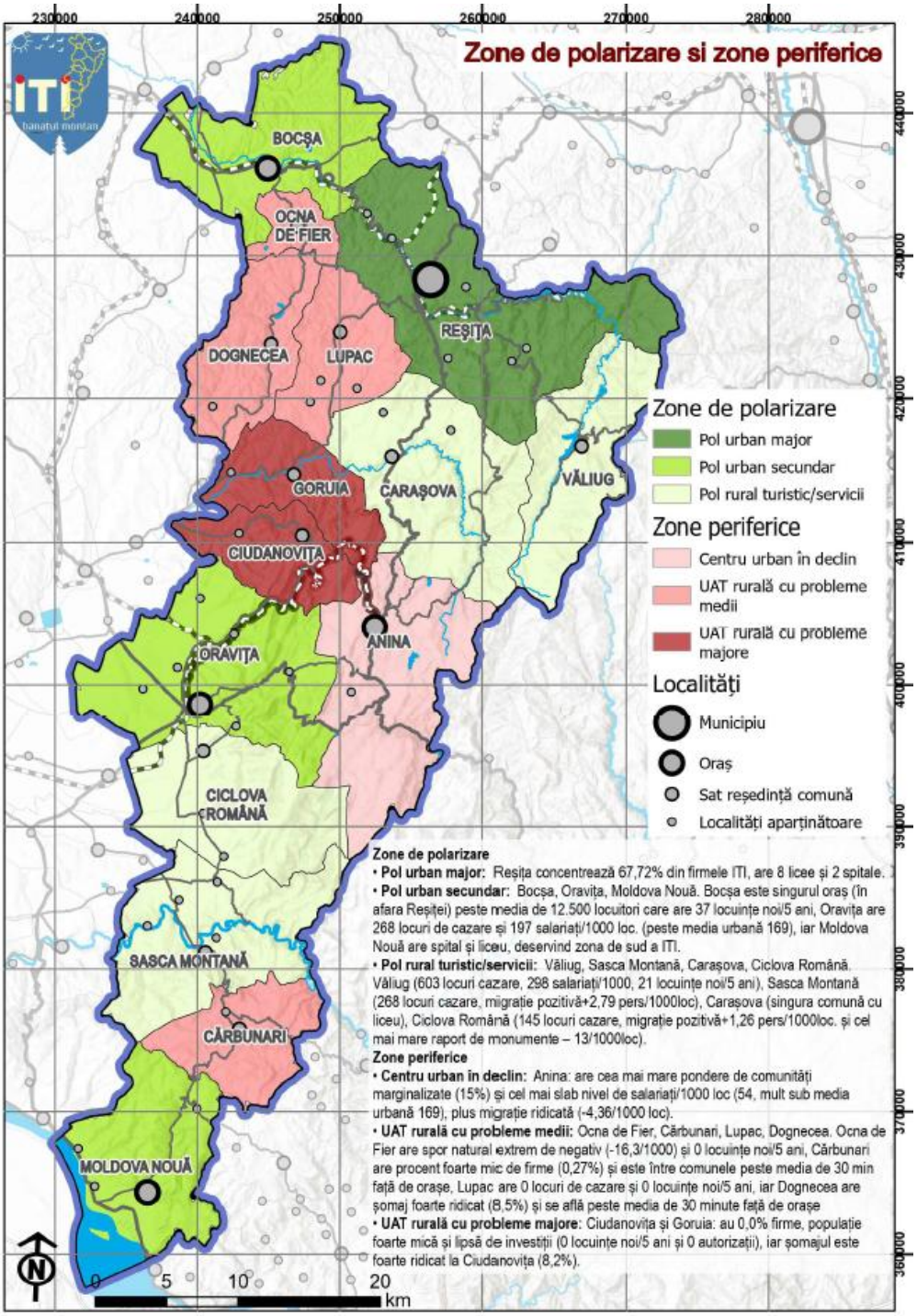

Figura nr. 4: Zone de polarizare și zone periferice

Sursa: Autorul

Fluxurile de mobilitate reprezintă elementul de legătură care face posibilă funcționarea sistemului teritorial. Mobilitatea zilnică a populației, realizată preponderent prin rețeaua rutieră internă, susține navetismul pentru muncă, educație și acces la servicii. Caracterul montan al teritoriului, distanțele relativ mari dintre localități și starea inegală a infrastructurii de transport influențează intensitatea și eficiența acestor fluxuri, accentuând rolul anumitor orașe ca noduri funcționale în cadrul microregiunii.

Mai mult decât atât, accesibilitatea și relațiile funcționale identificate în cadrul capitolelor următoare dintre **orașele polarizatoare** și comunele aferente evidențiază faptul că dezvoltarea microregiunii nu poate fi abordată fragmentat, la nivel individual de U.A.T. Dimpotrivă, coerența proiectelor integrate depinde de recunoașterea și valorificarea acestor fluxuri existente, prin investiții coordonate în infrastructură, servicii publice și economie locală.

Microregiunea Banatul Montan prezintă o serie de particularități teritoriale, economice și socio-culturale care justifică selectarea sa ca zonă funcțională și, implicit, ca zonă de intervenție prioritară în cadrul mecanismului ITI. Aceste particularități derivă atât din structura istoric consolidată a teritoriului, cât și din provocările contemporane care reclamă intervenții coordonate la nivel micro-regional.

În continuare, particularitățile zonei sunt prezentate pe dimensiuni funcționale distincte, care evidențiază relațiile și conexiunile ce dau coerență întregului teritoriu.

1.	Structură teritorială funcțională bazată pe complementaritate urban-rural

Microregiunea este configurată ca o rețea coerentă de localități urbane și rurale, între care se manifestă relații funcționale stabile. Astfel, **zonele urbane** concentrează funcții administrative, economice și de servicii publice, constituind poli de suport pentru întreaga microregiune, în timp ce **localitățile rurale** contribuie prin resurse naturale, patrimoniu cultural și potențial turistic, completând funcțional zonele urbane.

Această structură teritorială justifică abordarea integrată a dezvoltării, în măsura în care dinamica microregiunii depășește limita administrativă a fiecărui UAT și se bazează pe interdependențe sistemice.

2.	Vulnerabilități comune specifice unui teritoriu post-industrial

Teritoriul ITI este caracterizat de o serie de vulnerabilități structurale, similare la nivelul majorității localităților:

- declin demografic accelerat și îmbătrânire populațională;
- prezența unei infrastructuri industriale abandonate sau subutilizate;
- dependență istorică de industrii extractive și metalurgice;

- capacitate administrativă limitată în gestionarea unor proiecte de investiții majore.

Aceste vulnerabilități conferă teritoriului un caracter omogen din perspectiva provocărilor de dezvoltare și justifică necesitatea unei abordări prioritare la nivel strategic.

3.	Concentrarea unor resurse patrimoniale și naturale de interes național

Microregiunea Banatul Montan se remarcă prin prezența unui patrimoniu industrial, cultural și natural de importanță strategică:

- ansambluri industriale istorice de relevanță națională (Reșița, Anina, Bocșa);
- obiective culturale emblematice (Teatrul din Oravița, linia feroviară Oravița–Anina);
- arii naturale protejate de amploare regională și europeană (Semenic–Cheile Carașului, Cheile Nerei–Beușnița, Porțile de Fier).

Acest ansamblu de resurse conferă teritoriului un potențial ridicat pentru dezvoltare durabilă și reconversie economică prin turism și cultură.

4.	Relații funcționale consolidate și interdependențe teritoriale semnificative

Microregiunea Banatul Montan funcționează ca o entitate integrată datorită:

- fluxurilor constante de mobilitate între localități (navetism, acces la educație, sănătate, servicii administrative);
- conectivității la infrastructuri rutiere, feroviare și de utilități comune;
- piețelor locale ale forței de muncă ce depășesc limitele administrative;
- complementarității funcționale între zonele urbane și rurale.

Aceste interdependențe validează aplicarea principiilor europene privind zonele funcționale și necesitatea unei intervenții integrate pentru maximizarea impactului investițiilor.

5.	Profil multicultural distinct și identitate teritorială consolidată

Banatul Montan prezintă o structură multiculturală unică în România, caracterizată prin coexistența diferitelor comunități. Acest profil:

- contribuie la identitatea socială și culturală distinctă a regiunii;
- generează un potențial considerabil pentru turism cultural, educație interculturală și revitalizarea tradițiilor;
- necesită măsuri specifice de conservare și valorizare.

6. Necesitatea unei abordări integrate pentru valorificarea potențialului teritorial

Particularitățile prezentate conduc la concluzia că microregiunea Banatul Montan constituie un teritoriu în care:

- provocările de dezvoltare depășesc limitele administrative ale fiecărui UAT și nu pot fi abordate eficient prin intervenții individuale;
- resursele sunt distribuite complementar și necesită corelare strategică pentru a genera valoare adăugată;
- investițiile trebuie coordonate într-un cadru integrat pentru a produce efecte cumulative și multiplicatoare.

Prin urmare, zona ITI Banatul Montan este justificată ca **zonă de intervenție prioritară**, în care mecanismul ITI poate asigura coerență, eficiență și impact sporit al investițiilor publice.

4. Analiza de context

În perioada de programare 2021–2027, Comisia Europeană a susținut continuarea și extinderea mecanismului Investiții Teritoriale Integrate (ITI), ca instrument de coeziune și dezvoltare teritorială, în special în zone cu provocări structurale sau cu potențial specific de dezvoltare.

Astfel, pe lângă regiunile deja consacrate, a fost încurajată instituirea de noi ITI-uri pentru microregiuni cu caracteristici socio-economice distincte. Răspunzând apelului național privind constituirea de noi ITI-uri, o inițiativă pentru teritoriul Banatului Montan a fost depusă și a parcurs cu succes etapele de selecție instituite de Comitetul pentru Coordonarea ITI, obținând un punctaj favorabil.

Ca urmare a acestui rezultat, inițiativa a primit avizul de oportunitate din partea CC ITI și a beneficiat de finanțare prin Programul Asistență Tehnică 2021–2027 pentru elaborarea Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan.

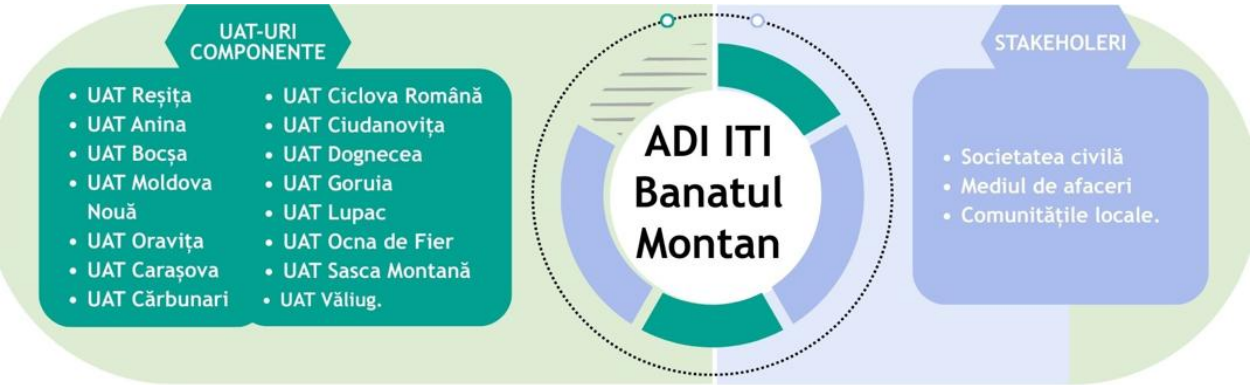

Figura nr. 5: Structurile implicate în ITI Banatul Montan

Sursa: Autorul

Asociația pentru Dezvoltare Intercomunitară - ITI Banatul Montan a fost înființată oficial în anul 2024, prin asocierea a 15 unități administrativ-teritoriale din județul Caraș-Severin, după cum urmează: municipiul Reșița, orașele Anina, Bocșa, Moldova Nouă și Oravița, și comunele Carașova, Cărbunari, Ciclova Română, Ciudanovița, Dognecea, Goruia, Lupac, Ocna de Fier, Sasca Montană și Văliug.

Aceste UAT-uri au identificat un interes comun în îmbunătățirea calității vieții locuitorilor, reducerea disparităților teritoriale și creșterea capacității de atragere și gestionare a fondurilor europene, în vederea unei dezvoltări durabile și coerente.

Scopul principal al Asociației este implementarea eficientă a mecanismului ITI în aria de competență definită, prin atragerea de fonduri europene și naționale pentru proiecte integrate, în conformitate cu Strategia elaborată.

Obiectivele asumate de Asociația pentru Dezvoltare Intercomunitară ITI Banatul Montan vizează sprijinirea dezvoltării durabile a microregiunii prin promovarea unei economii locale verzi și incluzive, creșterea capacității UAT-urilor de a atrage fonduri europene, dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor publice, precum și atragerea de investiții.

Asociația contribuie la valorificarea potențialului local prin susținerea turismului, dezvoltarea resurselor umane și monitorizarea implementării proiectelor finanțate prin ITI, în concordanță cu obiectivele strategice ale Uniunii Europene.

Prin acest demers, ADI ITI Banatul Montan devine un instrument esențial de guvernanță teritorială la nivel local, capabil să genereze sinergii între actorii publici și privați, să stimuleze cooperarea intercomunitară și să asigure coerența strategică a investițiilor, în conformitate cu principiile politicii de coeziune a Uniunii Europene.

5. Procesul participativ și consultările publice

În cadrul mecanismului ITI, implicarea actorilor relevanți pentru dezvoltarea teritoriului este o condiție esențială pentru definirea și validarea unei strategii eficiente. Elaborarea Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan s-a bazat pe un proces participativ amplu, în care Unitățile Administrativ-Teritoriale membre ale ITI au avut rolul de parteneri direcți, implicați în mod activ în toate etapele de lucru — analiză, definirea priorităților, formularea intervențiilor și validarea direcțiilor strategice. Alături de aceștia, au fost implicați, în calitate de stakeholderi, reprezentanți ai mediului economic, ai organizațiilor societății civile, ai instituțiilor culturale și de învățământ, precum și cetățeni ai microregiunii. Contribuțiile acestora au fost integrate în procesul de elaborare a strategiei pentru a asigura relevanța teritorială, coerența intersectorială și reflectarea nevoilor reale ale comunităților.

Pe parcursul întregului proces de elaborare a Strategiei, un rol esențial l-a avut Grupul de lucru constituit special la nivelul teritoriului Banatul Montan, format din reprezentanți ai societății civile, ai UAT-urilor și ai altor actori relevanți. Acest grup a participat activ la toate etapele de pregătire a documentului strategic, fiind implicat în consultările tematice, întâlnirile de lucru și procesele de validare a rezultatelor intermediare. Membrii grupului de lucru au acționat ca un mecanism permanent de dialog între echipa de elaborare și comunitățile locale, contribuind la fundamentarea deciziilor strategice și la asigurarea coerenței teritoriale a intervențiilor propuse.

1. Vizite de teren (iunie-iulie)

Procesului participativ și de consultare a demarat cu realizarea unor vizite de teren în fiecare UAT al microregiunii Banatul Montan. Aceste deplasări au avut un dublu rol, respectiv:

- identificarea directă a nevoilor și provocărilor specifice fiecărei localități, prin discuții preliminare cu reprezentanții administrației publice locale;
- observarea situației reale din teren, pentru a completa datele statistice și analizele documentare cu o înțelegere concretă a contextului local (infrastructură, patrimoniu, dinamici economice, zone degradate, potențiale amplasamente pentru investiții).

Vizitele de teren au reprezentat fundamentul diagnosticării nevoilor teritoriale, facilitând o înțelegere nuanțată a diferențelor dintre comunități și oferind baza pentru formularea intervențiilor strategice integrate.

2. Grupuri de lucru tematice (august)

O altă etapă a procesului participativ a constat în organizarea a opt grupuri de lucru tematice, desfășurate fizic în microregiune, fiecare reunind între 10 și 15 participanți selectați pe baza experienței și relevanței lor sectoriale. Participanții, reprezentanți ai

administrației publice locale, ai mediului economic, educațional, cultural și ai societății civile, au contribuit activ, utilizând metode participative precum discuții facilitate, exerciții de co-creare și sesiuni de analiză a potențialului local. În cadrul acestor întâlniri au fost discutate în detaliu posibilele intervenții care ar putea fi dezvoltate la nivelul microregiunii, participanții propunând idei concrete de proiecte, direcții de investiții și oportunități de valorificare a resurselor existente. Contribuțiile lor au vizat atât intervenții hard, cât și intervenții soft, reflectând nevoile reale ale comunităților. Rezultatele sesiunilor au fost documentate riguros și integrate ulterior în strategie, constituind o bază solidă pentru formularea intervențiilor strategice integrate și pentru consolidarea coerenței viziunii de dezvoltare la nivelul întregului teritoriu.

3. **Întâlniri informale în teritoriu (iunie-ianuarie)**

Pe lângă consultările formale, procesul de elaborare a strategiei a inclus și o serie de întâlniri informale desfășurate în teritoriu, menite să surprindă dinamica reală a comunităților și să integreze perspectivele cetățenilor în procesul strategic. Aceste activități au avut loc în special în cadrul evenimentului Street Delivery, dar și prin discuții spontane cu locuitori. Aceste interacțiuni au permis identificarea unor teme, preocupări și oportunități care nu reies întotdeauna din consultările instituționalizate. S-au conturat astfel idei privind utilizarea spațiilor publice, activarea patrimoniului, inițiative culturale locale, rolul tinerilor și nevoile reale ale comunităților mici din Banatul Montan. Prin dialog direct și observare în teren, aceste întâlniri au contribuit la conturarea unui fundament participativ autentic al strategiei.

4. **Implicarea partenerilor în definirea portofoliului de proiecte (iunie-ianuarie)**

Elaborarea portofoliului de proiecte inclus în Strategie reprezintă un alt demers participativ important, astfel încât acesta a fost elaborat printr-un proces colaborativ strâns cu partenerii locali, în special cu reprezentanții UAT-urilor care fac parte din microregiunea Banatului Montan. Pe parcursul întregului proces de pregătire, autoritățile locale au fost implicate în mod activ în identificarea direcțiilor de investiții, în validarea priorităților și în corelarea intervențiilor cu nevoile și resursele specifice fiecărui teritoriu. Reprezentanții UAT-urilor au contribuit direct la formularea propunerilor de proiecte, semnalând oportunități, constrângeri și zone prioritare de intervenție. Prin aceste discuții, portofoliul final reflectă în mod fidel realitățile locale și se bazează pe investiții care răspund atât nevoilor structurale identificate, cât și obiectivelor strategice comune ale microregiunii.

Astfel, portofoliul de proiecte este rezultatul unui proces participativ în care autoritățile locale au avut un rol esențial în configurarea intervențiilor ce urmează a fi implementate în cadrul microregiunii Banatul Montan.

Pe lângă rolul central al autorităților publice locale în definirea portofoliului de proiecte, procesul de elaborare a măsurilor și a proiectelor incluse în cadrul măsurilor complementare și de sprijin a implicat activ și ceilalți actori relevanți din teritoriu –

mediul economic, organizațiile societății civile, instituțiile culturale, educaționale etc. În cadrul consultărilor tematice și al întâlnirilor de lucru, aceștia au propus idei de proiecte, au semnalat nevoi specifice comunităților lor și au contribuit la formularea unor acțiuni care pot genera valoare adăugată la nivel local.

Această participare extinsă a permis ca măsurile complementare și de sprijin să fie construite pe baza unei înțelegeri directe a realităților din teritoriu, asigurând diversitatea proiectelor eligibile și relevanța lor pentru dinamica socială, economică și culturală a Banatului Montan.

5. **Întâlniri de lucru (octombrie)**

O altă etapă importantă a procesului participativ a constat în organizarea a opt întâlniri de lucru în microregiune, la care au participat actori locali relevanți, inclusiv reprezentanți ai UAT-urilor membre ITI. În cadrul acestor sesiuni a fost prezentată sinteza conceptuală a strategiei și portofoliul preliminar de tipuri de proiecte, urmate de discuții orientate spre colectarea de observații și ajustări.

Întâlnirile au vizat identificarea posibilelor constrângeri legate de implementarea proiectelor – de la compatibilitatea cu obiectivele de mediu până la fezabilitatea operațională și impactul asupra comunităților. Participanții și-au exprimat interesul pentru direcțiile propuse și au formulat recomandări valoroase pentru adaptarea intervențiilor la nevoile reale ale teritoriului.

Ceea ce trebuie subliniat este faptul că toți cei interesați au avut posibilitatea să transmită observații, propuneri și completări ulterior, prin canalele de comunicare puse la dispoziție.

6. **Dezbaterea publică asupra versiunii preliminare a strategiei (ianuarie)**

După finalizarea versiunii preliminare, a fost organizată o dezbatere publică extinsă, deschisă tuturor actorilor interesați din microregiune. Evenimentul a avut ca obiectiv prezentarea structurii strategiei, a portofoliului de intervenții și a mecanismului ITI, precum și colectarea de observații, sugestii și propuneri din partea comunității.

Participanții – reprezentanți ai UAT-urilor, instituțiilor locale, mediului economic, organizațiilor societății civile și cetățeni – au avut ocazia să formuleze comentarii și să adreseze întrebări privind direcțiile strategice, proiectele incluse și modul de implementare. Feedbackul primit în cadrul dezbaterii a fost analizat în detaliu, iar observațiile relevante au fost integrate în versiunea finală a strategiei, asigurând astfel transparență, deschidere și coerență între document și așteptările comunității locale.

În completarea mecanismelor de consultare directă, a fost dezvoltat un website dedicat ITI Banatul Montan, utilizat ca platformă de creștere a vizibilității Strategiei. În etapa de implementare, website-ul va continua să fie utilizat ca instrument central de comunicare, pentru promovarea intervențiilor, diseminarea rezultatelor și informarea

constantă a comunităților locale, contribuind la consolidarea unui cadru deschis și participativ de guvernanță teritorială.

Procesul de consultare publică și implicare a stakeholderilor a fost promovat și desfășurat printr-o combinație de mecanisme formale și consultări directe, astfel încât să fie asigurată participarea actorilor relevanți la nivel microregional. În principal, consultarea a fost realizată prin contactarea directă a stakeholderilor (autorități publice locale, instituții publice, organizații neguvernamentale, mediul de afaceri, actori culturali și educaționali), prin transmiterea de invitații și solicitări de contribuții pentru formularea direcțiilor strategice și a portofoliului de proiecte. Totodată, informațiile privind procesul de consultare, etapele și documentele relevante au fost publicate pe website-ul ITI Banatul Montan, pentru asigurarea transparenței și pentru facilitarea transmiterii de observații și propuneri de către publicul interesat. Consultarea a fost completată prin întâlniri de lucru și discuții aplicate în teritoriu, în cadrul cărora au fost colectate propuneri de proiecte și feedback privind nevoile și prioritățile de dezvoltare.

6. Analiza situației actuale, inclusiv analiza de oportunitate a dezvoltării microregiunii Banatului Montan

Capitolul 6 surprinde în mod structurat contextul teritorial, socio-economic, infrastructural și comunitar al microregiunii ITI Banatul Montan, evidențiind atât provocările existente, cât și oportunitățile specifice zonei. Componenta centrală a capitolului o reprezintă **analiza socio-economică**, structurată în subcapitole tematice.

Un element esențial al diagnozei îl **indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL)**, care permite evaluarea comparativă a nivelului de dezvoltare dintre zona analizată și restul județului Caraș-Severin, precum și raportarea acesteia la media națională.

Analiza este completată de rezultatele procesului de consultare publică, prin care sunt integrate percepțiile, prioritățile și nevoile exprimate de comunitate, precum și de evaluarea profilului societății civile și a nivelului de implicare comunitară.

În ansamblu, Capitolul 6 oferă o diagnoză multidimensională a microregiunii ITI Banatul Montan, constituind baza pentru formularea obiectivelor strategice și a intervențiilor adaptate nevoilor reale ale teritoriului.

6.1. Analiza socio-economică

Analiza socio-economică integrează perspective demografice, sociale, infrastructurale, economice și patrimoniale, având rolul de a evidenția nivelul de dezvoltare, gradul de accesibilitate la servicii, potențialul economic și resursele locale.

Structurată pe subcapitole tematice, analiza abordează:

6.1.1. **Demografia,** prin examinarea dinamicii populației, a structurii pe vârste și a distribuției teritoriale;

6.1.2. **Serviciile sociale și infrastructura**, incluzând aspecte privind locuirea, educația, sănătatea, transportul, alimentarea cu apă și energia;

6.1.3. **Economia,** cu subsecțiuni dedicate forței de muncă, infrastructurii turistice și atractivității economice;

6.1.4. **Patrimoniul**, analizat din perspectiva resurselor naturale, culturale și industriale;

6.1.5. **Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL)**, utilizat ca instrument de evaluare comparativă a nivelului de dezvoltare.

6.1.1. Demografie

Analiza demografică constituie un pilon fundamental pentru înțelegerea evoluțiilor socio-economice ale microregiunii Banatul Montan, oferind o perspectivă integrată asupra dinamicii populației, structurii pe vârste, distribuției teritoriale și principalelor tendințe demografice.

6.1.1.1. Populație și demografie

Profilul social al microregiunii ITI Banatul Montan reflectă un amestec complex de realități demografice, moșteniri istorice și identitare, dar și transformări profunde generate de declinul economic și industrial.

Microregiunea se caracterizează printr-o **diversitate etnică aparte**. Conform Recensământului populației și locuințelor realizat la nivelul anului 2021, românii reprezintă 73,7% din populație, dar există **comunități semnificative de croați (4,20%)**, cum ar fi cele din **Carașova** și **Lupac**, unde croații constituie comunități bine conturate, cu instituții culturale și tradiții păstrate, în timp ce **maghiarii (1,02%)** și **germanii (0,95%),** deși numeric mai puțini, dau identitate urbană unor localități precum **Oravița** sau **Bocșa**. La acestea se adaugă și alte minorități de romi, maghiari, ucraineni, slovaci, cehi, italieni, evrei, bulgari, care conferă spațiului local un caracter multicultural distinct, specific Banatului istoric.[15]

Evoluția în timp a numărului de locuitori indică faptul că populația microregiunii ITI Banatul Montan se află într-un proces de **contracție demografică accentuată**:

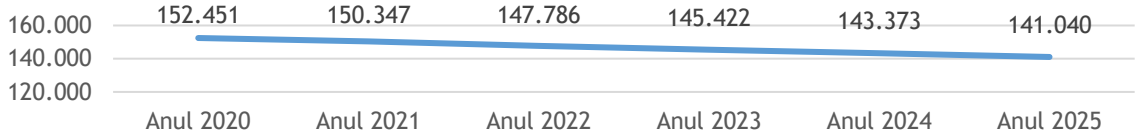

Figura nr. 6: Evoluția populației microregiunii ITI Banatul Montan în perioada 2020-2025

Sursa: Institutul Național de Statistică

Între 2020 și 2025 s-a înregistrat **o scădere de 7,49% a numărului de locuitori**, mai severă decât scăderea înregistrată la nivelul județului Caraș-Severin (-5,74%). Diminuarea numerică este generalizată, afectând în special municipiul Reșița și orașele mai mici (Anina, Oravița, Moldova Nouă), dar și unele comune montane izolate (Ciudanovița, Cărbunari). În contrast, **câteva localități au reușit să își stabilizeze sau chiar să își crească populația** (Văliug, Dognecea, Goruia), ceea ce sugerează existența unor **factori locali de reziliență**. Văliug, de pildă, a reușit să își crească populația cu 2,11%, mizând pe **turism**, pe **valorificarea resurselor naturale** și pe **proximitatea față de Reșița**, devenind un caz aparte de reziliență demografică într-un context general de declin. [16]

Totuși, **o analiză extinsă pe un orizont temporal mai larg (2015-2025) permite o înțelegere mai nuanțată** a fenomenului de scădere a populației în microregiune, și permite evaluarea situației și înainte de perioada pandemică.

Datele istorice (1992-2025) evidențiază un **declin demografic continuu și de lungă durată, specific teritoriilor post-industriale afectate de restructurări economice majore.**

[15] Recensământul populației și locuințelor, Rezultate definitive: Caracteristici demografice: 2021, 2.2.2 POPULAȚIA REZIDENTĂ DUPĂ ETNIE, PE JUDEȚE, MUNICIPII, ORAȘE, COMUNE, LA 1 DECEMBRIE 2021

[16] Institutul Național de Statistică, POP107D - POPULAȚIA DUPĂ DOMICILIU la 1 ianuarie pe grupe de vârsta și vârste, sexe, județe și localități

Populația totală a microregiunii a scăzut de la 1**82.412 locuitori în anul 1992 la 141.040 locuitori în anul 2025,** ceea ce corespunde unei reduceri de 22,68% în intervalul analizat. Datele confirmă faptul că procesele de depopulare și migrație au acționat constant asupra microregiunii încă din perioada post-1990, declinul recent nefiind un fenomen izolat, ci o continuare a unei tendințe structurale manifestate pe parcursul a peste trei decenii. Deși trendul general este negativ, **ritmul anual de scădere nu este uniform**, putând fi identificate mai multe etape distincte:

- **1992-2008**: declin moderat, cu rate anuale preponderent sub −0,6%, reflectând adaptarea treptată la tranziția economică;
- **2009-2014**: ușoară accelerare a scăderii numărului de locuitori, corelată cu efectele crizei economice;
- **2015-2019**: menținerea unui ritm relativ constant, în jurul valorilor de −1% anual;
- **2020-2022**: accentuarea declinului (până la −1,70%), pe fondul pandemiei și al intensificării migrației externe;
- **2023-2025**: o relativă stabilizare a ritmului de scădere, fără însă a inversa tendința generală.

Comparativ cu dinamica demografică înregistrată la nivel național, **Regiunea Vest** se numără printre regiunile cu cel mai accentuat declin demografic la nivel național, înregistrând o scădere de -8,15% în intervalul 1992-2025. În interiorul acestui context regional Banatul Montan a funcționat ca parte a unui sistem teritorial integrat, contribuind la mobilitatea forței de muncă și la echilibrarea piețelor regionale ale muncii, mai degrabă decât ca un teritoriu izolat sau marginal, aspect care se poate observa și din evoluția sporului migratoriu.

Pentru **determinarea tendinței de evoluție a populației** la nivelul microregiunii ITI Banatul Montan, analiza nu poate fi limitată exclusiv la dinamica naturală, ci trebuie să ia în considerare componentele mobilității populației, respectiv emigrația și imigrația, care influențează în mod direct soldul demografic. În acest sens, evoluția sporului migratoriu constituie un indicator esențial pentru înțelegerea traiectoriei demografice viitoare.

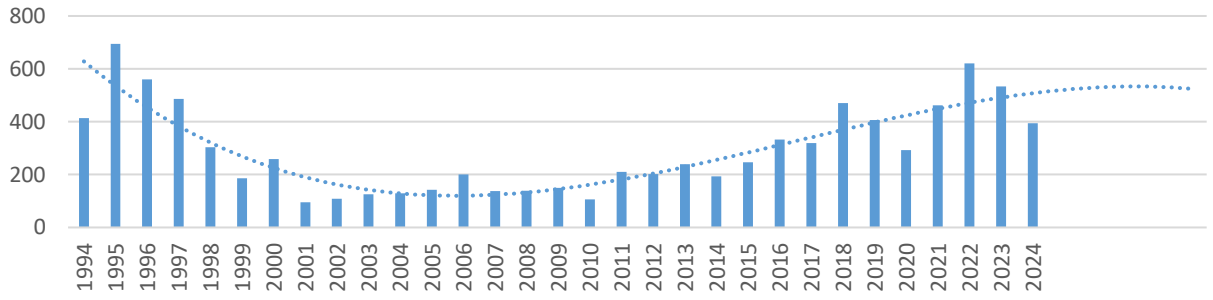

Figura nr. 7: Evoluția numărului de emigranți și previziuni pentru perioada următoare

Sursa: Institutul Național de Statistică

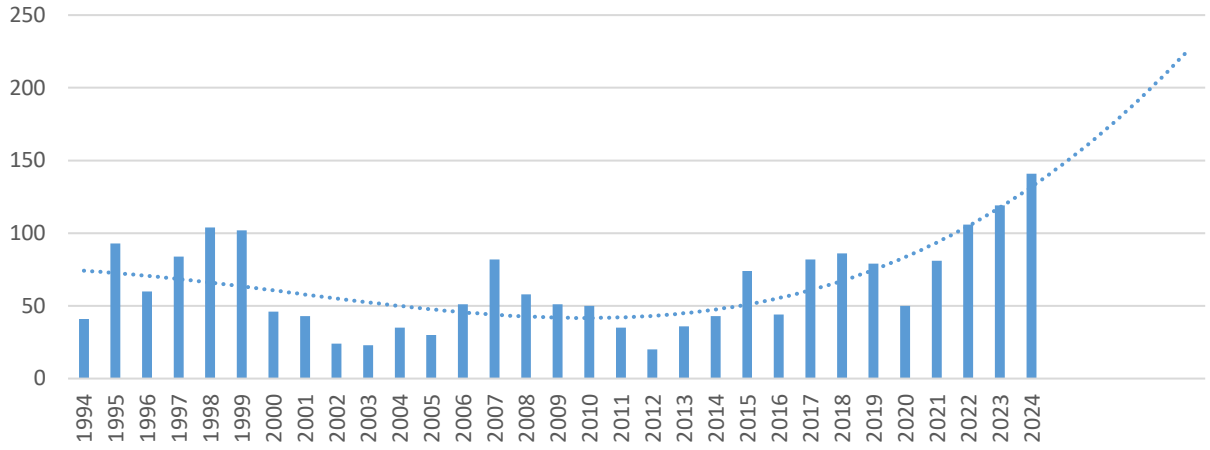

Figura nr. 8: Evoluția numărului de imigranți și previziuni pentru perioada următoare

Sursa: Estimări ale autorului pe baza datelor furnizate Institutul Național de Statistică

Analiza seriilor de date privind numărul de emigranți și imigranți, precum și a curbelor de tendință aferente, evidențiază **o schimbare progresivă a dinamicii migratorii în perioada recentă**. După o fază prelungită caracterizată de solduri migratorii negative, **tendințele estimate indică o reducere a intensității emigrației și, concomitent, o creștere a fluxurilor de imigrație, sugerând o posibilă reechilibrare a mobilității populației la nivel regional.**

Proiecțiile rezultate din analiza tendințelor arată că, **în perioada următoare, microregiunea ITI Banatul Montan ar putea înregistra un aflux migrator net pozitiv, generat de o creștere medie estimată de 10% pe an a numărului de imigranți**, ceea ce ar reprezenta o modificare semnificativă față de evoluțiile anterioare. Soldul migrator pozitiv ar putea crește la atractivitatea zonei și ar putea contribui inclusiv la un trend demografic pozitiv pe plan micro-regional.

În acest context, dinamica demografică a microregiunii nu mai poate fi interpretată exclusiv prin prisma scăderii populației rezidente, ci trebuie analizată ca rezultat al interacțiunii dintre procesele naturale și cele migratorii.

Tendințele observate sugerează că, în condițiile menținerii unui flux migrator pozitiv și ale implementării unor investiții economice și teritoriale integrate, evoluția populației ar putea intra într-o fază de stabilizare și, pe termen mediu, de creștere moderată.

Această perspectivă confirmă faptul că microregiunea ITI Banatul Montan funcționează ca parte activă a unui sistem teritorial dinamic, în care mobilitatea populației răspunde oportunităților economice și investiționale, iar politicile publice pot avea un rol determinant în consolidarea atractivității rezidențiale și economice a teritoriului.

Un indicator suplimentar de caracterizare a dinamicii demografice îl constituie **densitatea populației**, care reflectă raportul dintre numărul de locuitori și suprafața teritoriului administrativ al microregiunii.

Evoluția acestui indicator între anii 2020 și 2025 confirmă procesul de depopulare și accentuează particularitățile structurale ale unui teritoriu predominant montan, cu așezări dispersate și cu accesibilitate variabilă.

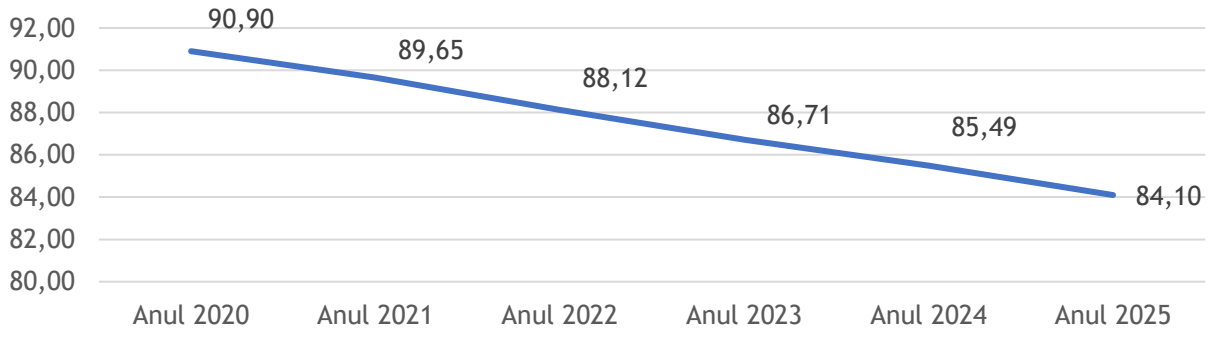

Figura nr. 9: Evoluția densității populației microregiunii ITI Banatul Montan în perioada 2020-2025

Sursa: Institutul Național de Statistică

Densitatea populației înregistrează o scădere continuă, de la 90,90 locuitori/km² în 2020 la 84,10 locuitori/km² în 2025, ceea ce reprezintă o diminuare de 7,49% în perioada analizată. Această evoluție nu reflectă doar declinul demografic, ci și caracteristicile teritoriale ale microregiunii, în care suprafața extinsă, poziționarea montană și dispersia așezărilor influențează distribuția populației.

Reducerea densității îngreunează menținerea și eficientizarea serviciilor publice, amplifică presiunea asupra infrastructurii locale și accentuează vulnerabilitățile socio-teritoriale, în special în localitățile izolate sau cu acces dificil.

La începutul anului 2025, populația microregiunii era de **141.040 locuitori**, dintre care **51,58% femei** și **48,42% bărbați**, distribuția pe vârste confirmând o **structură îmbătrânită:**

Tabelul nr. 3: Piramida vârstelor realizată la nivelul Microregiunii ITI Banatul Montan (2025)

Microregiunea ITI Banatul Montan	Masculin	Feminin
0- 4 ani	2.311	2.197
5- 9 ani	3.067	2.851
10-14 ani	2.862	2.846
15-19 ani	3.592	3.271
20-24 ani	3.686	3.444
25-29 ani	3.528	3.252
30-34 ani	4.166	3.884
35-39 ani	5.782	5.536
40-44 ani	5.369	5.299
45-49 ani	5.991	5.909
50-54 ani	5.809	5.926
55-59 ani	5.675	6.225
60-64 ani	4.375	4.929
65-69 ani	4.449	5.502
70-74 ani	3.431	4.505
75-79 ani	2.077	3.235
80-84 ani	1.100	1.996
85 ani și peste	1.024	1.939
Total	**68.294**	**72.746**

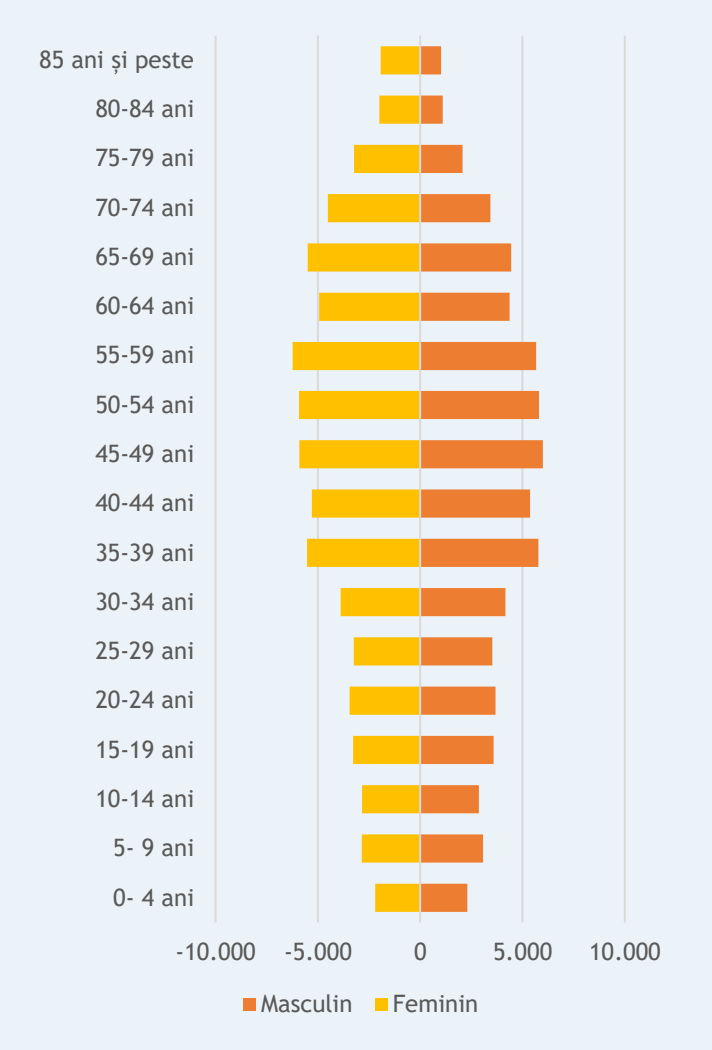

Sursa: Institutul Național de Statistică

Datele furnizate de Institutul Național de Statistică arată faptul că **doar 11,44% dintre locuitori au sub 15 ani**, în timp ce **20,74% au 65 de ani și peste**, ceea ce plasează microregiunea într-o situație demografică dezechilibrată. Populația activă (15-64 ani), deși încă majoritară (67,82%), este concentrată în intervalele 45-59 ani, ceea ce va genera un val de retrageri din activitate în deceniul următor. În plus, analiza pe sexe arată o feminizare accentuată a vârstelor înaintate, numărul femeilor fiind de aproape două ori mai mare comparativ cu cel al bărbaților din grupa de 85 de ani și peste.

Raportul de dependență (47,46%) arată că la fiecare 100 persoane active (15-64 ani) revin aproximativ 50 de persoane dependente (copii și vârstnici). Dezechilibrul între copii și vârstnici (în favoarea celor din urmă) accentuează presiunea asupra sistemului de pensii și asupra serviciilor sociale. Această situație ridică întrebări privind sustenabilitatea pe termen lung a comunităților locale, în special în zonele rurale cu pierderi demografice accentuate.

Între anii 2020 și 2024, **natalitatea în microregiunea ITI Banatul Montan a înregistrat un declin accentuat**, de la 1.164 de născuți vii în 2020 la doar 690 în 2024, ceea ce reprezintă o scădere de 40,72%. La nivel județean, numărul nașterilor s-a redus cu 32,43% între 2020 și 2024, dar declinul microregiunii este mai accentuat, indicând o fragilitate demografică mai pronunțată comparativ cu alte părți ale județului. De exemplu, în mediul rural, unele comune au suferit reduceri semnificative: **Lupac (-78,57%) și Ocna de Fier (-66,67%) fiind exemple de declin extrem.**[17]

Între anii 2020 și 2024, **numărul de decese din microregiunea ITI Banatul Montan a scăzut** de la 2.105 în 2020 la 1.659 în 2024 (-21,19%). Evoluția nu a fost însă liniară: anul 2021 a înregistrat cel mai mare număr de decese (2.431 decese, +15,49% față de 2020), explicabil prin efectele pandemiei COVID-19, urmat de o scădere accentuată în 2022 (-22,75%) și 2023 (-13,53%), iar în 2024 s-a produs o ușoară revenire (+2,16%).[18]

Sporul natural al populației (diferența netă între decese și nașteri) este constant **negativ** pe toată perioada analizată:

Tabelul nr. 4: Evoluția sporului natural în microregiunii ITI Banatul Montan în perioada 2020-2025

Microregiunea ITI Banatul Montan	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024	(%) creștere/scădere 2024 comparativ cu 2020
natalitate	1.164	1.061	882	808	690	**-40,72%**
mortalitate	2.105	2.431	1.878	1.624	1.659	**-21,19%**
spor natural	**-941**	**-1.370**	**-996**	**-816**	**-969**	**2,98%**

Sursa: Institutul Național de Statistică

În 2020, microregiunea înregistra un spor natural negativ de -941 persoane, iar în 2024 deficitul rămâne ridicat, cu -969 persoane. Deși scăderea numărului de decese a atenuat parțial dezechilibrul, declinul natalității s-a accentuat și a menținut sporul natural pe valori negative. **Media anuală arată o pierdere de aproximativ 1.018 persoane exclusiv din cauza raportului dintre nașteri și decese.** Dezechilibrul identificat confirmă un fenomen de scădere naturală a populației, ceea ce explică și declinul numeric general observat între 2020 și 2025.

[17] Institutul Național de Statistică, POP201D - Născuți vii pe județe și localități
[18] Institutul Național de Statistică, POP206D - Decedați pe județe și localități

Dincolo de cifre, toate aceste trăsături demografice și sociale sunt indisolubil legate de istoria industrială a Banatului Montan. **Orașele miniere și siderurgice au atras în trecut fluxuri masive de populație și au modelat structura socială**, dar declinul acestui sector a determinat depopulare, migrație și pierderea atractivității pentru generațiile tinere. Reșița, odinioară „inima metalurgică" a României, a pierdut mii de locuitori în ultimele decenii, iar Anina, oraș minier cu tradiție, s-a confruntat cu un declin demografic accentuat după închiderea exploatărilor.

Patrimoniul industrial rămas: combinatele siderurgice din Reșița, minele de la Anina, infrastructura tehnică și arhitectura industrială, reprezintă astăzi repere culturale și identitare ale microregiunii ITI Banatul Montan. În același timp, **ele explică vulnerabilitățile sociale actuale: o populație îmbătrânită, cu rate mari de emigrare, cu natalitate scăzută și cu o economie locală aflată în tranziție**. Totuși, aceste resurse pot fi transformate în oportunități prin reconversie turistică, educațională și culturală, așa cum arată și exemplul comunei Văliug, unde turismul a devenit o strategie de revitalizare socială și demografică.

6.1.2. Servicii sociale și infrastructură

Subcapitolul 5.2.2 examinează principalele componente care definesc funcționarea spațiului construit și a infrastructurilor de bază din microregiunea ITI Banatul Montan. Secțiunea tratează aspecte legate de locuire, acces la utilități, infrastructura de transport și mobilitate, precum și elemente de infrastructură tehnico-edilitară pentru a evidenția nivelul de dotare, gradul de accesibilitate și eventualele disfuncționalități care influențează calitatea vieții și potențialul de dezvoltare al comunităților locale.

6.1.2.1. Locuire

Structura fondului construit reflectă particularitățile istorice și industriale ale zonei. **Banatul Montan găzduiește 25% din totalul monumentelor de patrimoniu industrial din România**[19], fapt care confirmă rolul vital pe care regiunea l-a avut în modernizarea economică a țării și responsabilitatea actuală de a conserva și valorifica aceste resurse.

Structura și evoluția fondului locativ din microregiunea ITI Banatul Montan sunt strâns legate de istoria industrială a regiunii, de transformările urbanistice generate de politicile de industrializare din secolele XIX–XX și de procesele demografice și economice din ultimele decenii.[20]

Municipiul Reșița concentrează cele mai ample ansambluri rezidențiale și industriale. Blocurile ridicate în perioada comunistă domină cartierele muncitorești, însă multe se află într-o stare avansată de degradare, necesitând intervenții urgente de reabilitare

[19] Asociația de Dezvoltare Intercomunitară ITI Banatul Montan, Patrimoniu și Turism
[20] Florentina-Cristina MERCIU, George-Laurențiu MERCIU, Daniela STOIAN, PATRIMONIUL ARHITECTURAL INDUSTRIAL ROMÂNESC – TRECUT ȘI PREZENT, informații disponibile la: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://uac.incd.ro/Art/v3n3a03.pdf

termică și structurală. Tot aici se păstrează cartiere istorice de case individuale, ridicate pentru muncitorii și inginerii coloniști, care constituie un patrimoniu arhitectural distinct, dar insuficient valorificat. Un exemplu deosebit îl reprezintă **cartierul Rânduri**, construit la începutul secolului XX pentru muncitorii combinatului siderurgic. Casele dispuse paralel, în serii uniforme, reflectă modelul urbanistic central-european și constituie astăzi un patrimoniu de mare valoare, dar care se confruntă cu riscul degradării și al pierderii funcționalității în absența unor programe de protecție și reconversie.

Locuirea reprezintă un domeniu-cheie pentru evaluarea calității vieții, a funcționalității teritoriale și a capacității comunităților de a susține dezvoltarea durabilă. Analiza componentei relevă contraste între mediul urban și cel rural, între zonele industriale consolidate și cele aflate în declin, precum și între așezările active economic și cele marcate de marginalizare socială.

Din perspectiva **fondului construit**, în perioada 2020-2024, numărul total de locuințe de la nivelul microregiunii a cunoscut o **creștere modestă**[21]:

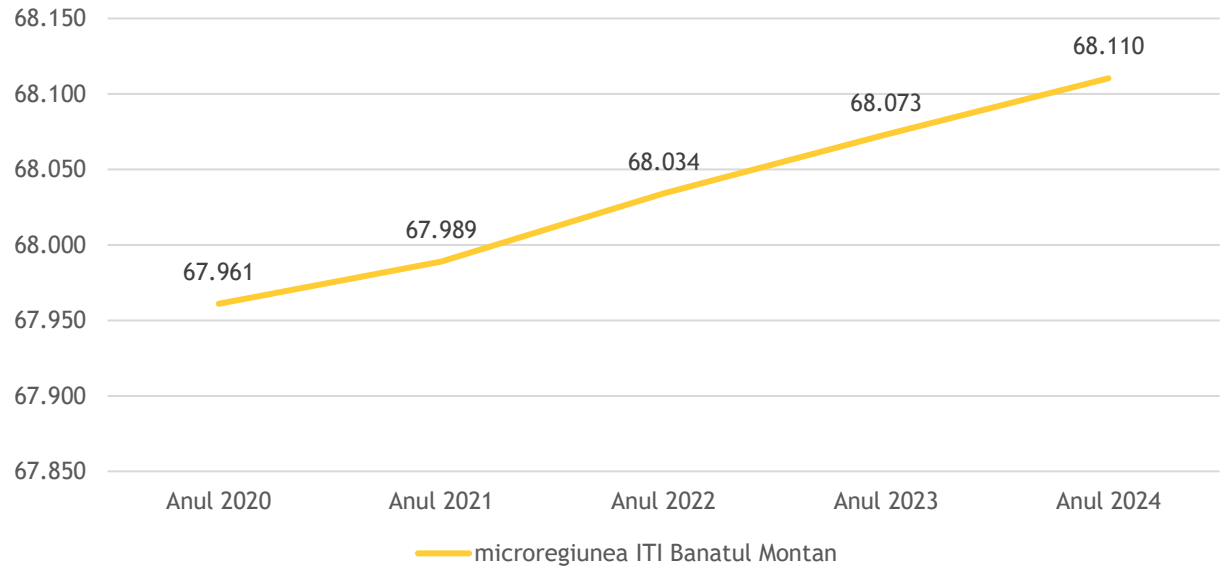

Figura nr. 10: Evoluția numărului de locuințe din microregiunea ITI Banatul Montan în perioada 2020-2024

Sursa: Institutul Național de Statistică

Evoluția fondului locativ în microregiunea ITI Banatul Montan în perioada 2020–2024 evidențiază **o dinamică redusă, caracterizată prin variații ușoare de la un an la altul**. Numărul total de locuințe crește foarte lent, de la 67.961 în anul 2020 la 68.110 în anul

[21] Institutul Național de Statistică, LOC101B - Locuințe existente la sfârșitul anului pe forme de proprietate, județe și localități

2024, ceea ce reprezintă o majorare de doar 0,22%, insuficientă pentru a indica un proces activ de dezvoltare rezidențială. Tendința generală reflectă în mare măsură contextul demografic al microregiunii, marcat de reducerea natalității, îmbătrânirea populației și migrație, procese care reduc presiunea asupra pieței locuințelor și limitează investițiile noi.

Dintre orașe, **Reșița și Bocșa înregistrează cele mai mari creșteri absolute** (37 locuințe fiecare), însă chiar și acestea sunt modeste în raport cu dimensiunea localităților și cu ritmurile normale de dezvoltare urbană. Creșterile modeste pot fi asociate mai degrabă cu finalizarea unor proiecte punctuale sau cu conversia unor spații existente decât cu procese ample de extindere. **Moldova Nouă** adaugă doar 7 locuințe în patru ani, **Oravița** nu își modifică numărul de locuințe în perioada analizată, iar în **Anina**, fondul locativ crește cu doar 2 locuințe, o valoare simbolică ce corespunde situației economice fragile. Această stagnare reflectă limpede tranziția dificilă a localităților dependente de industriile extractive sau energetice.

În mediul rural, variațiile sunt la fel de reduse. **Carașova** și **Sasca Montană** înregistrează creșteri modeste de câte 4 locuințe, **Dognecea** și **Goruia** câștigă câte 1–2 unități, în timp ce **Cărbunari, Ciudanovița, Ocna de Fier, Ciclova Română și Lupac** rămân stabile sau chiar înregistrează reduceri ale fondului de locuințe (în cazul Ciclova Română și Lupac). Singura excepție este comuna **Văliug**, care înregistrează o creștere de 21 de locuințe, trend corelat cu dezvoltarea accelerată a turismului, investițiile private și transformarea localității într-o destinație atractivă pentru locuințe secundare și infrastructuri turistice.

În absența unei creșteri demografice și a unui sector economic competitiv, **dinamica fondului locativ este foarte redusă, iar investițiile rezidențiale se concentrează aproape exclusiv în zonele cu potențial turistic sau în localitățile care au reușit să își diversifice funcțiunile după declinul industrial**.

Mai mult decât atât, datele arată faptul că evoluție lentă a fondului construit este însoțită de o scădere constantă a numărului de persoane pe locuință, de la 2,24 în 2020 la 2,11 în 2024. **Diminuarea progresivă a gradului de ocupare** este un indicator clar al declinului demografic și al transformării structurii gospodăriilor, tot mai multe locuințe fiind ocupate de persoane singure sau de familii mici, în special în localitățile îmbătrânite. În paralel, numărul locuințelor neocupate sau utilizate sezonier este probabil în creștere, ceea ce accentuează fenomenul de subutilizare a fondului existent.

Dincolo de dinamica redusă a stocului locativ total, **structura fondului de locuințe pe forme de proprietate** constituie un element critic pentru evaluarea nevoilor de intervenție, în special în contextul specific al microregiunii Banatul Montan.

Datele statistice indică o pondere ridicată a locuințelor aflate în proprietate publică în orașele cu trecut industrial, semnificativ peste media națională, moștenire directă a politicilor de locuire din perioada industrializării socialiste:

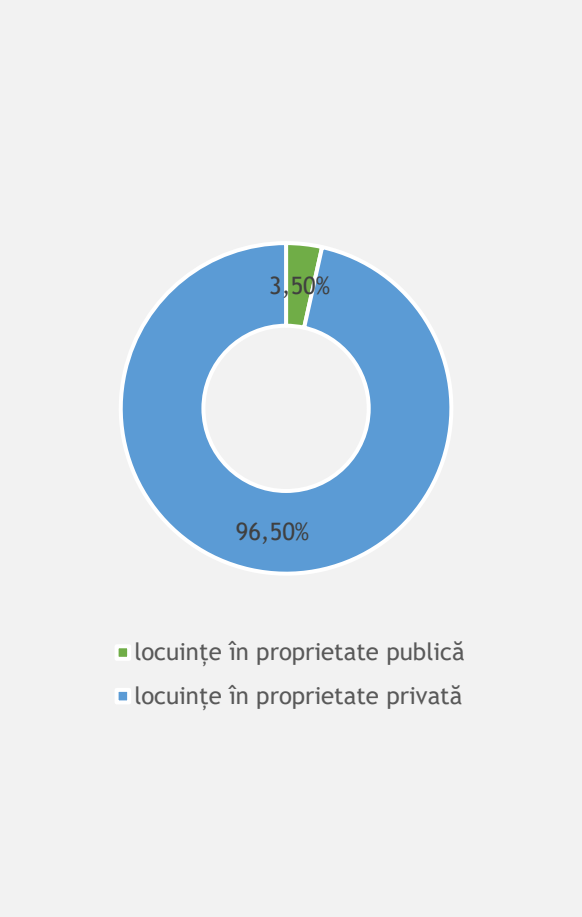

U.A.T.	locuințe în proprietate publică	locuințe în proprietate privată
Municipiul Reșița	2,57%	97,43%
Orașul Anina	12,23%	87,77%
Orașul Bocșa	2,23%	97,77%
Orașul Moldova Nouă	3,68%	96,32%
Orașul Oravița	2,75%	97,25%
Comuna Carașova	0,21%	99,79%
Comuna Cărbunari	0,50%	99,50%
Comuna Ciclova Română	0,09%	99,91%
Comuna Ciudanovița	62,01%	37,99%
Comuna Dognecea	0,78%	99,22%
Comuna Goruia	1,56%	98,44%
Comuna Lupac	0,61%	99,39%
Comuna Ocna de Fier	6,54%	93,46%
Comuna Sasca Montană	0,60%	99,40%
Comuna Văliug	1,59%	98,41%

Figura nr. 11: Structura fondului locativ în microregiunea Banatul Montan

Sursa: Institutul Național de Statistică

Distribuția locuințelor pe forme de proprietate evidențiază istoria industrială și profilul socio-economic al localităților. În majoritatea U.A.T.-urilor, locuințele aflate în proprietate privată domină covârșitor fondul locativ, însumând aproximativ 97% din totalul locuințelor. Cu toate acestea, **anumite localități cu trecut minier sau industrial pronunțat prezintă ponderi ridicate ale locuințelor în proprietate publică**, ceea ce constituie un indicator relevant al vulnerabilității structurale a fondului de locuire.

Cazul cel mai reprezentativ este **comuna Ciudanovița**, unde locuințele publice reprezintă peste 62% din fondul locativ total, situație direct asociată cu moștenirea exploatărilor miniere și cu dependența istorică de **locuințele de tip colonie muncitorească**.

De asemenea, **orașul Anina** înregistrează o pondere ridicată a locuințelor publice (12,23%), cea mai mare dintre orașele microregiunii, reflectând impactul declinului industriei extractive asupra structurii locuirii urbane. Ponderi relativ mai ridicate se regăsesc și în **Ocna de Fier** (6,54%) și **Moldova Nouă** (3,68%), confirmând legătura dintre profilul industrial restrâns și menținerea unui stoc public semnificativ.

Municipiul Reșița, deși concentrează cel mai mare număr absolut de locuințe publice, prezintă o pondere relativ redusă (2,57%), ceea ce indică o structură mai diversificată a fondului locativ și o capacitate mai mare de absorbție a locuirii private. În schimb, în comunele predominant agricole sau rezidențiale (Carașova, Ciclova Română, Sasca Montană, Lupac), locuințele publice au un rol marginal, cu ponderi sub 1%.[22]

O caracteristică comună a **fondului locativ public** este **gradul avansat de uzură fizică și morală**, în condițiile în care o mare parte a clădirilor nu a beneficiat de investiții sistematice de reabilitare în ultimele decenii. Starea tehnică precară, performanța energetică scăzută și localizarea frecventă în cartiere muncitorești sau zone urbane marginalizate amplifică riscurile de excluziune socială și afectează direct calitatea vieții populației vulnerabile.

Prin urmare, **modernizarea și reabilitarea fondului de locuințe publice reprezintă o nevoie strategică majoră**, cu atât mai relevantă cu cât politicile europene plasează locuirea și combaterea sărăciei energetice printre prioritățile majore ale următorului cadru de finanțare. Microregiunea ITI Banatul Montan se confruntă cu o cerere ridicată pentru locuințe sociale și locuințe accesibile, care nu poate fi satisfăcută prin mecanismele pieței libere, în lipsa unor intervenții publice coordonate.

În paralel, **fondul de locuințe private**, majoritar ca pondere, se confruntă cu provocări semnificative legate de eficiența energetică și sistemele de încălzire. Rata redusă de conectare la rețelele de gaze naturale, în special în mediul rural și în fostele localități miniere, determină utilizarea în continuare a combustibililor solizi (cărbune, lemn, materiale poluante), cu efecte negative asupra mediului, sănătății populației și costurilor de întreținere.

În acest sens, investițiile în **renovarea energetică a clădirilor rezidențiale**, introducerea unor sisteme alternative de încălzire și promovarea soluțiilor tehnice moderne reprezintă o direcție prioritară de intervenție, cu potențial ridicat de finanțare din fonduri europene.

Pentru a completa analiza cantitativă a fondului locativ și pentru a evidenția distribuția teritorială a vulnerabilităților socio-rezidențiale, mai departe sunt evidențiate **zonele marginalizate identificate în microregiunea Banatul Montan**.

[22] Institutul Național de Statistică, LOC101B - Locuințe existente la sfârșitul anului pe forme de proprietate, județe și localități

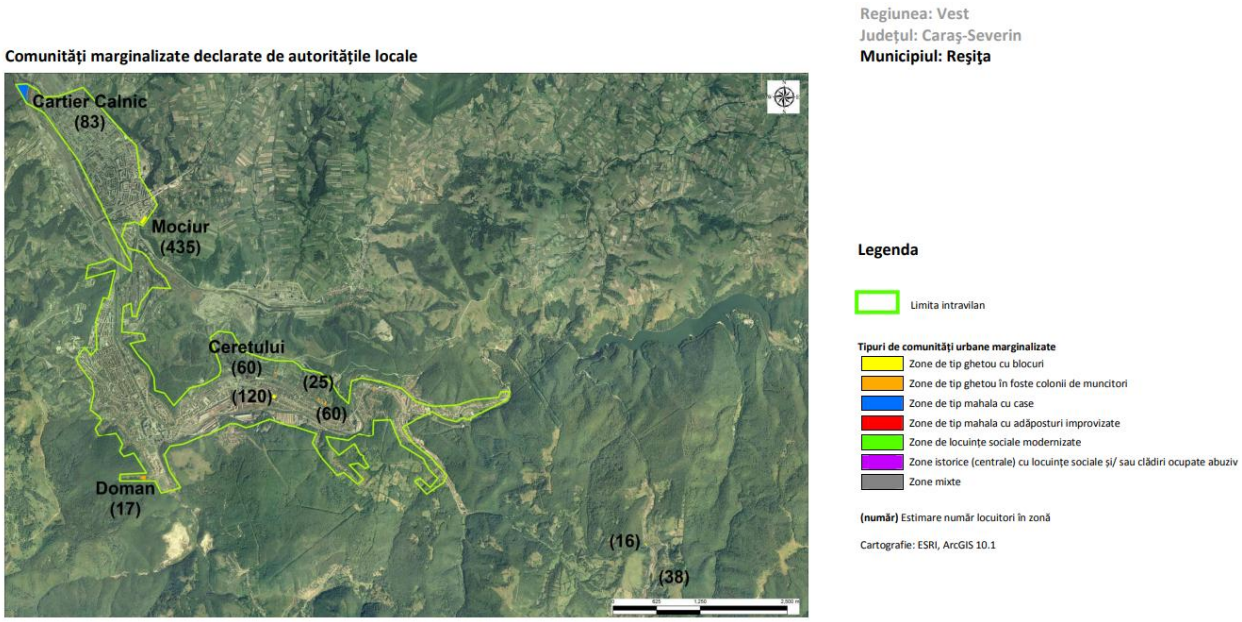

Figura nr. 12: Comunități marginalizate declarate de autoritățile locale – municipiul Reșița

Sursa: Banca Mondială, Atlasul zonelor urbane marginalizate din România

Municipiul Reșița concentrează cel mai vast fond locativ urban din microregiune, structurat în jurul cartierelor muncitorești ridicate în anii 1960–1980, dar care prezintă un grad ridicat de uzură fizică și funcțională, eficiență energetică redusă și probleme structural-constructive. Zonele istorice ale orașului păstrează cartiere de case individuale destinate inginerilor și muncitorilor coloniști, cu valoare arhitecturală aparte, dar care necesită intervenții de conservare. Conform datelor surprinde de Banca Mondială, pe teritoriul municipiului se regăsesc zone marginalizate precum Mociur, Câlnic, Ceretului sau Doman – caracterizate prin locuire precară, infrastructură deficitară și vulnerabilitate socială ridicată.

Anina prezintă o situație similară, fondul locativ fiind marcat de locuințele muncitorești construite pentru angajații minelor și uzinelor. O parte dintre acestea sunt astăzi abandonate, ilustrând declinul postindustrial, în timp ce clădirile publice și industriale istorice (cum este cazinoul minier) au valoare patrimonială și potențial de reconversie.[23]

Bocșa, oraș cu tradiție metalurgică, deține cartiere rezidențiale compacte ridicate pentru muncitori, dar și platforme industriale parțial părăsite, a căror reconversie este încă timidă.[24]

[23] Monografia turistică a Orașului Anina; SIDU Anina 2021–2030
[24] Strategia de dezvoltare locală a Orașului Bocșa 2022–2027

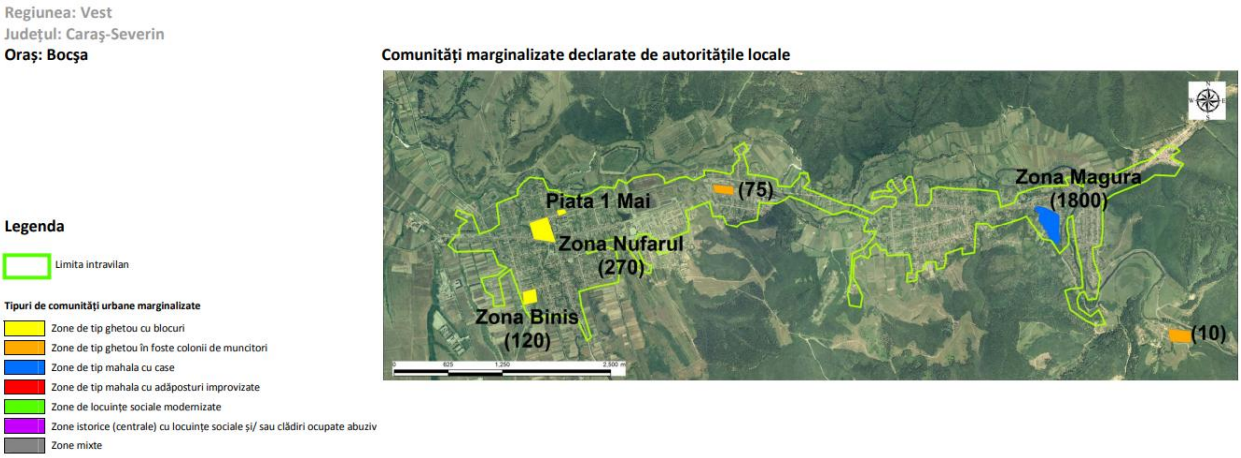

Figura nr. 13: Comunități marginalizate declarate de autoritățile locale – orașul Bocșa
Sursa: Banca Mondială, Atlasul zonelor urbane marginalizate din România

Zonele marginalizate identificate (Piața 1 Mai, Zona Nufărul, Zona Biniș, Zona Măgura) concentrează probleme de sărăcie, locuințe improvizate și acces limitat la servicii publice. În **Moldova Nouă**, fondul construit urban reflectă tranziția de la economia minieră la o așezare orientată către Dunăre. Platformele industriale sunt slab utilizate, iar zonele rezidențiale ridicate pentru muncitorii de la exploatările de cupru se confruntă cu probleme legate de uzură și subutilizare.[25]

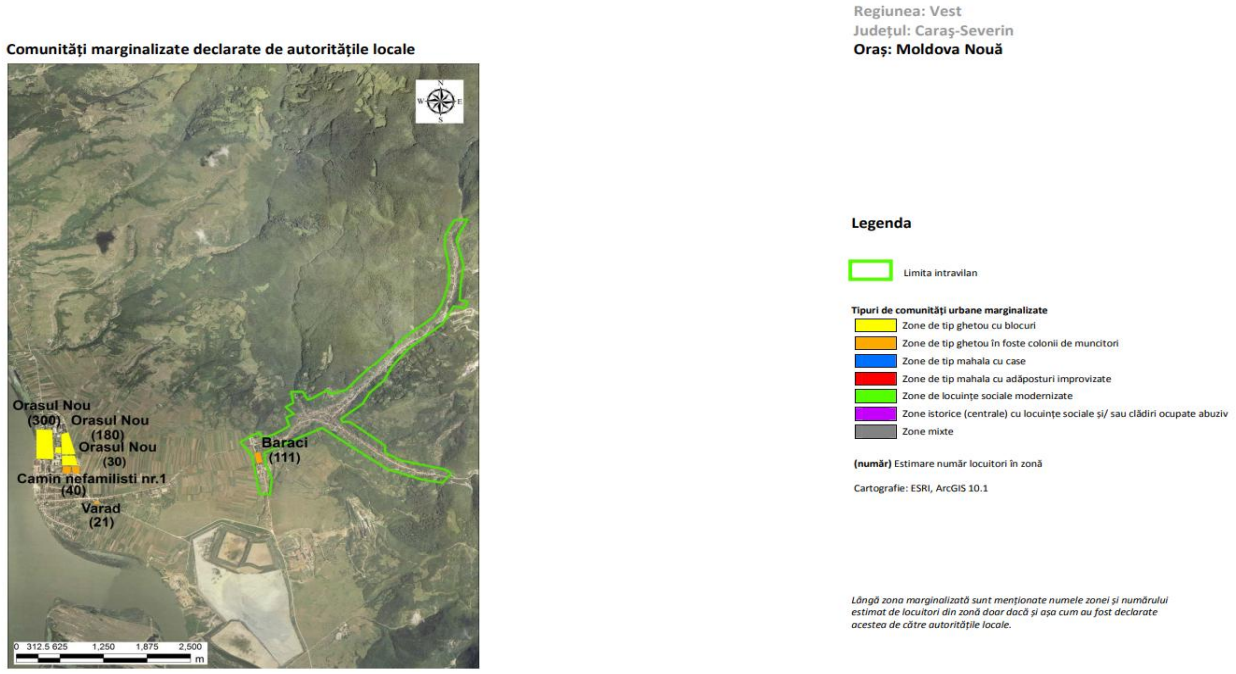

Figura nr. 14: Comunități marginalizate declarate de autoritățile locale – orașul Moldova Nouă
Sursa: Banca Mondială, Atlasul zonelor urbane marginalizate din România

[25] Monografia orașului Moldova Nouă

Zonele marginalizate identificate (Orașul Nou, Barăci, Cămin nefamiliști nr. 1, Varad) concentrează o populație vulnerabilă și condiții de locuire precare.

Oravița se remarcă printr-un patrimoniu arhitectural cu valoare istorică aparte, incluzând clădiri publice reprezentative (teatrul, gările, farmacii istorice), dar și cartiere tradiționale cu case săsești și sârbești, care necesită lucrări de conservare.

Cu toate acestea, fondul locativ prezintă vulnerabilități, în special în cartierele muncitorești și în zonele istorice degradate.

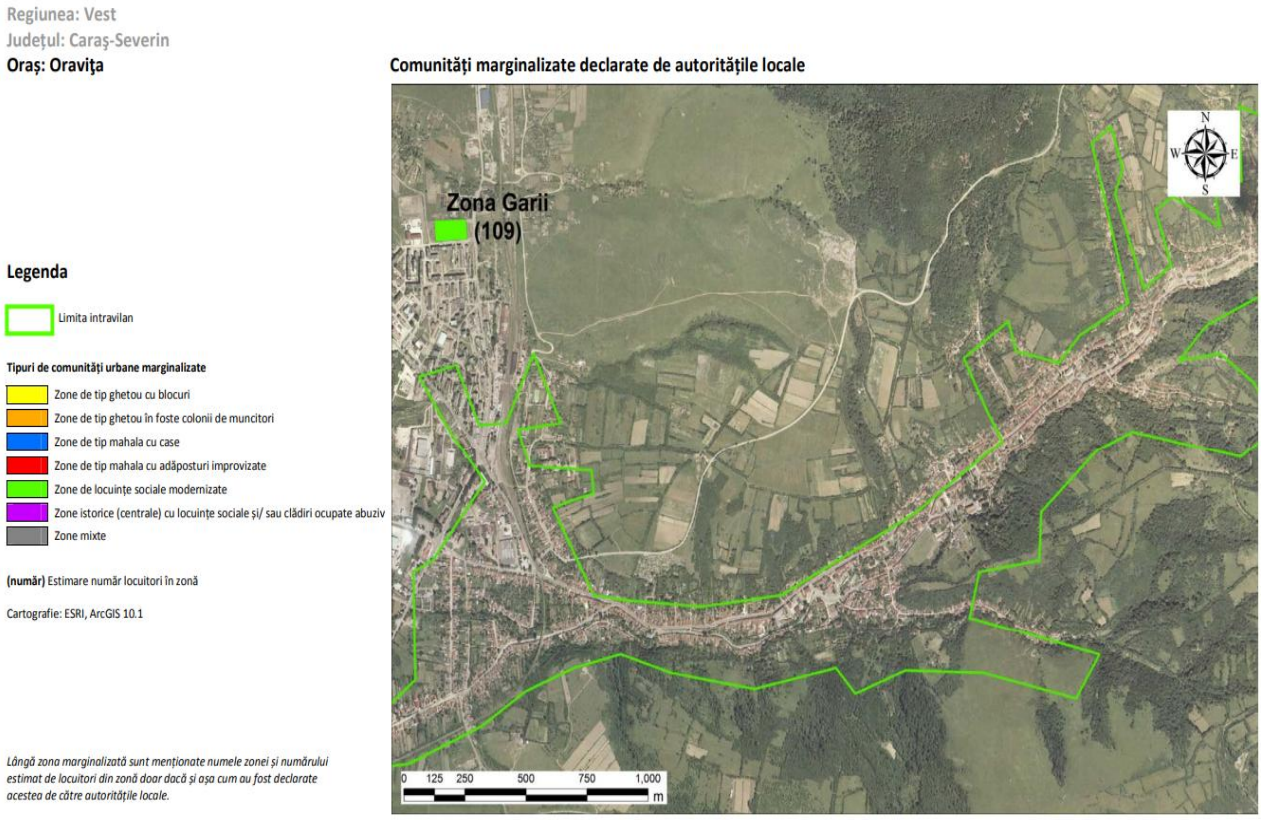

Figura nr. 15: Comunități marginalizate declarate de autoritățile locale – orașul Oravița

Sursa: Banca Mondială, Atlasul zonelor urbane marginalizate

Zona Gării este una dintre cele mai afectate, prezentând probleme legate de locuire și de acces redus la utilități.

Conform Atlasului urban al zonelor marginalizate din România,[26] mediul urban acoperit de microregiunea ITI Banatul Montan prezintă următoarele particularități:

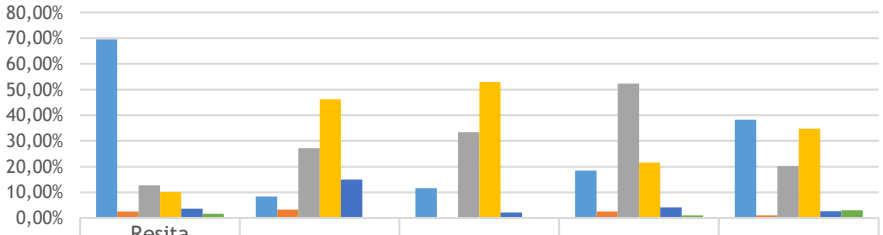

	Reșița (Municipiu)	Anina	Bocșa	Moldova Nouă	Oravița
% populație în zone nedezavantajate	69,50%	8,30%	11,58%	18,45%	38,31%
% populație în zone dezavantajate pe locuire	2,51%	3,25%	0,00%	2,56%	1,06%
% populație în zone dezavantajate pe ocupare	12,66%	27,19%	33,33%	52,38%	20,15%
% populație în zone dezavantajate pe capital uman	10,16%	46,25%	52,93%	21,52%	34,77%
% populație în zone marginalizate	3,59%	14,98%	2,16%	4,15%	2,65%
% populație în zone cu instituții sau sub 50 locuitori	1,59%	0,04%	0,00%	0,95%	3,06%

Figura nr. 16: Comunități marginalizate declarate de autoritățile locale (micro-regiunea ITI Banatul Montan, mediul urban)

Sursa: Banca Mondială, Atlasul zonelor urbane marginalizate

Datele privind distribuția populației urbane în funcție de tipul ariei de rezidență pune în evidență o serie de diferențe semnificative. Indicatorii reflectă capacitatea fiecărui oraș de a gestiona tranziția economică post-industrială și de a depăși declinul industriilor dominante (siderurgică, metalurgică, minieră). Orașe precum Reșița au inițiat procese de diversificare și reconversie, în timp ce altele (Anina, Moldova Nouă, Bocșa) au rămas afectate de prăbușirea bazei industriale.

1. Zone nedezavantajate

Ponderea populației care locuiește în zone nedezavantajate diferă între orașe: Reșița (69,50%) și **Oravița** (38,31%) au cele mai mari ponderi, sugerând o structură urbană mai stabilă. **Anina** (8,30%), **Bocșa** (11,58%) și **Moldova Nouă** (18,45%) se află la polul opus, indicând degradarea accentuată a fondului locativ și a coeziunii urbane.

2. Zone dezavantajate pe locuire

Ponderea populației din astfel de zone este redusă în toate localitățile, ponderi ușor mai mari regăsindu-se la **Anina** (3,25%) și **Moldova Nouă** (2,56%), unde cartierele muncitorești

[26] Banca Mondială, Atlasul zonelor urbane marginalizate, informații disponibile la: https://documents1.worldbank.org/curated/en/857001468293738087/pdf/882420WP0P1430085232B00OUO0900Atlas.pdf

vechi prezintă uzură avansată. **Reșița** (2,51%) și **Oravița** (1,06%) prezintă valori moderate, iar în **Bocșa** (0,00%), vulnerabilitățile rezidențiale sunt concentrate în alte tipuri de zone (ocupare și capital uman), nu în deficiențe structurale ale locuințelor.

3. Zone dezavantajate pe ocupare

Ocuparea reprezintă principala sursă de vulnerabilitate urbană pentru trei dintre orașe: Moldova Nouă (52,38%**),** Bocșa (33,33%**),** Anina (27,19%). Ponderile reflectă **dependența istorică de activități monoindustriale (minerit, metalurgie) și lipsa alternativelor economice după închiderea platformelor industriale**. Prin contrast, Oravița (20,15%) prezintă o vulnerabilitate medie, iar Reșița (12,66%) are cel mai redus nivel, datorită diversificării economice din ultimii ani.

4. Zone dezavantajate pe capital uman

Valorile sunt ridicate în fostele orașe monoindustriale precum **Bocșa** (52,93%) și **Anina** (46,25%). Ponderile ridicate indică probleme legate de educație, abandon școlar, calificare redusă și acces limitat la formare profesională. **Reșița, Oravița** și **Moldova Nouă** prezintă niveluri moderate (între 21% și 34%).

5. Zone marginalizate

Cele mai mari ponderi ale populației care locuiește în zone marginalizate se regăsește în **Anina** (14,98%). Ponderi reduse se regăsesc și în **Moldova Nouă** (4,15%), **Bocșa** (2,16%), **Oravița** (2,65%) și **Reșița** (3,59%). Datele sugerează faptul că declinul fostelor industrii predominante s-a transformat în vulnerabilități sociale persistente, localizate teritorial.

6. Zone cu instituții sau sub 50 de locuitori

Zonele cu instituții sau sub 50 de locuitori au ponderi reduse, dar sunt mai vizibile în **Oravița** (3,06%), **Moldova Nouă** (0,95%) și **Reșița** (1,59%), indicând prezența unor clădiri instituționale sau zone parțial depopulate.

În ceea ce privește zonele rural ale microregiunii, se remarcă o diversitate arhitecturală aparte. La **Carașova și Lupac**, casele tradiționale reflectă identitatea comunităților croate, însă multe gospodării sunt în declin din cauza migrației[27]. **Cărbunari** păstrează un fond construit preponderent rural, cu gospodării tradiționale, dar afectate de depopulare, fiind semnalate și probleme legate de accesul deficitar la utilități.[28] La **Ciclova Română**, arhitectura tradițională conviețuiește cu ruine industriale (vechi mori și instalații de prelucrare), care pot constitui puncte de interes turistic.[29] **Ciudanovița** este marcată de cartierele muncitorești ridicate în perioada exploatării uraniului, astăzi în mare parte depopulate și degradate, ceea ce creează o presiune majoră asupra administrației locale.[30] **Dognecea** păstrează atât un fond locativ tradițional, cât și

[27] Strategia Comunei Carașova 2021-2027
[28] Monografia Comunei Cărbunari
[29] Monografia Comunei Ciclova Română
[30] Strategia de dezvoltare locală Ciudanovița 2021-2027

infrastructuri industriale (foste mine și cariere) aflate în paragină, cu potențial de reconversie în turism industrial și cultural.[31]

Dintre acestea, cele mai afectate localități din punct de vedere al locuirii sunt Carașova și Dognecea, unde **rata marginalizării populației se situează între 12-<24%**, conform datelor furnizate de Banca Mondială și evidențiate în harta de mai jos[32]:

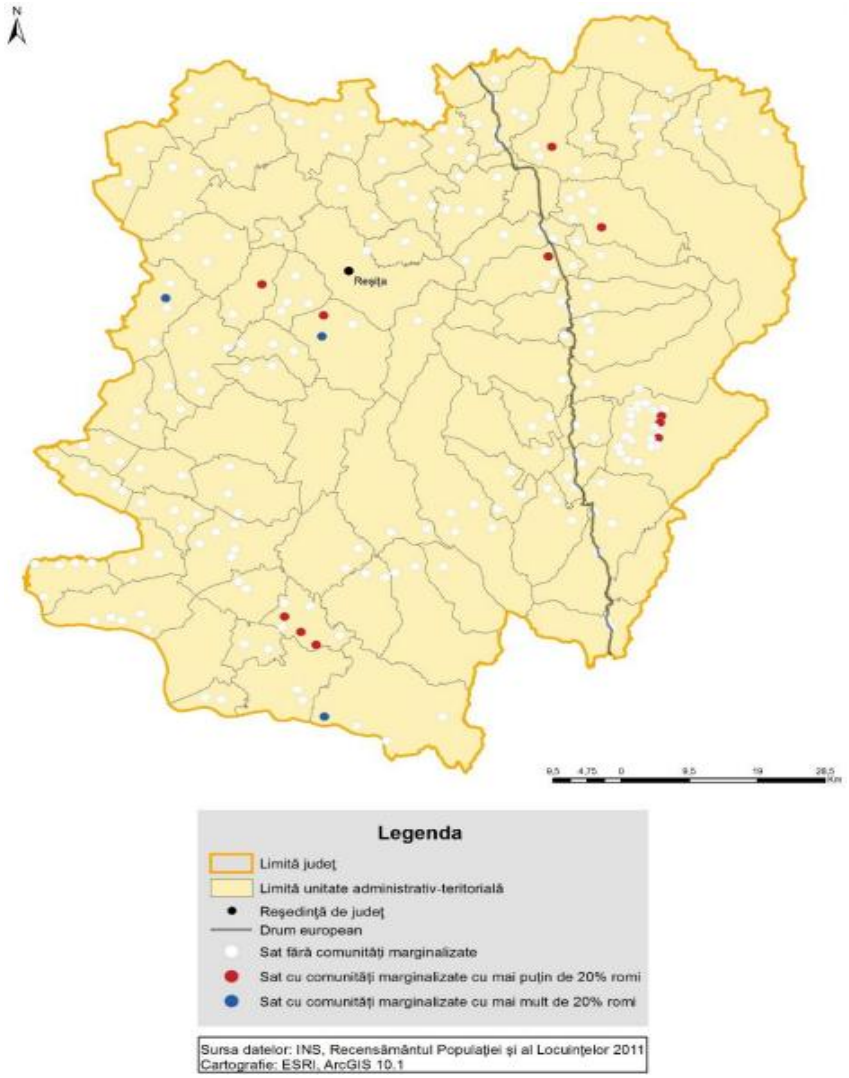

Figura nr. 17: Localități rurale cu zone marginalizate din Județul Caraș-Severin

Sursa: Banca Mondială, Atlasul zonelor rurale marginalizate și al dezvoltării umane locale din România

[31] Strategia de dezvoltare Dognecea 2021–2025
[32] Banca Mondială, Atlasul zonelor rurale marginalizate și al dezvoltării umane locale din România, informații disponibile la: https://documents1.worldbank.org/curated/en/237481467118655863/pdf/106653-ROMANIAN-PUBLIC-PI-6-Atlas-Iunie2016.pdf

În **Sasca Montană**, fondul construit include gospodării tradiționale integrate în peisajul natural al Cheilor Nerei, dar și clădiri dezafectate ale exploatărilor miniere, cu valoare patrimonială, care pot fi recuperate pentru turism.[33] La **Văliug**, fondul construit este puternic marcat de dezvoltarea turistică din ultimele două decenii: pensiuni, apartamente și vile moderne s-au adăugat gospodăriilor tradiționale, transformând satul într-un pol al turismului montan.

6.1.2.2. Educație

Populația școlară din microregiunea ITI Banatul Montan înregistrează o scădere constantă pe perioada 2020–2024, de la 18.821 la 18.117 elevi[34], ceea ce reflectă atât **declinul demografic** al regiunii, cât și **migrația familiilor tinere** către centre mai dezvoltate economic:

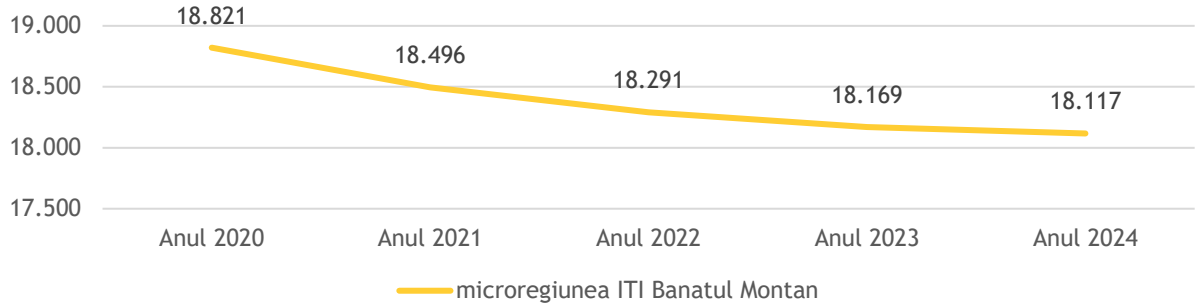

Figura nr. 18: Evoluția populației școlare a microregiunii ITI Banatul Montan în perioada 2020-2024

Sursa: Institutul Național de Statistică

Municipiul Reșița, care concentrează cea mai mare pondere a elevilor, **pierde peste 570 de elevi în intervalul analizat**, tendință regăsită și în orașe precum **Anina** sau **Bocșa**. **În mediul rural, scăderile sunt și mai accentuate** în localități precum **Lupac, Carașova** sau **Goruia,** unde scăderea natalității și migrația externă determină diminuări semnificative ale efectivelor școlare.

Există însă și localități unde populația școlară se menține relativ stabilă sau **în ușoară creștere**, precum **Oravița sau Ciclova Română** (+95 elevi, respectiv +20 elevi în perioada analizată) unde dinamica locală, fie prin activități turistice, fie prin caracterul comunităților, atenuează declinul general.

În tot acest interval, **numărul unităților școlare rămâne constant (45) în microregiune,** ceea ce arată o rețea educațională stabilă structural, dar din ce în ce mai depopulată.[35] **Raportul elevi/unitate scade de la 418 la 402**, indicând o **utilizare**

[33] Strategia Sasca Montană 2021–2027
[34] Institutul Național de Statistică, SCL103D - Populația școlară, pe niveluri de educație, județe și localități
[35] Institutul Național de Statistică, SCL101C - Unitățile de învățământ pe niveluri de educație, județe și localități

tot mai redusă a capacităților existente, cu implicații asupra eficienței administrative și a menținerii calității actului educațional în școlile cu efective mici.

În ceea ce privește **dotările unităților de învățământ existente**, la nivelul anului 2024, situația era următoarea:[36]

Tabelul nr. 5: Dotările existente în unitățile de învățământ existente la nivelul Microregiunii Banatul Montan (2024)

U.A.T	Laboratoare școlare	Săli de gimnastică	Ateliere școlare	Terenuri de sport	PC-uri/echipamente IT
Municipiul Reșița	52	16	20	18	1644
Orașul Anina	7	-	2	3	682
Orașul Bocșa	12	4	10	5	898
Orașul Moldova Nouă	4	-	2	4	130
Orașul Oravița	7	1	1	2	208
Comuna Carașova	2	-	2	-	50
Comuna Cărbunari	-	-	-	-	2
Comuna Ciclova Română	1	-	-	1	17
Comuna Ciudanovița	2	-	-	1	54
Comuna Dognecea	-	-	-	1	40
Comuna Goruia	-	-	-	-	4
Comuna Lupac	2	-	-	-	89
Comuna Ocna de Fier	1	1	-	-	7
Comuna Sasca Montană	1	1	-	1	40
Comuna Văliug	1	-	-	-	12

Sursa: Institutul Național de Statistică

[36] Institutul Național de Statistică, SCL106C - Laboratoare școlare pe niveluri de educație, județe și localități; SCL107C - Săli de gimnastică pe niveluri de educație, județe și localități; SCL108B - Ateliere școlare pe niveluri de educație, județe și localități; SCL110B - Terenuri de sport pe niveluri de educație, județe și localități; SCL112B - PC-uri/echipamente IT pe niveluri de educație, județe și localități

Analiza infrastructurii educaționale și a dotărilor existente evidențiază **disparități semnificative între centrele urbane și localitățile rurale**, cu implicații directe asupra accesului la educație, calității procesului educațional și fenomenului de navetism școlar. La nivelul anului 2024, dotările din unitățile de învățământ din microregiunea Banatul Montan sunt puternic concentrate în centrele urbane, în special în Municipiul Reșița, care cumulează majoritatea infrastructurii educaționale disponibile.

Distribuția dotărilor evidențiază o polarizare educațională accentuată. **Municipiul Reșița concentrează un număr ridicat de laboratoare, ateliere școlare, săli de sport și echipamente IT, reflectând rolul său de pol educațional al microregiunii.** Orașele Bocșa, Anina și Oravița dispun de anumite dotări, însă cu lacune semnificative în ceea ce privește infrastructura sportivă și facilitățile moderne de instruire practică.

În contrast, majoritatea comunelor din microregiune se confruntă cu dotări extrem de limitate sau inexistente, în special în ceea ce privește:

- sălile de gimnastică;
- atelierele școlare;
- infrastructura IT adecvată procesului educațional digital.

Insuficiența dotărilor educaționale în localitățile mici favorizează navetismul școlar către centrele urbane, în special către Municipiul Reșița și, într-o măsură mai redusă, către Bocșa și Oravița.

Navetismul școlar din microregiune este generat de un cumul de factori structurali:

- concentrarea dotărilor educaționale (laboratoare, ateliere, infrastructură sportivă, echipamente IT) în Municipiul Reșița și, într-o măsură mai redusă, în orașele Bocșa, Anina și Oravița;
- capacitatea limitată a unităților de învățământ din mediul rural de a asigura condiții adecvate pentru desfășurarea procesului educațional, în special pentru învățământul gimnazial și liceal;
- restrângerea sau desființarea unor structuri școlare în localitățile cu populație școlară în scădere, pe fondul declinului demografic;

La nivel județean, datele oficiale furnizate de Institutul Național de Statistică pentru anul 2023 indică o rată a abandonului școlar de 2,4% în învățământul primar și gimnazial din județul Caraș-Severin, cu valori de 2,2% la nivel primar și 2,7% la gimnaziu.

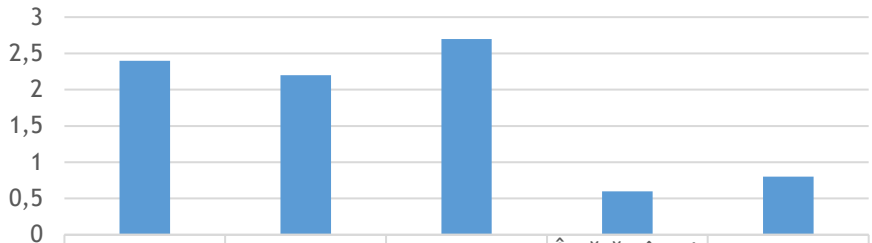

	Învățământ primar și gimnazial	Învățământul primar	Învățământ gimnazial	Învățământul secundar ciclul 2 (liceal și profesional)	Învățământ postliceal și de maiștri
Anul 2023 (rata abandonului %)	2,4	2,2	2,7	0,6	0,8

Figura nr. 19: Rata abandonului școlar pentru anul 2023 la nivelul județului Caraș-Severin

Sursa: Institutul Național de Statistică

În învățământul secundar, ciclul superior (liceal și profesional), rata abandonului este de 0,6%, iar în învățământul postliceal și de maiștri de 0,8%, ceea ce situează județul la niveluri moderate de risc, dar care ascund în continuare vulnerabilități punctuale în comunitățile dezavantajate și în microregiunile cu structură socio-economică fragilă.[37]

Oferta educațională a microregiunii este consolidată prin prezența în Reșița a unor instituții de învățământ superior cu rol regional. **Universitatea „Eftimie Murgu”** din Reșița și **Centrul Universitar al Universității Babeș-Bolyai** oferă programe de studii universitare care acoperă diverse domenii, reprezentând un factor important pentru **retenția tinerilor și pentru creșterea atractivității educaționale a zonei**.

Un rol tot mai important în consolidarea traseului educațional îl are și **învățământul dual**, dezvoltat în ultimii ani prin proiectul **Campus Dual Integrat Banatul Montan**. Acesta promovează formarea profesională care combină pregătirea teoretică din școală și universitate cu practica în mediul economic real, facilitând apropierea dintre sistemul educațional și piața muncii. În contextul unei regiuni marcate de restructurări industriale, învățământul dual oferă o alternativă viabilă pentru tineri, contribuind la reducerea abandonului școlar, creșterea inserției profesionale și stimularea dezvoltării economice locale.

6.1.2.3. Sănătate

Infrastructura de sănătate din microregiunea ITI Banatul Montan se caracterizează printr-o rețea relativ stabilă de servicii, cu mici variații anuale, dar cu diferențe majore între localități în ceea ce privește capacitatea și complexitatea unităților disponibile.

[37] Institutul Național de Statistică, SCL113A - Rata abandonului în învățământul preuniversitar, pe niveluri de educație, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe

În perioada 2020–2024, **numărul total al unităților sanitare variază moderat**, menținându-se între 378 și 408 structuri[38], ceea ce reflectă un sistem care, deși nu se extinde semnificativ, își păstrează în linii mari funcționalitatea.

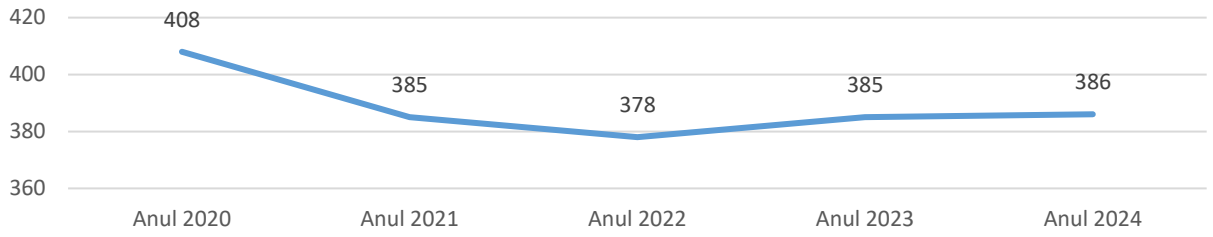

Figura nr. 20: Evoluția numărului de unități sanitare din microregiunea ITI Banatul Montan în perioada 2020-2024

Sursa: Institutul Național de Statistică

Raportat la populație, se remarcă faptul că nivelul de acces la serviciile medicale este scăzut. Valoarea raportului pentru anul 2024 era de 0,0026 unități sanitare per locuitor. Situația se explică prin faptul că **majoritatea serviciilor medicale disponibile în regiune sunt concentrate în trei centre urbane principale: Reșița, Moldova Nouă și Oravița**, singurele localități care dețin spitale publice, completate de un spital privat în **Reșița**. Acestea sunt susținute de ambulatorii integrate, policlinici, dispensare medicale și centre de specialitate, care asigură o gamă diversificată de servicii.

Municipiul Reșița funcționează ca pol regional de sănătate, concentrând **cele mai multe categorii de servicii**: centre de dializă publice și private, centre de sănătate mintală, cabinete medicale școlare și studențești, precum și cea mai mare rețea de cabinete medicale individuale, stomatologice și de specialitate. De exemplu, numărul cabinetelor medicale private de familie din Reșița variază între 33 și 39 în perioada analizată, iar cel al cabinetelor stomatologice se menține la peste 60 anual.

Orașele mici și mediul rural beneficiază preponderent de cabinete medicale individuale și stomatologice, cu o distribuție minimă dar constantă. În localități precum **Anina, Bocșa, Moldova Nouă sau Oravița**, serviciile sunt mult mai limitate, fiind reprezentate în principal de cabinete medicale și stomatologice cu valori cuprinse între 2 și 8 unități, completate ocazional de farmacii sau laboratoare medicale. Mediul rural prezintă o structură minimă, în majoritatea cazurilor fiind prezente unul sau două cabinete medicale individuale și câte o farmacie sau un laborator, ceea ce indică un grad redus de accesibilitate și o dependență accentuată de centrele urbane pentru serviciile medicale complexe.

[38] Institutul Național de Statistică, SAN101B - Unități sanitare pe categorii de unități, forme de proprietate, județe și localități

Rețeaua farmaceutică este relativ bine reprezentată în centrele urbane, mai ales în Reșița, unde există peste 27 de farmacii private în fiecare an analizat. În orașele mici și în mediul rural, numărul farmaciilor se limitează la 1–2 unități pe localitate, ceea ce poate genera vulnerabilități pentru populația vârstnică sau cu mobilitate redusă.

Laboratoarele medicale publice și private sunt de asemenea concentrate în Reșița, unde, la nivelul anului 2024 funcționau 11 laboratoare publice și 6 laboratoare private. Orașele Moldova Nouă și Oravița dețin câteva laboratoare publice, însă această infrastructură lipsește aproape complet în mediul rural.

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, la nivelul anului 2024, în municipiul Reșița activau 261 de medici (188 în proprietate publică și 73 în proprietate privată). În contextul analizei de față, **medicii în proprietate publică** sunt cei care activează în unități sanitare publice (spitale, ambulatorii de specialitate, centre de permanență), finanțate din bugetul public și integrate în rețeaua publică de sănătate. Aceștia asigură, în general, servicii medicale cu acces universal, inclusiv urgențe, spitalizare și ambulatoriu de specialitate. Prin contrast, **medicii în proprietate privată** își desfășoară activitatea în cabinete sau clinici private, accesul la serviciile acestora fiind condiționat de programări, contracte cu Casa de Asigurări de Sănătate sau plăți directe din partea pacienților. În mediul rural și în localitățile mici, prezența exclusivă a serviciilor medicale private poate limita accesul efectiv al populației vulnerabile.

Datele evidențiază faptul că **doar trei orașe din microregiunea ITI Banatul Montan dispun de medici care activează în unități sanitare publice**, respectiv:

- Municipiul Reșița – 188 medici;
- Orașul Moldova Nouă – 20 medici;
- Orașul Oravița – 25 medici.

Orașele Bocșa și Anina, precum și toate comunele din microregiune nu înregistrează medici în unități sanitare publice, serviciile medicale fiind asigurate exclusiv prin cabinete private sau prin deplasarea populației către centrele urbane menționate.

Raportarea numărului de medici la populație evidențiază un **acces dificil la servicii medicale**, cu valori net superioare în municipiul Reșița și deficitare în orașele mici și în mediul rural, unde populația este adesea nevoită să se deplaseze pentru servicii medicale de bază, în microregiune regăsindu-se **aproximativ 2 medici la 1.000 de locuitori.**

Medicii de familie reprezintă elementul central al asistenței medicale primare. Analiza distribuției acestora arată o acoperire inegală la nivelul UAT-urilor:

- Municipiul Reșița concentrează 42 de medici de familie (5 publici și 37 privați);

- Orașele Anina, Bocșa, Moldova Nouă și Oravița dispun de un număr limitat de medici de familie;
- **Doar 5 din cele 10 comune din microregiune dispun de câte un medic de familie**, respectiv comunele Carașova, Ciclova Romana, Lupac, Sasca Montana și Văliug.;
- **Comunele Ocna de Fier, Ciudanovița, Goruia, Dognecea și Cărbunari nu dispun de medici de familie.**

Datele indică o capacitate redusă de acoperire a nevoilor populației, în special în contextul îmbătrânirii demografice, precum și existența unor zone cu risc de subdeservire medicală, cu implicații directe asupra stării de sănătate a populației și asupra atractivității teritoriale pentru familii tinere.

Personalul sanitar mediu este, de asemenea, concentrat în Municipiul Reșița (peste 960 de persoane cumulat public-privat), în timp ce în celelalte localități numărul acestuia este limitat. Distribuția inegală a asistenților medicali, combinată cu deficitul de medici, reduce capacitatea de furnizare a serviciilor medicale continue la nivel local. În ceea ce privește **serviciile stomatologice și farmaceutice**, acestea sunt preponderent organizate în sistem privat și concentrate în mediul urban, ceea ce limitează accesul populației rurale la servicii medicale specializate fără deplasare.[39]

În ansamblu, sistemul sanitar al microregiunii ITI Banatul Montan se concentrează în municipiul Reșița, în timp ce orașele mici și comunitățile rurale depind în mare măsură de cabinete medicale individuale și de accesul la centrele urbane. Mai ales în contextul în care Reșița concentrează majoritatea serviciilor medicale din microregiune funcționând ca un pol, **construirea unui nou spital județean la Reșița și modernizarea și dotarea unităților locale mici reprezintă investiții strategice**, cu rol esențial atât în îmbunătățirea calității vieții populației, cât și în consolidarea capacității microregiunii de a susține industrii cu valoare adăugată ridicată. Broșura **Invest in Reșița**, elaborată pe baza datelor colectate direct de la principalii actori economici locali, subliniază explicit importanța dezvoltării infrastructurii medicale moderne ca factor-cheie pentru atractivitatea investițională și pentru retenția forței de muncă calificate.

Mai mult decât atât, există un context general al sistemului de sănătate românesc care susține necesitatea investițiilor în infrastructură sanitară modernă. Analize recente evidențiază faptul că sistemul de sănătate din România se confruntă cu provocări structurale profunde, inclusiv diferențe majore în accesul la servicii medicale între zonele urbane și rurale și o infrastructură insuficient adaptată nevoilor actuale, rezultând în inegalități de acces și performanță a serviciilor de sănătate la nivel

[39] Institutul Național de Statistică, SAN104B - Personalul medico-sanitar pe categorii, forme de proprietate, județe și localități

teritorial. Aceste observații sunt consemnate în literatura de specialitate și în documentele de analiză asupra sistemului sanitar național.[40]

Strategia Națională de Sănătate 2023-2030 subliniază nevoia consolidării capacității instituționale și a răspunsului sistemului de sănătate la nivelul comunităților locale, cu accent pe **reducerea inechităților de acces la servicii de sănătate și pe îmbunătățirea performanței acestora**. Documentul strategic propune atât proiecte de modernizare a infrastructurii cât și abordarea unor dezechilibre structurale în furnizarea de servicii sanitare la nivel județean și local.[41]

De asemenea, investițiile în infrastructura sanitară sunt deja vizate prin instrumente de politică publică și finanțare europeană. În cadrul **Programului Sănătate 2021-2027**, autoritățile au aprobat finanțarea mai multor proiecte majore de modernizare a spitalelor și a centrelor regionale de sănătate, ca parte a efortului de a îmbunătăți accesul la servicii medicale moderne și sigure în întreaga țară.[42]

Aceste date și angajamente strategice la nivel național susțin argumentul potrivit căruia investițiile în infrastructura medicală din microregiunea ITI Banatul Montan, inclusiv construirea unui nou spital județean la Reșița și modernizarea unităților mici, nu sunt doar necesare local, ci se înscriu în priorități tematice și în orientările de finanțare ale politicii de sănătate publică la nivel național.

6.1.2.4. Transport

Mobilitatea în microregiunea ITI Banatul Montan este caracterizată de **o poziționare geografică strategică,** dar și de **constrângeri determinate de un relief predominant montan, o densitate demografică scăzută și o rețea de așezări dispersată**. Pe de o parte, regiunea beneficiază de **acces la fluviul Dunărea prin orașul Moldova Nouă**, ceea ce îi conferă o deschidere directă la **rețeaua europeană de transport fluvial (Coridorul Rin-Dunăre)** și creează premise pentru conectivitate multimodală. Pe de altă parte, barierele naturale și infrastructura deficitară reduc atractivitatea investițională și limitează accesibilitatea internă.

La nivel intern, conectivitatea între localitățile microregiunii este afectată de caracterul montan și de infrastructura deficitară, ceea ce reduce coeziunea teritorială și accesul uniform la oportunități. Cu toate acestea, centrele urbane precum Reșița, Oravița sau Moldova Nouă funcționează ca poli secundari de servicii, educație și sănătate pentru comunitățile rurale din jur, creând rețele de dependență funcțională.

[40] Analysis of the Healthcare System in Romania: A Brief Review, informații disponibile la: https://www.mdpi.com/2227-9032/11/14/2069
[41] Strategia Națională de Sănătate 2023-2030, informații disponibile la: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ms.ro/media/documents/Anexa_1_-_SNS.pdf
[42] Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Programul Sănătate, informații disponibile la: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2023/03/6c0bb5209d38af08d9824246729a8b1c.pdf

În plan regional, rolul Timișoarei este determinant. Oraș cu statut de pol de creștere și centru universitar de referință, Timișoara atrage fluxuri constante de forță de muncă, studenți și investiții din Banatul Montan. Relația dintre microregiune și Timișoara este asimetrică, reflectând dependența ridicată de acest centru metropolitan, dar și oportunități de cooperare în domenii precum inovarea, turismul și conectivitatea economică. Alte centre regionale, precum Caransebeș sau Drobeta-Turnu Severin, completează această rețea de interacțiuni funcționale prin roluri specializate (transport, logistică, industrie).

La nivel transfrontalier, proximitatea față de Serbia oferă un potențial important de cooperare economică și culturală. Coridoarele rutiere și fluviale (Dunărea prin Moldova Nouă) pot fi valorificate ca axe de conectivitate externă, facilitând atât schimburile comerciale, cât și turismul transfrontalier. În același timp, apartenența la regiunea de dezvoltare Vest și la macroregiunea Dunării creează premise pentru integrarea Banatului Montan în inițiative europene mai ample de cooperare teritorială.

Rețeaua rutieră reprezintă infrastructura dominantă a mobilității, dar calitatea acesteia este inegală. Drumurile naționale și județene asigură conexiuni către Reșița, Timișoara și porturile dunărene, însă o mare parte din drumurile comunale și de acces se află într-o stare precară, cu deficiențe de întreținere și vulnerabilități la fenomene naturale. Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, lungimea totală a străzilor orășenești din microregiune este de 341 km[43], o valoare constantă în perioada 2020–2024, ceea ce indică un nivel redus al extinderilor infrastructurii urbane.

Din perspectiva **calității infrastructurii rutiere urbane**, gradul de modernizare este unul relativ ridicat: aproximativ 77% din străzi sunt modernizate, în creștere față de 74% în anul 2020. Cele mai importante contribuții provin de la Reșița (98 km modernizați din 120 km), Bocșa (55 km din 70) și Moldova Nouă (35 km din 39)[44]. Totuși, rămân semnificative diferențele între centrele urbane și zonele rurale, unde drumurile comunale prezintă deficiențe de întreținere, vulnerabilități la fenomene naturale și o conectivitate insuficientă către obiective turistice sau economice strategice. În plus, documentele strategice locale semnalează frecvent **lipsa parcărilor amenajate, congestionarea arterelor principale** (ex. DN58B în Bocșa[45]) și **necesitatea modernizării drumurilor de legătură spre obiective turistice de prim rang**, cum sunt Cheile Nerei.[46]

Infrastructura de transport reprezintă un factor esențial pentru funcționarea economică și socială a microregiunii ITI Banatul Montan, influențând accesibilitatea localităților, mobilitatea populației, fluxurile de mărfuri și atractivitatea investițională. Caracterul

[43] Institutul Național de Statistică, GOS104A - Lungimea străzilor orășenești pe județe și localități
[44] Institutul Național de Statistică, GOS105A - Lungimea străzilor orășenești modernizate, pe județe și localități
[45] Primăria Municipiului Bocșa, Plan de mobilitate urbană durabilă
[46] Primăria Comunei Sasca Montană, Strategia de dezvoltare locală a Comunei Sasca Montană în perioada 2021-2027

montan și dispersia spațială a așezărilor conferă rețelei de transport un rol strategic în asigurarea coeziunii teritoriale.

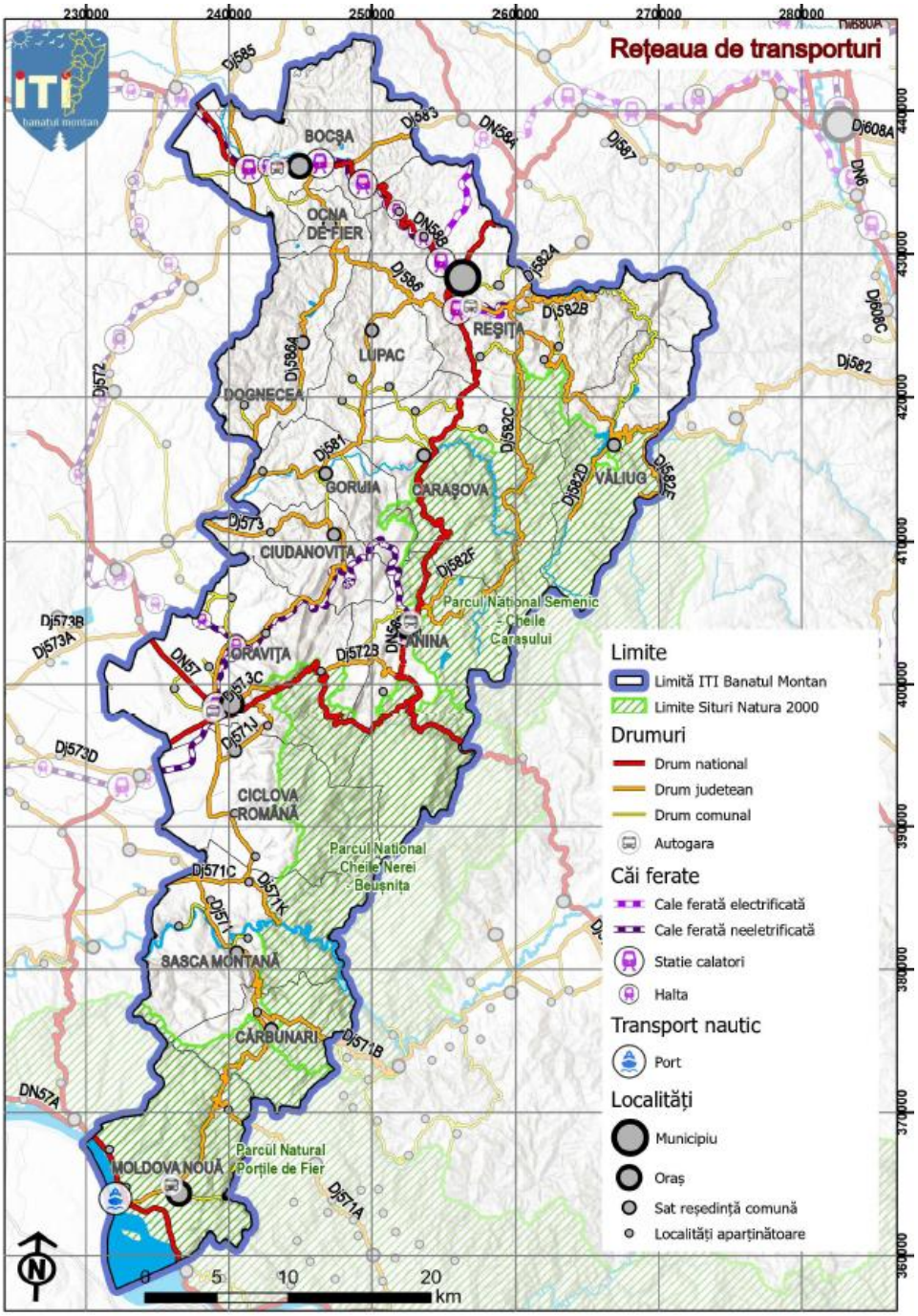

Figura nr. 21: Rețeaua de transport din microregiunea ITI Banatul Montan

Sursa: Autorul

Rețeaua rutieră din interiorul microregiunii este structurată predominant pe **drumuri județene și comunale**, care asigură legătura între centrele urbane (Reșița, Bocșa, Oravița, Moldova Nouă, Anina) și localitățile rurale. Distanțele relativ mari dintre localități, coroborate cu relieful accidentat, conduc la **timpi de deplasare ridicați, chiar și pe distanțe kilometrice moderate.**

Densitatea rețelei rutiere este neuniform distribuită, fiind mai ridicată în zonele urbane și periurbane și semnificativ mai redusă în localitățile rurale izolate. Această structură afectează accesul populației la servicii publice esențiale (educație, sănătate, administrație) și condiționează mobilitatea zilnică a forței de muncă.

Conform datelor colectate din teren, o parte semnificativă a drumurilor județene și comunale din microregiune prezintă o stare fizică, caracterizată prin:

- uzură accentuată a carosabilului;
- lipsa lucrărilor de modernizare și întreținere periodică;
- vulnerabilitate crescută la condiții meteorologice nefavorabile.

Aceste deficiențe limitează siguranța rutieră, cresc costurile de transport și reduc competitivitatea economică a teritoriului.

Fluxurile de persoane în interiorul microregiunii sunt dominate de:

- **navetism zilnic către centrele urbane (se realizează prin operatori privați de transport, conform datelor surprinse în fișele localităților din secțiunea Anexe)**, în special către Municipiul Reșița, pentru acces la locuri de muncă, servicii medicale și educaționale;
- **deplasări intercomunale** pentru servicii publice de bază, în contextul concentrării acestora în anumite localități;

Navetismul este accentuat de polarizarea funcțională a microregiunii, în care un număr restrâns de localități concentrează majoritatea serviciilor și activităților economice.

Fluxurile de mărfuri sunt corelate în principal cu activitățile industriale și de procesare existente, sectorul comercial și logistic și exploatarea resurselor locale (agricole și forestiere). **Starea infrastructurii rutiere și conectivitatea limitată afectează eficiența transportului de mărfuri**, în special pentru întreprinderile mici și mijlocii din mediul rural, care întâmpină dificultăți în accesul la piețe și la lanțuri de distribuție.

Transportul feroviar, odinioară vital pentru logistică și mobilitatea populației, se află astăzi într-un stadiu de regres. **Liniile existente funcționează cu frecvență redusă și viteze necompetitive, iar infrastructura necesită reabilitare**. Cu toate acestea, **Linia Oravița-Anina**, cunoscută sub denumirea de Semeringul Bănățean, inaugurată în 1863, rămâne un simbol patrimonial și turistic. În plan strategic, reabilitarea acestei linii ar putea transforma

infrastructura feroviară într-un vector strategic, conectând zona Anina la Dunăre prin Moldova Nouă și oferind un traseu complementar pentru turiști și agenți economici.

Alături de valorificarea liniei Oravița–Anina (Semeringul Bănățean) în scop turistic, este necesară **îmbunătățirea conectivității feroviare funcționale a Reșiței către Timișoara și către rețeaua feroviară națională**, pentru a susține mobilitatea zilnică, accesul la aeroport, turismul, educația și dezvoltarea economică. **Conectivitatea feroviară cu polul regional Timișoara este profund deficitară**, reprezentând una dintre principalele vulnerabilități ale sistemului de mobilitate. Relația feroviară Reșița–Timișoara este caracterizată de timpi de parcurs necompetitivi, frecvență redusă și lipsa unor conexiuni directe eficiente, ceea ce limitează semnificativ accesul populației la Aeroportul Internațional „Traian Vuia” și reduce atractivitatea microregiunii pentru navetism regional, studenți, turiști și investitori. În absența unei alternative feroviare funcționale, **mobilitatea către Timișoara se realizează aproape exclusiv rutier**, crescând dependența de transportul auto și accentuând presiunea asupra infrastructurii rutiere.

O problemă structurală și mai gravă o **constituie conectivitatea feroviară extrem de slabă a municipiului Reșița cu restul teritoriului național**, în special cu regiunile din centrul și nordul țării. În prezent, nu există legături feroviare directe viabile către Transilvania, iar deplasările presupun trasee ocolitoare, schimbări multiple și durate de parcurs excesive, care descurajează utilizarea trenului ca mijloc de transport pentru turism, mobilitate academică sau călătorii de afaceri. Chiar și conexiunile către sudul țării sunt realizate cu dificultate, singura relație funcțională fiind cea cu schimbare la Caransebeș, într-un sistem lipsit de coerență și atractivitate. Broșura **Invest in Reșița** evidențiază existența unei **inițiative concrete de intervenție strategică,** axată pe reabilitarea infrastructurii feroviare și dezvoltarea trenurilor regionale:

Figura nr. 22: Reabilitarea infrastructurii feroviare și inițiativa privind trenurile regionale descrise în broșura pentru investitori (Invest in Reșița, A guide for investors)

Sursa: Agenția de Dezvoltare Locală Reșița

Proiectul propus vizează reabilitarea liniei feroviare secundare Reșița–Voiteni, care se conectează la magistrala Timișoara–Voiteni–granița cu Serbia, cu scopul de a crea o legătură mai rapidă, mai sustenabilă și mai competitivă între municipiul Reșița, polul regional Timișoara și zona transfrontalieră. Valoarea totală estimată a investiției este de 2,7 milioane euro, reflectând un raport favorabil între costuri și beneficiile economice și sociale anticipate.

În prezent, izolarea feroviară afectează direct potențialul de dezvoltare al microregiunii Banatul Montan, limitând capacitatea acesteia de a atrage turiști, studenți și forță de muncă calificată, precum și de a se integra eficient în circuitele economice și culturale naționale. În lipsa unor intervenții structurale de modernizare și reconfigurare a rețelei feroviare, avantajele competitive generate de patrimoniul natural, cultural și industrial al regiunii rămân insuficient valorificate.

Serviciile de transport public sunt insuficiente, mai ales în mediul rural, cu o acoperire redusă și frecvențe scăzute. În mediul rural, frecvența redusă a mijloacelor de transport în comune, lipsa orarelor adaptate, precum și starea drumurilor pe anumite secțiuni afectează accesul populației la servicii, în special pentru grupurile vulnerabile. În Reșița, însă, mobilitatea a fost recent reconfigurată prin reintroducerea tramvaiului, completată de planuri de extindere a coridoarelor velo și de implementarea unor sisteme inteligente de trafic.[47]

Mobilitatea alternativă se conturează ca direcție prioritară, cu potențial economic și turistic ridicat. Banatul Montan este traversat de **Via Transilvanica**, traseu recunoscut ca Rută Culturală Europeană, care interconectează Oravița, Anina, Sasca Montană și Dognecea și demonstrează cum infrastructurile cicloturistice pot genera beneficii comunitare și economice.[48] În același timp, **PNRR prevede realizarea unei rețele de 1.729 km de trasee de biciclete în vestul țării (Cu bicicleta prin Vest),** dintre care aproximativ 686 km în Caraș-Severin.[49] **Integrarea acestor trasee** cu unele noi care să permită conectarea tuturor localităților componente din ITI Banatul Montan, precum și crearea unor parcări la intrările în comunele turistice și integrarea unor sisteme de bike sharing în punctele de interes ar stimula turismul verde și ar reduce presiunea exercitată de transportul auto asupra ecosistemelor fragile.

Dunărea rămâne un element central al mobilității microregionale, nu doar ca infrastructură de transport, ci mai ales ca poartă de acces pentru turismul internațional. Prin **portul Moldova Veche**, administrat de Compania Națională Administrația Porturilor Dunării Fluviale, teritoriul este conectat la rețeaua de transport fluvial europeană, ceea ce creează premise pentru integrarea în fluxurile de

[47] Primăria Municipiului Reșița, Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Reșița 2022-2030
[48] Via Transilvanica, informații disponibile la: https://www.viatransilvanica.com/
[49] Velo România, Trasee cicloturistice finanțate prin PNRR - Componenta 11 (PI1), informații disponibile la: https://centrulnationaldecoordonarevelo.ro/ro/articles/trasee-cicloturistice-finantate-prin-pnrr-componenta-11-pi1

comerț și turism internațional.[50] Ieșirea la Dunăre reprezintă o resursă strategică pentru microregiune, **Regulamentul (UE) 2024/1679 pentru dezvoltarea rețelei transeuropene de transport,** prevede includerea porturilor interioare și a nodurilor multimodale în rețelele europene de transport (TEN-T – European Commission)[51]. Mai mult decât atât, portul conectează microregiunea la rețeaua europeană de croaziere fluviale, aflată în plină expansiune. Croazierele pe Dunăre, includ tot mai frecvent escale în porturi mici, cu potențial turistic nevalorificat, ceea ce conferă orașului **Moldova Nouă** șansa de a deveni un **nod de debarcare și redistribuire a vizitatorilor** către obiectivele din interiorul Banatului Montan.

6.1.2.5. Apă

În ceea ce privește rețelele edilitare, discrepanțele urban–rural sunt evidente. Centrele urbane dispun de rețele de apă și canalizare relativ extinse, dar există și zone cu acces limitat. În mediul rural, accesul la apă și canalizare este incomplet, multe gospodării utilizând fose septice sau puțuri. **Gospodăriile din Cărbunari și Goruia raportează probleme semnificative legate de rețelele edilitare**, în timp ce la **Văliug** și **Sasca Montană** investițiile recente în infrastructură turistică au adus și o îmbunătățire a dotării cu utilități.

Rețeaua de distribuție a apei potabile din microregiunea ITI Banatul Montan se menține relativ constantă în perioada 2020–2024, cu o valoare totală de aproximativ 416 km, urcând la 420,70 km în anul 2024 prin dezvoltarea sau modernizarea unor tronsoane noi, cel mai probabil în localități mici unde infrastructura era incompletă (de exemplu, comuna Ocna de Fier). Rețeaua este distribuită inegală între localități, reflectând variațiile de mărime și specificul urban-rural. **Municipiul Reșița concentrează aproape 35% din întreaga rețea**, cu o lungime de 145,8 km, constantă în toată perioada analizată, ceea ce indică o infrastructură matură și stabilizată. Orașele **Bocșa, Anina, Oravița și Moldova Nouă** dispun de rețele cu lungimi cuprinse între 33 și 52 km, indicând un nivel mediu de dezvoltare și acoperire. **Localitățile rurale, în schimb, prezintă rețele mult mai reduse, uneori sub 10 km**, ceea ce poate indica o infrastructură care nu acoperă integral intravilanul, aspect vizibil în comune precum **Carașova, Goruia sau Ciclova Română.**[52]

Un caz particular îl reprezintă **comuna Lupac**, unde lungimea rețelei declarate este de doar 0,4 km, indicator atipic care poate sugera fie lipsa unei rețele publice centralizate în mare parte a localității, fie o raportare incompletă a datelor statistice. Extinderea

[50] Compania Națională Administrația Porturilor Dunării Fluviale, Portul Moldova Veche, informații disponibile la: https://www.apdf.ro/moldova_veche.html
[51] Regulamentul (UE) 2024/1679 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iunie 2024 privind orientările Uniunii pentru dezvoltarea rețelei transeuropene de transport, de modificare a Regulamentelor (UE) 2021/1153 și (UE) nr. 913/2010 și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1315/2013 (Text cu relevanță pentru SEE), informații disponibile la: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32024R1679
[52] Institutul Național de Statistică, GOS106B - Lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile, pe județe și localități

rețelei în **Ocna de Fier** în anul 2024 (4,4 km) confirmă că **anumite localități continuă să recupereze decalaje istorice în infrastructura de apă**.

Densitatea rețelei la nivelul microregiunii rămâne constantă, situându-se la **0,25 km de conductă pe km²** în toată perioada analizată. Valoarea constantă a indicatorului confirmă faptul că extinderile punctuale realizate în unele localități nu au modificat semnificativ raportul dintre infrastructură și suprafața administrativă. Totodată, o densitate redusă precum cea înregistrată indică faptul că microregiunea, predominant montană și cu așezări dispersate, se confruntă cu **provocări în asigurarea unei acoperiri uniforme și eficiente a serviciilor de apă, în special în zonele rurale și în comunitățile mici.**

Rețeaua de canalizare din microregiunea ITI Banatul Montan prezintă o structură stabilă în perioada 2020–2024, lungimea totală menținându-se constantă la 249,5 km. Stagnarea indică **absența unor proiecte majore de extindere în ultimii ani, în pofida necesităților identificate în numeroase localități rurale și în orașele cu infrastructuri mai vechi.** Distribuția teritorială a rețelei relevă diferențe semnificative: municipiul **Reșița concentrează 106 km de conducte, echivalentul a peste 42% din întreaga rețea**, ceea ce reflectă un sistem urban extins și relativ matur. Urmează orașele **Anina** și **Moldova Nouă** (câte 25 km), **Bocșa** (26,1 km) și **Oravița** (15 km), care dispun de rețele dimensionate proporțional cu densitatea lor urbană și cu modelul istoric al dezvoltării acestor așezări monoindustriale.

În localitățile rurale, rețeaua de canalizare este mult mai redusă, oscilând între 1 și 12 km. Diferențele semnalează atât capacitatea administrativă diferită a comunelor, cât și particularități de relief, dispersia locuințelor și gradul de conectare la sistemele centralizate. Localități precum **Ciudanovița, Goruia sau Văliug** dispun de rețele foarte reduse (între 3,9 și 5,5 km), indicând potențiale deficite de acces la infrastructura de bază și o nevoie de investiții în extinderea serviciilor de canalizare.

Densitatea rețelei la nivelul microregiunii este constantă, situându-se la 0,15 km de conducte pe km², valoare ce reflectă un **nivel redus de acoperire**, mai ales în zonele montane și în satele dispersate. Comparativ cu rețeaua de apă, rețeaua de canalizare este mai puțin extinsă, confirmând decalajele infrastructurale istorice între localitățile urbane și cele rurale. Faptul că indicatorii rămân neschimbați timp de cinci ani consecutivi arată un ritm lent al modernizărilor, precum și **existența unor bariere tehnice, financiare sau administrative, care limitează extinderea sistemelor edilitare în teritoriu.**

6.1.2.6. Energie

Infrastructura energetică a microregiunii ITI Banatul Montan se caracterizează printr-un grad moderat de dezvoltare, cu un nivel ridicat de acoperire în zonele urbane și cu **decalaje semnificative în mediul rural și în localitățile montane**. Un indicator esențial pentru evaluarea accesului populației la resurse energetice moderne îl reprezintă

lungimea rețelei de distribuție a gazelor naturale, care reflectă atât nivelul de integrare în infrastructurile naționale, cât și capacitatea de asigurare a serviciilor de bază.

În perioada 2020–2024, **rețeaua de distribuție a gazelor din microregiune a înregistrat o evoluție foarte lentă**, menținându-se la valori relativ constante. Pentru localitățile din ITI, **lungimea totală a rețelei se situează în jurul a 282-286 km, cu variații minime, ceea ce indică absența unor extinderi majore ale infrastructurii în ultimii ani**. Cele mai dezvoltate rețele se regăsesc în municipiul **Reșița**, care înregistrează o creștere de la 192,5 km în anul 2020 la 198,8 km în anul 2024, și în orașul **Bocșa**, unde rețeaua atinge 87,1–89,9 km în aceeași perioadă. Pentru restul unităților administrativ-teritoriale nu sunt raportate date statistice.

Raportarea infrastructurii de gaze la suprafața teritoriului arată însă mult mai clar decalajele structurale. **Densitatea rețelei de distribuție a gazelor în microregiunea ITI Banatul Montan este de 0,17 km/km²**, o valoare constantă în perioada 2020–2024, situată **peste media județului Caraș-Severin** (0,06 km/km²), dar **sub nivelul mediu național** (0,21 km/km² în 2024). Această diferență evidențiază o situație particulară: microregiune ITI Banatul Montan este mai bine dotată cu infrastructură de gaze decât restul județului, deoarece include preponderent localități urbane sau periurbane, însă rămâne semnificativ în urma dinamicii naționale, unde rețelele de distribuție au cunoscut extinderi accelerate în ultimii ani.

La nivel județean, lungimea totală a conductelor de gaze crește de la 515 km în 2020 la aproximativ 529 km în 2024, ceea ce arată o tendință generală ascendentă, însă **creșterea este generată în principal de investiții din afara microregiunii**. Comparativ cu extinderea la nivel național (unde rețeaua crește de la 43.563 km la 50.972 km), dinamica locală se menține modestă, punând în evidență atât dificultăți legate de costurile ridicate ale infrastructurii în zonele montane, cât și o cerere relativ redusă din cauza depopulării sau a nivelului scăzut de urbanizare al unor localități.

La nivelul județului Caraș-Severin, **volumul total al gazelor naturale distribuite** în anul 2024 a fost de 48.195 mii m³. La nivelul Regiunii Vest, volumul total raportat a fost de 571.376 mii m³, iar la nivel național de 7.328.866 mii m³. Aceste valori poziționează județul Caraș-Severin printre județele cu un volum relativ redus de gaze naturale distribuite, în context regional și național.[53]

Distribuția gazelor naturale în microregiunea ITI Banatul Montan este caracterizată, în anul 2024, de o concentrare exclusiv urbană, limitată la Municipiul Reșița și orașul Bocșa, în timp ce restul localităților nu înregistrează volume distribuite conform datelor INS. Această situație evidențiază o acoperire teritorială restrânsă a infrastructurii de

[53] Institutul Național de Statistică, GOS118B - Gaze naturale distribuite, după destinație, pe macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe

gaze naturale, aspect relevant pentru analiza condițiilor de locuire și pentru fundamentarea viitoarelor intervenții în domeniul energetic.[54]

Raportarea volumului de gaze naturale distribuite la populație evidențiază diferențe relevante între nivelurile teritoriale analizate. Astfel, pentru aria Reșița–Bocșa, singura din microregiunea ITI Banatul Montan pentru care sunt raportate date privind distribuția gazelor naturale, consumul mediu este de aproximativ 334,6 m^3/locuitor/an în anul 2024. La nivelul Regiunii Vest, consumul mediu de gaze naturale se situează la 292,2 m^3/locuitor/an, în timp ce la nivel național valoarea este de 335,4 m^3/locuitor/an.

Faptul că aria urbană Reșița–Bocșa înregistrează un **consum mediu de gaze naturale pe locuitor apropiat de media națională nu indică un nivel excesiv de consum**, ci reflectă utilizarea infrastructurii existente la parametri comparabili cu media țării. Diferența esențială la nivelul microregiunii ITI Banatul Montan nu este una de intensitate a consumului, ci de acoperire teritorială, distribuția gazelor naturale fiind limitată la un număr redus de localități.

Pentru celelalte unități administrativ-teritoriale din microregiunea ITI Banatul Montan, pentru care nu sunt raportate volume de gaze naturale distribuite, este probabil ca încălzirea rezidențială să se bazeze preponderent pe surse alternative, utilizate în mod uzual în mediul rural și în localitățile montane, precum combustibilii solizi (în special lemnul de foc) sau alte soluții individuale de încălzire.

Microregiunea ITI Banatul Montan dispune de premise favorabile pentru dezvoltarea energiilor regenerabile, generate de diversitatea geografică și de resursele naturale disponibile. În ultimii ani, interesul pentru soluții energetice nepoluante a crescut, iar acest lucru se reflectă în apariția unor proiecte concrete, în special în domeniul energiei solare. La **Reșița**, administrația locală dezvoltă un **parc fotovoltaic de 8,5 MW**, iar la **Moldova Nouă** este în derulare o investiție pentru un **parc de 1,8 MW destinat autoconsumului public**, finanțată prin Fondul de Modernizare. Aceste proiecte indică o tendință emergentă de tranziție spre producția descentralizată de energie verde și confirmă existența unui potențial regional de extindere a capacităților fotovoltaice.

Mai mult, caracteristicile hidrografice și relieful montan sugerează un potențial pentru microhidrocentrale, mai ales pe cursurile de apă rapide ale zonei montane. În Caraș-Severin există inițiative punctuale pentru **valorificarea microhidroenergiei**, însă utilizarea acestor resurse rămâne limitată și necesită evaluări suplimentare pentru a respecta normele de mediu și conservarea biodiversității. Un alt domeniu cu potențial, încă nevalorificat suficient, îl reprezintă **biomasa**, susținută de fondul forestier extins și de resursele agricole, care ar putea contribui pe viitor la soluții locale de încălzire sau cogenerare, în special în comunitățile izolate.

[54] Institutul Național de Statistică, GOS118A - Gaze naturale distribuite, după destinație, pe județe și localități

Eficiența energetică reprezintă o componentă esențială a dezvoltării durabile a microregiunii ITI Banatul Montan, în strânsă legătură cu structura infrastructurii energetice, caracteristicile fondului construit și profilul socio-demografic al populației. Analiza distribuției gazelor naturale evidențiază o acoperire teritorială limitată a infrastructurii moderne de energie, aspect care justifică abordarea eficienței energetice ca prioritate transversală pentru întregul areal ITI.

Datele statistice disponibile indică faptul că **accesul la rețelele de gaze naturale este concentrat în doar câteva localități urbane, în timp ce o parte semnificativă a teritoriului ITI Banatul Montan nu beneficiază de această infrastructură**. În acest context, eficiența energetică nu poate fi analizată exclusiv prin prisma consumului de gaze naturale, ci trebuie raportată la:

- caracteristicile fondului locativ, în mare parte construit anterior anilor 1990 -
- tipologia clădirilor publice și rezidențiale, multe dintre acestea cu performanțe energetice scăzute;
- distribuția inegală a infrastructurii energetice la nivel teritorial.

Caracteristicile fondului locativ și ale clădirilor publice influențează semnificativ performanța energetică a teritoriului. O mare parte a clădirilor rezidențiale și publice din microregiune a fost construită anterior introducerii standardelor moderne de eficiență energetică, ceea ce sugerează un potențial ridicat pentru intervenții de reabilitare energetică.

Necesitatea investițiilor în eficiență energetică este susținută de contextul socio-demografic al microregiunii, marcat de declin demografic și îmbătrânirea populației, precum și de distribuția inegală a infrastructurii energetice. În special în localitățile fără acces la rețele de gaze naturale, eficiența energetică a clădirilor joacă un rol important în reducerea consumului total de energie și a costurilor asociate pentru gospodării.

La nivel micro-regional, sărăcia energetică este rezultată din interacțiunea dintre nivelul veniturilor, caracteristicile fondului locativ și accesul la infrastructuri energetice moderne. Intervențiile în domeniul eficienței energetice pot contribui la reducerea acestei vulnerabilități, prin scăderea necesarului de energie pentru încălzire și îmbunătățirea confortului locativ.

În cadrul mecanismului ITI, eficiența energetică trebuie abordată ca o dimensiune integrată a dezvoltării teritoriale, corelată cu investițiile în infrastructura energetică, locuire și servicii publice. Această abordare permite intervenții coordonate la nivelul mai multor localități și contribuie la reducerea disparităților teritoriale, în concordanță cu obiectivele naționale și europene privind tranziția energetică.

Analiza infrastructurii energetice și a consumului de gaze naturale în microregiunea ITI Banatul Montan trebuie corelată cu **riscurile asociate schimbărilor climatice și presiunile de mediu**, în măsura în care acestea influențează atât securitatea energetică, cât și sustenabilitatea utilizării resurselor. Caracteristicile geografice și istoricul industrial al teritoriului amplifică interdependența dintre energie, mediu și vulnerabilitate climatică.

Microregiunea este expusă unor **riscuri climatice specifice zonelor montane și submontane**, care pot afecta infrastructura energetică și condițiile de locuire. Episoadele de precipitații intense și fenomenele meteorologice extreme pot genera inundații locale, viituri rapide și alunecări de teren, cu impact asupra rețelelor de utilități și asupra accesibilității localităților. În paralel, perioadele de temperaturi ridicate și de secetă pot accentua presiunea asupra resurselor energetice și asupra capacității de adaptare a gospodăriilor, în special în localitățile cu infrastructură energetică limitată.

În același timp, microregiunea ITI Banatul Montan este marcată de **o moștenire industrială semnificativă, care generează vulnerabilități de mediu cu efecte pe termen lung**. Zonele afectate de activități industriale și extractive istorice pot prezenta situri degradate și posibile contaminări ale solului și apei, aspecte care influențează atât calitatea mediului, cât și oportunitățile de dezvoltare economică și energetică durabilă. Deși presiunile de mediu actuale sunt mai reduse comparativ cu perioada de industrializare intensivă, efectele cumulative ale poluării istorice rămân relevante în absența unor intervenții de reabilitare.

În acest context, eficiența energetică și tranziția către soluții energetice mai sustenabile trebuie abordate în corelație cu adaptarea la schimbările climatice și gestionarea riscurilor de mediu. Investițiile în modernizarea infrastructurii energetice, reducerea consumului și îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor pot contribui simultan la diminuarea vulnerabilităților climatice, la reducerea costurilor energetice și la creșterea rezilienței teritoriale.

6.1.3. Economie

Subcapitolul 5.2.3 oferă o imagine de ansamblu asupra economiei microregiunii ITI Banatul Montan, analizând structura activităților economice, dinamica pieței muncii și evoluția mediului antreprenorial. Secțiunea evidențiază moștenirea industrială puternică a zonei, impactul declinului industriei tradiționale și nivelul actual de diversificare economică, precum și potențialul de dezvoltare al sectoarelor emergente.

6.1.3.1. Atractivitatea economică

Structura economică actuală se caracterizează printr-o **pondere ridicată a sectorului terțiar** (comerț, servicii, activități administrative), la care se adaugă **ramuri tradiționale** precum industria alimentară, prelucrarea lemnului și segmente ale

industriei ușoare. **Agricultura** continuă să aibă un rol important, mai ales în mediul rural, unde gospodăriile familiale rămân surse majore de venit și autoconsum. Moștenirea industrială a format **o forță de muncă predominant tehnică**, ceea ce ridică probleme de reconversie și adaptare la noile cerințe ale pieței.

În ceea ce privește **piețele de desfacere**, datele arată că județul Caraș-Severin este integrat moderat în piețele externe, cu **un profil exportator dominat de câteva sectoare industriale cheie.** În primele opt luni ale anului 2025, valoarea totală a exporturilor la nivel județean a variat între 19–23 milioane euro lunar, atingând un maxim de 23,9 milioane euro în februarie. **Structura exporturilor reflectă specializările industriale tradiționale ale zonei: mașini, aparate și echipamente electrice (peste 13.000 mii euro lunar în primele luni ale anului) și mijloace de transport (în medie 5.100 mii euro lunar).** Aceste două categorii însumează constant **peste 70% din totalul exporturilor lunare**, ceea ce confirmă rolul industriilor manufacturiere tehnologice din **Reșița, Bocșa** și zonele limitrofe ca principale motoare de conectare la piețele internaționale.

La acestea se adaugă **exporturile de textile și articole din textile**, cu valori semnificative în februarie și iulie (647 mii euro și 866 mii euro), precum și **exporturile de metale comune și produse metalice**, care depășesc în medie 300 mii euro lunar. **Exporturile de produse agricole și alimentare au un rol marginal**, dar datele înregistrate în lunile mai și iunie 2025 sugerează creșteri punctuale.[55] În ansamblu, structura exporturilor arată că economia locală depinde într-o măsură ridicată de câteva companii mari din sectoarele manufacturii și echipamentelor electrice, ceea ce poate reprezenta atât un avantaj competitiv, cât și o sursă de vulnerabilitate structurală.

Importurile județului Caraș-Severin au prezentat **valori ușor mai reduse decât exporturile,** oscilând între 12–19 milioane euro lunar în perioada analizată. **Principalele categorii importate sunt similare celor exportate**, ceea ce reflectă un **grad ridicat de integrare în lanțuri de producție transfrontaliere: mașini și echipamente electrice** (6.000–8.600 mii euro lunar), **mijloace de transport** (2.700–3.600 mii euro) **și metale comune** (800–1.400 mii euro). Datele indică faptul că economia industrială locală funcționează într-un sistem de prelucrare și asamblare dependente de importul de componente, ceea ce poate fi interpretat ca un indicator al accesului bun la lanțurile de valoare europene.

Importurile ridicate de **textile, materii plastice, produse chimice și articole minerale (ceramică, sticlă etc.)** sugerează existența unor **ramuri industriale complementare, precum producția de articole tehnice, prelucrarea masei plastice și industria materialelor de construcții. Balanța comercială lunară este în general pozitivă**, ceea ce indică o **capacitate reală de desfacere externă a producției locale, însă**

[55] Institutul Național de Statistică, EXP101J - Exporturi (FOB) pe județe și pe secțiuni/capitole ale Nomenclatorul Combinat (NC) - date lunare

volatilitatea exporturilor în lunile de vară (august: 12,2 milioane euro) reflectă un model economic sensibil la sezonalitate și la fluctuațiile cererii internaționale.[56]

Capacitatea de inovare a microregiunii ITI Banatul Montan rămâne moderată, fiind influențată de moștenirea industrială și de tranziția lentă către o economie bazată pe cunoaștere. Deși infrastructurile dedicate inovării sunt încă limitate, existența **Centrului Universitar UBB Reșița**, a **Campusului Dual Integrat Banatul Montan** și proximitatea față de **polul regional Timișoara** creează premise importante pentru formarea și atragerea capitalului uman calificat, în special în domeniile tehnice. În același timp, apariția unor inițiative antreprenoriale în industriile creative, servicii turistice sau agroalimentar indică o tendință emergentă de diversificare, susținută de programele de finanțare naționale și europene orientate spre digitalizare și inovare. [57]

Analiza **domeniilor de specializare inteligentă** în Regiunea Vest (RIS3) arată că microregiunea dispune de **potențial pentru dezvoltare în domenii emergente precum**:

- agricultura și industria alimentară;
- eficiența energetică și construcțiile sustenabile;
- industria manufacturieră modernizată;
- TIC și automotive, industriile culturale și creative:
- turismul, sănătatea și calitatea vieții.

România se situează pe ultimul loc în UE din punct de vedere al intensității cheltuielilor pentru cercetare-dezvoltare (0,48% din PIB, față de media UE de 2,27%),[58] ceea ce afectează inclusiv dinamica inovării la nivel regional. Deși **sectorul TIC** este unul dintre cele mai dinamice din economie, creșterea sa este bazată preponderent pe activități de outsourcing, nu pe dezvoltarea de produse sau tehnologii proprii. Ecosistemul antreprenorial are densitate redusă, numărul start-up-urilor este limitat, iar accesul la finanțare pentru proiecte inovative este modest, inclusiv din cauza unei piețe de capital de risc insuficient dezvoltate.

La nivelul microregiunii, întreprinderile mici și mijlocii reprezintă principalul motor al economiei, cu aproximativ **26 de firme la 1.000 de locuitori**. Majoritatea acestor companii desfășoară activități în domeniul comerțului și al serviciilor, având un profil predominant de supraviețuire. Cu toate acestea, apar tot mai multe inițiative antreprenoriale orientate către turism, producție alimentară sau servicii specializate,

[56] Institutul Național de Statistică, EXP102J - Importuri (CIF) pe județe și pe secțiuni/capitole ale Nomenclatorul Combinat (NC) - date lunare
[57] Strategia regională de specializare inteligentă 2021-2027 – Regiunea Vest, Informații disponibile la: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://adrvest.ro/wp-content/uploads/2023/10/Strategia-Regionala-de-Specializare-Inteligenta-a-Regiunii-Vest-2021-2027-RIS3.pdf
[58] Comisia Europeană, Digital Decade Country Report 2023, România, informații disponibile la: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/country-reports-digital-decade-report-2023

semnalând potențial de diversificare economică. **Dezvoltarea IMM-urilor este însă limitată de infrastructura de afaceri insuficientă, de accesul redus la finanțare și de lipsa unor structuri suport precum incubatoare, acceleratoare sau parcuri industriale funcționale** capabile să stimuleze inovarea și creșterea competitivității.

Nivelul de digitalizare al companiilor reflectă aceeași tendință națională. Conform Raportului Digital Decade 2023, **doar 53% dintre IMM-urile din România au un nivel de digitalizare de bază (media UE: 69%), iar adoptarea tehnologiilor avansate rămâne foarte scăzută: doar 11% folosesc servicii cloud (UE: 34%), 5% utilizează big data (UE: 14%) și doar 1% implementează soluții de inteligență artificială (UE: 8%)**.[59] Aceste valori indică un potențial economic semnificativ nevalorificat, influențat de lipsa competențelor digitale, de resursele tehnologice limitate ale IMM-urilor și de accesul dificil la finanțări specializate.

Datele privind **supraviețuirea întreprinderilor nou create** arată o **vulnerabilitate crescută a mediului antreprenorial din Regiunea Vest**, unde în anul 2023 doar 47,7% dintre firmele noi au rămas active după primul an, una dintre cele mai scăzute rate la nivel național. Ponderea ridicată a firmelor desființate (19,5%) confirmă instabilitatea pieței și dificultatea noilor afaceri de a se consolida într-un context economic competitiv.[60]

Pentru **microregiunea ITI Banatul Montan**, aceste tendințe sunt și mai accentuate, având în vedere structura **economică locală dominată de IMM-uri mici, orientate preponderent către comerț și servicii**, accesul limitat la finanțare și lipsa unei infrastructuri de sprijin antreprenorial. Într-o economie post-industrială aflată în tranziție, firmele nou înființate întâmpină dificultăți în a se adapta rapid, iar capacitatea lor de inovare și digitalizare rămâne redusă.

În acest context, intervenția ITI devine esențială pentru creșterea rezilienței mediului de afaceri. Sprijinirea start-up-urilor, dezvoltarea infrastructurii de afaceri, îmbunătățirea accesului la piețe și orientarea investițiilor către domeniile de specializare inteligentă (conform RIS3 Vest) pot contribui la creșterea ratei de supraviețuire a firmelor noi și la consolidarea unei economii locale mai dinamice și mai competitive.

În cadrul microregiunii, mediul antreprenorial are o concentrare urbană evidentă:

[59] Idem
[60] Institutul Național de statistică, INT111Y - Situația întreprinderilor nou create la un an de la înființare, pe regiuni de dezvoltare

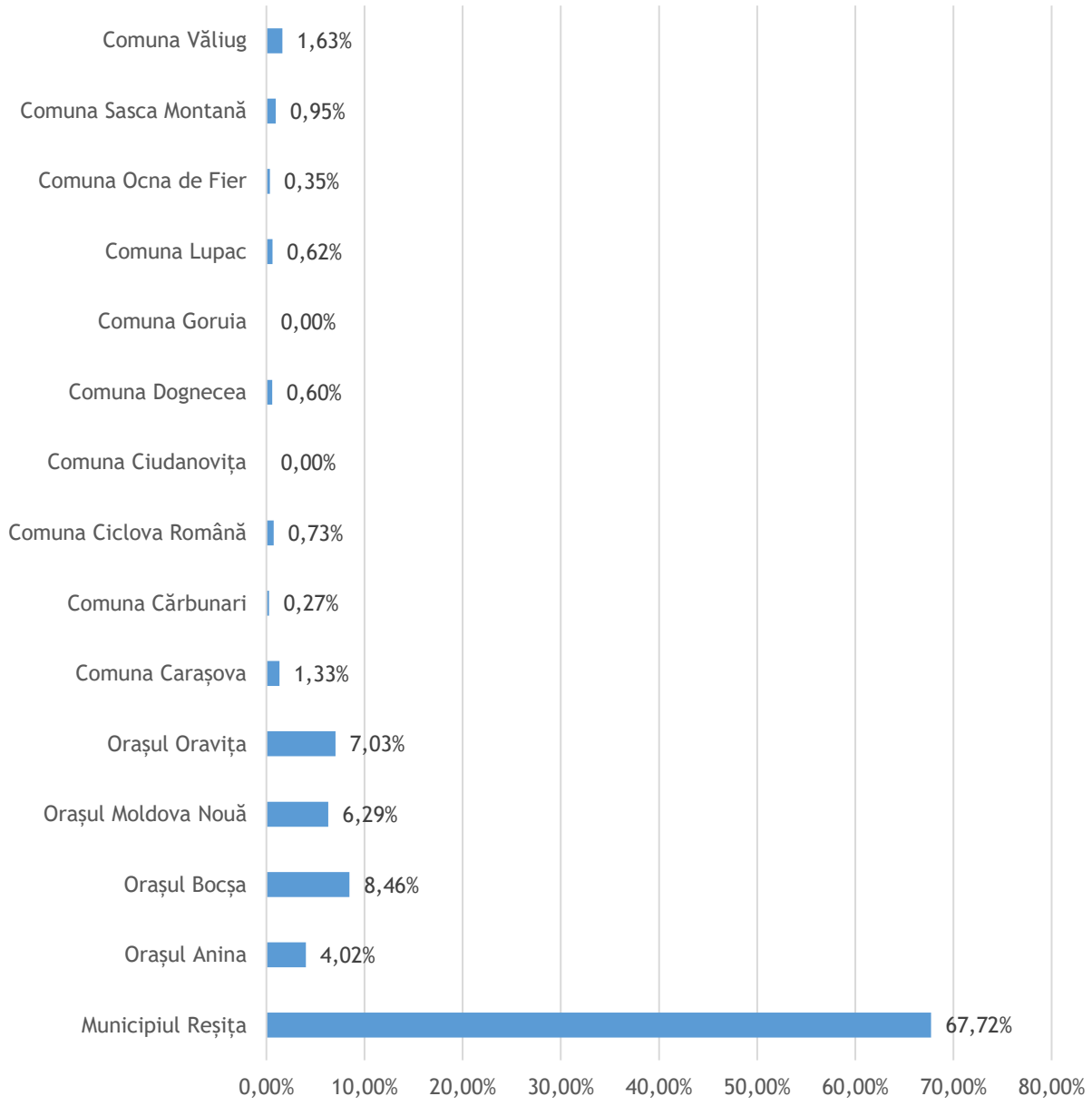

Figura nr. 23: Distribuția întreprinderilor active pe localități la nivelul anului 2025

Sursa: ONRC

Aproape **68% dintre firme activează la Reșița**, urmată de **Bocșa (8,5%)**, **Oravița (7%)** și **Moldova Nouă (6,3%)**. Comunele au ponderi foarte mici, cu excepția Văliugului (1,6%), unde turismul a stimulat apariția de inițiative locale. În schimb, **în Ciudanovița și Goruia nu sunt înregistrate firme active**, ilustrând fragilitatea infrastructurii economice.

Sectorial, **predomină comerțul (24,8%), transportul și depozitarea (10,9%) și industria prelucrătoare (9,7%)**, așa cum se poate observa și în figura de mai jos:

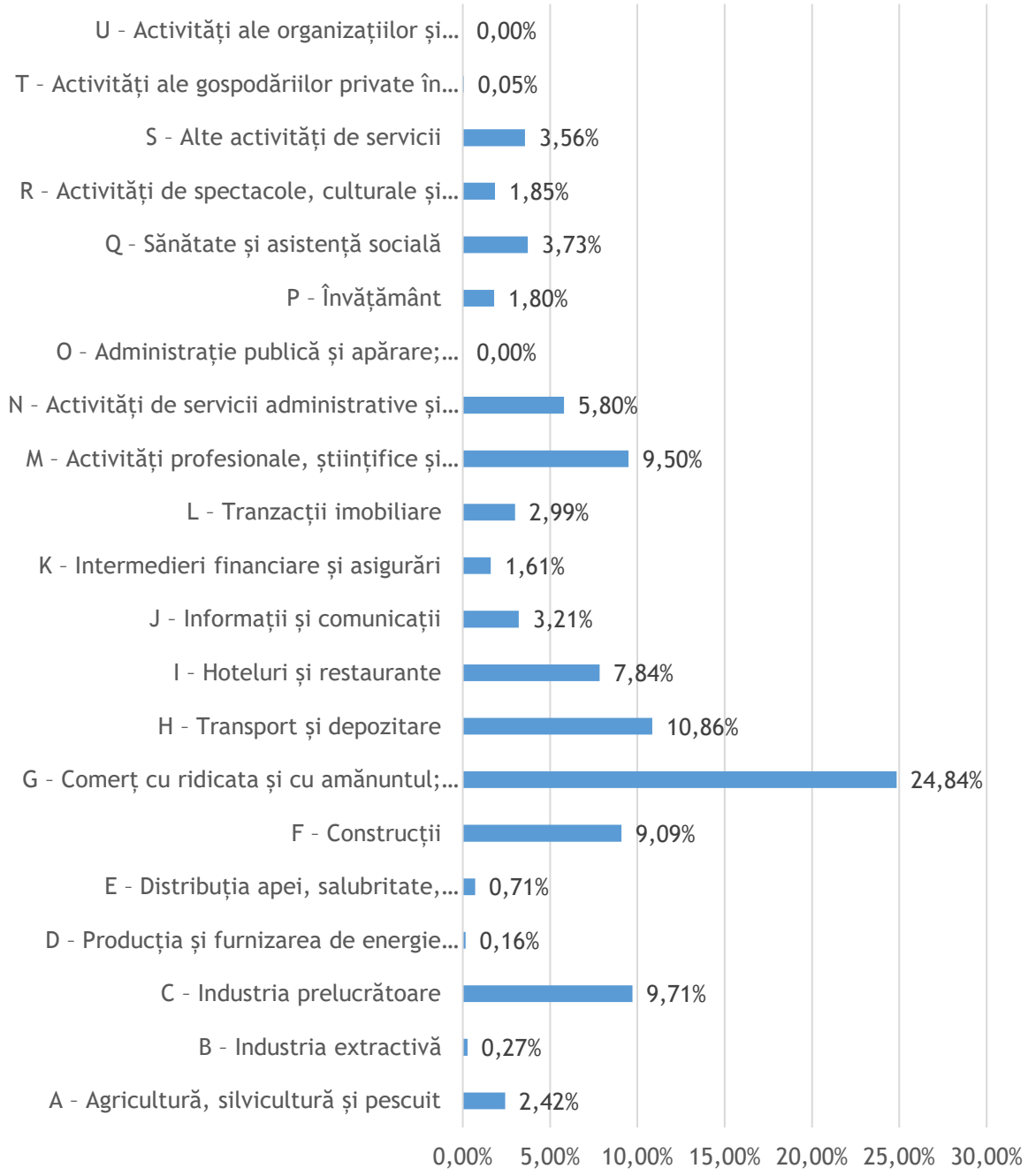

Figura nr. 24: Distribuția întreprinderilor active pe domenii CAEN nivelul anului 2025

Sursa: ONRC

Serviciile cu valoare adăugată mai mare, cum ar fi cele profesionale, științifice și tehnice (9,5%), hoteluri și restaurante (7,8%), IT și comunicații (3,2%) conturează **direcții emergente**, în timp ce industriile extractive și producția energetică au dispărut aproape complet.[61]

Totodată, structura întreprinderilor active din microregiunea ITI Banatul Montan, analizată pe baza distribuției pe coduri CAEN, indică un **rol relativ redus al sectorului primar în economia locală**, în pofida caracterului preponderent rural al unei părți semnificative a teritoriului.

Conform datelor disponibile, activitățile încadrate în sectorul primar (CAEN A – Agricultură, silvicultură și pescuit) reprezintă 2,42% din totalul întreprinderilor active, respectiv 89 de entități economice. Această pondere redusă reflectă nivelul scăzut de formalizare economică a activităților agricole și forestiere, multe dintre acestea fiind desfășurate în regim de subzistență sau semi-subzistență, fără a fi organizate sub formă de întreprinderi.

Prin comparație, **sectoarele terțiare și secundare concentrează cea mai mare parte a activităților economice**, în special:

- Comerțul (CAEN G), cu 24,84% din totalul întreprinderilor;
- Transportul și depozitarea (CAEN H), cu 10,86%;
- Industria prelucrătoare (CAEN C), cu 9,71%;
- Construcțiile (CAEN F), cu 9,09%.

Datele sugerează faptul că **sectorul primar are un rol economic complementar**, mai degrabă ca furnizor de materii prime și suport pentru alte activități economice, decât ca motor principal de dezvoltare.

Dinamica firmelor nou înființate în microregiune arată o evoluție fluctuantă în ultimii ani:

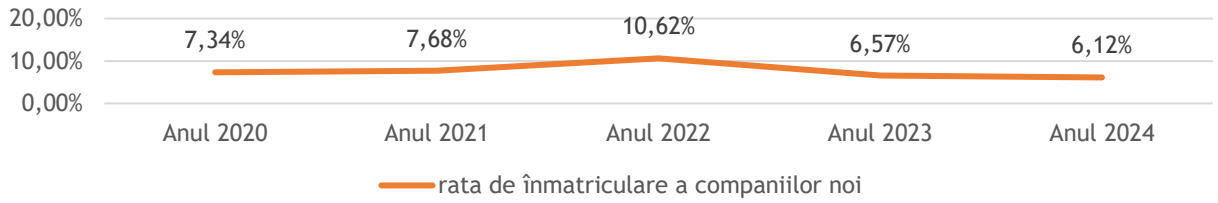

Figura nr. 25: Rata de înmatriculare a noilor companii în perioada 2020-2024 la nivelul migroregiunii ITI Banatul Montan

Sursa: ONRC

[61] ONRC

Numărul companiilor noi a crescut de la 180 în anul 2020 la 305 în anul 2022, însă ulterior ritmul de creștere s-a redus. Rata de înmatriculare a noilor companii sugerează o diminuare a apetitului antreprenorial și o prudență sporită în context economic incert. Această evoluție confirmă fragilitatea ecosistemului antreprenorial local și dificultatea transformării ideilor de afaceri în inițiative viabile pe termen mediu. În acest cadru, mecanismul ITI oferă oportunitatea de a întări infrastructura de sprijin pentru antreprenori, de a stimula inițiativele inovative și de a consolida capacitatea firmelor noi de a se adapta tranziției economice a Banatului Montan.

Deși turismul și serviciile asociate acestuia reprezintă un vector important de diversificare economică, **profilul economic al microregiunii Banatul Montan nu poate fi înțeles fără a recunoaște rolul dominant al industriei prelucrătoare**, în special în municipiul Reșița și în polul industrial Reșița-Bocșa.

Totodată, este important de menționat faptul că analizele bazate exclusiv pe date statistice (cum sunt cele furnizate de ONRC sau INS), reflectă date furnizate de la entități cu sediul social al firmelor în microregiune, dar tind să altereze impactul real al industriilor în teritoriu, întrucât **o parte semnificativă a marilor angajatori industriali operează local prin sucursale sau puncte de lucru**.

Astfel, datele colectate direct de la principalii angajatori locali și sintetizate în broșura **Invest in Reșița** indică faptul că **industria prelucrătoare rămâne unul dintre principalele sectoare economice în termeni de ocupare și valoare adăugată** și pune în evidență un profil economic mixt, caracterizat de următoarele domenii dominante:

Tabelul nr. 6: Principalele domenii economice din Reșița după cifra de afaceri înregistrată de angajatorii locali (2023)

Domenii economice competitive după cifra de afaceri a principalilor angajatori locali	
Comerț cu ridicata și cu amănuntul	Comerțul cu ridicata și cu amănuntul joacă un rol important în funcționarea economiei locale prin asigurarea circulației bunurilor și serviciilor. Sectorul este caracterizat de volume ridicate de tranzacții, dar de **un nivel relativ redus al valorii adăugate și al intensității cunoașterii.**
Construcții	Construcțiile contribuie la dinamica economică locală prin intermediul **investițiilor în infrastructură, regenerare urbană și dezvoltare imobiliară**, fiind influențate semnificativ de ciclurile investiționale și de accesul la finanțări publice și europene.
Industrie prelucrătoare	Industria prelucrătoare reprezintă **un pilon structural al economiei Reșiței, susținând ocuparea forței de muncă calificate și valorificând tradiția industrială a orașului**. Sectorul este integrat în lanțuri de producție naționale și europene, în special în domenii precum metalurgia, componentele auto și echipamentele electrice.

Domenii economice competitive după cifra de afaceri a principalilor angajatori locali	
Transport și depozitare	Transportul și depozitarea asigură funcțiile logistice necesare desfășurării activităților economice, fiind strâns corelate cu industria și comerțul și reflectând gradul de conectivitate al economiei locale la rețelele regionale de distribuție.
Hoteluri și restaurante	Hotelurile și restaurantele susțin activitățile turistice și de agrement, contribuind la diversificarea economiei locale. Acest sector se caracterizează printr-un **grad ridicat de sezonalitate și o vulnerabilitate sporită la fluctuațiile cererii.**
Alimentare cu apă, canalizare, gestionarea deșeurilor, activități de remediere	Alimentarea cu apă, canalizarea, gestionarea deșeurilor și activitățile de remediere îndeplinesc au un impact direct asupra funcționării economiei locale, precum și asupra calității vieții.
Activități profesionale, științifice și tehnice	Activitățile profesionale, științifice și tehnice au un **rol emergent în structura economică locală**, fiind asociate cu servicii cu valoare adăugată mai ridicată și cu tranziția către o economie bazată pe cunoaștere, în strânsă legătură cu capitalul uman calificat și infrastructura educațională și de cercetare.

Sursa: Agenția de Dezvoltare Locală Reșița, Invest In Reșița, A Guide for Investors

Municipiul Reșița îndeplinește un rol central în structura economică și a pieței muncii la nivelul microregiunii ITI Banatul Montan, funcționând ca **principal pol de atracție a forței de muncă atât din localitățile urbane învecinate, cât și din mediul rural adiacent**. Concentrarea activităților industriale și a investițiilor productive determină fluxuri zilnice de navetism din localitățile limitrofe, aspect care conferă pieței muncii din Reșița o relevanță ce depășește granițele administrative ale municipiului. Prin urmare, analiza structurii economice locale și a principalilor angajatori este esențială pentru înțelegerea dinamicii ocupării forței de muncă la nivel microregional, întrucât acești actori economici generează o parte semnificativă a locurilor de muncă și influențează direct cererea de competențe, nivelul salarial și capacitatea de absorbție a forței de muncă din Banatul Montan. Câteva exemple sunt:

- **Artrom Steel Tubes** - unul dintre cei mai importanți angajatori industriali din municipiul Reșița, activând în domeniul producției de țevi din oțel fără sudură; compania continuă tradiția metalurgică a orașului și joacă un rol semnificativ în menținerea ocupării forței de muncă calificate, fiind integrată în lanțuri de producție industriale cu orientare preponderent externă;
- **Autoliv** - derulează activități de producție specifice industriei componentelor auto în Municipiul Reșița, fiind parte a unui grup multinațional cu prezență globală; contribuie la integrarea economiei locale în sectorul automotive, caracterizat prin standarde ridicate de calitate, tehnologizare și cerințe avansate privind competențele forței de muncă;
- **emz Hanauer GmbH** - producător de componente electronice, cu investiții recente în municipiul Reșița; axată pe manufactură avansată și tehnologii industriale moderne, contribuie la diversificarea bazei productive locale și la crearea de locuri de muncă cu un nivel ridicat de calificare;

- **Panagram** - o companie cu capital autohton, activă în industria alimentară, cu o prezență de lungă durată în Reșița; exemplu de firmă locală care a reușit să se consolideze pe piața națională, contribuind la stabilitatea ocupării și la valorificarea resurselor și competențelor locale în sectorul agroalimentar;
- **Spaleck** - activează în domeniul producției de echipamente și componente industriale, fiind parte a unui grup internațional specializat în soluții pentru reciclare, tratarea apei și aplicații industriale; potențial de dezvoltare în domenii corelate cu economia circulară și tehnologiile industriale sustenabile;
- **Grada Plast** - companie locală specializată în producția de soluții de ambalare din materiale plastice; reflectă capacitatea antreprenoriatului local de a trece de la activități de distribuție la producție, contribuind la diversificarea economică și la crearea de valoare adăugată la nivel local. [62]

Peisajul economic local este dominat de jucători importanți, care integrează economia locală în lanțuri de valoare europene, în special în domeniile metalurgiei, componentelor auto și echipamentelor electrice, confirmând faptul că Banatul Montan nu se află într-o tranziție post-industrială completă, ci într-un proces de restructurare și modernizare industrială, în care manufactura cu valoare adăugată ridicată continuă să reprezinte principalul pilon economic. În acest context, **turismul și sectorul HORECA trebuie privite ca domenii complementare, cu rol important în diversificarea economică și valorificarea resurselor naturale și culturale, dar nu ca soluții unice pentru redresarea economică a microregiunii,** deoarece sunt caracterizate printr-un nivel redus de intensitate a cunoașterii, salarii mai scăzute și o vulnerabilitate ridicată la șocuri economice, ceea ce le limitează capacitatea de a susține pe termen lung o creștere economică sustenabilă. În schimb, **industria prelucrătoare modernizată, alături de sectoare conexe precum ingineria, TIC aplicat industriei, automatizarea, eficiența energetică și economia circulară, se aliniază atât direcțiilor de specializare inteligentă RIS3 Vest, cât și profilului forței de muncă locale, format istoric în domenii tehnice.**

6.1.3.2. Atragerea forței de muncă

Profilul economic al microregiunii ITI Banatul Montan reflectă **o istorie puternic industrializată**, dar și o tranziție dificilă către o economie diversificată și adaptată cerințelor actuale. Timp de mai multe decenii, centrele urbane precum Reșița, Anina, Bocșa și Moldova Nouă au fost marcate de activități industriale de mare amploare, în special siderurgie, construcții de utilaje, exploatări miniere și prelucrarea lemnului.

[62] Agenția de Dezvoltare Locală Reșița, Invest In Reșița, A guide for investors, informații disponibile la: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.investinresita.ro/wp-content/uploads/2025/10/IR_Brosura_web.pdf

Acestea au atras populație, au generat locuri de muncă stabile și au creat **identități comunitare puternic ancorate în universul muncii industriale.**[63]

După 1990, declinul acestor ramuri a produs efecte sociale și economice majore: pierderea masivă a locurilor de muncă, migrarea forței de muncă tinere, apariția șomajului structural și o reorientare lentă către noi activități economice. Cu toate acestea, **cele mai recente date disponibile la nivel județean privind evoluția produsului intern brut pe cap de locuitor indică o redresare a peisajului economic**:

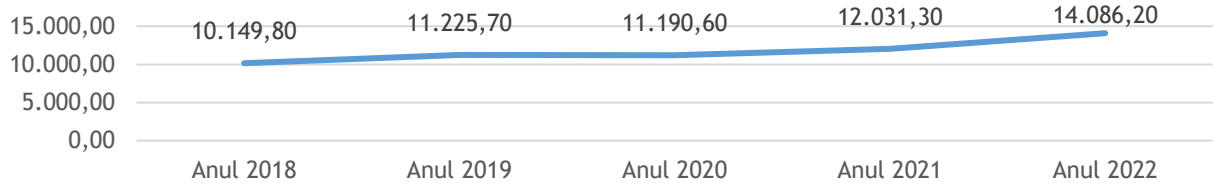

Figura nr. 26: Evoluția produsului intern brut pe cap de locuitor în perioada 2018-2022, județul Caraș-Severin

Sursa: Institutul Național de Statistică

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, în anul 2022, **produsul intern brut de la nivelul județului Caraș-Severin a cunoscut o creștere ușoară de 38,78%, reprezentând în cifre absolute o creștere de 3.936,40 milioane lei.**

Datele indică faptul că la nivelul județului au existat o serie de inițiative pentru diversificarea și reconfigurarea bazei productive în ultimii ani, aspect care se reflectă și asupra datelor privind **evoluția numărului de șomeri și de salariați din perioada 2015-2024:**

Tabelul nr. 7: Evoluția numărului de șomeri și de salariați la nivelul microregiunii ITI Banatul Montan, în perioada 2015-2024

	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024
șomeri	2.077	1.043	1.464	1.400	1.360	1.372	932	895	946	1.363
salariați	34.429	34.057	35.015	33.654	33.140	31.316	31.411	31.477	32.300	32.926

Sursa: Institutul Național de Statistică

Dinamica pieței muncii în microregiunea ITI Banatul Montan în intervalul 2015–2024 pune în evidență un proces complex de ajustare structurală, marcat de influența unor

[63] Fabian Valeriu, Epopeea furnalelor reșițene

factori precum declinul demografic, restructurarea bazei productive și șocurile economice generate de pandemia COVID-19.

În perioada 2015–2019, **numărul salariaților** s-a menținut la un nivel relativ stabil, cu valori cuprinse între 33.140 și 35.015 persoane, ceea ce reflectă existența unui **nucleu economic funcțional**, capabil să susțină ocuparea în pofida unui context demografic nefavorabil. Totuși, evoluția relativ stabilă a numărului de salariați a fost însoțită de fluctuații semnificative ale numărului de șomeri, care a variat între 1.043 și 2.077 persoane, sugerând persistența unor dezechilibre structurale pe piața muncii, în special în ceea ce privește corelarea dintre oferta de competențe și cererea existentă.

Anul 2020 marchează o ruptură clară în evoluția ocupării forței de muncă, numărul salariaților înregistrând o contracție accentuată, de la 33.140 persoane în 2019 la 31.316 persoane. Reducerea numărului de salariați trebuie interpretată ca efect al restricțiilor economice din perioada pandemiei și de perturbarea lanțurilor de producție și de servicii. Începând cu anul 2021, se observă o inversare treptată a tendinței de scădere a ocupării, numărul salariaților intrând pe o traiectorie ascendentă timp de trei ani consecutivi, ajungând la 32.926 persoane în 2024. Creșterea cumulată de peste 1.600 de salariați în intervalul 2021–2024 indică **o capacitate de redresare a pieței muncii, corelată cu reluarea activității economice, cu intensificarea investițiilor productive și cu consolidarea unor sectoare industriale și de servicii cu valoare adăugată ridicată.** Caracterul susținut al acestei evoluții sugerează faptul că relansarea ocupării depășește nivelul unei simple reveniri conjuncturale și reflectă începutul unui proces de ajustare structurală pozitivă. [64]

Dinamica numărului de șomeri prezintă un comportament mai volatil, specific piețelor muncii din regiunile aflate în tranziție economică. Scăderea accentuată a numărului de șomeri în perioada 2021–2022 poate fi explicată nu doar prin crearea de locuri de muncă, ci și prin factori precum migrația externă, ieșirea temporară din evidențele oficiale sau reducerea bazei populației active. Creșterea ulterioară a numărului de șomeri în anul 2024 semnalează existența unor vulnerabilități, în special în localitățile cu o bază economică restrânsă și o dependență ridicată de un număr limitat de activități economice. [65]

În vederea aprofundării analizei pieței muncii, este necesară completarea perspectivei dinamice cu o **analiză structurală a ocupării forței de muncă pe sectoare economice**, bazată pe cele mai recente date disponibile (anul 2024). Structura ocupării la nivel județean reflectă în mare măsură profilul economic și sectorial al microregiunii Banatul Montan, oferind o bază analitică pentru identificarea sectoarelor economice dominante, astfel:

[64] FOM104D - Numărul mediu al salariaților pe județe și localități
[65] Institutul Național de Statistică, SOM101E - Șomeri înregistrați la sfârșitul lunii, pe sexe, județe și localități

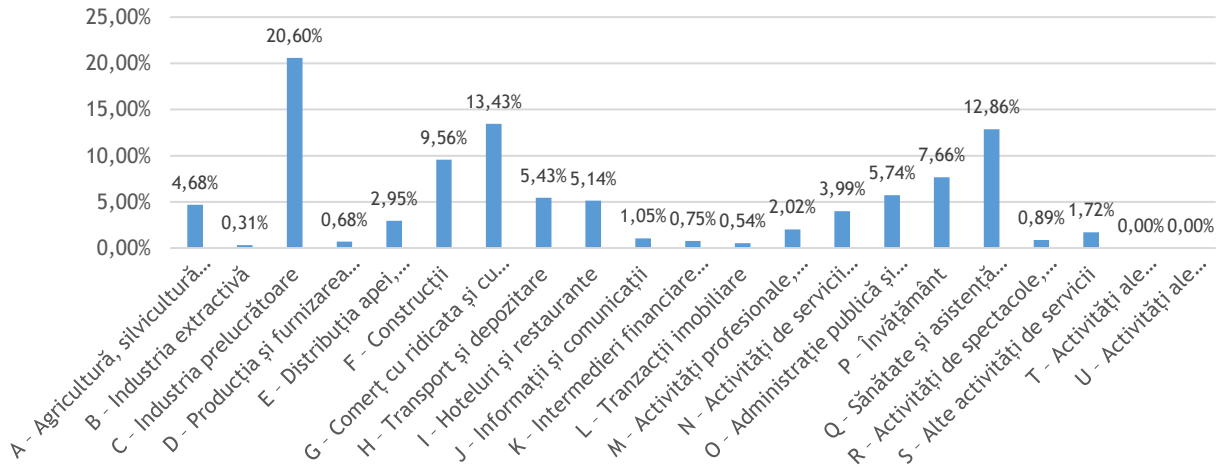

Figura nr. 27: Structura ocupării forței de muncă în anul 2024, județul Caraș-Severin

Sursa: Institutul Național de Statistică

Industria prelucrătoare concentrează cea mai mare pondere a salariaților (20,60%), confirmându-și statutul de pilon central al economiei județene din perspectiva ocupării. Distribuția procentuală reflectă conservarea bazei industriale, cu impact direct asupra cererii de forță de muncă calificată și asupra integrării economiei locale în lanțuri de producție regionale și europene. **Comerțul (13,43%)** reprezintă are un rol esențial în funcționarea economiei locale și în distribuția bunurilor și serviciilor. Deși acest sector asigură un volum important de locuri de muncă, nivelul valorii adăugate și al intensității cunoașterii rămâne relativ redus comparativ cu sectoarele productive și cu serviciile avansate. O pondere semnificativă a ocupării este concentrată în serviciile sociale, respectiv **sănătate și asistență socială (12,86%)** și **învățământ (7,66%)**, reflectând rolul important al sectorului public și al serviciilor de interes general în structura economiei județene. Această distribuție este corelată cu structura demografică a populației, caracterizată prin îmbătrânire și printr-o cerere crescută de servicii medicale și sociale.

Construcțiile (9,56%) dețin o pondere ridicată în ocupare, indicând dinamica investițională a județului și impactul proiectelor de infrastructură, regenerare urbană și investiții publice și private. Acest sector funcționează ca un vector important de absorbție a forței de muncă, dar prezintă o sensibilitate crescută la ciclurile economice și la disponibilitatea finanțărilor. Sectoarele **transport și depozitare (5,43%)** și **hoteluri și restaurante (5,14%)** reflectă funcțiile de suport logistic și, respectiv, de diversificare economică prin activități turistice și de agrement. În timp ce transportul este strâns corelat cu activitatea industrială și comercială, sectorul HORECA are un rol complementar, caracterizat printr-o ocupare mai volatilă și un nivel salarial relativ inferior.

Activitățile cu potențial de valoare adăugată ridicată, precum **informațiile și comunicațiile (1,05%)** și **activitățile profesionale, științifice și tehnice (2,02%)**, dețin în prezent ponderi reduse în structura ocupării. Cu toate acestea, ele reprezintă domenii strategice pentru diversificarea economică și pentru tranziția către o economie bazată pe cunoaștere, în special în corelare cu industria prelucrătoare și cu serviciile industriale avansate. Ponderile reduse ale **industriei extractive (0,31%)** și ale **sectorului energetic (0,68%)** confirmă caracterul avansat al procesului de restructurare a activităților tradiționale și tranziția către un model economic mai diversificat și mai sustenabil.

Este important de menționat faptul că **structura ocupării forței de muncă din anul 2024 este rezultatul unui proces de transformare economică desfășurat pe parcursul ultimului deceniu**. Evoluțiile din perioada 2015-2024 indică o reducere graduală a ocupării în industria prelucrătoare, concomitent cu extinderea sectoarelor de servicii, în special comerțul, construcțiile, sănătatea și activitățile turistice. Prin urmare, structura actuală a ocupării reflectă atât efectele restructurării economice de lungă durată, cât și adaptarea recentă a economiei locale la noile condiții economice.[66]

Totodată, transformările sectoriale din perioada 2015–2024 au fost însoțite de o **creștere semnificativă a câștigului salarial mediu net**, atât la nivel agregat, cât și în majoritatea ramurilor economice. Datele indică o majorare substanțială a veniturilor salariale în industrie, construcții, sănătate, învățământ și servicii publice, reflectând o îmbunătățire a calității locurilor de muncă, în pofida reducerii ocupării în anumite sectoare tradiționale.[67]

6.1.3.3. Infrastructura turistică

Turismul este, fără îndoială, **unul dintre segmentele economice dinamice**, însă dezvoltarea sa trebuie analizată în corelație cu specificul și obiectivele Strategiei pentru Dezvoltare Teritorială Integrată a microregiunii Banatului Montan. În cadrul acestei strategii, microregiunea a fost definită ca un teritoriu cu caracter omogen și unitar, în care potențialul de dezvoltare este susținut atât de resursele naturale de importanță majoră (parcuri naturale și parcuri naționale) situate pe teritoriul microregiunii, cât și de moștenirea industrială existentă, reprezentată de infrastructuri industriale dezafectate sau parțial abandonate. Revalorificarea acestor active teritoriale oferă premise pentru **dezvoltarea turismului ca sector complementar, integrat în procese mai ample de regenerare economică**, reconversie funcțională și diversificare a bazei productive locale.

[66] Institutul Național de Statistică, FOM104F - Numărul mediu al salariaților pe activități ale economiei naționale (secțiuni și diviziuni) CAEN Rev.2, sexe, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe
[67] Institutul Național de Statistică, FOM106E - Câștigul salarial nominal mediu net lunar pe activități ale economiei naționale (secțiuni și diviziuni) CAEN Rev.2, sexe, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe

Având în vedere aceste aspecte, analiza se concentrează în continuare asupra **infrastructurii turistice existente**, ca element esențial pentru valorificarea integrată a acestor active teritoriale:

Tabelul nr. 8: Evoluția numărului de unități de primire turistică cu funcțiuni de cazare la nivelul microregiunii ITI Banatul Montan, în perioada 2020-2024

Microregiune ITI Banatul Montan	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024
Total microregiune (din care)	59	76	83	85	94
Hoteluri	12	12	12	12	12
Hosteluri	1	1	1	1	1
Apartamente și camere de închiriat	0	17	26	26	35
Vile turistice	1	:	:	:	:
Cabane turistice	6	6	6	6	6
Căsuțe turistice	1	1	1	1	1
Tabere de elevi și preșcolari	2	2	2	2	2
Pensiuni turistice	19	18	18	17	18
Pensiuni agroturistice	17	19	17	20	19

Sursa: Institutul Național de Statistică

Numărul structurilor de primire a crescut de la 59 în 2020 la 94 în 2024 (+59,32%). Reșița concentrează 21 de unități, semnalând procesul de reconversie a orașului către o identitate urbană cu funcții turistice și culturale. Văliug s-a impus drept cel mai important nod turistic montan, cu 27 de unități (față de 16 în 2020), urmat de Sasca Montană, care a trecut de la 7 la 16 unități și și-a consolidat profilul de destinație atractivă. Moldova Nouă, Bocșa și Oravița completează tabloul cu câte 6–7 unități, iar localități mici precum Cărbunari, Ciclova Română sau Dognecea au intrat timid pe piață prin pensiuni agroturistice.

Tipologia arată o creștere spectaculoasă a apartamentelor și camerelor de închiriat – de la 0 în 2020 la 35 în 2024 –, reflectând adaptarea la tendințele turismului flexibil și personalizat, susținut de platformele digitale și de interesul vizitatorilor pentru experiențe individualizate.[68]

În intervalul 2020–2024, **numărul de înnoptări** înregistrate la nivelul microregiunii a cunoscut o evoluție pozitivă, însă fluctuantă, influențată de contextul post-pandemic

[68] Institutul Național de Statistică, TUR101C - Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică pe tipuri de structuri, județe și localități

și de caracterul sezonier al activității turistice. Valorile au crescut de la 55.106 înnoptări în anul 2020 la un maxim de 73.834 în anul 2022, urmate de o stagnare relativă în 2023 și de o scădere la 68.673 înnoptări în anul 2024, cele mai multe înnoptări înregistrându-se în Oravița, Reșița, Sasca Montană și Văliug.[69]

Capacitatea de cazare turistică din microregiunea ITI Banatul Montan a înregistrat variații semnificative în perioada analizată. După o creștere accentuată în anul 2021, capacitatea unităților de cazare s-a redus, ajungând de la 389.240 locuri în 2021 la 314.104 locuri în 2024. Trendul indică dificultăți în menținerea funcțională a structurilor de cazare, în special a celor de mici dimensiuni, în condițiile unei cereri turistice fluctuante și sezoniere.[70]

Un indicator relevant pentru evaluarea eficienței utilizării capacităților de cazare îl reprezintă **numărul de înnoptări per loc de cazare**, care reflectă gradul de ocupare și atractivitatea destinației. În anul 2024, pentru microregiunea ITI Banatul Montan, valoare indicatorului rămâne redusă (0,21), confirmând un **grad scăzut de utilizare a capacității de cazare și un turism caracterizat preponderent de sejururi scurte și sezoniere.**

Sezonalitatea reprezintă o caracteristică structurală a activității turistice din microregiunea ITI Banatul Montan, influențând atât intensitatea fluxurilor turistice, cât și gradul de utilizare a capacităților de cazare, motiv pentru care analiza distribuției temporale a înnoptărilor oferă un indicator relevant pentru evaluarea funcționării și sustenabilității sectorului turistic.

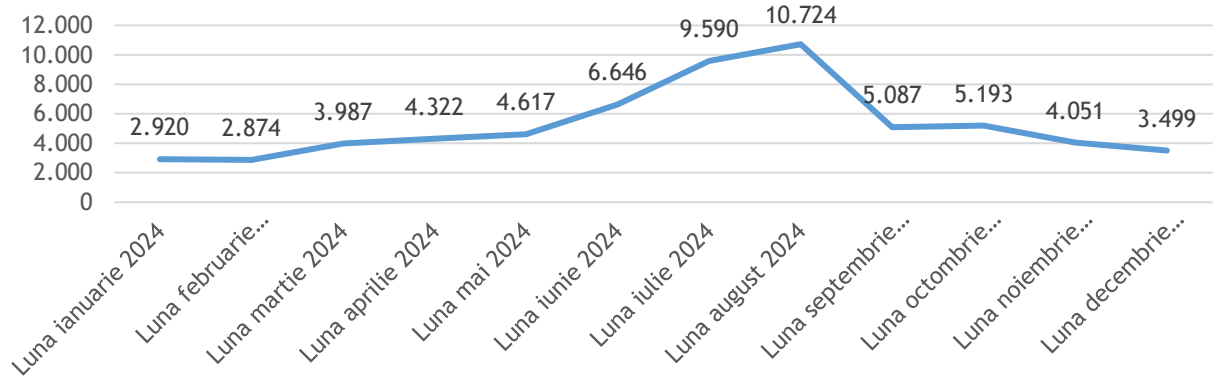

Figura nr. 28: Sezonalitatea în funcție de numărul de înnoptări în microregiune ITI Banatul Montan

Sursa: Institutul Național de Statistică

[69] Institutul Național de Statistică, TUR105E - Înnoptări în structuri de primire turistică pe tipuri de structuri, județe și localități
[70] Institutul Național de Statistică, TUR103D - Capacitatea de cazare turistica în funcțiune pe tipuri de structuri de primire turistică, județe și localități

Analiza distribuției lunare a înnoptărilor în anul 2024 evidențiază un caracter pronunțat sezonier al activității turistice în microregiunea ITI Banatul Montan. Numărul de înnoptări variază semnificativ pe parcursul anului, cu **o concentrare accentuată în lunile de vară.**

În perioada ianuarie–martie, activitatea turistică se menține la un nivel redus, cu valori cuprinse între 2.874 și 3.987 înnoptări lunar, reflectând o cerere limitată în extrasezonul de iarnă, în afara perioadelor cu condiții favorabile sporturilor de iarnă.

Un prim nivel de intensificare se observă în lunile aprilie și mai, când numărul de înnoptări crește la peste 4.300–4.600, pe fondul reluării activităților turistice de primăvară și al turismului de weekend.

Vârful sezonier este atins în lunile iulie și august, cu 9.590, respectiv 10.724 de înnoptări, perioadă asociată concediilor estivale, turismului montan, de agrement și activităților recreative. Aceste două luni concentrează o parte semnificativă din totalul anual al înnoptărilor, confirmând dependența turismului local de sezonul estival.

Începând cu septembrie, activitatea turistică intră pe un trend descendent, cu valori de aproximativ 5.000–5.200 de înnoptări în lunile septembrie și octombrie, urmate de o scădere mai accentuată în noiembrie și decembrie, când nivelul înnoptărilor coboară sub 4.100, respectiv 3.500.[71]

Microregiunea ITI Banatul Montan dispune de o diversitate ridicată de resurse turistice, care susțin dezvoltarea mai multor tipuri de turism, în special în zonele montane și lacustre. Valorificarea acestui potențial este însă inegală, fiind condiționată de nivelul infrastructurii specifice și al serviciilor conexe.

Principalele forme de turism identificate la nivelul microregiunii sunt:

turism montan și de drumeție, bazat pe relieful montan, pădurile întinse și rețeaua de trasee turistice marcate (Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița și Parcul Național Semenic-Cheile Carașului);

- **turism de agrement și recreere**, concentrat în zonele lacustre și în stațiunile montane;
- **turism de iarnă**, asociat practicării sporturilor de iarnă (schi alpin, schi de tură, snowboard – comuna Văliug);
- **turism de weekend**, cu durată redusă a sejurului, provenit în principal din centre urbane apropiate;
- **turism ecologic și de natură**, cu potențial ridicat în mediul rural și în ariile naturale.

[71] Institutul Național de Statistică, TUR105H - Înnoptări în structuri de primire turistică pe tipuri de structuri, județe și localități, pe luni

În prezent, aceste **forme de turism sunt slab integrate într-o ofertă coerentă**, ceea ce limitează creșterea duratei medii a sejurului și a impactului economic local.

Turismul de iarnă reprezintă o componentă distinctă a ofertei turistice, concentrată în zona montană Semenic–Văliug. Infrastructura specifică include:

- pârtii de schi omologate, cu grade diferite de dificultate, care permit practicarea sporturilor de iarnă;
- instalații de transport pe cablu (teleschiuri, telescaune), care asigură accesul la pârtii;
- facilități complementare (zone de închiriere echipamente, spații de alimentație publică).

Totodată, microregiunea beneficiază de o rețea de **trasee montane marcate și omologate,** care traversează zonele montane și forestiere și susțin turismul activ, de drumeție și ciclism montan. Traseele reprezintă un element esențial pentru diversificarea ofertei turistice, însă necesită întreținere periodică, semnalizare adecvată, integrare cu servicii de ghidaj și informare turistică.

Serviciile conexe (structuri de alimentație publică, servicii de ghidaj, activități recreative, închirieri de echipamente) sunt concentrate în câteva localități. Lipsa unui lanț complet de servicii reduce capacitatea microregiunii de a transforma fluxurile turistice în beneficii economice locale consistente.

În arealul analizat se regăsește **o stațiune turistică** cu rol central în activitatea turistică: Semenic - stațiune montană cu profil mixt, orientată atât spre turism de iarnă, cât și spre agrement estival.

În plan local, **fișele unităților administrativ-teritoriale (Anexa 3 – Fișele localităților)** evidențiază existența unui portofoliu divers de atracții și obiective turistice, care susțin potențialul de dezvoltare a turismului la nivelul microregiunii ITI Banatul Montan. Aceste resurse sunt distribuite neuniform, dar pot fi integrate într-o ofertă turistică coerentă la nivel microregional.

În localitățile urbane cu tradiție industrială, turismul se bazează preponderent pe patrimoniul industrial și cultural. Municipiul Reșița concentrează obiective de interes major, precum Muzeul Locomotivelor cu Abur, unul dintre cele mai importante ansambluri de acest tip din Europa, și alte elemente de patrimoniu industrial care reflectă rolul istoric al orașului în dezvoltarea industriei românești. Aceste obiective susțin dezvoltarea turismului cultural și educațional, cu potențial de atragere a vizitatorilor pe tot parcursul anului.

Orașele Anina și Oravița valorifică atât patrimoniul industrial, cât și cel cultural. Linia feroviară Oravița–Anina, monument istoric și obiectiv de interes național, reprezintă un element emblematic al turismului feroviar și industrial, iar Teatrul Mihai Eminescu din Oravița, cel mai vechi teatru din România, contribuie la consolidarea profilului cultural

al microregiunii. Aceste obiective generează fluxuri turistice punctuale, dar relevante pentru identitatea teritorială.

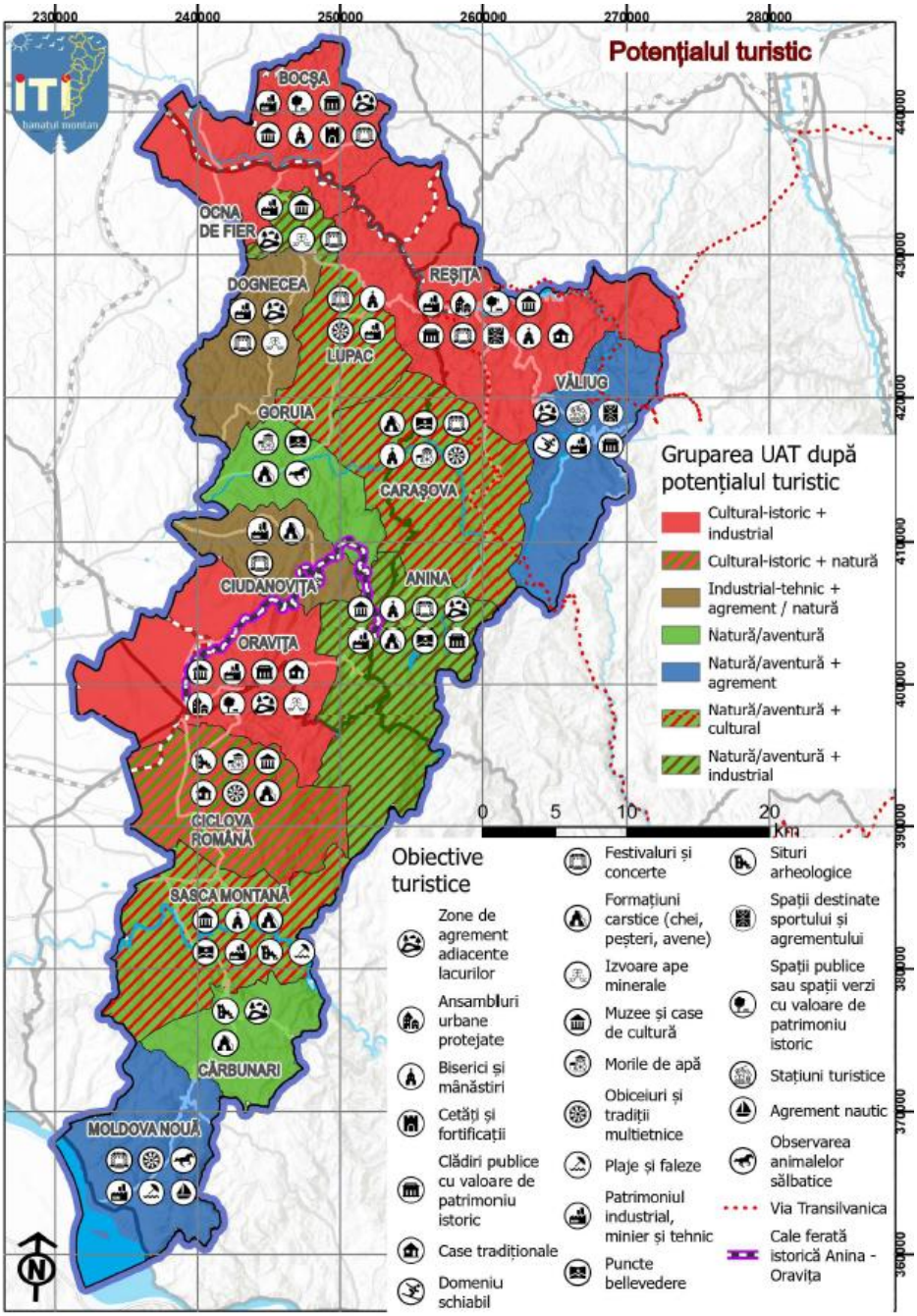

Figura nr. 29: Potențialul turistic al localităților componente

Sursa: Institutul Național de Statistică

Localitățile cu profil predominant natural și montan susțin forme de turism de natură, agrement și recreere activă. Zona Semenic–Văliug este principalul pol turistic montan al microregiunii, cu infrastructură pentru sporturi de iarnă, agrement estival și turism de weekend, fiind susținută de prezența Lacului Văliug și a cadrului natural montan. Această zonă concentrează cea mai mare parte a capacităților de cazare și a fluxurilor turistice sezoniere.

În sudul microregiunii, localități precum Sasca Montană beneficiază de proximitatea unor arii naturale protejate de importanță națională și europeană, inclusiv Cheile Nerei–Beușnița, care susțin turismul de drumeție, ecoturismul și turismul de aventură. Traseele turistice marcate, peisajele naturale și obiectivele speologice și hidrologice reprezintă resurse cu potențial ridicat, dar care necesită investiții în infrastructura de acces și servicii conexe.

În mediul rural, fișele localităților indică existența unor resurse culturale, etnografice și naturale locale, precum tradiții, elemente de arhitectură rurală și evenimente locale, care pot susține forme de turism rural și experiențial. Aceste resurse sunt însă insuficient integrate în circuite turistice funcționale și depind în mare măsură de calitatea spațiilor publice și a infrastructurii de bază.

Exemplele concrete de atracții și obiective turistice evidențiază faptul că microregiunea ITI Banatul Montan dispune de o masă critică de resurse turistice diverse, care pot susține dezvoltarea economică locală. Totodată, datele surprinse în fișele de localitate indică necesitatea corelării investițiilor în turism cu amenajarea spațiilor publice, îmbunătățirea accesibilității și dezvoltarea serviciilor conexe, pentru a transforma potențialul existent într-un sistem turistic funcțional la nivel microregional.

Calitatea mediului urban și oferta culturală instituționalizată reprezintă componente complementare ale atractivității turistice și ale calității vieții în microregiunea ITI Banatul Montan. Analiza spațiilor verzi și a infrastructurii muzeale evidențiază existența unor resurse relevante, cu un grad ridicat de concentrare în localitățile urbane și cu potențial semnificativ de valorificare turistică.

În perioada 2020–2024, suprafața totală a **spațiilor verzi** din municipiile și orașele microregiunii ITI Banatul Montan a crescut de la 251 ha la 268 ha.[72] Astfel, în anul 2024, microregiunea înregistrează **18,69 m² de spațiu verde/locuitor**, valoare superioară atât mediei județului Caraș-Severin (13,96 m²/locuitor), cât și mediei naționale (15,30 m²/locuitor). Această situație reflectă existența unor rezerve de spațiu verde urban care pot susține activități recreative și turistice, în special în orașele cu rol polarizator.

Distribuția spațiilor verzi este însă neuniformă, municipiul Reșița concentrând cea mai mare parte a suprafețelor amenajate, în timp ce celelalte orașe dispun de spații verzi de dimensiuni mai reduse, dar relevante pentru structura lor urbană. Din perspectivă

[72] Institutul Național de Statistică, GOS103A - Suprafața spatiilor verzi pe județe și localități (municipii și orașe)

turistică, aceste spații constituie elemente de suport pentru turismul urban, turismul cultural și evenimentele locale, influențând direct experiența vizitatorilor și atractivitatea destinațiilor.

Complementar, **infrastructura muzeală** consolidează profilul cultural al microregiunii ITI Banatul Montan. În intervalul 2020–2024, au funcționat între 11 și 13 muzee și colecții publice, cu o stabilizare la 11 unități în ultimii ani ai perioadei analizate.[73] Acestea sunt localizate în principal în localități cu tradiție istorică și culturală, precum Reșița, Oravița, Carașova, Ocna de Fier și Sasca Montană, reflectând concentrarea patrimoniului cultural în anumite nuclee urbane și rurale cu identitate distinctă.

Raportarea numărului de muzee la populație indică **o densitate culturală superioară mediilor înregistrate la nivel județean și național.** În anul 2024, microregiunea ITI Banatul Montan înregistrează 0,07 muzee la 1.000 de locuitori, comparativ cu 0,05 la nivel județean și 0,03 la nivel național. Această situație evidențiază un avantaj competitiv în dezvoltarea turismului cultural și educațional, cu potențial de reducere a sezonalității turistice.

În ansamblu, **profilul economic al microregiunii ITI Banatul Montan evidențiază o tranziție incompletă** de la un model industrial concentrat către o economie mai diversificată, bazată pe servicii, micro-antreprenoriat și turism. Evoluțiile pozitive înregistrate în ceea ce privește numărul salariaților și dinamica structurilor turistice arată potențialul de dezvoltare, însă persistența unor disparități teritoriale profunde și dependența excesivă de câteva centre urbane majore accentuează vulnerabilitățile.

6.1.4. Patrimoniu

Subcapitolul 5.2.4. analizează ansamblul resurselor patrimoniale ale microregiunii ITI Banatul Montan, din perspectiva componentelor majore prezente în microregiune: **patrimoniul de mediu și patrimoniul industrial și cultural**.

6.1.4.1. Patrimoniu de mediu

Patrimoniul natural al microregiunii ITI Banatul Montan reprezintă una dintre cele mai valoroase resurse ale teritoriului, atât prin diversitatea formelor de relief, cât și prin concentrarea unor ecosisteme cu importanță națională și internațională. Ariile protejate ocupă o proporție semnificativă din suprafața microregiunii, constituind un element esențial al identității și atractivității sale.

[73] Institutul Național de Statistică, ART104C - Muzee și colecții publice după felul muzeului/colecției publice, pe județe și localități

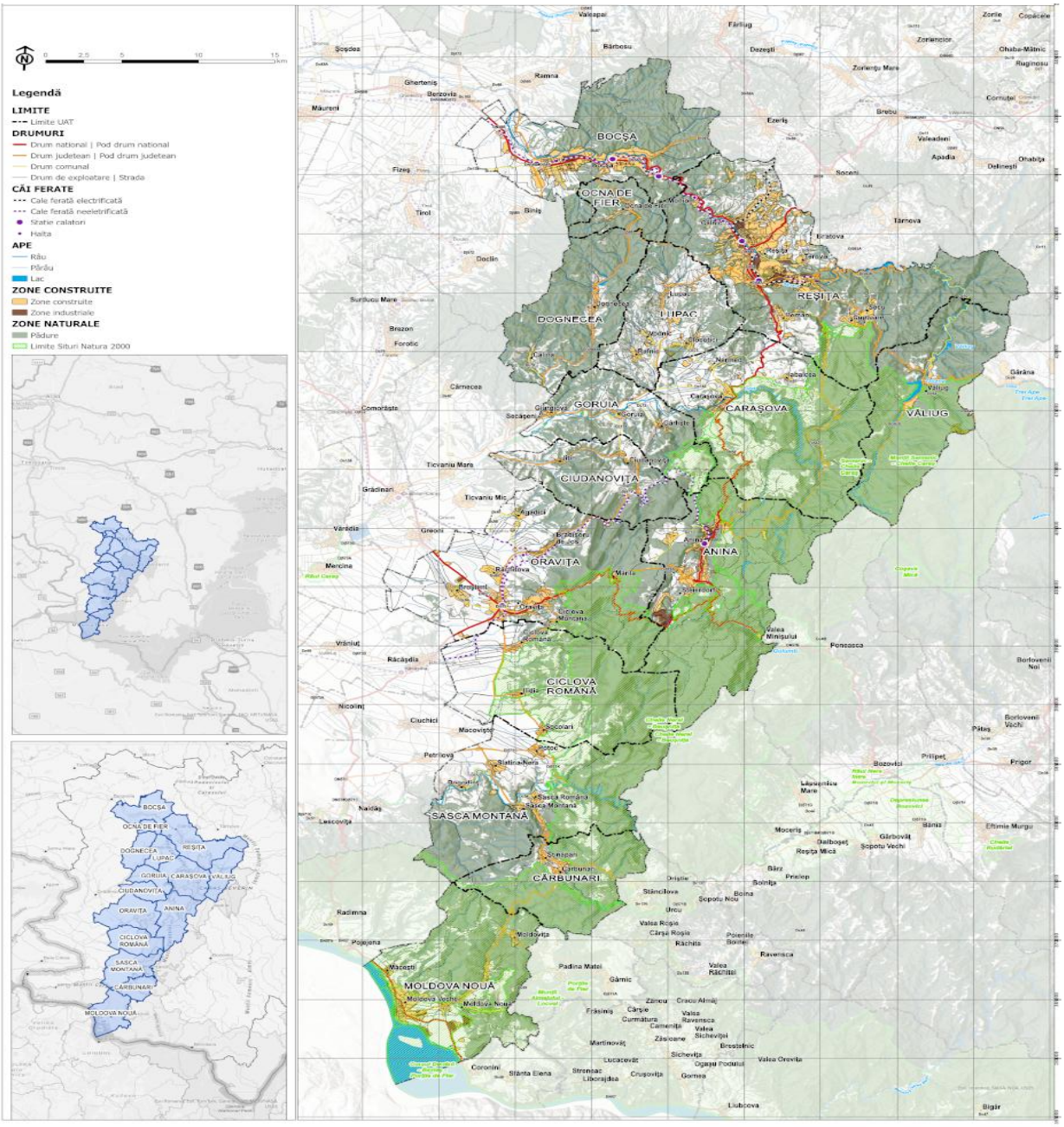

Figura nr. 30: Evidențierea ariilor protejate de la nivelul microregiunii ITI Banatul Montan

Sursa: Autorul

Așa cum se poate observa și din harta de mai sus, **aproximativ 23,65% din suprafața ITI este acoperită de parcuri naționale, iar 8,11% este ocupată de parcuri naturale**. În total, **aproape o treime din teritoriu se află sub un regim de protecție**, ceea ce conferă

microregiunii un profil distinct. Cele două mari **parcuri naționale**, **Semenic-Cheile Carașului și Cheile Nerei-Beușnița**, însumând împreună aproximativ 72.912 ha, sunt recunoscute pentru peisajele carstice, cheile adânci, lacurile naturale și cascadele precum Beușnița și Bigăr. În același timp, pădurile virgine de fag incluse în patrimoniul UNESCO și habitatele de interes comunitar sporesc valoarea ecologică și științifică a zonei.

Pe lângă ariile protejate de mari dimensiuni, capitalul natural al microregiunii este completat, pe o suprafață mai redusă de **Parcul Natural Porțile de Fier**, de ecosisteme forestiere extinse, pajiști montane, lacuri de acumulare și zone umede, care contribuie la menținerea biodiversității și a serviciilor ecosistemice. Împreună, aceste resurse constituie un potențial substanțial pentru dezvoltarea ecoturismului, a turismului de aventură, a agroturismului și a altor activități sustenabile care pot genera valoare economică fără a compromite integritatea mediului.

Un alt indicator relevant pentru calitatea mediului îl reprezintă suprafața spațiilor verzi pe cap de locuitor, care a înregistrat o **evoluție pozitivă în perioada 2020-2024**: de la 16,46 m^2/locuitor în 2020 la 18,69 m^2/locuitor în 2024. Această creștere reflectă atât investițiile realizate în modernizarea spațiilor publice, cât și extinderea sau reamenajarea zonelor verzi în localitățile urbane ale microregiunii, contribuind la îmbunătățirea calității vieții și la creșterea atractivității rezidențiale.

În ansamblu, patrimoniul natural al ITI Banatul Montan reprezintă un **pilon strategic al dezvoltării locale,** oferind oportunități semnificative pentru turism durabil, educație ecologică și conservarea biodiversității, dar impunând în același timp responsabilități importante în gestionarea presiunilor generate de creșterea numărului de vizitatori și de schimbările climatice.

6.1.4.2. Patrimoniu cultural și industrial

Patrimoniul cultural și industrial al microregiunii ITI Banatul Montan reprezintă unul dintre cele mai distincte și valoroase elemente ale identității teritoriale. Acesta îmbină vestigii ale industrializării timpurii, structuri tehnice și miniere de importanță istorică, cu un patrimoniu multicultural, arhitectural și muzeal care reflectă diversitatea etnică și evoluția socio-economică a zonei.

Banatul Montan este unul dintre cele mai vechi teritorii industrializate din România, iar Reșița, Anina, Bocșa, Oravița și Dognecea concentrează ansambluri istorice de referință: furnale, ateliere, uzine constructoare de mașini, căi ferate industriale, puțuri de mină, instalații tehnice și structuri auxiliare.

Hărțile tematice privind distribuția **patrimoniului industrial, tehnic și minier evidențiază existența unor poluri bine conturate**, în special în **Reșița, Anina și Oravița**, dar și în **Dognecea, Bocșa** sau **Moldova Nouă**. Aceste zone adăpostesc o parte considerabilă dintre obiectivelr de patrimoniu incluse în Lista Monumentelor Istorice (LMI) identificate pe teritoriul ITI.

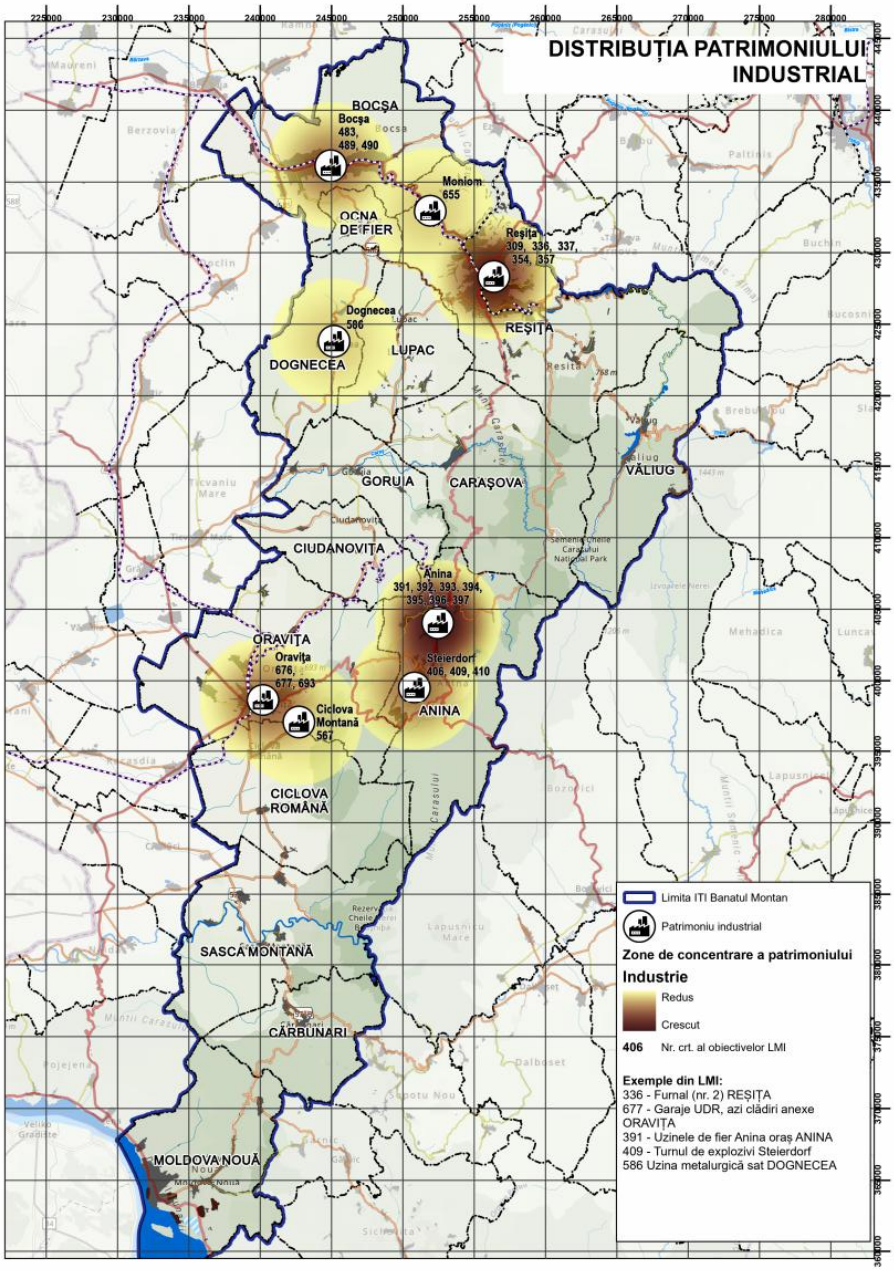

Figura nr. 31: Zone de concentrare a patrimoniului industrial la nivelul microregiunii ITI Banatul Montan

Sursa: Autorul

Patrimoniul industrial din **Reșița** include furnalele istorice, funicularul, clădirile UCMR și ansamblurile de locuire asociate (vile industriale), în timp ce **Anina** se remarcă prin exploatările miniere de cărbune și infrastructura tehnică aferentă, iar Oravița prin linia

ferată **Oravița-Anina**, primul traseu montan de acest tip din România, cu o valoare tehnică recunoscută la nivel european.

Acest patrimoniu nu este doar o moștenire istorică, ci un **capital strategic pentru regenerare urbană, turism cultural, proiecte educaționale și reconversii productive**, așa cum demonstrează numeroase exemple europene (ex. Ostrava - Cehia, Ruhr - Germania). Integrarea unor obiective din Banatul Montan în **Ruta Europeană a Patrimoniului Industrial (ERIH)** ar putea crește vizibilitatea internațională a microregiunii.

Distribuția **patrimoniului tehnic** (uzine hidrotehnice, tunele, canale, baraje, aducțiuni, structuri de transport industrial) și a **celui minier** (puțuri, galerii, instalații extractive) relevă faptul că microregiunea păstrează un ansamblu coerent de infrastructuri istorice.

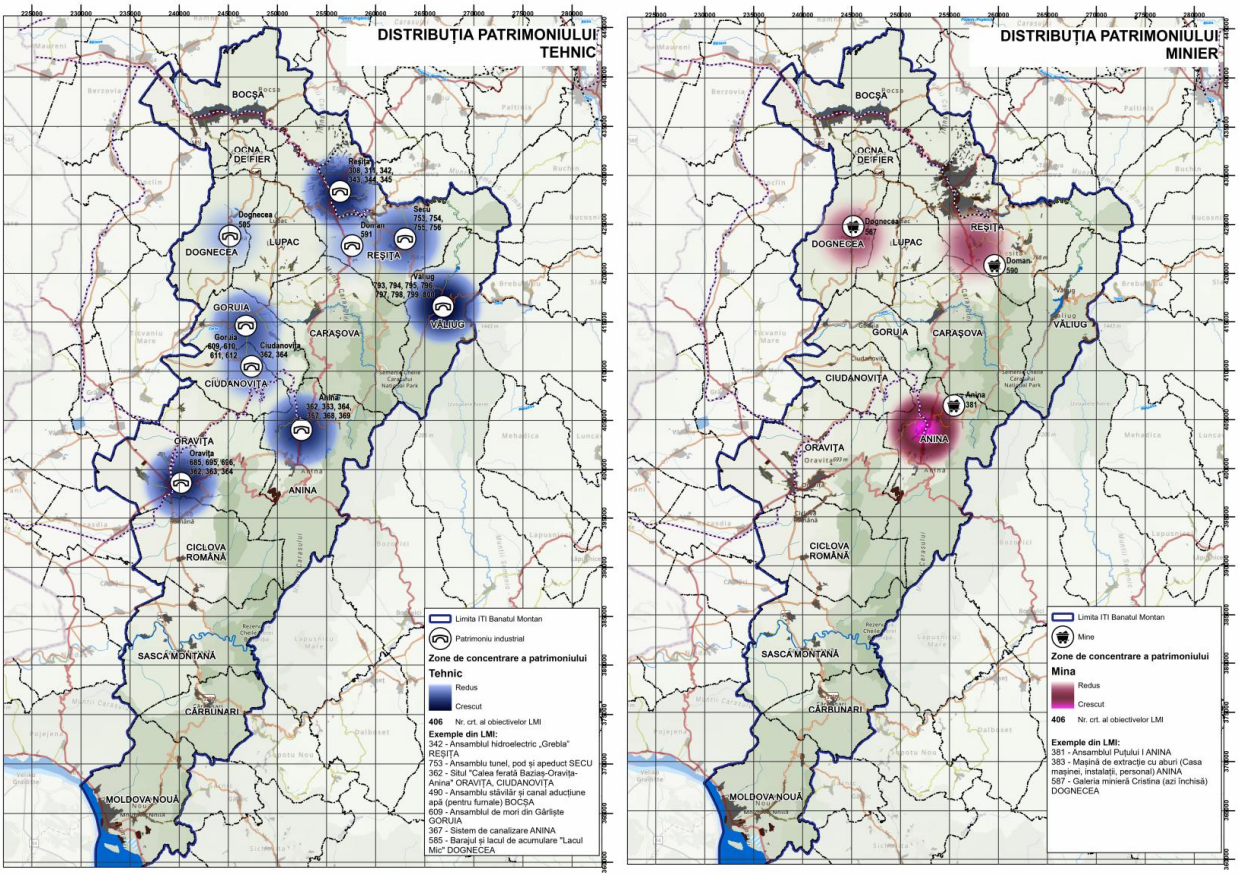

Figura nr. 32: Zone de concentrare a patrimoniului tehnic și minier la nivelul microregiunii ITI Banatul Montan

Sursa: Autorul

Hărțile tematice arată concentrări semnificative în Reșița, Anina, Dognecea și Oravița, unde se regăsesc:

- **Ansambluri miniere (**Anina – Putul I; Dognecea – Galeria Cristina);
- **Infrastructuri tehnice cu valoare istorică** (de ex. ansamblurile hidrotehnice din Reșița, tunelurile feroviare de pe Oravița–Anina);

Structurile industriale integrate în peisajul cultural local pot constitui baza unor **trasee tematice**, precum un potențial Traseu al Patrimoniului Industrial, complementar inițiativelor existente precum Via Transilvanica.

Pe lângă patrimoniul industrial, microregiunea dispune de un **patrimoniu cultural** construit divers, rezultat din convieţuirea comunităților române, germane, cehe, croate și sârbe. Printre cele mai relevante elemente se numără:

- **Primul teatru din Banat** (1817) și prima farmacie montană, la Oravița;
- Biserici istorice ortodoxe, catolice și luterane în localități precum Carașova, Lupac, Oravița sau Reșița;
- Ansambluri arhitecturale urbane și rurale tradiționale.

Din perspectiva instituțiilor culturale, microregiunea 11 muzee în anul 2024, ceea ce corespunde unei medii de aproximativ **0,07-0,085 muzee la 1.000 locuitori** (sub media națională, dar relevantă pentru un teritoriu predominant rural). Cele mai multe muzee se află în **Oravița** (4), **Reșița** (3), **Carașova** (2), **Ocna de Fier** și **Sasca Montană** (câte 1).[74]

Patrimoniul construit este compus din **295 de monumente istorice (clasa A și B)**, cu o densitate de aproximativ **1,94 monumente la 1.000 locuitori**,[75] o valoare ridicată, care confirmă bogăția patrimonială a regiunii. Reșița, Oravița și Anina dețin cele mai multe obiective, reflectând rolul lor în dezvoltarea istorică a Banatului Montan.

Patrimoniul cultural și industrial al Banatului Montan oferă:

- bază solidă pentru dezvoltarea turismului cultural, ecoturismului și turismului de aventură;
- posibilități de reconversie economică prin transformarea siturilor industriale în spații culturale, educaționale sau de inovare;
- identitate distinctă la nivel național și european;
- un potențial ridicat de integrare în rute tematice internaționale.

[74] Institutul Național de Statistică, ART104C - Muzee și colecții publice după felul muzeului/colecției publice, pe județe și localități
[75] Institutul Național al Patrimoniului, Lista monumentelor istorice, informații disponibile la: https://patrimoniu.ro/en/articles/lista-monumentelor-istorice

6.1.5. Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL)

Pentru a evalua în mod obiectiv și comparabil **nivelul de dezvoltare teritorială**, a fost realizată o analiză comparativă între teritoriul acoperit de **ITI Banatul Montan**, **județul Caraș-Severin** și **media națională**.

Abordarea comparativă pune în evidență diferențele și particularitățile de dezvoltare dintre cele trei niveluri teritoriale, permițând identificarea domeniilor de performanță, dar și a celor care necesită intervenții specifice. Astfel, analiza comparativă oferă un cadru de referință coerent pentru interpretarea indicatorilor, transformând datele statistice izolate în informații relevante din punct de vedere strategic.

Prin raportarea simultană la județ și la media națională, se poate observa **poziționarea ITI Banatul Montan în contextul regional și național,** evidențiindu-se atât avantajele competitive, cât și decalajele de dezvoltare.

Pentru analiza comparativă a dezvoltării teritoriale între teritoriul ITI Banatul Montan, județul Caraș-Severin și România, a fost elaborat un **indice compozit al dezvoltării locale (ICDL)**, în conformitate cu metodologia propusă de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) pentru alcătuirea indicatorilor compoziți.[76]

Indicele compozit reprezintă un instrument sintetic care permite agregarea mai multor dimensiuni socio-economice într-o singură valoare, oferind o imagine integrată asupra nivelului de dezvoltare dintr-un anumit teritoriu.

În cazul de față, indicele a fost construit pornind de la **4 dimensiuni majore** care reflectă nivelul de dezvoltare dintr-un teritoriu:

1. Demografie
2. Servicii sociale și infrastructură
3. Economie
4. Patrimoniu

Fiecare dimensiune este alcătuită, după caz, din unul sau mai multe **domenii** (de exemplu: locuire, educație, sănătate, infrastructura turistică, patrimoniu de mediu

[76] Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) – Handbook on Constructing Composite Indicators: Methodology and User Guide (2008), informații disponibile la: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2008/08/handbook-on-constructing-composite-indicators-methodology-and-user-guide_g1gh9301/9789264043466-en.pdf

etc.) care reunesc o serie de **indicatori specifici**. În total au fost incluși **27 de indicatori**, după cum urmează:

Tabelul nr. 9: Modul de alcătuire al indicelui compozit al dezvoltării locale (ICDL)

Dimensiuni	Domenii	Indicatori
Demografie	***Populație și demografie***	1. Populația după domiciliu la 1 ianuarie
		2. Densitatea populației
		3. Spor natural/1.000 locuitori
		4. Spor migratoriu/1.000 locuitori
Servicii sociale și infrastructură	***Locuire***	5. Număr de persoane per locuință
		6. Autorizații de construire emise la 1.000 locuitori
	Educație	7. Populația școlară / număr unități școlare
	Sănătate	8. Numărul de unități sanitare pe cap de locuitor
	Transport	9. Ponderea străzilor orășenești modernizate din total străzi orășenești
		10. Vehicule pentru transportul local de pasageri pe km^2
	Apă	11. Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare pe km^2
		12. Lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile pe km^2
	Energie	13. Lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor pe km^2
Economie	***Atragerea forței de muncă***	14. Pondere salariați în total populație activă
		15. Pondere șomeri înregistrați în total populație activă
	Infrastructura turistică	16. Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare pe km^2
		17. Nr. înnoptări în structuri de primire turistică /capacitate de cazare
	Atractivitatea economică	18. Densitatea antreprenorială (întreprinderi active pe km^2)
		19. Rata de înmatriculare a noilor companii în perioada 2020-2024

Dimensiuni	Domenii	Indicatori
		20. Ponderea întreprinderilor active din sectoarele emergente (sectoarele de specializare inteligentă cf. S3 Vest 2021-2027) din total companii active
Patrimoniu	*Patrimoniu de mediu*	21. Suprafața Parcurilor Naționale / teritoriu din total suprafață ITI
		22. Suprafața Parcurilor Naturale /teritoriu din total suprafață ITI
		23. Suprafața spațiilor verzi pe cap de locuitor
	Patrimoniu cultural și industrial	24. Număr monumente istorice categoria A
		25. Număr monumente istorice categoria B
		26. Număr monumente istorice / 1.000 locuitori
		27. Număr de muzee / 1.000 locuitori

Sursa: Autorul

Metodologia OECD subliniază importanța dimensiunii comparative în construcția indicatorilor compoziți. Astfel, pentru a obține valori comparabile s-a aplicat metoda de normalizare **Z-score**, prin intermediul căreia fiecare indicator a fost transformat într-o variabilă standardizată cu media 0 și abaterea standard 1.

Tabelul nr. 10: Modul de interpretare al datelor normalizate (Z-score)

Z-score	Interpretare
0	Valoare egală cu media. Normală, tipică.
+1	Cu 1 deviație standard peste medie (mai mare decât majoritatea datelor din seria analizată).
-1	Cu 1 deviație standard sub medie (mai mică decât majoritatea datelor din seria analizată).
+2 sau -2	Valoare extremă, posibil outlier.
0,5	Ușor peste medie.
-0,3	Ușor sub medie.

Sursa: Autorul

Este important de menționat faptul că, prin normalizarea datelor, valorile devin comparabile între teritorii, iar **rezultatele finale reflectă diferențele relative de performanță, nu valorile absolute.**

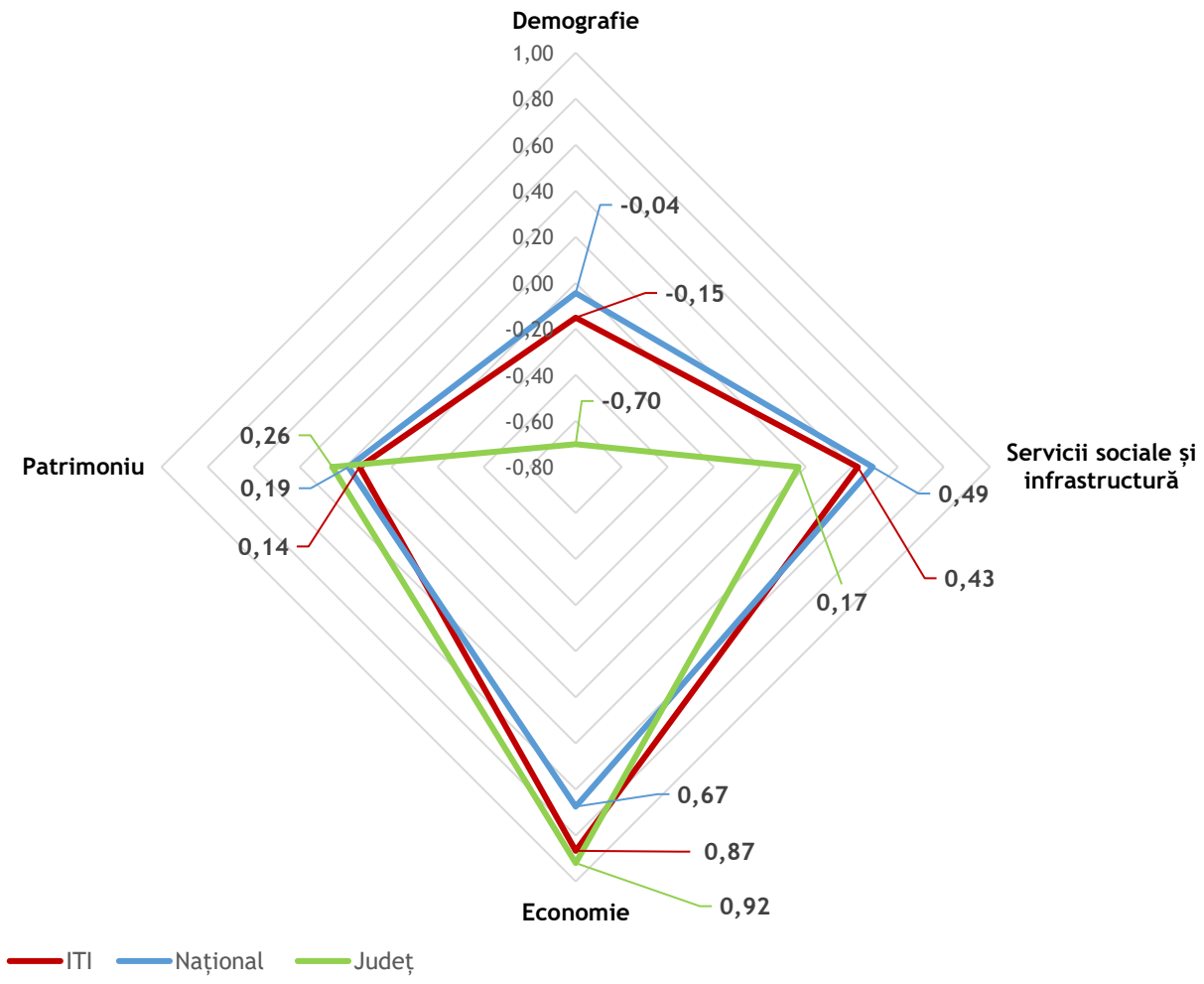

Figura nr. 33: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) pe dimensiuni majore la nivel micro-regional, județean și național

Sursa: Autorul

Indicele compozit al dezvoltării locale pentru dimensiunile **demografie, servicii sociale și infrastructură, economie și patrimoniu** evidențiază diferențe moderate între nivelurile de dezvoltare ale microregiunii ITI, județului Caraș-Severin și la nivel național. Este important de subliniat faptul că **un scor pozitiv nu semnifică neapărat performanță peste media națională în termeni absoluți,** ci mai degrabă o poziționare relativ mai bună în contextul distribuției valorilor analizate.

Astfel, în unele cazuri, **scorurile pozitive la nivel ITI pot reflecta mai degrabă dinamica unei zone aflate în recuperare**, **unde chiar și creșteri mici procentual pot genera scoruri mai mari**, în special atunci când valorile inițiale (de bază) erau scăzute.

În contrast, **la nivel național**, unde dezvoltarea este deja mai avansată, **variațiile sunt mai mici, ceea ce poate duce la scoruri apropiate de zero, chiar dacă nivelul absolut de dezvoltare este ridicat.**

Având în vedere aspectele menționate anterior, datele pot fi interpretate astfel:

- **Demografie** – toate valorile sunt negative, indicând tendințe demografice cu performanțe aflate sub nivelul mediu din perioada 2020-2024 atât la nivelul microregiunii, cât și la nivel județean și național (scădere a populației, îmbătrânire, migrație), mai accentuate la nivel județean (-0,70);
- **Servicii sociale și infrastructură** – scoruri pozitive, fără decalaje majore, sugerând o creștere ușoară a infrastructurii disponibile și la nivel ITI;
- **Economie** – cele mai mari valori atât la nivelul microregiunii, cât și la nivel județean și național (0,87 - ITI, 0,67 - național, 0,92 - județean), reflectând o dinamică economică bună, cu mențiunea că valoarea ridicată înregistrată pentru ITI poate fi amplificată de faptul că baza inițială era mai redusă;
- **Patrimoniu** – scoruri situate ușor peste nivelul mediu din perioada 2020-2024, semnalând o stabilitate relativă, fără diferențe semnificative între niveluri.

Figura de mai jos ilustrează **valorile indicelui compozit al dezvoltării locale (ICDL)** pentru microregiunea ITI Banatul Montan, județul Caraș-Severin și la nivel național:

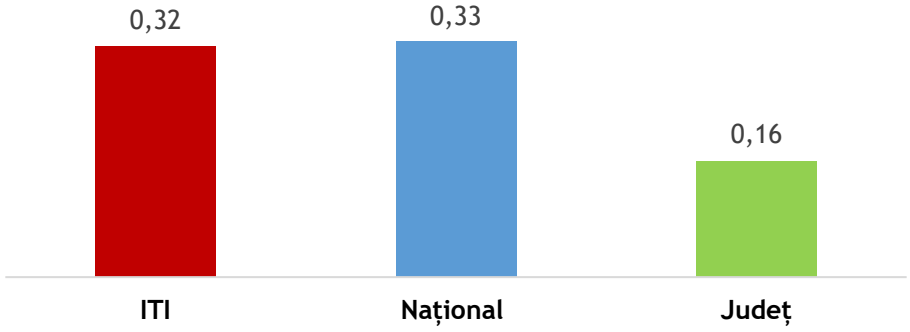

Figura nr. 34: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) la nivel micro-regional, județean și național

Sursa: Autorul

Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) are valori pozitive la toate nivelurile analizate – **ITI: 0,32, Național: 0,33, Județ: 0,16**. Aceste valori arată faptul că în anul 2024, nivelul de dezvoltare al teritoriilor s-a situat ușor peste mediile din perioada 2020–2024. Scorurile apropiate dintre ITI și nivelul național indică faptul că microregiunea ITI se află pe un trend pozitiv de dezvoltare, asemănător ca dinamică cu cel național, însă fără a-l depăși în valori absolute. În schimb, valoarea mai mică la nivel județean arată că dezvoltarea este mai lentă în ansamblul județului. Cu alte

cuvinte, **scorurile ICDL evidențiază că microregiunea ITI evoluează favorabil, recuperând treptat decalajele față de media națională, dar persistă în diferențe teritoriale care necesită consolidare prin investiții strategice orientate către o dezvoltare echilibrată.**

Pentru o înțelegere mai aprofundată a dinamicii teritoriale și a factorilor care au contribuit la poziționarea actuală a microregiunii ITI, este necesară o analiză detaliată a fiecărei dimensiuni și a domeniilor componente:

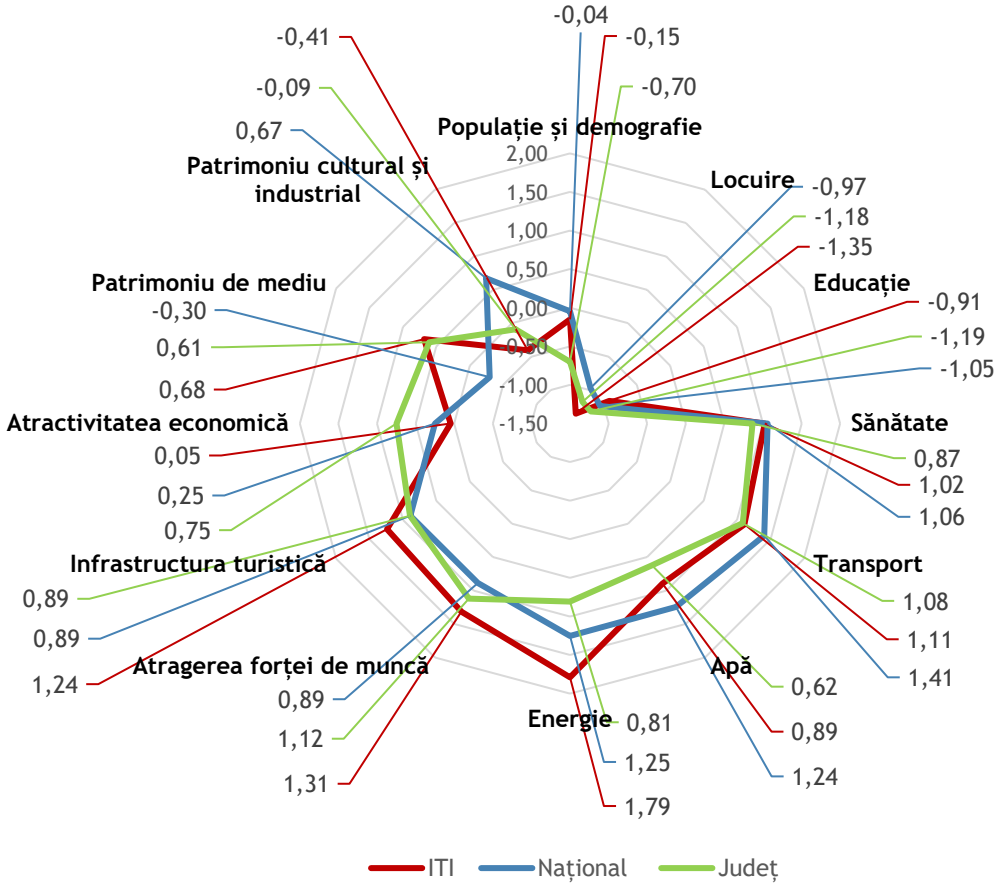

Figura nr. 35: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) pe domenii la nivel micro-regional, județean și național

Sursa: Autorul

Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) pe domenii la nivel micro-regional, județean și național **nu oferă o imagine de ansamblu asupra comparațiilor directe între teritorii, ci asupra dinamicii de evoluție a fiecărui nivel teritorial analizat.** Astfel, valorile pozitive indică domenii care, în perioada analizată, s-au situat peste propria medie (din perioada 2020-2024), reflectând un progres, în timp ce valorile

negative semnalează domenii aflate sub performanțele medii ale aceluiași teritoriu în intervalul considerat.

Rezultatele evidențiază o **evoluție favorabilă la nivelul microregiunii ITI Banatul** Montan, care înregistrează valori pozitive în majoritatea domeniilor analizate, ceea ce sugerează o **tendință de recuperare și accelerare a procesului de dezvoltare locală**. În opoziție, la nivel județean, o parte semnificativă a domeniilor se menține sub nivelul mediu propriu din perioada 2020–2024, ceea ce indică o dinamică mai lentă și o capacitate de adaptare mai redusă la procesele de modernizare și investiție. La nivel național, valorile tind să fie stabile și relativ echilibrate, semnalând maturitatea proceselor de dezvoltare.

Analiza detaliată pe domenii componente indică următoarele aspecte:

- **Populație și demografie**

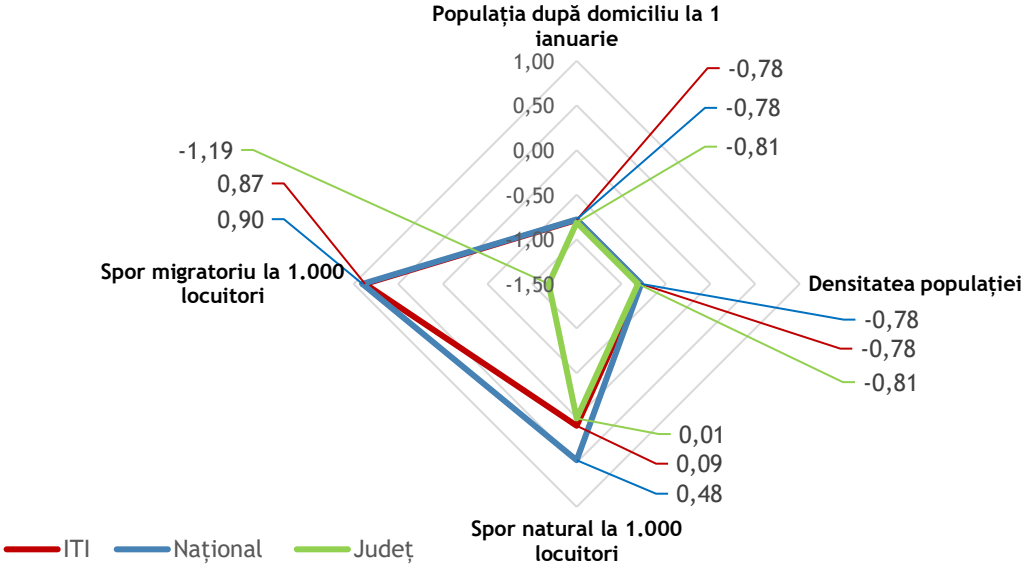

Figura nr. 36: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) - indicatori incluși în domeniul „Populație și demografie", la nivel micro-regional, județean și național

Sursa: Autorul

Datele obținute reflectă o **situație demografică relativ stabilă la nivelul unităților teritoriale analizate** (ITI, național, județ), dar cu diferențe considerabile între indicatorii luați în considerare. Valorile negative ale indicatorilor privind **populația după domiciliu la 1 ianuarie** și **densitatea populației** (−0,78 pentru ITI și național, respectiv −0,81 pentru Județ) indică faptul că, în toată perioada analizată, nivelul populației s-a menținut sub media anilor 2020-2024, semnalând o tendință generală de **stagnare sau ușoară scădere a numărului de locuitori**. Aceste rezultate sugerează că declinul demografic este un fenomen comun, nu specific unei singure regiuni, fiind asociat proceselor de migrație externă, îmbătrânire și scădere a natalității.

În ceea ce privește **dinamica naturală a populației**, valorile pozitive ale sporului natural (0,09 pentru ITI; 0,48 la nivel național; 0,01 la nivel județean) arată **o ușoară redresare a natalității în raport cu media ultimilor ani**, însă fără a inversa tendința generală de declin. Nivelul ITI, deși modest, sugerează o stabilizare demografică incipientă.

Indicatorul **spor migratoriu** pune în evidență mai clar diferențele dintre teritorii. Atât valoarea ridicată înregistrată pentru ITI (0,87), cât și cea de la nivel național (0,90) contrastează cu scorul negativ al județului (−1,18). Valorile reflectă faptul că microregiunea ITI Banatul Montan a reușit, în perioada analizată, să atenueze pierderile migraționale și chiar să atragă sau să rețină populație într-o măsură mai mare decât restul județului. Este posibil ca acest rezultat să reflecte efectele investițiilor locale, ale creșterii oportunităților de angajare și ale unei calități mai bune a serviciilor publice în cadrul microregiunii.

În ansamblu, **domeniul „Populație și demografie" indică o tendință de stabilizare la nivelul ITI**, în contrast cu persistența declinului la nivel județean. Deși valorile negative arată că nivelurile populației și densității rămân sub mediile anilor 2020-2024, rezultatele pozitive pentru sporul natural și migratoriu evidențiază o direcție pozitivă de evoluție demografică la nivel micro-regional, cu potențial de consolidare pe termen mediu.

- **Locuire**

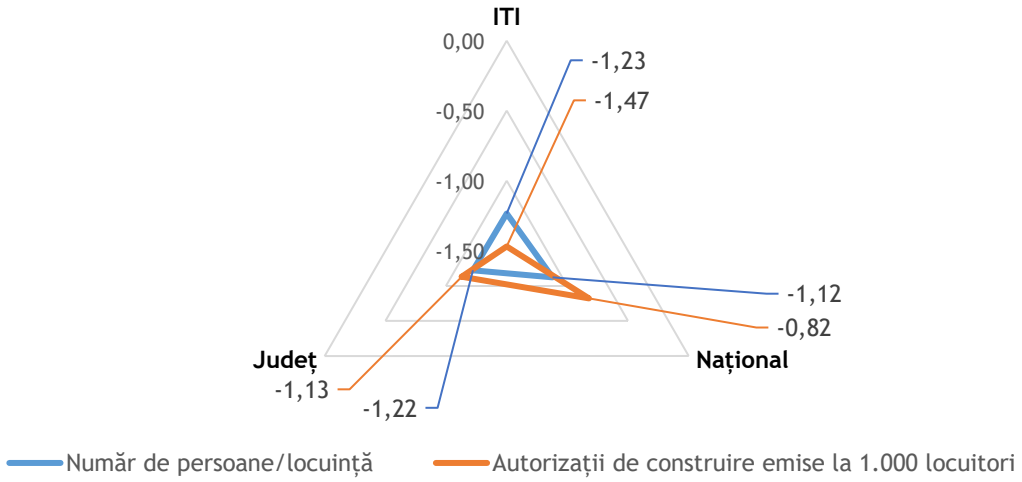

Figura nr. 37: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) – indicatori incluși în domeniul „Locuire", la nivel micro-regional, județean și național

Sursa: Autorul

Analiza domeniului **„Locuire"** relevă o **situație generală defavorabilă la toate nivelurile teritoriale** (ITI, național, județ), reflectată prin **valori negative pentru ambii indicatori analizați**. Datele obținute indică faptul că în anul 2024 performanța indicatorilor de locuire s-a situat sub media valorilor înregistrate în perioada 2020-2024

a fiecărui nivel teritorial, indicând o **dinamică lentă** și o **capacitate redusă de regenerare a fondului locativ**.

Indicatorul privind **numărul de locuințe** existente la sfârșitul anului 2024 (−1,23 ITI; −1,12 național; −1,22 județ) arată o stagnare a fondului locativ, atât la nivel local, cât și la nivel județean și național. Valorile confirmă faptul că deficitul locuințelor și gradul scăzut de reînnoire a stocului locativ reprezintă o problemă comună a tuturor nivelurilor teritoriale. La nivelul teritoriului acoperit de **ITI Banatul Montan**, acest rezultat poate fi asociat cu ponderea ridicată a locuințelor vechi, gradul redus de urbanizare și investițiile limitate în construcții rezidențiale.

În ceea ce privește **numărul autorizațiilor de construire eliberate** pentru clădiri, valorile negative (−1,47 ITI; −0,82 Național; −1,13 Județ) sugerează o **scădere a activității de construcție raportată la media ultimilor ani**. Rezultatul pentru **ITI**, cel mai scăzut dintre cele trei niveluri, indică o **dinamică mai slabă a sectorului construcțiilor în raport cu tendințele generale**, posibil pe fondul resurselor financiare limitate sau a cererii reduse de locuințe noi.

Per ansamblu, **domeniul „Locuire”** evidențiază dificultăți în reînnoirea și extinderea fondului locativ, atât la nivelul ITI, cât și la scară națională. Deși tendința este comună, **valoarea mai scăzută a scorului obținute de ITI Banatul Montan sugerează o vulnerabilitate mai accentuată la nivel local, unde ritmul de construire și modernizare a locuințelor rămâne sub potențialul optim**. Consolidarea acestui domeniu presupune stimularea investițiilor rezidențiale și promovarea proiectelor de reabilitare și eficiență energetică pentru fondul existent.

- **Educație**

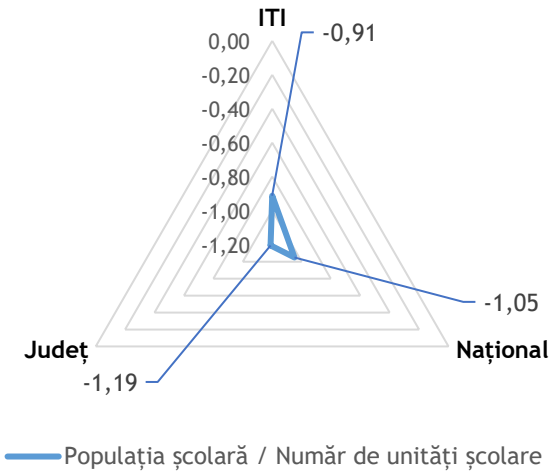

Figura nr. 38: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) - indicatori incluși în domeniul „Educație”, la nivel micro-regional, județean și național

Sursa: Autorul

Domeniul **„Educație”** înregistrează **valori negative** la toate nivelurile teritoriale analizate (−0,91 ITI; −1,05 național; −1,19 județ). Datele arată faptul că în anul 2024, **valoarea raportului dintre populația școlară și numărul unităților de învățământ s-a situat sub media anilor 2020-2024 pentru fiecare nivel teritorial**, indicând o scădere a populației școlare și o reducere a gradului de ocupare a unităților de învățământ.

Valoarea relativ mai bună la nivel ITI (−0,91 față de −1,05 la nivel național) nu indică o situație mai stabilă în microregiune, ci se explică prin prisma faptului că **numărul de unități școlare s-a menținut constant pe toată perioada analizată**.

Per ansamblu, **domeniul „Educație”** pune în evidență o serie de provocări demografice semnificative care se reflectă și asupra sistemului educațional: scăderea natalității și a populației tinere.

- **Sănătate**

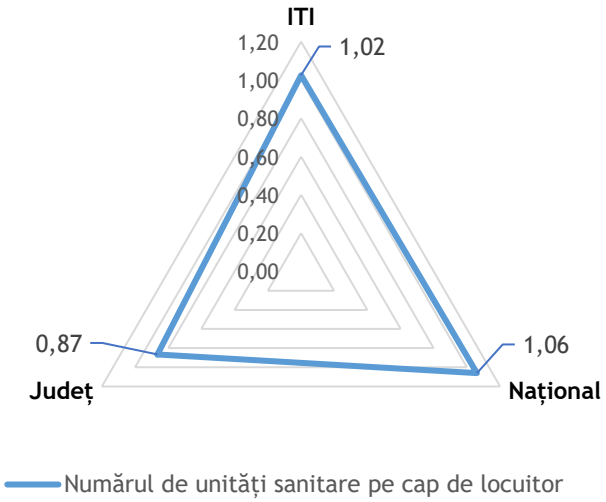

Figura nr. 39: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) – indicatori incluși în domeniul „Sănătate”, la nivel micro-regional, județean și național

Sursa: Autorul

Domeniul **„Sănătate”** înregistrează **valori pozitive** la toate nivelurile teritoriale – ITI: 1,02, național: 1,06, județ: 0,87 – ceea ce indică faptul că, în anul 2024, numărul unităților sanitare raportat la populație s-a situat peste media anilor 2020-2024 pentru fiecare nivel analizat. Rezultatele reflectă o **evoluție favorabilă a infrastructurii sanitare, atât în ceea ce privește extinderea rețelei de unități, cât și diversificarea tipurilor de servicii medicale disponibile.**

Totuși, este important de subliniat că **scorul pozitiv al ITI nu reflectă o transformare majoră a infrastructurii sanitare, ci mai degrabă o stabilizare și o revenire relativă**

în raport cu media anilor precedenți. Valoarea apropiată de cea națională arată o aliniere la tendințele generale, fără a indica neapărat o creștere consistentă sau accelerată a capacității medicale. Este posibil ca această poziționare să fie influențată de efectele investițiilor punctuale și de ajustările realizate în contextul perioadei post-pandemice, mai degrabă decât de o extindere structurală a rețelei sanitare.

La nivel județean, valoarea pozitivă (0,87), dar mai redusă, sugerează o distribuție inegală a serviciilor medicale, reflectând o concentrare a infrastructurii în câteva centre urbane și acces limitat în zonele rurale și periferice.

În ansamblu, domeniul **„Sănătate”** evidențiază o **tendință moderată de îmbunătățire a accesului la servicii medicale**. Rezultatele indică o consolidare graduală, mai degrabă decât un salt semnificativ în dezvoltarea serviciilor medicale.

- **Transport**

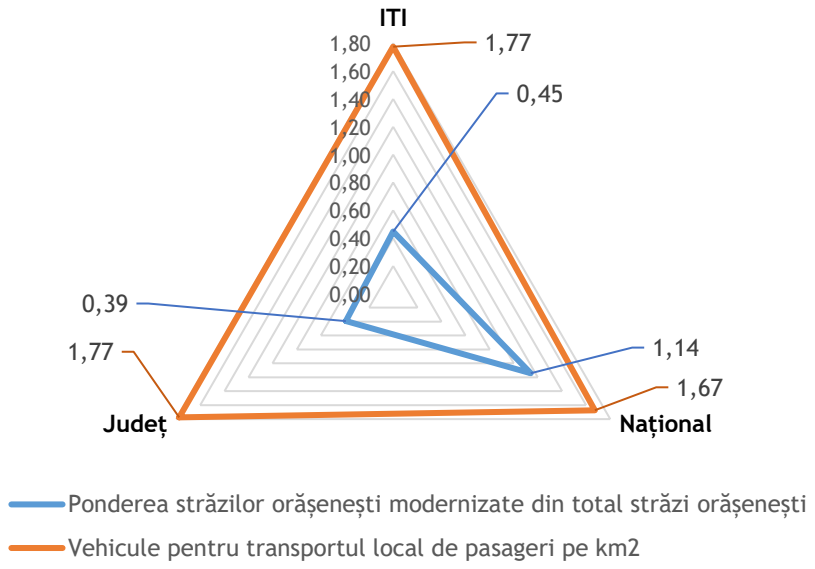

Figura nr. 40: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) – indicatori incluși în domeniul „Transport”, la nivel micro-regional, județean și național

Sursa: Autorul

Domeniul **„Transport”** înregistrează valori pozitive la toate nivelurile teritoriale, ceea ce indică **o evoluție** a indicatorilor analizați în anul 2024 comparativ cu media anilor 2020-2024, **atât în ceea ce privește infrastructura rutieră, cât și serviciile de transport local**. Totuși, aceste evoluții trebuie interpretate în raport cu structura teritorială a ITI Banatul Montan, care include o proporție semnificativă de unități administrativ teritoriale rurale, unde dinamica investițiilor este diferită față de mediul urban.

Indicatorul privind lungimea străzilor orășenești modernizate prezintă scoruri pozitive la toate nivelurile (0,45 ITI; 1,14 național; 0,39 județ), însă este important de subliniat

faptul că **modernizările reflectate în cadrul teritoriului acoperit de ITI Banatul Montan provin aproape exclusiv din mediul urban, dat fiind că străzile orășenești reprezintă o parte redusă din infrastructura locală în contextul unei microregiuni predominant rurale**. Prin urmare, scorul pozitiv al ITI nu semnifică o îmbunătățire generalizată la nivelul întregului teritoriu, ci mai degrabă impactul unor intervenții punctuale în centrele urbane, în special în orașele care au derulat proiecte de modernizare în ultimii ani.

Indicatorul referitor la **vehiculele pentru transportul public local** înregistrează cele mai ridicate valori dintre toate domeniile analizate (1,77 ITI; 1,67 național; 1,77 județ). Și în acest caz, creșterea este explicată în principal de contextul urban, nu de întregul teritoriu ITI. De exemplu, municipiul Reșița a reintrodus recent sistemul de tramvai, ceea ce a condus la o creștere a numărului de vehicule din transportul public. În schimb, în mediul rural, serviciile de transport sunt asigurate în mare parte de operatori privați, iar flotele acestora nu sunt reflectate în acest indicator, ceea ce înseamnă că **scorul ridicat nu exprimă o îmbunătățire uniformă la nivelul tuturor localităților, ci un avans localizat în zonele urbane.**

- **Apă**

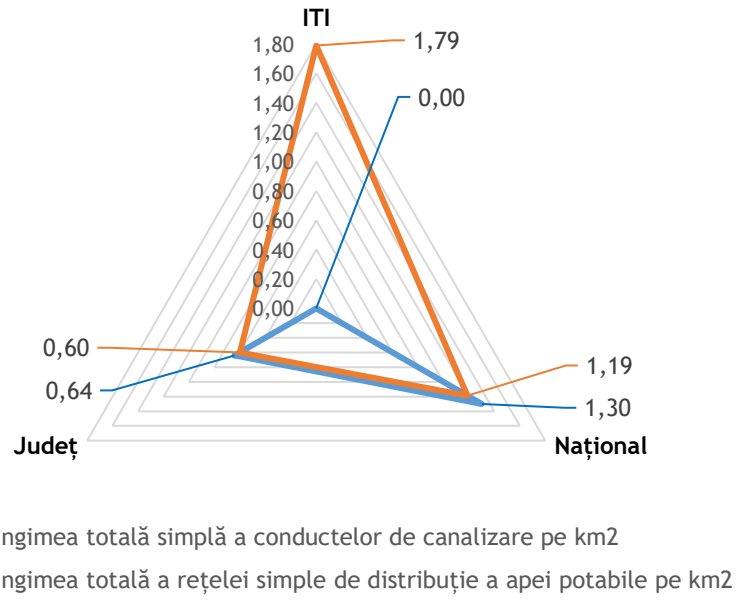

Figura nr. 41: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) – indicatori incluși în domeniul „Apă”, la nivel micro-regional, județean și național

Sursa: Autorul

Domeniul **„Apă”** reflectă evoluția principalilor indicatori referitori la infrastructura de bază de canalizare și de distribuție a apei potabile. Valorile obținute la nivelul microregiunii ITI indică o evoluție diferențiată între infrastructura de canalizare și cea

de alimentare cu apă. Rezultatele reflectă structura predominant rurală a microregiunii acoperite de ITI Banatul Montan, unde ritmul de dezvoltare al infrastructurii tehnico-edilitare este, în mod tradițional, mai lent și dependent de finanțări externe.

Lungimea conductelor de canalizare înregistrează pentru ITI un scor neutru (0,00), ceea ce indică faptul că în anul 2024 nu a existat nicio îmbunătățire comparativ cu anii 2020–2024. Datele nu reflectă un regres, dar nici o îmbunătățire vizibilă, ci o **stagnare a extinderii rețelei de canalizare în microregiune**. În schimb, la nivel național (1,30) și județean (0,64) valorile pozitive indică un ritm mai consistent al investițiilor în infrastructura de canalizare, ceea ce ar putea semnala o **divergență în ritmul dezvoltării acestui tip de infrastructură între ITI și restul teritoriilor**. Diferența se explică prin faptul că extinderea rețelei de canalizare în mediul rural presupune costuri ridicate, dependență de proiecte europene și un proces administrativ mai lent.

În ceea ce privește **rețeaua simplă de distribuție a apei potabile**, ITI înregistrează un scor foarte ridicat (1,79), depășind nivelul național (1,19) și județean (0,60). Rezultatul sugerează existența unor investiții concentrate în localitățile rurale ale ITI, unde conectarea la rețeaua de apă a reprezentat o prioritate în cadrul programelor de dezvoltare. Valoarea ridicată indică un progres substanțial, dar trebuie interpretată cu precauție**: scorul mare reflectă mai ales recuperarea unui decalaj istoric, nu neapărat atingerea unor standarde similare cu cele ale zonelor urbane dezvoltate**.

- **Energie**

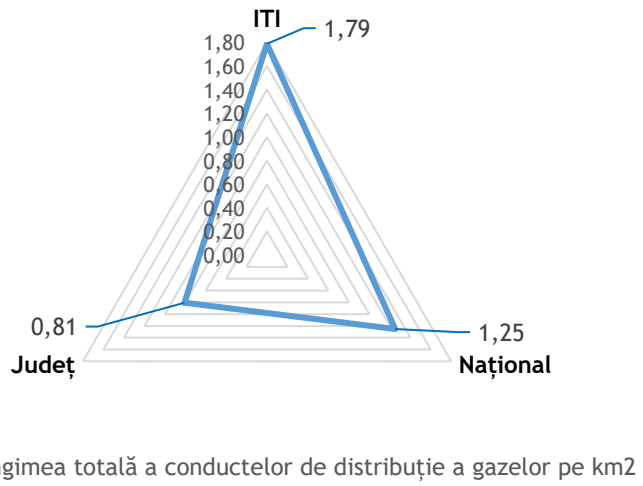

Figura nr. 42: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) – indicatori incluși în domeniul „Energie”, la nivel micro-regional, județean și național

Sursa: Autorul

Domeniul **„Energie”** prezintă valori pozitive la toate nivelurile teritoriale analizate: ITI: 1,79, național: 1,25, județ: 0,81, ceea ce arată faptul că, în anul 2024, lungimea

conductelor de distribuție a gazelor raportată la suprafață s-a situat semnificativ peste media înregistrată în perioada 2020-2024 pentru fiecare teritoriu.

Scorul foarte ridicat înregistrat la nivelul ITI (1,79), comparativ atât cu media națională, cât și cu cea județeană, indică o evoluție a rețelei de distribuție a gazelor naturale în microregiune. Totuși, această valoare nu trebuie interpretată ca un nivel absolut ridicat de infrastructură nou creată, ci ca o creștere rapidă în raport cu o bază inițială redusă. **În multe localități din ITI, gradul de racordare la rețeaua de gaze a fost istoric foarte scăzut, astfel că orice extindere realizată în ultimii ani generează scoruri statistice înalte, reflectând un proces de recuperare, nu neapărat un nivel avansat de dezvoltare.**

La nivel național, scorul pozitiv (1,25) confirmă faptul că extinderea rețelelor de gaze a reprezentat o prioritate națională în ultimii ani, în timp ce **valoarea județeană** (0,81), deși pozitivă, sugerează un ritm de evoluție ușor mai redus. În acest context, rezultatul ITI devine explicabil: investițiile recente în rețele de distribuție au avut un impact mai puternic în zonele cu infrastructură minimă, ceea ce amplifică valoarea scorului obținut.

În ansamblu, domeniul **„Energie”** indică un salt important în direcția modernizării infrastructurii energetice în teritoriul acoperit de ITI Banatul Montan, dar această evoluție reflectă în primul rând recuperarea unui deficit istoric și alinierea treptată la tendințele regionale și naționale, nu o poziționare superioară în termeni absoluți.

- **Atragerea forței de muncă**

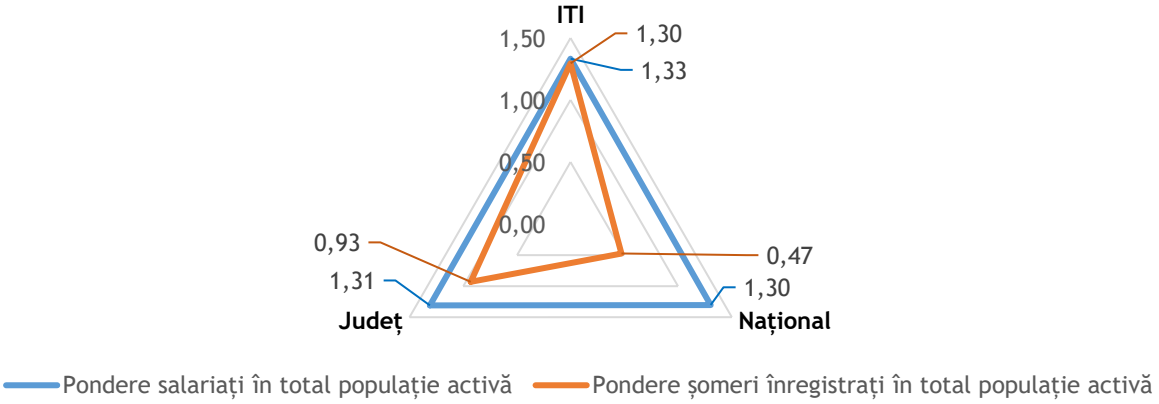

Figura nr. 43: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) – indicatori incluși în domeniul „Atragerea forței de muncă”, la nivel micro-regional, județean și național

Sursa: Autorul

Domeniul **„Atragerea forței de muncă”** prezintă valori ridicate la toate nivelurile teritoriale, însă semnificația acestora diferă în funcție de indicator. Pentru **ponderea salariaților în populația activă**, scorurile pozitive (ITI: 1,33; național: 1,30; județ: 1,31) indică faptul că, **în anul 2024, ocuparea formală s-a situat peste media**

perioadei 2020-2024, reflectând o **evoluție favorabilă a pieței muncii**. Datele sugerează un grad mai ridicat de integrare pe piața muncii, posibil corelat cu diversificarea activităților economice și cu relansarea economică post-pandemică.

În schimb, pentru indicatorul privind **ponderea șomerilor în populația activă**, scorurile pozitive (ITI: 1,30; județ: 0,93; național: 0,47) semnalează o **creștere a șomajului în raport cu media ultimilor ani**. Valoarea ridicată în ITI reflectă faptul că, **deși ocuparea a crescut, piața muncii rămâne caracterizată de volatilitate și dezechilibre**, iar dinamica sectorială locală poate genera fluctuații ale numărului de persoane aflate în căutarea unui loc de muncă. Cu alte cuvinte, scorul pozitiv la șomaj nu reprezintă o evoluție favorabilă, ci indică o presiune suplimentară asupra pieței muncii în anul 2024.

Per ansamblu, domeniul **„Atragerea forței de muncă”** evidențiază **o piață a muncii dinamică, cu o creștere a ponderii salariaților la toate nivelurile, dar și cu volatilitate în ceea ce privește șomajul în microregiunea ITI**. Datele indică o recuperare economică în curs, dar și necesitatea consolidării surselor de ocupare stabile, diversificarea activităților economice și creșterea rezilienței pieței muncii în fața variațiilor sectoriale.

- **Infrastructura turistică**

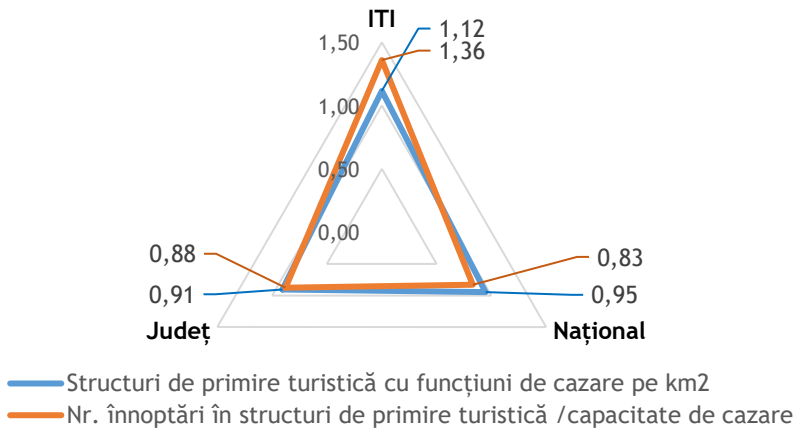

Figura nr. 44: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) - indicatori incluși în domeniul „Infrastructura turistică”, la nivel micro-regional, județean și național

Sursa: Autorul

Domeniul **„Infrastructura turistică”** înregistrează valori pozitive la toate nivelurile teritoriale, ceea ce arată că, **în anul 2024, atât densitatea structurilor de cazare, cât și utilizarea acestora (măsurată prin numărul de înnoptări raportat la capacitate) s-au situat peste media perioadei 2020-2024 pentru fiecare teritoriu**. Această evoluție indică un dinamism accentuat în sectorul turistic, impulsionat, cel mai probabil, de redresarea mobilității turistice după perioada pandemică și valorificarea resurselor naturale și culturale existente.

Pentru indicatorul privind **structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare pe km²**, scorurile rezultate au fost: ITI: 1,12, național: 0,95, județ: 0,91. Valoarea ridicată pentru **ITI** sugerează o **extindere semnificativă a capacităților de cazare în raport cu media anilor 2020-2024 a microregiunii**, dar această creștere trebuie interpretată în contextul specific al teritoriului. În multe localități ale ITI, nivelul inițial al infrastructurii turistice a fost redus, ceea ce face ca orice investiție punctuală sau creștere modestă să genereze un scor ridicat. Astfel, și de această dată, scorul pozitiv reflectă recuperarea unui decalaj mai degrabă decât o densitate turistică comparabilă cu zone consacrate la nivel național.

Indicatorul referitor la **numărul de înnoptări raportat la capacitatea de cazare** prezintă valori și mai ridicate (ITI: 1,36; național: 0,83; județ: 0,88). Acest rezultat arată **o creștere peste medie a gradului de utilizare a structurilor turistice**, ceea ce poate semnala fie o intensificare a activității turistice în anul 2024, fie o eficientizare a funcționării structurilor deja existente. În cazul ITI, creșterea poate fi explicată și prin faptul că, la un stoc de cazare mai redus, variațiile sezoniere sau evenimentele punctuale (festivaluri, evenimente culturale, promovare locală) pot genera fluctuații semnificative în raport cu media ultimilor ani.

În ansamblu, domeniul Infrastructura turistică arată o **evoluție favorabilă și o intensificare a activității turistice în microregiunea ITI,** situată peste propria medie înregistrată în ultimii ani și în apropiere de dinamica națională. Datele reflectă un potențial important de dezvoltare, dar și nevoia de investiții consistente pentru consolidarea sectorului turistic pe termen lung.

- **Atractivitatea economică**

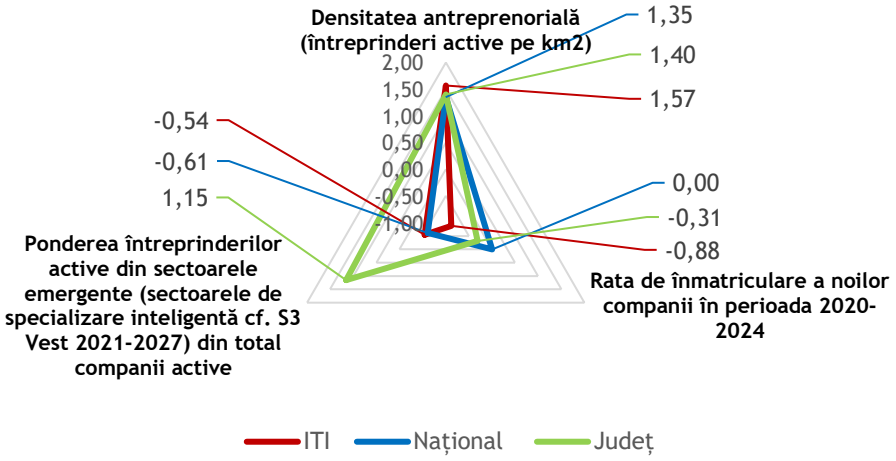

Figura nr. 45: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) - indicatori incluși în domeniul „Atractivitatea economică", la nivel micro-regional, județean și național

Sursa: Autorul

Domeniul **„Atractivitatea economică”** prezintă o evoluție mixtă la nivelul microregiunii ITI, înregistrând atât indicatori pozitivi, cât și indicatori negativi, ceea ce sugerează o dinamică economică neuniformă și o capacitate de adaptare diferită între componentele analizate. Indicatorul privind **densitatea antreprenorială** înregistrează valori pozitive la toate nivelurile (ITI: 1,57; național: 1,35; județ: 1,40), ceea ce arată că **numărul întreprinderilor active raportat la suprafață a fost, în 2024, semnificativ peste media perioadei 2020-2024.** Scorul înalt al ITI sugerează o revitalizare a mediului antreprenorial, interpretabilă în contextul în care microregiunea dispune de teritorii extinse cu densitate economică redusă. În contrast, indicatorul privind **rata de înmatriculare a noilor companii** prezintă o valoare negativă în ITI (−0,88) și în județ (−0,31), în timp ce nivelul național rămâne la media istorică (0,00). Datele indică **o scădere a ritmului de creare de noi întreprinderi în microregiune, mai accentuată decât tendința județeană**. Situația sugerează o dinamică antreprenorială fragilă, posibil influențată de incertitudini economice, capacitate limitată de investiții la scară locală sau migrarea inițiativelor de afaceri către centre urbane mai dezvoltate. Indicatorul privind **ponderea întreprinderilor active în sectoare emergente** (conform domeniilor de specializare inteligentă S3 Vest 2021–2027) prezintă, de asemenea, valori diferite între teritorii: ITI (−0,54), național (−0,61), județ (1,15). Valoarea negativă a ITI arată o subreprezentare a firmelor din sectoarele emergente în raport cu propria medie istorică, ceea ce sugerează un nivel redus de diversificare economică și **o orientare predominantă către sectoare tradiționale**. În schimb, județul înregistrează o valoare foarte ridicată (1,15), ceea ce poate indica concentrarea unor inițiative emergente în zone urbane din afara ITI.

- **Patrimoniu de mediu**

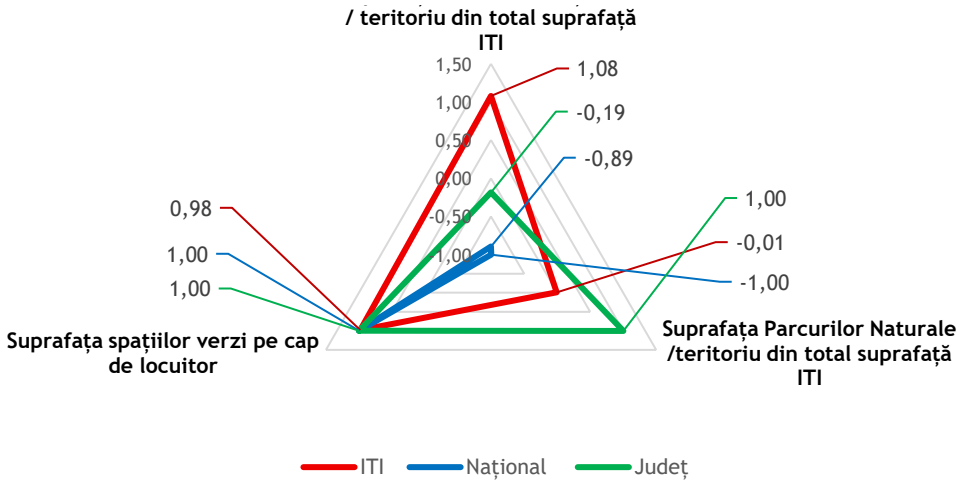

Figura nr. 46: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) - indicatori incluși în domeniul „Patrimoniu de mediu”, la nivel micro-regional, județean și național

Sursa: Autorul

Domeniul **„Patrimoniu de mediu”** prezintă o **configurație particulară în microregiunea ITI**, caracterizată de valori atât pozitive, cât și neutre, care reflectă **specificul geografic și structural al teritoriului**, mai degrabă decât modificări semnificative în perioada 2020–2024. Spre deosebire de alte domenii, unde evoluțiile sunt influențate de investiții sau dinamici socio-economice, indicatorii de mediu sunt puternic determinați de **structura naturală a teritoriului.**

Indicatorul referitor la **suprafața Parcurilor Naționale raportată la suprafața ITI înregistrează un scor ridicat pentru microregiune** (1,08), în timp ce valorile sunt negative la nivel național (−0,89) și județean (−0,19). Această diferență **nu reflectă o extindere recentă a ariilor protejate, ci structura teritoriului ITI, care include porțiuni semnificative din Parcul Național Semenic-Cheile Carașului și Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița**. Prezența suprafețelor protejate determină o poziționare statistică superioară în raport cu media distribuției naționale și județene. Cu alte cuvinte, valoarea ridicată reprezintă o caracteristică naturală stabilă, specifică teritoriului, nu rezultatul unor intervenții sau transformări recente.

Indicatorul privind **suprafața Parcurilor Naturale** are o valoare aproape neutră în ITI (−0,01), comparativ cu scorul negativ național (−1,00) și cel pozitiv județean (1,00). Această poziționare arată că, **în ITI, ponderea Parcurilor Naturale este mai redusă decât în ansamblul județului, dar mai mare decât în medie la nivel național**. Scorul ridicat al județului sugerează existența unor suprafețe extinse de parc natural situate în afara teritoriului ITI, în timp ce valoarea negativă națională arată o distribuție mai limitată a Parcurilor Naturale în structura teritoriului la nivelul întregii țări.

Indicatorul privind **suprafața spațiilor verzi pe cap de locuitor** înregistrează valori ridicate la toate nivelurile (0,98 ITI; 1,00 Național; 1,00 Județ), ceea ce sugerează o menținere peste media perioadei 2020–2024 a acestui indicator**. În cazul ITI, scorul poate reflecta faptul că localitățile includ zone întinse cu caracter natural sau semi-natural, iar densitatea redusă a populației contribuie la un nivel relativ ridicat al spațiului verde per locuitor.** Totuși, acest rezultat nu trebuie interpretat ca o creștere masivă a investițiilor în spații verzi, ci ca un efect al structurii teritoriale, cu localități dispersate și ponderi mari de suprafețe naturale.

În ansamblu, domeniul **„Patrimoniu de mediu” evidențiază un avantaj structural al microregiunii ITI, determinat de prezența unor suprafețe extinse de arii protejate** și de existența unor spații verzi relativ extinse raportate la nivelul populației. Rezultatele reflectă mai degrabă **caracteristicile geografice ale teritoriului** decât intervenții recente, ceea ce înseamnă că valoarea pozitivă a acestor indicatori trebuie interpretată în cheia **potențialului de dezvoltare durabilă**, și nu ca un progres semnificativ în perioada analizată.

- **Patrimoniu cultural și industrial**

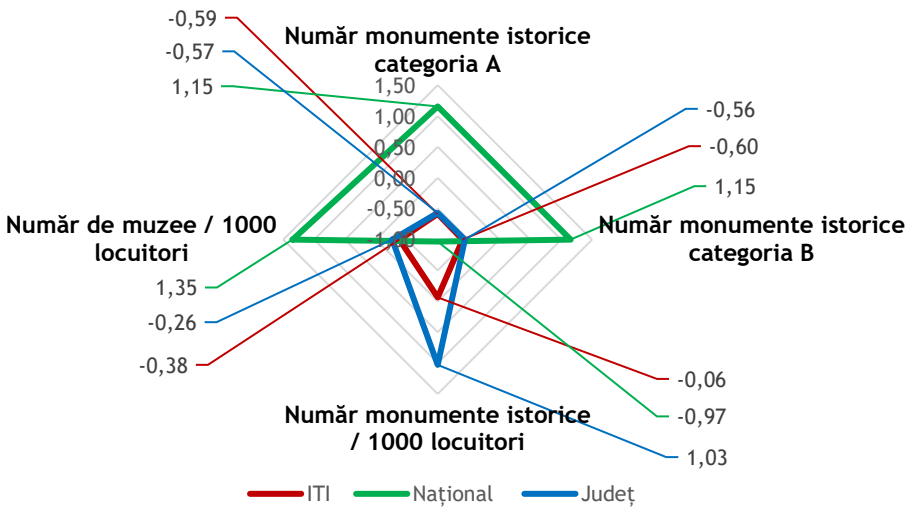

Figura nr. 47: Indicele compozit al dezvoltării locale (ICDL) – indicatori incluși în domeniul „Patrimoniu cultural și industrial", la nivel micro-regional, județean și național

Sursa: Autorul

Domeniul **„Patrimoniu cultural și industrial"** înregistrează, la nivelul microregiunii ITI, valori negative pentru majoritatea indicatorilor. Spre deosebire de alte domenii unde variațiile pot reflecta investiții recente, indicatorii aferenți patrimoniului cultural au un caracter structural și evoluează lent, fiind puternic dependenți de **fondul construit existent** și de dinamica operațiunilor de inventariere sau reclasificare a monumentelor.

Indicatorii privind **numărul monumentelor istorice de categoria A și B** înregistrează valori negative pentru ITI (−0,59 și −0,60), în timp ce nivelul național prezintă scoruri ridicate (1,15 pentru ambele categorii). Datele reflectă faptul că ITI **dispune structural de un stoc mai redus de monumente istorice**. În județ, valorile sunt, de asemenea, negative pentru aceste categorii.

Indicatorul **număr de monumente istorice la 1.000 de locuitori** prezintă o valoare aproape neutră în ITI (−0,06). Valoarea pozitivă ridicată la nivel județean (1,03) sugerează o distribuție mai favorabilă a patrimoniului în alte zone ale județului (de exemplu orașe sau localități istorice în afara teritoriului ITI), în timp ce nivelul național (−0,97) indică o medie relativ scăzută raportată la populație pe ansamblul țării.

Indicatorul privind **numărul de muzee la 1.000 locuitori** prezintă o valoare negativă în ITI (−0,38), ceea ce sugerează o **subdotare în infrastructura muzeală**. În timp ce la nivel național scorul este foarte ridicat (1,35), reflectând existența unor centre culturale consolidate, valoarea județeană (−0,26) indică faptul că **județul, inclusiv ITI,**

dispune de o densitate redusă de instituții muzeale, fiind dependent în mare măsură de câteva instituții culturale marcante situate preponderent în reședința de județ sau în zonele turistice consacrate. În ansamblu, domeniul Patrimoniu cultural și industrial evidențiază **limitări structurale semnificative în microregiunea ITI**, reflectate printr-o densitate redusă de monumente și instituții culturale.

6.2. Percepții și nevoi identificate prin consultare publică

Procesul de consultare publică reprezintă un element esențial în elaborarea documentelor strategice, întrucât asigură transparența decizională, implicarea actorilor locali și validarea direcțiilor de dezvoltare propuse. Conform legislației naționale (**Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică**[77], precum și cadrul general al politicilor publice), consultarea publică urmărește să faciliteze dialogul dintre autorități și comunitate, să colecteze opinii și propuneri și să contribuie la fundamentarea unor decizii cât mai apropiate de nevoile reale ale populației. În elaborarea strategiilor de dezvoltare teritorială, consultarea publică nu este doar o obligație procedurală, ci o condiție pentru legitimitatea și relevanța instrumentului de planificare.

În acest context, procesul de consultare realizat pentru **Strategia de Dezvoltare Integrată a Microregiunii Banatul Montan** a avut un rol central în definirea priorităților de investiții, în identificarea problemelor structurale la nivel local și în înțelegerea percepțiilor actorilor instituționali și comunitari. **Consultările au fost organizate în trei etape majore, complementare**, fiecare contribuind la conturarea unei imagini cât mai cuprinzătoare asupra nevoilor teritoriale.

Prima serie de consultări a constat în vizite în teren la toate cele 15 unități administrativ-teritoriale din cadrul microregiunii ITI Banatul Montan. Întâlnirile au avut loc cu reprezentanți ai administrațiilor publice locale. **Scopul** acestor vizite a fost multiplu:

- evaluarea directă a situației actuale la nivel local, dincolo de datele statistice;
- identificarea provocărilor imediate cu care se confruntă administrațiile (infrastructură, mobilitate, patrimoniu, servicii publice etc.);
- clarificarea conceptului unificator al microregiunii - valorificarea patrimoniului industrial ca element de identitate unificator și potențial generator de dezvoltare;
- prezentarea rolului și funcționării mecanismului Investiții Teritoriale Integrate (ITI), punând accent pe caracterul său integrat, pe logica bazată pe portofolii de proiecte și pe oportunitatea de a corela investițiile locale într-un cadru strategic coerent.

În cadrul acestor întâlniri, administrațiile locale au exprimat **preocupări comune**, precum dificultatea atragerii de investiții, migrația populației active, deteriorarea

[77] Legea nr. 52/2003, informații disponibile la: https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/153210

patrimoniului industrial, lipsa utilităților complete în zonele rurale și necesitatea revitalizării economice prin turism, industrie ușoară sau servicii.

Totodată, **au fost identificate elemente de specificitate locală (resurse turistice, patrimoniu industrial, infrastructură existentă sau proiecte în implementare),** care au fost documentate pentru a fundamenta ulterior direcțiile de investiții.

A doua etapă a consultărilor a constat în **organizarea unor ateliere tematice**, la care au participat reprezentanți ai primăriilor, instituțiilor județene, mediului educațional, ONG-urilor și grupurilor civice active în comunitate. Aceste întâlniri au avut un caracter participativ și au urmărit:

- identificarea nevoilor de dezvoltare la nivel local și microregional;
- discutarea perspectivelor de dezvoltare pe teme precum: patrimoniu (industrial, cultural, natural); economie locală, turism și antreprenoriat; educație, tineret și digitalizare; mediu și tranziție verde; infrastructură, mobilitate, conectivitate; servicii publice, sănătate și incluziune socială;
- colectarea de idei de proiecte;
- identificarea barierelor în implementarea proiectelor.

Atelierele au evidențiat **necesitatea conceperii unor proiecte integrate**, în care mai multe localități colaborează pentru obiective comune (de exemplu, rute turistice, parteneriate pentru valorificarea și conservarea patrimoniului industrial, proiecte soft complementare etc.).

A treia etapă de consultări a avut ca obiectiv principal **validarea priorităților de investiții și discutarea portofoliului preliminar de proiecte propus** în cadrul strategiei ITI Banatul Montan. La aceste întâlniri au participat atât reprezentanți ai autorităților publice locale, cât și reprezentanți ai societății civile.

În cadrul acestor sesiuni au fost analizate:

- relevanța și maturitatea proiectelor identificate;
- alte posibilități de complementaritate și asociere între UAT-urile din microregiune, dar și între UAT-uri și ONG-uri.

Participanții au apreciat faptul că strategia integrează perspective locale diverse și că **portofoliul de proiecte reflectă atât nevoi urgente** (infrastructură, mobilitate, servicii publice), **cât și oportunități de dezvoltare pe termen lung** (valorificarea patrimoniului industrial, turism sustenabil).

Consultările au evidențiat mai multe **nevoi resimțite la nivelul microregiunii, diferite ca intensitate de la o localitate la alta, dar convergente în jurul unor direcții comune de interes**. În primul rând, se conturează **necesitatea retenției populației tinere și stabilizării demografice**, în contextul declinului populațional continuu, al migrației

tinerilor și al creșterii ponderii persoanelor vârstnice dependente, mai ales în comunitățile rurale montane.

De asemenea, multe localități resimt **presiunea procesului de tranziție post-industrială**, ceea ce implică atât **nevoia de recalificare a populației active, cât și adaptarea teritoriilor la noile realități socio-economice**. În strânsă legătură cu această transformare, apare **necesitatea recalibrării modelului economic local, prin diversificarea activităților economice, atragerea investițiilor și consolidarea competitivității antreprenorilor**.

Totodată, **patrimoniul industrial este perceput tot mai frecvent ca o resursă strategică**, capabilă să genereze identitate, atractivitate și noi oportunități de dezvoltare, ceea ce justifică **o nevoie clară de intervenții asupra acestor structuri**. În paralel, consultările indică **nevoia unei gestionări prudente și valorificări inteligente a resurselor naturale, în condițiile creșterii presiunii asupra mediului și a extinderii potențialului turistic**.

Un alt set de nevoi se referă **la îmbunătățirea structurii spațiale și a calității mediului construit**, prin modernizarea localităților urbane și rurale afectate de degradare, fragmentare sau subutilizare. Nu în ultimul rând, se evidențiază **necesitatea consolidării guvernanței teritoriale**, astfel încât unitățile administrativ-teritoriale să poată coopera mai eficient și să dezvolte proiecte integrate, cu impact la nivel microregional. Nevoile exprimate în mod recurent în cadrul consultărilor, reprezintă fundamentul pentru formularea viziunii de dezvoltare și structura intervențiilor strategice, care **vor fi detaliate în capitolele următoare**.

6.3. Profilul societății civile și implicarea comunitară

La nivel național, sectorul societății civile numără aproximativ 127.000 (aproximativ 6,7 ONG-uri la 1.000 de locuitori, sub media europeană de aproximativ 9,4 ONG-uri/1.000 locuitori).[78] În ciuda acestui număr, rapoartele de specialitate notează că multe organizații dispun de o capacitate redusă, iar multe dintre ele sunt inactive.

În acest context, societatea civilă din microregiunea ITI Banatul Montan **reprezintă un actor-cheie în dinamica socială și economică**, contribuind semnificativ la mobilizarea comunităților și dezvoltarea participării civice. Deși teritoriul se caracterizează printr-o densitate redusă a populației și prin provocări socio-economice semnificative, **structurile societății civile au demonstrat o capacitate importantă de adaptare, solidaritate și inițiativă locală**, devenind resurse esențiale în susținerea dezvoltării durabile.

[78] Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, informații disponibile la: https://www.fdsc.ro/cum-arata-sectorul-ong-din-romania/

ONG-urile din Banatul Montan furnizează o gamă variată de servicii, acoperind domenii insuficient susținute de instituțiile publice sau unde este nevoie de intervenții complementare:

a) Servicii sociale și de incluziune

b) Educație și formare

c) Cultură și patrimoniu

d) Protecția mediului

e) Turism comunitar

În microregiune, gradul de implicare comunitară este foarte ridicat, iar consultările publice derulate au evidențiat un interes în creștere al societății civile pentru:

- implicare în planificarea strategică;
- participare la dezvoltarea unor rute tematice patrimoniului industrial;
- proiecte de regenerare urbană și activare comunitară;
- proiecte de turism sustenabil, ecoturism și cicloturism;
- programe educaționale pentru copii și tineri.

ONG-urile locale au demonstrat o capacitate semnificativă de mobilizare, în special în situații critice sau în proiecte cu impact comunitar imediat.

Societatea civilă este un partener indispensabil în implementarea strategiei, având un rol semnificativ în:

- mobilizarea comunităților pentru susținerea proiectelor;
- furnizarea de servicii culturale și educaționale complementare;
- valorificarea patrimoniului industrial prin inițiative comunitare;
- promovarea participării civice și a transparenței decizionale;
- contribuția la atragerea turiștilor prin activități culturale și evenimente;
- asigurarea sustenabilității intervențiilor prin implicare pe termen lung.

Proiectele ITI care vizează patrimoniul industrial, educația, turismul, revitalizarea urbană sau infrastructura socială vor necesita o colaborare strânsă cu ONG-urile locale, acestea fiind cel mai apropiat actor de comunitate și de dinamica reală a teritoriului.

7. Analiza SWOT și analiza nevoilor de dezvoltare

7.1. Analiza SWOT

Analiza SWOT a fost realizată la nivelul celor patru dimensiuni fundamentale ale dezvoltării teritoriale: Demografie, Servicii sociale și infrastructură, Economie și Patrimoniu, pe baza datelor statistice, a indicatorilor ICDL și a informațiilor calitative colectate în cadrul procesului de consultare publică. Abordarea permite identificarea coerentă a principalelor puncte tari și puncte slabe ale microregiunii, precum și a oportunităților și amenințărilor care influențează evoluția acesteia în ansamblu.

✓ **Demografie**

Tabelul nr. 11: Analiza SWOT – Demografie

Demografie	
Puncte tari	**Puncte slabe**
↗ Diversitate etnică și culturală semnificativă (români, croați, germani, maghiari etc.), specifică Banatului istoric, care conferă identitate și potențial pentru proiecte interculturale și turism cultural; ↗ Existența unor comunități locale reziliente (ex.: Văliug, Dognecea, Goruia) care au reușit să stabilizeze sau chiar să crească populația; ↗ Structura populației active încă majoritară (aproximativ 68% din totalul populației au vârsta cuprinsă între 15-64 ani), ceea ce menține potențialul forței de muncă pe termen scurt-mediu; ↗ Stabilizarea ritmului declinului demografic și consolidarea funcțională a polului urban Reșița, care continuă să concentreze populația activă și să atragă forță de muncă din localitățile învecinate, atenuând efectele scăderii populației la nivel microregional; ↗ Analiza ICDL arată că, pentru domeniul „Populație și demografie”, ITI înregistrează valori pozitive pentru sporul natural și sporul migratoriu (0,09 și 0,87), ceea ce sugerează o ușoară tendință de stabilizare și o capacitate relativ mai bună de a atenua pierderile demografice față de restul județului;	↘ scădere a populației cu 7,49% în doar 5 ani (2020-2025), peste media județeană; ↘ Densitate scăzută a populației și așezări dispersate, ceea ce îngreunează furnizarea serviciilor publice și crește costurile administrative; ↘ Îmbătrânire demografică accelerată: doar 11,44% dintre locuitori au sub 15 ani, dar 20,74% au peste 65 de ani; ↘ Raport de dependență ridicat (47,46%) și presiune în creștere asupra sistemelor sociale; ↘ Vulnerabilitate demografică accentuată în orașele monoindustriale (Anina, Reșița, Moldova Nouă); ↘ ICDL arată valori negative pentru populație după domiciliu și densitatea populației (−0,78 la ITI), indicând că numărul de locuitori se menține sub media perioadei 2020-2024 și confirmând tendința de contracție; ↘ Dependență ridicată de centre externe (în special Timișoara) pentru locuri de muncă, educație și servicii, ceea ce accentuează exodul tinerilor.

Demografie	
↗ Raportarea comparativă (ITI - județ - național) arată că microregiunea evoluează într-o dinamică similară cu nivelul național, ceea ce indică faptul că procesele demografice nu sunt izolate, ci parte a unor tendințe mai largi.	
Oportunități	**Amenințări**
↗ Valorificarea patrimoniului industrial și multicultural în proiecte de regenerare urbană, turism și identitate locală; ↗ Implementarea unor programe active la nivel național și european de revitalizare a zonelor afectate de tranziția industrială (Fondul pentru Tranziție Justă, programe dedicate demografiei). ↗ Potențial de atragere a noilor forme de migrație: telemuncă, relocări în zone cu calitate ridicată a vieții, dezvoltarea de localități cu funcții turistice (Văliug, Sasca Montană); ↗ Extinderea infrastructurii educaționale, inclusiv prin Campusuri Duale și formare profesională adaptată nevoilor economiei; ↗ Dezvoltarea locuirii moderne și accesibile ca instrument de reținere a tinerilor; ↗ Creșterea atractivității prin dezvoltarea turismului, a serviciilor și a economiei verzi, care pot crea locuri de muncă noi.	↘ Continuarea declinului demografic, care poate genera pierderea critică a populației active în următorul deceniu; ↘ Accelerarea îmbătrânirii populației și presiunea asupra serviciilor sociale și medicale; ↘ Exodul tinerilor către centre urbane mari sau în străinătate, reducând baza de forță de muncă locală; ↘ Riscul depopulării comunităților montane mici și pierderea funcțiilor lor socio-economice; ↘ Scăderea atractivității investiționale din cauza deficitului de resurse umane și a îmbătrânirii populației; ↘ Persistența dezechilibrelor teritoriale între localitățile în declin accentuat și cele reziliente.

Sursa: Autorul, pe baza analizei socio-economice

✓ Servicii sociale și infrastructură

Tabelul nr. 12: Analiza SWOT - Servicii sociale și infrastructură (locuire, educație, sănătate, transport, apă-canalizare, energie, servicii publice)

Servicii sociale și infrastructură (locuire, educație, sănătate, transport, apă-canalizare, energie, servicii publice)	
Puncte tari	**Puncte slabe**
↗ Rețeaua de transport fluvial prin Portul Moldova Veche oferă un avantaj logistic distinctiv, creând premise pentru	↘ Densitatea rețelei de canalizare este foarte scăzută: 0,15 km/km², indicând acoperire insuficientă în special în rural montan;

Servicii sociale și infrastructură (locuire, educație, sănătate, transport, apă-canalizare, energie, servicii publice)	
dezvoltarea conexiunilor comerciale și turistice la nivel transfrontalier; ↗ Via Transilvanica traversează microregiunea, atrăgând fluxuri turistice constante; ↗ PNRR prevede realizarea a 686 km de trasee velo în Caraș-Severin, cu potențial puternic de conectivitate verde pentru ITI; ↗ Există un patrimoniu natural și cultural valoros, care generează premise bune pentru dezvoltarea infrastructurii turistice și a serviciilor conexe, în special în arealele cu potențial ridicat; ↗ Există zone rurale cu potențial pentru locuire atractivă, în special în proximitatea orașelor (ex. în jurul Reșiței), unde accesul la utilități începe să se îmbunătățească, oferind premise pentru dezvoltări viitoare de infrastructură și servicii; ↗ Prezența unor centre medicale urbane (Reșița, Oravița, Moldova Nouă) asigură un nivel minim de acces la servicii de sănătate specializate în microregiune, constituind puncte de sprijin pentru populația din zonele rurale cu acces dificil; ↗ Există o infrastructură educațională urbană relativ bine dezvoltată, în special în municipiul Reșița, unde se regăsește inclusiv UBB; ↗ Ritmul de creștere (cf. ICDL) este apropiat de cel național (0,43 vs 0,49), indicând o convergență pozitivă și un progres în linie cu tendințele naționale; ↗ Rol regional consolidat al municipiului Reșița ca pol de servicii medicale, concentrând spitale publice și private, servicii specializate și infrastructură medicală complexă.	↘ Rețeaua de gaze se situează între 282-286 km (2020-2024), cu extinderi minime, concentrată aproape exclusiv în Reșița; ↘ Serviciile de transport public depind de operatori privați și afectează accesul la servicii publice de bază; ↘ Conectivitatea rutieră între sate și către obiective turistice este limitată, cu vulnerabilități crescute la fenomene naturale și o lipsă de întreținere; ↘ Densitatea rețelei de apă este foarte scăzută (0,25 km/km^2), ceea ce indică dificultăți tehnice majore în acoperirea zonelor rurale; ↘ Calitatea redusă a infrastructurii școlare în numeroase comune, caracterizată prin clădiri învechite, dotări insuficiente și dificultăți în asigurarea utilităților, afectează accesul la educație și menținerea populației tinere; ↘ Capacitate administrativă redusă în UAT-urile mici, ceea ce generează întârzieri în pregătirea documentațiilor, subdimensionarea echipelor tehnice și dificultăți în implementarea proiectelor de infrastructură; ↘ Prin intermediul analizei componentelor ICDL se remarcă faptul că progresul agregat ascunde dezechilibre teritoriale interne, mediul rural rămâne mult mai puțin dotat decât urbanul, iar disparitățile frânează dinamica generală; ↘ Stare avansată de degradare a infrastructurii medicale publice, în special a spitalelor existente, caracterizate de clădiri vechi, circuite improprii și dotări învechite; ↘ Acces inegal la servicii medicale, cu o dependență accentuată a orașelor mici și a mediului rural de Reșița pentru servicii medicale specializate.
Oportunități	**Amenințări**
↗ Dezvoltarea infrastructurii de mobilitate verde la nivel intercomunal (piste velo,	↘ Costurile ridicate și complexitatea tehnică asociate extinderii rețelelor de apă,

Servicii sociale și infrastructură (locuire, educație, sănătate, transport, apă-canalizare, energie, servicii publice)

sisteme park&ride, transport electric), valorificând rețeaua Via Transilvanica și pentru a spori conectivitatea durabilă și atractivitatea turistică;

- Modernizarea și diversificarea infrastructurii turistice în zone cu potențial ridicat, dar accesibilitate redusă (Văliug, Sasca Montană, Oravița-Anina), cu accent pe infrastructuri de utilități, acces rutier și facilități pentru turism sustenabil;
- Regenerarea patrimoniului industrial și tehnic prin investiții culturale și turistice dedicate, valorificând identitatea industrială a localităților din microregiune;
- Implementarea de proiecte integrate pentru combaterea marginalizării socio-teritoriale, incluzând evenimente comunitare, activități de voluntariat etc;
- Potențial ridicat pentru investiții în renovarea fondului locativ public și privat, în contextul prioritizării locuirii la nivel european și al nevoii de reducere a sărăciei energetice și a poluării generate de sisteme de încălzire ineficiente;
- Moștenire semnificativă de locuințe publice în localitățile cu trecut industrial și minier, care oferă o bază existentă pentru intervenții de regenerare urbană și locuire socială;
- Construirea unui nou spital județean la Reșița, susținută atât de nevoi sociale, cât și de argumente economice și investiționale, inclusiv din documente strategice locale;
- Modernizarea spitalelor orășenești, dispensarelor și cabinetelor medicale din mediul rural, pentru reducerea inegalităților teritoriale și creșterea accesibilității;
- Proiectul strategic de reabilitare a liniei feroviare Reșița-Voiteni-Timișoara, asumat la nivel interinstituțional, cu potențial de reducere semnificativă a

canalizare, gaze și drumuri în zonele montane și dispersate reprezintă o dificultate structurală care poate întârzia sau descuraja investițiile necesare;

- Dependenta microregiunii de centre urbane externe pentru servicii economice, administrative și medicale majore poate accentua marginalizarea teritorială dacă infrastructura locală nu se dezvoltă într-un ritm corespunzător;
- Întârzierea implementării proiectelor de mobilitate verde poate reduce competitivitatea microregiunii în raport cu alte zone care adoptă rapid soluții durabile, afectând potențialul turistic și atractivitatea economică;
- Degradarea continuă a clădirilor publice (școli, cămine culturale, centre comunitare), precum și a celor de însemnătate istorică și culturală în absența investițiilor urgente, reduce atractivitatea localităților;
- Stare critică a conectivității feroviare cu Timișoara, caracterizată de timpi de parcurs necompetitivi, frecvențe reduse și acces dificil la Aeroportul Internațional „Traian Vuia”.
- Izolare feroviară accentuată față de centrul și nordul țării, cu lipsa legăturilor directe viabile către Transilvania, ceea ce afectează turismul, mobilitatea academică și călătoriile de afaceri.

Servicii sociale și infrastructură (locuire, educație, sănătate, transport, apă-canalizare, energie, servicii publice)	
timpilor de deplasare și de extindere a navetismului regional. ↗ Prioritizarea mobilității durabile în politicile UE, inclusiv prin PNRR și programele de transport, care pot susține investiții feroviare, multimodale și cicloturistice.	

Sursa: Autorul, pe baza analizei socio-economice

✓ Economie

Tabelul nr. 13: Analiza SWOT – Economie

Economie	
Puncte tari	**Puncte slabe**
↗ Microregiunea prezintă o dinamică economică (ICDL- 0,87) superioară nivelului național (ICDL- 0,67), indicând un ritm accelerat de creștere față de media ultimilor ani; ↗ Analiza ICDL arată o convergență a microregiunii cu dinamica economică a județului Caraș-Severin, confirmând rolul Banatului Montan ca zonă activă în structura economică a județului; ↗ Structura economică se diversifică prin creșterea segmentelor de servicii cu valoare adăugată - profesionale, științifice și tehnice (9,5%), turism, IT&C (3,2%) - indicând tranziția către o economie post-industrială modernă; ↗ Bază economică diversificată, cu un nucleu industrial funcțional, în care industria prelucrătoare continuă să joace un rol esențial în ocuparea forței de muncă, în formarea competențelor tehnice și în integrarea economiei locale în lanțuri de valoare naționale și europene, în pofida proceselor de restructurare; ↗ Prezența unor angajatori industriali mari și medii cu capital autohton și străin, care asigură stabilitate economică, transfer de know-how și cerere constantă	↘ Economia este puternic dezechilibrată teritorial: în comune precum Ciudanovița și Goruia nu există nicio firmă activă, reflectând incapacitatea de valorificare economică a unor zone extinse din ITI; ↘ IMM-urile din microregiune au un nivel foarte redus de digitalizare și acces la finanțare, fiind afectate de lipsa infrastructurii antreprenoriale și de rata scăzută de supraviețuire a firmelor noi (47,7% în Regiunea Vest); ↘ Economia locală rămâne dependentă de comerț (24,8%) și transport (10,9%), iar industriile prelucrătoare au pondere modestă (9,7%), ceea ce limitează reziliența economică și capacitatea de a genera valoare adăugată ridicată; ↘ Tranziția post-industrială produce efecte persistente: pierderea industriilor tradiționale a generat șomaj structural în orașe mici și comune miniere, iar unele localități (ex. Oravița) pierd peste 13% dintre salariați în patru ani; ↘ Rata de înmatriculare a firmelor noi este fluctuantă, cu scădere după 2022, semnalând fragilitatea inițiativelor antreprenoriale într-un context economic incert și slab digitalizat;

Economie

de forță de muncă calificată, consolidând rolul Reșiței ca pol economic regional;

- Numărul mediu de salariați crește constant între 2020-2023 (+3,14%), cu performanțe ridicate în Reșița și dinamici emergente în comune precum Lupac, Dognecea și Sasca Montană, semnalând apariția unor zone noi de activitate economică;
- Turismul devine unul dintre cele mai dinamice sectoare: structurile de primire cresc cu +59% (de la 59 în 2020 la 94 în 2024), consolidând funcția economică a localităților turistice precum Văliug și Sasca Montană;
- Patrimoniul industrial și natural creează premise pentru turism cultural, reconversie industrială și dezvoltarea industriilor creative - active economice unice în România (25% din patrimoniul industrial al țării);
- Relațiile comerciale externe sunt susținute de un nivel stabil al exporturilor județene (19-23 mil. euro lunar în 2025), oferind acces indirect la piețele europene pentru firmele din microregiune.

- Dependența de câteva centre urbane (Reșița, Bocșa, Moldova Nouă) accentuează vulnerabilitatea economică a microregiunii, cu riscul ca zone întregi să rămână marginalizate în lipsa unor intervenții.

Oportunități

- Corelarea unei dinamici economice ridicate cu investiții în infrastructură poate amplifica atractivitatea teritoriului pentru antreprenoriat și turism;
- Creșterea accentuată a structurilor de primire turistică (+59% între 2020-2024) oferă premise pentru dezvoltarea turismului sustenabil, diversificarea serviciilor și extinderea lanțului valoric turistic în localitățile cu potențial ridicat precum Văliug sau Sasca Montană;
- Ponderea ridicată a serviciilor profesionale, științifice și tehnice (9,5% din firmele active) și creșterea segmentului IT&C indică oportunități de orientare spre o economie bazată pe

Amenințări

- Fluctuațiile și scăderile în înmatricularea firmelor noi după 2022 pot semnala o contracție a inițiativei antreprenoriale și o sensibilitate ridicată la schimbările macroeconomice;
- Dezechilibrele teritoriale persistente între mediul urban și rural pot duce la polarizare economică, cu riscul ca zone întregi să rămână fără infrastructură economică, forță de muncă calificată și oportunități de investiții;
- Dependenta ridicată de comerț (24,8%) și transport (10,9%) indică o structură economică vulnerabilă la șocuri externe și cu limitări în generarea de valoare adăugată pe termen lung;

Economie	
cunoaștere și servicii cu valoare adăugată mare; ↗ Reșița, cu 68% din firmele active, poate funcționa ca hub regional pentru accelerarea investițiilor, clustere antreprenoriale, servicii suport și formare profesională, generând efecte pozitive asupra întregii microregiuni; ↗ Modernizarea și re-tehnologizarea industriei prelucrătoare, prin investiții în automatizare, digitalizare și eficiență energetică, care pot consolida competitivitatea industrială și pot genera locuri de muncă mai bine plătite, în acord cu direcțiile de specializare inteligentă ale Regiunii Vest.	↘ Scăderile drastice ale numărului de salariați în anumite localități reflectă fragilitatea pieței muncii locale și riscul de accentuare a declinului economic în fostele centre industriale.

Sursa: Autorul, pe baza analizei socio-economice

✓ Patrimoniu

Tabelul nr. 14: Analiza SWOT – Patrimoniu

Patrimoniu	
Puncte tari	**Puncte slabe**
↗ Aproape o treime din suprafața microregiunii este acoperită de arii protejate (23,65% parcuri naționale + 8,11% parcuri naturale), ceea ce conferă un avantaj ecologic, turistic și identitar unic la nivel regional; ↗ Prezența patrimoniului natural de valoare internațională – păduri virgine UNESCO, habitate de interes comunitar, peisaje carstice și ecosisteme rare – amplifică potențialul pentru ecoturism și cercetare științifică; ↗ Banatul Montan găzduiește 25% din totalul monumentelor de patrimoniu industrial din România, poziționând teritoriul ca un reper național în domeniu; ↗ Există concentrări puternice de patrimoniu industrial, tehnic și minier în Reșița, Anina, Oravița și Dognecea – furnale, galerii miniere, funicularul, infrastructuri hidrotehnice și linia ferată	↘ ITI dispune structural de un stoc mai redus de monumente istorice de categoria A și B (ICDL: −0,59 și −0,60), comparativ cu nivelul național (ICDL: 1,15 pentru ambele categorii); ↘ Multe obiective industriale sunt în stare avansată de degradare (hale, galerii miniere, căi ferate dezafectate), existând riscul pierderii irecuperabile a resursei patrimoniale dacă nu sunt implementate rapid proiecte de conservare; ↘ Presiunea asupra ecosistemelor naturale crește odată cu intensificarea turismului, punând în dificultate mecanismele de conservare și management durabil al ariilor protejate; ↘ Multe dintre obiectivele industriale, tehnice și miniere sunt izolate, greu accesibile sau integrate în infrastructuri învechite, îngreunând amenajarea pentru

Patrimoniu	
Oravița-Anina, primul traseu montan de acest tip din România; ↗ Patrimoniul cultural construit este consistent: 295 monumente istorice, cu o densitate ridicată (1,94 monumente/1.000 locuitori), reflectând bogăția arhitecturală a regiunii; ↗ Diversitatea etnică (comunități române, croate, germane, cehe, sârbe) produce un patrimoniu cultural viu – tradiții locale, festivaluri, evenimente comunitare – cu potențial ridicat pentru turism cultural și economie creativă;	vizitare și reducând atractivitatea turistică imediată; ↘ Fragmentarea proprietății asupra obiectivelor industriale (public, privat, companii în insolvență, proprietăți neclare) complică inițierea proiectelor de reconversie și accesarea finanțărilor europene, ceea ce prelungește starea de neutilizare a patrimoniului.
Oportunități	**Amenințări**
↗ Caracterul omogen și coerent al microregiunii – industrial, istoric și natural – facilitează dezvoltarea unor rute tematice integrate (industrial, cultural, natural) într-un branding teritorial unitar; ↗ Valorificarea potențialului unic al patrimoniului industrial prin reconversie culturală, educațională și turistică – exemple europene precum Ruhr sau Ostrava indică direcții aplicabile și în Banatul Montan; ↗ Integrarea obiectivelor industriale în Ruta Europeană a Patrimoniului Industrial (ERIH) poate crește vizibilitatea internațională și atractivitatea economică a microregiunii; ↗ Diversitatea patrimoniului natural permite dezvoltarea unor produse turistice sustenabile – ecoturism, turism de aventură, turism educațional – care pot genera venituri consistente și stabile pentru comunități; ↗ Consultările publice au evidențiat interesul comunităților pentru dezvoltarea de rute culturale, parteneriate intercomunitare și proiecte integrate de valorificare a patrimoniului, ceea ce oferă o bază de colaborare solidă pentru investiții;	↘ Densitatea redusă a muzeelor și instituțiilor culturale limitează capacitatea regiunii de a interpreta și gestiona propriul patrimoniu, ceea ce afectează turismul cultural pe termen lung; ↘ Creșterea turismului fără măsuri adecvate de management poate deteriora ecosisteme fragile și arii protejate, afectând resursa naturală fundamentală a microregiunii; ↘ Presiunea demografică negativă (depopulare, îmbătrânire) reduce capacitatea comunităților de a întreține și valorifica patrimoniul, inclusiv prin scăderea forței de muncă locale în domenii culturale și turistice; ↘ Lipsa finanțărilor constante și fragmentarea administrativă pot întârzia implementarea proiectelor integrate de reconversie și valorizare a patrimoniului; ↘ Competitivitatea crescută la nivel regional (alte destinații cu patrimoniu industrial valorificat, de ex. Hunedoara, Petroșani, Cluj) poate diminua atractivitatea Banatului Montan dacă dezvoltarea este lentă.

Patrimoniu	
↗ Identitatea multiculturală permite dezvoltarea unei piețe turistice de nișă (turism etnografic, festivaluri culturale, gastronomii tradiționale), un domeniu insuficient exploatat în prezent.	

Sursa: Autorul, pe baza analizei socio-economice

7.2. Analiza nevoilor de dezvoltare

În urma analizelor efectuate, incluzând evaluarea profilului demografic, social, economic și teritorial al Banatului Montan, au fost identificate o serie de nevoi specifice acestui teritoriu. Aceste nevoi reflectă atât transformările profunde prin care au trecut comunitățile locale după declinul industriei miniere și siderurgice, cât și potențialul de dezvoltare existent în resursele naturale, culturale și umane ale regiunii. Ele constituie baza pentru definirea pilonilor strategiei și pentru orientarea investițiilor către domenii capabile să genereze schimbări durabile și impact real la nivel local.

În figura de mai jos sunt redate nevoile identificate la nivelul teritoriului:

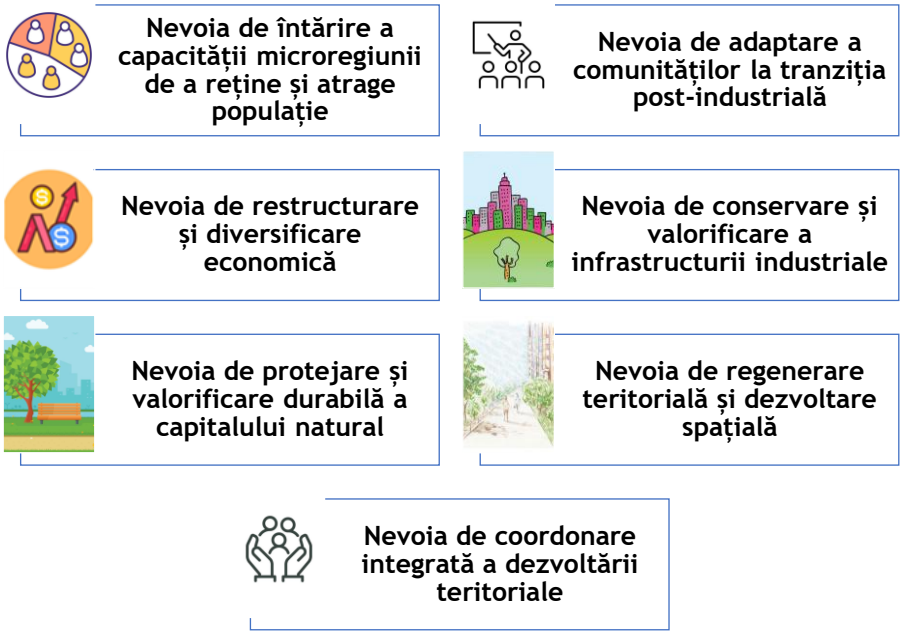

Figura nr. 48: Nevoi identificate la nivelul comunităților ce compun ITI Banatul Montan

Sursa: Autorul

În continuare, sunt detaliate nevoile care au reieșit din analiza realizată asupra situației comunităților ce aparțin microregiunii Banatul Montan.

1. **Nevoia de întărire a capacității microregiunii de a reține și atrage populație**

În ultimul an, microregiunea Banatul Montan a înregistrat semnale pozitive privind dinamica demografică, prin diminuarea tendințelor de plecare și printr-o stabilizare relativă a populației în anumite localități. Acest context indică existența unei ferestre de oportunitate pentru intervenții care să consolideze această evoluție și să transforme stabilizarea într-un trend durabil. În condițiile unei tranziții post-industriale, menținerea populației active și creșterea atractivității pentru tineri și familii depind de capacitatea teritoriului de a oferi condiții competitive de locuire și oportunități locale (educaționale, culturale, economice). Prin urmare, este necesară implementarea unor măsuri integrate care să susțină calitatea vieții, să îmbunătățească serviciile și infrastructurile publice și să întărească imaginea teritoriului ca spațiu viabil pentru trai, muncă și revenire pe termen mediu și lung.

2. **Nevoia de adaptare a comunităților la tranziția post-industrială**

Tranziția Banatului Montan de la o economie puternic industrializată la una orientată spre servicii, turism și industrii creative generează presiuni sociale majore, în special asupra foștilor lucrători din minerit și siderurgie, care se confruntă cu dificultăți de integrare pe piața muncii. Lipsa competențelor necesare în noile domenii economice accentuează vulnerabilitățile sociale și reduce capacitatea comunităților de a beneficia de oportunitățile actuale de dezvoltare. În același timp, infrastructura industrială, deși adesea degradată, rămâne un element central al identității locale, iar transformarea acestei moșteniri într-o resursă culturală și economică poate contribui la creșterea coeziunii comunitare și a sentimentului de apartenență. Prin urmare, sunt necesare acțiuni integrate care să sprijine reconversia profesională și să revalorifice trecutul industrial, ca fundament al unui proces de regenerare socială durabil.

3. **Nevoia de restructurare și diversificare economică**

Această nevoie este reflectată prin necesitatea depășirii dependenței de sectoarele industriale tradiționale, a valorificării resurselor locale și a atragerii unor investiții capabile să sprijine o economie modernă și competitivă în Banatul Montan.

Economia Banatului Montan este marcată de o dependență istorică de minerit și siderurgie, iar declinul acestor ramuri a generat pierderea unui număr semnificativ de locuri de muncă și o scădere accentuată a activității economice. Tranziția post-industrială a lăsat în urmă platforme industriale subutilizate și comunități monoindustriale care nu au reușit încă să își redefinească rolul economic. În același timp, regiunea dispune de resurse naturale, industriale și culturale care, nevalorificate, nu contribuie la dezvoltare. Lipsa investițiilor noi, moderne și adaptate contextului actual (digitalizare, economie verde, turism, industrii creative) limitează capacitatea teritoriului de a crea oportunități economice și de a reține forța de muncă. Tranziția

către o economie bazată pe servicii, turism, industrii creative sau activități tehnologice este încă incompletă, ceea ce limitează reziliența și capacitatea de adaptare la schimbările economice.

În același timp, dinamica economică este marcată de puternice disparități teritoriale, cu o concentrare excesivă a activităților în Reșița și o fragilitate evidentă în orașele mici și în comunele monoindustriale. IMM-urile predomină, dar majoritatea au capacitate redusă de creștere, iar infrastructura de afaceri este insuficient dezvoltată. Potențialul turistic al localităților montane și al siturilor istorice industriale este în creștere, însă nu este încă pe deplin valorificat și nu generează efecte economice consistente la nivel regional.

Pe de altă parte, persistența șomajului structural în fostele zone miniere și industriale, disparitățile între orașe și comune, precum și pierderea forței de muncă tinere prin migrație indică o piață a muncii fragilă. Deși numărul salariaților a crescut ușor, baza populației active rămâne slabă, iar multe comunități nu oferă suficiente oportunități de angajare.

În acest context, restructurarea și diversificarea economiei devin esențiale pentru a asigura o bază economică solidă și pentru a poziționa Banatul Montan pe o traiectorie sustenabilă și competitivă.

4. **Nevoia de conservare și valorificare a infrastructurii industriale**

Regiunea, care concentrează o mare parte din vechile situri industriale ale României, are nevoie de un proces amplu de protejare și reconversie a acestor structuri.

Nevoia de conservare și valorificare a infrastructurii industriale rezultă din presiunea tot mai accentuată asupra acestor structuri, care se degradează rapid în absența intervențiilor. Infrastructura industrială a microregiunii, întinsă pe un teritoriu vast, cuprinde clădiri, instalații și platforme tehnice care și-au pierdut funcțiunea economică inițială și care, lăsate neutilizate, generează riscuri structurale, costuri administrative și pierderi irecuperabile de valoare materială și simbolică. Degradarea continuă reduce în fiecare an șansele de recuperare, în timp ce abandonul prelungit favorizează vandalizarea, prăbușirile parțiale și acumularea unor probleme de mediu, cu impact direct asupra calității spațiilor.

În același timp, aceste situri au o valoare tehnică și spațială care nu poate fi înlocuită prin investiții noi. Ele includ hale, ateliere, furnale și instalații miniere care răspund unor tipare constructive și tehnologice greu de replicat astăzi, iar pierderea lor ar însemna dispariția unui segment esențial din identitatea teritoriului. Tocmai această combinație între vulnerabilitate ridicată și potențial strategic creează o nevoie urgentă: fără acțiuni coordonate de conservare, regenerare sau redefinire a funcțiunilor, infrastructura industrială riscă să devină o povară pentru comunități, să limiteze dezvoltarea și să afecteze imaginea întregii microregiuni.

Nevoia este amplificată și de caracterul dispersat al acestor structuri, care se regăsesc în multiple localități (ex: Reșița, Anina, Dognecea, Bocșa), fiecare confruntându-se cu provocări specifice: de la platforme mari, greu de gestionat, la clădiri izolate care se degradează accelerat. Lipsa unei utilizări funcționale nu doar degradează spațiul urban, ci blochează investiții noi, reduce atractivitatea localităților și împiedică transformarea acestor spații în active productive.

Astfel, nevoia de conservare și valorificare nu este doar una culturală, ci și una structurală și strategică: microregiunea are nevoie să oprească pierderea accelerată a acestor active, să reducă impactul negativ al abandonului asupra mediului și să mențină deschisă posibilitatea de a transforma aceste structuri în resurse economice și comunitare. Fără o astfel de intervenție, infrastructura industrială riscă să treacă ireversibil din categoria de „potențial" în categoria de „pierdere definitivă".

5. **Nevoia de protejare și valorificare durabilă a capitalului natural**

Capitalul natural al microregiunii – format din parcuri naționale, ecosisteme forestiere, lacuri naturale și de acumulare, chei, zone carstice și arii cu biodiversitate de interes comunitar – este supus unor presiuni crescânde generate de turism necontrolat, degradarea infrastructurii de acces, lipsa managementului unitar și creșterea vulnerabilităților ecologice. Aceste zone atrag tot mai mulți vizitatori, însă infrastructura existentă nu poate susține volumul actual, ceea ce determină suprautilizare, deteriorarea habitatelor, poluare și afectarea echilibrului natural. În absența unor intervenții care să protejeze resursele și să gestioneze coerent fluxurile de vizitatori, riscurile de degradare ireversibilă cresc, iar capacitatea ecosistemelor de a se regenera scade.

Totodată, capitalul natural nu este integrat suficient în economia locală: potențialul ecoturistic, agroturistic și de recreere este fragmentat, iar conectivitatea între obiective este redusă. Această situație indică o nevoie accentuată de protejare, gestionare responsabilă și valorificare durabilă a resurselor naturale, astfel încât acestea să rămână funcționale ecologic și să contribuie la dezvoltarea teritorială fără să fie supuse degradării accelerate.

6. **Nevoia de regenerare teritorială și dezvoltare spațială**

Orașele post-industriale necesită intervenții consistente de regenerare, prin modernizarea cartierelor muncitorești și a zonelor rezidențiale compacte, reabilitarea spațiilor publice, integrarea elementelor istorice în trasee urbane atractive și conversia zonelor degradate pentru eliminarea impactului vizual negativ al ruinelor industriale.

Infrastructura urbană, spațiile publice, clădirile istorice, cartierele tradiționale și elementele construite specifice, se confruntă cu o uzură accentuată, subutilizare și lipsa unor intervenții de întreținere și actualizare. Multe clădiri istorice, ansambluri urbane și structuri cu valoare arhitecturală se degradează în ritm accelerat, afectând

imaginea localităților și reducând atractivitatea teritorială. În numeroase cazuri, degradarea capitalului construit generează riscuri structurale, costuri sociale și blocaje în dezvoltarea locală, de la centre istorice nefuncționale la clădiri abandonate care afectează atractivitatea UAT-urilor.

Capitalul antropic include și spațiile publice și infrastructura urbană esențială pentru calitatea vieții – care, în multe localități, nu răspund nevoilor actuale ale populației, ale sectorului economic emergent sau ale vizitatorilor. Lipsa modernizărilor, a reconversiei funcționale și a întreținerii regulate limitează potențialul UAT-urilor de a atrage populație, investiții și activități economice noi. În acest context, nevoia centrală este aceea de a conserva, moderniza și utiliza eficient capitalul antropic existent, pentru a preveni degradarea accelerată, pentru a îmbunătăți calitatea vieții și pentru a transforma elementele construite într-un suport real pentru dezvoltarea socio-economică.

7. **Nevoia de coordonare integrată a dezvoltării teritoriale**

Dezvoltarea teritoriului ITI Banatul Montan necesită o abordare coordonată și coerentă, care să conecteze inițiativele locale într-un cadru strategic comun. Diversitatea comunităților, complexitatea provocărilor și amploarea investițiilor planificate impun mecanisme unitare de planificare, prioritizare și cooperare instituțională. În acest context, apare necesitatea întăririi capacității de lucru în rețea între UAT-uri și armonizării proceselor de planificare, astfel încât proiectele și investițiile să fie integrate, complementare și capabile să genereze impact la nivelul întregii microregiuni. Această nevoie reflectă tendințele europene privind abordările multi-nivel și colaborative în dezvoltare și reprezintă o precondiție pentru valorificarea eficientă a oportunităților financiare și pentru asigurarea unei evoluții unitare a teritoriului.

Alte nevoi relevante pentru dezvoltarea microregiunii

Pe lângă nevoile identificate și prezentate anterior, care constituie obiectul principal al prezentei strategii de dezvoltare a microregiunii Banatul Montan, analizele realizate au evidențiat și o serie de probleme suplimentare, relevante pentru dezvoltarea teritoriului. Acestea sunt menționate pentru a reflecta o imagine completă asupra contextului local și pentru a fundamenta direcții potențiale de intervenție în perioada următoare, în funcție de oportunitățile de finanțare disponibile. Acestea vizează domenii esențiale pentru calitatea vieții și dezvoltarea durabilă a teritoriului, precum **locuirea, mobilitatea, educația, ocuparea forței de muncă, infrastructura rutieră și feroviară, precum și serviciile de sănătate**.

1. Locuire

Un domeniu care necesită o atenție sporită este **locuirea**, atât din perspectiva stocului de locuințe publice, cât și a celui privat. Analizele realizate, coroborate cu datele

disponibile la nivelul recensământului populației și locuințelor, evidențiază o situație structurală atipică la nivel național, determinată în mare măsură de moștenirea industrială a UAT-urilor din microregiune.

UAT-urile incluse în microregiunea Banatul Montan înregistrează un procent semnificativ mai ridicat de locuințe aflate în proprietate publică comparativ cu media națională, rezultat al politicilor de locuire din perioada industrializării accelerate. O mare parte a acestui fond locativ public este însă sever degradat, caracterizat prin clădiri vechi, performanță energetică scăzută, dotări insuficiente și condiții de locuire care nu mai corespund standardelor actuale de siguranță, confort și eficiență.

Această situație generează multiple vulnerabilități sociale și urbane, afectând în special gospodăriile cu venituri reduse, populația vârstnică și alte grupuri vulnerabile, și contribuind la procese de declin urban, segregare rezidențială și pierdere a atractivității zonei. În acest context, modernizarea și reabilitarea stocului de locuințe publice reprezintă o nevoie critică, care necesită investiții consistente și abordări integrate, care să combine renovarea clădirilor cu îmbunătățirea spațiilor publice și a serviciilor conexe.

În paralel, stocul de locuințe private necesită, la rândul său, intervenții semnificative. Nivelul redus al eficienței energetice, rata scăzută de conectare la rețeaua de gaze naturale și utilizarea pe scară largă a unor sisteme de încălzire poluante (cărbune, lemn de slabă calitate, alte materiale cu impact negativ asupra mediului și sănătății) reprezintă probleme structurale ale microregiunii. Aceste practici contribuie la poluare locală ridicată, costuri energetice mari pentru gospodării și la accentuarea sărăciei energetice.

Prin urmare, renovarea stocului de locuințe private, inclusiv prin măsuri de eficientizare energetică, utilizarea unor sisteme de încălzire mai puțin poluante și accesibile, precum și prin creșterea gradului de informare și sprijin pentru populație, este identificată ca o nevoie relevantă la nivelul microregiunii.

2. Sănătate

Analizele realizate evidențiază provocări structurale semnificative în domeniul sănătății, generate în principal de starea avansată de degradare a infrastructurii medicale existente și de limitările funcționale ale acesteia în raport cu nevoile actuale ale populației.

O parte importantă a unităților medicale din microregiune (inclusiv spitale, secții medicale și dispensare), funcționează în clădiri vechi, cu grad redus de conformare la standardele actuale privind siguranța, eficiența energetică, circuitele medicale și dotările tehnice. Această situație afectează calitatea serviciilor medicale, capacitatea de a atrage și reține personal medical calificat, precum și accesul populației la servicii

de sănătate adecvate, în special în localitățile mai mici și în zonele cu accesibilitate redusă.

În acest context, necesitatea realizării unui nou spital județean în municipiul Reșița este reliefată ca o nevoie strategică majoră, cu rol esențial în modernizarea sistemului medical la nivelul întregului județ și al microregiunii Banatul Montan. Actuala infrastructură spitalicească județeană nu mai poate răspunde în mod eficient cerințelor medicale contemporane, nici din perspectiva condițiilor de funcționare, nici din cea a capacității de integrare a tehnologiilor moderne și a noilor specializări medicale. Un nou spital județean ar putea contribui la creșterea calității actului medical, la reducerea presiunii asupra unităților existente și la limitarea migrației pacienților către alte județe.

În același timp, analizele indică și nevoia de modernizare al infrastructurii medicale de proximitate, respectiv al spitalelor orășenești, al secțiilor externe și al dispensarelor din microregiune. Aceste unități joacă un rol important în asigurarea accesului de bază la servicii medicale, în special pentru populația din localitățile mici, rurale sau slab conectate, însă se confruntă frecvent cu dotări insuficiente, spații neadaptate și constrângeri operaționale.

3. Mobilitate și infrastructură feroviară

Analizele teritoriale realizate evidențiază probleme structurale majore în domeniul mobilității, în special în ceea ce privește conectivitatea feroviară a microregiunii Banatul Montan. Starea infrastructurii și a serviciilor feroviare afectează în mod direct accesibilitatea teritoriului, competitivitatea economică și atractivitatea acestuia pentru locuire, educație, turism și investiții.

O primă problemă critică este reprezentată de relația feroviară deficitară cu municipiul Timișoara, principalul pol regional de dezvoltare și poartă de acces aeriană prin Aeroportul Internațional Timișoara. Frecvența redusă a trenurilor, durata mare a călătoriei, vitezele comerciale scăzute și lipsa unor conexiuni directe competitive fac ca transportul feroviar să nu reprezinte o alternativă viabilă la transportul rutier. Această situație limitează semnificativ accesul populației și al vizitatorilor la aeroport, afectând mobilitatea zilnică, mobilitatea studenților și conectarea microregiunii la fluxurile economice și turistice regionale și internaționale.

Cea de-a doua problemă majoră vizează conectivitatea feroviară a municipiului Reșița cu restul teritoriului național, în special cu zona centrală a țării și cu Transilvania. În prezent, legăturile feroviare sunt fragmentate, indirecte și necompetitive, fiind practic imposibilă realizarea unor deplasări eficiente cu trenul către principalele centre urbane din centrul țării. Chiar și conexiunile către sudul țării presupun trasee dificile și schimbări de tren, de regulă prin nodul feroviar Caransebeș, ceea ce descurajează utilizarea transportului feroviar pe distanțe medii și lungi.

Aceste disfuncționalități au efecte negative directe asupra potențialului de dezvoltare al microregiunii, limitând capacitatea de a atrage turiști, studenți, forță de muncă calificată și vizitatori în scop de afaceri. Lipsa unei conectivități feroviare funcționale și competitive contribuie, de asemenea, la izolarea teritorială a Reșiței, reducând șansele de integrare efectivă a microregiunii Banatul Montan în rețelele economice, educaționale și turistice naționale.

4. Educație

Analizele teritoriale realizate indică faptul că, spre deosebire de alte domenii, sectorul educațional a beneficiat în ultimii ani de investiții punctuale, în special în infrastructura școlară, ceea ce a contribuit la îmbunătățirea condițiilor de funcționare a unor unități de învățământ din microregiunea Banatul Montan.

Cu toate acestea, educația rămâne un domeniu esențial pentru dezvoltarea pe termen lung a microregiunii, în special în contextul declinului demografic accentuat și al migrației populației tinere. Unitățile de învățământ – de la educația timpurie până la cea preuniversitară – reprezintă infrastructuri de bază ale calității vieții, având un rol determinant în menținerea atractivității localităților pentru familii, în prevenirea depopulării și în asigurarea coeziunii sociale.

În absența unor condiții educaționale adecvate și adaptate nevoilor actuale, riscurile de părăsire a teritoriului, scădere a atractivității rezidențiale și accentuare a dezechilibrelor teritoriale se amplifică, în special în localitățile mici și în zonele periferice ale microregiunii. Din această perspectivă, menținerea și consolidarea infrastructurii educaționale existente, precum și adaptarea acesteia la noile cerințe demografice, educaționale și tehnologice, reprezintă o nevoie structurală relevantă pentru dezvoltarea teritorială.

8. Misiune, viziune și abordarea integrată

Teritoriul acoperit de Banatul Montan reprezintă o zonă cu un potențial deosebit, oferind numeroase oportunități ce derivă din valorificarea infrastructurii sale industriale și culturale și a capitalului natural. Având în vedere istoria industrială bogată a regiunii, ilustrată de prezența furnalelor, minelor și a altor obiective similare, dar și diversitatea resurselor naturale, precum lacurile, peșterile și cascadele, se impune o abordare sustenabilă de punere în valoare a acestora. O astfel de abordare va crește vizibilitatea zonei și va contribui direct la dezvoltarea sa economică și socială.

***Misiunea Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan** este de a defini priorități de acțiune și măsuri strategice integrate prin care să se asigure o dezvoltare echilibrată și echitabilă a tuturor UAT-urilor care compun ITI Banatul Montan, prin valorificarea sustenabilă a infrastructurii industriale, culturale și a resurselor naturale, dar și prin crearea de oportunități economice și sociale pentru comunități.*

Viziune de dezvoltare:

„La orizontul anului 2035, microregiunea ITI Banatul Montan devine un teritoriu coerent, revitalizat și atractiv, recunoscut ca o destinație turistică de top și ca un model de dezvoltare durabilă, unde resursele naturale, industriale și culturale sunt valorificate responsabil, în beneficiul locuitorilor și al economiei locale."

- *Microregiunea își consolidează identitatea distinctă prin modul în care reușește să armonizeze resursele naturale, moștenirea industrială, viața comunităților locale și dinamica economică modernă.*
- *Ariile naturale protejate sunt administrate profesionist, oferind vizitatorilor acces sigur, experiențe autentice și infrastructuri moderne, iar localitățile valorifică responsabil fluxul de turiști.*
- *Zonele industriale ale Banatului Montan își transformă reperele simbolice în spații culturale, educaționale și economice, devenind locuri atractive pentru locuit, investit și vizitat.*
- *Localitățile sunt mai bine conectate între ele și cu zonele de interes prin infrastructuri esențiale îmbunătățite, ceea ce facilitează accesul către destinații turistice. În zonele marcate de declin industrial, noile investiții în spații publice și funcțiuni comunitare cresc calitatea vieții și sprijină revitalizarea localităților. Tot acest proces este susținut de un model modern de colaborare la nivel micro-regional.*
- *Actorii locali, administrațiile publice, parcurile naționale, sectorul privat și comunitățile cooperează într-un cadru unitar de planificare și decizie, bazat pe date, studii și consultare permanentă, consolidând identitatea comună a Banatului Montan și direcția sa de dezvoltare pe termen lung.*

Abordarea integrată

Pentru a răspunde în mod coerent și eficient nevoilor de dezvoltare identificate, strategia ITI Banatul Montan adoptă o **abordare integrată, multi-nivel și multi-sectorială**, construită pe o arhitectură strategică unitară. În figura de mai jos este prezentată abordarea integrată utilizată pentru a asigura coerența strategiei și a acțiunilor ce urmează a fi realizate.

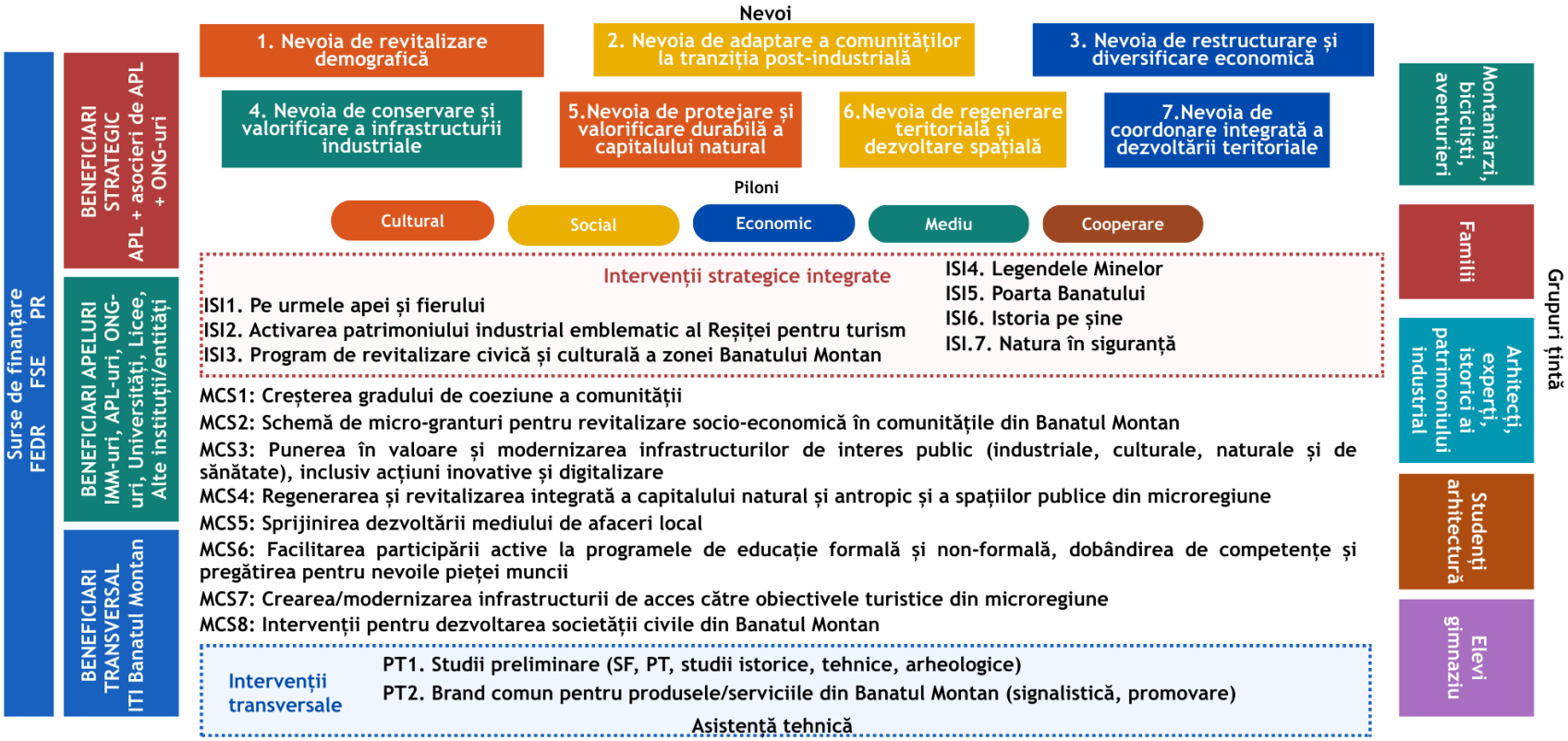

Figura nr. 49: Abordarea integrată a strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii ITI Banatul Montan

Sursa: Autorul

Abordarea integrată utilizată în cadrul Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan urmărește asigurarea unei logici unitare între nivelurile de analiză, planificare și intervenție, astfel încât toate acțiunile cuprinse în strategie să contribuie în mod coerent la dezvoltarea teritoriului.

Structura prezentată în figură reflectă modul în care strategia pornește de la nevoile identificate și se transformă treptat în piloni, priorități, obiective și intervenții concrete, într-un proces clar, etapizat și interdependent.

La baza strategiei se află nevoile de dezvoltare identificate în urma analizelor socio-economice, demografice, spațiale și instituționale realizate pentru întregul teritoriu ITI Banatul Montan.

Pe baza acestor nevoi au fost definite principalele direcții strategice de acțiune, grupate în piloni care structurează domeniile majore de intervenție.

Aceste direcții sunt detaliate printr-un set de priorități care reflectă ariile esențiale în care sunt necesare schimbări și investiții pentru dezvoltarea teritoriului.

Obiectivele-cheie ale strategiei, formulate cu ținte măsurabile, contribuie la orientarea clară a intervențiilor, permit monitorizarea progresului în timp și evaluarea impactului. Implementarea strategiei se realizează prin trei categorii de instrumente complementare:

- **Intervențiile strategice integrate** reprezintă nucleul investițional al strategiei și sunt concepute ca proiecte majore, cu rol transformativ asupra teritoriului. Acestea sunt dezvoltate pornind de la nevoile structurale identificate în fiecare UAT și în zonele naturale de interes strategic, fiind orientate în special către autoritățile publice și instituțiile relevante. Prin caracterul lor integrat și necompetitiv, intervențiile răspund unor necesități clare și urgente ale teritoriului, având rolul de a asigura implementarea unor proiecte cu impact direct asupra dezvoltării teritoriale, coeziunii spațiale și îmbunătățirii calității vieții;
- **Intervențiile transversale** au un caracter aplicabil întregului teritoriu și contribuie la asigurarea coerenței, unității și vizibilității strategiei. Acestea includ măsuri de planificare, studii de specialitate, instrumente digitale, componente de semnalistică, amenajări ușoare și acțiuni de promovare, fiind esențiale pentru corelarea intervențiilor din toate domeniile și pentru creșterea capacității teritoriului de a implementa proiecte integrate. Prin rolul lor transversal, măsurile funcționează ca un „liant” între piloni, priorități și investiții, asigurând un parcurs coerent al dezvoltării;

- **Măsurile complementare și de sprijin** completează și extind efectele intervențiilor strategice, fiind implementate prin apeluri competitive la care pot participa autorități publice, instituții, IMM-uri, ONG-uri și alți actori locali. Aceste măsuri contribuie la diversificarea tipurilor de proiecte și la mobilizarea actorilor teritoriali, susținând dezvoltarea unor inițiative inovatoare, antreprenoriale, culturale, sociale sau turistice care valorifică investițiile majore realizate prin intervențiile strategice. Prin caracterul lor flexibil, măsurile stimulează participarea comunităților locale la procesul de dezvoltare.

În ansamblu, cele trei categorii de intervenții funcționează complementar într-o logică integrată: intervențiile strategice creează infrastructura și cadrul de bază pentru transformare, intervențiile transversale asigură coerența și suportul tehnic necesar, iar măsurile complementare extind impactul, diversifică inițiativele și mobilizează actorii locali.

9. Pilonii Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan

Pe baza analizei socio-economice și a analizei SWOT realizate pentru teritoriul Banatul Montan, au fost identificate principalele nevoi și oportunități de dezvoltare ale microregiunii. Acestea au fost grupate într-o serie de pilonii de dezvoltare, care constituie scheletul și direcțiile strategice majore ale documentului.

Pilonii reprezintă arii tematice de intervenție, fiecare dintre ei având la bază elemente specifice ale contextului local: potențialul economic, infrastructură industrială și capital natural, provocările sociale și de mediu, precum și nevoia de cooperare teritorială. Aceștia sunt concepuți astfel încât să reflecte în mod integrat atât provocările cu care se confruntă teritoriul, cât și resursele și oportunitățile ce pot fi valorificate.

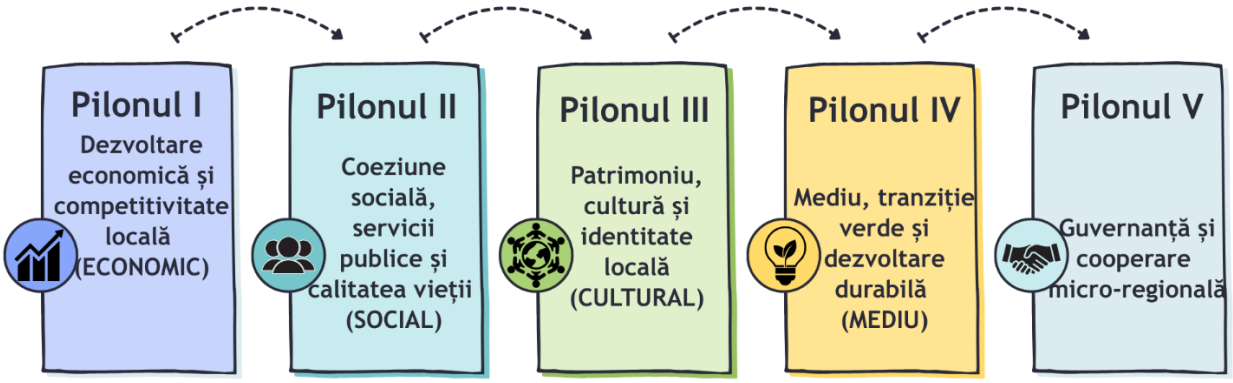

Figura nr. 50: Pilonii Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan

Sursa: Autorul

9.1. Pilon 1. Dezvoltare economică și competitivitate locală (ECONOMIC)

Banatul Montan se află în plin proces de tranziție post-industrială, după decenii în care economia locală a depins de minerit, siderurgie și industriile grele conexe. Restructurarea acestor sectoare a generat un impact profund asupra comunităților: pierderea locurilor de muncă, reducerea veniturilor, degradarea infrastructurii industriale, migrația accelerată a populației active și slăbirea atractivității teritoriale. În prezent, microregiunea se confruntă cu vulnerabilități economice majore, amplificate de șomajul structural, subocupare și disparități importante între orașe și comune.

Această situație reflectă direct **nevoia de restructurare și diversificare economică**, **nevoia de adaptare la tranziția post-industrială** și **nevoia de revitalizare**

demografică, identificate în analiza teritorială. Fără intervenții integrate, există riscul accentuării dependenței de sectoare economice în declin și al perpetuării ciclului de depopulare și stagnare economică.

În acest context, Pilonul 1 este esențial pentru repoziționarea economică a microregiunii și pentru crearea unui fundament solid al dezvoltării locale pe termen lung.

Deși presiunile sunt semnificative, microregiunea dispune de atuuri importante care pot schimba direcția de dezvoltare. Banatul Montan beneficiază de o infrastructura industrială unică în România, cu un potențial considerabil de reconversie economică, culturală și turistică, capabil să genereze noi funcțiuni și să atragă investiții. Zona este, de asemenea, bogată în resurse naturale și peisagistice ce pot susține diversificarea economiei în direcții precum ecoturismul. Poziționarea geografică favorabilă facilitează conectarea microregiunii la piețe, trasee turistice și rețele regionale. În plus, microregiunea dispune de o forță de muncă disponibilă, cu potențial de reconversie către domenii emergente. Aceste oportunități nu sunt doar complementare provocărilor, ci reprezintă soluții naturale ce pot fi activate printr-o intervenție strategică coerentă.

Pornind de la provocările existente și de la oportunitățile identificate, Pilonul 1 urmărește transformarea structurală a economiei locale printr-o abordare integrată și orientată spre diversificare, inovare și valorificarea resurselor existente. O direcție centrală o reprezintă diversificarea economică, prin dezvoltarea unor sectoare noi – precum turismul, menit să reducă dependența de industriile tradiționale aflate în declin și să stimuleze apariția unor lanțuri valorice moderne. Complementar, consolidarea mediului de afaceri local reprezintă un aspect esențial, capabil să genereze o economie locală dinamică și competitivă.

Pilonul 1 joacă un rol esențial în transformarea Banatului Montan într-o microregiune competitivă, atractivă și reziliență. Prin intervențiile propuse:

- se creează locuri de muncă stabile și diversificate;
- se sprijină tranziția către o economie verde și digitală;
- se valorifică moștenirea industrială într-un mod durabil;
- se stimulează dezvoltarea mediului de afaceri local și inovarea;
- se creează premise pentru stabilizarea și creșterea populației;
- se reduc disparitățile între localități.

Astfel, Pilonul 1 nu este doar o componentă economică, ci un pilier strategic care influențează direct regenerarea socială, teritorială și demografică a microregiunii.

9.2. Pilon 2. Coeziune socială, servicii publice și calitatea vieții (SOCIAL)

Microregiunea Banatul Montan se confruntă cu provocări demografice și sociale majore, generate de depopulare, îmbătrânirea comunităților și pierderea continuă a tinerilor care aleg să plece din lipsa oportunităților educaționale și profesionale. Acest fenomen slăbește structura socială a localităților, reduce potențialul de dezvoltare și afectează atractivitatea teritoriului ca mediu pentru locuire. În multe comunități, dinamica socială este slăbită de absența activităților dedicate tinerilor, de lipsa unor spații pentru întâlnire, învățare sau recreere și de accesul redus la oportunități de formare și dezvoltare personală. Izolarea este determinată de absența unor mecanisme care să conecteze oamenii la viața comunitară, să stimuleze participarea civică și să ofere alternative reale pentru implicare și învățare.

Pilonul 2 răspunde nevoii de revitalizare demografică, nevoii de adaptare a comunităților la tranziția post-industrială și nevoii de regenerare socială și comunitară, prin consolidarea capitalului uman, activarea spațiilor comunitare și extinderea accesului la oportunități educaționale și de participare.

În același timp, Banatul Montan dispune de resurse semnificative pentru reconstruirea coeziunii sociale. Există comunități cu identitate puternică, tradiții bine conturate și un sentiment real de apartenență care poate fi reactivat prin proiecte comunitare și culturale. Numeroase clădiri publice subutilizate (foste școli, cămine culturale, săli de festivități sau spații administrative) pot fi transformate în centre comunitare moderne, adaptate nevoilor actuale ale locuitorilor. Mai mult, dinamica economică emergentă și potențialul turistic în creștere pot genera noi oportunități pentru tineri, dacă sunt conectate la un cadru social și educațional adecvat.

În acest context, Pilonul 2 urmărește consolidarea capitalului uman, stimularea participării comunitare și creșterea atractivității pentru locuire prin investiții în oameni, comunități și spații cu funcțiuni sociale. Pilonul se concentrează pe dezvoltarea unor centre de învățare și activități nonformale, pe crearea unor programe pentru tineri, pe promovarea educației pe tot parcursul vieții și pe activarea infrastructurilor existente pentru a deveni huburi ale vieții comunitare. De asemenea, pilonul susține dezvoltarea unor programe de formare profesională, reconversie și perfecționare, adaptate profilului socio-economic al microregiunii, cu scopul de a oferi locuitorilor competențele necesare pentru integrarea în sectoarele economice emergente. Intervențiile propuse vor crea oportunități reale pentru implicarea civică, educațională și socială, contribuind la reducerea izolării și la întărirea legăturilor între generații.

Prin implementarea acestui pilon, microregiunea va beneficia de un proces de revitalizare socială bazat pe activarea resurselor locale. Spațiile publice existente vor dobândi funcțiuni noi, devenind centre comunitare vibrante, orientate spre educație, cultură și interacțiune socială. Tinerii vor avea acces la oportunități locale de dezvoltare, care pot reduce fenomenul plecărilor definitive. Programele de formare vor

contribui la consolidarea capitalului uman și la creșterea capacității locuitorilor de a accesa noi oportunități economice.

În ansamblu, Pilonul 2 va susține construirea unor comunități mai puternice, mai active și mai atractive, în care calitatea vieții este îmbunătățită prin acces la educație, cultură și participare socială.

9.3. Pilon 3. Patrimoniu, cultură și identitate locală (CULTURAL)

Banatul Montan deține unele dintre cele mai valoroase și diverse resurse naturale și culturale, precum și infrastructuri industriale din România, însă o mare parte din acestea se află într-o stare avansată de degradare sau sunt insuficient valorificate. Clădiri industriale istorice, foste mine, furnale, mori, ateliere și ansambluri tehnice, alături de monumente, trasee istorice și obiective naturale, nu sunt integrate în circuite culturale sau turistice coerente și nu beneficiază de funcțiuni moderne care să le asigure sustenabilitatea. Degradarea lor continuă afectează identitatea locală, limitează oportunitățile de dezvoltare și reduce atractivitatea teritoriului pentru vizitatori și investitori. În multe cazuri, accesul către aceste obiective este dificil, infrastructura de orientare este insuficientă, iar soluțiile de interpretare culturală sunt aproape inexistente, ceea ce împiedică atât comunitățile locale, cât și turiștii să descopere valoarea reală a acestor locuri. Evenimentele culturale sunt puține, dispersate și fără o abordare unitară, ceea ce nu permite crearea unei povești comune la nivelul microregiunii.

Pilonul 3 răspunde nevoii urgente de conservare și revitalizare a patrimoniului cultural, industrial și natural al microregiunii, precum și nevoii de a crea infrastructuri și experiențe culturale moderne care să valorifice identitatea locală, să crească accesibilitatea și să integreze aceste resurse într-o ofertă unitară și atractivă pentru comunități și vizitatori.

În ciuda acestor provocări, Banatul Montan dispune de oportunități culturale remarcabile care pot transforma specificul local l într-un motor de dezvoltare. Peisajele naturale spectaculoase pot deveni decorul unor evenimente culturale sau trasee tematice, iar identitatea culturală diversă, oferă o bază autentică pentru dezvoltarea unor produse culturale și creative distincte. Interesul crescut pentru fosta industrie și turismul de patrimoniu reprezintă o tendință europeană în ascensiune, care se potrivește perfect specificului Banatului Montan. Numeroase clădiri istorice pot fi reconvertite în spații culturale, educaționale sau creative, iar rețeaua existentă de trasee industriale, istorice și naturale, oferă un cadru ideal pentru dezvoltarea unei oferte culturale integrate.

În acest context, Pilonul 3 urmărește revitalizarea și valorificarea infrastructurii culturale, industriale și a resurselor naturale ale Banatului Montan prin intervenții orientate spre reconversie, modernizare, interpretare și conectare. Pilonul propune dezvoltarea unor infrastructuri moderne, adaptate nevoilor actuale, care să includă

centre culturale, spații expoziționale, puncte de interpretare, centre creative și facilități de vizitare. În paralel, pilonul susține realizarea de soluții digitale de interpretare (realitate augmentată, ghidaj multimedia, aplicații digitale) care să facă obiectivele turistice accesibile publicului larg. Modernizarea infrastructurii de orientare, semnalizare și interpretare, precum și amenajarea unor trasee tematice integrate, sunt esențiale pentru conectarea obiectivelor într-o rețea culturală coerentă.

Prin implementarea acestui pilon, Banatul Montan va beneficia de o transformare amplă, care va contribui la consolidarea identității locale, la creșterea vizibilității teritoriului și la stimularea participării comunitare. Intervențiile propuse vor duce la recuperarea și revitalizarea infrastructurilor degradate, la reconversia unor clădiri istorice în spații culturale și creative, la dezvoltarea unei rețele integrate de trasee și obiective culturale și la creșterea calității experienței de vizitare. Cultura locală va deveni astfel un instrument strategic pentru atractivitatea teritorială, pentru coeziunea socială și pentru dezvoltarea economică, transformând resursele culturale, naturale și infrastructura industrială a microregiunii în avantaje competitive pe termen lung.

9.4. Pilon 4. Mediu, tranziție verde și dezvoltare durabilă (MEDIU)

Banatul Montan dispune de unul dintre cele mai valoroase capitaluri naturale din România, caracterizat printr-o densitate excepțională de ecosisteme forestiere, zone carstice, lacuri naturale, chei spectaculoase, peșteri, peisaje montane și habitate de interes comunitar. O mare parte din teritoriul ITI se suprapune cu trei parcuri naționale de importanță europeană la care se adaugă multiple arii protejate și situri Natura 2000. Aceste resurse naturale unice reprezintă atât un element identitar al regiunii, cât și un potențial major pentru ecoturism, educație ecologică și dezvoltare durabilă.

În pofida acestui potențial, capitalul natural al microregiunii este puternic supus presiunilor antropice și limitărilor infrastructurale. Turismul necontrolat, distribuția neuniformă a vizitatorilor, degradarea infrastructurii de acces sau absența unor facilități minimale în zonele intens utilizate conduc la deteriorarea habitatelor și diminuarea calității experienței turistice. În ariile sensibile există riscuri de suprautilizare și de afectare a biodiversității, accentuate de lipsa unor sisteme eficiente de monitorizare, de absența mecanismelor adecvate de control al accesului și de o interpretare insuficientă a valorilor naturale. În paralel, parcurile naționale se confruntă cu provocări de management generate de resursele financiare reduse, lipsa infrastructurii moderne de vizitare și insuficienta implicare a comunităților în procesele de protecție și valorificare durabilă a naturii.

În acest context, **nevoia centrală** este reprezentată de *protejarea și valorificarea durabilă a capitalului natural*, astfel încât ecosistemele fragile să fie conservate, presiunile antropice să fie gestionate, iar vizitarea să se realizeze în condiții de

siguranță, calitate și responsabilitate. Aceste nevoi sunt amplificate de faptul că teritoriul include unele dintre cele mai vizitate zone naturale din vestul României, unde lipsa infrastructurii adecvate conduce la blocaje naturale, poluare, degradarea traseelor și afectarea resurselor biologice.

În același timp, există oportunități importante: interes crescut pentru ecoturism, posibilitatea introducerii tehnologiilor moderne de monitorizare și control, existența unor resurse naturale spectaculoase ce poate susține tururi tematice și educaționale, și o deschidere tot mai mare a comunităților pentru modele de dezvoltare prietenoase cu mediul. Progresul tehnologic permite integrarea soluțiilor bazate pe natură (NBS), digitalizarea fluxurilor de vizitare, introducerea sistemelor automate de monitorizare și capacitatea de a reconfigura experiența turistică în sens sustenabil.

Prin intervențiile propuse, pilonul va moderniza accesul și vizitarea ariilor naturale prin trasee sigure, puncte de belvedere, observatoare și infrastructuri de vizitare cu impact redus. Vor fi amenajate peșteri, intrări în parcuri și centre de vizitare dotate modern, alături de sisteme digitale de control și monitorizare a fluxurilor. Totodată, pilonul va susține managementul turistic sustenabil, educația ecologică și implicarea comunităților.

Astfel, Pilonul 4 își propune să transforme capitalul natural într-un pilon strategic al dezvoltării teritoriului, prin intervenții integrate dedicate protecției habitatelor sensibile, modernizării infrastructurii naturale, gestionării responsabile a fluxurilor de vizitatori și consolidării educației ecologice. Pilonul urmărește să asigure un echilibru între accesibilitate, conservare și calitatea experienței turistice, astfel încât dezvoltarea teritorială să fie compatibilă cu resursele naturale și cu obligațiile specifice ariilor protejate.

9.5. Pilon 5. Guvernanță și cooperare micro-regională (COOPERARE)

Banatul Montan este un teritoriu cu o diversitate pronunțată – localități urbane și rurale, zone industriale în tranziție, arii naturale protejate, comunități cu profiluri diferite. Această diversitate generează atât potențial, cât și dificultăți în coordonarea dezvoltării. Fragmentarea administrativă și diferențele dintre localități fac dificilă implementarea unor intervenții coerente și unitare, ceea ce afectează eficiența investițiilor și capacitatea regiunii de a concura pentru resurse și oportunități.

Principalele nevoi și provocări la nivelul guvernanței teritoriale sunt:

- lipsa unor mecanisme stabile de colaborare între localități și actori instituționali;
- capacitate redusă pentru planificare strategică și coordonarea proiectelor complexe;
- instrumente insuficiente de monitorizare și evaluare la nivel micro-regional;

- absența unei identități comune, care să lege între ele comunitățile din Banatul Montan;
- dificultăți în corelarea investițiilor locale cu prioritățile strategice la nivel regional.

Pe de altă parte, formarea Asociației pentru Dezvoltare Intercomunitară ITI Banatul Montan reprezintă o oportunitate strategică pentru stabilirea unui model modern de guvernanță, bazat pe cooperare, planificare integrată și o identitate teritorială comună. Crearea unei structuri ITI funcționale permite localităților să acționeze împreună, să evite suprapunerile de investiții și să dezvolte proiecte cu impact regional, imposibil de realizat individual.

Pilonul 5 urmărește consolidarea guvernanței și crearea unui mecanism permanent de cooperare micro-regională, prin:

- dezvoltarea unei structuri ITI puternice, capabile să coordoneze, prioritizeze și urmărească proiectele;
- întărirea capacității administrative pentru planificare, achiziții, management de proiect și monitorizare;
- crearea unui sistem transparent și digitalizat de monitorizare și evaluare a investițiilor;
- sprijinirea colaborării între localități, instituții publice, mediul economic și societatea civilă;
- dezvoltarea și promovarea unei identități comune pentru întreg teritoriul ITI;
- facilitarea schimbului de bune practici, a inovării administrative și a cooperării multi-nivel.

Prin acest pilon, Banatul Montan va obține:

- o guvernanță locală mai eficientă și profesionalizată;
- o planificare coerentă, cu investiții aliniate la obiective comune;
- mecanisme clare de colaborare între localități și parteneri;
- un sistem ITI capabil să gestioneze, monitorizeze și evalueze proiecte complexe;
- o identitate teritorială unitară, care sprijină promovarea, marketingul și coeziunea micro-regională;
- o cultură a cooperării și a deciziilor bazate pe date, cu impact direct asupra calității implementării investițiilor.

10. Priorități de dezvoltare

Pentru a asigura o dezvoltare coerentă și integrată a teritoriului ITI Banatul Montan, au fost identificate prioritățile de intervenție. Acestea reprezintă direcțiile majore de acțiune care vor ghida implementarea proiectelor și a măsurilor complementare, asigurând coerența intervențiilor și maximizarea impactului. Acestea sunt prezentate mai jos:

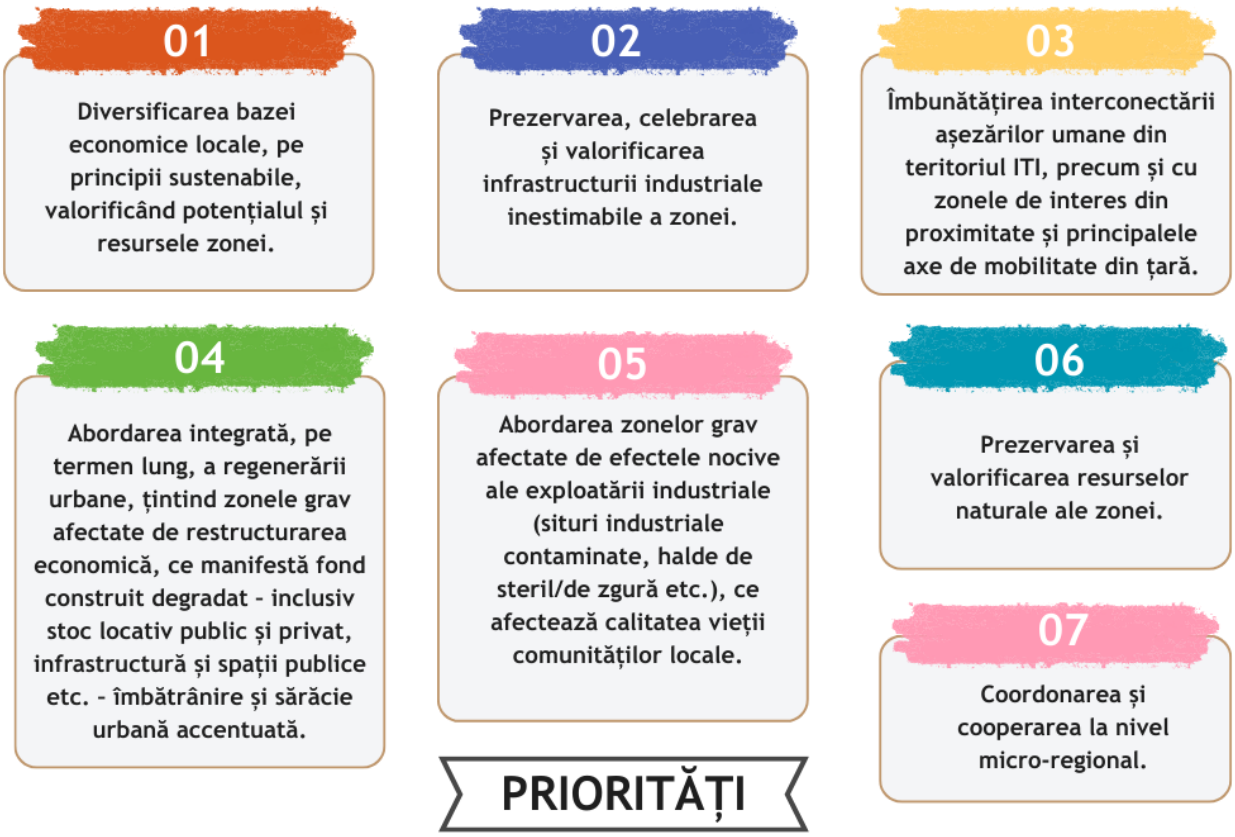

Figura nr. 51: Prioritățile de dezvoltare ale Strategiei de dezvoltare teritorială a microregiunii Banatul Montan

Sursa: Autorul

Proiectele strategice și măsurile complementare și de sprijin prezentate în capitolele următoare răspund acestor priorități, contribuind la valorificarea resurselor existente și la dezvoltarea durabilă a comunităților din Banatul Montan.

11. Obiective cheie cu ținte măsurabile

Obiectivul general al Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan constă în promovarea unei dezvoltări integrate și durabile a teritoriului, prin valorificarea infrastructurii industriale și culturale și a resurselor naturale, sprijinirea comunităților locale și stimularea mediului de afaceri, astfel încât să crească atractivitatea, coeziunea socială și competitivitatea economică a micro-regiunii.

OS.1.Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale.

Ținte: cel puțin 10 obiective emblematice reabilitate și integrate în minimum 3 trasee tematice până în anul 2035

OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale.

Ținte: Organizarea a minimum 15 evenimente culturale și educaționale anual

OS.3. Stimularea economiei locale prin sprijinirea mediului de afaceri și formare profesională.

Ținte: Minimum 20 de IMM-uri sprijinite și minim 100 de persoane formate în domenii precum turism, meșteșuguri și servicii de agrement, pentru crearea unui ecosistem antreprenorial sustenabil.

OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub un brand comun

Ținte: Minimum 100 km de trasee tematice și cicloturistice

OT. Realizarea de studii și documentații preliminare pentru fundamentarea investițiilor în infrastructura industrială, naturală, socială și culturală a microregiunii.

Ținte: Cel puțin 10 studii și documentații tehnice

Figura nr. 52: Obiectivele și țintele Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan

Sursa: Autorul

12. Intervenții cu caracter integrat prioritare

Intervențiile prioritare prezentate în acest capitol reprezintă nucleul de dezvoltare al prezentei strategii. Ele au fost definite pornind de la nevoile identificate la nivel local și micro-regional, de la potențialul de valorificare a infrastructurii industriale și culturale și a capitalului natural, precum și de la oportunitățile de dezvoltare economică și socială. Cele șapte intervenții strategice propuse constituie direcții integrate de acțiune, cuprinzând atât investiții de tip hard, cât și investiții de tip soft.

Aceste proiecte sunt concepute pentru a crea impact la nivel teritorial, pentru a susține coeziunea comunităților și pentru a oferi un cadru în care mediul public, mediul privat și societatea civilă să colaboreze. În continuare, fiecare intervenție strategică integrată este prezentată detaliat, într-o manieră unitară, care evidențiază obiectivele, tipurile de intervenții, rezultatele așteptate și contribuția la obiectivele generale ale strategiei.

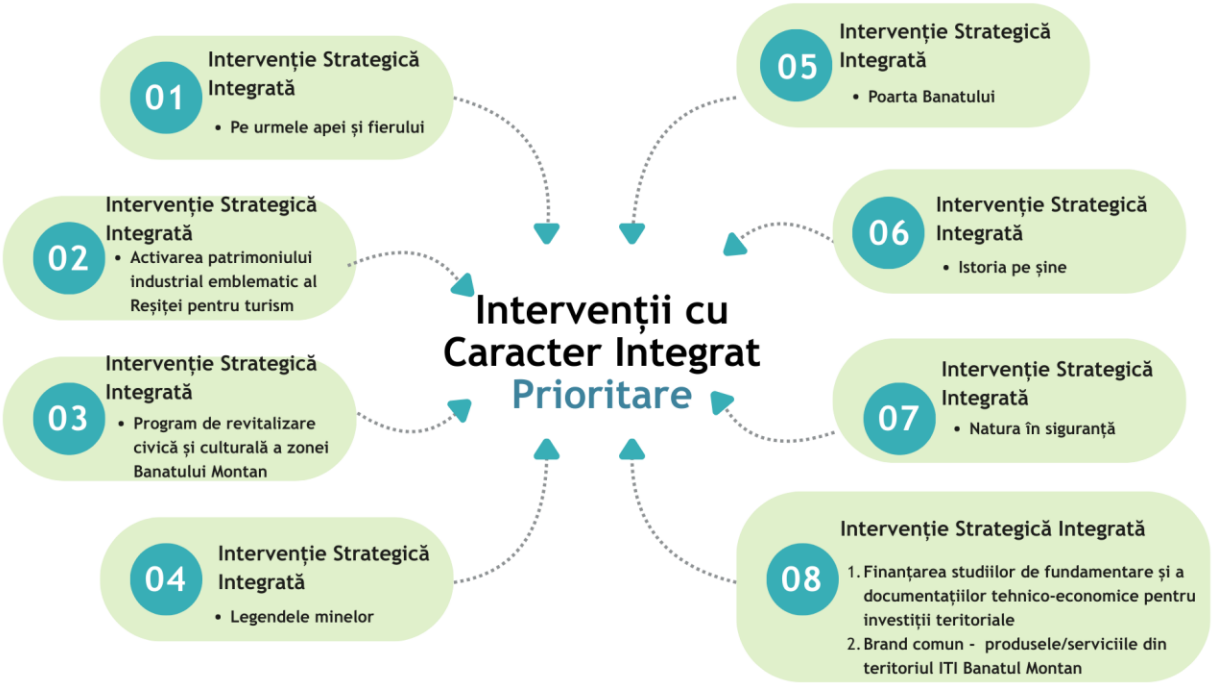

Figura nr. 53: Intervențiile cu caracter integrat prioritare incluse în cadrul Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan

Sursa: Autorul

Fiecare fișă de proiect strategic integrat este structurată astfel încât să reflecte atât complexitatea intervenției, cât și caracterul său teritorial și transformativ, asigurând un cadru coerent și comparabil pentru toate intervențiile incluse în strategie, facilitând atât implementarea, cât și monitorizarea și evaluarea impactului la nivelul întregului teritoriu al microregiunii Banatului Montan.

12.1. Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului

Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului

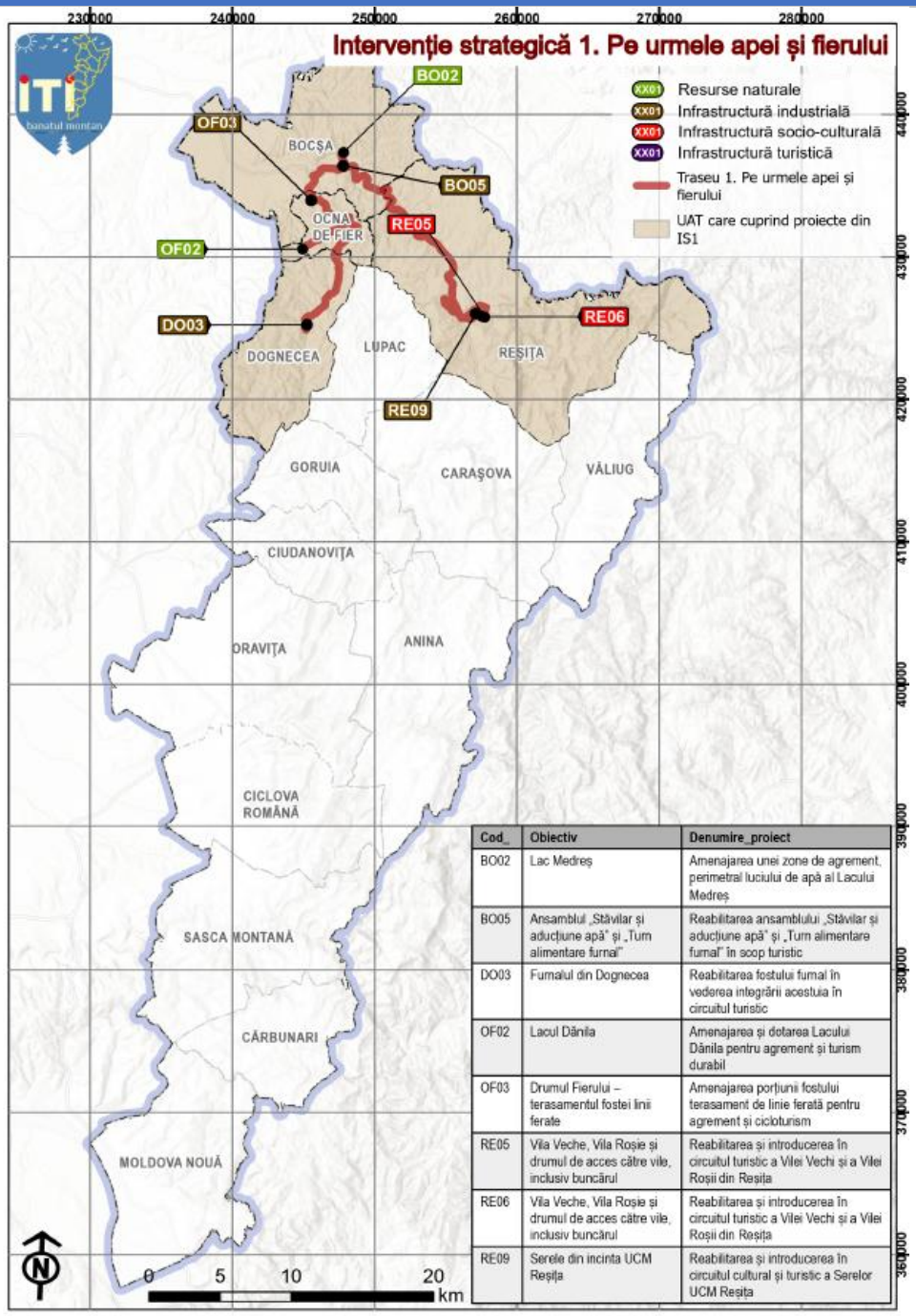

Cod_	Obiectiv	Denumire_proiect
BO02	Lac Medreș	Amenajarea unei zone de agrement, perimetral luciului de apă al Lacului Medreș
BO05	Ansamblul „Stăvilar și aducțiune apă" și „Turn alimentare furnal"	Reabilitarea ansamblului „Stăvilar și aducțiune apă" și „Turn alimentare furnal" în scop turistic
DO03	Furnalul din Dognecea	Reabilitarea fostului furnal în vederea integrării acestuia în circuitul turistic
OF02	Lacul Dănila	Amenajarea și dotarea Lacului Dănila pentru agrement și turism durabil
OF03	Drumul Fierului – terasamentul fostei linii ferate	Amenajarea porțiunii fostului terasament de linie ferată pentru agrement și cicloturism
RE05	Vila Veche, Vila Roșie și drumul de acces către vile, inclusiv buncărul	Reabilitarea și introducerea în circuitul turistic a Vilei Vechi și a Vilei Roșii din Reșița
RE06	Vila Veche, Vila Roșie și drumul de acces către vile, inclusiv buncărul	Reabilitarea și introducerea în circuitul turistic a Vilei Vechi și a Vilei Roșii din Reșița
RE09	Serele din incinta UCM Reșița	Reabilitarea și introducerea în circuitul cultural și turistic a Serelor UCM Reșița

Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului	
Descriere generală:	Această intervenție strategică integrată reconstituie lanțul tehnologic care a făcut din Banatul Montan un centru industrial de referință al Europei Centrale. Traseul leagă: • **Dognecea și Ocna de Fier** – zone miniere, punctul de pornire al exploatării de fier; • **Bocșa** – furnale și ateliere metalurgice; • **Reșița** – nucleul siderurgiei și al producției de locomotive și utilaje. Fiecare localitate adaugă o dimensiune patrimonială distinctă (minier, metalurgic, siderurgic), alcătuind împreună un peisaj cultural-industrial unic. Prin reabilitarea obiectivelor și introducerea lor într-un circuit turistic integrat, este oferită o experiență coerentă, valorificând sustenabil infrastructura industrială și istoria comunităților locale.
Obiectiv general:	Valorificarea integrată și sustenabilă a infrastructurii industriale din localitățile Reșița, Bocșa, Ocna de Fier și Dognecea, prin conservarea și reconversia obiectivelor emblematice și introducerea acestora într-un circuit turistic cultural-industrial unitar.
Obiective operaționale:	1. Conservarea și reconversia infrastructurii industriale. 2. Integrarea capitalului natural în traseul turistic. 3. Crearea unui circuit turistic tematic unitar.
Tipuri de intervenții:	**Hard:** • restaurare/modernizare clădiri industriale și culturale; • amenajări exterioare: zone verzi, grădini, parcuri, spații de recreere, platforme, belvederi, trasee pietonale, iluminat, mobilier urban, împrejmuiri, zone tehnice etc.; • reabilitare drumuri de acces, parcări și semnalistică; • reconfigurări interioare: săli expoziții, centre multifuncționale, spații workshop; • dotări tehnice: multimedia, AR/VR, digitalizare; • reabilitare și valorificare infrastructură naturală (lacuri, izvoare, cascade etc.); • infrastructură pentru persoane cu dizabilități.
	Soft: • tururi ghidate tematice; • ateliere educative; • evenimente culturale; • formare și perfecționare;

Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului	
	• expoziții temporare, simpozioane; • organizarea de concursuri de idei pentru reabilitarea și reconversia obiectivelor de patrimoniu; • programe educaționale pentru școli.
Sub-proiecte:	**1. Amenajarea unei zone de agrement perimetral luciului de apă Lacului Medres (Bocșa)** ○ Panouri de informare ○ Barieră din lemn de acces de la stradă ○ Spațiu comercial/gospodăresc ○ Spațiu comercial 1 ○ Spațiu umbrelute servire băuturi ○ Loc de plajă ○ Loc de joacă pentru copii ○ Tirolieană ○ Toalete ○ Alei acces auto mașini aprovizionare ○ Ponton plutitor ○ Spațiu comercial cu depozitare și loc pentru DJ deasupra ○ Insula plutitoare ○ Zonă pentru scăldat delimitată cu balize ○ Bazin pentru copii ○ Stâlpi de iluminat metalici cu LED ○ Stâlpi de iluminat ambiental ○ Poteca traseu turistic ○ Trepte ○ Zone pescuit ○ Zonă picnic cu foișor ○ Pod suspendat ○ Barieră din lemn mobilă ○ Balustrada din lemn
	2. Reabilitarea ansamblului „Stăvilar și aducțiune apă” și „Turn alimentare furnal” în scop turistic (Bocșa) ○ Punerea în siguranță a clădirilor dezafectate ○ Reabilitarea clădirii fostului furnal ○ Modernizarea drumului de acces ○ Dotarea furnalului cu echipamente de realitate augmentată pentru a reda istoria locală industrială ○ Instalarea unor panouri informative ○ Instalarea de sistem de iluminat ○ Panouri informative ○ Promovare

Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului	
	3. Reabilitarea fostului furnal în vederea integrării acestuia în circuitul turistic (Dognecea) ○ Punerea în siguranță a furnalului ○ Reabilitarea clădirii fostului furnal ○ Modernizarea drumului de acces ○ Dotarea furnalului cu echipamente de realitate augmentată pentru a reda istoria locală industrială ○ Instalarea unor panouri informative ○ Instalarea de sistem de iluminat decorativ dinamic și sistem de supraveghere ○ Concurs de idei în vederea reabilitării furnalului
	4. Amenajarea și dotarea Lacului Dănila pentru agrement și turism durabil (Ocna de Fier) ○ Amenajarea unei zone de campare la capătul lacului, dotată cu facilități minime pentru turiști (spații de corturi/rulote, mobilier de picnic, grupuri sanitare ecologice). ○ Crearea unei plaje de agrement pe malul lacului, cu acces amenajat la apă și dotări pentru recreere (șezlonguri, umbrele, puncte de relaxare). ○ Amenajarea scurgerii apelor pluviale de pe versanți printr-un sistem de colectare și canalizare, cu dirijarea apei către o albie betonată, pentru a preveni colmatarea lacului și a îmbunătăți calitatea apei. ○ Asigurarea alimentării cu energie electrică prin instalarea unei soluții durabile (rețea electrică sau panouri solare), inclusiv pentru iluminatul lacului și al zonelor de recreere.
	5. Amenajarea porțiunii fostului terasament de linie ferată pentru agrement și cicloturism (Ocna de Fier) ○ Amenajarea porțiunii de drum de pe teritoriul U.A.T.-ului cu piatră cubică ○ Instalarea unor panouri informative ○ Instalarea de mobilier urban (bănci, coșuri de gunoi, corpuri de iluminat) ○ Asigurarea signalisticii corespunzătoare a traseului
	6. Reabilitarea și introducerea în circuitul turistic a Vilei Vechi și a Vilei Roșii din Reșița și a buncărului (Reșița) ○ Studii preliminare ○ Lucrări de restaurare, modernizare, reabilitare, funcționalizare ○ Lucrări de asigurare a securității în exploatare și a securității la incendiu

Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului	
	○ Lucrări de amenajare de spații expoziționale tematice ○ Amenajări exterioare și accesibilizare ○ Activități de digitalizare ○ Activități de branding și promovare a obiectivului de patrimoniu ○ Activități de introducere în circuitul turistic a obiectivului de patrimoniu ○ Activități de instruire, formare, și perfecționare
	7. Reabilitarea și introducerea în circuitul cultural și turistic a Serelor UCM Reșița (Reșița) ○ Studii preliminare ○ Lucrări de restaurare, modernizare, reabilitare, funcționalizare ○ Lucrări de asigurare a securității în exploatare și a securității la incendiu ○ Lucrări de amenajare de spații expoziționale tematice ○ Amenajări exterioare și accesibilizare ○ Activități de digitalizare ○ Activități de branding și promovare a obiectivului de patrimoniu - prin componenta transversală; ○ Activități de introducere în circuitul turistic a obiectivului de patrimoniu; ○ Activități de instruire, formare și perfecționare
Solicitanți:	• autorități publice locale; • parteneriate între autorități publice locale.
Beneficiari și grupuri-țintă:	• autoritățile publice locale; • montaniarzi/biciclişti/aventurieri; • familii; • arhitecți, experți, istorici ai patrimoniului industrial; • studenți arhitectură; • elevi gimnaziu; • cetățenii UAT-urilor implicate; • ONG-uri și grupuri de inițiativă locale.
Impact:	• diversificarea economiei locale, prin crearea unei rute turistice culturale cu potențial major de atragere a vizitatorilor; • protejarea obiectivelor turistice emblematice prin conservare, reabilitare și reconversie funcțională; • conectarea obiectivelor între ele într-o rețea coerentă, care facilitează promovarea integrată și accesibilitatea;

Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului		
	• creșterea numărului de vizitatori în zonă și a gradului de atractivitate turistică.	
Aspecte privind finanțarea:	**Valoare totală**	**25.350.000 euro**
	Surse potențiale de finanțare 2021-2027	• Programul Regional Vest 2021-2027 • Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027 • Programul Educație și Ocupare 2021-2027 • Programul Național Strategic • Programul Creștere Inteligentă și Instrumente Financiare 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
	Surse potențiale de finanțare 2028-2034	• Pilonul de management partajat
Contribuția la obiectivele generale ale strategiei:	• OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. • OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan” • OT. Realizarea de studii și documentații preliminare pentru fundamentarea investițiilor în infrastructura industrială, naturală, socială și culturală a microregiunii.	
Corelare cu pilonii strategiei:	• Pilon 1. Dezvoltare economică și competitivitate locală (ECONOMIC) • Pilon 2. Coeziune socială, servicii publice și calitatea vieții (SOCIAL) • Pilon 3. Patrimoniu, cultură și identitate locală (CULTURAL) • Pilon 4. Mediu, tranziție verde și dezvoltare durabilă (MEDIU)	

Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului	
Analiza de impact și a efectelor multiplicatoare	Proiectul produce un impact economic semnificativ prin atragerea unui număr mai mare de turiști pe traseul Reșița–Bocșa–Dognecea–Ocna de Fier, creșterea încasărilor în HoReCa și servicii, precum și prin generarea de locuri de muncă atât temporare, cât și permanente. La nivel social, proiectul reactivează zone degradate și le transformă în spații utilizate de comunitate, îmbunătățește sentimentul de siguranță și calitatea vieții prin amenajări, iluminat și accesibilitate, precum și prin implicarea în activități educative si contribuie la formarea si ocuparea locuitorilor din zona. Din perspectivă cultural-patrimonială, proiectul salvează obiective industriale în risc de degradare, le integrează într-un circuit coerent și crește atractivitatea culturală a zonei, punând în valoare obiectivele prin digitalizare și tehnologii moderne (AR/VR). Proiectul generează și efecte multiplicatoare importante: apar noi mici afaceri în turism, comerț și gastronomie, iar zonele reabilitate devin mai atractive pentru investiții si se dezvolta cooperarea intre autoritățile publice locale si ONG-uri. La nivel teritorial, traseul unitar consolidează identitatea comună „Banatul Montan” și creează premisele pentru viitoare investiții integrate și extinderi ale rețelei turistice.
Analiza economică și financiară (pe ciclul de viață și pe opțiuni reale)	Analiza economică și financiară evaluează costurile și beneficiile intervenției pe întreg ciclul de viață, incluzând investiția inițială, costurile de operare și întreținere, precum și veniturile și beneficiile economice generate în timp. Pe orizontul de analiză (10–20 ani), proiectul prezintă o valoare economică net pozitivă, datorită creșterii fluxului de turiști, dezvoltării serviciilor locale și utilizării durabile a infrastructurii industriale. Costurile operaționale anuale (întreținerea traseelor, iluminat, curățenie, personal minim, mentenanța echipamentelor digitale) rămân sustenabile la nivelul autorităților locale. Prin diversificarea funcțiunilor (expoziții, evenimente culturale, agrement, cicloturism), proiectul reduce riscul financiar specific investițiilor în patrimoniu. Analiza pe opțiuni reale arată că scenariile alternative – de la intervenții minime la reconversie completă – confirmă că varianta integrată, pe ansamblul celor patru localități, oferă cel mai bun raport cost-beneficiu. Această opțiune maximizează potențialul turistic al zonei, reduce costurile fragmentate ale investițiilor individuale și crește atractivitatea teritoriului printr-un circuit coerent. În plus, proiectul creează opțiuni suplimentare pe termen lung (extinderea traseului, dezvoltarea de produse turistice noi, parteneriate cu mediul privat), ceea ce sporește reziliența și valoarea strategică a investiției.
Analiza abordării integrate	Intervenția adoptă o abordare integrată prin combinarea coerentă a intervențiilor hard (restaurare de patrimoniu industrial, amenajări exterioare, infrastructură de acces, modernizare

Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului	
	obiective, dotări digitale) cu intervenții soft (tururi ghidate, programe educaționale, evenimente, formare, activități culturale). Această integrare asigură atât protejarea și funcționalizarea obiectivelor, cât și activarea socială și economică a acestora. În plus, proiectul are o abordare teritorială integrată, deoarece conectează patru localități—Reșița, Bocșa, Dognecea și Ocna de Fier—într-un singur traseu cultural-industrial coerent. Astfel, investițiile nu sunt izolate într-un punct, ci creează o rețea funcțională care pune în valoare complementaritatea resurselor miniere, metalurgice, siderurgice și naturale ale fiecărei localități.
Caracterul integrat al intervenției	Intervenția strategică integrată 1 construiește un produs turistic microregional coerent, bazat pe două resurse definitorii pentru Banatul Montan – apa (lacuri, amenajări de agrement, infrastructură de vizitare) și fierul (obiective industriale, furnale, infrastructuri tehnice și feroviare). Proiectele propuse sunt complementare: pe de o parte, creează spații de recreere și infrastructuri turistice funcționale (Lacul Medres, Lacul Dănila), iar pe de altă parte recuperează și activează repere industriale și culturale cu potențial de atracție (Bocșa – stăvilar/aducțiune/turn furnal; Dognecea – furnal; Reșița – Vilele și buncărul; Serele UCM). Caracterul integrat rezultă din conectarea localităților într-un traseu tematic comun, susținut de infrastructuri de orientare și interpretare (panouri, iluminat, digitalizare/AR). Astfel, intervenția activează fluxuri turistice interne între localități, crește durata de ședere și distribuie beneficiile economice în teritoriu, contribuind concomitent la diversificarea economică și la revitalizarea comunităților aflate în tranziție post-industrială.

12.2. Intervenție strategică integrată 2. Activarea patrimoniului industrial emblematic al Reșiței pentru turism

Intervenție strategică integrată 2. Activarea patrimoniului industrial emblematic al Reșiței pentru turism

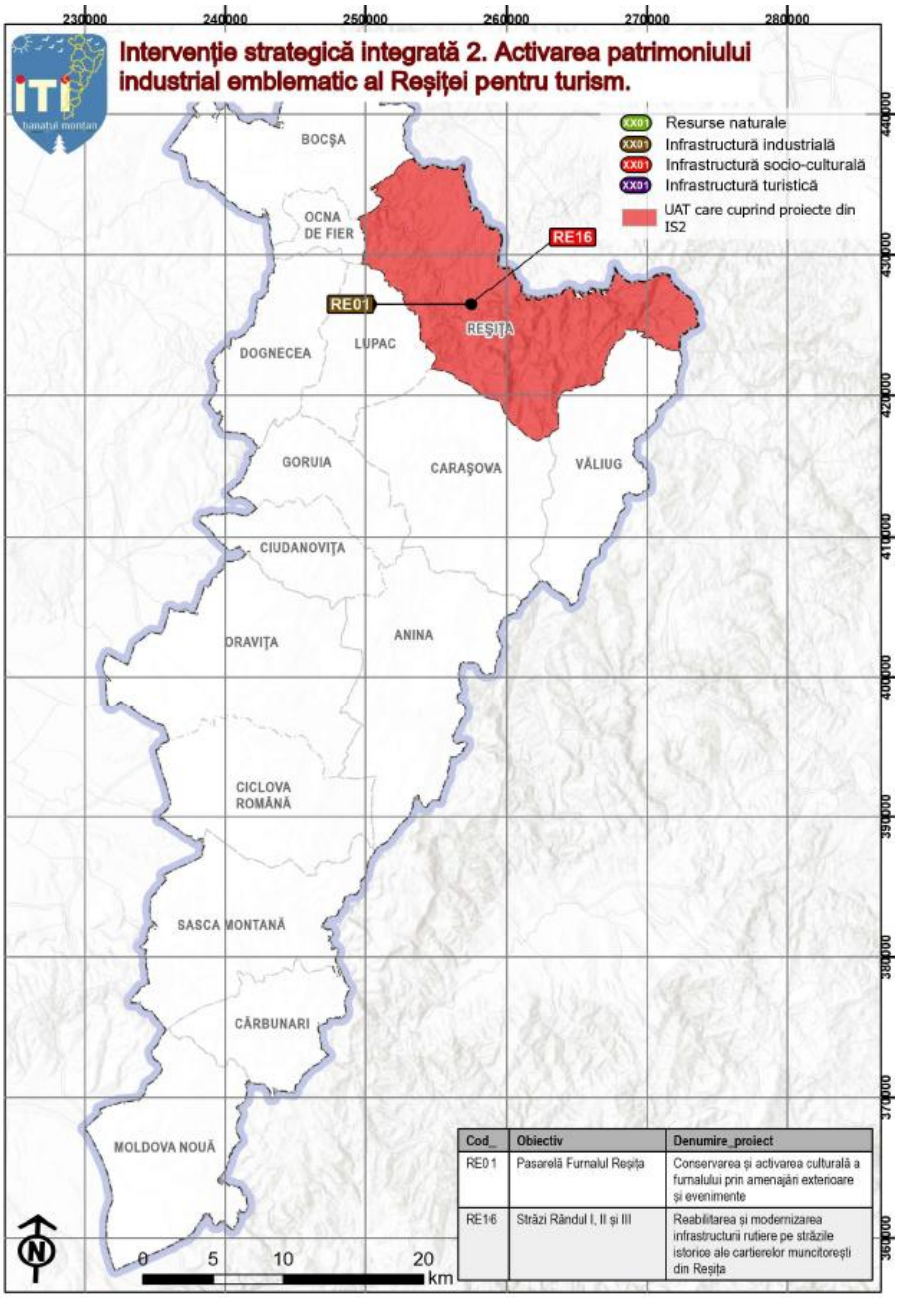

Cod_	Obiectiv	Denumire_proiect
RE01	Pasarelă Furnalul Reșița	Conservarea și activarea culturală a furnalului prin amenajări exterioare și evenimente
RE16	Străzi Rândul I, II și III	Reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere pe străzile istorice ale cartierelor muncitorești din Reșița

Intervenție strategică integrată 2. Activarea patrimoniului industrial emblematic al Reșiței pentru turism	
Descriere generală:	Intervenția propusă vizează activarea Furnalului Reșița ca ancoră centrală a turismului local și regional, poziționând acest obiectiv de patrimoniu industrial ca proiect fanion cu relevanță națională, capabil să genereze impact economic și să contribuie la revitalizarea antreprenorială a zonei. Abordarea propusă urmărește transformarea Furnalului într-o destinație turistică activă, integrată în circuitul urban și în oferta turistică a orașului. Intervenția este structurată în jurul a două direcții complementare. Prima vizează regenerarea urbană a zonei de locuire din proximitatea Furnalului, respectiv a zonei urbane protejate Rânduri, prin crearea unor spații publice de calitate, îmbunătățirea conectivității pietonale cu celelalte cartiere ale orașului și cu traseele de pe dealuri, precum și prin amenajarea unei piațete și a unei facilități de acces dedicate către Furnal dinspre Strada Feroviarului. Aceste intervenții sunt esențiale pentru integrarea obiectivului în viața urbană și pentru crearea unei experiențe turistice coerente și accesibile. Cea de-a doua direcție vizează valorificarea turistică propriu-zisă a Furnalului, prin realizarea unei pasarele de vizitare, care va permite accesul controlat și sigur al vizitatorilor în proximitatea ansamblului industrial, oferind o experiență imersivă și o perspectivă unică asupra funcționării acestui obiectiv emblematic. Pasarela reprezintă un element-cheie al experienței turistice, facilitând înțelegerea proceselor industriale și a valorii tehnice a sitului. Această componentă este completată de dezvoltarea unei strategii de interpretare a patrimoniului, care va include un concept curatorial coerent, transpus în expoziții permanente și temporare, sisteme de signaletică, servicii de ghidaj și alte instrumente de interpretare asociate Furnalului. În paralel, intervenția urmărește consolidarea capacității de management a patrimoniului, inclusiv prin dezvoltarea competențelor locale și prin relaționare și schimb de experiență cu situri similare din alte state membre ale Uniunii Europene, pentru integrarea Furnalului Reșița în rețele de turism industrial. Prin creșterea atractivității turistice a zonei și prin crearea unei experiențe de vizitare complete și competitive, intervenția va contribui direct la stimularea activităților economice locale, la apariția de noi inițiative antreprenoriale în domeniul turismului, serviciilor, industriilor creative și evenimentelor culturale.

Intervenție strategică integrată 2. Activarea patrimoniului industrial emblematic al Reșiței pentru turism	
Obiectiv general:	Revitalizarea și valorificarea infrastructurii industriale și urbane a Reșiței pentru creșterea atractivității turistice și susținerea dezvoltării economice locale durabile.
Obiective operaționale:	1. Punerea în valoare a Furnalului ca simbol al tradiției siderurgice. 2. Revitalizarea Cartierului Rânduri pentru a reda atractivitatea și identitatea sa istorică. 3. Integrarea ansamblului în circuite turistice și culturale la nivel regional.
Tipuri de intervenții:	**Hard:** • restaurare/modernizare clădiri industriale și/sau culturale; • amenajări exterioare: zone verzi, grădini, parcuri, spații de recreere, platforme, belvederi, iluminat, mobilier urban, împrejmuiri etc.; • reabilitare drumuri de acces, parcări și semnalistică; • reconfigurări interioare: săli expoziții, centre multifuncționale, spații workshop; • dotări tehnice: multimedia, AR/VR, digitalizare; • infrastructură pentru persoane cu dizabilități.
	Soft: • tururi ghidate tematice; • evenimente culturale; • organizarea de concursuri de idei pentru reabilitarea și reconversia obiectivelor de patrimoniu; • expoziții temporare, simpozioane.

Intervenție strategică integrată 2. Activarea patrimoniului industrial emblematic al Reșiței pentru turism	
Sub-proiecte:	1. Conservarea și activarea culturală a furnalului prin amenajări exterioare și evenimente ○ Amenajare pasarela către furnal ○ Iluminat ○ Amenajări exterioare ○ Activități de elaborare studii de specialitate și documentații tehnice necesare realizării lucrărilor de intervenții (SF, PT, studii istorice, etc.) ○ Lucrări de amenajare de spații expoziționale tematice, în acord cu conceptul curatorial ○ Festival/eveniment, inclusiv acțiuni educaționale și culturale ○ Elaborarea unei strategii de interpretare a patrimoniului industrial, incluzând definirea conceptului curatorial și a narațiunii de vizitare a Furnalului, cu stabilirea mesajelor-cheie, a parcursului de vizitare și a modului de prezentare pentru diferite categorii de public. ○ Dezvoltarea sistemelor de signaletică și interpretare. ○ Derularea de programe educaționale și de mediere culturală. ○ Consolidarea capacității de management și operare a obiectivului. ○ Relaționare și schimburi de experiență cu situri similare din alte state membre UE.
	2. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere pe străzile istorice ale cartierelor muncitorești din Reșița ○ Studii și documentații ○ Modernizare și reabilitare drumuri (interconectare cu celelalte cartiere și traseele de pe dealuri). ○ Amenajare spații de parcare pentru vizitatori. ○ Iluminat public eficient energetic. ○ Semnalistică rutieră și turistică (panouri de orientare). ○ Spații verzi și mobilier urban (bănci, coșuri de gunoi, punct de odihnă). ○ Accesibilizare pentru persoane cu dizabilități (rampe, traseu tactil, semnalistică adaptată). ○ Amenajarea unei piațete/facilități de acces la furnal dinspre Strada Feroviarului.

Intervenție strategică integrată 2. Activarea patrimoniului industrial emblematic al Reșiței pentru turism		
Solicitanți:	• autorități publice locale • parteneriate între autorități publice locale	
Beneficiari și grupuri-țintă:	• autoritățile publice locale; • familii și locuitorii de pe străzile Rânduri; • arhitecți, experți, istorici ai patrimoniului industrial; • studenți arhitectură; • turiști; • elevi gimnaziu.	
Impact:	• creșterea atractivității turistice și creșterea numărului de turiști care vin în microregiune; • dezvoltarea ofertei culturale; • conservarea infrastructurii industriale.	
Aspecte privind finanțarea:	**Valoare totală**	**15.350.000 euro**
	Surse potențiale de finanțare 2021-2027	• Programul Regional Vest 2021-2027 • Programul Educație și Ocupare 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
	Surse potențiale de finanțare 2028-2034	Pilonul de management partajat
Contribuția la obiectivele generale ale strategiei:	• OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. • OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan” • OT. Realizarea de studii și documentații preliminare pentru fundamentarea investițiilor în infrastructura industrială, naturală, socială și culturală a microregiunii.	
Corelare cu pilonii strategiei:	• Pilon 1. Dezvoltare economică și competitivitate locală (ECONOMIC)	

Intervenție strategică integrată 2. Activarea patrimoniului industrial emblematic al Reșiței pentru turism	
	• Pilon 2. Coeziune socială, servicii publice și calitatea vieții (SOCIAL) • Pilon 3. Patrimoniu, cultură și identitate locală (CULTURAL) • Pilon 4. Mediu, tranziție verde și dezvoltare durabilă (MEDIU)
Analiza de impact și a efectelor multiplicatoare	Proiectul generează un impact semnificativ asupra patrimoniului, comunității și economiei locale prin salvarea și valorificarea unor repere identitare ale Reșiței – Furnalul, Cartierul Rânduri. Intervențiile de restaurare și amenajare transformă zone degradate în spații sigure, accesibile și atractive, contribuind la creșterea calității vieții și la reconectarea comunității cu propria istorie industrială. Integrarea obiectivelor în circuitul cultural și turistic al orașului sporește vizibilitatea patrimoniului și consolidează identitatea locală. Din punct de vedere economic, proiectul crește atractivitatea Reșiței ca destinație de turism cultural-industrial, stimulând consumul în HoReCa și servicii locale și generând atât locuri de muncă temporare, cât și oportunități permanente legate de vizitare, ghidaj și activități culturale. Pe termen lung, apar efecte multiplicatoare prin dezvoltarea de mici afaceri, organizarea de evenimente noi și interes crescut pentru investiții în zonele revitalizate. Proiectul contribuie la coeziunea socială, la diversificarea ofertei culturale și la poziționarea Reșiței ca oraș model în revalorizarea infrastructurii industriale.
Analiza economică și financiară (pe ciclul de viață și pe opțiuni reale)	Proiectul prezintă o viabilitate economică și financiară solidă atunci când este analizat pe întreg ciclul de viață al investițiilor. Costurile inițiale de restaurare și amenajare sunt echilibrate de beneficiile economice pe termen lung generate prin creșterea fluxului de vizitatori, revitalizarea zonelor urbane și stimularea serviciilor locale (HoReCa, ghidaj, evenimente culturale). Cheltuielile de operare și întreținere ulterioare rămân sustenabile pentru administrația locală. Analiza pe opțiuni reale arată că scenariile alternative – lipsa intervenției sau intervenții minimale – ar conduce la degradarea continuă a obiectivelor și la pierderea ireversibilă a valorii, fără beneficii economice sau sociale. Varianta selectată, cea integrată, prezintă cel mai bun raport cost-beneficiu, deoarece combină intervențiile fizice cu activități culturale și educaționale și permite utilizarea multifuncțională a obiectivelor. În plus, proiectul creează

Intervenție strategică integrată 2. Activarea patrimoniului industrial emblematic al Reșiței pentru turism	
	oportunități viitoare de extindere a circuitului cultural-industrial și de atragere de investiții private, ceea ce crește reziliența și valoarea economică a intervenției pe termen lung.
Analiza abordării integrate	Proiectul adoptă o abordare integrată prin combinarea intervențiilor fizice de restaurare și amenajare (Furnalul, Cartierul Rânduri) cu activități culturale, educaționale și de interpretare a patrimoniului, ceea ce asigură nu doar conservarea obiectivelor, ci și utilizarea lor activă de către comunitate și vizitatori. Prin această dublă componentă – hard și soft – proiectul generează atât efecte imediate asupra spațiilor urbane degradate, cât și beneficii sociale, culturale și economice pe termen lung. Integrarea celor trei repere patrimoniale într-un concept unitar permite valorizarea complementarității lor și transformarea lor într-un traseu coerent, relevant pentru identitatea orașului. Această abordare teritorială și funcțională integrată maximizează impactul investiției și asigură durabilitatea rezultatelor prin folosirea coordonată a infrastructurii și resurselor culturale și industriale locale.
Caracterul integrat al intervenției	Intervenția strategică integrată 2 are un caracter integrat deoarece abordează coordonat valorificarea Furnalului și regenerarea spațiului public și a infrastructurii de acces din zona istorică adiacentă, intervențiile fiind localizate în același areal urban. Pe de o parte, proiectul privind Furnalul creează o experiență completă de vizitare (pasarelă, iluminat, amenajări exterioare, expoziții tematice, signaletică, concept curatorial și strategie de interpretare), susținută de evenimente, programe educaționale și consolidarea capacității de operare. Pe de altă parte, modernizarea infrastructurii rutiere și a spațiilor publice (drumuri, iluminat, parcări, mobilier urban, spații verzi, accesibilizare și piațetă de acces dinspre Str. Feroviarului) asigură conectivitatea și integrarea Furnalului în structura urbană și în circuitele turistice ale Reșiței. Prin această combinație de intervenții hard și soft, intervenția urmărește nu doar punerea în valoare a unui obiectiv singular, ci regenerarea coerentă a întregii zone, astfel încât Furnalul să devină un pol turistic activ, conectat, accesibil și sustenabil, cu efecte directe asupra revitalizării economice și comunitare a cartierelor din proximitate.

12.3. Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan

Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan

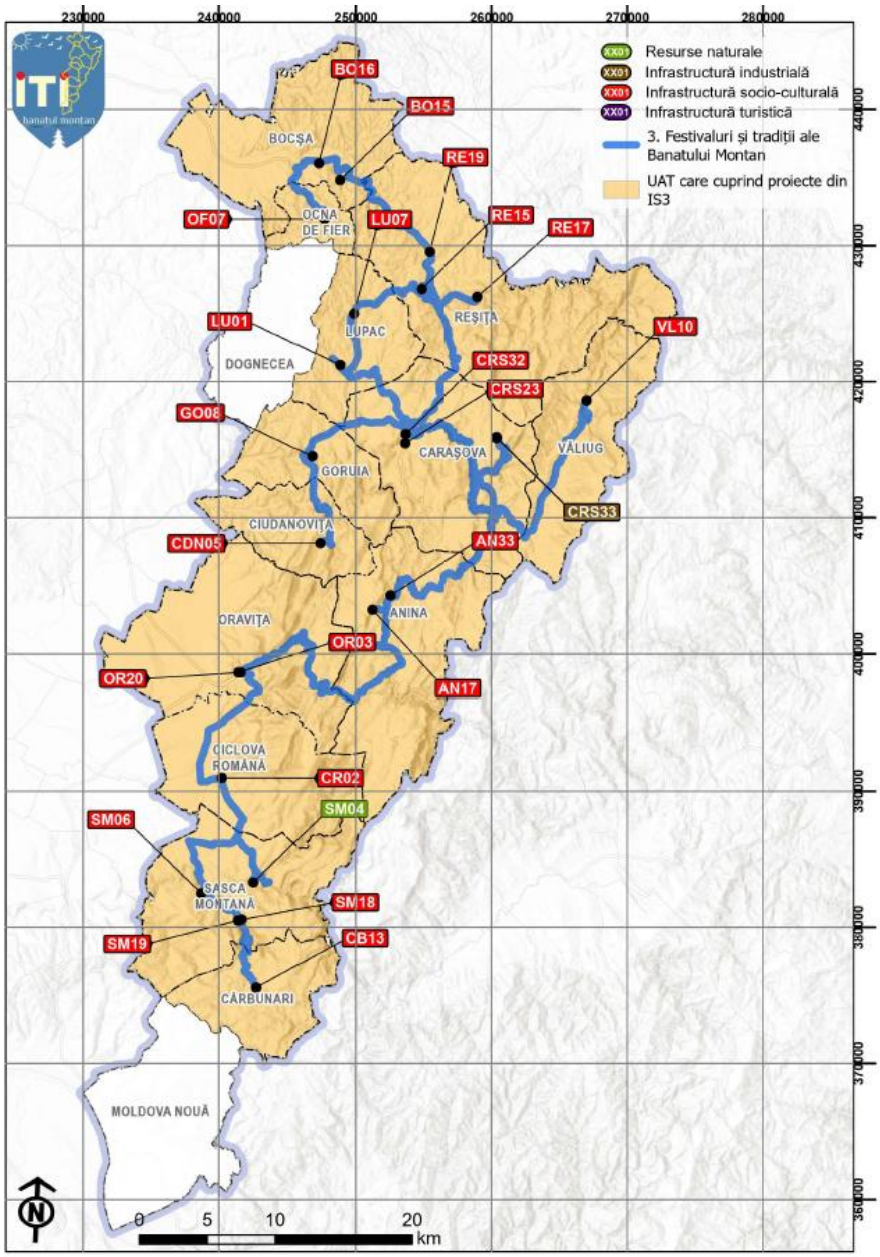

Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	
Descriere generală:	Intervenția pornește de la constatarea că la nivelul teritoriului nu există infrastructuri publice adecvate și o programare culturală coerentă, care să permită o valorificare corespunzătoare a resurselor culturale ale Banatului Montan, iar localitățile își pierd capacitatea de a atrage vizitatori și de a genera activitate economică. Ca răspuns, intervenția propune dezvoltarea unui program integrat de revitalizare civică și culturală, care combină investiții în infrastructuri publice cu funcțiuni culturale și comunitare cu o programare culturală curatoriată, desfășurată la nivel microregional. Prin structurarea unui traseu cultural regional, localitățile participante sunt transformate în noduri funcționale („stații culturale”), capabile să găzduiască evenimente, activități și experiențe culturale într-un cadru organizat și accesibil. Investițiile în spații publice, piețete și dotări tehnice creează capacitatea fizică necesară desfășurării acestor activități, în timp ce programarea culturală strategică asigură coerența ofertei și orientarea acesteia către publicul extern. Activarea coordonată a patrimoniului imaterial (tradiții, meșteșuguri, gastronomie, expresii artistice și narațiuni locale) conduce la creșterea atractivității turistice a teritoriului, la extinderea duratei de ședere și la stimularea cererii pentru servicii locale. În acest mod, intervenția generează efecte economice indirecte pentru comunități și contribuie la revitalizarea zonelor vizate. Pentru a asigura coerența și complementaritatea intervenției, sub-proiectele sunt organizate în **patru grupe tematice de conținut**, fiecare având un rol distinct în experiența turistică propusă. Prima grupă valorifică patrimoniul industrial și istoric al Banatului Montan, poziționând teritoriul ca destinație de turism cultural de nișă. A doua grupă activează multiculturalitatea, limbajele și tradițiile identitare vii, oferind experiențe autentice bazate pe comunități locale. A treia grupă dezvoltă experiențe participative legate de meșteșuguri, gastronomie și viața rurală, contribuind la diversificarea ofertei turistice. Cea de-a patra grupă include festivaluri tematice și evenimente-ancoră, cu rol de vizibilitate, atragere de public extern și consolidare a brandului teritorial.

Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	
	Această structurare permite combinarea și articularea proiectelor în experiențe turistice coerente, care pot fi parcurse de același vizitator în cadrul unei deplasări, în baza unei programări culturale integrate la nivel microregional. Complementaritatea dintre grupe creează premisele pentru extinderea duratei de ședere, pentru activarea mai multor localități și pentru distribuirea beneficiilor economice la nivel teritorial. Pentru a asigura coerența și integrarea intervenției, măsura include dezvoltarea unui mecanism de programare integrată, ca prim pas al implementării, care va include calendarizarea coordonată a evenimentelor, definirea de trasee culturale tematice și pachete turistice, precum și instrumente de promovare comună, adaptate capacității de implementare și cererii turistice. Prin această abordare, intervenția creează cadrul necesar pentru valorificarea durabilă a resurselor culturale ale Banatului Montan, transformând proiectele individuale într-un program cultural cu impact turistic și economic pe termen mediu și lung.
Obiectiv general:	Dezvoltarea capacității teritoriale de valorificare a resurselor culturale și imateriale ale Banatului Montan, prin investiții în infrastructuri publice și programare culturală strategică, cu impact asupra atractivității turistice și economiei locale.
Obiective operaționale:	1. Valorificarea activă a tradițiilor și meșteșugurilor locale prin dezvoltarea de spații dedicate și activități culturale permanente, integrate în oferta turistică a microregiunii. 2. Structurarea și coordonarea unui calendar anual de festivaluri și evenimente culturale tematice, cu rol de creștere a vizibilității și atractivității turistice a localităților participante. 3. Creșterea atractivității turistice a microregiunii prin dezvoltarea de experiențe culturale participative și integrate (ateliere, expoziții, tururi ghidate), destinate în principal publicului extern. 4. Poziționarea multiculturalității și a diversității identitare ca elemente distinctive ale ofertei

Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	
	cultural-turistice a Banatului Montan, cu rol în diferențierea și promovarea teritoriului.
Tipuri de intervenții:	**Hard (infrastructură civică și culturală:** • restaurare/modernizare clădiri industriale și/sau culturale; • amenajări exterioare: zone verzi, grădini, parcuri, spații de recreere, platforme, belvederi, trasee pietonale, iluminat, mobilier urban, împrejmuiri, alei de acces, parcări mici, zone tehnice etc.; • reabilitare drumuri de acces, parcări și semnalistică; • reconfigurări interioare: săli expoziții, centre multifuncționale, spații workshop; • dotări tehnice: multimedia, AR/VR, digitalizare; • reabilitare și valorificare capital natural (lacuri, izvoare, cascade etc.); • infrastructură pentru persoane cu dizabilități.
	Soft (programare culturală strategică): • tururi ghidate tematice; • ateliere educative și de meșteșuguri tradiționale; • evenimente culturale; • formare și perfecționare; • expoziții temporare, simpozioane; • organizarea de concursuri de idei pentru reabilitarea și reconversia obiectivelor turistice; • programe artistice; • programe educaționale pentru școli.

Sub-proiecte:	**Grupa 1: Patrimoniu industrial, istorie și memorie colectivă** - *proiecte care valorifică istoria industrială, mineritul și patrimoniul construit istoric, ca resurse turistice*
	1. **Festivalul Istoriei Industriale (Anina)**
	  ○ Organizarea unui festival al istoriei industriale
	  ○ Dotarea cu echipamente de sonorizare
	  ○ Dotarea cu proiectoare/lumini scenă
	  ○ Organizarea unor ateliere stradale pe tematică industrială

Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	
	○ Amenajarea unor spații expoziționale de fotografie industrială ○ Organizarea unor tururi ghidate către principalele puncte industriale locale **2. Organizarea Zilei Mineritului (fost eveniment emblematic al comunității locale)** ○ Reluarea evenimentului anual – Ziua Mineritului ○ Achiziționare sistem de sunet ○ Achiziționare scenă mobilă ○ Amenajare spațiu ○ Organizarea unor ateliere tematice **3. Reabilitare sit istoric - infrastructură stradală și fațade clădiri (Oravița)** ○ Reabilitare infrastructură stradală în situl istoric străzile: str. 1 Decembrie 1918, str. Simion Mangiuca (parțial), Piața Ferdinand, str. Mihai Novac, Piața Revoluției, str. Mihai Eminescu, str. Emanuil Gojdu (parțial), str. Eftimie Murgu și zone adiacente acestora ○ Organizarea de evenimente socio-culturale comunitare, de tip Street Delivery ○ Achiziționarea unei scene mobile și a unui sistem de sonorizare ○ Reabilitare fațade cladiri din sit istoric, str. 1 Decembrie 1918, str. Simion Mangiuca, Piața Ferdinand, str. Mihai Novac, Piața Revoluției, str. Mihai Eminescu, str. Emanuil Gojdu , str. Eftimie Murgu ○ Ateliere stradale (artizanale sau nu), teatru stradal **4. Zilele patrimoniului (Oravița, Bocșa, Anina, Reșița)** ○ Organizarea unui festival comunitar bazat pe elementele de patrimoniu pe mai multe zile consecutive în Oravița, Anina, Bocșa și Reșița ○ Organizarea de evenimente socio-culturate pentru promovarea patrimoniului construit (ateliere și expoziții, arte plastice, arhitectură, foto, etc, inclusiv refacerea bustului regelui Ferdinand)

Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	
	○ Organizarea de tururi ghidate către obiectivele locale de patrimoniu **5. Revitalizarea monumentului istoric „Moara Juracek”** ○ Realizarea unor studii preliminare ○ Realizarea unor lucrări de restaurare a monumentului istoric ○ Revitalizare zonă
	Grupa 2 - Multiculturalitate - *proiecte centrate pe identități culturale distincte, limbă, tradiții și transmitere intergenerațională.* **6. Reconversia unei clădiri disponibile în „Centrul Graiului Carașovenesc și al Meșteșugurilor (Carașova)** ○ Reconversia fostei școli în „Centrul Graiului Carașovenesc și al Meșteșugurilor” ○ Amenajare zonă verde din jurul școlii și crearea de spații de petrecere a timpului liber ○ Organizarea de tabere școlare ○ Organizarea de ateliere lingvistice pentru copii și tineri ○ Elaborarea unui dicționar al limbii ○ Organizarea unor ateliere de artizanat pentru adulți și copii (împletire coșuri de nuiele, broderie cămăși tradiționale, pălării, tâmplărie etc.) ○ Organizarea unor ateliere de dans tradițional ○ Cursuri de inițiere instrumente muzicale specifice zonei, de exemplu tamburică **7. Organizare festival gastronomic (Lupac)** ○ Amenajarea spațiilor (standuri pentru participanți, zone pentru public, scenă, corturi, mese) ○ Program cultural și artistic **8. Reconversia unei clădiri în „Casa multiculturalității croate” (Lupac)**

Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	
	○ Lucrări de reconversie și renovare a clădirii școlii - amenajarea etajului pentru ateliere ○ Amenajarea spațiilor interioare ○ Dotări tehnice ○ Amenajări exterioare ○ Ateliere educaționale (limbă, gastronomie, artizanat, dansuri tradiționale).
	Grupa 3: Tradiții și meșteșuguri - *proiecte care aduc în prim-plan practicile și expresiile culturale ale satului bănățean și le deschid către vizitatori, în contact direct cu locuitorii.* **9. Clădire regenerată transformată în Casa Legendelor - Muzeu Imersiv al Tradițiilor Vii (Cărbunari)** ○ Reabilitare clădire căminul cultural ○ Dotare cu echipamente ○ Organizarea unui festival al portului popular în prima duminică a lunii august ○ Ateliere pentru tineri și părinți **10. Reabilitare în vederea eficientizării energetice Cămin Cultural Ilidia, Comuna Ciclova Română, jud. Caraș-Severin (Ciclova Română)** ○ Termoizolarea clădirii (pereți exteriori, placă pe sol, învelitoare), renovarea spațiilor interioare degradate ○ Înființarea de spații pentru expoziții, workshopuri, ateliere ○ Dotarea cu echipamente ○ Revitalizarea căminului cultural prin derularea de activități de formare a tinerilor voluntari și organizarea de ateliere specifice culturii locale (meșteșuguri, tradiții și obiceiuri locale specifice) ○ Organizarea unui festival al tradițiilor locale **11. Reabilitarea unei clădiri în vederea transformării acesteia în centru cultural (Goruia)** ○ Reconversia fostei școli în spațiu pentru evenimente, workshopuri, ateliere

Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	
	meșteșugărești și tradiționale (fanfară, cor, mestesuguri, activități specifice, tradiții și obiceiuri locale specifice) ○ Amenajare spații de petrecere a timpului liber ○ Organizarea unui festival al tradițiilor locale (produse gastronomice, artizanat etc.) **12. Reabilitarea și modernizarea drumului spre Mânăstirea Nera (Sasca Montană)** ○ Reabilitarea și modernizarea drumului forestier pietruit (2 km) prin: construirea drumului și podului de acces peste Nera spre Mănăstirea Slatina Nera ○ Conservarea tradițiilor locale prin cursuri de olărit în cadrul Mănăstirii **13. Reabilitarea unei clădiri și transformarea în hub al tradițiilor locale (Sasca Montană)** ○ Lucrări de reconversie și renovare a clădirii Cămin Sasca Montana ○ Amenajarea spațiilor interioare, Cămin Sasca Montană ○ Dotări tehnice ○ Amenajări exterioare, Gradina de vară ○ Ateliere educaționale (artizanat, dansuri tradiționale) ○ Spectacole de dansuri și muzică tradițională cu ansambluri locale și invitați ○ Seară de povești și legende locale spuse de bătrâni sau de actori comunitari **14. Organizarea unui târg al meșteșugarilor + momente culturale (dansuri, muzică tradițională, povești și legende spuse de localnici) (Sasca Montană)** ○ Amenajare piață ○ Amenajarea spațiilor pentru standuri ○ Lucrări de reconversie și renovare a clădirii Scoala Bogodint ○ Ateliere interactive pentru copii și tineri (povești ilustrate, inițiere în meșteșuguri)

Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	
	○ Ansamblu Muzee (Fărșang, Biblioteca- Scoala Potoc. Concursuri tematice (ex. „cel mai frumos obiect artizanal”) ○ Reconversie Morile de apa de la Bogodint și Sasca Montana
	Grupa 4: Festivaluri tematice, evenimente-ancoră și spații pentru cultură contemporană - *proiecte care valorifică evenimentele culturale și spațiile de desfășurare ca mijloace de prezentare a creativității locale și de afirmare a Banatului Montan ca destinație culturală* **15. Organizarea festivaluri muzicale (Bocșa)** ○ Achiziționare sistem de sunet ○ Achiziționare scenă mobilă **16. Amenajarea și toaletarea vechilor drumuri gospodărești dintre sălașe (Carașova)** ○ Toaletarea vechilor drumuri care erau utilizate de către gospodari pentru a ajunge la sălașele tradiționale ○ Montarea unor indicatoare informative ○ Organizarea unui festival al sălașelor carașovene **17. Reorganizarea festivalului Ziua Liliacului (Carașova)** ○ Amenajarea zonei cu liliac pentru eveniment - scenă, spații pentru producători locali ○ Organizarea evenimentului ○ Achiziționare scenă și sistem de sunet **18. Organizarea maratonului Ciudanovița în mișcare (Ciudanovița)** ○ Organizare eveniment ○ Sonorizare și sistem de lumini **19. Reabilitarea teatrului de vară și a scărilor (Reșița)** ○ Reabilitare Teatru de Vară ○ Reabilitare scări ○ Organizare festival (implicarea școlilor în festival)

Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	
	20. Amenajarea spațiului public deschis "Dealul Mocsandra" din Sasca Romana pentru activități culturale, sportive, concerte, festivaluri, etc. ○ Achiziția unei scene mobile ○ Achiziția unor surse ecologice de iluminat ○ Achiziția unui sistem de sonorizare ○ Tiroliană, parcare, drum de acces, sistem video, container/magazie echipamente **21. Organizare festival al tradițiilor montane (Văliug)** ○ Achiziționare scenă ○ Achiziționare mobilier interior și terase ○ Achiziționare instalație de sunet ○ Organizarea unui festival al tradițiilor montane ○ Organizare ateliere tematice (clădiri istorice, acoperișuri de tablă, construcții vechi din piatră, cultura pemilor germani care erau muncitori la pădure pentru uzinele din Reșița)
	22. Programare culturală - curatorierea unui program de acțiuni civice și culturale cu impact turistic, atât în rural și mic urban, cât și în Reșița (finanțat din componenta transversală 1: Finanțarea studiilor de fundamentare și a documentațiilor tehnico-economice pentru investiții teritoriale ○ Elaborarea conceptului de program cultural-teritorial, incluzând temele anuale, publicurile țintă și tipurile de acțiuni prioritare (rural, mic urban, Reșița). ○ Curatorierea și selecția acțiunilor culturale pe baza unor criterii clare (relevanță culturală, atractivitate pentru public extern, complementaritate teritorială, impact comunitar, sustenabilitate). ○ Realizarea unui calendar anual integrat al evenimentelor și acțiunilor culturale, prin coordonare între UAT-uri, astfel încât activitățile să fie complementare și să evite suprapunerile. ○ Dezvoltarea de pachete și trasee culturale tematice, care conectează localitățile și

Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan		
	acțiunile din program (ex. industrial, multicultural, rural etc.). ○ Promovarea integrată a programului la nivel regional și național (branding comun, materiale de comunicare, campanii, platforme digitale). ○ Monitorizarea și evaluarea programului, prin indicatori comuni (număr activități, participanți, vizitatori externi, distribuție teritorială și sezonieră), cu ajustarea programării pentru edițiile viitoare.	
Solicitanți:	• autorități publice locale • parteneriate între autorități publice locale	
Beneficiari și grupuri-țintă:	• autoritățile publice locale; • comunitatea locală; • arhitecți, experți, istorici ai patrimoniului industrial; • studenți arhitectură; • persoanele aparținând minorităților etnice și comunităților tradiționale locale; • copiii și tinerii; • vârstnici; • ONG-uri; • vizitatorii și turiștii.	
Impact:	• creșterea coeziunii comunitare; • revitalizarea culturală a localităților; • consolidarea identității locale și păstrarea patrimoniului imaterial (limbă, tradiții, meșteșuguri, gastronomie); • stimularea economiei locale prin creșterea consumului de bunuri și servicii la nivel comunitar (cazare, gastronomie, artizanat, servicii recreative).	
Aspecte privind finanțarea:	**Valoare totală**	**22.480.000 euro**
	Surse potențiale de finanțare 2021-2027	• Programul Regional Vest 2021-2027 • Programul Educație și Ocupare 2021-2027 • Programul Național Strategic

Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan		
		• Programul Creștere Inteligentă și Instrumente Financiare 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
	Surse potențiale de finanțare 2028-2034	• Pilonul de management partajat
Contribuția la obiectivele generale ale strategiei:	• OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale • OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. • OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan” • OT. Realizarea de studii și documentații preliminare pentru fundamentarea investițiilor în infrastructura industrială, naturală, socială și culturală a microregiunii.	
Corelare cu pilonii strategiei:	• Pilon 1. Dezvoltare economică și competitivitate locală (ECONOMIC) • Pilon 2. Coeziune socială, servicii publice și calitatea vieții (SOCIAL) • Pilon 3. Patrimoniu, cultură și identitate locală (CULTURAL) • Pilon 4. Mediu, tranziție verde și dezvoltare durabilă (MEDIU)	
Analiza de impact și a efectelor multiplicatoare	Intervenția are un impact semnificativ asupra vitalității culturale, sociale și economice a Banatului Montan, prin activarea tradițiilor locale, valorificarea diversității etnice și revitalizarea spațiilor destinate evenimentelor culturale și comunitare. Festivalurile, atelierele, centrele culturale reconvertite și traseele tematice generează o creștere vizibilă a atractivității turistice a microregiunii, atrăgând vizitatori interesați de experiențe autentice, gastronomie, meșteșuguri și istorie locală. Reabilitarea infrastructurii culturale, reconvertirea clădirilor și regenerarea spațiilor publice stimulează participarea comunității, crește calitatea vieții și consolidează legăturile dintre localitățile implicate.	

Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	
	Din punct de vedere social, proiectul întărește identitatea locală și promovează multiculturalitatea specifică microregiunii, oferind oportunități pentru interacțiune, educație intergenerațională și transmiterea tradițiilor către tineri. Evenimentele și activitățile permanente cresc gradul de implicare comunitară și sprijină continuitatea meșteșugurilor și a obiceiurilor locale. Economic, creșterea numărului de vizitatori stimulează activitatea HoReCa, producătorii locali, meșteșugarii și furnizorii de servicii culturale. Apar noi oportunități de micro-antreprenoriat legate de gastronomie, artizanat, turism și organizare de evenimente. Investițiile în spații culturale și infrastructură generează locuri de muncă temporare, iar activitățile culturale recurente deschid perspective pentru locuri de muncă permanente sau sezoniere. Efectele multiplicatoare se manifestă prin apariția de noi inițiative culturale și turistice, extinderea calendarului de evenimente, consolidarea brandului cultural al Banatului Montan și creșterea interesului altor comunități pentru proiecte similare. Revitalizarea spațiilor și diversificarea ofertei culturale contribuie la crearea unui circuit regional coerent, care conectează localitățile prin tradiții, festivaluri și experiențe locale, amplificând atât impactul economic, cât și social pe termen lung.
Analiza economică și financiară (pe ciclul de viață și pe opțiuni reale)	Intervenția prezintă o justificare economică solidă atunci când este analizată pe întreg ciclul de viață, deoarece investițiile în clădiri culturale, spații publice, dotări tehnice și infrastructură de evenimente sunt corelate cu activități recurente care generează beneficii pe termen lung. Costurile inițiale de reabilitare, modernizare și achiziție de echipamente sunt urmate de cheltuieli de operare reduse, sustenabile pentru autoritățile locale. Creșterea fluxului de vizitatori stimulează economia locală prin creșterea cererii pentru servicii HoReCa, artizanat, servicii culturale și turism, iar activarea permanentă a spațiilor culturale reduce riscul de subutilizare și prelungește durata de viață funcțională a investițiilor. Analiza pe opțiuni reale arată că varianta integrată – care combină reabilitări, dotări culturale, evenimente, meșteșuguri, ateliere și trasee tematice – este cea mai avantajoasă atât economic, cât și social. Opțiunile alternative, precum realizarea doar a festivalurilor fără infrastructură adecvată sau, invers, doar reabilitări fizice fără activare culturală, ar genera rezultate

Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	
	limitate și ar scădea atractivitatea pe termen lung. Modelul propus maximizează randamentul investițiilor prin utilizarea multiplă a spațiilor (evenimente, expoziții, ateliere, turism), prin valorificarea resurselor culturale existente și prin crearea unui calendar constant de activități, ceea ce consolidează sustenabilitatea financiară și amplifică impactul economic în toată microregiunea.
Analiza abordării integrate	Intervenția are o abordare integrată deoarece combină investiții fizice (reabilitări, reconversii, amenajări, dotări tehnice, infrastructură de evenimente) cu activități culturale, educaționale și comunitare care valorifică tradițiile și identitatea multiculturală a Banatului Montan. Această îmbinare între acțiuni hard și soft asigură atât îmbunătățirea spațiilor culturale și turistice, cât și activarea lor continuă prin festivaluri, ateliere, tabere, tururi ghidate și programe educaționale. Proiectul integrează localități diverse, fiecare contribuind cu specificul propriu – tradiții croate, meșteșuguri locale, gastronomie, istorie industrială – într-un concept comun, care le conectează într-un circuit cultural regional. Prin această abordare teritorială și funcțională coordonată, intervențiile produc efecte coerente la scară regională, stimulează cooperarea între comunități și transformă resursele culturale în motor pentru dezvoltare durabilă.
Caracterul integrat al intervenției	Caracterul integrat al intervenției rezultă din faptul că proiectele culturale propuse sunt tratate ca parte a unui **program cultural-teritorial microregional**, nu ca inițiative izolate. Integrarea se realizează prin complementaritatea dintre investițiile „hard” (reabilitări, dotări, infrastructură pentru evenimente și spații publice) și componenta „soft” (festivaluri, ateliere, tururi ghidate, activări comunitare), astfel încât infrastructura creată să fie utilizată efectiv și sustenabil. Proiectele sunt distribuite în mai multe localități și contribuie la construirea unei oferte culturale coerente la nivelul microregiunii, cu rol în atragerea de vizitatori și activarea comunităților. Coerența teritorială este consolidată prin proiectul distinct de **programare culturală**, care va stabili calendarul integrat, va crea trasee/pachete tematice și va asigura promovarea unitară. În acest mod, intervenția generează impact atât extern (vizibilitate și fluxuri turistice), cât și intern (participare civică și coeziune comunitară), multiplicând efectele investițiilor publice în teritoriu.

12.4. Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor

Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor

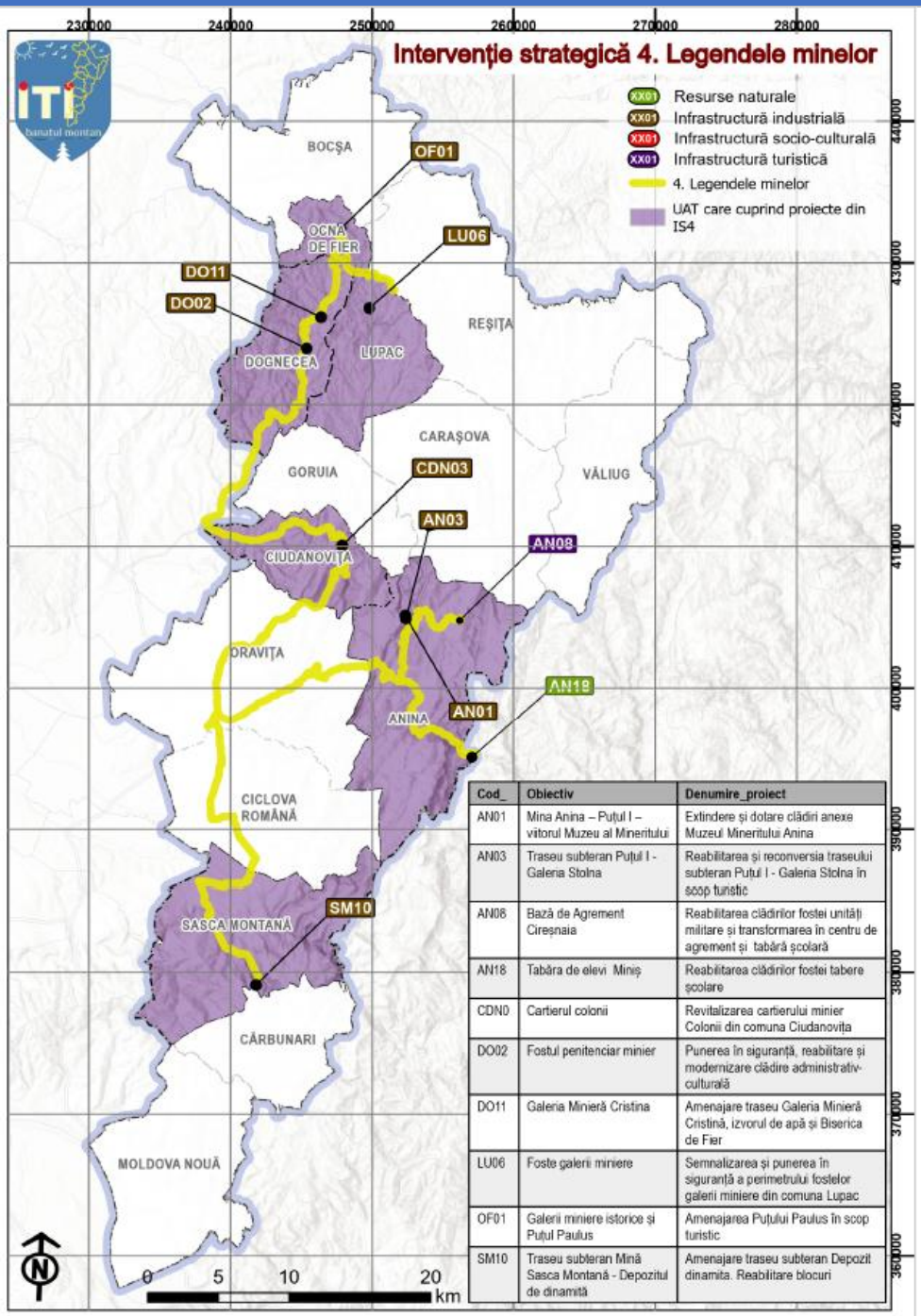

Cod_	Obiectiv	Denumire_proiect
AN01	Mina Anina – Puțul I – viitorul Muzeu al Mineritului	Extindere și dotare clădiri anexe Muzeul Mineritului Anina
AN03	Traseu subteran Puțul I - Galeria Stolna	Reabilitarea și reconversia traseului subteran Puțul I - Galeria Stolna în scop turistic
AN08	Bază de Agrement Cireșnaia	Reabilitarea clădirilor fostei unități militare și transformarea în centru de agrement și tabără școlară
AN18	Tabăra de elevi Miniș	Reabilitarea clădirilor fostei tabere școlare
CDN0	Cartierul colonii	Revitalizarea cartierului minier Colonii din comuna Ciudanovița
DO02	Fostul penitenciar minier	Punerea în siguranță, reabilitare și modernizare clădire administrativ-culturală
DO11	Galeria Minieră Cristina	Amenajare traseu Galeria Minieră Cristină, izvorul de apă și Biserica de Fier
LU06	Foste galerii miniere	Semnalizarea și punerea în siguranță a perimetrului fostelor galerii miniere din comuna Lupac
OF01	Galerii miniere istorice și Puțul Paulus	Amenajarea Puțului Paulus în scop turistic
SM10	Traseu subteran Mină Sasca Montană - Depozitul de dinamită	Amenajare traseu subteran Depozit dinamita. Reabilitare blocuri

Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor	
Descriere generală:	Banatul Montan păstrează una dintre cele mai bogate tradiții miniere din Europa de Sud-Est. Din secolul al XVIII-lea, minele de cărbune, uraniu, cupru și alte resurse au modelat nu doar economia microregiunii, ci și viața comunităților locale, determinând apariția unor așezări, a infrastructurii și a unei culturi specifice muncitorilor minieri. Intervenția „Legendele minelor" își propune să recupereze această moștenire și să o transforme într-o experiență turistică și educativă unică. Fiecare localitate implicată aduce o piesă din puzzle-ul trecutului minier: galerii și puțuri abandonate, instalații tehnice emblematice, spații de memorie precum foste pușcării sau clădiri industriale, dar și povești transmise din generație în generație de familiile minerilor. Astfel, intervenția devine o punte între trecut și viitor: păstrează vie identitatea minieră a Banatului Montan și o transformă într-un motor al turismului cultural și educațional.
Obiectiv general:	Valorificarea infrastructurii miniere a Banatului Montan prin conservarea, reconversia și integrarea obiectivelor miniere într-un traseu cultural-turistic, care să transmită identitatea locală și să contribuie la dezvoltarea economică și socială a comunităților.
Obiective operaționale:	1. Reabilitarea și punerea în valoare a obiectivelor miniere emblematice. 2. Crearea unor experiențe turistice și educaționale inovative. 3. Promovarea tradițiilor și memoriei comunităților miniere.
Tipuri de intervenții:	**Hard:** • restaurare/modernizare clădiri de industriale și/ sau culturale; • amenajări exterioare: zone verzi, grădini, parcuri, spații de recreere, platforme, belvederi, trasee pietonale, iluminat, mobilier urban, împrejmuiri, alei de acces, zone tehnice etc.; • reabilitare drumuri de acces, parcări și semnalistică; • reconfigurări interioare: săli expoziții, centre multifuncționale, spații workshop; • dotări tehnice: multimedia, AR/VR, digitalizare patrimoniu; • infrastructură pentru persoane cu dizabilități.
	Soft: • tururi ghidate tematice; • expoziții temporare, simpozioane; • organizarea de concursuri de idei pentru reabilitarea și reconversia obiectivelor de patrimoniu; • tabere;

Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor	
	• programe educaționale pentru școli.
Sub-proiecte:	**1. Extindere și dotare clădiri anexe ale Muzeului Mineritului Anina (Anina)** ○ Dotarea muzeului cu obiecte vechi din domeniu ○ Reabilitarea clădirilor anexe care nu au putut fi amenajate, nefiind monumente
	2. Reabilitarea și reconversia traseului subteran Puțul I - Galeria Stolna în scop turistic (Anina) ○ Restaurarea și consolidarea structurii (lift, scări, pereți) ○ Lucrări de siguranță și iluminat ○ Amenajarea accesului și evacuării apelor ○ Modernizarea intrării și crearea unei parcări pentru turiști
	3. Reabilitarea clădirilor fostei unități militare și transformarea în Centru de agrement și tabără școlară - Bază de Agrement Cireșnaia (Anina) ○ Reabilitarea clădirilor - pavilionul armatei ○ Creșterea capacității de cazare ○ Reconversia în tabără școlară ○ Organizarea unor tabere școlare cu tematică locală – istoria industrială/istoria mineritului în Banatul Montan
	4. Revitalizarea cartierului minier Colonii (Ciudanovița) ○ Reabilitare alei blocuri ○ Reabilitare blocuri - doar fațade, învelitoare, elemente de arhitectură ○ Amenajare trotuare și reparare drum pietruit ○ Amenajare spații parter pentru antreprenori și producători locali
	5. Punerea în siguranță, reabilitare și modernizare clădire administrativ-culturală - Fostul Penitenciar Minier (Dognecea) ○ Lucrări de consolidare ○ Instalarea de sistem de iluminat decorativ ○ Amenajare de spații culturale cu tema penitenciarului minier și centru de voluntariat cu spatii de cazare de grup ○ Dotarea cu echipamente pentru realitate augmentată pentru a reda atmosfera industrială locală
	6. Amenajare traseu Galeria Miniere Cristina, izvorul de apă și Biserica de Fier (Dognecea)

Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor	
	○ Marcarea perimetrului prin instalarea unor panouri informative ○ Marcarea traseului pornind din centrul localității ○ Iluminat decorativ dinamic și sisteme de supraveghere ○ Marcare izvor de apă perenă ○ Marcare Biserica de Lemn 1700 ○ Modernizare drum (3,8 km) ○ Realitate augmentată, pentru imersiune in experiența istorica industrială, cu puncte Wi-Fi de conectivitate la obiective ○ Pădurea fermecată – poziționarea obiectelor de artă produse prin voluntariat, workshop-uri și tabere de vară în Dognecea
	7. Semnalizarea și punerea în siguranță a perimetrului fostelor galerii miniere (Lupac) ○ Împrejmuire și semnalizare a perimetrului ○ Panouri tematice cu fotografii istorice, planuri, povești ale minerilor
	8. Amenajarea Puțului Paulus în scop turistic (Ocna de Fier) ○ Amenajare drum până la intrarea în puț ○ Instalarea unor panouri informative și indicatoare turistice de la drumul comunal principal și până la puț ○ Amenajarea puțului (punerea în siguranță, asigurarea iluminatului etc.) ○ Dotarea cu echipamente pentru realitate augmentată pentru a reda atmosfera muncii miniere care se desfășura în zonă
	9. Amenajare traseu subteran Depozit dinamita. Reabilitare blocuri (Sasca Montană) ○ Amenajare drum de acces și parcare ○ Restaurare și amenajarea Structurii (traverse șină, vagoneți personal intrare Mină, minilocomotiva, lucrări siguranță și Iluminat, amenajarea intrării și căii de acces, crearea unei parcări) ○ Reabilitare blocuri, anvelopare fațade, renovare acoperiș și subsol
	10. Reabilitarea clădirilor fostei tabere școlare ○ Reabilitarea clădirilor și a dependințelor ○ Autorizarea ca tabără școlară ○ Organizarea unor serii de tabere școlare cu tematică locală – istoria industrială/istoria mineritului în Banatul Montan
Solicitanți:	• autorități publice locale

Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor		
	• parteneriate între autorități publice locale	
Beneficiari și grupuri-țintă:	• autoritățile publice locale; • ONG-uri; • familii; • arhitecți, experți, istorici ai patrimoniului industrial; • studenți arhitectură; • elevi gimnaziu.	
Impact:	• patrimoniu minier reabilitat și reconvertit; • traseu turistic integrat al minelor; • creșterea numărului de turiști; • diversificarea ofertei turistice locale.	
Aspecte privind finanțarea:	**Valoare totală**	**21.545.000 euro**
	Surse potențiale de finanțare 2021-2027	• Programul Regional Vest 2021-2027 • Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027 • Programul Educație și Ocupare 2021-2027 • Programul Național Strategic • Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
	Surse potențiale de finanțare 2028-2034	• Pilonul de management partajat
Contribuția la obiectivele generale ale strategiei:	• OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. • OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan” • OT. Realizarea de studii și documentații preliminare pentru fundamentarea investițiilor în infrastructura industrială, naturală, socială și culturală a microregiunii.	

Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor	
Corelare cu pilonii strategiei:	• Pilon 1. Dezvoltare economică și competitivitate locală (ECONOMIC) • Pilon 2. Coeziune socială, servicii publice și calitatea vieții (SOCIAL) • Pilon 3. Patrimoniu, cultură și identitate locală (CULTURAL) • Pilon 4. Mediu, tranziție verde și dezvoltare durabilă (MEDIU)
Analiza de impact și a efectelor multiplicatoare	Intervenția „Legendele minelor" generează un impact major asupra dezvoltării culturale, turistice și comunitare a Banatului Montan, prin recuperarea și activarea unor spații și obiective miniere care au definit istoria și identitatea zonei. Reabilitarea galeriilor, a puțurilor, a clădirilor tehnice, a fostelor unități militare sau a penitenciarului minier transformă zone degradate în spații sigure, accesibile și atractive, deschise vizitării, educației și evenimentelor tematice. Experiențele turistice create – tururi subterane, instalații multimedia, AR/VR, centre tematice, trasee interpretative, tabere – aduc o nouă funcționalitate acestor repere industriale, făcând trecutul minier inteligibil și interesant pentru publicul larg. La nivel social, proiectul întărește identitatea locală, oferă un context pentru transmiterea poveștilor și memoriei comunităților miniere și creează oportunități educaționale pentru copii și tineri. Revalorizarea cartierelor miniere, amenajarea spațiilor publice și crearea unor centre pentru tabere, voluntariat și activități culturale cresc calitatea vieții și implicarea comunității în revitalizarea zonei. Impactul economic se manifestă prin creșterea fluxului turistic și stimularea cheltuielilor în servicii locale – cazare, gastronomie, transport, evenimente. Reabilitarea infrastructurii culturale și turistice generează locuri de muncă temporare, iar funcționarea centrelor și traseelor tematice creează oportunități permanente în activități turistice, ghidaj, producție locală și micro-antreprenoriat. Efectele multiplicatoare apar prin diversificarea ofertei turistice a microregiunii, apariția de afaceri complementare (suveniruri, mici servicii, evenimente tematice), creșterea vizibilității Banatului Montan ca destinație de turism industrial și întărirea cooperării între localități printr-un traseu comun dedicat istoriei mineritului. Pe termen lung, proiectul creează premise pentru noi investiții, extinderea circuitelor tematice și dezvoltarea unui brand regional legat de cultura minieră.

Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor	
Analiza economică și financiară (pe ciclul de viață și pe opțiuni reale)	Intervenția prezintă o justificare economică solidă atunci când este analizată pe întreg ciclul de viață, deoarece costurile inițiale de reabilitare, punere în siguranță și amenajare a obiectivelor miniere sunt asociate cu beneficii durabile, generate prin activități turistice, educaționale și comunitare. Cheltuielile de operare ulterioare sunt moderate, deoarece lucrările de restaurare și consolidare reduc necesarul de întreținere pe termen lung. Impactul economic indirect (creșterea numărului de vizitatori, creșterea consumului în sectorul în HoReCa, activarea serviciilor locale etc.) amplifică rentabilitatea investiției pentru comunitățile implicate. Analiza pe opțiuni reale arată că varianta integrată, care combină restaurarea obiectivelor miniere cu crearea de experiențe turistice moderne și spații educaționale, este cea mai eficientă din punct de vedere economic. Scenariile alternative precum păstrarea obiectivelor în stadiul actual sau intervenții minimale fără componentă turistică, ar duce la degradare continuă, la creșterea costurilor viitoare de reparații și la pierderea potențialului economic al zonei. Investițiile propuse sunt flexibile, permit utilizarea multiplă a spațiilor (turism, educație, voluntariat, evenimente) și creează oportunități de extindere ulterioară a circuitelor miniere, ceea ce crește valoarea economică și sustenabilitatea intervenției pe termen lung.
Analiza abordării integrate	Intervenția este una integrată deoarece combină acțiuni fizice de restaurare, punere în siguranță și amenajare a obiectivelor miniere cu activități turistice, educaționale și comunitare care dau viață acestor spații și le transformă în resurse active pentru dezvoltarea locală. Componenta hard — reabilitarea galeriilor, a puțurilor, a clădirilor tehnice, a cartierelor miniere și a infrastructurii de acces — este completată de o componentă soft formată din tururi tematice, programe educaționale, tabere, expoziții și activități interpretative care transmit istoria meritului într-un mod accesibil și atractiv. Integrarea mai multor localități într-un traseu comun al memoriei miniere creează o viziune unitară la nivel regional și valorifică complementaritatea obiectivelor: spre exemplu, Anina aduce experiența subterană, Ciudanovița cartierul minier, Dognecea spațiile istorice, Lupac siturile tehnice, iar Ocna de Fier puțurile și instalațiile tradiționale. În acest fel, proiectul conectează infrastructura reabilitată cu activități culturale, turistice și educative, generând o ofertă coerentă și diversificată. Prin această abordare teritorială și funcțională coordonată, intervenția maximizează impactul, stimulează colaborarea între comunități și

Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor	
	transformă moștenirea minieră într-un motor de dezvoltare durabilă și identitară pentru întregul Banat Montan.
Caracterul integrat al intervenției	Caracterul integrat al intervenției rezultă din faptul că proiectele propuse construiesc o rețea coerentă de obiective și trasee legate de istoria mineritului, distribuită în mai multe localități (Anina, Ciudanovița, Dognecea, Lupac, Ocna de Fier, Sasca Montană), care funcționează complementar și activează fluxuri interne la nivel microregional. Intervențiile combină recuperarea și punerea în siguranță a patrimoniului industrial subteran (puțuri, galerii, trasee miniere), cu amenajări pentru acces și orientare (drumuri, parcări, iluminat, semnalistică) și cu instrumente moderne de interpretare (panouri tematice, realitate augmentată, conectivitate Wi-Fi), transformând obiectivele în experiențe vizitabile și atractive. Prin taberele școlare tematice și funcțiunile comunitare (cazare de grup, voluntariat, activări), intervenția generează fluxuri sociale de educație și participare între localități și contribuie la transmiterea memoriei colective către tineri. În același timp, proiectele activează fluxuri economice prin atragerea vizitatorilor și prin crearea de oportunități pentru antreprenoriat local (spații la parter pentru producători/servicii), susținând diversificarea economică a comunităților miniere în tranziție. Complementar, intervenția contribuie la reducerea riscurilor și la gestionarea responsabilă a accesului în zone sensibile (siguranță, semnalizare, controlul vizitării), consolidând o valorificare durabilă a resurselor teritoriale.

12.5. Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului

Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului

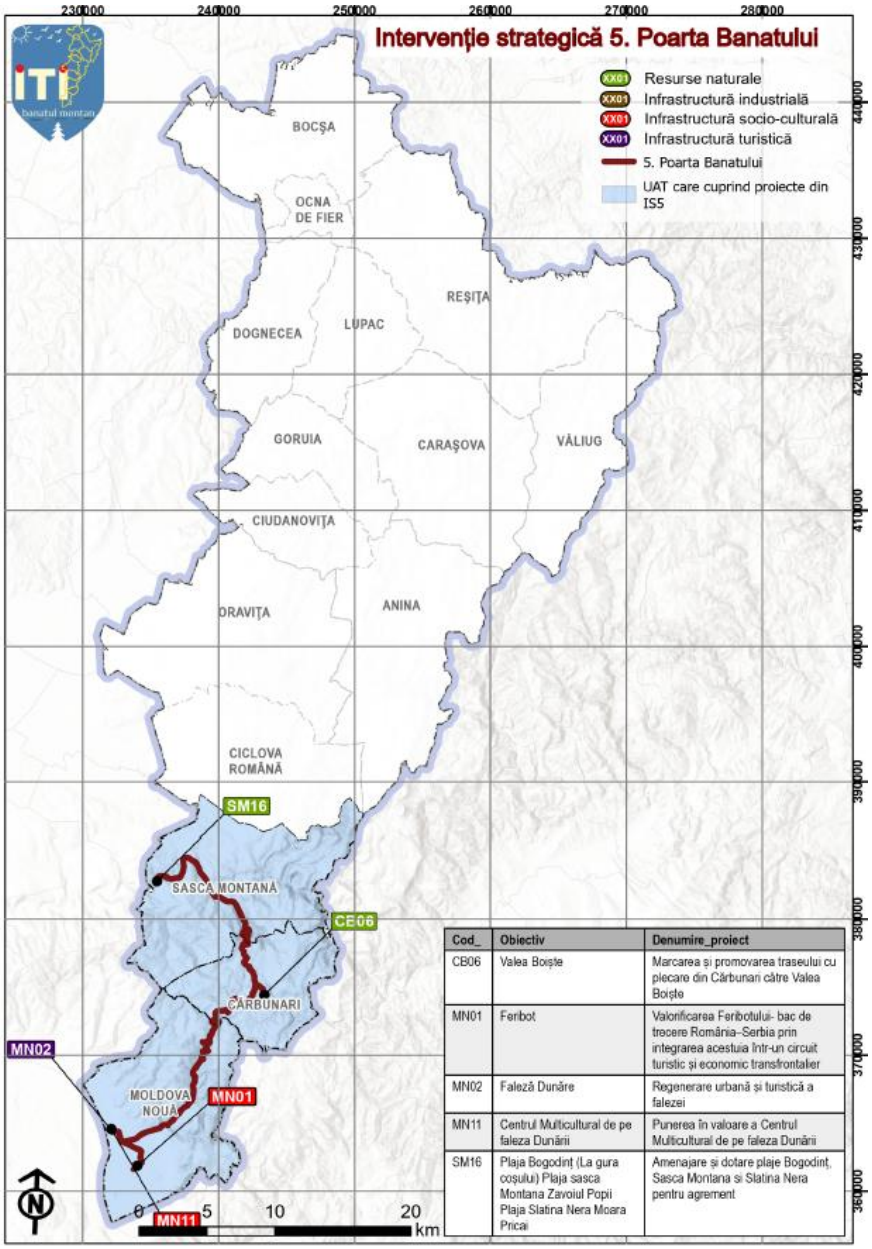

Cod_	Obiectiv	Denumire_proiect
CB06	Valea Boiște	Marcarea și promovarea traseului cu plecare din Cărbunari către Valea Boiște
MN01	Feribot	Valorificarea Feribotului- bac de trecere România-Serbia prin integrarea acestuia într-un circuit turistic și economic transfrontalier
MN02	Faleză Dunăre	Regenerare urbană și turistică a falezei
MN11	Centrul Multicultural de pe faleza Dunării	Punerea în valoare a Centrul Multicultural de pe faleza Dunării
SM16	Plaja Bogodinț (La gura coșului) Plaja sasca Montana Zavoiul Popii Plaja Slatina Nera Moara Pricai	Amenajare și dotare plaje Bogodinț, Sasca Montana si Slatina Nera pentru agrement

Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului	
Descriere generală:	Intervenția „Poarta Banatului” urmărește transformarea Clisurii Dunării și a zonelor naturale adiacente într-un pol turistic coerent, accesibil și atractiv, prin investiții integrate în infrastructura de vizitare, mobilitate, agrement și valorificare a resurselor naturale și culturale. Intervențiile vizează atât crearea unor facilități moderne pentru turiști, cât și regenerarea peisajului urban și natural, conectarea localităților și promovarea identității multiculturale a zonei. Prin sub-proiectele propuse, intervenția contribuie la diversificarea experiențelor turistice (de la trasee de natură și agrement, la turism cultural, nautic și transfrontalier) și la creșterea atractivității economice și sociale a localităților.
Obiectiv general:	Crearea unui sistem integrat de infrastructuri turistice, recreative și culturale care să valorifice potențialul natural și urban al microregiunii, să îmbunătățească accesibilitatea și calitatea experienței de vizitare și să contribuie la dezvoltarea economică și socială a comunităților locale.
Obiective operaționale:	1. Modernizarea infrastructurii turistice și de mobilitate pe Dunăre, pentru a facilita accesul și circulația între localități și pentru a diversifica oferta de vizitare. 2. Regenerarea și amenajarea zonelor de vizitare și recreere, pentru a crește atractivitatea urbană și experiența turiștilor. 3. Dezvoltarea și promovarea resurselor culturale locale, prin activarea spațiilor culturale și organizarea de evenimente reprezentative.
Tipuri de intervenții:	**Hard:** • restaurare/modernizare clădiri de industriale și culturale; • amenajări exterioare: platforme, belvederi, trasee, iluminat, mobilier urban; • reabilitare drumuri de acces, parcări și semnalistică; • dezvoltarea infrastructurii verzi pentru mobilitate fluvială • modernizarea infrastructurii de transport și navigație; • amenajarea și dotarea plajelor și a zonelor de agrement (șezlonguri, umbrelute, pergole, cabine de schimb, dușuri, toalete automate, zone de picnic, locuri de joacă).

Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului	
	• amenajarea și modernizarea infrastructurii riverane: căi de acces, faleze, porturi, pontoane, utilități și spații publice funcționale; • reconfigurări interioare: săli expoziții, centre multifuncționale, spații workshop; • infrastructură pentru persoane cu dizabilități.
	Soft: • ateliere educative și de meșteșuguri tradiționale; • evenimente culturale; • tabere; • tururi ghidate/tururi ghidate cu bicicleta • ateliere STEAM pt copii • expoziții temporare, simpozioane.
Sub-proiecte:	**1. Marcarea și promovarea traseului cu plecare din Cărbunari către Valea Boiște (Cărbunari)** ○ Marcarea traseului turistic de la marginea comunei pe Valea Boiște la 3 izvoare ○ Realizarea unor puncte de repaos pe traseu ○ Reabilitare/pietruire drum (3 km)
	2. Valorificarea Feribotului- bac de trecere România-Serbia prin integrarea acestuia într-un circuit turistic și economic transfrontalier (Moldova Nouă) ○ Dotarea cu panouri solare a bacului și stație de încărcare electrică a pontonului de acostare ○ Achiziție de bărci electrice pentru transport public între localitățile riverane Dunării și pentru turism ○ Stații de încărcare electrică la malurile Dunării ○ Marine în fiecare localitate dotate cu stații de încărcare, iluminat, parcare, mici spații comerciale
	3. Regenerare urbană și turistică a falezei (Moldova Nouă) ○ Faleze-promenadă moderne, spații de recreere, piste pentru pietoni și biciclişti, iluminate și cu spații de recreere, mici spații comerciale ○ Porturi turistice și marine pentru atragerea proprietarilor de ambarcațiuni ○ Artă urbană participativă – picturi murale cu teme locale realizate de artiști și elevi

Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului		
	4. **Punerea în valoare a Centrul Multicultural de pe faleza Dunării** ○ Dotare cu elementele specifice pentru inițializarea muzeului tradițiilor din Clisură – românești, cehe, rome și sârbești ○ Promovarea prin organizarea unor evenimente precum Zilele Culturii Sârbe în cadrul centrului și Zilele Culturii (15-16 octombrie)	
	5. **Amenajare și dotare plaje Bogodinț, Sasca Montană și Slatina Nera pentru agrement** ○ Amenajarea plajei ○ Amenajare drum acces rutier și pietonal ○ Șezlonguri, umbreluțe, pergole, cabine de schimb, dușuri, toalete ecologice/automatizate ○ Zone de picnic cu mese, bănci, grătare ○ Loc de joacă pentru copii	
Solicitanți:	• autorități publice locale • parteneriate între autorități publice locale	
Beneficiari și grupuri-țintă:	• ONG-uri; • locuitorii UAT-urilor implicate; • autoritățile publice locale; • turiștii români și străini; • comunitățile multiculturale din zonă; • familiile; • turiștii pasionați de natură și cultură; • tinerii.	
Impact:	• infrastructură reabilitată și valorificată; • accesibilitate și conectivitate crescută; • revitalizarea identității multiculturale; • dezvoltare economică locală; • creșterea calității vieții locuitorilor prin acces la spații publice moderne și activități culturale.	
Aspecte privind finanțarea:	**Valoare totală**	**7.200.000 euro**
	Surse potențiale de finanțare 2021-2027	• Programul Regional Vest 2021-2027 • Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027

Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului		
		• Programul Educație și Ocupare 2021-2027 • Programul Național Strategic • Programul Creștere Inteligentă și Instrumente Financiare 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
	Surse potențiale de finanțare 2028-2034	• Pilonul de management partajat
Contribuția la obiectivele generale ale strategiei:	• OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. • OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale • OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan” • OT. Realizarea de studii și documentații preliminare pentru fundamentarea investițiilor în infrastructura industrială, naturală, socială și culturală a microregiunii.	
Corelare cu pilonii strategiei:	• Pilon 1. Dezvoltare economică și competitivitate locală (ECONOMIC) • Pilon 2. Coeziune socială, servicii publice și calitatea vieții (SOCIAL) • Pilon 3. Patrimoniu, cultură și identitate locală (CULTURAL) • Pilon 4. Mediu, tranziție verde și dezvoltare durabilă (MEDIU)	
Analiza de impact și a efectelor multiplicatoare	Implementarea măsurii generează un impact direct asupra dezvoltării turistice, sociale și economice a microregiunii, prin îmbunătățirea infrastructurii de vizitare, creșterea accesibilității și diversificarea facilităților de agrement. Investițiile hard conduc la creșterea calității experienței turistice, la extinderea duratei de vizitare și la atragerea unui număr mai mare de vizitatori, ceea ce stimulează consumul local și dezvoltarea activităților economice conexe.	

Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului	
	Efectele multiplicatoare sunt vizibile prin activarea lanțului economic local: servicii turistice, comercianți, mici producători și operatori culturali beneficiază de creșterea fluxurilor de vizitatori. Acțiunile soft amplifică acest impact prin promovarea integrată a zonei, creșterea vizibilității și consolidarea identității locale, generând o cerere mai mare pentru produse și servicii locale. Pe termen lung, măsura contribuie la formarea unei destinații turistice coerente și competitive, stimulează investițiile private și îmbunătățește calitatea vieții comunităților locale prin regenerarea spațiilor publice și facilităților de recreere. În ansamblu, investițiile produc un efect cumulativ pozitiv asupra atractivității teritoriale și a dezvoltării socio-economice durabile.
Analiza economică și financiară (pe ciclul de viață și pe opțiuni reale)	Măsura include investiții cu costuri inițiale moderate și costuri de operare și întreținere reduse sau medii (trasee turistice, puncte de repaus, plaje, spații urbane modernizate, dotări culturale, facilități pentru transport verde). Pe durata de viață a investițiilor, beneficiile economice sunt considerabil mai mari decât costurile, datorită creșterii fluxurilor turistice, extinderii consumului local, stimulării micilor afaceri și îmbunătățirii atractivității zonei. Analiza opțiunilor reale indică faptul că variantele propuse – trasee marcate, zone de agrement, mobilitate electrică, regenerare urbană și activități culturale – sunt cele mai eficiente în raport cost-beneficiu, comparativ cu alternativele mai costisitoare sau mai puțin integrate. Pe termen lung, investițiile sunt sustenabile financiar, deoarece costurile de întreținere sunt predictibile, iar impactul economic local se multiplică în servicii, comerț, cultură și turism.
Analiza abordării integrate	Măsura propune o abordare integrată prin combinarea investițiilor hard cu intervenții soft, asigurând atât dezvoltarea fizică a teritoriului, cât și animarea și valorificarea socială și economică a acestuia. Această combinație permite nu doar crearea infrastructurii necesare, ci și utilizarea sa efectivă, vizibilă și durabilă în timp. Abordarea este integrată și prin faptul că măsura include domenii diferite, precum turism, agrement, mobilitate, cultură și regenerare urbană, care sunt tratate ca elemente interdependente ale aceleiași destinații. Intervențiile fizice îmbunătățesc accesul și experiența vizitatorilor, iar acțiunile soft cresc vizibilitatea, implicarea comunităților și atractivitatea economică.

Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului	
	Totodată, măsura are un caracter teritorial integrat, având impact asupra mai multor localități contribuind la crearea unei rețele turistice și culturale la nivelul întregii microregiuni.
Caracterul integrat al intervenției	Intervenția are caracter integrat deoarece conectează proiecte de mobilitate, agrement și valorificare a Dunării într-un circuit coerent la nivel microregional. Modernizarea feribotului și dezvoltarea transportului electric pe apă (bărci electrice, stații de încărcare, marine) generează fluxuri de mobilitate și turism între localitățile riverane și deschide oportunități economice transfrontaliere România–Serbia. Regenerarea falezei și activarea centrului multicultural din Moldova Nouă creează noduri turistice și culturale care atrag vizitatori și susțin evenimente. Complementar, amenajarea plajelor și marcarea traseelor turistice distribuie vizitatorii în teritoriu și diversifică experiențele. În ansamblu, măsura contribuie la dezvoltarea unei oferte integrate de turism și recreere, cu accent pe mobilitate verde și utilizare sustenabilă a resurselor naturale.

12.6. Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine

Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine	
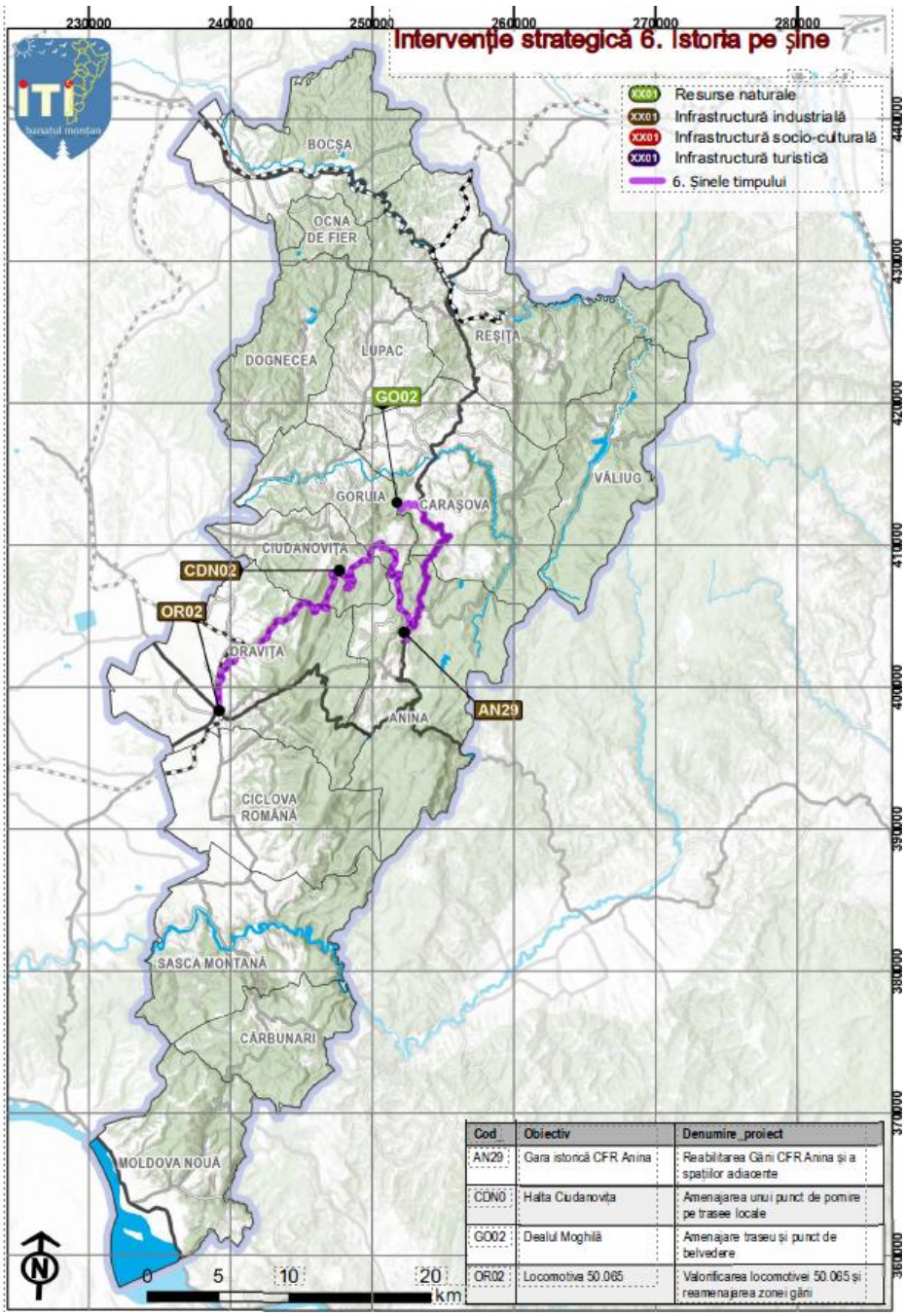	
Descriere generală:	Intervenția strategică integrată „Istoria pe șine” valorifică potențialul turistic și cultural al Semeringului Bănățean, cea mai

Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine	
	veche cale ferată montană din România. Intervențiile se concentrează pe spațiile adiacente traseului – gări, halte și zone de acces – care pot fi reabilitate și transformate în puncte de primire, interpretare și promovare a patrimoniului. Scopul intervenției este de a transforma Semeringul într-un traseu cultural-turistic integrat, în care experiența călătoriei cu trenul este completată de amenajări locale, evenimente și activități care pun în valoare atât patrimoniul industrial și feroviar, cât și resursele naturale și tradițiile comunităților. Pentru ca aceste intervenții să poată fi implementate în mod coerent, este necesară clarificarea și consolidarea cadrului de administrare a infrastructurii feroviare vizate. O etapă prealabilă esențială o reprezintă demersurile prin care UAT-urile interesate, fie individual, fie printr-o inițiativă comună coordonată, pot prelua în administrare segmentele, clădirile și spațiile adiacente căii ferate care fac obiectul investițiilor propuse. Această preluare este crucială pentru a permite realizarea lucrărilor de restaurare, amenajare și reconversie, pentru a asigura o gestionare unitară a intervențiilor și pentru a garanta durabilitatea proiectului pe termen lung.
Obiectiv general:	Valorificarea potențialului cultural și turistic al Semeringului Bănățean prin reabilitarea și revitalizarea spațiilor adiacente gărilor, creând un traseu integrat.
Obiective operaționale:	1. Amenajarea și valorificarea spațiilor adiacente traseului feroviar, pentru a îmbunătăți accesul, vizitarea și funcționalitatea punctelor de oprire de-a lungul Semeringului Bănățean. 2. Dezvoltarea unor experiențe turistice și culturale integrate, care să pună în valoare istoria, peisajul și identitatea locală a Semeringului Bănățean.
Tipuri de intervenții:	**Hard:** • restaurare/modernizare clădiri industriale; • amenajări exterioare: platforme, belvederi, trasee, iluminat, mobilier urban; • reabilitare drumuri de acces, parcări și semnalistică; • reconfigurări interioare: săli expoziții, centre multifuncționale, spații workshop; • infrastructură pentru persoane cu dizabilități.
	Soft:

Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine	
	• evenimente culturale; • activități educaționale; • acțiuni de activare, instalații culturale, turui ghidate, activități de explorare urbană, școli de vară, lansări de carte, simpozioane; • expoziții temporare.
Sub-proiecte:	**1. Reabilitarea Gării CFR Anina și a spațiilor adiacente (Anina)** ○ Reparații la clădirea monument istoric Gara Anina ○ Amenajarea parcării și a zonei de acces ○ Construirea unei locații destinate primirii turiștilor – spații servicii
	2. Amenajarea unui punct de pornire pe trasee locale (Ciudanovița) ○ Amenajarea unui punct de pornire pe trasee locale ○ Instalarea unor panouri informative
	3. Amenajare traseu și punct de belvedere pe Dealul Moghilă (Goruia) ○ Instalarea unor panouri informative ○ Amenajarea unui punct de belvedere
	4. Valorificarea locomotivei 50.065 și reamenajarea zonei gării (Oravița) ○ Reparare Locomotivă 50.065 ○ Amenajare spațiu expozițional și recreativ în jurul locomotivei ○ Desființarea halei metalice care funcționează în prezent piața agroalimentară și amenajarea locației într-un spațiu public urban cu zone verzi integrate ○ Organizarea de evenimente ○ Lucrări de amenajare a zonei de primire a Gării (Fostul depozit de mărfuri, Scara spre piață, Platformă terasă) ○ Lucrări de amenajare a zonei comerciale a Gării Oravița (Curte 1, Curte II, Scara, Terasă-colț)
	5. Amenajarea unui spațiu de arhivare, documentare și interpretare a fondului industrial mobil (Muzeul UCMR Reșița)

Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine	
	○ Reabilitarea clădirii și adaptarea acesteia pentru funcțiuni de arhivare, documentare și expunere controlată. ○ Inventarierea, conservarea și organizarea fondului industrial mobil (documentație tehnică, machete, aparatură, obiecte), inclusiv a elementelor stocate în alte locații. ○ Crearea unui registru digital al colecțiilor și documentațiilor industriale, ca instrument de cercetare, educație și planificare strategică. ○ Amenajarea unor spații de interpretare și prezentare de dimensiuni reduse, cu rol demonstrativ și educațional. ○ Amenajarea de zone educaționale dedicate elevilor, studenților și publicului interesat. ○ Dotarea cu echipamente digitale (VR/AR) utilizate pentru interpretare și prezentare, inclusiv pentru simularea unor instalații sau procese industriale care nu pot fi vizitate direct. Investiția vizează reabilitarea clădirii cunoscute în discursul public drept „Muzeul UCMR” și funcționalizarea acesteia ca spațiu de arhivare, documentare și interpretare a fondului industrial mobil al Reșiței. Rolul acestei investiții este unul preparator și structurant, creând condițiile necesare pentru gestionarea coerentă a colecțiilor, documentațiilor și artefactelor industriale existente, în vederea valorificării lor educaționale și culturale. Această intervenție este concepută ca etapă intermediară, care oferă infrastructura de bază necesară pentru fundamentarea unei investiții viitoare într-un Muzeu de Științe și Industrie, capabil să susțină fluxuri ridicate de vizitatori și funcțiuni complexe.
Solicitanți:	• autorități publice locale • parteneriate între autorități publice locale
Beneficiari și grupuri-țintă:	• autoritățile publice locale; • comunitățile locale din UAT-urile implicate; • turiștii români și străini; • comunitățile multiculturale din zonă; • familiile; • tinerii;

Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine		
	• ONG-uri.	
Impact:	• creșterea atractivității turistice a traseului Semeringului Bănățean ca element unic de patrimoniu cultural și tehnic; • reabilitarea și valorificarea unor spații conexe (halte, gări, zone de acces) integrate într-un circuit turistic modern; • creșterea numărului de vizitatori și a duratei de ședere în zonă.	
Aspecte privind finanțarea:	**Valoare totală**	**6.830.000 euro**
	Surse potențiale de finanțare 2021-2027	• Programul Regional Vest 2021-2027 • Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027 • Programul Educație și Ocupare 2021-2027 • Programul Național Strategic • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
	Surse potențiale de finanțare 2028-2034	• Pilonul de management partajat
Contribuția la obiectivele generale ale strategiei:	• OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. • OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale • OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan” • OT. Realizarea de studii și documentații preliminare pentru fundamentarea investițiilor în infrastructura industrială, naturală, socială și culturală a microregiunii.	
Corelare cu pilonii strategiei:	• Pilon 1. Dezvoltare economică și competitivitate locală (ECONOMIC)	

Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine	
	• Pilon 2. Coeziune socială, servicii publice și calitatea vieții (SOCIAL) • Pilon 3. Patrimoniu, cultură și identitate locală (CULTURAL) • Pilon 4. Mediu, tranziție verde și dezvoltare durabilă (MEDIU)
Analiza de impact și a efectelor multiplicatoare	Intervenția generează un impact direct prin reamenajarea zonelor de primire, a spațiilor adiacente gărilor și a punctelor de acces de-a lungul Semeringului Bănățean. Intervențiile precum amenajarea de trasee pietonale și creare de belvederi cresc atractivitatea traseului feroviar și îmbunătățesc experiența turiștilor, ceea ce conduce la creșterea numărului de vizitatori în localitățile traversate. Creșterea fluxului turistic stimulează consumul local, generând venituri suplimentare pentru sectorul ospitalității, servicii, artizani și ghizi locali, și contribuind la apariția de micro-afaceri legate de tururi tematice, produse locale sau evenimente. La nivel social, intervenția activează spații care sunt în prezent subutilizate, transformându-le în zone sigure, accesibile și atractive pentru comunitate. Evenimentele culturale, expozițiile și interpretarea istoriei feroviare consolidează identitatea locală și implică comunitățile în activități culturale și turistice. De asemenea, amenajările exterioare îmbunătățesc mobilitatea pietonală și accesul la zone naturale, devenind resurse pentru locuitori și vizitatori. Efectele multiplicatoare apar prin complementaritatea investițiilor: fiecare punct de acces amenajat întărește coerența și atractivitatea întregului traseu, iar belvederile, spațiile expoziționale și traseele tematice distribuie beneficiile economice în mai multe localități. Pe de altă parte, reamenajarea zonei gării Oravița și punerea în valoare a locomotivei istorice devin ancore turistice care amplifică vizibilitatea Semeringului și pot atrage investiții, colaborări culturale și evenimente suplimentare.
Analiza economică și financiară (pe ciclul de viață și pe opțiuni reale)	Investițiile realizate în cadrul intervenției sunt caracterizate de costuri inițiale moderate și beneficii pe termen lung, datorită naturii durabile a lucrărilor propuse: amenajări exterioare, puncte de informare, trasee pietonale, punct de belvedere și spații de interpretare culturală. Costurile operaționale ale acestor investiții sunt moderate, deoarece infrastructura amenajată necesită întreținere minimă (iluminat LED, materiale rezistente, mobilier urban durabil). Pe parcursul ciclului de viață, aceste investiții generează economii prin evitarea degradării continue a spațiilor și

Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine	
	prin creșterea atractivității zonelor adiacente gărilor, care în prezent necesită intervenții repetate. Din perspectiva „opțiunilor reale”, proiectul oferă un nivel ridicat de flexibilitate economică: spațiile amenajate pot fi adaptate ulterior pentru noi funcțiuni (zone de evenimente, platforme culturale, centre de plecare pentru tururi tematice, activități educative sau inițiative comunitare), fără costuri suplimentare majore. Elementele incluse în intervenție pot fi integrate ușor în produse turistice viitoare (turism feroviar, rute culturale, tururi ghidate), generând venituri suplimentare și stimulând apariția de micro-afaceri locale. Pe termen lung, investiția devine sustenabilă economic prin creșterea fluxului de turiști atrași de experiența completă oferită, distribuirea vizitatorilor în mai multe localități și dezvoltarea unui ecosistem economic complementar (ghidaj local, produse tradiționale, servicii culturale). Prin aceste mecanisme, raportul cost-beneficiu al proiectului este unul favorabil, iar investițiile își mențin valoarea în timp.
Analiza abordării integrate	Caracterul integrat al acestui proiect strategic derivă din modul în care investițiile dispersate teritorial sunt legate tematic și funcțional, creând o rețea coerentă de puncte de interes. Proiectul asigură coeziunea teritorială prin distribuirea intervențiilor în mai multe localități (Anina, Ciudanovița, Goruia, Oravița, și Muzeul UCMR), transformând o serie de obiective izolate într-un traseu unitar. Fiecare investiție are un rol esențial în consolidarea întregului astfel încât, reabilitarea Gării CFR Anina (monument istoric) și amenajarea zonei Gării Oravița (inclusiv valorificarea locomotivei 50.065) funcționează ca porți de acces și obiective majore ale traseului. Acestea, alături de Restaurarea și Amenajarea Muzeului UCMR (cu patrimoniu industrial și bibliotecă tehnică), oferă contextul istoric și cultural profund al zonei. Intervențiile precum Amenajarea punctului de pornire pe trasee locale din Ciudanovița și Amenajarea traseului și punctului de belvedere Dealul Moghilă Goruia extind experiența turistică de la patrimoniul construit la cel natural, integrând peisajul în povestea feroviară. Astfel, fiecare investiție susține și validează celelalte puncte de interes, contribuind la un traseu unitar. În plus, proiectul îmbină dimensiunea turistică, culturală, educațională și comunitară, realizând o sinergie între intervențiile hard (reabilitarea clădirilor-monument, amenajările rutiere și exterioare, dotările VR/AR) și

Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine	
	cele soft (organizarea de evenimente, amenajarea de spații expoziționale și zone educaționale). Prin această combinație de amenajări durabile, narare culturală și activare comunitară, proiectul funcționează ca o intervenție integrată ce consolidează coerența teritorială, transformând rețeaua de obiective într-un catalizator de dezvoltare pentru întreaga zonă vizată.
Caracterul integrat al intervenției	Intervenția are caracter integrat deoarece creează o rețea de puncte-cheie pentru acces, orientare și interpretare în microregiune, care susțin fluxurile de vizitatori între localități și trasee tematice. Reabilitarea și activarea gării din Anina și a zonei gării din Oravița consolidează porți de intrare pentru turismul feroviar și turismul cultural, în timp ce amenajarea punctelor de pornire și belvedere (Ciudanovița, Goruia) sprijină distribuirea vizitatorilor către trasee locale și zone naturale. Complementar, investiția din Reșița („Muzeul UCMR”) creează infrastructura de arhivare și interpretare a fondului industrial mobil, susținând componenta educațională și de conținut pentru întreaga ofertă culturală a microregiunii. În ansamblu, proiectele conectează infrastructura de acces cu experiența de vizitare și interpretare, contribuind la creșterea atractivității teritoriale și la consolidarea unei oferte turistice integrate.

12.7. Intervenție strategică integrată 7. Natura în siguranță

Intervenție Strategică integrată 7: Natura în siguranță

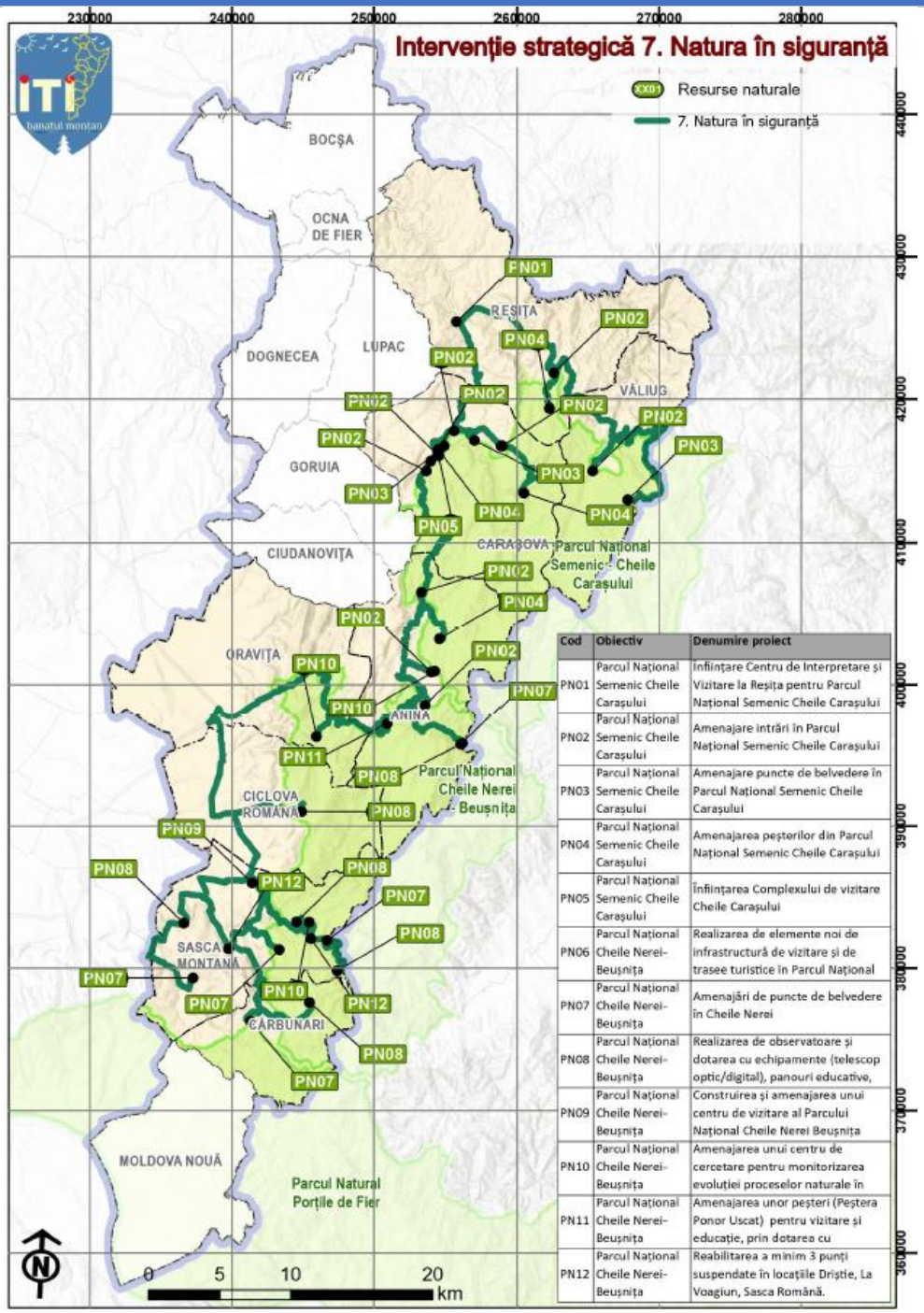

Cod	Obiectiv	Denumire proiect
PN01	Parcul Național Semenic Cheile Carașului	Înființare Centru de Interpretare și Vizitare la Reșița pentru Parcul Național Semenic Cheile Carașului
PN02	Parcul Național Semenic Cheile Carașului	Amenajare intrări în Parcul Național Semenic Cheile Carașului
PN03	Parcul Național Semenic Cheile Carașului	Amenajare puncte de belvedere în Parcul Național Semenic Cheile Carașului
PN04	Parcul Național Semenic Cheile Carașului	Amenajarea peșterilor din Parcul Național Semenic Cheile Carașului
PN05	Parcul Național Semenic Cheile Carașului	Înființarea Complexului de vizitare Cheile Carașului
PN06	Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița	Realizarea de elemente noi de infrastructură de vizitare și de trasee turistice în Parcul Național
PN07	Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița	Amenajări de puncte de belvedere în Cheile Nerei
PN08	Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița	Realizarea de observatoare și dotarea cu echipamente (telescop optic/digital), panouri educative,
PN09	Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița	Construirea și amenajarea unui centru de vizitare al Parcului Național Cheile Nerei Beușnița
PN10	Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița	Amenajarea unui centru de cercetare pentru monitorizarea evoluției proceselor naturale în
PN11	Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița	Amenajarea unor peșteri (Peștera Ponor Uscat) pentru vizitare și educație, prin dotarea cu
PN12	Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița	Reabilitarea a minim 3 punți suspendate în locațiile Drișite, La Voagiun, Sasca Română.

Intervenție Strategică integrată 7: Natura în siguranță	
Descriere generală:	Intervenția strategică urmărește modernizarea și protejarea ariilor naturale protejate din Banatul Montan, printr-un set integrat de investiții dedicate accesului controlat, creșterii calității vizitării, conservării biodiversității și implementării unor soluții moderne de monitorizare. Această intervenție susține dezvoltarea durabilă a Parcurilor Naționale prin amenajarea de trasee turistice sigure și bine semnalizate, crearea de facilități de vizitare cu impact redus asupra mediului, dezvoltarea infrastructurii de observare a faunei și a peisajelor, precum și amenajarea unor zone de popas, reconectare cu natura și educație ecologică. Totodată, intervenția cuprinde acțiuni dedicate protecției habitatelor vulnerabile și reducerii presiunilor antropice, prin instalarea de bariere controlate, sisteme automate de monitorizare a fluxurilor de vizitatori și implementarea unor infrastructuri adecvate în zonele cu aglomerări de turiști. Un rol important îl are și componenta de educație și conștientizare, prin realizarea de activități pentru copii și tineri. Intervenția contribuie la creșterea calității experienței turistice, la protejarea naturii și la dezvoltarea unei relații sustenabile între comunități, vizitatori și mediul natural al Parcurilor Naționale din teritoriul ITI Banatul Montan, asigurând echilibrul între accesibilitate, conservare și responsabilitate.
Obiectiv general:	Asigurarea protecției resurselor naturale din Parcurile Naționale ale Banatului Montan prin îmbunătățirea accesului controlat, creșterea calității vizitării și implementarea unor sisteme moderne de monitorizare și conservare, în vederea unei gestionări durabile și responsabile a ariilor naturale protejate.
Obiective operaționale:	1. Îmbunătățirea infrastructurii de acces și vizitare în Parcurile Naționale, prin amenajarea traseelor, facilităților pentru vizitatori și punctelor de intrare. 2. Creșterea protecției și monitorizării habitatelor sensibile, prin sisteme automate, controlul accesului și măsuri de reducere a impactului turistic. 3. Consolidarea educației ecologice și a implicării comunităților locale, prin programe educative, materiale dedicate și mecanisme de colaborare cu actorii locali.
Tipuri de intervenții:	**Hard:** • realizarea și amenajarea de trasee de drumeție; • amenajarea traseelor de cicloturism; • construirea de parcări, puncte de acces, spații sanitare • amenajarea punctelor de belvedere și a observatoarelor pentru faună;

Intervenție Strategică integrată 7: Natura în siguranță	
	• construirea de „puncte de reconectare cu natura” (bănci, umbrare, panouri); • amenajarea peșterilor pentru vizitare (pasarele, scări, platforme, iluminat, clădire administrativă); • instalarea de bariere pentru protecția habitatelor; • instalarea sistemelor de iluminat, panouri informative și mobilier specific; • amenajarea zonelor de popas, camping, centre de vizitare; • instalarea sistemelor automate de monitorizare a vizitatorilor; • montarea de camere video, senzori, turnicheți, sisteme de control acces; • echipamente digitale pentru observatoare (telescop digital, hărți interactive etc.). **Soft:** • acțiuni de educație ecologică și conștientizare; • activități de voluntariat pentru igienizarea ariilor naturale; • campanii de conservare și protejare a ariilor naturale protejate; • tabere în natură; • activități educaționale; • activități cu școlile și copiii; • formare ghizi turistici.
	1. Amenajării turistice în Cheile Carașului sectorul Carașova - Cetatea Carașului ○ Amenajarea Cetății Carașului ○ Amenajarea Peșterii Liliecilor ○ Amenajarea complexului Peștera Văleaga, dolina de prăbușire și Peștera de după Cârșă ○ Organizare tururi ghidate și alte activități similare
	2. Amenajarea traseelor pedestre cu plecare din Carașova către Cheile Carașului ○ Amenajarea traseelor pedestre (circuit cu trei componente și derivații: ○ Amenajarea traseului tematic Istoria Croaților, brazi – poiana cu Nuci ○ Amenajarea traseului turistic triunghi albastru Carașova-Cetatea Carașului ○ Amenajarea traseului turistic triunghi albastru Carașova - poiana cu Nuci ○ Organizare tururi ghidate și alte activități similare

Intervenție Strategică integrată 7: Natura în siguranță	
	3. Amenajarea punctelor de belvedere în Cheile Carașului sectorul Carașova - Cetatea Carașului ○ Amenajarea a 4 platforme de belvedere (culme Carașova, margine chei lilieci, vârf deal, cetate), pod suspendat între versanții cheilor (zonă belvedere culme Carașova, dolină P. de sub Cetate) ○ Organizare tururi ghidate și alte activități similare
Sub-proiecte:	**4. Înființare Centru de explorare subterană** ○ Construire/reabilitare clădire destinată Centrului de explorare subterană ○ Amenajarea spațiilor pentru recepție și informare a vizitatorilor ○ Amenajarea spațiilor pentru servicii și facilități sociale ○ Amenajarea spațiilor pentru educație și interpretare ○ Instalarea de sisteme digitale și expoziționale moderne ○ Amenajarea expozițiilor fizice ○ Dotări tehnice specifice centrului ○ Amenajări exterioare
	5. Amenajare intrări în Parcul Național Semenic Cheile Carașului ○ Amenajarea punctelor de acces în parc (puncte principale cu turnicheți (acces pietonal)/puncte secundare cu control video (pietonal + auto) ○ Instalarea sistemelor de control și monitorizare (supraveghere video, sisteme de recunoaștere facială, sisteme digitale de ticketing, turnicheți și control acces automatizat) ○ Realizarea și dotarea punctelor de informare modulare (chioșcuri / structuri modulare, panouri informative, mini-expoziții outdoor cu elemente tactile, sunete, replici) ○ Amenajarea și dotarea facilităților pentru vizitatori (toalete ecologice modulare, zone de odihnă (bănci, mese, pergole), puncte de reciclare / management al deșeurilor) ○ Amenajarea parcărilor la intrările principale și secundare (parcări pentru autoturisme, parcări pentru biciclete, infrastructură de acces rutier/pietonal) ○ Instalarea dotărilor tehnice suplimentare (stații de încărcare pentru telefoane)
	6. Amenajare puncte de belvedere în Parcul Național Semenic Cheile Carașului

Intervenție Strategică integrată 7: Natura în siguranță	
	○ Realizarea platformelor de belvedere (3 platforme suspendate, cu arhitectură individualizată, fundații, structuri, elemente de siguranță) ○ Construirea turnurilor de observare (2 turnuri cu 3 niveluri, spații dedicate pentru dotări outdoor (mini-expoziții/scurte prezentări) ○ Amenajarea infrastructurii de acces (alei pietonale de acces, balustrade, zone de siguranță, parcări dedicate (acolo unde condițiile permit) ○ Dotări tehnice și interpretative (telescoape optice, telescoape digitale, hărți interactive, panouri educative (geologie, biodiversitate, istorie locală), replici tactile/elemente interpretative simple în aer liber)
	7. Amenajarea peșterilor din Parcul Național Semenic Cheile Carașului ○ Sisteme de acces și securitate (supraveghere video și recunoaștere facială, sistem de control acces cu turnicheți) ○ Amenajări pentru vizitare în subteran ○ (alei, pasarele suspendate, podețe, scări interioare/ exterioare, platforme de vizitare în zonele sigure) ○ Sisteme de iluminat adaptat mediului subteran (iluminat fix sau mobil) ○ Clădire administrativă și facilități pentru vizitatori ○ Amenajări exterioare (parcări)
	8. Înființarea Complexului de vizitare Cheile Carașului ○ 2 parcări (2000mp) ○ 2 centre de informare & administrare (300mp) ○ 1 drum tehnic și de acces (0,6km) ○ 6 alei de vizitare și acces (6,5km) ○ 1 funicular (0,14km) ○ 1 pod suspendat chei (0,15km) ○ 3 punți R. Caraș (0,06km) ○ 3 belvederi tip platformă ○ 1 belvedere tip turn ○ 3 peșteri (400 ml) ○ 1 moară hidraulică restaurată (100mp) ○ 1 cetate restaurată (Caraș) (200mp) ○ Toalete, bănci, panouri, supraveghere video
	9. Realizarea de elemente noi de infrastructură de vizitare și de trasee turistice în Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița

Intervenție Strategică integrată 7: Natura în siguranță	
	○ Amenajări de puncte de belvedere în Cheile Nerei ○ Conceperea și realizarea de noi trasee de drumeție (1 traseul nou/an, timp de 5 ani; analiza traseelor în curs de omologare - ex: Traseul 10; verificare fezabilitate trasee 11 și 12; analiza realizării traseelor în afara PNCNB în arealul ROSCI sau imediata vecinătate; ○ Conceperea și realizarea de noi trasee tematice (vor fi dezvoltate cel puțin 5 subiecte, respectiv 5 trasee tematice (e.x. subiecte: carstul, zonă de mare naturalitate, minerit, mocănița, liziera insectelor) ○ Amenajarea de trasee pentru cicloturism împreună cu asociațiile de cicloturism sau alte entități interesate (Identificarea și marcarea segmentelor de trasee cu potențial ciclabile (≥3 km) și dezvoltarea de noi rute de cicloturism în zonele cu potențial ridicat – Anina, lunca Nerei și Cărbunari.) ○ Amenajarea de toalete moderne (vidanjabile sau cu micro-stație de epurare) în zonele cu aglomerare mare de vizitatori – Pod Bei/Păstrăvăria Bei. ○ Amenajarea parcării de la marginea satului Potoc, dotată cu spații sanitare, punct de colectare a deșeurilor, panouri informative și stație de încărcare electrică, cu posibilitatea utilizării ca spațiu pentru producători locali și servicii turistice (ex. închiriere biciclete) ○ Realizarea de observatoare pentru păsări, mamifere și peisaj, prin construirea a cel puțin 3 platforme suspendate și a cel puțin 2 turnuri cu 3 nivele, cu arhitectură specifică și spații pentru dotări în aer liber, dotate cu echipamente de observare (telescop optic/digital), panouri educative, hărți interactive și mini-expoziție cu elemente tactile, cu amenajarea accesului pietonal și a unei parcări. ○ Amenajarea punctelor de reconectare cu natura pe traseele turistice (bănci din lemn local, panouri educative tematice și, unde este necesar, umbrare/acoperișuri), inclusiv un punct dedicat în zona SCI aval de Sasca Montană. ○ Construirea și amenajarea unui centru de vizitare al Parcului Național Cheile Nerei Beușnița ○ Amenajarea unui centru de cercetare pentru monitorizarea evoluției proceselor naturale în

Intervenție Strategică integrată 7: Natura în siguranță	
	corelație cu pădurile virgine și zonele de nonintervenție de pe raza ariei naturale protejate ○ Amenajarea unor peșteri (Peștera Ponor Uscat) pentru vizitare și educație, prin dotarea cu infrastructură cu impact redus asupra habitatelor (monitorizare video, control acces, pasarele și platforme subterane, iluminat adecvat), precum și realizarea facilităților de suprafață (clădire administrativă, alei, parcare). ○ Reabilitarea a minim 3 punți suspendate în locațiile Driștie, La Voagiun, Sasca Română.
	10. Implementarea unui management turistic adecvat obiectivelor de conservare din aria naturală protejată ○ Introducerea serviciilor de ghidaj pe traseele turistice, în special pe cele din componenta UNESCO, pentru a diversifica oferta PNCNB și pentru a asigura vizitarea controlată a ariilor sensibile ○ Realizarea unei statistici clare a vizitatorilor și vehiculelor (înregistrări / taxări), structurată pe zile și pe puncte de înregistrare, date stocate într-o bază de date ○ Instalarea de sisteme automate de monitorizare a fluxurilor de vizitatori în punctele principale de acces (ex. Ochiul Beiului, Lacul Dracului), pentru un control eficient al intrărilor în aria protejată ○ Reglementarea accesului motorizat în partea inferioară a Văii Beiului ○ Actualizare inventar unități de cazare și servire a mesei ○ Instalarea a minim 5 bariere pe drumurile forestiere vulnerabile, pentru restricționarea accesului auto în zone cu habitate și specii sensibile
	11. Realizarea bazei de date privind materialele utilizate în activitățile educative și de conștientizare ○ Realizarea unei baze de date digitale cu toponime locale, prin colectarea, standardizarea și geo-localizarea denumirilor tradiționale (puncte de interes, locuri, elemente de relief), pentru a sprijini elaborarea hărților tematice și a materialelor de informare destinate vizitatorilor. ○ Realizare și actualizare bază de date materiale foto și video ○ Elaborare/actualizare materiale promovare (album, ghid, hărți, poster, pliant, atlas, film, broșuri etc.)

Intervenție Strategică integrată 7: Natura în siguranță	
	○ Realizarea unei colecții fotografice și tehnice privind arhitectura tradițională ca bază pentru proiecte de construcții noi
	12. Creșterea gradului de conștientizare și educare a publicului cu privire la aria naturală protejată ○ Elaborarea unei Strategii și a unui Plan privind biodiversitatea. ○ Implementarea strategiei de conștientizare și operarea unei platforme de management participativ ○ Organizarea de evenimente tematice pentru comunitățile locale ○ Elaborarea unui plan structurat de educație ecologică, cu sprijin de specialitate, care să includă dezvoltarea de pachete educative (materiale, ghiduri, resurse didactice) și stabilirea de colaborări cu școli, ONG-uri și specialiști pentru derularea activităților educaționale dedicate tinerilor și comunităților locale. ○ Derularea anuală a unor activități educative dedicate copiilor și tinerilor din localitățile aflate în arealul ariei protejate (minimum două pe an), sub formă de vizite ghidate, ateliere, tabere tematice sau schimburi de experiență, pentru a crește înțelegerea și aprecierea valorilor naturale ale parcului. ○ Diseminarea materialelor educative existente și nou create către cadre didactice și organizații interesate, prin întâlniri, ateliere, mese rotunde sau participarea la evenimente relevante, pentru a crește înțelegerea rolului și misiunii administrației parcului.
	13. Informarea și conștientizarea vizitatorilor asupra valorilor și obiectivelor de conservare din aria naturală protejată ○ Amplasarea unor panouri/instalații informative suplimentare de atenționare privind regulile de vizitare în zona cascadei Beușnița ○ Conceperea, realizarea și instalarea de panouri/instalații cu rol informativ la punctele de intrare în rezervațiile din interiorul PNCNB - Minim 10 panouri/instalații informative specifice. ○ Acces principal (3 puncte): cu turnicheți, pedestru Acces secundar (3 puncte): monitorizat video, pedestru ○ Acces secundar (3 puncte): monitorizat video, auto ○ Dotări în funcție de tipul intrării și condiții locale (Punct de informare modular/Mini-expoziție outdoor,

Intervenție Strategică integrată 7: Natura în siguranță	
	cu elemente tactile, sunete sau replici/Sistem de ticketing digital integrat/Supraveghere video și recunoaștere facială/Sistem de control acces cu turnicheți/Parcare/Toaletă ecologică modulară/Zonă de odihnă (bănci, mese)/Stație de încărcare pentru telefoane
	14. Facilitarea dezvoltării socio-economice a comunităților locale prin promovarea afacerilor verzi ○ Dezvoltarea unui sistem de certificare locală prin definirea criteriilor pentru produse tradiționale realizate în interiorul ariei protejate și acordarea dreptului de utilizare a siglei parcului pentru producători eligibili (ex. lactate, miere, produse conexe), în vederea creșterii valorii și vizibilității produselor locale. ○ Promovarea produselor tradiționale prietenoase cu mediul și a producătorilor locali, inclusiv susținerea dezvoltării de mărci proprii și facilitarea comercializării acestora (pe site și în cadrul evenimentelor relevante) ○ Inițierea procesului de desemnare a zonei Cheile Nerei ca destinație de ecoturism
Solicitanți:	• administrațiile Parcurilor Naționale de pe teritoriul ITI Banatul Montan; • autoritățile publice locale din localitățile aflate în arealul ariilor protejate; • parteneriate între acestea.
Beneficiari:	• administrațiile Parcurilor Naționale de pe teritoriul ITI Banatul Montan; • autoritățile publice locale din localitățile aflate în arealul ariilor protejate; • organizații care gestionează resurse naturale (Ocoale silvice, Salvamont); • operatorii turistici locali (ghizi, agenții, furnizori de servicii); • vizitatorii Parcurilor Naționale (turiști, excursioniști, cicloturiști); • comunitățile locale din areal; • elevii și tinerii implicați în programele educaționale; • scoli; • ONG-uri;

Intervenție Strategică integrată 7: Natura în siguranță		
	• organizații ce activează în domeniul educațional, voluntariat.	
Impact:	• creșterea numărului de vizitatori monitorizați în mod responsabil; • creșterea nivelului de protecție a habitatelor sensibile (ex. zone restricționate, acces controlat); • creșterea participării comunităților locale în activități de conservare și promovare; • îmbunătățirea experienței de vizitare (acces mai facil, servicii suplimentare, interpretare mai bună); • creșterea numărului de tineri implicați în activități educative din aria protejată; • creșterea vizibilității și atractivității Parcurilor Naționale; • creșterea ofertei ecoturistice locale și a serviciilor conexe.	
Aspecte privind finanțarea:	**Valoare totală**	**13.508.000 euro**
	Surse potențiale de finanțare 2021-2027	• Programul Regional Vest 2021-2027 • Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027 • Programul Educație și Ocupare 2021-2027 • Programul Național Strategic • Programul Creștere Inteligentă și Instrumente Financiare 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
	Surse potențiale de finanțare 2028-2034	• Pilonul de management partajat
Contribuția la obiectivele generale ale strategiei:	• OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. • OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan” • OT. Realizarea de studii și documentații preliminare pentru fundamentarea investițiilor în infrastructura industrială, naturală, socială și culturală a microregiunii.	

Intervenție Strategică integrată 7: Natura în siguranță	
Corelare cu pilonii strategiei:	• Pilon 1. Dezvoltare economică și competitivitate locală (ECONOMIC) • Pilon 2. Coeziune socială, servicii publice și calitatea vieții (SOCIAL) • Pilon 3. Patrimoniu, cultură și identitate locală (CULTURAL) • Pilon 4. Mediu, tranziție verde și dezvoltare durabilă (MEDIU)
Analiza de impact și a efectelor multiplicatoare	Intervenția generează un impact semnificativ asupra conservării biodiversității și a gestionării durabile a vizitatorilor, prin creșterea nivelului de protecție a resurselor naturale și îmbunătățirea condițiilor de acces în arii protejate. Modernizarea infrastructurii turistice, monitorizarea vizitatorilor și introducerea de trasee și facilități ecoturistice sporesc atractivitatea zonei, contribuind la extinderea sezonului turistic și creșterea fluxului de vizitatori. Pe termen mediu, investiția determină multiplicarea efectelor economice la nivel local: dezvoltarea serviciilor de ghidaj, a afacerilor legate de ecoturism, a activităților educative și a producției locale. Comunitățile locale beneficiază de venituri suplimentare, noi locuri de muncă și oportunități pentru tineri. Pe termen lung, investițiile consolidează poziționarea Banatului Montan ca destinație de ecoturism responsabil, cresc reziliența comunităților, stimulează cooperarea între instituții și reduc presiunile asupra habitatelor sensibile. Intervenția generează astfel atât beneficii de conservare, cât și efecte socio-economice durabile la nivelul întregului teritoriu acoperit de microregiunea Banatul Montan.
Analiza economică și financiară (pe ciclul de viață și pe opțiuni reale)	Intervenția generează avantaje economice și financiare semnificative pe termen lung, prin reducerea costurilor asociate degradării habitatelor, gestionării impactului turistic necontrolat și intervențiilor reactive în arii protejate. Investițiile în infrastructură durabilă (trasee, observatoare, platforme, puncte de reconectare, sisteme de monitorizare, bariere, toalete ecologice) reduc costurile de operare prin utilizarea de soluții eficiente energetic, materiale durabile și echipamente cu durată mare de viață. Analiza ciclului de viață arată că investițiile preventive (limitarea accesului în zone sensibile, monitorizare automată, ghidaj obligatoriu, amenajări controlate) sunt semnificativ mai eficiente financiar decât costurile remedierilor ulterioare (refacerea habitatelor, gestionarea accidentelor, deteriorarea infrastructurii existente, intervenții suplimentare pentru controlul vizitatorilor). Prin aplicarea logicii „opțiunilor reale”, investiția creează flexibilitate pentru ajustări ulterioare în funcție de evoluția fluxurilor de vizitatori, presiunilor asupra sitului Natura 2000 sau

Intervenție Strategică integrată 7: Natura în siguranță	
	nevoilor comunităților locale. Infrastructura modulară (platforme, panouri, trasee, sisteme de monitorizare) permite extinderea etapizată, relocarea sau adaptarea acesteia fără costuri majore. Pe termen lung, proiectul generează venituri indirecte prin dezvoltarea ecoturismului și a serviciilor asociate (ghidaj, produse locale, activități educative), creșterea atractivității zonei și îmbunătățirea calității experienței turistice. Reducerea degradării mediului conduce la economii substanțiale pentru administrația parcurilor și autoritățile locale. În ansamblu, analiza economică și financiară confirmă că intervenția reprezintă o investiție eficientă, cu costuri de operare reduse, beneficii cumulative pe termen lung și o capacitate ridicată de adaptare la schimbări prin opțiuni reale integrate în proiectare.
Analiza abordării integrate	Intervenția adoptă o abordare integrată care combină protecția mediului, gestionarea fluxurilor turistice, educația ecologică și sprijinirea dezvoltării locale durabile. Investițiile propuse sunt gândite complementar: infrastructura de acces și vizitare (trasee, observatoare, puncte de reconectare) este corelată cu măsuri de conservare (limitarea accesului în zone sensibile, sisteme automate de monitorizare), iar acestea sunt completate de acțiuni soft (educație, promovare, ghidaj, implicarea comunităților). Abordarea integrează perspective multiple – ecologică, turistică, socială și economică – și implică un parteneriat extins între administrația parcurilor, autoritățile locale, operatorii turistici, ONG-uri și comunitățile din arealul ariei protejate. Prin această structură colaborativă se asigură coerența deciziilor, circulația informației și corelarea tuturor investițiilor cu obiectivele de conservare. Măsurile sunt configurate pentru a funcționa unitar: sistemele de monitorizare sprijină managementul vizitatorilor, punctele de acces și facilitățile turistice rezolvă presiunile din zonele aglomerate, iar educația și ghidajul contribuie la reducerea impactului asupra habitatelor. În acest mod, intervenția asigură simultan protecția naturii și accesul responsabil, promovând un model de ecoturism durabil și o dezvoltare armonizată a comunităților locale.
Caracterul integrat al intervenției	Proiectele propuse nu reprezintă intervenții izolate, ci alcătuiesc un sistem coerent „acces – orientare – experiență – servicii – conservare”, care conectează comunitățile locale cu obiectivele din ariile naturale protejate. Astfel, investițiile în amenajarea obiectivelor turistice (peșteri, cetăți, belvederi) și în dezvoltarea traseelor și infrastructurii de vizitare (alei, punți, parcări, centre de vizitare) generează **fluxuri**

Intervenție Strategică integrată 7: Natura în siguranță	
	controlate de vizitatori între localități și zonele naturale, crescând atractivitatea teritoriului și durata șederii. În paralel, proiectele de management turistic (control acces, monitorizare, ghidaj, bariere și reglementarea accesului auto) organizează aceste fluxuri și reduc presiunile asupra habitatelor sensibile, consolidând **fluxurile de conservare și monitorizare de mediu**. În același timp, intervențiile privind informarea, educația și conștientizarea publicului, împreună cu dezvoltarea bazei de date și materialelor de promovare, susțin **fluxul de informare și interpretare** la nivelul întregii microregiuni. Componenta de sprijin pentru afaceri verzi și produse locale contribuie la captarea cheltuielilor turistice în economia locală, stimulând **fluxuri economice** către comunități și creșterea ocupării.

12.8. Intervenție Transversală 1: Finanțarea studiilor de fundamentare și a documentațiilor tehnico-economice pentru investiții teritoriale

Pentru a asigura coerența, unitatea și impactul pe termen lung al investițiilor propuse, intervențiile strategice integrate vor fi sprijinite prin două intervenții transversale. Acestea au rolul de a integra și conecta inițiativele la nivel de teritoriu, de a crea o identitate comună și de a fundamenta investițiile pe baze solide. Astfel, promovarea coordonată și documentarea riguroasă devin instrumente esențiale pentru a asigura vizibilitatea, relevanța și sustenabilitatea dezvoltării microregiunii Banatul Montan.

Intervenție Transversală 1: Finanțarea studiilor de fundamentare și a documentațiilor tehnico-economice pentru investiții teritoriale	
Descriere generală:	Intervenția urmărește realizarea de studii de specialitate, documentații tehnice și cercetări aplicate necesare fundamentării deciziilor de investiții în infrastructura industrială, naturală, socială și culturală. Acestea vor constitui baza tehnică și științifică pentru intervențiile strategice integrate și pentru măsurile complementare și de sprijin, asigurând relevanța, fezabilitatea și sustenabilitatea acestora.
Obiectiv general:	Crearea unui cadru solid de cunoaștere și analiză care să sprijine implementarea coerentă și fundamentată a Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan.
Tipuri de intervenții:	• studii de analiză și diagnoză teritorială; • studii sectoriale tematice (studii de mediu, biodiversitate, risc climatic și adaptare la schimbările climatice, studii

Intervenție Transversală 1: Finanțarea studiilor de fundamentare și a documentațiilor tehnico-economice pentru investiții teritoriale	
	pentru dezvoltare turistică și valorificarea patrimoniului cultural/natural etc.); • studii de prefezabilitate și fezabilitate; • documentații tehnico-economice pentru investiții (PT, SF, DALI); • studii de impact și prognoze (evaluări ex-ante ale impactului economic, social și de mediu, studii de proiecții demografice și economice, scenarii de dezvoltare pe termen mediu și lung).
Sub-proiecte:	**1. Consolidarea, conservarea și reconstrucția traseelor vizitabile ale minelor Ferdinand și Iuliana** ○ Studii preliminare pentru preluarea în administrare a galeriilor miniere vizitabile ○ Elaborarea documentației tehnico-economice necesare pentru reconversie și reabilitare
	2. Realizarea unor studii privind reabilitarea și introducerea în circuitul turistic a Vilei Vechi și a Vilei Roșii din Reșița și a buncărului ○ Elaborarea documentației tehno-economice necesare realizării investiției
	3. Reabilitarea și introducerea în circuitul cultural și turistic a Serelor UCM Reșița ○ Elaborarea documentației tehno-economice necesare realizării investiției
	4. Restaurarea și valorificarea Halei Diesel Reșița ca centru cultural, educațional și turistic ○ Elaborarea documentației tehno-economice necesare realizării investiției
	5. Revitalizarea monumentului istoric „Moara Juracek” ○ Elaborarea documentației tehno-economice necesare realizării investiției
	6. Conservarea și activarea culturală a furnalului prin amenajări exterioare și evenimente ○ Elaborarea documentației tehno-economice necesare realizării investiției

Intervenție Transversală 1: Finanțarea studiilor de fundamentare și a documentațiilor tehnico-economice pentru investiții teritoriale		
	7. **Reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere pe străzile istorice ale cartierelor muncitorești din Reșița** ○ Elaborarea documentației tehno-economice necesare realizării investiției	
	8. **Finanțarea studiilor de fundamentare și a documentațiilor tehnico-economice pentru investiții teritoriale** ○ Finanțarea documentațiilor necesare pentru realizarea obiectivelor de investiții	
Solicitanți:	• Asociația pentru Dezvoltare Intercomunitară ITI Banatul Montan.	
Beneficiari și grupuri țintă:	• autoritățile publice locale; • comunitatea locală; • ONG-uri; • vizitatorii și turiștii.	
Impact:	• creșterea calității și maturității proiectelor de investiții; • creșterea eficienței utilizării fondurilor publice; • asigurarea sustenabilității investițiilor; • dezvoltare economică pe termen lung.	
Aspecte privind finanțarea:	**Valoare totală**	**4.650.000 euro**
	Surse potențiale de finanțare 2021-2027	• Programul Regional Vest 2021-2027 • Programul Național Strategic • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
	Surse potențiale de finanțare 2028-2034	• Pilonul de management partajat
Contribuția la obiectivele generale ale strategiei:	• OT. Realizarea de studii și documentații preliminare pentru fundamentarea investițiilor în infrastructură industrială, naturală, socială și culturală a microregiunii.	

Intervenție Transversală 1: Finanțarea studiilor de fundamentare și a documentațiilor tehnico-economice pentru investiții teritoriale	
Corelare cu pilonii strategiei:	• Pilon 5. Guvernanță și cooperare micro-regională (COOPERARE)

12.9. Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din teritoriul ITI Banatul Montan

Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din teritoriul ITI Banatul Montan	
Descriere generală:	Intervenția Transversală 2 urmărește crearea și implementarea unui brand comun pentru produsele, serviciile și spațiile de vizitare din Banatul Montan, pentru a asigura coerență și unitate la nivelul întregului teritoriu. Într-o primă fază, va fi realizat un proces dedicat de definire a brandului, inclusiv identificarea unei denumiri reprezentative și a poziționării (narațiune, valori, mesaj-cheie), prin consultare și validare la nivel teritorial. Pe lângă identitatea vizuală și instrumentele de promovare, intervenția include și micro-investiții în infrastructură ușoară – marcaje unitare, spații de popas și elemente de orientare – toate realizate sub aceeași linie de brand. Prin gestionarea centralizată de către ITI Banatul Montan, intervenția previne fragmentarea inițiativelor locale și creează o identitate comună recognoscibilă, care sprijină turismul, economia locală și promovarea teritoriului ca destinație unitară.
Obiectiv general al proiectului:	Crearea unei identități comune și coerente pentru Banatul Montan printr-un brand integrator și micro-investiții unitare în spațiile de vizitare, care să consolideze vizibilitatea și atractivitatea teritoriului.
Obiective operaționale al proiectului:	1. Dezvoltarea unei identități vizuale unitare pentru întreg teritoriul, aplicabilă produselor, serviciilor și infrastructurii turistice. 2. Implementarea unui set de instrumente și amenajări standardizate, precum materiale de promovare, marcaje, pentru a asigura coerență pe întreg lanțul de vizitare. 3. Creșterea vizibilității Banatului Montan ca destinație unitară, prin promovare integrată și prin armonizarea investițiilor locale cu brandul teritorial.

Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din teritoriul ITI Banatul Montan	
Tipuri de intervenții:	**Hard:** • realizarea de puncte de repaos (băncuțe, coșuri de gunoi etc.); • marcaje, semnalistică și panouri informative;
	Soft: • promovare integrată a obiectivelor și traseelor; • materiale de informare și campanii de vizibilitate.
Sub-proiecte:	1. **Amenajarea/Modernizarea traseului turistic Valea Minișului (Anina)** ○ Instalarea de panouri informative cu privire la traseu la punctul de plecare din U.A.T Anina ○ Instalarea unor marcaje clare pe traseu
	2. **Amenajarea punctului de belvedere Mina Anina, Puțul nr. II (Anina)** ○ Dotarea cu mobilier urban (băncuțe, coșuri de gunoi) ○ Instalarea unor panouri informative cu privire la Mina Anina, Puțul nr. II în punctul de belvedere
	3. **Amenajarea punctului de belvedere Dealul Crucii (Anina)** ○ Dotarea cu mobilier urban (băncuțe, coșuri de gunoi)
	4. **Marcarea și instalarea unor panouri informative cu traseul spre peșteră cu plecare din Anina (Anina)** ○ Instalarea unor panouri informative cu privire la traseele care pot fi urmate din Anina către peșterile: Peștera Ponor-Plopa, Peștera Buhui, Peștera cu Oase
	5. **Promovarea integrată a elementelor de patrimoniu cultural din Orașul Bocșa (Bocșa)** ○ Integrarea elementelor de patrimoniu cultural în conceptul larg de promovare turistică al ITI Banatul Montan
	6. **Marcarea perimetrului unde s-au descoperit fostele mine romane și a traseului pe care se poate ajunge (Cărbunari)** ○ Marcarea perimetrului prin instalarea unor panouri informative ○ Marcarea traseului pornind din centrul localității

Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din teritoriul ITI Banatul Montan	
	7. Crearea unui punct de belvedere deasupra Lacului (Cărbunari) ○ Marcarea traseului până la punctul de belvedere ○ Instalarea unor panouri informative ○ Instalarea unor coșuri de gunoi și amenajarea unui spațiu de repaos
	8. Marcarea și promovarea traseelor cu plecare din Cărbunari către principalele atracții turistice naturale (Cărbunari) ○ Marcarea traseelor pornind din centrul localității către Cascada Șușara ○ Promovarea obiectivelor și traseelor
	9. Marcarea traseelor care duc la Ochiul Beiului și la cascada Beușnița cu indicatoare din centrul localității (Ciclova Română) ○ Amenajare traseu până la limita U.A.T-ului ○ Amenajarea unor puncte de repaos
	10. Amenajarea Lacului cu Nuferi pentru agrement (Dognecea) ○ Marcarea perimetrului prin instalarea unor panouri informative ○ Marcarea traseului pornind din centrul localității
	11. Amenajarea Lacului Mare pentru agrement (Dognecea) ○ Marcarea perimetrului prin instalarea unor panouri informative ○ Marcarea traseului pornind din centrul localități
	12. Marcarea și amenajarea Vechiului Drum Roman în scop turistic (Dognecea) ○ Marcarea perimetrului prin instalarea unor panouri informative, introducerea în circuitul de cicloturism verde ○ Marcarea traseului pornind din centrul localității
	13. Punerea în valoare a Gării Fluviale-Port Moldova Veche, faleza 2 (Moldova Veche)

Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din teritoriul ITI Banatul Montan	
	○ Promovarea portului prin instalarea unor marcaje indicative atât pe faleze, cât și în principalele puncte de atracție turistică din oraș
	14. Amenajarea traseului Muzeelor Locale în scop turistic (Oravița) ○ Marcarea traseului istoric al muzeelor locale cu plecare din centrul orașului ○ Instalarea de panouri informative în fața fiecărui muzeu inclus pe traseu: Teatrul Vechi „Mihai Eminescu”, Muzeul de Etnografie, Etnologie și Folclor „Țara Carașului”, Muzeul Monetăriei Imperiale, Muzeul de Istorie a Farmaciei Montanistice"
	15. Amenajarea Lacului Mare pentru agrement (Oravița) ○ Instalarea unor panouri informative ○ Instalarea unor coșuri de gunoi și amenajarea unui spațiu de repaos
	16. Amenajarea punctelor de acces în Parcul Național de pe teritoriul U.A.T-ului (Sasca Montană) ○ Dotarea punctelor de acces cu mobilier urban (băncuțe, coșuri de gunoi, toalete); ○ Amenajarea unor spații dedicate pentru agenții economici.
	17. Brand comun ITI Banatul Montan • Instalarea de panouri informative în toată regiunea ITI Banatul Montan • Acțiuni de brand comun în toată regiunea ITI Banantul Montan, inclusiv promovare social media
	18. Strategie pentru dezvoltarea unui brand teritorial comun al obiectivelor culturale, naturale și industriale din Banatul Montan • Elaborarea unei strategii pentru dezvoltarea unui brand teritorial comun al obiectivelor culturale, naturale și industriale din Banatul Montan
Solicitanți:	• Asociația pentru Dezvoltare Intercomunitară ITI Banatul Montan.
Beneficiari:	• autoritățile publice locale;

Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din teritoriul ITI Banatul Montan		
	• comunitățile locale; • vizitatorii și turiștii.	
Impact:	• creșterea atractivității turistice a Banatului Montan; • consolidarea identității teritoriale și a imaginii externe; • creșterea vizibilității online și offline a Banatului Montan; • îmbunătățirea experienței vizitatorilor.	
Aspecte privind finanțarea:	**Valoare totală**	**500.000 euro**
	Surse potențiale de finanțare 2021-2027	• Programul Regional Vest 2021-2027 • Programul Național Strategic • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
	Surse potențiale de finanțare 2028-2034	• Pilonul de management partajat
Contribuția la obiectivele generale ale strategiei:	• OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan”	
Corelare cu pilonii strategiei:	• Pilon 5. Guvernanță și cooperare micro-regională (COOPERARE)	

13. Măsuri complementare și de sprijin

Pe lângă proiectele strategice, care reprezintă pilonii principali ai dezvoltării integrate în cadrul ITI Banatul Montan, strategia prevede un set de măsuri complementare menite să sprijine și să multiplice impactul acestora.

Aceste măsuri vor fi implementate prin apeluri competitive dedicate mediului privat, autorităților locale și societății civile/mediului academic. Ele au rolul de a asigura implicarea tuturor actorilor relevanți în procesul de dezvoltare, dar și de a aduce flexibilitate și diversitate intervențiilor, astfel încât fiecare comunitate să poată valorifica resursele locale proprii.

Prin logica lor, aceste măsuri nu dublează investițiile deja planificate, ci le completează: proiectele strategice integrate creează infrastructura și pun bazele, iar măsurile complementare și se sprijin aduc conținut, activități și inițiative suplimentare, contribuind la armonizarea și sustenabilitatea pe termen lung a întregului teritoriu.

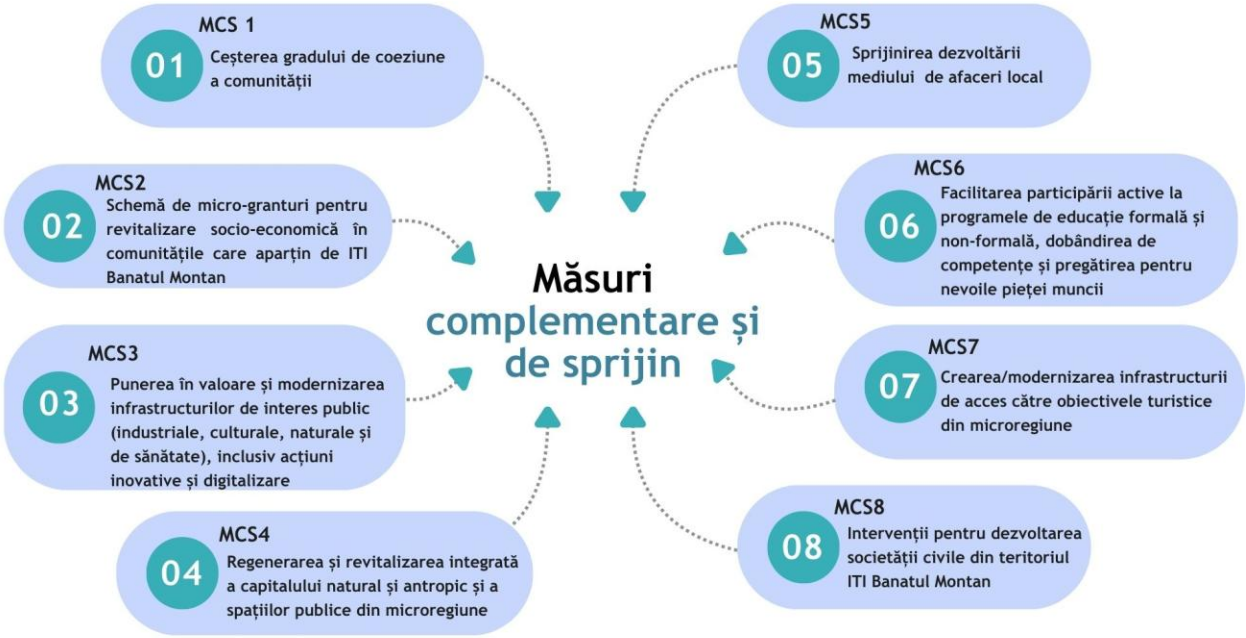

Figura nr. 54: Măsurile complementare și de sprijin incluse în cadrul Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan

Sursa: Autorul

Pentru o mai bună înțelegere a legăturii dintre intervențiile strategice integrate (ISI) și măsurile complementare și de sprijin (MCS), figura de mai jos prezintă modul în care

acestea se corelează și se susțin reciproc în implementarea strategiei ITI Banatul Montan.

În această structură, **Intervențiile Strategice Integrate (ISI)** reprezintă **pilonii** investiționali ai strategiei, respectiv proiectele fanion care generează infrastructura, atractorii teritoriali și cadrul de dezvoltare, fiind asumate instituțional în principal de autoritățile publice locale (APL), în calitate de proprietari/administratori ai infrastructurilor publice.

În paralel, Măsurile complementare și de sprijin (MCS) funcționează ca un mecanism deschis și competitiv, care permite implicarea directă a actorilor locali, inclusiv a organizațiilor societății civile (ONG-uri), a mediului de afaceri și a altor entități eligibile, prin proiecte care:

- activează investițiile realizate prin ISI (ex. programe culturale, educație non-formală, voluntariat, formare);
- dezvoltă servicii și inițiative locale care completează infrastructura publică;
- cresc utilizarea și sustenabilitatea investițiilor prin implicarea comunităților.

Săgețile din schemă reflectă faptul că proiectele finanțate prin măsurile complementare nu sunt acțiuni izolate, ci contribuie în mod direct la implementarea integrată a strategiei, prin conectarea inițiativelor soft și locale la proiectele strategice.

Astfel, ONG-urile și ceilalți solicitanți eligibili joacă un rol esențial, nu doar ca stakeholderi, ci ca actori de implementare care pot propune și livra intervenții cu valoare adăugată, corelate cu proiectele majore, contribuind la multiplicarea impactului cultural, social, educațional și turistic la nivelul microregiunii.

De asemenea, corelarea prezentată în figură indică faptul că implementarea strategiei nu este concepută ca o succesiune de proiecte izolate, ci ca un **ecosistem teritorial integrat**, în care proiectele strategice creează infrastructura și cadrul de dezvoltare, iar proiectele complementare asigură utilizarea efectivă a acestei infrastructuri și producerea de rezultate vizibile pentru comunități. În acest sens, măsurile complementare și de sprijin reprezintă instrumentul prin care pot fi finanțate inițiative adaptate nevoilor reale și capacității locale, inclusiv intervenții care pot apărea pe parcursul implementării și care nu puteau fi anticipate în portofoliul inițial de proiecte.

Prin urmare, schema reflectă că strategia îmbină o abordare **top-down** (prin investițiile majore ale ISI) cu o abordare **bottom-up** (prin măsurile complementare), în care comunitățile și actorii locali au posibilitatea de a propune și implementa proiecte relevante. Această combinație este esențială pentru succesul ITI, întrucât permite ca investițiile publice să fie însoțite de conținut, servicii și mecanisme de operare care să le facă sustenabile și relevante pe termen lung.

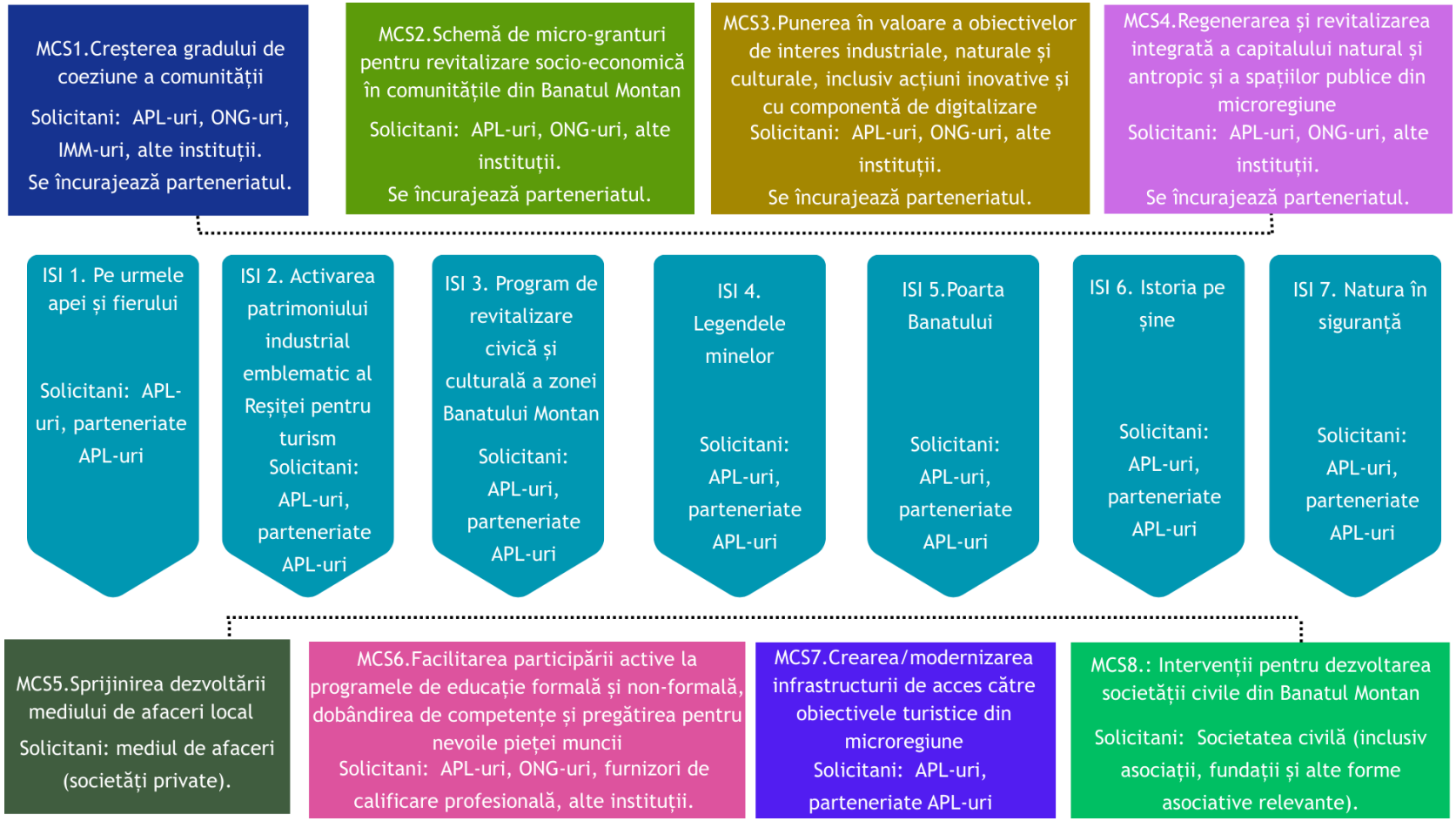

Figura nr. 55: Corelarea intervențiilor strategice integrate cu măsurile complementare și de sprijin

Sursa: Autorul

13.1. Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității

Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	
Descriere generală:	Măsura urmărește consolidarea coeziunii comunitare la nivelul microregiunii Banatul Montan prin sprijinirea inițiativelor care activează viața socială, culturală și participativă a localităților. Ea este concepută ca un instrument flexibil, orientat spre mobilizarea comunităților, revitalizarea spațiilor publice și stimularea interacțiunii dintre cetățeni, într-un mod adaptat specificului fiecărei localități. Intervențiile susținute prin această măsură contribuie la crearea unui cadru favorabil pentru evenimente, activități și întâlniri comunitare, fie ele culturale, tradiționale, sportive sau educaționale, oferind locuitorilor oportunități de a se implica, de a colabora și de a-și consolida sentimentul de apartenență locală. Măsura facilitează cooperarea între administrații, organizații locale, instituții culturale, mediul privat și grupuri civice, promovând un model de dezvoltare bazat pe participare și implicare activă. În același timp, măsura are și o dimensiune turistică, deoarece evenimentele, festivalurile, activitățile culturale și sportive pot deveni puncte de atracție pentru vizitatori, contribuind la economia locală. Prin caracterul său complementar, măsura are rolul de a susține și amplifica efectele investițiilor strategice, contribuind la întărirea legăturilor sociale, la dinamizarea comunităților și la crearea unui mediu social coeziv, deschis și incluziv.
Obiectiv general:	Întărirea coeziunii sociale și stimularea atractivității turistice a microregiunii prin activități comunitare care pun în valoare identitatea locală, cultura și potențialul recreativ al localităților.
Tipuri de intervenții:	**Hard:** • amenajarea și modernizarea spațiilor pentru evenimente (piețete, parcuri, zone de agrement, alte spații aflate în domeniul public și privat); • realizarea sau modernizarea infrastructurilor culturale și sportive, inclusiv achiziția de echipamente mobile pentru organizarea evenimentelor (scenă mobilă, sisteme de

Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	
	sunet, lumini, echipamente de proiecție, elemente de decor, terenuri și facilități sportive); • amenajări minimale temporare pentru derularea evenimentelor (scenă modulară, corturi, panouri tematice); • echipamente pentru ateliere, expoziții sau activități participative; • instalarea de mobilier urban, iluminat, panouri informative și dotări conexe.
	Soft: • organizarea de evenimente culturale, tradiționale, sportive și comunitare, inclusiv festivaluri, sărbători locale, evenimente artistice, gastronomice, comunitare sau tematice; • organizarea de ateliere creative, activități educaționale și intergenerationale, spectacole, expoziții; • tururi ghidate cu tematici culturale, istorice sau naturale; • campanii de promovare și comunicare dedicate evenimentului; • activități de voluntariat și implicare civică; • programe de formare pentru voluntari și tineri implicați în organizarea evenimentelor.
Tipuri de proiecte:	Acestea se regăsesc în secțiunea anexe, fără a fi exhaustive.
Solicitanți:	• autorități publice locale; • ONG-uri; • IMM-uri; • alte instituții relevante; • parteneriate între acestea. Se încurajează implementarea proiectelor în parteneriat între autoritățile publice locale și organizațiile societății civile (ONG-uri), pentru creșterea impactului, a implicării comunității și a sustenabilității intervențiilor.
Beneficiari și grupuri-țintă:	• comunitățile locale (locuitori de toate vârstele); • tinerii și copiii, beneficiari ai activităților culturale și sportive; • producătorii locali, meșteșugarii și artiștii, implicați în evenimente tradiționale; • turiștii și vizitatorii atrași de festivaluri, trasee și activități de agrement;

Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității		
	• ONG-uri; • asociațiile culturale, sportive și comunitare care organizează sau participă la evenimente.	
Impact:	• creșterea participării comunitare; • creșterea numărului de vizitatori; • creșterea utilizării spațiilor publice reabilitate.	
Aspecte privind finanțarea:	**Valoare totală**	**7.000.000 euro**
	Surse potențiale de finanțare 2021-2027	• Programul Regional Vest 2021-2027 • Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027 • Programul Educație și Ocupare 2021-2027 • Programul Național Strategic • Programul Creștere Inteligentă și Instrumente Financiare 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
	Surse potențiale de finanțare 2028-2034	• Pilonul de management partajat
Contribuția la obiectivele generale ale strategiei:	• OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale.	
Corelare cu pilonii strategiei:	• Pilon 2. Coeziune socială, servicii publice și calitatea vieții (SOCIAL) • Pilon 3. Patrimoniu, cultură și identitate locală (CULTURAL)	

13.2. Măsură complementară și de sprijin 2: Schemă de micro-granturi pentru revitalizare socio-economică în comunitățile care aparțin de ITI Banatul Montan

Măsură complementară și de sprijin 2: Schemă de micro-granturi pentru revitalizare socio-economică în comunitățile care aparțin de ITI Banatul Montan	
Descriere generală:	Măsura urmărește stimularea inițiativelor locale și extinderea accesului la oportunități de dezvoltare pentru cetățenii microregiunii Banatul Montan, prin intermediul unui mecanism de regrantare administrat de organizații cu capacitate demonstrată în gestionarea fondurilor. Obiectivul este acela de a susține direct gospodăriile, persoanele fizice, micro-antreprenorii aflați la început de drum și grupurile vulnerabile, oferindu-le resursele necesare pentru a dezvolta activități generatoare de venit, servicii comunitare sau mici proiecte cu impact local. Mecanismul funcționează pe principiul unei scheme de administrare a granturilor, prin care un organism intermediar – de regulă un ONG, o fundație sau o instituție cu experiență relevantă – primește o finanțare dedicată și o redistribuie către beneficiari finali pe baza unor criterii clare, transparente și competitive. Acest cadru permite finanțarea unor inițiative mici, flexibile și adaptate nevoilor comunităților locale, care nu ar putea fi sprijinite prin mecanismele clasice de finanțare. Prin acest mecanism, măsura contribuie la creșterea incluziunii economice, la diversificarea economiei rurale și la mobilizarea cetățenilor care, altfel, nu ar putea accesa programe de finanțare mai mari sau complexe. De asemenea, susține dezvoltarea turismului rural și cultural prin activarea resurselor locale și transformarea gospodăriilor în mici structuri de primire, completând intervențiile strategice integrate. Măsura are un rol complementar în arhitectura strategiei, facilitând impactul de jos în sus, stimulând implicarea comunităților, susținând micro-antreprenoriatul și asigurând ca beneficiile dezvoltării se distribuie la nivelul întregului teritoriu, nu doar în zonele urbane sau în proiectele de mare amploare.
Obiectiv general:	Sprijinirea dezvoltării comunităților locale prin facilitarea accesului direct al cetățenilor la resurse financiare care să stimuleze inițiative economice, turistice și sociale de mici dimensiuni, contribuind la diversificarea economiei locale, reducerea vulnerabilităților și creșterea calității vieții în microregiune.
Tipuri de intervenții:	**Hard:** **Pentru gospodării, micro-antreprenori, servicii turistice mici:**

Măsură complementară și de sprijin 2: Schemă de micro-granturi pentru revitalizare socio-economică în comunitățile care aparțin de ITI Banatul Montan	
	• amenajări și mici lucrări pentru spații de cazare la nivel gospodăresc (camere, băi, anexe, terase), fără extinderi mari sau intervenții structurale; • reabilitări simple ale locuințelor tradiționale în vederea introducerii în circuit turistic (refaceri minore, tâmplărie, finisaje, pardoseli); • modernizarea spațiilor de producție sau prestări servicii (ateliere meșteșugărești, mică procesare de produse locale, standuri de vânzare); • achiziția de echipamente pentru turism rural sau activități economice mici: mobilier pentru camere de oaspeți, biciclete, caiace, echipamente outdoor, echipamente pentru gastronomie locală, echipamente pentru activități educaționale/creative; • dotări pentru accesibilizare (rampe, semnalistică, iluminat exterior); • amenajarea spațiilor exterioare: foișoare, zone de relaxare, spații verzi, locuri de servire a produselor locale.
	Soft: • sprijin pentru beneficiarii finali prin: programe de formare și mentorat, elaborarea de planuri de afaceri sau micro-planuri de investiții în cadrul procesului de selecție, asistență tehnică și consiliere personalizată, activități de networking între beneficiari etc.ș • realizarea unei platforme de promovare a afacerilor locale si a unor activitati de marketing.
Tipuri de proiecte:	Acestea se regăsesc în secțiunea anexe, fără a fi exhaustive.
Solicitanți:	• autorități publice locale; • ONG-uri; • alte instituții relevante. Se încurajează implementarea proiectelor în parteneriat între autoritățile publice locale și organizațiile societății civile (ONG-uri), pentru creșterea impactului, a implicării comunității și a sustenabilității intervențiilor.
Beneficiari și grupuri-țintă:	• ONG-urile; • cetățenii; • micro-antreprenorii locali; • meșteșugarii; • producătorii locali.

Măsură complementară și de sprijin 2: Schemă de micro-granturi pentru revitalizare socio-economică în comunitățile care aparțin de ITI Banatul Montan		
Impact:	• creșterea numărului de inițiative locale dezvoltate în comunitate; • dezvoltarea capacității organizațiilor societății civile; • apariția de noi activități economice la nivel local; • creșterea calității serviciilor turistice.	
Aspecte privind finanțarea:	**Valoare totală**	**5.000.000 euro**
	Surse potențiale de finanțare 2021-2027	• Programul Regional Vest 2021-2027 • Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027 • Programul Educație și Ocupare 2021-2027 • Programul Național Strategic • Programul Creștere Inteligentă și Instrumente Financiare 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
	Surse potențiale de finanțare 2028-2034	• Pilonul de management partajat
Contribuția la obiectivele generale ale strategiei:	• OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. • OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale. • OS.3. Stimularea economiei locale prin sprijinirea mediului de afaceri și formare profesională.	
Corelare cu pilonii strategiei:	• Pilon 1. Dezvoltare economică și competitivitate locală (ECONOMIC) • Pilon 2. Coeziune socială, servicii publice și calitatea vieții (SOCIAL)	

13.3. Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizarea infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare

Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizarea infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	
Descriere generală:	Măsura sprijină dezvoltarea unor investiții locale complementare, menite să valorifice resursele culturale, naturale și comunitare ale Banatului Montan prin intervenții adaptate specificului fiecărei localități. Măsura permite reabilitarea și punerea în valoare a unor obiective cu potențial turistic, cultural sau educațional, amenajarea de trasee și zone de agrement, dezvoltarea infrastructurii recreative, precum și reconversia unor clădiri în spații comunitare sau culturale. În completarea acestor intervenții, măsura include și acțiuni inovative și digitale care cresc atractivitatea și accesibilitatea obiectivelor locale, precum soluții de realitate augmentată, tururi virtuale, aplicații interactive și sisteme digitale de interpretare și ghidaj. Totodată, digitalizarea proceselor de promovare și educație contribuie la modernizarea experienței vizitatorilor. Prin astfel de intervenții, măsura urmărește să îmbunătățească experiența vizitatorilor, să ofere comunităților spații funcționale și atractive și să stimuleze inițiativele locale care contribuie la identitatea teritoriului și la creșterea calității vieții. Măsura completează investițiile realizate prin intervențiile strategice, acoperind obiective care nu fac parte din acestea și oferind o distribuție echilibrată a beneficiilor în întreg teritoriul Banatul Montan.
Obiectiv general al apelului:	Creșterea atractivității turistice, culturale și recreative a Banatului Montan prin realizarea de investiții care valorifică resursele identitare ale comunităților și îmbunătățesc infrastructura necesară pentru activități culturale, turistice, educaționale și de agrement.
Tipuri de intervenții:	**Hard:** • restaurarea și reabilitarea clădirilor industriale; • modernizarea și reabilitarea clădirilor cu funcțiuni culturale (muzee, colecții, centre culturale) • modernizarea și amenajarea spațiilor publice; • extinderea spațiilor de expunere și reorganizarea circuitelor expoziționale; • amenajarea traseelor turistice și a punctelor de interes;

	• amenajarea și modernizarea infrastructurii turistice și de agrement; • dezvoltarea infrastructurii recreative; • dotarea cu echipamente moderne (vitrine, sisteme de iluminat, infrastructură IT, VR, AR, etc.) • dotarea căminelor culturale și a spațiilor comunitare pentru activități educative și culturale; • realizarea și modernizarea infrastructurii IT necesară pentru digitalizare.
	Soft: • organizarea de festivaluri și evenimente culturale dedicate identității locale; • crearea de conținut digital: tururi virtuale, expoziții online, materiale multimedia, aplicații interactive; • activități educaționale și culturale bazate pe conținut digital (ateliere, prezentări, materiale interactive); • crearea unui set de programe de voluntariat adresate locuitorilor zonei; • programe educative.
Tipuri de proiecte:	Acestea se regăsesc în secțiunea anexe, fără a fi exhaustive.
Solicitanți:	• autorități publice locale; • ONG-uri; • instituții de învățământ; • instituții culturale; • alte instituții relevante. Se încurajează implementarea proiectelor în parteneriat între autoritățile publice locale și organizațiile societății civile (ONG-uri), pentru creșterea impactului, a implicării comunității și a sustenabilității intervențiilor.
Beneficiari și grupuri-țintă:	• comunitatea locală a Banatului Montan; • turiștii și vizitatorii; • ONG-uri.
Impact:	• creșterea atractivității turistice și diversificarea ofertei locale; • dezvoltare economică locală prin stimularea serviciilor și inițiativelor locale; • conservarea și valorificarea durabilă a resurselor culturale și a infrastructurii industriale; • creșterea accesului la cultură și educație; • reducerea disparităților teritoriale.

Aspecte privind finanțarea:	**Valoare**	**50.000.000 euro**
	Surse potențiale de finanțare 2021-2027	• Programul Regional Vest 2021-2027 • Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027 • Programul Educație și Ocupare 2021-2027 • Programul Național Strategic • Programul Creștere Inteligentă și Instrumente Financiare 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
	Surse potențiale de finanțare 2028-2034	• Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității
Contribuția la obiectivele generale ale strategiei:	• OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. • OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale	
Corelare cu pilonii strategiei:	• Pilon 1. Dezvoltare economică și competitivitate locală (ECONOMIC) • Pilon 2. Coeziune socială, servicii publice și calitatea vieții (SOCIAL) • Pilon 3. Patrimoniu, cultură și identitate locală (CULTURAL) • Pilon 4. Mediu, tranziție verde și dezvoltare durabilă (MEDIU)	

13.4. Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune

Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	
Descriere generală:	Măsura sprijină investiții integrate pentru regenerarea, punerea în valoare și utilizarea durabilă a capitalului natural și a spațiilor publice din Banatul Montan. Intervențiile urmăresc transformarea zonelor naturale, a peisajelor culturale și a spațiilor publice degradate în resurse accesibile, sigure și atractive pentru comunitate și turiști, contribuind la creșterea calității vieții și la dezvoltarea economică locală. Măsura finanțează amenajarea lacurilor și a zonelor de agrement, reabilitarea infrastructurii naturale (chei, peșteri, trasee), amenajarea punctelor de belvedere, crearea de zone de picnic și camping, reconversia unor clădiri sau situri cu valoare culturală în spații publice funcționale, precum și facilități de sprijin pentru turismul durabil și activitățile de recreere în aer liber. Intervențiile urmăresc, de asemenea, creșterea accesibilității, interpretării culturale și siguranței vizitatorilor, prin dotări, semnalistică modernă, iluminat ecologic, infrastructuri pietonale și cicloturistice, soluții de mobilitate verde și activități de ghidaj. Măsura contribuie la conservarea peisajelor și la valorificarea responsabilă a resurselor naturale, oferind comunităților locale noi oportunități de utilizare, petrecere a timpului liber și dezvoltare turistică.
Obiectiv general:	Valorificarea durabilă a infrastructurii naturale și a spațiilor publice din Banatul Montan prin amenajarea, regenerarea și funcționalizarea acestora, în vederea creșterii atractivității teritoriale, a calității vieții și a oportunităților de recreere și turism.
Tipuri de intervenții:	**Hard:** • amenajarea și modernizarea zonelor naturale (lacuri, peșteri, chei, trasee turistice) și a spațiilor publice; • reabilitarea, consolidarea și punerea în siguranță a obiectivelor naturale și a infrastructurii aferente; • realizarea punctelor de belvedere, traseelor marcate, zonelor de picnic și camping; • instalarea de mobilier urban, iluminat, panouri informative și echipamente de agrement; • modernizarea drumurilor de acces și amenajarea parcărilor;

Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	
	• realizarea sau modernizarea spațiilor culturale multifuncționale în conexiune cu zonele naturale; • reabilitare de clădiri și elemente de infrastructură aferente capitalului natural și antropic din microregiune.
	Soft: • tururi ghidate și activități educaționale în natură; • evenimente și activități comunitare în spații publice; • activități de promovare.
Tipuri de proiecte:	Acestea se regăsesc în secțiunea anexe, fără a fi exhaustive.
Solicitanți:	• autorități publice locale; • ONG-uri; • alte instituții relevante. Se încurajează implementarea proiectelor în parteneriat între autoritățile publice locale și organizațiile societății civile (ONG-uri), pentru creșterea impactului, a implicării comunității și a sustenabilității intervențiilor.
Beneficiari și grupuri-țintă:	• comunitățile locale – locuitorii din UAT-urile vizate, beneficiari direcți ai noilor spații publice și ai facilităților de agrement; • turiștii și vizitatorii atrași de trasee, lacuri, zone de picnic, puncte de belvedere, facilități de agrement și obiective naturale sau culturale reamenajate; • operatorii economici locali (pensiuni, restaurante, servicii turistice, producători locali), care beneficiază de creșterea fluxului de vizitatori; • organizațiile culturale, sportive și de tineret, care pot utiliza noile spații pentru activități educative și recreative; • elevi, studenți și grupuri educaționale, pentru activități de teren, educație ecologică și interpretare; • asociațiile de mediu și ghizii locali, implicați în tururi ghidate, activități de interpretare sau voluntariat.
Impact:	• creșterea numărului de vizitatori în zonele naturale și spațiile publice revitalizate; • creșterea gradului de utilizare a infrastructurii de agrement și recreere de către comunitate; • îmbunătățirea accesului publicului la zonele naturale și obiectivele turistice; • creșterea atractivității turistice a localităților beneficiare; • îmbunătățirea calității vieții locuitorilor prin acces sporit la spații publice funcționale și sigure;

Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune		
	• creșterea numărului de activități recreative, sportive sau turistice organizate în noile spații; • reducerea riscurilor de degradare sau pericol în zonele naturale (prin punere în siguranță și amenajări).	
Aspecte privind finanțarea:	**Valoare totală**	**22.000.000 euro**
	Surse potențiale de finanțare 2021-2027	• Programul Regional Vest 2021-2027 • Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027 • Programul Educație și Ocupare 2021-2027 • Programul Național Strategic • Programul Creștere Inteligentă și Instrumente Financiare 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
	Surse potențiale de finanțare 2028-2034	• Pilonul de management partajat
Contribuția la obiectivele generale ale strategiei:	• OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. • OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale	
Corelare cu pilonii strategiei:	• Pilon 1. Dezvoltare economică și competitivitate locală (ECONOMIC) • Pilon 3. Patrimoniu, cultură și identitate locală (CULTURAL) • Pilon 4. Mediu, tranziție verde și dezvoltare durabilă (MEDIU)	

13.5. Măsură complementară și de sprijin 5: Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri local

Măsură complementară și de sprijin 5: Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri local	
Descriere generală:	Măsura are ca scop sprijinirea mediului de afaceri local în dezvoltarea de inițiative complementare proiectelor strategice. Prin acest apel, se urmărește diversificarea și îmbogățirea ofertei turistice, culturale și economice a teritoriului, astfel încât impactul investițiilor majore să fie multiplicat și resimțit direct în comunități. Mediul de afaceri din microregiune va avea oportunitatea de a contribui la valorificarea infrastructurii industriale și culturale și a capitalului natural, prin dezvoltarea de produse și servicii inovatoare, de a sprijini promovarea identității locale și de a crea noi locuri de muncă. Totodată, măsura încurajează soluțiile sustenabile, prietenoase cu mediul și conectate la tendințele actuale din turism și economie verde. În acest fel, se creează premisele pentru o dezvoltare integrată: investițiile strategice vor oferi infrastructura și atractivitatea de bază, iar inițiativele mediului de afaceri vor adăuga dinamism, experiențe autentice și valoare adăugată pentru vizitatori și comunități locale.
Obiectiv general:	Sprijinirea mediului de afaceri din teritoriul Banatul Montan pentru dezvoltarea de inițiative economice diverse, incluzând activități turistice, culturale și productive, care completează proiectele strategice integrate și contribuie la creșterea atractivității, vizibilității și sustenabilității economice a microregiunii.
Tipuri de intervenții:	**Hard:** • amenajarea și modernizarea spațiilor, respectiv reabilitarea/extinderea/modernizarea clădirilor și elementelor de infrastructură pentru activități turistice, culturale și de agrement (ex. pensiuni mici, cafenele tematice, puncte gastronomice locale, centre de închiriere echipamente, etc.), dar și pentru **activități productive și de prestări servicii**, în special din industria prelucrătoare și sectoare conexe; • amenajarea și modernizarea infrastructurilor de sprijin pentru antreprenoriat, inclusiv: spații de incubare, accelerare și coworking; hub-uri pentru IMM-uri și start-up-uri; spații multifuncționale pentru testare, prototipare și activități productive;

Măsură complementară și de sprijin 5: Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri local	
	• investiții în echipamente pentru servicii eco-turistice și de agrement (bărci, caiace, biciclete, echipamente sportive); • crearea și modernizarea atelierelor de meșteșuguri și artizanat pentru vizitare și vânzare directă; • dotarea și modernizarea spațiilor de producție și comercializare a produselor locale (gastronomie, artizanat, produse tradiționale); • construcția/extinderea/modernizarea spațiilor de producție și prestări servicii.
	Soft: • dezvoltarea de servicii de sprijin pentru antreprenoriat și investitori, precum: consiliere pentru start-up-uri și IMM-uri; servicii de tip one-stop-shop pentru investitori; sprijin pentru extindere, relocare și investiții noi; • participare la acțiuni de marketing integrat (ex: târg local, campanie regională, eveniment tematic); • programe de formare profesională pentru angajați în domeniul turismului, ospitalității, marketingului și sustenabilității; • inițiative educaționale și experiențiale (workshop-uri pentru turiști: gătit tradițional, meșteșuguri, povești locale).
Tipuri de proiecte:	Acestea se regăsesc în secțiunea anexe, fără a fi exhaustive.
Solicitanți:	• mediul de afaceri (societăți private) • societatea civilă (inclusiv asociații, fundații și alte forme asociative relevante).
Beneficiari și grupuri-țintă:	• mediul de afaceri local; • locuitorii comunităților locale; • turiștii și vizitatorii; • tinerii și persoanele în căutarea unui loc de muncă; • micro-regiunea ITI Banatul Montan.
Impact:	• diversificarea ofertei turistice și culturale prin dezvoltarea de servicii și produse noi (eco-turism, gastronomie, artizanat, experiențe digitale); • crearea de locuri de muncă în comunitățile locale; • creșterea numărului de firme active;

Măsură complementară și de sprijin 5: Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri local		
	• dezvoltarea de micro-afaceri inovatoare, conectate la traseele și obiectivele strategice; • sporirea vizibilității și atractivității Banatului Montan pe piața turistică regională și internațională; • creșterea veniturilor locale.	
Plan de finanțare	**Valoare totală**	**15.000.000 euro**
Aspecte privind finanțarea:	Surse potențiale de finanțare 2021-2027	• Programul Regional Vest 2021-2027 • Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027 • Programul Educație și Ocupare 2021-2027 • Programul Național Strategic • Programul Creștere Inteligentă și Instrumente Financiare 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
	Surse potențiale de finanțare 2028-2034	• Pilonul de management partajat • **Pilonul dedicat competitivității**
Contribuția la obiectivele generale ale strategiei:	• OS.3. Stimularea economiei locale prin sprijinirea mediului de afaceri și formare profesională	
Corelare cu pilonii strategiei:	• Pilon 1. Dezvoltare economică și competitivitate locală (ECONOMIC)	

13.6. Măsură complementară și de sprijin 6: Facilitarea participării active la programele de educație formală și non-formală, dobândirea de competențe și pregătirea pentru nevoile pieței muncii

Măsură complementară și de sprijin 6: Facilitarea participării active la programele de educație formală și non-formală, dobândirea de competențe și pregătirea pentru nevoile pieței muncii	
Descriere generală:	Măsura urmărește dezvoltarea unui cadru educațional și comunitar modern în Banatul Montan, prin investiții care sprijină formarea, învățarea continuă și implicarea civică a tinerilor și a comunităților locale. Ea facilitează crearea unor spații flexibile de educație și formare profesională, tabere tematice, centre multifuncționale și hub-uri colaborative, capabile să găzduiască activități diverse – de la programe educaționale și cursuri de competențe, până la activități culturale, evenimente comunitare și inițiative de voluntariat. În același timp, măsura promovează integrarea tehnologiilor digitale în procesele de învățare, încurajând adoptarea unor metode interactive și inovatoare care să răspundă nevoilor noilor generații. Prin combinarea infrastructurii moderne cu programe educative și culturale adaptate specificului local, măsura contribuie la formarea capitalului uman, la creșterea coeziunii sociale și la consolidarea identității comunităților din Banatul Montan.
Obiectiv general:	Creșterea capacității educaționale, comunitare și culturale a Banatului Montan prin dezvoltarea unor spații moderne de învățare, formare și implicare civică, integrate cu programe educative și digitale care sprijină dezvoltarea capitalului uman și consolidarea coeziunii sociale la nivel local.
Tipuri de intervenții:	**Hard:** • amenajarea de centre multifuncționale pentru activități educative, de formare profesională, de instruire și pregătire pentru piața muncii; • infrastructură pentru tabere educaționale și tematice (cazare, spații de activități, echipamente outdoor); • dezvoltarea de hub-uri educaționale sau spații de învățare colaborativă; • activități de digitalizare a actului de învățare.
	Soft: • organizarea de tabere educaționale și tematice (ecologie, patrimoniu, industrie, multiculturalitate, voluntariat);

Măsură complementară și de sprijin 6: Facilitarea participării active la programele de educație formală și non-formală, dobândirea de competențe și pregătirea pentru nevoile pieței muncii	
	• cursuri de formare pentru tineri, profesori, lucrători de tineret și ONG-uri (leadership, antreprenoriat social, management cultural); • **programe educaționale și caravane de educație non-formală** privind resursele culturale și infrastructura cultural-industrială-feroviară (ateliere în școli/liceu/universități, dezbateri, vizite ghidate, materiale educaționale); • programe de mentorat și parteneriate între universități, ONG-uri și comunități locale; • programe și campanii de voluntariat (pentru protecția mediului, implicare civică, promovare a toleranței și multiculturalității și pentru conservarea patrimoniului natural); • campanii de sensibilizare privind resursele naturale și infrastructura industrială sau privind valorile multiculturale ale regiunii; • evenimente culturale și educaționale inovatoare (festivaluri, expoziții interactive, concursuri tematice).
Tipuri de proiecte:	Acestea se regăsesc în secțiunea anexe, fără a fi exhaustive.
Solicitanți:	• instituții de învățământ; • ONG-uri; • IMM-uri; • furnizori de calificare profesională; • alte instituții relevante; • parteneriate între acestea.
Beneficiari și grupuri-țintă:	• copii și tineri din teritoriul ITI Banatul Montan; • studenți și cadre universitare; • profesori și cadre didactice care participă la cursuri, formări sau programe de schimb de bune practici; • comunitățile locale care beneficiază de evenimente culturale, campanii de conștientizare sau proiecte educaționale; • meșteșugari și artiști locali, care pot fi integrați în programe educaționale și culturale; • ONG-uri; • publicul larg (vizitatori, turiști, cetățeni interesați de activitățile ONG-urilor și ale mediului academic).

Măsură complementară și de sprijin 6: Facilitarea participării active la programele de educație formală și non-formală, dobândirea de competențe și pregătirea pentru nevoile pieței muncii		
Impact:	• îmbunătățirea capitalului uman prin acces la programe educaționale moderne și formare profesională; • modernizarea procesului educațional; • atragerea și retenția tinerilor; • consolidarea parteneriatelor între ONG-uri, universități și comunități locale; • sporirea vizibilității identității locale prin cercetare, publicații și campanii de promovare; • implicarea comunității în programe de voluntariat și acțiuni participative.	
Aspecte privind finanțarea:	**Valoare totală**	**8.000.000 euro**
	Surse potențiale de finanțare 2021-2027	• Programul Regional Vest 2021-2027 • Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027 • Programul Educație și Ocupare 2021-2027 • Programul Național Strategic • Programul Creștere Inteligentă și Instrumente Financiare 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
	Surse potențiale de finanțare 2028-2034	• Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității
Contribuția la obiectivele generale ale strategiei:	• OS.3. Stimularea economiei locale prin sprijinirea mediului de afaceri și formare profesională	
Corelare cu pilonii strategiei:	• Pilon 2. Coeziune socială, servicii publice și calitatea vieții (SOCIAL)	

13.7. Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/modernizarea infrastructurii de acces către obiectivele turistice din microregiune

Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/modernizarea infrastructurii de acces către obiectivele turistice din microregiune	
Descriere generală:	Măsura urmărește îmbunătățirea accesibilității către obiectivele turistice ale microregiunii, astfel încât acestea să devină mai ușor de vizitat, mai sigure și mai atractive pentru turiști și comunitățile locale. Prin crearea sau modernizarea infrastructurii de acces, adaptate fiecărui obiectiv, se asigură integrarea acestora în circuite turistice coerente, reducerea zonelor izolate și creșterea potențialului de valorificare durabilă a capitalului natural și a infrastructurii culturale și industriale. Măsura contribuie astfel la consolidarea conectivității teritoriale, la creșterea vizibilității obiectivelor și la stimularea activităților economice și turistice din microregiune, oferind condiții mai bune pentru dezvoltarea unei oferte turistice integrate și accesibile.
Obiectiv general al apelului	Îmbunătățirea accesibilității către obiectivele turistice ale microregiunii, prin asigurarea unor conexiuni sigure, eficiente și durabile, care să faciliteze vizitarea, să crească atractivitatea teritoriului și să sprijine dezvoltarea unei oferte turistice integrate.
Tipuri de intervenții:	**Hard:** • modernizarea sau reabilitarea drumurilor de acces către obiective (lacuri, peșteri, cetăți, centre culturale, trasee turistice); • amenajarea de platforme și puncte de întoarcere, zone de oprire și siguranță rutieră; • realizarea de acces rutier pietruit sau asfaltat, în funcție de specificul zonei; • lucrări pentru siguranța circulației: podețe, rigole, semnalistică rutieră, balustrade; • iluminat public sau iluminat ecologic pe traseele de acces, unde este relevant.
	Soft: • studii, planuri și evaluări.
Tipuri de proiecte:	Acestea se regăsesc în secțiunea anexe, fără a fi exhaustive.
Solicitanți:	• autorități publice locale; • parteneriate între autoritățile publice locale.
Beneficiari și grupuri-țintă:	• comunitatea locală; • turiștii și vizitatorii obiectivelor naturale și culturale; • antreprenorii locali și furnizorii de servicii turistice; • tinerii și familiile care accesează zonele de agrement.

Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/modernizarea infrastructurii de acces către obiectivele turistice din microregiune		
	• operatorii de turism și ghizii locali.	
Impact:	• creșterea accesibilității obiectivelor naturale și culturale; • reducerea timpului de acces la obiectivele vizate; • creșterea fluxului de vizitatori în zonele conectate prin infrastructura modernizată; • creșterea gradului de utilizare a infrastructurii turistice create prin proiectele strategice integrate.	
Aspecte privind finanțarea:	**Valoare totală**	**22.000.000 euro**
	Surse potențiale de finanțare 2021-2027	• Programul Regional Vest 2021-2027 • Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027 • Programul Educație și Ocupare 2021-2027 • Programul Național Strategic • Programul Creștere Inteligentă și Instrumente Financiare 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
	Surse potențiale de finanțare 2028-2034	• Pilonul de management partajat
Contribuția la obiectivele generale ale strategiei:	• OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. • OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale. • OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan	
Corelare cu pilonii strategiei:	• Pilon 1. Dezvoltare economică și competitivitate locală (ECONOMIC) • Pilon 2. Coeziune socială, servicii publice și calitatea vieții (SOCIAL)	

13.8. Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru dezvoltarea societății civile din teritoriul ITI Banatul Montan

Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru dezvoltarea societății civile din teritoriul ITI Banatul Montan	
Descriere generală:	Măsura urmărește dezvoltarea unei societăți civile puternice, active și capabile să contribuie în mod direct la transformarea socială, culturală și economică a Banatului Montan. Într-un teritoriu marcat de declin industrial, depopulare, fragilitate socială și nevoia de revitalizare a spațiilor publice și industriale, ONG-urile reprezintă un actor esențial în stimularea coeziunii comunitare, în promovarea culturii locale și în generarea de inițiative cu impact asupra calității vieții. Prin această măsură sunt sprijinite organizațiile societății civile pentru a dezvolta activități culturale, educaționale, sportive și comunitare, pentru a activa spații publice și foste zone industriale, precum și pentru a lucra cu grupuri vulnerabile sau cu tineri într-o manieră participativă. Se acordă sprijin pentru profesionalizarea ONG-urilor, pentru creșterea capacității lor de a gestiona proiecte complexe și pentru consolidarea rolului lor în procesul de dezvoltare locală. Intervențiile propuse combină activități soft – formare, mentorat, evenimente culturale, activări urbane, programe de incluziune – cu investiții hard de mici dimensiuni necesare implementării acestora, precum dotări, echipamente și amenajări temporare ale spațiilor utilizate pentru activități. Prin sprijinul acordat, societatea civilă devine un partener activ în regenerarea urbană și comunitară, în valorificarea responsabilă a siturilor cu istorie industrială, în promovarea identității multiculturale și în diversificarea ofertei culturale a teritoriului. Măsura contribuie la creșterea atractivității și vitalității localităților, la consolidarea participării civice și la stimularea inițiativelor locale cu impact pe termen lung.
Obiectiv general al apelului	Întărirea rolului și capacității societății civile din Banatul Montan de a contribui activ la dezvoltarea comunitară, la revitalizarea spațiilor publice și cu istorie industrială, la promovarea culturii, și incluziunii sociale, precum și la creșterea participării civice și a coeziunii sociale în microregiune.
Tipuri de intervenții:	**Hard:** • amenajări minime ale spațiilor utilizate de ONG-uri (ex: dotări pentru centre comunitare, centre culturale, spații de activare urbană; amenajări temporare în spații industriale sau publice pentru evenimente); • achiziții de echipamente (echipamente IT, multimedia, mobilier, standuri expoziționale, elemente modulare pentru

Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru dezvoltarea societății civile din teritoriul ITI Banatul Montan	
	activități culturale de protecție a mediului, civice și/sau de voluntariat, echipamente pentru ateliere creative, educative sau intergenerationale); • dotări pentru activități comunitare și culturale (panouri, semnalistică, instalații ușoare pentru evenimente, dotări mobile pentru activări urbane sau culturale, scenă, mijloace de transport).
	Soft: • **programe de formare și dezvoltare organizațională** (formare în antreprenoriat, management de proiect, leadership, comunicare, fundraising, formare pentru lucrul cu grupuri vulnerabile etc.) • **activități comunitare, culturale, educative și sportive** (ateliere participative, acțiuni de activare a spațiilor industriale și publice; evenimente culturale, artistice, sportive, recreative; programe pentru tineri, programe intergenerationale, educație non-formală; activități de sensibilizare privind industria și natura etc.); • dezvoltarea și implementarea programelor de voluntariat comunitar; • Acordarea de granturi pentru sprijinirea organizatiilor mici prin programe de regranting • **acțiuni pentru dezvoltarea ONG-urilor** (consultanță, mentorat, coaching pentru consolidarea capacității organizationale; sprijin pentru înființarea de noi ONG-uri și grupuri de inițiativă civică; realizarea de strategii, planuri de acțiune și instrumente de planificare etc.); • acordarea de granturi pentru sprijinirea organizațiilor mici prin programe de regranting; • **activități de incluziune socială și participare civică** (programe pentru grupuri vulnerabile; campanii de implicare a comunității în procese participative; activități educationale pentru creșterea coeziunii sociale etc.).
Tipuri de proiecte:	Acestea se regăsesc în secțiunea anexe, fără a fi exhaustive.
Solicitanți:	• societatea civilă (inclusiv asociații, fundații și alte forme asociative relevante).
Beneficiari și grupuri-țintă:	• comunitățile locale; • tinerii și copiii; • UAT-urile din microregiune: • grupurile vulnerabile;

Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru dezvoltarea societății civile din teritoriul ITI Banatul Montan		
	• ONG-urile active în cultură, educație, regenerare urbană, incluziune, tineret, voluntariat, mediu etc.; • utilizatorii spațiilor industriale și publice activate.	
Impact:	• creșterea coeziunii sociale și a participării comunitare; • revitalizarea spațiilor publice și a siturilor industriale prin activări comunitare; • consolidarea identității locale și a legăturii dintre comunități și industrie; • creșterea gradului de incluziune socială; • îmbunătățirea atractivității locale pentru rezidenți și vizitatori.	
Aspecte privind finanțarea:	**Valoare totală**	**14.500.000 euro**
	Surse potențiale de finanțare 2021-2027	• Programul Regional Vest 2021-2027 • Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027 • Programul Educație și Ocupare 2021-2027 • Programul Național Strategic • Programul Creștere Inteligentă și Instrumente Financiare 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
	Surse potențiale de finanțare 2028-2034	• Pilonul de management partajat
Contribuția la obiectivele generale ale strategiei:	• OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale.	
Corelare cu pilonii strategiei:	• Pilon 2. Coeziune socială, servicii publice și calitatea vieții (SOCIAL) • Pilon 3. Patrimoniu, cultură și identitate locală (CULTURAL) • Pilon 4. Mediu, tranziție verde și dezvoltare durabilă (MEDIU)	

14. Asistență tehnică

Asistență tehnică	
Descriere generală:	Măsura de Asistență Tehnică urmărește să asigure implementarea coerentă și eficientă a Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii ITI Banatul Montan, sprijinind beneficiarii locali în pregătirea, depunerea și derularea proiectelor finanțate prin intervențiile strategice integrate și măsurile complementare și de sprijin. Această măsură este aplicabilă întregului teritoriu al microregiunii, și acoperă activități de suport tehnic, management, formare, mentorat, comunicare și evaluare, necesare pentru a transforma strategiile și planurile în proiecte concrete, bine fundamentate și implementate corect. Asistența tehnică include atât activități instituționale (de coordonare și management), cât și activități orientate către beneficiari (UAT-uri, ONG-uri, IMM-uri), facilitând creșterea capacității acestora de a pregăti și implementa proiecte de calitate.
Obiectiv general:	Creșterea capacității administrative și operaționale a actorilor locali și a structurii ITI Banatul Montan pentru a pregăti, implementa și monitoriza în mod eficient proiectele strategiei, asigurând o utilizare optimă a fondurilor europene și impact maxim asupra dezvoltării teritoriale.
Tipuri de intervenții:	• achiziția de echipamente IT, servere, aplicații și softuri pentru managementul ITI; • amenajarea sau dotarea spațiilor folosite pentru activitățile unității ITI (birouri, sală de ședințe, mobilier); • dezvoltarea platformelor digitale pentru monitorizare, GIS, trasabilitatea proiectelor; • sisteme de management al datelor, arhivare, CRM instituțional; • suport și mentorat pentru pregătirea proiectelor; • suport tehnic permanent pentru aplicații și implementare; • cursuri tematice pentru UAT-uri (achiziții, management, financiar, monitorizare, digital skills); • formare pentru ONG-uri și IMM-uri pentru a accesa apeluri de tip micro-grant; • coordonare, evaluare și monitorizare; • studii necesare actualizării strategiei; • comunicare și promovare • costuri cu personalul ITI necesar implementării strategiei.
Solicitanți:	• Asociația pentru Dezvoltare Intercomunitară ITI Banatul Montan;

Asistență tehnică		
Beneficiari și grupuri-țintă:	• UAT-urile din microregiune; • ONG-urile active în cultură, educație, regenerare urbană, incluziune, tineret, mediu etc.; • mediul de afaceri local; • instituții publice relevante (școli, muzee, biblioteci etc.).	
Impact:	• implementarea fluentă a intervențiilor strategice integrate; • reducerea discrepanțelor de capacitate administrativă între UAT-uri; • creșterea calității investițiilor publice; • consolidarea guvernanței teritoriale; • creșterea încrederii între instituții și comunitate.	
Aspecte privind finanțarea:	**Valoare totală**	**13.000.000 euro**
	Surse potențiale de finanțare 2021-2027	• Programul Regional Vest 2021-2027 • Programul Național Strategic • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
	Surse potențiale de finanțare 2028-2034	• Pilonul de management partajat
Contribuția la obiectivele generale ale strategiei:	• OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. • OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale. • OS.3. Stimularea economiei locale prin sprijinirea mediului de afaceri și formare profesională. • OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan”. • OT. Realizarea de studii și documentații preliminare pentru fundamentarea investițiilor în infrastructura industrială, naturală, socială și culturală a microregiunii.	

15. Logica intervenției

Tabelul nr. 15: Logica intervenției

Obiectiv	Nevoi identificate	Pilon	Prioritate	Intervenții/măsuri	Rezultate	Indicatori	Surse de finanțare	Beneficiari
• OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. • OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale. • OS.3. Stimularea economiei locale prin sprijinirea mediului de afaceri și formare profesională	• Nevoia de revitalizare demografică • Nevoia de adaptare a comunităților la tranziția post-industrială • Nevoia de restructurare și diversificare economică • Nevoia de conservare și valorificare a infrastructurii industriale • Nevoia de protejare și valorificare durabilă a capitalului natural • Nevoia de regenerare teritorială și dezvoltare spațială • Nevoia de coordonare integrată a	• Pilon 1. Dezvoltare economică și competitivitate locală (ECONOMIC) • Pilon 2. Coeziune socială, servicii publice și calitatea vieții (SOCIAL) • Pilon 3. Patrimoniu, cultură și identitate locală (CULTURAL) • Pilon 4. Mediu, tranziție verde și dezvoltare durabilă (MEDIU)	1.Diversificarea bazei economice locale, pe principii sustenabile, valorificând potențialul și resursele zonei.	• Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului • Intervenție strategică integrată 2. Activarea patrimoniului industrial emblematic al Reșiței pentru turism • Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan • Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor • Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului	• Diversificarea activităților economice la nivel local • Valorificarea superioară a patrimoniului natural și cultural • Consolidarea ecosistemului local pentru producători și antreprenori • Dezvoltarea infrastructurii suport pentru activități economice și turistice • Creșterea numărului de vizitatori și a consumului local • Creșterea calității vieții în comunități • Crearea de locuri de muncă și reducerea	• I1.Număr de obiective industriale, culturale sau naturale reabilitate și puse în valoare • I2.Număr de obiective industriale, culturale sau naturale reabilitate incluse în trasee turistice • I3.Număr de clădiri/zone industriale reconvertite pentru activități culturale, turistice sau recreative • I4.Număr de evenimente culturale sau turistice organizate anual • I5.Număr de proiecte	**Perioada 2021-2027:** • PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială	• Autorități publice locale • Instituții publice și culturale • IMM-uri și microîntreprinderi • ONG-uri și asociații comunitare • Operatori economici din domenii relevante • Populația locală • Vizitatorii și turiștii • Elevii, studenții și tinerii • Întreaga micro-regiune ITI Banatul Montan

Obiectiv	Nevoi identificate	Pilon	Prioritate	Intervenții/măsuri	Rezultate	Indicatori	Surse de finanțare	Beneficiari
	dezvoltării teritoriale			• Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine • Intervenție Strategică 7: Natura în siguranță • Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității • Măsură complementară și de sprijin 2: Schemă de micro-granturi pentru revitalizare socio-economică în comunitățile care aparțin de ITI Banatul Montan • Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizarea infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv	dependenței de sectoare în declin	implementate pentru valorificarea infrastructurii industriale, culturale și capitalului natural • I6.Număr de kilometri drum (făcând parte din trasee turistice), marcați, reabilitați sau creați • I7. Număr de trasee tematice noi sau modernizate • I8. Număr de spații/centre pentru meșteșuguri, expoziții, ateliere sau servicii locale create • I9. Număr de locuri de muncă create în urma investițiilor • I10. Număr de spații publice și	**Perioada 2028-2034:** • Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității	

Obiectiv	Nevoi identificate	Pilon	Prioritate	Intervenții/măsuri	Rezultate	Indicatori	Surse de finanțare	Beneficiari
				acțiuni inovative și digitalizare • Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune • Măsură complementară și de sprijin 5: Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri local • Măsură complementară și de sprijin 6: Facilitarea participării active la programele de educație formală și non-formală, dobândirea de competențe și pregătirea pentru nevoile pieței muncii • Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/moderniz		zone de primire a vizitatorilor amenajate • I11. Număr de puncte de belvedere, observatoare sau instalații de interpretare amenajate • I14. Număr de IMM-uri sprijinite		

Obiectiv	Nevoi identificate	Pilon	Prioritate	Intervenții/măsuri	Rezultate	Indicatori	Surse de finanțare	Beneficiari
				area infrastructurii de acces către obiectivele turistice din microregiune • Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru dezvoltarea societății civile din teritoriul ITI Banatul Montan				
• OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. • OT. Realizarea de studii și documentații preliminare pentru fundamentarea investițiilor în infrastructura industrială, naturală, socială și	• Nevoia de conservare și valorificare a infrastructurii industriale • Nevoia de regenerare teritorială și dezvoltare spațială • Nevoia de coordonare integrată a dezvoltării teritoriale	• Pilon 3. Patrimoniu, cultură și identitate locală (CULTURAL)	2. Prezervarea, celebrarea și valorificarea infrastructurii industriale inestimabile a zonei.	• Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului • Intervenție strategică integrată 2. Activarea patrimoniului industrial emblematic al Reșiței pentru turism • Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor • Intervenție strategică	• Creșterea nivelului de conservare și protecție a infrastructurii industriale • Reconversie funcțională și activare culturală a spațiilor industriale • Integrarea infrastructurii industriale în circuitul turistic regional • Digitalizarea infrastructurii industriale și creșterea	• I1.Număr de obiective industriale, culturale sau naturale reabilitate și puse în valoare • I2.Număr de obiective industriale, culturale sau naturale reabilitate incluse în trasee turistice • I3.Număr de clădiri/zone industriale reconvertite pentru activități culturale,	**Perioada 2021-2027:** • PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și	• Comunitățile locale • Operatorii culturali și turistici • Administrațiile publice • Vizitatorii și turiștii • Actorii din rețeaua de patrimoniu industrial • Întreaga micro-regiune ITI

Obiectiv	Nevoi identificate	Pilon	Prioritate	Intervenții/măsuri	Rezultate	Indicatori	Surse de finanțare	Beneficiari
culturală a microregiunii.				integrată 6. Istoria pe șine • Intervenție Transversală 1: Studii preliminare • Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/servicii ile din Banatul Montan • Măsură complementară și de sprijin 2: Schemă de micro-granturi pentru revitalizare socio-economică în comunitățile care aparțin de ITI Banatul Montan • Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizarea infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate),	accesului publicului la cultură • Consolidarea identității culturale și industriale a Banatului Montan	turistice sau recreative • I4.Număr de evenimente culturale sau turistice organizate anual • I5. Număr de proiecte implementate care contribuie la valorificarea resurselor teritoriale: industriale, culturale și naturale (cumulat) • I6.Număr de kilometri drum (făcând parte din trasee turistice), marcați, reabilitați sau creați • I7. Număr de trasee tematice noi sau modernizate	Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială **Perioada 2028-2034:** • Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității	Banatul Montan

Obiectiv	Nevoi identificate	Pilon	Prioritate	Intervenții/măsuri	Rezultate	Indicatori	Surse de finanțare	Beneficiari
				inclusiv acțiuni inovative și digitalizare • Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru dezvoltarea societății civile din teritoriul ITI Banatul Montan				
• OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale.	• Nevoia de revitalizare demografică • Nevoia de adaptare a comunităților la tranziția post-industrială • Nevoia de restructurare și diversificare economică • Nevoia de conservare și valorificare a infrastructurii industriale • Nevoia de protejare și valorificare durabilă a capitalului natural	• Pilon 3. Patrimoniu, cultură și identitate locală (CULTURAL) • Pilon 4. Mediu, tranziție verde și dezvoltare durabilă (MEDIU) • Pilon 5. Guvernanță și cooperare micro-regională	3.Îmbunătățirea interconectării așezărilor umane din teritoriul ITI, precum și cu zonele de interes din proximitate și principalele axe de mobilitate din țară.	• Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului • Intervenție strategică integrată 2. Activarea patrimoniului industrial emblematic al Reșiței pentru turism • Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan • Intervenție strategică	• Creșterea accesibilității către obiectivele turistice, culturale și industriale ale Banatului Montan • Așezările mici sunt mai bine conectate la evenimente și fluxuri turistice, ceea ce crește mobilitatea rezidenților și vizibilitatea comunităților	• I1.Număr de obiective industriale, culturale sau naturale reabilitate și puse în valoare • I2.Număr de obiective industriale, culturale sau naturale reabilitate incluse în trasee turistice • I3.Număr de clădiri/zone industriale reconvertite pentru activități culturale, turistice sau recreative	**Perioada 2021-2027:** • PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene	• Comunitatea locală • Turiștii și vizitatorii • Producătorii locali și micro-antreprenorii • Instituțiile de cultură și patrimoniu • Administrațiile parcurilor naturale și ariilor protejate • Autorițile publice locale

Obiectiv	Nevoi identificate	Pilon	Prioritate	Intervenții/măsuri	Rezultate	Indicatori	Surse de finanțare	Beneficiari
	• Nevoia de regenerare teritorială și dezvoltare spațială • Nevoia de coordonare integrată a dezvoltării teritoriale			integrată 4. Legendele minelor • Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului • Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine • Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/modernizarea infrastructurii de acces către obiectivele turistice din microregiune		• I4.Număr de evenimente culturale sau turistice organizate anual • I5.Număr de proiecte implementate pentru valorificarea infrastructurii industriale, culturale și capitalului natural I6.Număr de kilometri drum (făcând parte din trasee turistice), marcați, reabilitați sau creați • I7. Număr de trasee tematice noi sau modernizate • I10. Număr de spații publice și zone de primire a vizitatorilor amenajate	• Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială **Perioada 2028-2034:** • Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității	• Investitorii interesați de dezvoltări turistice și culturale • Întreaga micro-regiune ITI Banatul Montan

Obiectiv	Nevoi identificate	Pilon	Prioritate	Intervenții/măsuri	Rezultate	Indicatori	Surse de finanțare	Beneficiari
• OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. • OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale. • OS.3. Stimularea economiei locale prin sprijinirea mediului de afaceri și formare profesională • Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din Banatul Montan • OT. Realizarea de studii și documentați	• Nevoia de revitalizare demografică • Nevoia de adaptare a comunităților la tranziția post-industrială • Nevoia de restructurare și diversificare economică • Nevoia de conservare și valorificare a infrastructurii industriale • Nevoia de protejare și valorificare durabilă a capitalului natural • Nevoia de regenerare teritorială și dezvoltare spațială • Nevoia de coordonare integrată a dezvoltării teritoriale	• Pilon 1. Dezvoltare economică și competitivitate locală (ECONOMIC) • Pilon 3. Patrimoniu, cultură și identitate locală (CULTURAL) • Pilon 4. Mediu, tranziție verde și dezvoltare durabilă (MEDIU)	4.Abordarea integrată, pe termen lung, a regenerării urbane, țintind zonele grav afectate de restructurare a economică, ce manifestă fond construit degradat - inclusiv stoc locativ public și privat, infrastructură și spații publice etc. - îmbătrânire și sărăcie urbană accentuată.	• Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului • Intervenție strategică integrată 2. Activarea patrimoniului industrial emblematic al Reșiței pentru turism • Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan • Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor • Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului • Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine	• Îmbunătățirea calității spațiilor publice, modernizarea infrastructurii și crearea unor zone sigure, funcționale și estetice • Creșterea atractivității turistice prin rute tematice integrate • Creșterea coeziunii identitare și a sentimentului de apartenență • Îmbunătățirea calității vieții locuitorilor	• I1.Număr de obiective industriale, culturale sau naturale reabilitate și puse în valoare • I2.Număr de obiective industriale, culturale sau naturale reabilitate incluse în trasee turistice • I3.Număr de clădiri/zone industriale reconvertite pentru activități culturale, turistice sau recreative • I4.Număr de evenimente culturale sau turistice organizate anual • I5.Număr de proiecte implementate pentru valorificarea infrastructurii	**Perioada 2021-2027:** • PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială **Perioada 2028-2034:** • Pilonul de managem	• Comunitățile locale • Tinerii și copiii • Operatorii culturali și organizațiile locale • Antreprenorii locali • Producătorii locali • Vizitatorii și turiștii • Administrațiile publice locale • Întreaga micro-regiune ITI Banatul Montan

Obiectiv	Nevoi identificate	Pilon	Prioritate	Intervenții/măsuri	Rezultate	Indicatori	Surse de finanțare	Beneficiari
i preliminare pentru fundamentarea investițiilor în infrastructura industrială, naturală, socială și culturală a microregiunii.				• Măsură complementară și de sprijin 2: Schemă de micro-granturi pentru revitalizare socio-economică în comunitățile care aparțin de ITI Banatul Montan • Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizarea infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare • Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a		industriale, culturale și capitalului natural I6.Număr de kilometri drum (făcând parte din trasee turistice), marcați, reabilitați sau creați • I7. Număr de trasee tematice noi sau modernizate • I8. Număr de spații/centre pentru meșteșuguri, expoziții, ateliere sau servicii locale create • I9. Număr de locuri de muncă create în urma investițiilor • I10. Număr de spații publice și zone de primire a vizitatorilor amenajate	ent partajat • Pilonul dedicat competitivității	

Obiectiv	Nevoi identificate	Pilon	Prioritate	Intervenții/măsuri	Rezultate	Indicatori	Surse de finanțare	Beneficiari
				spațiilor publice din microregiune • Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/modernizarea infrastructurii de acces către obiectivele turistice din microregiune • Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru dezvoltarea societății civile din teritoriul ITI Banatul Montan		• I12. Număr de activități educative organizate anual • I15. Număr de persoane formate profesional sau recalificate • I16. Număr de programe de formare profesională dezvoltate		
• OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. • OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale.	• Nevoia de revitalizare demografică • Nevoia de adaptare a comunităților la tranziția post-industrială • Nevoia de restructurare și diversificare economică • Nevoia de conservare și valorificare a	• Pilon 1. Dezvoltare economică și competitivitate locală (ECONOMIC) • Pilon 3. Patrimoniu, cultură și identitate locală	5.Abordarea zonelor grav afectate de efectele nocive ale exploatării industriale, (situri industriale contaminate, halde de steril/de zgură etc.), ce afectează calitatea	• Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului • Intervenție strategică integrată 2. Activarea patrimoniului industrial emblematic al Reșiței pentru turism	• Zone industriale reabilitate și readuse în circuitul economic și comunitar • Peisaje degradate restaurate și reintegrate în structura urbană și rurală	• I1.Număr de obiective industriale, culturale sau naturale reabilitate și puse în valoare • I2.Număr de obiective industriale, culturale sau naturale reabilitate incluse în trasee turistice	**Perioada 2021-2027:** • PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS	• Comunitățile locale • Turiștii și vizitatorii • Administrațiile publice locale • Instituțiile culturale și educaționale

Obiectiv	Nevoi identificate	Pilon	Prioritate	Intervenții/măsuri	Rezultate	Indicatori	Surse de finanțare	Beneficiari
• OS.3. Stimularea economiei locale prin sprijinirea mediului de afaceri și formare profesională • Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din Banatul Montan • OT. Realizarea de studii și documentații preliminare pentru fundamentarea investițiilor în infrastructura industrială, naturală, socială și culturală a microregiunii.	infrastructurii industriale • Nevoia de protejare și valorificare durabilă a capitalului natural • Nevoia de regenerare teritorială și dezvoltare spațială • Nevoia de coordonare integrată a dezvoltării teritoriale	(CULTURAL) • Pilon 4. Mediu, tranziție verde și dezvoltare durabilă (MEDIU)	vieții comunităților locale.	• Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan • Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor • Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului • Intervenție strategică 6 integrată 6. Istoria pe șine • Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizarea infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni	• Infrastructură industrială de valoare conservată și reinterpretată pentru uz cultural, turistic și educațional • Creșterea valorii culturale, turistice și economice a zonelor regenerate	• I3.Număr de clădiri/zone industriale reconvertite pentru activități culturale, turistice sau recreative • I5.Număr de proiecte implementate pentru valorificarea infrastructurii industriale, culturale și capitalului natural • I10. Număr de spații publice și zone de primire a vizitatorilor amenajate	• PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială **Perioada 2028-2034:** • Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității	• Investitorii interesați de zone reindustrializate sau reconvertite • Proprietarii terenurilor din zonele reabilitate • Întreaga micro-regiune ITI Banatul Montan

Obiectiv	Nevoi identificate	Pilon	Prioritate	Intervenții/măsuri	Rezultate	Indicatori	Surse de finanțare	Beneficiari
				inovative și digitalizare • Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune • Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/modernizarea infrastructurii de acces către obiectivele turistice din microregiune • Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru dezvoltarea societății civile din teritoriul ITI Banatul Montan				
• OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale	• Nevoia de protejare și valorificare durabilă a	• Pilon 3. Patrimoniu, cultură și identitate	6.Prezervarea și valorificarea resurselor	• Intervenție strategică integrată 1. Pe	• Creșterea nivelului de protecție și conservare a	• I1.Număr de obiective industriale, culturale sau	**Perioada 2021-2027:**	• Vizitatorii și turiștii

Obiectiv	Nevoi identificate	Pilon	Prioritate	Intervenții/măsuri	Rezultate	Indicatori	Surse de finanțare	Beneficiari
și culturale și resurselor naturale. • OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan”.	capitalului natural • Nevoia de regenerare teritorială și dezvoltare spațială • Nevoia de coordonare integrată a dezvoltării teritoriale	locală (CULTURAL) • Pilon 4. Mediu, tranziție verde și dezvoltare durabilă (MEDIU) • Pilon 5. Guvernanță și cooperare micro-regională	naturale ale zonei.	urmele apei și fierului • Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului • Intervenție Strategică 7: Natura în siguranță • Intervenție Transversală 1: Studii preliminare • Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din Banatul Montan • Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizarea infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	resurselor naturale • Valorificarea responsabilă a resurselor naturale prin turism sustenabil • Dezvoltarea infrastructurii de vizitare și recreere în natură • Creșterea calității experienței turistice și educaționale în natură • Integrarea resurselor naturale în dezvoltarea economică locală	naturale reabilitate și puse în valoare • I2.Număr de obiective industriale, culturale sau naturale reabilitate incluse în trasee turistice • I3.Număr de clădiri/zone industriale reconvertite pentru activități culturale, turistice sau recreative • I4.Număr de evenimente culturale sau turistice organizate anual • I5.Număr de proiecte implementate pentru valorificarea infrastructurii industriale, culturale și capitalului natural	• PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială **Perioada 2028-2034:** • Pilonul de management partajat	• Autorități publice locale • ONG-uri și asociații comunitare • Populația locală • Elevii, studenții și tinerii • Antreprenorii locali și producătorii • Sectorul educațional • Administrația ariilor naturale protejate • Operatorii turistici și ghizii locali • Publicul larg • Întreaga micro-regiune

Obiectiv	Nevoi identificate	Pilon	Prioritate	Intervenții/măsuri	Rezultate	Indicatori	Surse de finanțare	Beneficiari
				• Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune • Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru dezvoltarea societății civile din teritoriul ITI Banatul Montan		• I7. Număr de trasee tematice noi sau modernizate • I10. Număr de spații publice și zone de primire a vizitatorilor amenajate • I11. Număr de puncte de belvedere, observatoare sau instalații de interpretare amenajate • I12. Număr de activități educative organizate anual • I18. Număr de centre de coordonare a activității de voluntariat create • I19.Număr de campanii de voluntariat desfășurate anual	Pilonul dedicat competiti vității	ITI Banatul

Obiectiv	Nevoi identificate	Pilon	Prioritate	Intervenții/măsuri	Rezultate	Indicatori	Surse de finanțare	Beneficiari
• OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan” • OT. Realizarea de studii și documentații preliminare pentru fundamentarea investițiilor în infrastructura industrială, naturală, socială și culturală a microregiunii.	• Nevoia de revitalizare demografică • Nevoia de adaptare a comunităților la tranziția post-industrială • Nevoia de restructurare și diversificare economică • Nevoia de conservare și valorificare a infrastructurii industriale • Nevoia de protejare și valorificare durabilă a capitalului natural • Nevoia de regenerare teritorială și dezvoltare spațială • Nevoia de coordonare integrată a dezvoltării teritoriale	• Pilon 5. Guvernanță și cooperare micro-regională	7.Coordonarea și cooperarea la nivel micro-regional.	• Intervenție Transversală 1: Studii preliminare • Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din Banatul Montan	• Existența unei baze științifice și tehnice solide pentru toate proiectele strategice • Reducerea riscului de blocaj sau întârziere în implementarea investițiilor • Îmbunătățirea integrării dimensiunii de sustenabilitate și protecție a mediului în proiecte • Creșterea capacității administrațiilor locale și a ITI de a fundamenta decizii pe date concrete • Crearea și funcționalizarea unei rețele coerente de trasee cicloturistice și rute tematice	• I1.Număr de obiective industriale, culturale sau naturale reabilitate și puse în valoare • I2.Număr de obiective industriale, culturale sau naturale reabilitate incluse în trasee turistice • I3.Număr de clădiri/zone industriale reconvertite pentru activități culturale, turistice sau recreative • I4.Număr de evenimente culturale sau turistice organizate anual • I5.Număr de proiecte implementate pentru valorificarea infrastructurii	**Perioada 2021-2027:** • PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială **Perioada 2028-2034:** • Pilonul de managem	• Comunitatea locală • Autorițăile publice locale din teritoriul ITI Banatul Montan • Instituții culturale • Turiștii • Investitorii • Întreaga micro-regiune ITI Banatul Montan

Obiectiv	Nevoi identificate	Pilon	Prioritate	Intervenții/măsuri	Rezultate	Indicatori	Surse de finanțare	Beneficiari
					• Creșterea numărului de turiști care vizitează regiunea pentru activități de cicloturism și turism activ • Creșterea gradului de vizibilitate și atractivitate a Banatului Montan la nivel regional, național și internațional • Crearea unei identități turistice unitare a zonei, recunoscută și promovată prin brand comun	industriale, culturale și capitalului natural • I6.Număr de kilometri drum (făcând parte din trasee turistice), marcați, reabilitați sau creați • I7. Număr de trasee tematice noi sau modernizate • I9. Număr de locuri de muncă create în urma investițiilor • I10. Număr de spații publice și zone de primire a vizitatorilor amenajate • I11. Număr de puncte de belvedere, observatoare sau instalații de interpretare amenajate	ent partajat • Pilonul dedicat competiti vității	

Obiectiv	Nevoi identificate	Pilon	Prioritate	Intervenții/măsuri	Rezultate	Indicatori	Surse de finanțare	Beneficiari
						• I12. Număr de activități educative organizate anual • I13. Număr de studii de specialitate realizate • I14. Număr de IMM-uri sprijinite • I15. Număr de persoane formate profesional sau recalificate • I16. Număr de programe de formare profesională dezvoltate		

Sursa: Autorul

16. Alinierea strategiei la cadrul strategic european

Strategia de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan pentru perioada 2026-2035 este pe deplin aliniată cadrului strategic european actual și direcțiilor de politică ale Uniunii Europene pentru perioada de programare 2021–2027, precum și orientărilor preliminare pentru viitorul cadru financiar post-2027. Documentul reflectă principiile Pactului Verde European, Agenda Digitală, Politica de Coeziune, prioritățile UE privind tranziția verde și digitală, reziliența comunităților, dezvoltarea durabilă și reducerea disparităților teritoriale. De asemenea, strategia integrează abordările europene privind dezvoltarea teritorială integrată, participativă și multi-nivel, promovând cooperarea între actorii locali și valorificarea resurselor specifice regiunii.

Prin direcțiile sale de acțiune, strategia răspunde obiectivelor Politicii de Coeziune privind o Europă mai inteligentă, mai verde, mai conectată, mai socială și mai apropiată de cetățeni, contribuind la transformarea Banatului Montan într-un teritoriu competitiv, sustenabil și rezilient. Astfel, documentul este construit în deplină concordanță cu prioritățile europene actuale și pregătit să se adapteze tranzițiilor strategice și investiționale ale viitoarei perioade de programare.

Coerență cu Pactul Verde European

Obiectivele Strategiei pentru dezvoltarea teritorială integrată a microregiunii ITI Banatul Montan se aliniază principiilor Pactului Verde European, dar și obiectivelor mai largi ale politicilor de coeziune ale UE. Strategia urmărește:

- tranziția către o economie sustenabilă și rezilientă, prin valorificarea infrastructurii industriale și naturale;
- reducerea disparităților teritoriale și sociale, prin investiții integrate în infrastructură, servicii și comunități;
- promovarea mobilității sustenabile și a turismului responsabil, ca motoare de dezvoltare locală;
- protejarea și utilizarea durabilă a resurselor naturale și culturale;
- atragerea investițiilor verzi și creșterea eficienței energetice, în complementaritate cu dezvoltarea economică locală.

Astfel, strategia contribuie nu doar la obiectivele Pactului Verde (neutralitate climatică, protecția biodiversității), ci și la consolidarea competitivității economice, a coeziunii sociale și a identității culturale a microregiunii.

Coerență cu Agenda Teritorială 2030

Strategia de dezvoltare teritorială integrată a micoregiunii Banatul Montan se aliniază Agendei Teritoriale 2030 prin:

- urmărirea reducerii disparităților și dezvoltării echilibrate a localităților;

- contribuirea la dezvoltarea economică și competitivitatea teritoriului, prin sprijinirea afacerilor locale, inovare și digitalizare;
- integrarea dimensiunii de durabilitate socială și de mediu, prin protejarea resurselor naturale și valorificarea tradițiilor locale;
- aplicarea unei abordări integrate a politicilor sectoriale (turism, cultură, mediu, economie).

Coerență cu Deceniul Digital

Strategia ITI Banatul Montan se aliniază obiectivelor Deceniului Digital prin includerea digitalizării ca dimensiune transversală – promovarea prin soluții digitale și turism inteligent. Astfel, contribuie la creșterea accesului cetățenilor la instrumente digitale moderne.

Coerență cu Obiectivele de Dezvoltare Durabilă

Dezvoltare urbană și rurală durabilă – strategia susține regenerarea urbană, valorificarea infrastructurii industriale și naturale și dezvoltarea infrastructurii eco-turistice, contribuind la obiectivele de mobilitate sustenabilă, climă și biodiversitate.

Transformare digitală – prin digitalizarea obiectivelor, promovarea turismului inteligent și sprijinirea IMM-urilor pentru adoptarea de soluții digitale.

Incluziune socială și coeziune – măsurile de susținere a tradițiilor locale, de creare de spații comunitare și de formare profesională reduc decalajele sociale și întăresc capitalul uman.

Competitivitate economică și inovare – sprijinul pentru IMM-uri, artizanat, gastronomie tradițională și turism diversificat contribuie la reziliența și diversificarea economiei locale.

Reziliență și managementul riscurilor – măsurile privind reconversia siturilor industriale, eficiența energetică și dezvoltarea infrastructurii verzi sprijină adaptarea la schimbările climatice și calitatea vieții.

Provocări demografice – prin crearea de locuri de muncă, dezvoltarea de servicii și revitalizarea localităților, strategia urmărește contracararea depopulării și adaptarea la îmbătrânirea populației.

Sustenabilitatea mediului – economia circulară și turismul responsabil sunt integrate în obiectivele strategiei.

Cooperare transfrontalieră și transnațională – parteneriatele culturale și economice prevăzute facilitează integrarea regională și schimbul de bune practici.

Utilizarea eficientă a fondurilor UE – mecanismul ITI permite o abordare integrată și coordonată, maximizând impactul resurselor prin corelarea investițiilor hard și soft.

17. Mecanismul de prioritizare a proiectelor

Procesul de prioritizare a proiectelor din cadrul Strategiei a avut ca scop definirea unui portofoliu coerent de investiții strategice, capabile să genereze impact micro-regional pe termen lung. Acest mecanism a fost construit pe baza metodologiei de lucru utilizate în etapa de fundamentare a strategiei, care a presupus o combinare a analizei tehnice cu consultările extinse din teritoriu.

Proiectele propuse de UAT-uri și actorii locali au fost analizate, grupate tematic și corelate cu structura intervențiilor strategice integrate. În urma acestui proces au rezultat **șapte proiecte strategice integrate** care formează nucleul Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan.

Proiectele incluse în măsurile strategice integrate includ investiții în: infrastructuri publice (industriale, culturale, naturale, turistice, urbane), zone naturale protejate, spații publice, obiective cu rol comunitar sau regional, reabilitări, reconversii sau amenajări aflate în proprietate publică.

Aceste intervenții necesită capacitate administrativă, continuitate și responsabilitate instituțională pe termen lung.

Autoritățile publice sunt cele care: dețin sau administrează infrastructurile vizate, pot asigura accesul și utilitatea publică, pot gestiona lucrări complexe cu impact teritorial, pot asigura întreținerea și operarea rezultatelor investițiilor. În plus, logica teritorială a mecanismului ITI impune coordonare, interoperabilitate și coerență între intervențiile realizate în diferite UAT-uri – un rol pe care doar administrațiile publice îl pot asuma în mod legitim și sustenabil.

Strategia a pornit de la un portofoliu unic de propuneri formulate în principal de APL-urile din microregiune, colectate din teritoriu care au necesitat un proces de triere, pentru a evita: suprapuneri tematice, duplicări de investiții în același UAT pe aceeași linie strategică, proiecte care nu îndeplinesc condițiile minimale, includerea unor proiecte insuficient pregătite în intervențiile integrate.

Acest portofoliu reprezintă lista inițială de proiecte analizată în procesul de prioritizare. În urma aplicării criteriilor de selecție și a corelării cu obiectivele strategice, proiectele au fost încadrate fie în intervențiile strategice integrate (ISI), ca investiții prioritare cu impact micro-regional, fie în măsurile complementare și de sprijin, care vor fi dezvoltate ulterior prin apeluri competitive, pentru a asigura flexibilitate și complementaritate în implementarea Strategiei.

Rezultatul prioritizării definește clar ce proiecte pot fi încadrate ca strategice și care vor fi dezvoltate prin apeluri competitive, evitând blocaje, asigurând complementaritate și garantând o implementare eficientă și coerentă a Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan.

Rezultatele prioritizării au fost validate prin consultări cu reprezentanții UAT-urilor, instituțiilor publice, mediului economic și societății civile, pentru a asigura acceptarea și legitimitatea portofoliului strategic la nivelul întregii microregiuni.

În etapa de implementare, intervențiile strategice integrate vor fi ierarhizate temporal, în funcție de maturitatea documentațiilor, urgența intervențiilor, capacitatea administrativă și coerența secvențierii investițiilor la nivelul întregului teritoriu.

Mecanismul s-a bazat pe o serie de principii operaționale, aplicate uniform tuturor propunerilor:

1. Relevanța față de intervenția strategică	Un proiect poate fi inclus într-o intervenție strategică numai dacă se aliniază în mod direct cu tema și tipologia acelei intervenții (ex. identitate industrială, natură în siguranță, poarta Banatului etc.).

2. Certitudinea juridică și posibilitatea de implementare	Proiectele strategice pot fi asumate doar dacă nu există riscuri juridice sau administrative — proprietatea este clară, amplasamentul este disponibil, iar eventualele litigii, neclarități sau blocaje sunt inexistente.

3. Coerența cu obiectivele Strategiei	Proiectele strategice demonstrează, prin obiective, activități și rezultate așteptate, o contribuție clară și măsurabilă la realizarea strategiei ITI Banatul Montan, respectiv sprijină în mod vizibil îndeplinirea cel puțin unuia dintre obiectivele strategice asumate.

4. Maturitatea minimă a proiectului	Întrucât intervențiile strategice necesită un grad minim de fezabilitate, proiectele incluse trebuie să aibă o minimă conturare: amplasament identificat, funcțiuni definite și disponibilitate din partea UAT-ului pentru continuarea documentațiilor.

5. Unicitatea proiectului în cadrul aceleiași intervenții	Pentru fiecare intervenție strategică au fost selectate doar proiectele cu relevanță și impact ridicat, evitându-se includerea unui număr foarte mare de proiecte similare din același UAT. Proiectele redundante sau excesive au fost orientate spre măsurile complementare și de sprijin. În cazul în care UAT-ul a propus mai multe inițiative similare, doar proiectul cu cel mai mare impact a fost selectat ca strategic, iar celelalte au fost orientate către apelurile competitive.

În continuare este prezentată grila de prioritizare utilizată.

Tabelul nr. 16: Grila de prioritizare utilizată pentru încadrarea proiectelor în intervenții strategice integrate și măsuri complementare și de sprijin

Criteriu	Aspecte de verificat	Intervenție strategică	Măsură complementară și de sprijin
Criteriul 1 — Relevanța față de intervenția strategică	Proiectul se aliniază tematic și funcțional cu scopul intervenției strategice (ex. apă și fier, identitate industrială, natură în siguranță etc.) și respectă tipologiile de investiții prevăzute în fișa intervenției.	DA	NU
Criteriul 2 — Certitudinea juridică și de implementare	Amplasamentul este clar, proprietatea este dovedită, nu există litigii, neclarități cadastrale sau situații administrative care ar bloca investiția.	DA	NU
Criteriul 3 — Coerența cu obiectivele Strategiei de Dezvoltare Teritorială Integrată a microregiunii Banatul Montan	Proiectul contribuie în mod vizibil la realizarea cel puțin unuia dintre obiectivele strategice ale ITI	DA	NU
Criteriul 4 — Maturitatea minimă a proiectului	Proiectul are un nivel minim de conturare: locație identificată, funcțiuni clare, necesar investițional estimat, disponibilitate din partea UAT/beneficiarilor pentru documentații ulterioare	DA	NU
Criteriul 5 — Unicitatea proiectului în cadrul aceleiași intervenții strategice (pe UAT)	Existența altei intervenții asemănătoare cu impact mai mare asupra teritoriului	NU	DA

Sursa: Autorul

Un proiect este încadrat în categoria intervențiilor strategice doar dacă îndeplinește **toate** criteriile de mai sus. Orice proiect care nu îndeplinește cel puțin un criteriu este direcționat către măsurile complementare și de sprijin.

18. Cadrul instituțional și mecanismele de guvernanță ITI

Implementarea Strategiei de dezvoltare teritorială a microregiunii Banatul Montan se bazează pe un sistem de guvernanță multi-nivel, care implică instituții centrale, regionale, județene și locale, precum și parteneri privați și organizații ale societății civile. Acest cadru este esențial pentru coordonarea integrată a investițiilor, pentru asigurarea complementarității între programe și pentru evitarea suprapunerilor între proiecte.

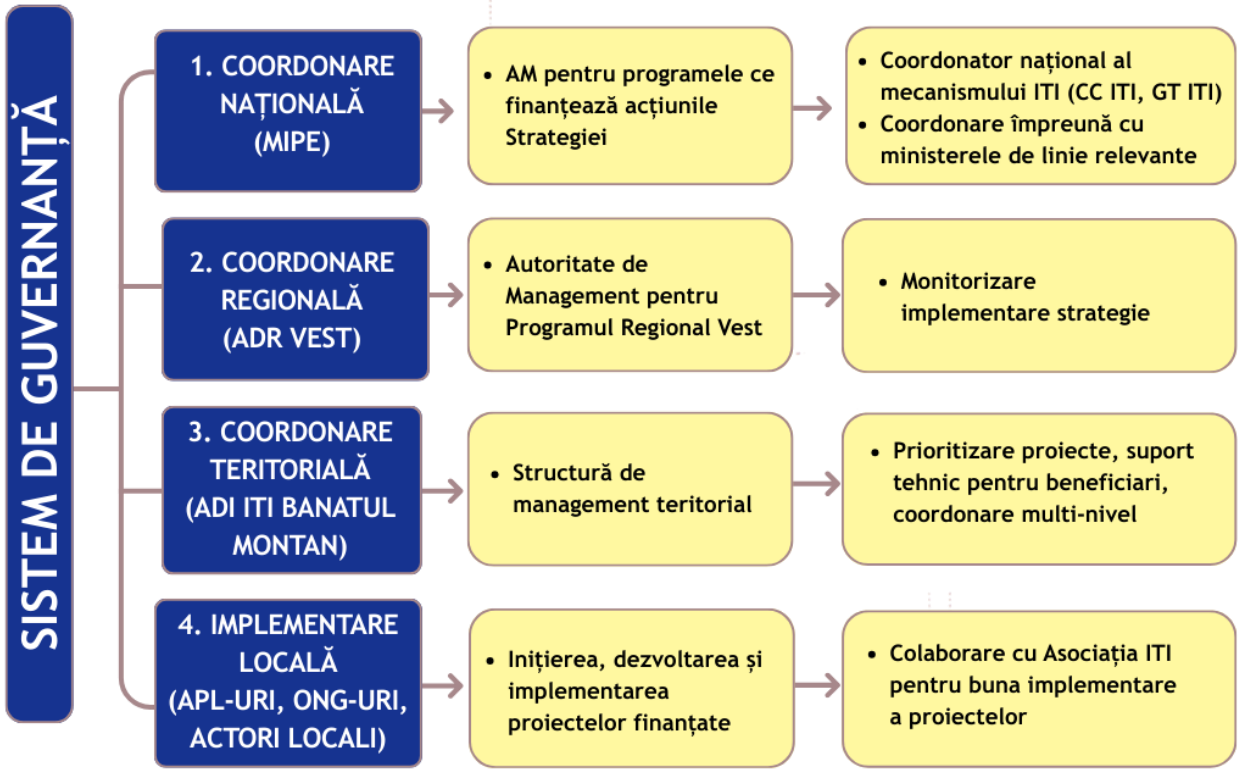

Figura nr. 56: Modelul de guvernanță pentru coordonarea intervențiilor ITI

Sursa: Autorul

În cele ce urmează sunt detaliate rolurile și responsabilitățile pe care fiecare structură le are în cadrul Strategiei de dezvoltare teritorială Banatul Montan.

1.	Coordonare națională

Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE) asigură coordonarea strategică a implementării, având rolul de:

- Autoritate de Management pentru o parte dintre programele operaționale ce finanțează acțiuni din Strategie;

- Coordonator național al mecanismului ITI, prin Comitetul pentru Coordonarea ITI (CC ITI) și Grupul de lucru tehnic pentru implementarea ITI, responsabile de stabilirea cadrului metodologic și de avizarea și monitorizarea implementării.

În exercitarea acestui rol, MIPE colaborează cu ministerele sectoriale a căror responsabilitate tematică se regăsește în intervențiile Strategiei (ex: Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale).

Această colaborare inter-instituțională asigură alinierea proiectelor strategice la politicile și standardele sectoriale aplicabile.

Responsabilități	• coordonează implementarea Strategiei și asigură aplicarea unitară a mecanismului ITI în colaborare cu ministerele de linie; • inițiază aprobarea Strategiei și a Planului de Acțiune prin Hotărâre de Guvern și avizează eventualele modificări sau actualizări.; • urmărește implementarea Strategiei prin solicitarea de rapoarte de la ADI ITI Banatul Montan și colectarea de date de la ministerele de linie implicate în finanțarea intervențiilor; • asigură finanțarea și sprijinul tehnic pentru funcționarea ADI ITI Banatul Montan.

2. Coordonare regională

Agenția pentru Dezvoltare Regională Vest (ADR Vest), în calitate de Autoritate de Management pentru Programul Regional Vest, contribuie la:

- monitorizarea implementării Strategiei;
- corelarea investițiilor finanțate prin PR Vest cu obiectivele ITI.

3. Coordonare teritorială

ADI ITI Banatul Montan, în calitate de structură de management teritorial, joacă un rol central în: coordonarea intervențiilor integrate din teritoriu; sprijinirea tehnică a potențialilor beneficiari; facilitarea colaborării între UAT-uri, instituții, mediul privat și ONG-uri; urmărirea implementării proiectelor în corelare cu prevederile Strategiei.

Asociația este și platforma de lucru pentru cooperare micro-regională, dialog cu actorii relevanți și consolidarea capacității administrative locale.

Responsabilitățile Adunării Generale a Asociației (AGA):	• avizează Strategia ITI și Planul de acțiuni, inclusiv versiunile actualizate ale acestora; • avizează Rapoartele de evaluare ale implementării Strategiei ITI și eventuale propuneri de modificare; • aprobă Lista intervențiilor integrate considerate prioritare în cadrul Strategiei ITI; • aprobă lista proiectelor prioritare la nivelul apelurilor de proiecte dedicate, acolo unde aceasta este solicitată prin ghidurile solicitantului, cu respectarea încadrării acestora în alocările financiare aferente, sau după caz, în valoarea supracontractărilor recomandate de AM.

Responsabilitățile structurii tehnice a Asociației:	**1. Elaborarea documentelor strategice și de implementare:**
	• elaborează/actualizează Strategia de dezvoltare teritorială integrată prin implicarea tuturor actorilor relevanți de la nivel teritorial;
	• colectează propunerile de proiecte și elaborează/actualizează Planul de Acțiuni care să răspundă obiectivelor Strategiei;
	• realizează prioritizarea proiectelor propuse spre finanțare în acord cu prevederile Strategiei ITI, cu respectarea cerințelor programelor de finanțare vizate, după caz;
	• identifică și supune aprobării AGA fișele intervențiilor integrate considerate prioritare la nivelul Strategiei;
	• identifică oportunitățile de finanțare a intervențiilor integrate și promovează finanțarea acestora;
	• elaborează procedura de acordare a avizului de conformitate a proiectelor cu strategia ITI, inclusiv din perspectiva asigurării caracterului integrat;
	• elaborează procedurile de lucru specifice pentru monitorizarea implementării Strategiei ITI, care pot viza:
	  ○ monitorizarea indicatorilor Strategiei și raportarea anuală a progresului realizat, pe baza informațiilor primite de la beneficiari/AM-uri pe parcursul procesului de implementare;
	  ○ evaluarea și actualizarea Planului de acțiuni al Strategiei.
	2. Promovare/comunicare/helpdesk:
	• promovează Strategia ITI/oportunitățile de finanțare și asigură comunicarea cu toate entitățile publice/private relevante, inclusiv cu societatea civilă și reprezentanții ONG pentru implementarea Strategiei;
	• help desk pentru elaborarea de proiecte:

	○ sprijină beneficiarii locali în procesul de elaborare a propunerilor de proiecte publice, conform apelurilor de proiecte/calendarului indicativ al AM-urilor (organizare sesiuni de informare/ateliere de lucru); • help desk pentru implementarea proiectelor: ○ acțiuni de sprijin/formare a beneficiarilor în vederea creșterii capacității acestora de implementare a proiectelor ITI; ○ sprijină autoritățile publice locale în domeniul achizițiilor publice; ○ sprijină autoritățile publice locale în urmărirea implementării proiectelor. • comunică /diseminează rezultatele proiectelor implementate. **3. Planificarea și implementarea ITI** • are calitatea de membru cu drept de vot în cadrul Comitetelor de Monitorizare ale Programelor care prevăd alocări dedicate pentru ITI; • participă, în calitate de membru/observator în cadrul Comitetelor de Monitorizare ale Programelor care asigură puncte suplimentare pentru proiectele din cadrul mecanismului ITI; • participă, printr-un reprezentant nominalizat, la lucrările Grupului de lucru tehnic pentru Implementarea ITI, subsecvent Comitetului pentru Coordonarea ITI; • colaborează cu Autoritățile de management în vederea identificării posibilităților de finanțare a intervențiilor integrate considerate prioritare la nivelul Strategiei ITI și realizează demersurile necesare pentru implementarea acestora, inclusiv prin propuneri de activități eligibile în cadrul Ghidurilor Solicitantului, în conformitate cu prevederile Programelor; • identifică soluții și formulează propuneri pentru asigurarea implementării intervențiilor integrate; • supune în discuție Grupului de lucru tehnic problemele întâmpinate în realizarea intervențiilor integrate și propune organizarea de întâlniri cu factorii responsabili astfel încât să soluționeze problemele; • contribuie la elaborarea Ghidurilor solicitantului prin participarea la reuniuni tehnice organizate cu/de către Autoritățile de Management / transmite propuneri cu privire la activitățile eligibile aferente arealului ITI/criteriile

specifice/subcriteriile de eligibilitate și selecție a proiectelor, în acord cu Metodologiile de evaluare și selecție ale Programelor;

- monitorizează calendarul de apeluri de proiecte și ghidurile solicitantului lansate în consultare publică și transmite punctul de vedere privind secțiunea ITI din Ghid sau pentru ghidurile aferente apelurilor incidente ITI;
- acordă Avizul de conformitate a proiectelor cu strategia ITI, din perspectiva contribuției acestora la realizarea obiectivelor Strategiei ITI și a caracterului integrat al acestora:
    - pentru toate proiectele propuse în cadrul apelurilor cu alocare dedicată ITI (solicitanți publici și privați);
    - pentru proiectele propuse în cadrul apelurilor care vizează acordarea de puncte suplimentare în procesul de selecție pentru solicitanții din zona ITI (solicitanți publici și privați) sau alte metode de prioritizare a proiectelor din această zonă;
- prioritizează și aprobă lista proiectelor propuse la finanțare în cadrul apelurilor dedicate ITI, în cazul în care autoritățile de management solicită acest lucru prin ghidul solicitantului, cu respectarea încadrării proiectelor selectate în alocările financiare aferente, sau după caz, în valoarea supracontractărilor recomandate de AM ;
- urmărește progresul în implementarea proiectelor și identificarea problemelor întâmpinate de beneficiari, în vederea colectării informațiilor necesare monitorizării implementării Strategiei ITI, pe baza vizitelor la locul de implementare a proiectelor și a informațiilor transmise de beneficiari în procesul de raportare la nivelul proiectului, conform prevederilor din Contractul de finanțare - pentru proiectele care beneficiază de alocare dedicată ITI;
- în vederea monitorizării proiectelor implementate în teritoriul ITI care nu beneficiază de alocări dedicate ITI (ex. proiectele din zona ITI selectate la finanțare în cadrul apelurilor generale/naționale), Asociația ITI va primi informațiile relevante din partea Autorităților de Management, în baza unui protocol de colaborare încheiat între ADI ITI si Autoritățile de Management;
- Asociația ITI poate îndeplini rolul de solicitant/lider de parteneriat pentru anumite proiecte asumate la nivel local, cu respectarea condițiilor de eligibilitate impuse de ghidurile aferente intervențiilor vizate.

	4. **Monitorizarea și evaluarea implementării Strategiei ITI** • monitorizează indicatorii Strategiei și realizează o analiză semestrială/anuală a progresului înregistrat și raportul anual de progres care va fi transmis MIPE; • evaluează Strategia și actualizează periodic (după caz) planul de acțiuni, în funcție de rezultatele evaluării.

Pentru a asigura caracterul participativ al procesului și implicarea activă a actorilor locali în toate etapele strategiei, ADI ITI Banatul Montan va înființa Comitetul Consultativ, o structură partenerială formată din reprezentanți ai societății civile, ONG-uri tematice, asociații profesionale, mediul academic și alți actori relevanți. Acest comitet va funcționa ca un mecanism permanent de dialog, validare și co-creare, contribuind la implementarea Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan, precum și la asigurarea transparenței și coerenței în procesul decizional.

4. Coordonare locală

Implementarea Strategiei este realizată împreună cu: instituții publice centrale și locale, unități administrativ-teritoriale, operatori publici de servicii, companii private, ONG-uri și organizații comunitare, care inițiază și implementează proiecte pe teritoriul ITI Banatul Montan și contribuie la atingerea indicatorilor strategici.

Acest ecosistem instituțional asigură o implementare coerentă, coordonată și adaptată nevoilor reale ale microregiunii.

Responsabilități:	• implementarea corectă, completă și la timp a activităților prevăzute în proiect; • respectarea tuturor cerințelor din contractul de finanțare și din ghidul solicitantului; • asigurarea caracterului integrat al intervenției; • menținerea condițiilor și angajamentelor asumate pe toată durata implementării și sustenabilității proiectului; • transmiterea către ADI ITI Banatul Montan a tuturor informațiilor privind evoluția proiectului, conform obligației contractuale.

19. Cadrul de implementare și monitorizare a strategiei

Implementarea Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan se realizează în baza unui sistem de guvernanță pe mai multe niveluri, care implică instituții centrale, Autorități de Management, structuri teritoriale și beneficiari locali. În acest mecanism, Asociația pentru Dezvoltare Intercomunitară ITI Banatul Montan (ADI ITI) deține rolul central în coordonarea teritorială și în monitorizarea modului în care strategia este pusă în aplicare.

ADI ITI Banatul Montan este responsabilă de monitorizarea continuă a progresului Strategiei, acoperind toate proiectele implementate în teritoriul ITI – indiferent de sursa de finanțare, program operațional, instituție finanțatoare sau categorie de beneficiar. Această abordare asigură o imagine integrată asupra dezvoltării microregiunii și permite corelarea intervențiilor într-un mod coerent și unitar.

Pentru a asigura accesul la informațiile relevante privind proiectele finanțate prin programe naționale și europene care nu dispun de alocări dedicate ITI, ADI ITI va primi date actualizate și periodice de la Autoritățile de Management. Transmiterea acestor informații se va realiza în baza unui Protocol de colaborare încheiat între ADI ITI Banatul Montan și fiecare Autoritate de Management vizată.

Procesul de monitorizare a Strategiei de dezvoltare teritorială integrată vizează 3 paliere:

1.	**Monitorizarea evoluției contextului socio-economic al Strategiei (progresul și impactul)**

Acest palier urmărește modul în care evoluțiile economice, sociale, demografice și de mediu influențează relevanța strategiei și gradul în care intervențiile contribuie la transformarea teritoriului ITI.

Monitorizarea se realizează **pe întreaga perioadă de implementare** și are ca rezultat **un Raport Anual de Progres**, elaborat de ADI ITI. Raportul include:

- analiza evoluțiilor socio-economice semnificative pentru teritoriu;
- evaluarea adecvării obiectivelor generale și specifice;
- progresul indicatorilor din Planul de Acțiune/direcțiile strategice;
- principalele tendințe, provocări emergente și necesitatea eventualelor ajustări.

Raportul este prezentat **Comitetului de Coordonare ITI (CC ITI)**, ca instrument de fundamentare a deciziilor strategice.

Pentru acest palier, va fi utilizat **un set minimal de indicatori generali**, aliniați la obiectivele strategiei și capabili să reflecte:

- impactul proiectelor implementate;
- contribuția cumulată a intervențiilor la dezvoltarea teritoriului;
- evoluția și dinamica schimbărilor la nivel socio-economic.

Indicatorii vor fi monitorizați anual și actualizați atunci când apar modificări semnificative ale contextului.

2. Monitorizarea implementării ITI

Monitorizarea implementării Strategiei se realizează semestrial și reflectă progresul operațional al acesteia, respectiv stadiul intervențiilor și proiectelor din teritoriul ITI Banatul Montan. Acest proces este coordonat de ADI ITI Banatul Montan și validat la nivelul structurilor de guvernanță naționale ale ITI.

Rapoartele semestriale privind implementarea Strategiei sunt elaborate de ADI ITI Banatul Montan și transmise secretariatului Grupului de lucru tehnic (GLT) pentru implementarea ITI. Acesta analizează, avizează și aprobă aceste rapoarte, care devin documente oficiale ale procesului de monitorizare.

Rapoartele avizate de GLT reprezintă baza raportării progresului în cadrul proiectelor de sprijin pentru funcționarea Asociației.

Procedurile de monitorizare și raportare respectă cerințele stabilite la nivelul GLT și sunt armonizate cu mecanismele naționale de monitorizare a investițiilor teritoriale integrate.

Raportul semestrial elaborat de ADI ITI include, în mod obligatoriu, informații privind:

- contribuția ADI ITI la implementarea și monitorizarea Strategiei;
- asistența acordată beneficiarilor publici și privați;
- stadiul implementării proiectelor;
- dificultăți și riscuri în implementare.

3. Monitorizarea la nivel de proiect

Monitorizarea la nivel de proiect se va realiza de către fiecare AM, în conformitate cu procedurile de monitorizare elaborate și aprobate la nivelul acestora.

ADI ITI Banatul Montan derulează monitorizarea strategică a proiectelor, concentrată pe analiza relevanței acestora față de obiectivele și direcțiile strategiei și pe evaluarea contribuției efective la indicatorii asumați la nivelul microregiunii. Pentru îndeplinirea acestor atribuții, beneficiarii proiectelor au obligația de a transmite către ADI ITI informațiile necesare, în conformitate cu procedurile de raportare și cu prevederile contractelor de finanțare.

Pe baza informațiilor colectate, ADI ITI oferă sprijin operațional beneficiarilor din teritoriul ITI pe parcursul implementării proiectelor. Acest sprijin include identificarea riscurilor care pot afecta implementarea și formularea unor măsuri de prevenire sau diminuare a acestora, acordarea de sprijin în domeniul achizițiilor publice, sprijin în soluționarea aspectelor tehnice și organizatorice ale proiectelor, cu respectarea strictă a regulilor privind evitarea conflictelor de interese.

Evaluarea implementării Strategiei

Evaluarea Strategiei ITI este realizată de **titularul strategiei**, în cazul microregiunii Banatul Montan – **ADI ITI Banatul Montan**, în conformitate cu prevederile aplicabile tuturor teritoriilor ITI.

Evaluarea urmărește: gradul de realizare a obiectivelor Strategiei, impactul intervențiilor asupra dezvoltării microregiunii, problemele întâmpinate în implementare, necesitatea eventualelor modificări ale strategiei sau planului de acțiune.

Procesul de evaluare a implementării Strategiei:

1. Elaborarea Raportului de evaluare - ADI ITI Banatul Montan elaborează raportul pe baza datelor colectate prin monitorizare și a analizelor interne.
2. Transmiterea către MIPE - raportul, alături de eventualele propuneri de modificare, este transmis Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE) pentru analiză și avizare.
3. Aprobarea la nivelul Comitetului de Coordonare ITI (CC ITI) - după avizare, documentele sunt supuse aprobării CC ITI.
4. Aprobarea finală la nivelul AGA a ADI ITI Banatul Montan - raportul de evaluare și modificările aferente strategiei sunt aprobate de AGA a ADI ITI.
5. Implementarea modificărilor - modificările aprobate intră în vigoare și devin parte a procesului de implementare.

Principii de colaborare între UAT-uri și mecanisme de implementare, monitorizare și evaluare

Pentru a asigura coerența intervențiilor și realizarea obiectivelor strategice, sunt definite următoarele principii și mecanisme:

- **cooperare interinstituțională -** UAT-urile colaborează activ cu ADI ITI și între ele, prin schimb constant de informații, participare în structurile de coordonare și consultare reciprocă pentru pregătirea proiectelor strategice integrate;
- **complementaritate și evitare a suprapunerilor -** intervențiile propuse sunt analizate în raport cu proiectele existente sau cu cele planificate, pentru a

preveni duplicarea investițiilor și pentru a direcționa resursele către zone și nevoi insuficient acoperite;

- **aliniere la obiectivele Strategiei - t**oate proiectele finanțate în teritoriu trebuie să demonstreze o contribuție clară la obiectivele, direcțiile și prioritățile ITI; UAT-urile utilizează Strategia ca document unic de referință în planificarea investițiilor;
- **transparență și acces la informații -** UAT-urile transmit date complete privind proiectele propuse, în implementare sau finalizate, asigurând baza necesară pentru monitorizarea strategică efectuată de ADI ITI Banatul Montan;
- **responsabilitate comună -** implementarea Strategiei este un proces partajat: UAT-urile, ADI ITI și structurile naționale contribuie în mod direct la identificarea problemelor, soluționarea blocajelor și maximizarea impactului investițiilor.

Recomandări privind creșterea capacității administrative de implementare și evaluare a Strategiei

Pentru a asigura implementarea eficientă și monitorizarea coerentă a Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan, se recomandă adoptarea următoarelor măsuri de consolidare a capacității administrative:

- actualizarea continuă a competențelor personalului implicat în implementarea Strategiei;
- elaborarea unor proceduri comune pentru avizarea proiectelor, transmiterea informațiilor, raportarea indicatorilor și gestionarea riscurilor;
- organizarea de întâlniri periodice tehnice (trimestriale/semestriale) pentru analizarea progresului, schimbul de informații și armonizarea calendarului proiectelor;
- asigurarea accesului la competențe externe pentru elaborarea studiilor, analizelor de teren și documentațiilor tehnice;
- dezvoltarea de instrumente pentru analiza impactului, evaluarea riscurilor și formularea de recomandări de ajustare a intervențiilor;
- publicarea periodică a rapoartelor de progres, indicatorilor și rezultatelor obținute;
- utilizarea platformelor digitale pentru a facilita accesul comunităților la informațiile privind implementarea Strategiei.

Metrici și instrumente de colectare și monitorizare a strategiei

Pentru a asigura un proces eficient de urmărire a progresului și de evaluare a rezultatelor, Strategia ITI Banatul Montan utilizează un set coerent de indicatori (metrici) și instrumente de colectare și analiză a datelor, care permit măsurarea gradului de realizare a obiectivelor.

Tabelul nr. 17: Indicatori utilizați pentru monitorizarea Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan

Indicator	Ținte orientative	Obiectiv
I1.Număr de obiective industriale, culturale sau naturale reabilitate și puse în valoare	20	OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan”. OT. Realizarea de studii și documentații preliminare pentru fundamentarea investițiilor în infrastructura industrială, naturală, socială și culturală a microregiunii.
I2.Număr de obiective industriale, culturale sau naturale reabilitate incluse în trasee turistice	20	OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan”. OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan”.
I3.Număr de clădiri/zone industriale reconvertite pentru activități culturale, turistice sau recreative	20	OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan”. OT. Realizarea de studii și documentații preliminare pentru fundamentarea investițiilor în infrastructura industrială, naturală, socială și culturală a microregiunii
I4.Număr de evenimente culturale sau turistice organizate anual	15	OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale
I5.Număr de proiecte implementate pentru valorificarea infrastructurii industriale, culturale și capitalului natural	100	OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale OS.3. Stimularea economiei locale prin sprijinirea mediului de afaceri și formare profesională. OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan”.
I6.Număr de kilometri drum (făcând parte din trasee turistice), marcați, reabilitați sau creați	50	OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale

Indicator	Ținte orientative	Obiectiv
		OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan”.
I7. Număr de trasee tematice noi sau modernizate	10	OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan”.
I8. Număr de spații/centre pentru meșteșuguri, expoziții, ateliere sau servicii locale create	8	OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale OS.3. Stimularea economiei locale prin sprijinirea mediului de afaceri și formare profesională. OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan”.
I9. Număr de locuri de muncă create în urma investițiilor	40	OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale OS.3. Stimularea economiei locale prin sprijinirea mediului de afaceri și formare profesională.
I10. Număr de spații publice și zone de primire a vizitatorilor amenajate	10	OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale OS.3. Stimularea economiei locale prin sprijinirea mediului de afaceri și formare profesională. OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan”.
I11. Număr de puncte de belvedere, observatoare sau instalații de interpretare amenajate	15	OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan”.
I12. Număr de activități educative organizate anual	10	OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale OS.3. Stimularea economiei locale prin sprijinirea mediului de afaceri și formare profesională.

Indicator	Ținte orientative	Obiectiv
		OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan”.
I13. Număr de studii de specialitate realizate	20	OT. Realizarea de studii și documentații preliminare pentru fundamentarea investițiilor în infrastructura industrială, naturală, socială și culturală a microregiunii
I14. Număr de IMM-uri sprijinite	20	OS.3. Stimularea economiei locale prin sprijinirea mediului de afaceri și formare profesională.
I15. Număr de persoane formate profesional sau recalificate	200	OS.3. Stimularea economiei locale prin sprijinirea mediului de afaceri și formare profesională.
I16. Număr de programe de formare profesională dezvoltate	10	OS.3. Stimularea economiei locale prin sprijinirea mediului de afaceri și formare profesională.
I17. Număr acțiuni de promovare realizate	10	OT. Crearea unei rețele integrate de trasee tematice și cicloturistice, promovate unitar sub brandul „Banatul Montan”.
I18. Număr de centre de coordonare a activității de voluntariat create	1	OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale
I19.Număr de campanii de voluntariat desfășurate anual	20	OS.1. Valorificarea infrastructurii industriale și culturale și resurselor naturale. OS.2. Consolidarea coeziunii sociale și a identității multiculturale

Sursa: Autorul

Instrumente de colectare și monitorizare necesare

Implementarea și urmărirea Strategiei necesită un set coerent de instrumente care să permită colectarea sistematică a datelor, analiza progresului și fundamentarea deciziilor. Aceste instrumente asigură continuitate, transparență și comparabilitate între perioadele de raportare.

Exemple de instrumente:

1. **Fișe standardizate de raportare trimestrială/semestrială** - documente uniforme folosite de beneficiari pentru a transmite ADI ITI: realizările pe indicatori, eventualele întârzieri, dificultăți întâmpinate, ajustări necesare în implementare.
2. **Baza de date cu indicatori** - un instrument tehnic de tip tabel/dashboard care include: indicatorii generali ai Strategiei, țintele orientative, contribuția fiecărui proiect la indicatorii selectați.
3. **Colectare automată din platformele AM** - în baza protocoalelor cu AM-urile, ADI ITI Banatul Montan va primi: rapoarte generate automat pentru proiectele din teritoriu, date privind contractarea, execuția și indicatorii tehnici, notificări privind întârzierile sau modificările de proiect.

4. **Reuniuni periodice de monitorizare** - întâlniri trimestriale/semestriale pentru: validarea progresului raportat, rezolvarea blocajelor interinstituționale, actualizarea planului de acțiuni.
5. **Mecanisme de feedback de la beneficiari** - chestionare standardizate sau mini-interviuri folosite pentru: identificarea problemelor comune, evaluarea nivelului de claritate a ghidurilor, ajustarea proceselor de sprijin.

Totodată, este important de menționat faptul că implementarea unei strategii integrate de dezvoltare la nivelul microregiunii ITI Banatul Montan presupune gestionarea unui set complex de **riscuri strategice și instituționale**, generate de specificul teritorial, de capacitatea administrativă inegală a unităților administrativ-teritoriale și de necesitatea coordonării intervențiilor la nivel microregional.

În acest context, **identificarea principalelor riscuri asociate implementării strategiei**, precum și definirea unor măsuri de atenuare adecvate, reprezintă o condiție esențială pentru asigurarea coerenței, eficienței și sustenabilității intervențiilor propuse.

Tabelul nr. 18: Identificarea principalelor riscuri asociate implementării strategiei

Categoria riscului	Descrierea riscului	Impact potențial asupra implementării	Măsuri de atenuare propuse
Capacitate administrativă	Capacitate limitată a unor UAT-uri în elaborarea, implementarea și managementul proiectelor complexe, inclusiv deficit de personal specializat	Capacitate limitată a unor UAT-uri în elaborarea, implementarea și managementul proiectelor complexe, inclusiv deficit de personal specializat	Capacitate limitată a unor UAT-uri în elaborarea, implementarea și managementul proiectelor complexe, inclusiv deficit de personal specializat
Coordonare interinstituțională	Nivel insuficient de coordonare între UAT-urile componente și între acestea și instituțiile județene/regionale	Fragmentarea intervențiilor, întârzieri/stopări ale proiectelor propuse, eficiență redusă a investițiilor	Instituirea unor mecanisme clare de guvernanță ITI, întâlniri periodice de coordonare, instrumente comune de planificare și monitorizare
Sustenabilitate financiară	Dificultăți în asigurarea cofinanțării locale și a resurselor necesare operării și întreținerii investițiilor realizate	Risc de nefuncționare sau degradare a investițiilor pe termen mediu și lung	Planificare financiară realistă, etapizarea investițiilor, identificarea surselor complementare de finanțare
Capacitate de absorbție	Grad diferit de maturitate a proiectelor și capacitate inegală de absorbție între localități	Dezechilibre teritoriale și concentrare a investițiilor în UAT-urile cu capacitate mai mare	Sprijin diferențiat pentru UAT-urile vulnerabile, prioritizarea proiectelor

Categoria riscului	Descrierea riscului	Impact potențial asupra implementării	Măsuri de atenuare propuse
			integrate, asistență tehnică dedicată
Continuitate instituțională	Schimbări frecvente la nivel de conducere administrativă și tehnică în cadrul UAT-urilor	Pierderea coerenței strategice și discontinuitate în implementarea proiectelor	Formalizarea angajamentelor prin acorduri interinstituționale și documente strategice asumate
Acceptare publică	Implicare redusă a comunităților locale și nivel scăzut de informare privind obiectivele strategiei	Risc de opoziție locală sau de utilizare suboptimală a investițiilor	Informare publică constantă, consultări locale, implicarea actorilor locali relevanți
Monitorizare și evaluare	Lipsa unor mecanisme eficiente de monitorizare și evaluare a progresului	Dificultăți în corectarea devierilor și în evaluarea impactului real al intervențiilor	Definirea unor indicatori clari, raportare periodică și evaluări intermediare

Sursa: Autorul

20. Plan de acțiuni

Implementarea Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii ITI Banatul Montan presupune un set clar de etape administrative, tehnice și operaționale care asigură trecerea de la planificare la execuție. Planul de acțiuni de mai jos descrie pașii necesari pentru aprobarea oficială a documentului, operaționalizarea mecanismului ITI și debutul implementării efective a proiectelor.

Tabelul nr. 19: Plan de acțiuni pentru implementarea Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii ITI Banatul Montan

Etape	Acțiuni	Termen
Definitivarea cadrului pentru implementarea Strategiei și a mecanismului ITI	Aprobarea formală a Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatul Montan și integrarea acesteia în arhitectura națională de planificare strategică. Aceasta include transmiterea Strategiei către MIPE, consultările interinstituționale necesare și adoptarea prin Hotărâre de Guvern.	2026
	Stabilirea cadrului financiar ITI, prin definirea alocărilor indicative pe intervenții, corelarea acestora cu programele operaționale relevante și configurarea sistemului de indicatori (valori-țintă, unități de măsură, intervale de realizare).	2026
	Stabilirea rolurilor și responsabilităților actorilor implicați în mecanismul ITI, prin acorduri, protocoale și proceduri comune care stabilesc clar relațiile dintre nivelul central, regional și local, fluxurile decizionale și obligațiile de raportare.	2026
	Consolidarea capacității administrative a UAT-urilor și a altor actori locali, prin sesiuni de instruire, dezvoltarea de instrumente de sprijin (ghiduri, modele de documentații), mecanisme de asistență tehnică și consiliere coordonată de ADI ITI Banatul Montan.	2026 2026
	Planificarea multianuală a apelurilor de proiecte, în parteneriat cu Autoritățile de Management, prin stabilirea unui calendar etapizat care să asigure complementaritate, secvențialitate logică și evitarea suprapunerilor de finanțare.	2026
Implementarea Strategiei și a mecanismului ITI	Elaborarea cadrului operațional pentru finanțarea proiectelor: • definirea ghidurilor de finanțare pentru apelurile lansate; • consultarea AM-urilor relevante pentru a asigura coerența cu regulile programelor; • stabilirea criteriilor de eligibilitate și condițiilor specifice.	2026-2035
	Lansarea apelurilor de proiecte	2026-2035
	Suport și asistență tehnică pentru potențialii solicitanți	2026-2035
	Analiza și avizarea proiectelor:	2026-2035

	• emiterea avizului de conformitate cu Strategia ITI pentru proiectele depuse la AM-uri cu alocări/punctaj ITI; • analiza internă a proiectelor depuse pe apelurile gestionate direct de ITI Banatul Montan.	
	Contractarea și implementarea proiectelor: • contractarea proiectelor; • monitorizarea implementării proiectelor; • sprijin operațional pentru beneficiari.	2026-2035
Monitorizarea și evaluarea Strategiei și a mecanismului ITI	Monitorizarea continuă a Strategiei: • evoluția indicatorilor Strategiei și a Planului de Acțiune; • progresul proiectelor finanțate; • riscurile care pot afecta implementarea și măsurile de corecție necesare.	2026-2035
	Evaluarea Strategiei: • evaluare intermediară (ex.: în 2030), pentru a analiza progresele și a ajusta intervențiile; • evaluare finală, la închiderea perioadei de implementare.	2030, 2035
	Revizuirea Strategiei și a Planului de Acțiuni În funcție de concluziile evaluării și de evoluția contextului socio-economic, Strategia și Planul de Acțiune vor putea fi revizuite. Revizuirea va fi realizată de ADI ITI Banatul Montan și supusă aprobării: MIPE (pentru conformitate cu Acordul de Parteneriat și programele operaționale); CC ITI; Adunării Generale a Asociaților. Modificările aprobate vor fi integrate în documentele strategice și implementate în teritoriul ITI.	2026-2035

Sursa: Autorul

21. Plan de finanțare a strategiei

Pentru etapa actuală de elaborare a Strategiei ITI Banatul Montan, planificarea financiară este prezentată într-un format orientativ, utilizând etapele **P - Pregătire, I - Investiție/Implementare și O - Operaționalizare**, fără a include alocări valorice. Această abordare este necesară deoarece, la momentul redactării strategiei, nu există încă o alocare financiară finală și oficială pentru instrumentele relevante ale perioadelor de programare 2021–2027 și 2028–2034. Modelarea pe P/I/O permite totuși stabilirea unui calendar coerent al intervențiilor, evidențiind succesiunea logică a pregătirii, implementării și funcționării proiectelor. Ulterior aprobării Strategiei ITI și stabilirii cadrului financiar multianual, inclusiv alocările dedicate instrumentului ITI, tabelul va fi completat cu valorile bugetare corespunzătoare fiecărei intervenții strategice și fiecărei măsuri complementare și de sprijin. Astfel, structura existentă funcționează ca un plan de finanțare flexibil, care va fi actualizat imediat după definirea și comunicarea alocărilor de către autoritățile de management. Tabelul de mai jos prezintă calendarul estimativ al finanțării pentru fiecare intervenție strategică integrată și măsură complementară și de sprijin, pe intervalul 2026–2034.

Tabelul nr. 20: Plan de finanțare a Strategiei de dezvoltare teritorială integrată a microregiunii ITI Banatul Montan

Intervenție/Măsură	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Surse de finanțare 2021-2027	Surse de finanțare 2028-2034
Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului	P[79]	P	P	I	I	I	O	O	O	• PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială	• Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială

[79] P = Pregătire (studii, avize, proiectare)
I = Investiții (implementare lucrări/activități)
O = Operaționalizare/finalizare (promovare, testare, punere în funcțiune)

Intervenție/Măsură	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Surse de finanțare 2021-2027	Surse de finanțare 2028-2034
Intervenție strategică integrată 2. Activarea patrimoniului industrial emblematic al Reșiței pentru turism	P	P	P	I	I	O	O	O	O	• PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială	• Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	P	P	P	I	I	O	O	O	O	• PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială	• Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor	P	P	P	I	I	I	O	O	O	• PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială	• Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială

Intervenție/Măsură	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Surse de finanțare 2021-2027	Surse de finanțare 2028-2034
Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului	P	P	P	I	I	O	O	O	O	• PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială	• Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine	P	P	P	I	I	I	O	O	O	• PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială	• Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
Intervenție Strategică integrată 7: Natura în siguranță	P	P	P	I	I	O	O	O	O	• PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială	• Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială

Intervenție/Măsură	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Surse de finanțare 2021-2027	Surse de finanțare 2028-2034
Intervenție Transversală 1: Studii preliminare	P	P	P	I	I	I				• PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială	• Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din Banatul Montan	P	P	P	I	0	0	0	0	0	• PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială	• Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității		P	I	I	O	O	O	O	O	• PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială	• Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială

Intervenție/Măsură	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Surse de finanțare 2021-2027	Surse de finanțare 2028-2034
Măsură complementară și de sprijin 2: Schemă de micro-granturi pentru revitalizare socio-economică în comunitățile care aparțin de ITI Banatul Montan		P	I	O	O	O	O	O	O	• PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elveției • Granturi rambursabile de la Banca Mondială	• Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elveției • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizarea infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	P	P	P	I	I	I	O	O	O	• PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elveției • Granturi rambursabile de la Banca Mondială	• Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elveției • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	P	P	P	I	I	O	O	O	O	• PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elveției • Granturi rambursabile de la Banca Mondială	• Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elveției • Granturi rambursabile de la Banca Mondială

Intervenție/Măsură	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Surse de finanțare 2021-2027	Surse de finanțare 2028-2034
Măsură complementară și de sprijin 5: Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri local	P	P	P	I	O	O	O	O	O	• PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială	• Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
Măsură complementară și de sprijin 6: Facilitarea participării active la programele de educație formală și non-formală, dobândirea de competențe și pregătirea pentru nevoile pieței muncii	P	P	P	I	I	I	O	O	O	• PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială	• Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/modernizarea infrastructurii de acces către obiectivele turistice din microregiune	P	P	P	I	I	O	O	O	O	• PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială	• Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială

Intervenție/Măsură	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	Surse de finanțare 2021-2027	Surse de finanțare 2028-2034
Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru dezvoltarea societății civile din teritoriul ITI Banatul Montan	P	P	P	I	O	O	O	O	O	• PR Vest 2021-2027 • PDD 2021-2027 • PEO 2021-2027 • PNS • PCDIF 2021-2027 • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială	• Pilonul de management partajat • Pilonul dedicat competitivității • Comisia Europeană • Granturi SEE și Norvegiene • Granturi Elvețiene • Granturi rambursabile de la Banca Mondială
TOTAL											**273.413.000**

Sursa: Autorul

Bibliografie

1. Agenția de Dezvoltare Locală Reșița, Invest in Reșița, A Guide for Investors;
2. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, Strategia regională de specializare inteligentă a regiunii Vest 2021-2027;
3. Consiliul Județean Caraș-Severin, Statutul Județului Caraș-Severin;
4. Consiliul Județean Caraș-Severin, Strategia de dezvoltare durabilă a județului Caraș-Severin pentru perioada 2022–2027;
5. Consiliul Județean Caraș-Severin, Studiu privind dezvoltarea turismului tematic în Caraș-Severin;
6. Banca Mondială, Atlasul zonelor rurale marginalizate și al dezvoltării umane locale din România;
7. Banca Mondială, Atlasul zonelor urbane marginalizate din România;
8. Fabian Valeriu – Epopeea furnalelor reșițene;
9. Institutul Național al Patrimoniului, Lista monumentelor istorice;
10. Ministerul Sănătății, Strategia Națională de Sănătate 2023-2030;
11. Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Autoritatea de Management pentru Programul Sănătate, Program Sănătate – Prezentare;
12. Oficiul Național al Registrului Comerțului (ONRC);
13. Primăria Comunei Carașova, Strategia de dezvoltare durabilă a Comunei Carașova 2021-2027;
14. Primăria Comunei Cărbunari, Monografia Comunei Cărbunari;
15. Primăria Comunei Cărbunari, Strategia de dezvoltare locală a Comunei Cărbunari 2021-2027;
16. Primăria Comunei Ciclova Română, Monografia Comunei Ciclova Română;
17. Primăria Comunei Ciclova Română, Strategia de dezvoltare locală a Comunei Ciclova Română;
18. Primăria Comunei Ciudanovița, Strategia de dezvoltare locală 2021-2027;
19. Primăria Comunei Dognecea, Strategia de dezvoltare a Comunei Dognecea pentru perioada 2021-2025;
20. Primăria Comunei Ocna de Fier, Monografia Comunei Ocna de Fier;

21. Primăria Comunei Ocna de Fier, Strategia de dezvoltare locală a Comunei Ocna de Fier în perioada 2021-2027;
22. Primăria Comunei Sasca Montană, Strategia de dezvoltare locală a Comunei Sasca Montană în perioada 2021-2027;
23. Primăria Municipiului Reșița, Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Reșița 2022-2030;
24. Primăria Orașului Anina, Monografia turistică a Orașului Anina;
25. Primăria Orașului Anina, Strategia integrată de Dezvoltare Urbană 2021-2030, Orașul Anina (actualizată 2025);
26. Primăria Orașului Bocșa, Strategia de dezvoltare locală a Orașului Bocșa pentru perioada 2022-2027;
27. Primăria Orașului Bocșa, Plan de mobilitate urbană durabilă;
28. Primăria Orașului Moldova Nouă, Monografia orașului Moldova Nouă;
29. Primăria Orașului Moldova Nouă, Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Orașului Moldova Nouă 2021-2030;
30. Primăria Orașului Oravița, Strategia de dezvoltare a unității administrativ teritoriale oraș Oravița pentru perioada 2014 – 2020;
31. Protopop Vicar Doru Cristoi, Dognecea „O privire spre trecut”;
32. Petre, Ion, Flavia Barna, Daniela Gurgus, Laurentiu Cezar Tomescu, Adrian Apostol, Izabella Petre, Cristian Furau, Miruna Lucia Năchescu, and Anca Bordianu. 2023. "Analysis of the Healthcare System in Romania: A Brief Review" Healthcare 11, no. 14.

Resurse online:

1. Asociația pentru dezvoltare intercomunitară ITI Banatul Montan, secțiunea „Despre”, informații disponibile la:

   https://itibanatulmontan.ro/despre/

1. Compania Națională Administrația Porturilor Dunării Fluviale, Portul Moldova Veche, informații disponibile la:

   https://www.apdf.ro/moldova_veche.html

2. Institutul Național de Statistică, baze de date online, informații disponibile la:

   http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table

3. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, REGULAMENTUL (UE) 2021/1060 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize, informații disponibile la:

   https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:32021R1060

4. Recensământul populației și locuințelor, Rezultate definitive: Caracteristici demografice, informații disponibile la:

   https://www.recensamantromania.ro/rezultate-rpl-2021/rezultate-definitive/

5. Regulamentul (UE) 2024/1679 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iunie 2024 privind orientările Uniunii pentru dezvoltarea rețelei transeuropene de transport, de modificare a Regulamentelor (UE) 2021/1153 și (UE) nr. 913/2010 și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1315/2013 (Text cu relevanță pentru SEE), informații disponibile la:

   https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32024R1679

6. Via Transilvanica, informații disponibile la:

   https://www.viatransilvanica.com/

7. Velo România, Trasee cicloturistice finanțate prin PNRR - Componenta 11 (PI1), informații disponibile la:

   https://centrulnationaldecoordonarevelo.ro/ro/articles/trasee-cicloturistice-finantate-prin-pnrr-componenta-11-pi1

Anexe

Anexa 1 – Lista completă a UAT-urilor vizate de Strategie

1. Municipiul Reșița
2. Orașul Anina
3. Orașul Bocșa
4. Orașul Moldova Nouă
5. Orașul Oravița
6. Comuna Carașova
7. Comuna Cărbunari
8. Comuna Ciclova Română
9. Comuna Ciudanovița
10. Comuna Dognecea
11. Comuna Goruia
12. Comuna Lupac
13. Comuna Ocna de Fier
14. Comuna Sasca Montană
15. Comuna Văliug

Anexa 2 – Harta UAT-urilor care aparțin Banatului Montan

Anexa 3 - Fișele localităților

Fișa localității - Orașul Anina

*Anina, oraș din Banatul Montan, este recunoscut pentru **patrimoniul** său **industrial și geologic unic**, dar și pentru peisajele carstice spectaculoase. **Fost centru minier de importanță europeană**, astăzi își caută reconversia prin turism cultural, ecologic și științific. Linia ferată Oravița-Anina („Semmeringul Bănățean"), Lacul Buhui - primul lac artificial din România (1908) și descoperirea „Omului de la Anina" (40.000 de ani) sunt repere definitorii ale identității locale.*

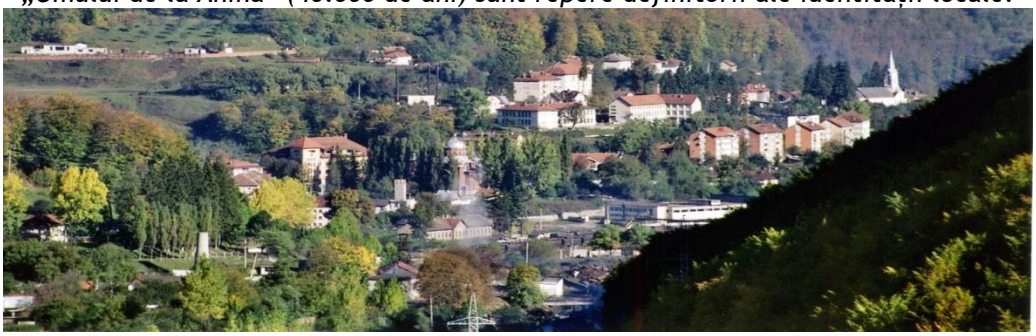

Top obiective patrimoniu industrial

Anina păstrează urmele unei puternice tradiții miniere și feroviare, cu obiective tehnice unice în România.

1

Linia ferată Oravița-Anina

2

Patrimoniu minier (Muzeul Mineritului; puțuri, galerii, mașini de extracție)

3

Centrala electrică pe abur

Top obiective patrimoniu natural și cultural

Diversitatea culturală a orașului este completată de lacuri, peșteri și puncte de belvedere spectaculoase.

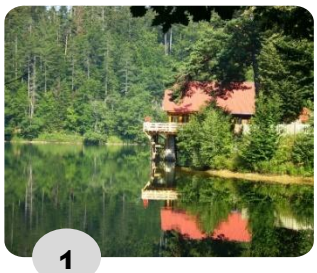

1

Lacul și peștera Buhui

2

Lacul Marghitaș

3

Peștera Ponor (Peștera cu Oase -situl „Ion din Anina")

Accesibilitate:

Din Reșița:
~34 km, acces rutier pe DN58 spre Carașova – Anina (≈31 min cu auto)
Din Timișoara:
~130 km, traseu prin DN58 spre Reșița (≈2 h cu auto)
Acces rutier:
Anina este conectată prin DN58 la Reșița și prin drumuri județene la Oravița, Carașova și localitățile din parcurile naționale (Cheile Nerei, Semenic)
Feroviar:
Gara Anina este capăt de linie pentru traseul turistic Oravița–Anina (singura cale ferată montană de acest tip din România).
Transport public local:
Asigurat prin curse regulate spre Reșița și Oravița; în oraș există transport local pe linii de microbuze.

Experiențe lângă obiective:

- **Lacul Buhui și Peștera Buhui - cel mai lung curs subteran de apă din România**
- **Lacul Mărghitaș (1940) și zona de agrement aferentă**
- **Peștera cu Oase - situl „Ion din Anina", cel mai vechi Homo sapiens din Europa**
- **Parcul Național Semenic-Cheile Carașului și Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița (cascade, chei, lacuri carstice)**

Populație, suprafață & componență

- 8.262 locuitori
- **suprafața totală** - 145,53 km²
- **orașul Anina** este alcătuit din **localitățile Anina (reședința)** și **Steierdorf**
- **localități învecinate:** Carașova, Goruia, Ciudanovița, Oravița, Ciclova Română

Gastronomie

- 9 unități de servire masă, cu o capacitate cumulată de ~302 locuri

Cazare

- ~145 locuri
- 12 unități de cazare (camere de închiriat, cabane și pensiuni turistice)

Cultură și agrement

- Centre culturale și muzee – Centrul Cultural-Muzeistic, Casele de Cultură Anina & Steierdorf
- Patrimoniu religios – biserici catolice și ortodoxe istorice, reflectând diversitatea etnică locală
- Evenimente & tradiții – festivaluri multiculturale (germane, cehe, slovace, românești)
- Zone de agrement – lacurile Buhui, Mărghitaș și Miniș, Poiana Plopa, Dealul Crucii
- Activități outdoor – drumeții și cicloturism spre belvederi și parcurile naționale din jur

Alte obiective:

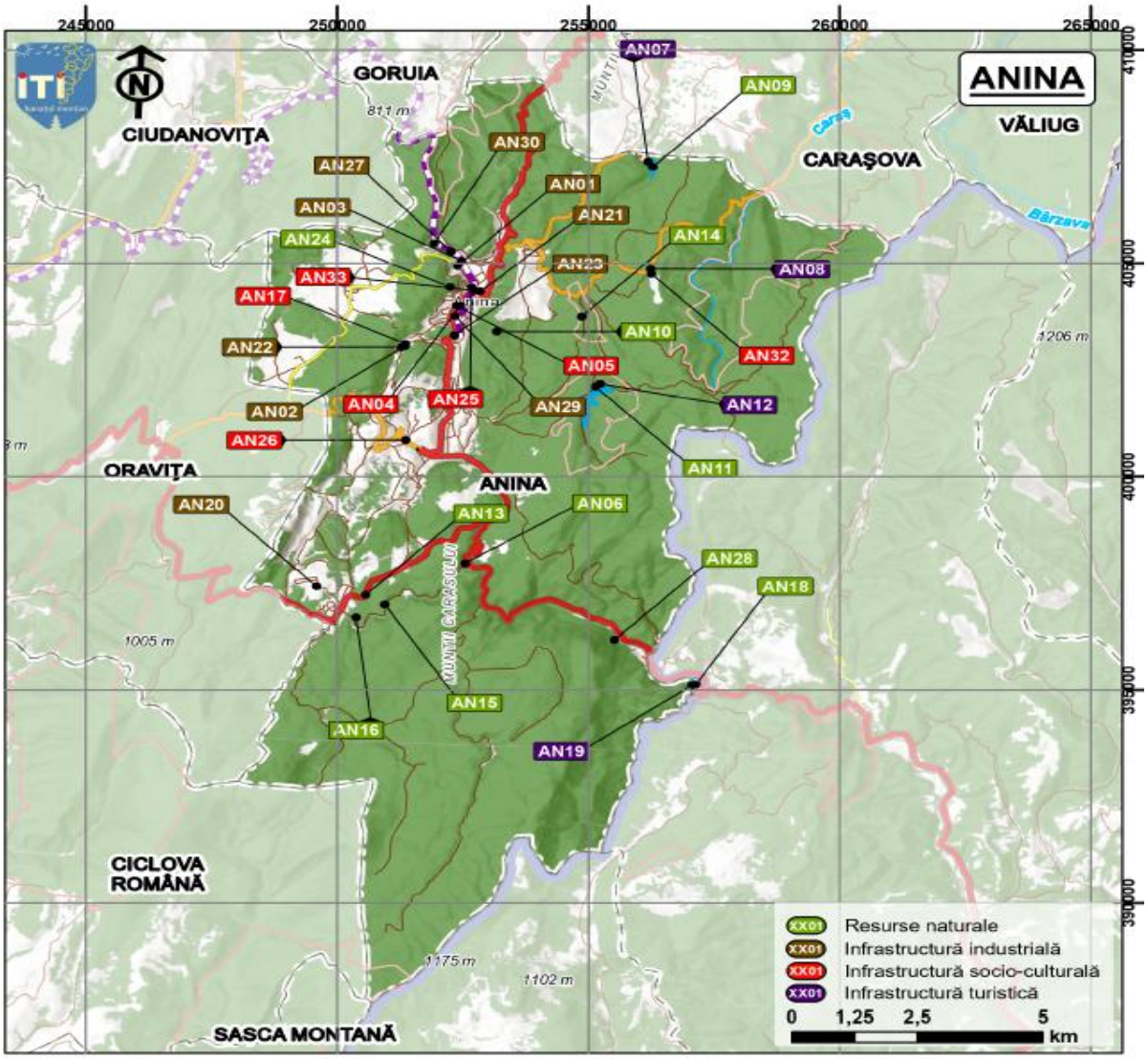

Ind.	Denumire
AN01	Mina Anina – Puțul I – viitorul Muzeu al Mineritului
AN02	Mina Anina – Puțul IV
AN03	Traseu subteran Puțul I - Galeria Stolna
AN04	Centrul Cultural Muzeistic
AN05	Remiza de Pompieri
AN06	Traseul Turistic Valea Minișului
AN07	Stațiunea Mărghitaș
AN08	Bază de Agrement Cireșnaia

Ind.	Denumire
AN09	Lacul Mărghitaș
AN10	Punct de belvedere de la sigla orașului (Releu)
AN11	Lacul Buhui
AN12	Cabana Ocolului Silvic Anina
AN13	Peștera Ponor-Plopa
AN14	Peștera Buhui
AN15	Peștera Plopa (Peștera cu Oase)
AN16	Rezervația Paleontologică Ponor

Ind.	Denumire
AN17	Festivalul Istoriei Industriale
AN18	Lacul Miniș
AN19	Cabana Miniș
AN20	Termocentrala pe șisturi bituminoase
AN21	Centrală electrică pe abur
AN22	Mașina de extracție de la Puțul IV
AN23	Punct de belvedere Mina Anina, Puțul nr. II
AN24	Dealul Crucii - punct de belvedere

Ind.	Denumire
AN25	Casa de Cultură Anina
AN26	Casa de Cultură Steierdorf
AN27	Calea ferată Oravița-Anina
AN28	Cascada Cârșa
AN29	Gara Anina
AN30	Viaductul Schlucht
AN31	Centrul Național de Informare și Promovare Turistică
AN32	Nassau Festival
AN33	Zilele patrimoniului

Indicatori socio-economici

Orașul Anina	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024	Anul 2025
populație	8.959	8.821	8.681	8.456	8.366	8.262
natalitate	65	66	48	52	34	-
mortalitate	117	131	119	65	74	-
spor natural (natalitate-mortalitate)	-52	-65	-71	-13	-40	-
imigranți	6	1	4	3	3	-
emigranți	17	25	46	34	39	-
spor migratoriu (imigranți-emigranți)	-11	-24	-42	-31	-36	-
nr. șomeri	116	112	90	94	101	-
ponderea șomerilor în totalul populației active	2,1	2	1,6	1,8	1,9	-
nr. salariați	453	453	451	449	-	-
lungimea conductelor de canalizare (km)	25	25	25	25	25	-
lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km)	47	47	47	47	47	-
lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor (km)	-	-	-	-	-	-

Orașul Anina, situat în zona central-sudică a județului Caraș-Severin, este un fost centru minier de importanță europeană, astăzi aflat într-un proces complex de reconversie economică și socială. Patrimoniul său industrial și natural unic oferă șansa de revitalizare prin turism și proiecte de dezvoltare locală, în ciuda dificultăților demografice și infrastructurale.

Demografie

Populația Aninei a scăzut constant în ultimii cinci ani: de la 8.959 locuitori în 2020 la 8.262 locuitori în 2025 (−7,8%). **Sporul natural** a fost negativ în toată perioada analizată, cu pierderi anuale între −13 și −71 persoane, pe fondul unei natalități reduse (34–66 nașteri/an) și a unei mortalități ridicate (65–131 decese/an). **Sporul migratoriu** este de asemenea negativ, ceea ce arată o emigrare constantă, mai ales a populației tinere și active.

Piața muncii

Orașul se confruntă cu un nivel al ocupării extrem de redus: numărul de salariați s-a menținut la aproximativ 450 în toată perioada 2020–2023, fără variații semnificative. Numărul șomerilor a oscilat între 90 și 116 persoane, cu o pondere de 1,6–2,1% din populația activă, indicând o piață a muncii fragilă și lipsită de investiții noi. Dependența de activități tradiționale și închiderea exploatărilor miniere au limitat drastic oportunitățile de angajare.

Infrastructura edilitară

Rețeaua de canalizare măsoară 25 km, iar rețeaua de apă potabilă 47 km, valori constante în ultimii cinci ani. Nu există rețea de distribuție a gazelor naturale, ceea ce limitează confortul rezidențial și atractivitatea economică. Infrastructura tehnico-edilitară se află în stagnare, fără extinderi sau modernizări relevante, ceea ce accentuează provocările de dezvoltare urbană.

Turism

La nivelul anului 2025, în orașul Anina existau:

- 12 unități de cazare turistică

Tip unitate	Nume unitate	Tip categorie	Număr spații	Număr locuri	Alte detalii adresă
CABANĂ TURISTICĂ	BUHUI	1 - STELE	6	13	-
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CASA AMA	3 - STELE	6	12	STR. Strada Victoriei, NR. 8
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CASA ANINA	3 - STELE	6	11	STR. Strada Miniş , NR. 4
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CASA KUGLER	3 - STELE	6	12	STR. Strada 13 Decembrie, NR. 3
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CASA PIRI	3 - STELE	10	20	STR. Strada Stadionului, NR. 1
PENSIUNE TURISTICĂ	MUNȚII ANINEI	3 - FLORI	10	24	NR. 1 , AP. 1
PENSIUNE TURISTICĂ	ROUA FLORILOR	3 - FLORI	5	10	STR. Strada Uzinei , NR. 10
-	Vila Ferdinand	-	-	15	-

Tip unitate	Nume unitate	Tip categorie	Număr spații	Număr locuri	Alte detalii adresă
PENSIUNE TURISTICĂ	Pensiunea Costi	-	-	18	-
-	Casa Victoria	-	-	4	-
-	Casa CLIM	-	-	12	-

- Și 9 unități de servire masă:

Tip structură	Denumirea unității	Categoria	Nr. locuri	Detalii adresă
PIZZERIE	THE GALLERY	2 - STELE	60	STR. Strada Sfînta Varvara, NR. 9
-	Casa CLIM	-	60	-
TERASĂ	VATRA DIN DEAL	-	50	-
-	CASA PIRI IOVA	-	20	-
-	PENSIUNEA MUNȚII ANINEI	-	30	-
TERASĂ	GASTHAUS CASA KUGLER	-	32	-
TERASĂ	RESTAURANT VALL-VIP	-	50	-

Cele mai importante obiective turistice sunt:

- Lacul Buhui
- Lacul Mărghitaș
- Peștera (Grota) Buhui
- Peștera Ponor
- Peștera Plopa
- Cascada Kirscha (CÂRȘA)
- Lacul Miniș (Gura Golîmbului)
- Centrul Cultural – Muzeistic Anina
- Biserica Ortodoxă Anina
- Biserica Catolică Steierdorf
- Biserica Catolică Sigismund
- Biserica Catolică Anina
- Biserica Ortodoxă Celnic

- Biserica Ortodoxă Steierdorf
- Remiza de Pompieri
- Gara Anina
- Linia ferată Anina-Oravița
- Poiana Plopa
- Mina Anina – Puțul I – viitorul muzeu al mineritului
- Mina Anina – Puțul IV
- Dealul Crucii – Anina – punct de belvedere
- Punct de belvedere Puțul II
- Viaductul Schlucht
- Punct de belvedere de la sigla orașului (Releu)
- Casa de Cultură Anina
- Casa de Cultură Steierdorf

Identitate locală și patrimoniu

În ciuda declinului economic și demografic, Anina rămâne un oraș cu resurse culturale și naturale excepționale: patrimoniul minier (Puțurile I și IV, mașina Vickers, viaductele feroviare), lacurile Buhui și Mărghitaș, peșterile carstice și comunitatea multiculturală din Steierdorf.

Provocări	Oportunități
↘ Scăderea demografică accentuată și menținerea unui spor natural negativ ↘ Piața muncii fragilă, cu puține locuri de muncă și număr redus de salariați ↘ Lipsa rețelei de gaze naturale și stagnarea infrastructurii edilitare ↘ Resurse administrative și financiare limitate pentru proiecte mari	↗ Valorificarea patrimoniului minier prin transformarea Puțului I în Muzeu al Mineritului și restaurarea clădirilor industriale ↗ Dezvoltarea turismului ecologic și cultural în jurul lacurilor Buhui și Mărghitaș, peșterilor și belvederelor ↗ Poziționarea în proximitatea Parcurilor Naționale Semenic-Cheile Carașului și Cheile Nerei-Beușnița - potențial pentru turism integrat ↗ Cooperare transfrontalieră și parteneriate public-private pentru revitalizarea zonei.

Investiții prioritare:

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
1.	Muzeul Mineritului Anina	Patrimoniu industrial	Extindere și dotare clădiri anexa	1. Dotarea muzeului cu obiecte vechi din domeniu 2. Reabilitarea clădirilor anexe care nu au putut fi amenajate, nefiind monumente	3.000.000,00	U.A.T. Orașul Anina
2.	Traseu subteran Puțul I - Galeria Stolna	Patrimoniu industrial	Reabilitarea și reconversia traseului subteran Puțul I - Galeria Stolna în scop turistic	1. Restaurarea și consolidarea structurii (lift, scări, pereți) 2. Lucrări de siguranță și iluminat 3. Amenajarea accesului și evacuării apelor 4. Modernizarea intrării și crearea unei parcări pentru turiști	1.500.000,00	U.A.T. Orașul Anina
3.	Traseul turistic Valea Minișului	Patrimoniu Socio-cultural	Amenajarea/ Modernizarea traseului turistic Valea Minișului	1. Amenajarea parcărilor pe traseu 2. Instalarea de panouri informative 3. Amenajarea unor locuri de popas și belvedere, puncte de hidratare, grupuri sanitare pe traseu 4. Construirea de poduri/podețe adecvate 5. Instalarea unor marcaje clare pe traseu	1.500.000,00	U.A.T. Orașul Anina
4.	Bază de agrement Cireșnaia	Infrastructură turistică	Reabilitarea clădirilor fostei unități militare și transformarea în Centru de agrement și tabără școlară	1. Reabilitarea clădirilor 2. Creșterea capacității de cazare 3. Reconversia în tabără școlară 4. Organizarea unor tabere școlare cu tematică locală - istoria industrială/istoria mineritului în Banatul Montan	2.500.000,00	U.A.T. Orașul Anina
5.	Tabăra de elevi Miniș	Infrastructură turistică	Reabilitarea clădirilor fostei tabere școlare	1. Reabilitarea clădirilor și a dependințelor 2. Autorizarea ca tabără școlară 3. Organizarea unor serii de tabere școlare cu	1.000.000,00	U.A.T. Orașul Anina

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				tematică locală - istoria industrială/istoria mineritului în Banatul Montan		
6.	Lacul Mărghitaș	Patrimoniu natural	Amenajare pentru agrement	1. Dotarea cu echipamente nautice 2. Amenajarea unor pontoane 3. Dotarea cu echipamente de siguranță 4. Lucrări de decolmatare	1.300.000,00	U.A.T. Orașul Anina
7.	Punct de belvedere Mina Anina, Puțul nr.II	Patrimoniu industrial	Amenajarea punctului de belvedere Mina Anina, Puțul nr.II	1. Dotarea cu mobilier urban (băncuțe, coșuri de gunoi) 2. Instalarea unor surse de iluminat 3. Instalarea unor panouri informative cu privire la Mina Anina, Puțul nr.II în punctul de belvedere	100.000,00	U.A.T. Orașul Anina
8.	Dealul Crucii - punct de belvedere	Patrimoniu natural	Amenajarea punctului de belvedere Dealul Crucii	1. Dotarea cu mobilier urban (băncuțe, coșuri de gunoi) 2. Instalarea unor surse de iluminat	100.000,00	U.A.T. Orașul Anina
9.	Peșteri	Patrimoniu natural	Marcarea și instalarea unor panouri informative cu traseele spre peșteri cu plecare din Anina	1. Instalarea unor panouri informative cu privire la traseele care pot fi urmate din Anina către peșterile: Peștera Ponor-Plopa Peștera Buhui Peștera cu Oase 2. Marcarea traseelor către aceste peșteri	100.000,00	U.A.T. Orașul Anina
10	Parc/Rezervație Paleontologică Ponor	Patrimoniu natural	Amenajare Parc/Rezervație Paleontologică zona Ponor și Jumanca	1. Împrejmuire teren 2. Amenajare căi de acces și alei pietonale 3. Punerea în siguranță a zonelor de interes 4. Executarea instalației de iluminat 5. Executarea instalației de supraveghere	1.000.000,00	U.A.T. Orașul Anina

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
11	Gara istorică CFR Anina	Patrimoniu industrial	Reabilitarea Gării CFR Anina și a spațiilor adiacente	1. Reparații la clădirea monument istoric Gara Anina 2. Amenajarea parcării și a zonei de acces 3. Construirea unei locații destinate primirii turiștilor – spații servicii	1.499.840,00	U.A.T. Orașul Anina C.N.C.F. CFR S.A.
12	Evenimente culturale	Patrimoniu socio-cultural	Festivalul istoriei industriale	1. Organizarea unui festival al istoriei industriale 2. Dotarea cu echipamente de sonorizare 3. Dotarea cu proiectoare/lumini scenă	100.000,00	U.A.T. Orașul Anina
13	Infrastructură rutieră	Infrastructură turistică	Modernizarea/Reabilitarea/Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	Modernizarea/Reabilitarea/Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	10.000.000,00	Toate U.A.T-urile componente din microregiune

Fișa localității - ORAȘUL BOCȘA

Cu o tradiție metalurgică de peste trei secole, Bocșa conservă un patrimoniu industrial remarcabil, definitoriu pentru identitatea Banatului Montan. ***Drumul Fierului*** *leagă Bocșa de Ocna de Fier și Dognecea, într-un circuit între istorie și natură.*

Top obiective patrimoniu natural și cultural

De la Cetatea Buza Turcului, continuă pe jos sau cu bicicleta până la Lacul Medreș și Insula Paradis — natură, relaxare, weekend activ.

1 **Cetatea Buza Turcului**

2 **Lacul Medreș**

3 **Insula Paradis**

Top obiective patrimoniu industrial

Moștenirea siderurgică a Bocșei se citește în ansamblul hidrotehnic „Stăvilar și aducțiune apă” și în Turnul de alimentare al furnalului, completate de cariera de piatră, unde astăzi se organizează concerte de muzică clasică — repere industriale emblematice ale orașului.

1 **Ansamblul „Stăvilar și aducțiune apă” și „Turn alimentare furnal”**

2 **Cariera de piatră**

Accesibilitate:

Din Reșița (rutier): pe DN58B direct spre Bocșa, ~23 km (~25 min)

Din Reșița (feroviar): tren direct Reșița Nord → Bocșa (opriri: Colțan, Bocșa Montană hc, Vasiova, Bocșa Română hc), operator: Regio Călători

Din Timișoara (rutier): DJ592 Timișoara → apoi DJ592A spre Sacoșu Turcesc → DC83A la Tormac → DN58B Măureni → Bocșa ~74 km (~1 h și 9 min)

Din Timișoara (feroviar / autobuz): legături directe tren (Regio Călători) și autobuz (ex. Alpha Star); durată tipică ~1h40–1h55

Legături rutiere (drumuri): DN58B (Reșița – Bocșa – Voiteg) cu conexiune la DN59 (Voiteg – Timișoara)

Transport public local (urban): Serviciile publice de transport persoane în aria teritorială de competență a Orașului Bocșa este asigurat de S.C TRANS LOC BOCSA S.R.L. (societatea este dotată cu 4 autobuze electrice și o autobază în curs de modernizare)

Experiențe lângă obiective:

- **Cetatea Buza Turcului:** auto pe drum forestier până la bază, apoi potecă marcată (signalistică, panou)
- **Cetate → Lacul Medreș → Insula Paradis:** traseu lejer pietonal/velo; reper Pensiunea/Cabana Stejarul, Aleea Izvor/dig Bârzava
- **Lacul Medreș:** pescuit, înot, paddle
- **Insula Paradis:** Motors Rock, Târgul de Crăciun
- **Cariera de piatră:** concerte & evenimente outdoor
- **Stăvilar + Turn alimentare furnal: vizitare exterior, fără acces interior**

Populație, Suprafață & Componență

- 18.083 locuitori
- **Suprafața totală:** 122,02 km²
- **Orașul Bocșa** este alcătuit din **cartierele Bocșa Română, Vasiova și Bocșa Montană** (foste comune de sine stătătoare)
- **Localități învecinate:** Ocna de Fier, Reșița

Gastronomie

- 5 restaurante clasice - Restaurante cu specific bănățean, pescăresc și european, pizzerii

Cazare

- Camere de închiriat – 1
- 6 pensiuni turistice

Cultură și agrement

- Piscină publică (sezon estival)
- Muzeul „Constantin Lucaci – Spațiu și Lumină” (vizitabil L-V; weekend la cerere)
- Observator astronomic (în amenajare/ extindere)

Alte obiective:

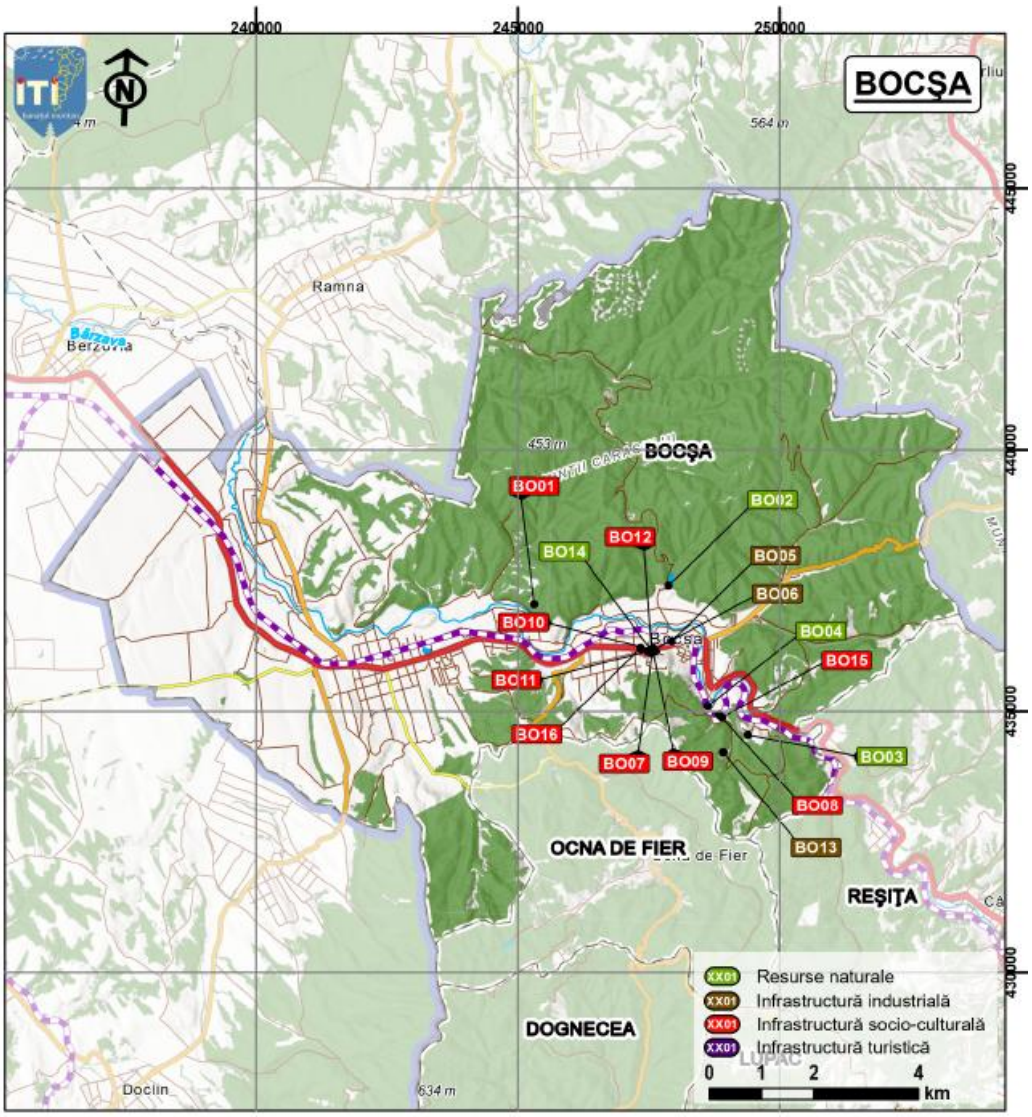

Ind.	Denumire
BO01	Cetatea Buza Turcului (monument istoric clasa B)
BO02	Lac Medreș
BO03	Lac Colțan
BO04	Insula Paradis
BO05	Ansamblul „Stăvilar și aducțiune apă" și „Turn alimentare furnal"
BO06	Hambarul (depozitul de grâne)
BO07	Muzeu Constantin Lucaci

Ind.	Denumire
BO08	Stadion Izvor
BO09	Casa Etnografică
BO10	Observator astronomic
BO11	Clădire Cinema - Sală multifuncțională
BO12	Casa Orășenească de Cultură Bocșa
BO13	Cariera de piatră
BO14	Parcul Bocșa Montana
BO15	Festival de muzică rock „Motors Rock"
BO16	Zilele patrimoniului

Indicatori socio-economici

Orașul Bocșa	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024	Anul 2025
populație	18.813	18.738	18.563	18.438	18.265	18.083
natalitate	220	180	157	132	142	-
mortalitate	236	310	241	194	197	-
spor natural (natalitate-mortalitate)	**-16**	**-130**	**-84**	**-62**	**-55**	**-**
imigranți	7	13	16	19	15	-
emigranți	27	51	66	59	50	-
spor migratoriu (imigranți-emigranți)	**-20**	**-38**	**-50**	**-40**	**-35**	**-**
nr. șomeri	167	105	105	174	258	-
ponderea șomerilor în totalul populației active	1,5	0,9	0,9	1,6	2,3	-
nr. salariați	2.634	2.657	2.617	2.711	-	-
lungimea conductelor de canalizare (km)	26,1	26,1	26,1	26,1	26,1	-
lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km)	42,7	42,7	42,7	42,7	42,7	-
lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor (km)	89,9	89,9	89,9	89,9	87,1	-

Orașul Bocșa, situat în partea central-vestică a județului Caraș-Severin, reprezintă un **fost centru industrial de importanță regională**, marcat de tradiția metalurgică și de industriile conexe. Dezvoltarea sa a fost strâns legată de activitatea uzinelor și de resursele naturale din proximitate, însă tranziția post-industrială a generat provocări economice și sociale semnificative.

Evoluția demografică

Populația orașului a scăzut ușor, de la 18.813 locuitori în 2020 la 18.083 în 2025 (−3,88%). **Sporul natural este constant negativ**, înregistrând valori cuprinse între −16 (anul 2020) și −130 (anul 2021, puternic impactat de pandemia Covid-19), ceea ce reflectă atât natalitatea în scădere (220 nașteri în anul 2020 față de 142 în anul 2024), cât și mortalitatea ridicată (media mortalității în perioada analizată fiind de aproximativ 236 de decese). Migrația externă accentuează declinul: **soldul migratoriu a fost negativ în toată perioada analizată**, variind între −20 și −50 de persoane/an.

Piața muncii

Orașul Bocșa se confruntă cu o creștere alarmantă a șomajului. Numărul șomerilor a scăzut inițial de la 167 de șomeri în anul 2020 la 105 șomeri în perioada 2021–2022, dar a crescut îngrijorător la 174 în anul 2023 și la 258 în anul 2024 (+54,49% comparativ cu anul de începere a analizei - 2020). **Ponderea șomerilor în populația activă a urcat la 2,3% în 2024, semnalând dificultăți de adaptare a forței de muncă la cerințele pieței.** Numărul salariaților a cunoscut o ușoară creștere în perioada 2020-2023, dar insuficientă prin comparație cu creșterile înregistrate în rândul șomerilor, ceea ce indică lipsa de noi investiții majore.

Infrastructura edilitară

Bocșa dispune de 26,1 km de rețea de canalizare și 42,7 km de rețea de apă potabilă, valori constante în perioada 2020–2024. Rețeaua de gaze naturale are 87 km în 2024, în scădere ușoară față de anii anteriori (89,9 km). Aceste date arată o **infrastructură funcțională, dar fără extinderi semnificative**, ceea ce limitează atractivitatea pentru investitori și pentru dezvoltarea de noi zone rezidențiale.

Infrastructura turistică

La nivelul anului 2025, în Orașul Bocșa existau:

- **7 unități de primire turistică cu funcțiuni de cazare:**

Tip unitate	Nume unitate	Tip categorie	Număr spații	Număr locuri	Alte detalii adresă
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CATALEYA	3 - STELE	8	16	STR. Strada Funicularului, NR. 76
PENSIUNE TURISTICĂ	FIGARO	2 - STELE	3	6	STR. Strada Republicii, NR. 183
PENSIUNE TURISTICĂ	IZVOR	2 - STELE	9	22	STR. Strada Izvor, NR. 51
PENSIUNE TURISTICĂ	LYN	3 - STELE	10	20	STR. Strada Dacia
PENSIUNE TURISTICĂ	NUFĂRUL	3 - STELE	5	10	STR. Strada Medreșului, NR. 25
PENSIUNE TURISTICĂ	STEJARUL	3 - FLORI	15	32	STR. Strada Medreșului, NR. 27
PENSIUNE TURISTICĂ	TALIA	3 - FLORI	9	18	STR. Strada Binișului, NR. 2A

- **și 5 unități cu funcțiuni de alimentație publică:**

Tip structură	Denumirea unității	Categoria	Nr. locuri	Detalii adresă
RESTAURANT CLASIC	FIGARO	2 - STELE	-	STR. Strada Republicii, NR. 183
RESTAURANT CLASIC	IZVOR	2 - STELE	-	STR. Strada Izvor, NR. 51
RESTAURANT CLASIC	LYN	3 - STELE	-	STR. Strada Dacia
RESTAURANT CLASIC	NUFĂRUL	3 - STELE	-	STR. Strada Medreșului, NR. 25
RESTAURANT CLASIC	STEJARUL	2 - STELE	-	STR. Strada Medreșului, NR. 27

Principalele atracții turistice:

MONUMENTE ISTORICE

- Ansamblul „Stăvilar și aducțiune apă” și „Turn alimentare furnal” situate în cartierul Bocșa Montană, str. Gării, f.n. (canalul pornește de pe strada Izvor până la stăvilar, iar lipit de microhidrocentrala electrică este Turnul de încărcare pe verticală a furnalului. Menționăm că fac parte din monumentele istorice industriale, sunt din sec.XVIII – XIX (turnul datat 1767-1770, iar hidrocentrala 1898);
- Parcul Bocșa Montana – numără 12 exemplare de arbori seculari (platani). În proximitatea gării există Piața Agro-Alimentară, situată str. 1 Decem-brie 1918, unde se mai găsesc 9 exemplare și fosta Berărie situată pe str. Ion Vidu, unde se mai găsesc încă 9 exemplare. De asemenea pe str. 1 Decembrie 1918, nr.43 (Casa Orășenească de Cultură) se mai află 3 exemplare. Vârsta este aproximată la peste 200 de ani, iar numărul lor este de 33 de exemplare;
- Obeliscul dedicat Revoluției de la 1848, situat pe strada 1 Decembrie 1918, nr.1, vis-a-vis de Piața Agro-Alimentară;
- Biserica Romano-Catolică „Imaculata Concepțiune”, din cartierul Bocșa Montană, str. 1 Decembrie 1918, nr. 2 (datată 1723);
- Școala de piatră (proprietate privată), situată vis-a-vis de biserica romano-catolică „Imaculata Concepțiune”, pe str. 1 Decembrie 1918, nr.4;
- Clădirea Primăriei orașului Bocșa, datată din sec.XIX (1911), str. 1 Decembrie 1918, nr.22;
- În parcul din fața Primăriei Orașului Bocșa se găsește Monumentul Eroilor din Primul Război Mondial, executat de Tiberiu Bottlik între 1932-1933;
- Biserica Ortodoxă Română „Pogorârea Sfântului Duh” din cartierul Bocșa Montană, strada Mureșului, nr. 6, sec. XVIII (1798);
- În curtea Bisericii Ortodoxe Române „Pogorârea Sfântului Duh” se află bustul Protopopului Mihail Gaspar, executat de Romul Ladea în bronz și dezvelit la 27 iunie 1943;

- Hambarul (depozitul de grâne), de pe strada 1 Decembrie 1918, nr.37, a fost inițial depozit de produse finite al furnalului din Bocșa Montană, clădire din secolul XVIII (1725);
- Capela Romano-Catolică „Adormirea Maicii Domnului" de pe strada Făgetului, din cartierul Bocșa Montană, secolul XVIII (1773);
- Cetatea „Buza Turcului", la 1 km, la N de localitate, pe malul stâng al râului Bârzava, în cartierul „Neu Werk" (epoca medievală) – drum forestier până la poalele dealului, apoi traseu amenajat;
- Biserica Ortodoxă Română „Nașterea Maicii Domnului" din cartierul Vasiova, strada Frunzei, nr.1, sec. XVIII (1784);
- Mănăstirea Ortodoxă Română „Sf. Ilie de la Izvor", din cartierul Vasiova, str. Dognecei, nr.27, secolul XIX (1907);
- Gara C.F.R. Vasiova – un complex din sec. XIX, situată pe str. Tudor Vladimirescu nr.114;
- Biserica Ortodoxă Română cu hramurile „Sf. Constantin și Elena" și "Sf. Nicolae" din cartierul Bocșa Română, str. Republicii nr.97, sec. XVIII (1750);
- Biserica Romano-Catolică „Sf. Arhangel Mihail", de pe str. Republicii, nr.96, din sec. XX (1929).

TURISM

- Lacul „Medreș", situat în partea de N a orașului, pe str. Medrișului unde se poate practica pescuitul (conform legilor în vigoare) sau înotul. În proximitatea lui se află Pensiunea „Stejarul" cu restaurant, spații de cazare, sală de evenimente și terasă;
- Lacul „Colțan", în cartierul Colțan, în partea de S a orașului, ieșirea de pe DN 58B, direcția de mers Timișoara-Reșița, unde de asemenea se poate practica pescuitul și înotul;
- Insula „Paradis", situată pe str. Izvor, este un loc de agrement unde se pot face plimbări, înot, pescuit. În proximitatea ei se află „Aleea cu Tei" (fosta haltă CFR Pringhel), o alee de aproximativ 200 de metri cu tei seculari, amenajată cu bănci; aici se organizează evenimente cultural-sportive;
- Din Bocșa se pot face drumeții sau plimbări cu bicicleta până la Ocna de Fier (5 km), unde se poate vizita Muzeul de mineralogie „Constantin Gruescu", Dognecea (9 km) unde există un lac natural cu nuferi.
- De asemenea stațiunea balneară Buziaș se află la circa 45 de km de Bocșa, cu drum asfaltat de acces, iar reședința de județ, Reșița, este la circa 20 de km de Bocșa.

TURISM CULTURAL

- **Luna mai** – Târgul „Neu Werk-ului" ediția de primăvară – târg de producători locali, cu participare națională; Sărbătoarea de 1 Mai – Armindenul și Ziua Internațională a Muncii – serbări câmpenești;
- **Luna iunie** – Concert de muzică vieneză într-o carieră de piatră;
- **Luna Iulie** – Zilele orașului Bocșa, care stau sub patronajul „Sf. Proroc Ilie Tesviteanul" (din 11 până în 20 iulie, lansări de carte, spectacole folclorice, expoziții de pictură, spectacole de muzică pop-dance, hramul Mănăstirii „Sf.Ilie de la Izvor";
- **Luna august** – Festival Motors-Rock – spectacole de muzică rock, parade moto;
- **Luna septembrie** – Hramul Bisericii Orotodoxe Române „Nașterea Maicii Domnului" – 8 septembrie; Festival de film;
- **Luna octombrie** - Târgul „Neu Werk-ului" ediția de toamnă – târg de producători locali, cu participare națională;
- **Luna noiembrie** – Festivalul de interpretare și creație a poeziei în grai bănățean „Tata Oancea (în 2024 a fost ed. a 48-a) cu participare internațională;
- **Luna decembrie** – Târgul de Crăciun – desfășurat pe Insula „Paradis".

DENUMIREA EVENIMENTULUI CULTURAL	ORGANIZATOR	PARTENER	LOCALIZARE ADRESĂ	ZIUA
Bocșa, istorie și cultură. Simpozion și prezentări de cărți ale Bocșei	Biblioteca Orășenească „Tata Oancea" Bocșa	Instituții de învățământ Bocșa; Editura TIM Reșița	Primăria Orașului Bocșa (CS-II-m-B-11032, sec. XIX)	Vineri 12. 09. 2025
Istoria de lângă noi: Cetatea „Buza Turcului" - poveste, muzică și poezie	Biblioteca Orășenească „Tata Oancea" Bocșa	Instituții de învățământ Bocșa; Istoricul Mihai Vișan	Cetatea Buza Turcului (CS-I-s-B-10792, Sec. XIV-XV)	Sâmbătă 13.09.2025
Bocșa, cultură și credință. Expoziție de artă și prezentare de carte	Biblioteca Orășenească „Tata Oancea" Bocșa	Mănăstirea „Sf. Ilie de la Izvor" Vasiova; Protosinghel dr. Ioanichie Petrică	Mănăstirea Godinova (CS-II-a-B-11034, Sec. XVIII-XIX)	Duminică 14.09.2025

Patrimoniu și identitate

Bocșa păstrează urmele sale industriale, cu platforme metalurgice și construcții industriale, dar și zone rezidențiale muncitorești. Orașul are un potențial de reconversie industrială și culturală, dar încă insuficient valorificat. Poziționarea sa pe axa Reșița–Arad îi conferă un rol de legătură între Banatul Montan și Câmpia de Vest, ceea ce poate fi o oportunitate în contextul dezvoltării infrastructurii de transport.

Provocări	Oportunități
↘ Scăderea constantă a populației și spor natural negativ accentuat. ↘ Emigrație netă ridicată, cu pierderea forței de muncă tinere. ↘ Creștere accentuată a șomajului, reflectând restructurarea industrială incompletă. ↘ Infrastructură edilitară relativ stabilă, dar fără extinderi notabile.	↗ Reconversia patrimoniului industrial în funcțiuni culturale, educaționale sau antreprenoriale. ↗ Poziția strategică pe rutele de legătură între Reșița și Arad, cu potențial logistic. ↗ Posibilitatea dezvoltării unor sectoare emergente, precum turismul industrial sau agro-alimentar. ↗ Valorificarea capitalului uman prin programe de reconversie profesională și sprijin pentru IMM-uri.

Investiții prioritare:

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
1.	Cetatea Buza Turcului (monument istoric clasa B)	Infrastructură socio-culturală	Punerea în valoare a cetății Buza Turcului	1. Săpături arheologice 2. Punerea in siguranță a obiectivului 3. Reabilitarea obiectivului 4. Modernizarea drum de acces 5. Instalare panouri fotovoltaice 6. Instalare sistem de iluminat 7. Panouri informative 8. Promovare	2.000.000,00	U.A.T. Orașul Bocșa
2.	Lac Medreș	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea unei zone de agrement perimetral luciului de apă Lacului Medres	Amenajări cf. DALI: 1. Panouri de informare 2. Barieră din lemn de acces de la stradă 3. Spațiu comercial/gospodăresc 4. Spațiu comercial 1	3.000.000,00	U.A.T. Orașul Bocșa

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				5. Spațiu umbreluțe servire băuturi 6. Loc de plajă 7. Loc de joacă pentru copii 8. Tirolieană 9. Toalete 10. Alei acces auto mașini aprovizionare 11. Ponton plutitor 12. Spațiu comercial cu depozitare și loc pentru DJ deasupra 13. Insulă plutitoare 14. Zonă pentru scăldat delimitată cu balize 15. Bazin pentru copii 16. Stâlpi de iluminat metalici cu LED 17. Stâlpi de iluminat ambiental 18. Potecă traseu turistic 19. Trepte 20. Zone pescuit 21. Zonă picnic cu foișor 22. Pod suspendat 23. Barieră din lemn mobilă 24. Balustrada din lemn		
3.	Lac Colțan	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea peisagistică a Lacului Colțan	1. Reabilitarea/modernizarea obiectivului 2. Modernizarea drum de acces 3. Instalare panouri fotovoltaice 4. Instalare sistem de iluminat 5. Panouri informative 6. Promovare	1.000.000,00	U.A.T. Orașul Bocșa
4.	Insula Paradis	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea Insulei Paradis	1. Reabilitarea/ modernizarea obiectivului (execuție foișor, curățare canal insulă) 2. Modernizarea drum de acces 3. Instalare panouri	1.000.000,00	U.A.T. Orașul Bocșa

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				fotovoltaice 4. Instalare sistem de iluminat 5. Panouri informative 6. Promovare		
5.	Ansamblul „Stăvilar și aducțiune apă” și „Turn alimentare furnal”	Infrastructură industrială	Reabilitarea ansamblului „Stăvilar și aducțiune apă” și „Turn alimentare furnal” în scop turistic	1. Punerea în siguranță a clădirilor dezafectate 2. Reabilitarea clădirii fostului furnal 3. Modernizarea drumului de acces 4. Dotarea furnalului cu echipamente de realitate augmentată pentru a reda istoria locală industrială 5. Instalarea unor panouri informative 6. Instalarea de sistem de iluminat 7. Panouri informative 8. Promovare	2.500.000,00	U.A.T. Orașul Bocșa
6.	Hambarul (depozitul de grâne)	Infrastructură industrială	Amenajare în scop turistic	1. Punerea în siguranță a zonei 2. Instalarea unor panouri informative 3. Reabilitare obiectivului 4. Instalare panouri fotovoltaice 5. Instalare sistem de iluminat	1.000.000,00	U.A.T. Orașul Bocșa
7.	Muzeu Constantin Lucaci (în amenajare) Observator astronomic (amenajare și extindere) Clădire Cinema - Sală multifuncțio nală (în amenajare)	Infrastructură socio-culturală	Promovarea integrată a elementelor de patrimoniu cultural din Orașul Bocșa	1. Integrarea elementelor de patrimoniu cultural în conceptul larg de promovare turistică al ITI Banatul Montan	20.000,00	U.A.T. Orașul Bocșa

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
	Casa Orășenească de Cultură Bocșa (în amenajare și extindere)					
8.	Festival de muzică rock „Motors Rock”	Infrastructură socio-culturală	Organizarea festivaluri muzicale	1. Achiziționare, sistem de sonorizare 2. Achiziționare scenă mobilă 3. Tribuna mobila 4. Sistem de lumini	300.000,00	U.A.T. Orașul Bocșa
9.	Stadion Izvor	Infrastructură socio-culturală	Reabilitarea /modernizarea obiectivului	1. Reabilitarea/modernizarea obiectivului 2. Modernizarea drumului de acces 3. Instalare panouri fotovoltaice 4. Instalare sistem de iluminat 5. Panouri informative 6. Promovare	7.000.000,00	U.A.T. Orașul Bocșa
10.	Evenimente culturale	Infrastructură socio-culturală	Zilele patrimoniului	1. Organizarea unui festival comunitar bazat pe elementele de infrastructură industrială pe mai multe zile consecutive în Oravița, Anina, Bocșa și Reșița 2. Amenajarea unei expoziții foto 3. Organizarea de tururi ghidate către obiectivele locale industriale	100.000,00	U.A.T. Orașul Oravița U.A.T. Orașul Anina U.A.T. Orașul Bocșa U.A.T. Municipiul Reșița
11.	Infrastructură rutieră	Infrastructură turistică	Modernizarea/Reabilitarea/Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	Modernizarea/Reabilitarea/Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	10.000.000,00	Toate U.A.T-urile componente din microregiune

Fișa localității - Comuna Carașova

*Carașova se distinge prin patrimoniul socio-cultural al comunității croate, care dă locului o **identitate clară și autentică**. Poartă de intrare în **Semenic-Cheile Carașului**, completează traseele regionale cu drumeții, speoturism și servicii turistice ancorate local.*

Top obiective patrimoniu natural și cultural

Între subteranul spectaculos al Peșterii Comarnic și peisajul sălbatic al Cheilor Carașului, Carașova propune trasee scurte spre câmpuri de lavandă și sălașe tradiționale.

1

Peștera Comarnic

2

Parcul Național Cheile Carașului

3

Trasee turistice (salașe tradiționale, câmpuri de lavandă)

*Deși nu concentrează obiective industriale majore, comuna Carașova are **relevanță strategică** pentru ITI Banatul Montan prin **patrimoniul socio-cultural al comunității croate**, care întărește identitatea teritorială și atractivitatea microregiunii.*

1

Arhitectură specifică croată

2

Festival etnic croat

Accesibilitate:

Din Reșița:
Rutier pe DN58 direct spre Carașova ~15 km (~16 min)
Intrări rapide în Cheile Carașului din Carașova/Iabalcea
Din Timișoara:
Rutier - prin DJ592, DJ572, DN58B și DN58 ~1h 58 min (~112 km)
sau prin DN59/E70 și DN57 ~1h 59 min (~130 km)
sau prin A1 și DN58A ~2h 5 min (~138 km)
Transport public local:
Fără acces feroviar
Nu operează transport public regulat propriu; deplasarea se face preponderent cu auto propriu, cu servicii private rutiere disponibile către localitățile din jur (program variabil)

Experiențe lângă obiective:

- **Drumeții în Cheile Carașului** - bucle de 2-4 h, dificultate ușoară-medie, belvederi (Groapa Iepii, Dealul Zaglavac)
- **Peștera Comarnic** - tur ghidat (programat) + mini-trasee interpretative pe platoul Iabalcea
- **Trasee locale „sat & natură”** - plimbări de 1-2 h spre câmpurile de lavandă și sălașe tradiționale
- **Cicloturism de platou** - Carașova ↔ Iabalcea ↔ intrări în chei; rute scurte, diferențe de nivel moderate
- Drumul Crucii, Izvorul Sf. Maria (Lourdes), biserica romano-catolică; mori de apă (unde sunt accesibile/în lucru)

Populație

- **2.529 - după ultimul recensământ locuitori**, dintre care:
- **2.187 locuitori de etnie croată**

Suprafață și componență

- **suprafața totală** - 14.351 ha
- comuna Carașova este alcătuită din **satele Carașova** (reședința), Nermed și Iabalcea
- **localități învecinate:** Anina, Goruia, Lupac, Reșița, Văliug

Gastronomie

- 4 restaurante, terase
- produse locale tradiționale specifice comunității croate

Cazare

- 7 unități de cazare, inclusiv **salașe tradiționale cu posibilitate de campare și locuri pentru autorulote**

Cultură și agrement

- Peisaje spectaculoase în Cheile Carașului - zonă cu potențial speologic remarcabil
- Drumeții accesibile și diversificate: pistă de biciclete în interiorul localității Carașova care leagă mai multe obiective din localitate (izvoare, centrul localității, intrarea în Cheile Carașului)
- Tradiții și cultură croată: portul popular, limba, gastronomia locală specifică, obiceiuri

Alte obiective:

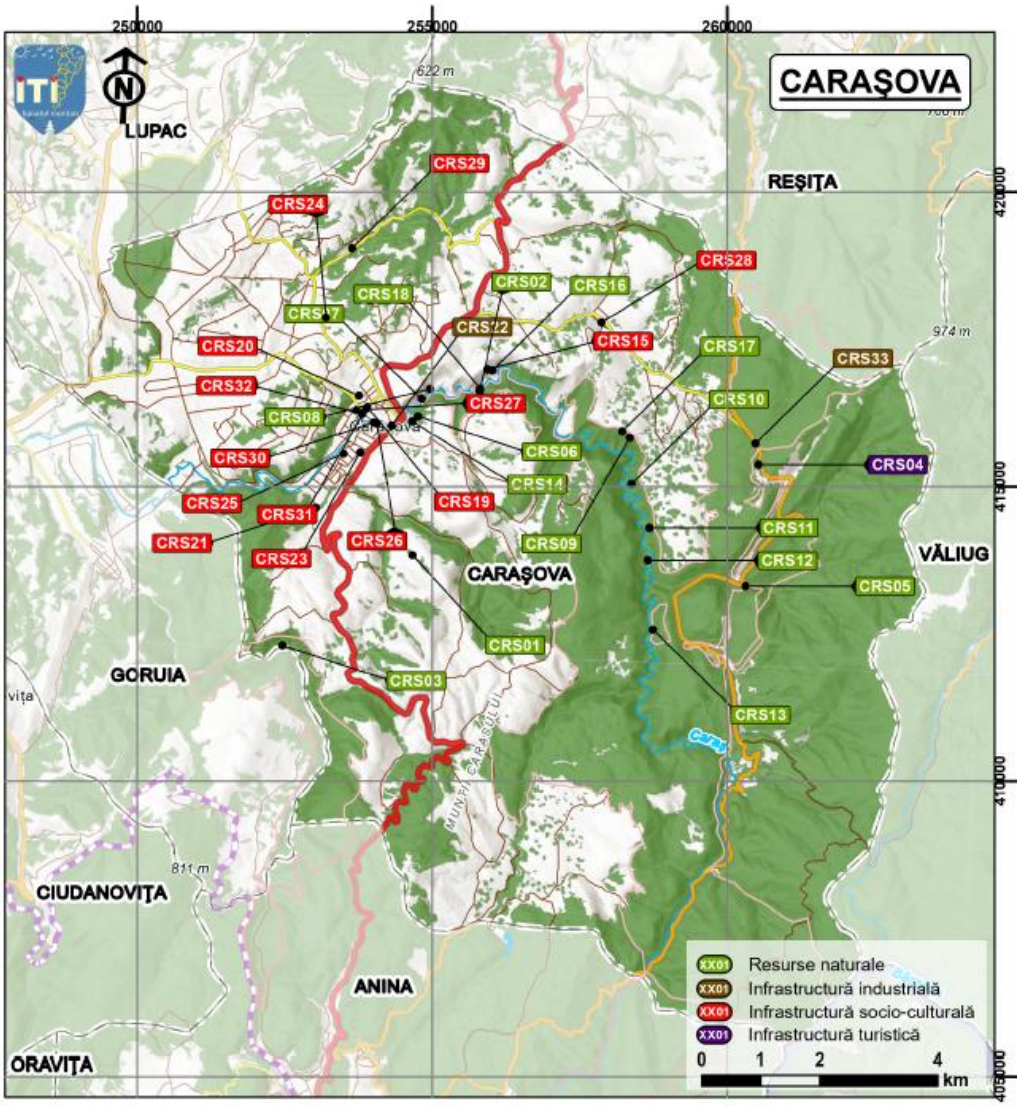

Ind.	Denumire
CRS01	Parcul Național Semenic-Cheile Carașului
CRS02	Cheile Carașului
CRS03	Cheile Gârliștei
CRS04	Parte din Terra Banatica - Via Transilvanica
CRS05	Peștera Comarnic
CRS06	Peștera de după Cârșa
CRS07	Peștera Liliecilor
CRS08	Peștera de sub cetate II
CRS09	Peștera Țolosu
CRS10	Peștera Cuptoru Ciumei

Ind.	Denumire
CRS11	Peștera Cuptorul Porcului
CRS12	Peștera Racoviță
CRS13	Peștera Popovăț
CRS14	Peștera Văleaga
CRS15	Cetatea Turcului
CRS16	Punct belvedere Dealul Zaglavac
CRS17	Punct Belvedere Dealul Groapa Iepii
CRS18	Traseul Dealul Zaglavac
CRS19	Biserica romano-catolică "Adormirea Maicii Domnului"

Ind.	Denumire
CRS20	Capela Calvaria drumul Crucii
CRS21	Izvorul Sf. Maria (Lourdes) – loc de pelerinaj
CRS22	Morile de Apă
CRS23	Sălașe tradiționale
CRS24	Câmpurile de lavandă (Lavandia și Lavanda Carașova)
CRS25	Activități de artizanat (împletire coșuri de nuiele, broderie cămăși tradiționale, pălării, tâmplărie)

Ind.	Denumire
CRS26	Dansuri și muzică tradițională
CRS27	Fosta Școală din Carașova
CRS28	Fosta Școală din Iabalcea
CRS29	Fosta Școală din Nermed
CRS30	Cazanul de răchie
CRS31	Ziua Liliacului
CRS32	Festival grai carașovean
CRS33	Canton Silvic Padina Seacă

Indicatori socio-economici

Comuna Carașova	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024	Anul 2025
populație	2.896	2.871	2.812	2.777	2.746	2.753
natalitate	18	8	9	17	10	-
mortalitate	40	53	36	35	15	-
spor natural (natalitate-mortalitate)	-22	-45	-27	-18	-5	-
imigranți	1	1	1	0	3	-
emigranți	5	13	7	11	4	-
spor migratoriu (imigranți-emigranți)	-4	-12	-6	-11	-1	-
nr. șomeri	8	5	6	7	17	-
ponderea șomerilor în totalul populației active	0,4	0,3	0,3	0,4	1	-
nr. salariați	175	190	199	208	-	-
lungimea conductelor de canalizare (km)	12,8	12,8	12,8	12,8	12,8	-
lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km)	42,7	42,7	42,7	42,7	42,7	-
lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor (km)	-	-	-	-	-	-

Comuna Carașova, situată în zona central-vestică a județului Caraș-Severin, la poalele Munților Aninei, este recunoscută pentru specificul său multicultural și pentru comunitatea croată care trăiește aici de secole. Este un ***important centru al minorității croate din România****, cu tradiții lingvistice și culturale păstrate activ prin biserică, școală și viață comunitară. Proximitatea față de Reșița îi conferă un rol aparte în peisajul rural al Banatului Montan, îmbinând caracteristicile unei așezări tradiționale cu influențe urbane.*

Demografie

Populația comunei a scăzut ușor, de la 2.896 locuitori în anul 2020 la 2.753 în anul 2025 (−4,94%). **Sporul natural a fost constant negativ**, variind de la −22 în anul 2020 la −5 în anul 2024, în principal din cauza mortalității ridicate și a natalității reduse. **Soldul migratoriu** este și el **negativ** în toată perioada, cu pierderi moderate de populație (între −4 și −12 persoane/an), ceea ce accentuează declinul demografic.

Piața muncii

Nivelul șomajului este scăzut, reflectat de valori reduse: între 0,3% și 1% din populația activă. **Numărul salariaților** a crescut de la 175 în 2020 la 208 în 2023, ceea ce indică o anumită stabilitate economică, dar și vulnerabilitatea unei economii mici, dependentă de câteva ramuri economice și de proximitatea centrelor urbane.

Infrastructura edilitară

Carașova dispune de 12,8 km rețea de canalizare și 42,7 km rețea de distribuție a apei potabile, valori constante pe întreaga perioadă analizată. Nu există rețea de distribuție a gazelor naturale, ceea ce limitează confortul locuirii și atractivitatea pentru investiții.

Turism

Unități de cazare:

- Uniunea Croaților din România Muzeul Etnografic din localitatea Carașova – aprox. 24 locuri de cazare;
- Uniunea Croaților din Romania sediul local din localitatea Iabalcea – aproximativ 14 locuri de cazare;
- Lavanda Carașova localitatea Carașova – 4 locuri de cazare + posibilitate de campare 3 rulote și aproximativ 20 corturi;
- Salașul cu Bregu - 7 locuri de cazare + posibilitate de campare 3 rulote și aproximativ 10 corturi;
- La Salașul Fermecat – 8 locuri de cazare – posibilitate de campare 4 rulote și aprox. 20 corturi;
- Casa Brankat – 2 locuri;
- Pensiunea Perla Carașului – 8 locuri de cazare.

Restaurante și terase:

- Pensiunea Perla Carașului – restaurant + terasă
- Il Campo – restaurant + terasă
- Bar Eurocent – restaurant + bar + terasă
- Lavanda Carașova – terasă

Tip structură	Denumirea unității	Categoria	Nr. locuri	Detalii adresă
BUFET-BAR	PERLA CARASULUI	2 - STELE	-	NR. 61A

Principalele atracții turistice:

- Parcul Național Semenic-Cheile Carașului
- Cheile Carașului
- Cheile Gârliștei
- Peștera Comarnic
- Peștera de după Cârșa și peștera Văleaga
- Peștera Liliecilor
- Peștera de sub cetate II
- Peștera Țolosu
- Peștera Cuptoru Ciumei
- Peștera Cuptorul Porcului
- Peștera Racovița
- Peștera Popovăț
- Ruinele Cetății Carașova numită și Cetatea Turcului
- Belvedere Dealul Groapa Iepii
- Traseul Dealul Zaglavac
- Biserica romano-catolică ”Adormirea Maicii Domnului”
- Capela Calvaria drumul Crucii
- Izvorul Sf. Maria(Lourdes) – loc de pelerinaj
- Morile de apă
- Salașele tradiționale + câmpurile de lavandă Lavandia și Lavanda Carașova

Identitate locală și patrimoniu

Comuna se remarcă prin **casele tradiționale din piatră, cu o arhitectură specifică satelor croate, care constituie un patrimoniu valoros**, dar insuficient promovat. Viața culturală este marcată de **evenimente tradiționale croate**, iar biserica romano-catolică reprezintă un reper identitar și spiritual. Poziția geografică, în apropierea Munților Aninei și a culoarului Carașului, îi conferă un potențial turistic legat de drumeție, ecoturism și valorificarea tradițiilor multiculturale.

Provocări	Oportunități
↘ Spor natural constant negativ și pierdere demografică.	↗ Promovarea patrimoniului cultural croat și a caselor de piatră ca resurse turistice și identitare.

Provocări	Oportunități
Migrație externă care reduce treptat populația activă. Lipsa rețelei de distribuție a gazelor naturale. Valoarea patrimonială a caselor tradiționale insuficient valorificată.	Valorificarea poziției geografice pentru dezvoltarea de trasee turistice și agroturism. Creșterea numărului de salariați arată potențial pentru atragerea unor investiții punctuale. Posibilitatea de integrare în circuite turistice tematice multiculturale din Banatul Montan.

Investiții prioritare:

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
	Festival grai carașovean	Infrastructură socio-culturală	Reabilitarea și reconversia fostei Școli Nr. 2 Carașova în „Centru Educațional și Cultural al Graiului Carașovenesc”	1. Reabilitarea clădirii (consolidare, termoizolare, acoperiș, instalații, finisaje). 2. Amenajarea etajului pentru cazarea a aprox. 20 elevi. 3. Amenajarea parterului pentru ateliere educative, activități culturale și zonă de servire a mesei. 4. Dotarea clădirii cu mobilier, echipamente IT și materiale educative. 5. Amenajari exterioare (spațiu verde, alei, bănci,iluminat) 6. Teren multifuncțional pentru activități sportive 7. Crearea infrastructurii necesare organizării de tabere și ateliere internaționale.3. Organizarea de tabere școlare 8. Organizarea unor ateliere de lingvistice și /sau de artizanat pentru adulți și copii (împletire coșuri de nuiele, broderie cămăși tradiționale, pălării, tâmplărie etc.) 9. Organizarea unor ateliere	1.500.000 ,00	U.A.T. Comuna Carașova

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				10. Cursuri de inițiere tematice		
2.	Școală Iabalcea	Infrastructură socio-culturală	Reabilitarea și reconversia fostei școli din Iabalcea în Centru Multifuncțional pentru Tineret și Turism	1. Reabilitarea completă a clădirii, dotarea acesteia și reconversia acesteia în centru cultural pentru tineret 2. Construirea unui teren multifuncțional de mici dimensiuni pentru activități recreative 3. Organizarea unor ateliere de artizanat pentru tineri în vederea conservării tradițiilor și identității locale (împletire coșuri de nuiele, broderie cămăși tradiționale, pălării, tâmplărie etc.)	500.000,00	U.A.T. Comuna Carașova
3.	Morile de apă	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea traseului turistic integrat Carașova, promenadă pe malul râului Caraș,punerea în valoare a obiectivelor turistice și modernizarea accesului în Cheile Carașului	1. Crearea unei promenade pietonale pe malul râului Caraș, care să conecteze principalele obiective identitare ale localității. 2. Amenajarea unui traseu pietonal/cicloturistic între: - Izvorul Sf. Maria, - Morile de apă, - Capela Calvaria și Drumul Crucii, - Centrul localității, - Stadionul Prolaz, - Intrarea în Cheile Carașului 3. Reabilitarea morii de apă din centrul localității. 4. Amenajarea unor zone de recreere de-a lungul traseului (bănci, pergole, mese, puncte de belvedere). 5. Realizarea unei punți de legătură între moara de apă și intrarea în Chei. 6. Amenajarea accesului și zonei de intrare în Cheile Carașului. 7. Iluminat arhitectural și ambiental pe anumite segmente ale traseului. 8. Semnalistică turistică și panouri informative dedicate fiecărui obiectiv.	1.500.000,00	U.A.T. Comuna Carașova

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				9. Amenajarea spațiilor verzi, plantări de arbori, stabilizare maluri unde este necesar. 10. Coșuri de gunoi, rasteluri pentru biciclete, elemente de mobilier urban.		
4.	Salașe tradiționale	Infrastructură socio-culturală	Promovarea patrimoniului etnografic prin valorificarea sălașelor tradiționale și organizarea unui festival tematic	1. Achiziționare scenă mobilă, sistem de sonorizare profesională, lumini pentru scenă, ecran LED pentru proiecții. 2.Pavilion modular, mobilier mese și scaune (50 seturi), bar mobil, grupuri sanitare mobile. 3. Toaletarea vechilor drumuri care erau utilizate de către gospodari pentru a ajunge la salașele tradiționale 4.Creare brand „Sălașele tradiționale Carașovenești”, materiale promoționale și logistică necesară organizării festivalului. 5.Organizarea unui festival al salașelor carașovene	200.000,00	U.A.T. Comuna Carașova
5.	Iabalcea Nermed	Infrastructură turistică	Crearea rutei cicloturistice Carașova – Nermed – Iabalcea	1. Marcarea traseului cu indicatoare,instalarea panourilor informative și a hărților de orientare. 2. Pietruirea și reabilitarea zonelor de drum afectate 3. Amenajare puncte de popas cu mese, bănci, rasteluri biciclete și coșuri de gunoi. 4. Amenajarea puncte de belvedere cu platforme, bănci și panouri descriptive. 5. Curățarea și stabilizarea traseului în zonele cu vegetație sau risc	700.000,00	U.A.T. Comuna Carașova
6.	Ziua Liliacului	Infrastructură socio-culturală	Reorganizarea festivalului Ziua Liliacului	1. Amenajarea zonei cu liliac pentru eveniment - scenă, spații pentru producători locali 2. Organizarea	20.000,00	U.A.T. Comuna Carașova

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				evenimentului 2. Achiziționare scenă și sistem de sunet		
7.	Cantonul Silvic Padina Seacă	Infrastructură turistică	Punerea în valoare a Cantonului Silvic Padina Seacă	1. Reabilitare clădire (acoperiș, termoizolație, tâmplărie, finisaje). 2. Modernizare instalații electrice, termice, sanitare și de apă. 3. Amenajare spații interioare pentru cazare (camere, baie, spațiu comun). 4. Dotare cu mobilier, echipamente electrice și IT. 5. Montare panouri fotovoltaice cu sistem de stocare. 6. Amenajări exterioare (spațiu verde, acces, iluminat, punct informare). 7. Semnalizare turistică pentru având în vedere poziția sa strategică pe Via Transilvanica	350.000,00	U.A.T. Comuna Carașova
8.	Cheile Carașului	Infrastructură turistică	Amenajare zona de camping pentru rulote în comuna Carașova	1. Amenajarea platformelor de campare pentru rulote (pietriș compactat / pavele), asigurare electricitate, racordare la sistemul existent de apă și canalizare, constuire grupuri sanitare și dușuri 2. Realizarea/modernizarea accesului auto și pietonal. 3. Montarea iluminatului exterior 4. Amenajare zonă verde - gazon, arbori, zone de umbrire și picnic și mobilier urban 5. Panouri informative și semnalistică turistică. 6. Amenajarea unui spațiu de joacă pentru copii	180.000,00	U.A.T. Comuna Carașova
9.	Cheile Carașului	Infrastructură turistică	Amenajarea zonei de picnic și agrement pe malul râului Caraș	1. Amenajarea accesului pietonal și auto	150.000	U.A.T. Comuna Carașova

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				2. Construirea unei zone de picnic cu mese și bănci acoperite, grătare, foișor, pergolă, grupuri sanitare 3. Amenajare spații verzi (gazon, plantare arbori, arbuști, flori). 4. Mobilier urban: coșuri de gunoi, rastel pentru biciclete, panouri informative. 5. Iluminat exterior (preferabil LED / fotovoltaic). 6. Amenajarea unui loc de joacă pentru copii 7. Sistem de supraveghere video. 8. Panouri informative.		
10.	Obiective din Carașova	Infrastructură turistică	Montarea indicatoarelor turistice și de orientare în Comuna Carașova	1. Montarea indicatoarelor turistice direcționale către principalele obiective ale comuneiși pe traseele pietonale și naturale. 2 Instalarea panourilor informative și hărților turistice în punctele centrale și de acces.	40.000	U.A.T. Comuna Carașova
11.	Baza sportivă Prolaz	Infrastructură socio-culturală	Reabilitarea bazei sportive Prolaz în vederea relansării Festival Ziua Liliacului și a dezvoltării activităților culturale, sportive și turistice din Carașova	1. Construirea unei clădiri multifuncționale (2 vestiare, grupuri sanitare jucători + public, 2 magazii, cantină cu terasă, birou, sală ședințe, sală forță). 2. Reabilitarea terenului și a suprafeței de joc. 3. Reabilitarea gradenei și a spațiilor pentru public. 4. Amenajarea căilor de acces și a aleilor pietonale. 5. Montarea unui sistem modern de iluminat (sportiv + ambiental). 6. Repararea și modernizarea împrejmuirii și a porților de acces. 7. Amenajarea zonelor verzi și a spațiilor de relaxare.	1.200.000	U.A.T. Comuna Carașova

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
12.	Centru civic	Infrastructură socio-culturală	Amenajare și modernizare centru civic Carașova - spațiu de coeziune comunitară și promovare turistică	"1. Amenajare urbanistică centru civic - refacere pavaje și trotuare, alei pietonale, mobilier urban, spații verzi. 2. Spațiu multifuncțional pentru evenimente - platformă spectacole, scenă modulară, iluminat evenimente, zone standuri. 3. Iluminat public și ambiental - iluminat arhitectural, iluminat ambiental, corpuri LED eficiente. 4. Conexiuni turistice - trasee pietonale, semnalistică turistică, panouri informative. 5. Zone recreative - spații de odihnă, mini-zonă verde, dotări pentru activități în aer liber. 6. Infrastructură utilitară - rețea electrică îngropată, prize trifazate/monofazate, alimentare iluminat festiv."	2.000.000	U.A.T. Comuna Carașova
13.	Infrastructură rutieră	Infrastructură turistică	Modernizarea/Reabilitarea /Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	Modernizarea/Reabilitarea /Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	10.000.000,00	Toate U.A.T-urile componente din microregiune

Fișa localității - Comuna Cărbunari

*Așezată pe platoul carstic dintre Nera și Dunăre, Cărbunari este **poarta nordică spre Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița**, cu peisaje calcaroase, doline și văi împădurite. Comunitatea are memorie minieră veche (exploatări de cupru) și un potențial turistic orientat spre natură și drumeții.*

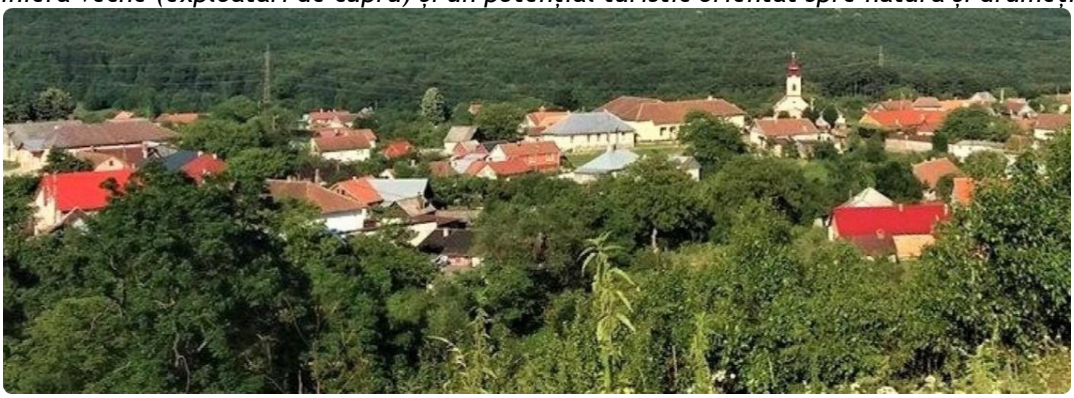

Top obiective patrimoniu natural și cultural

Pe platoul calcaros dintre Nera și Dunăre, Cărbunari deschide accesul la lacuri și cascade spectaculoase—Lacul Dracului, Poiana Logor, —ideale pentru drumeții și speoturism.

1 **Poiana Logor**

2 **Ogașul Porcului**

3 **Lacul Dracului**

Top obiective patrimoniu industrial

*Cărbunari a avut un trecut industrial puternic: mărturie stă **mina romană de cupru**, astăzi fără vestigii vizitabile.*

1 **Fosta mină romană**

Accesibilitate:

Din Reșița:
prin DJ581, DN57 and DJ571 ~1h 56 min (~88,6 km)
sau prin DN58 ~2h 25 min (~100 km)
sau prin DN57 ~2h 27 min (~108 km)
Din Timișoara:
prin DN59/E70 și DN57 ~2h 39 min (~144 km)
Acces rutier:
legături spre Sasca Română / Șopotul Nou pentru intrările în trasee spre Lacul Dracului
Tronsoanele finale sunt pe drum forestier/potecă
Transport public local:
microbuz Cărbunari–Oravița (plecare ~06:00 din Cărbunari; retur ~15:00 din Oravița)

Experiențe lângă obiective:

- **trasee ușoare-medii sălbatice, recomandat echipament de drumeție și parcurgere în condiții meteo stabile**
- **cicloturism pe platoul Cărbunari**
- **speoturism ghidat în peșteri selectate cu sprijinul Asociației Speologilor**

Populație, suprafață & componență

- 878 locuitori
- **suprafața totală** - 6.797 ha
- comuna Cărbunari este alcătuită din **satele Cărbunari** (reședința) și **Știnăpari**
- **localități învecinate:** Sasca Montană, Moldova Nouă, Șopotu Nou (în afara Itri)

Gastronomie

- 1 restaurant
- 1 terasă
- Produse locale (miere, carne, plante medicinale)

Cazare

- ~35 locuri de cazare în pensiuni/cabane familiale
- 1 pensiune agroturistică

Cultură și agrement

- agrement: drumeții ușoare-medii pe poteci carstice
- evenimente anuale: Ruga, Fărșang

Alte obiective:

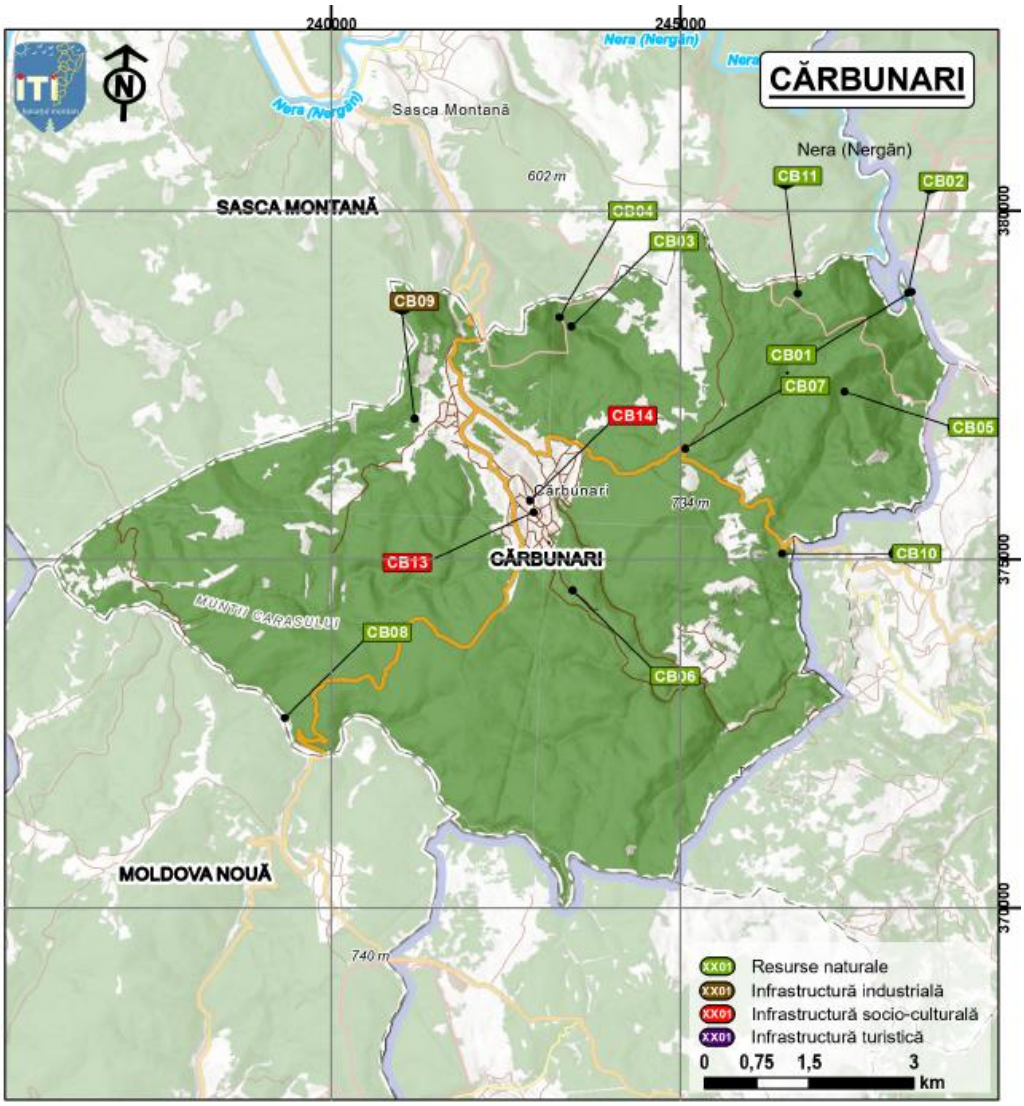

Ind.	Denumire
CB01	Lacul Dracului
CB02	Peștera Lacul Dracului
CB03	Cascada Șușara
CB04	Cheile Suișarei
CB05	Cheile Nerei – Văile carstice Ogașul Ulmului Mare, Ogașul Porcului, Ogașul Hameliug
CB05	Cheile Nerei – Văile carstice Ogașul Ulmului Mare, Ogașul Porcului, Ogașul Hameliug
CB06	Valea Boiște

Ind.	Denumire
CB07	Poiana Logor
CB08	Valea Radimna
CB09	Minele Romane Cărbunari
CB10	Peștera de la Fagul Împreunat
CB11	Avenul din Valea Ulmului Mic
CB12	Centrul de Educație Cărbunari
CB13	Legende, povestiri
CB14	Centru de informare turistică

Indicatori socio-economici

Comuna Cărbunari	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024	Anul 2025
populație	891	880	844	822	807	817
natalitate	1	2	3	1	5	-
mortalitate	19	30	31	17	12	-
spor natural (natalitate-mortalitate)	**-18**	**-28**	**-28**	**-16**	**-7**	**-**
imigranți	-	0	0	1	3	-
emigranți	-	0	0	1	1	-
spor migratoriu (imigranți-emigranți)	**-**	**0**	**0**	**0**	**2**	**-**
nr. șomeri	19	9	10	8	13	-
ponderea șomerilor în totalul populației active	3,8	1,8	2,2	1,7	2,8	-
nr. salariați	33	31	45	52	-	-
lungimea conductelor de canalizare (km)	-	-	-	-	-	-
lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km)	11,3	11,3	11,3	11,3	11,3	-
lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor (km)	-	-	-	-	-	-

Comuna Cărbunari, situată în sud-vestul județului Caraș-Severin, reprezintă o așezare rurală cu un cadru natural deosebit, ce o transformă într-o poartă de intrare către Cheile Nerei. Poziționarea sa conferă un potențial turistic important, prin accesul facil la traseele de drumeție și la obiective naturale spectaculoase, dar și prin peisajele pitorești care definesc identitatea comunei.

Demografie

Evoluția demografică confirmă un trend descendent al populației, de la 891 de locuitori în 2020 la 807 în 2024 (−9,4%), urmat de o ușoară revenire în 2025 (817 locuitori). Dinamica naturală este puternic negativă, cu natalitate foarte scăzută (1–5 nașteri/an) și mortalitate ridicată (12–31 decese/an), ceea ce a determinat un spor natural constant negativ (−28 în 2021 și 2022, −7 în 2024). Migrația are un impact redus, dar în 2024 s-a înregistrat un sold migrator pozitiv (+2), semnalând o tendință timidă de stabilizare.

Piața muncii

Piața muncii este fragilă. Numărul șomerilor a variat între 19 (2020) și 13 (2024), cu o pondere a șomajului între 1,7% și 3,8% din populația activă. Numărul salariaților a crescut totuși semnificativ, de la 33 în 2020 la 52 în 2023 (+57,6%), ceea ce reflectă apariția unor oportunități economice noi, probabil legate de servicii și turism rural.

Infrastructura edilitară

Infrastructura edilitară rămâne modestă. Rețeaua de apă potabilă măsoară 11,3 km și acoperă mare parte din gospodării, însă comuna nu dispune de canalizare publică și nici de rețea de distribuție a gazelor naturale. Această lipsă de utilități moderne afectează atractivitatea locuirii și limitează dezvoltarea economică.

Infrastructura turistică

La nivelul anului 2025, în comuna Cărbunari existau 1 restaurant, 1 terasă și 1 unitate de primire turistică cu funcțiuni de cazare:

Tip unitate	Nume unitate	Tip categorie	Număr spații	Număr locuri	Localitate
PENSIUNE AGROTURISTICĂ	CASA BUNICII	3 - FLORI	4	8	Com. Cărbunari, Sat Cărbunari
Pensiunea Salomeea					Com. Cărbunari,Stinapari

Identitate locală și patrimoniu

Cărbunari păstrează specificul așezărilor rurale montane, cu gospodării tradiționale, arhitectură din piatră și lemn și un cadru natural nealterat. În strategiile locale și județene, comuna este menționată ca un teritoriu cu potențial turistic și de valorificare a patrimoniului natural, ce poate contribui la consolidarea imaginii Banatului Montan ca destinație ecoturistică.

Provocări	Oportunități
↘ căderea demografică și menținerea unui spor natural negativ. ↘ Lipsa infrastructurii edilitare moderne (canalizare, gaze).	↗ Valorificarea rolului de poartă de intrare în Cheile Nerei pentru dezvoltarea turismului ecologic.

Provocări	Oportunități
Dependența de un sector economic fragil, cu puține locuri de muncă stabile. Capacitate administrativă redusă pentru atragerea investițiilor.	Creșterea numărului de salariați și inițiative antreprenoriale legate de turism și servicii. Posibilitatea atragerii de fonduri europene pentru modernizarea infrastructurii edilitare. Diversificarea economiei prin promovarea produselor agroalimentare locale și a pensiunilor agroturistice.

Investiții prioritare:

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
1.	Legende, povestiri	Infrastructură socio-culturală	Clădire regenerată transformată în Casa Legendelor - Muzeu Imersiv al Tradițiilor Vii	1. Reabilitare clădire căminul cultural 2. Dotare cu echipamente 3. Organizarea unui festival al portului popular în prima duminică a lunii august	1.000.000,00	U.A.T. Comuna Cărbunari
2.	Minele romane	Infrastructură industrială	Marcarea perimetrului unde s-au descoperit fostele mine romane și a traseului pe care se poate ajunge	1. Marcarea perimetrului prin instalarea unor panouri informative 2. Marcarea traseului pornind din centrul localității	10.000,00	U.A.T. Comuna Cărbunari
3.	Lacul Dracului	Resurse naturale	Crearea unui punct de belvedere deasupra Lacului	1. Marcarea traseului până la punctul de belvedere 2. Instalarea unor panouri informative 3. Instalarea unor coșuri de gunoi și amenajarea unui spațiu de repaos 4. Drum pietruit - potecă mono curentă, semnalizare	600.000,00	U.A.T. Comuna Cărbunari Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița
4.	Peștera Lacul Dracului Cascada Șușara	Resurse naturale	Marcarea și promovarea traseelor cu plecare din Cărbunari către principalele atracții turistice naturale	1. Marcarea traseului pornind din centrul localității către Cascada Șușara 2. Promovarea obiectivului și traseului	5.000,00	U.A.T. Comuna Cărbunari
5.	Valea Boiște	Resurse naturale	Marcarea și promovarea traseului cu plecare din Cărbunari către Valea Boiște	1. Marcarea traseului turistic de la marginea comunei pe Valea Boiște la 3 izvoare 2. Realizarea unor puncte	1.000.000,00	U.A.T. Comuna Cărbunari

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				de repaos pe traseu 3. Reabilitare/pietruire drum (3 km)		
6.	Ruinele Cetății Ilidia (+drumul Mariei Tereza până la cetate)	Infrastructură socio-culturală	Consolidarea, conservarea și reconstrucția Cetății Ilidia și reconversia în spațiu de ateliere (+drumul)	1. Lucrări de consolidare și conservare a ruinelor Cetății Ilidia 2. Reconstrucția și reconversia în spațiu turistic și educațional (pentru copiii de la taberele școlare din Ilidia și Socolari) 3. Marcarea și reabilitarea drumului istoric prin pietruire (drumul Mariei Tereza) până la cetate 4. Instalarea unor panouri informative 5. Iluminat exterior ecologic (prin energie solară)	2.000.000,00	U.A.T. Comuna Ciclova Română U.A.T Comuna Sasca Montană U.A.T Comuna Cărbunari Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița
7.	Piste de biciclete	Infrastructură socio-culturală	Organizarea unor maratoane/competiții pentru biciclete	1. Realizarea unei piste de bicicletă între Nera și Potoc (3 km)- cu continuitate către Ciclova Română și Cărbunari (12 km) 2. Amenajarea unor spații de repaos pe traseu	1.800.000	U.A.T. Comuna Sasca Montană U.A.T Ciclova Română U.A.T Cărbunari
8.	Infrastructură rutieră	Infrastructură turistică	Modernizarea/Reabilitarea/Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	Modernizarea/Reabilitarea/Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	10.000.000,00	Toate U.A.T-urile componente din microregiune

Fișa localității – Comuna Ciclova Română

Comuna Ciclova Română, situată la 3 km de Oravița și 56 km de Reșița, reunește trei sate cu identitate distinctă: Ciclova Română, Ilidia și Socolari. Cu rădăcini medievale și patrimoniu natural de excepție, comuna se află la poarta de intrare în Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița, fiind un punct de plecare către obiective turistice consacrate precum Ochiul Beiului sau Cascada Beușnița.

Top obiective patrimoniu natural și cultural

Comuna Ciclova Română concentrează un patrimoniu variat, ce include vestigii medievale, elemente de arhitectură rurală și obiective naturale de mare atractivitate. Cetatea Ilidiei ilustrează importanța strategică a zonei în Evul Mediu, morile de apă din Ilidia amintesc de tradițiile tehnice locale, iar pivnițele și cramele atestă vechile ocupații viticole. Satele componente oferă exemple de diversitate culturală – de la comunitatea artistică din Socolari la gospodăriile tradiționale din Ciclova.

1

Ruinele Cetății Ilidia

2

Morile de apă de la Ilidia

3

Satul Socolari

Poziționarea comunei la poarta Parcului Național Cheile Nerei-Beușnița facilitează accesul la repere naturale emblematice, precum Ochiul Beiului și Cascada Beușnița.

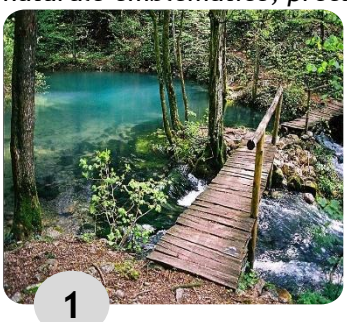

1

Lacul Beiului

2

Cascada Beușnița

Accesibilitate:

Din Reșița:
prin DJ581 ~58 min (~57,4 km)
Din Timișoara:
prin DN59/E70 și DN57 ~1h 42 min (~113 km)
Acces rutier:
Comuna este străbătută de DJ571 (Oravița–Sasca Montană)
Transport public local:
Autobuzul Oravița–Ciclova Montană tranzitează localitatea Ciclova Română

Experiențe lângă obiective:

- **Drumeții la Cetatea Ilidiei - traseu cu panorame spre Cheile Nerei și satele comunei**
- **Vizite la morile de apă din Ilidia - descoperirea patrimoniului tehnic-rural tradițional**
- **Socolari - ateliere și expoziții ale artiștilor locali, evenimente culturale**
- **Excursii spre Ochiul Beiului și Cascada Beușnița - obiective naturale de referință din Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița**

Populație, suprafață & componență

- 1.582 locuitori
- **suprafața totală** - 80,96 km²
- **comuna Ciclova Română** este alcătuită din **satele Ciclova Română (reședința), Ilidia** și **Socolari**
- **localități învecinate:** Anina, Oravița, Sasca Montană

Gastronomie

- 9 unități de servire masă, cu o capacitate cumulată de ~302 locuri

Cazare

- ~145 locuri
- 12 unități de cazare (camere de închiriat, cabane și pensiuni turistice)

Cultură și agrement

- Satul Socolari – punct cultural activ, cu artiști rezidenți, galerii și festivaluri care atrag vizitatori din țară și din străinătate
- Tradiții locale – obiceiuri și sărbători rurale păstrate în comunitățile românești, dar și în mediile multiculturale
- Patrimoniu rural – morile de apă din Ilidia, pivnițe și crame tradiționale, exemple de tehnică populară și de viață comunitară
- Activități de agrement – drumeții și cicloturism pe dealurile comunei și spre zonele de belvedere (Dealul Cetate, Cheile Nerei)

Alte obiective:

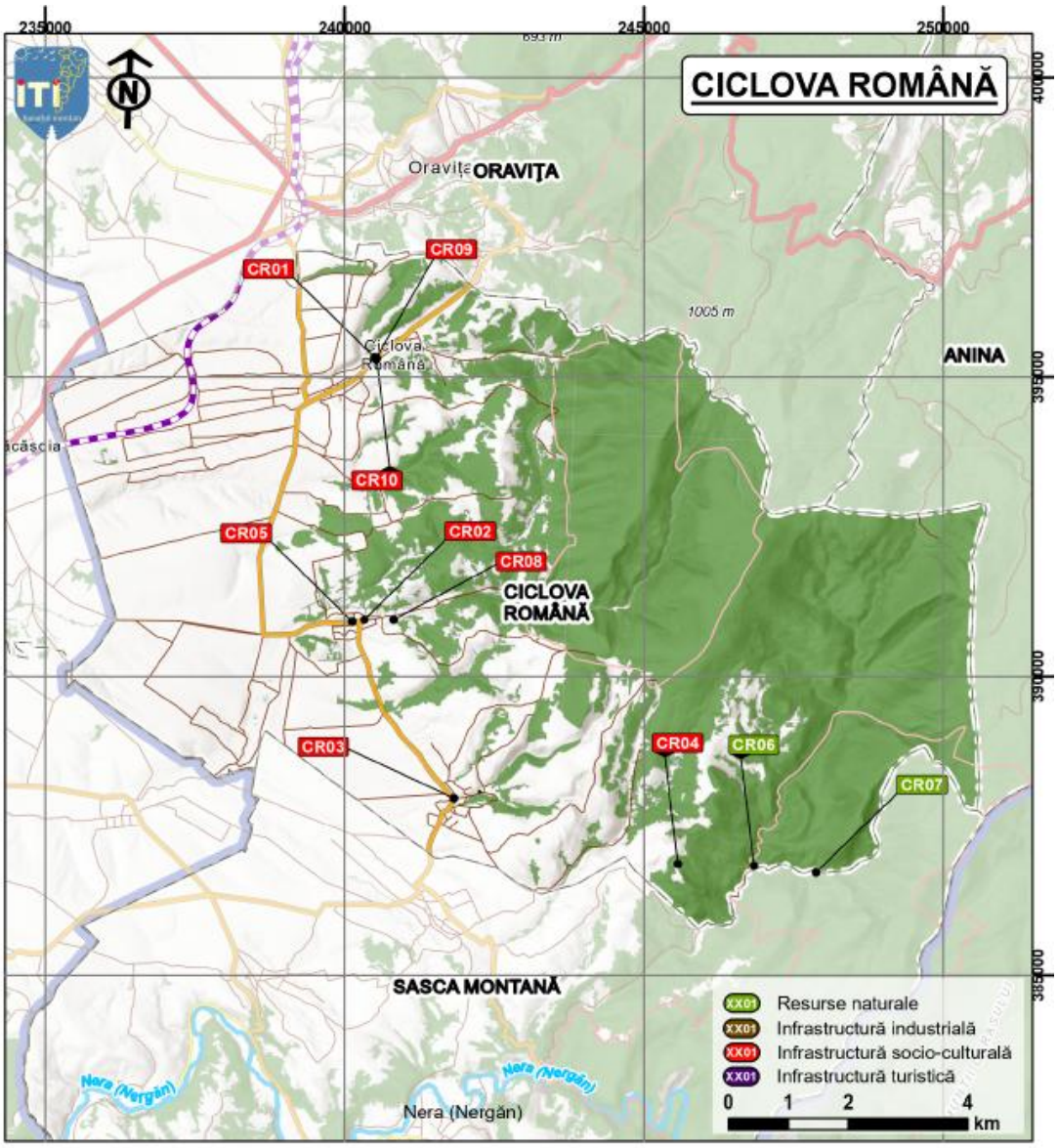

Ind.	Denumire
CR01	Cămin Cultural Ciclova Română
CR02	Cămin Cultural Ilidia
CR03	Cămin Cultural Socolari
CR04	Ruinele Cetății Ilidia (+drumul Mariei Tereza până la cetate)
CR05	Casele de piatră de la Ilidia și Socolari

Ind.	Denumire
CR05	Casele de piatră de la Ilidia și Socolari
CR06	Ochiul Beiului
CR07	Cascada Beușnița
CR08	Morile tradiționale de la Ilidia și Socolari
CR08	Morile tradiționale de la Ilidia și Socolari
CR09	Fărșang
CR10	Ruga

Indicatori socio-economici

Comuna Ciclova Română	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024	Anul 2025
populație	1.585	1.600	1.584	1.592	1.577	1.582
natalitate	12	13	17	8	8	-
mortalitate	35	34	32	25	20	-
spor natural (natalitate-mortalitate)	-23	-21	-15	-17	-12	-
imigranți	2	0	2	1	2	-
emigranți	3	4	0	3	0	-
spor migratoriu (imigranți-emigranți)	-1	-4	2	-2	2	-
nr. șomeri	28	27	43	35	37	-
ponderea șomerilor în totalul populației active	3,1	3	4,7	3,9	4,1	-
nr. salariați	46	47	59	50	-	-
lungimea conductelor de canalizare (km)	12,1	12,1	12,1	12,1	12,1	-
lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km)	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	-
lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor (km)	-	-	-	-	-	-

Comuna Ciclova Română, formată din satele Ciclova, Ilidia și Socolari, se află la poarta de intrare în Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița. Deși este o comună mică, are o identitate puternică, bazată pe patrimoniul medieval (Cetatea Ilidiei), pe tradițiile rurale (morile de apă, cramele, gospodăriile tradiționale) și pe atracțiile naturale din împrejurimi.

Demografie

Populația comunei s-a menținut relativ stabilă în perioada 2020-2025. Sporul natural a fost constant **negativ**, cu natalitate foarte redusă (8–17 nașteri/an) și mortalitate relativ ridicată (20–35 decese/an). Migrația are un impact redus numeric și fluctuează ușor, reflectând dinamica unei comunități mici, unde fiecare familie contează în structura demografică.

Piața muncii

Numărul șomerilor variază între 27 și 43 persoane, reprezentând aproximativ 4% din populația activă – o pondere ridicată pentru o comună de dimensiuni reduse. Numărul salariaților este foarte mic (46–59 persoane), indicând lipsa unor angajatori locali importanți și dependența de activități agricole, servicii de bază și locuri de muncă din localitățile învecinate (Oravița, Anina). Datele privind piața muncii subliniază nevoia de diversificare economică și de sprijin pentru antreprenoriat rural.

Infrastructura edilitară

Rețeaua de canalizare măsoară 12,1 km și este completată de 10,5 km de rețea de apă potabilă, valori constante în ultimii ani. Nu există rețea de gaze naturale, ceea ce limitează modernizarea locuințelor și atractivitatea pentru investiții. Infrastructura este funcțională, dar fără extinderi semnificative, reflectând constrângerile financiare ale administrației locale.

Turism

La nivelul anului 2025, în comuna Ciclova Română existau **1 restaurant în satul Socolari** și **4 unități de cazare turistică**:

Tip unitate	Nume unitate	Tip categorie	Număr spații	Număr locuri	Alte detalii adresă
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	NERA HOUSE	3 - STELE	5	10	NR. 198
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CASA THEA	3 - STELE	6	12	NR. 100
PENSIUNE AGROTURISTICĂ	LA OGAȘ SOCOLARI	2 - FLORI	4	8	NR. 42
PENSIUNE TURISTICĂ	VALEA BEIULUI	3 - FLORI	7	14	NR. 39 C1

Identitate locală și patrimoniu

Ciclova Română rămâne o comună cu valoare culturală și turistică ridicată: Cetatea Ilidiei, morile de apă, satul-artistic Socolari și proximitatea unor repere naturale de renume (Ochiul Beiului, Cascada Beușnița). Deși provocările demografice și economice sunt evidente, comunitatea are oportunitatea de a valorifica turismul rural, patrimoniul și tradițiile pentru o dezvoltare durabilă.

Provocări	Oportunități
↘ Spor natural constant negativ și natalitate foarte scăzută	↗ Valorificarea patrimoniului cultural: Cetatea Ilidiei, morile de apă, tradițiile viticole

Provocări	Oportunități
↘ Populație activă redusă și număr mic de salariați (aproximativ 50) ↘ Pondere ridicată a șomerilor (aproximativ 4% din populația activă) ↘ Lipsa rețelei de gaze și stagnarea infrastructurii edilitare ↘ Buget local limitat și resurse administrative reduse	↗ Dezvoltarea turismului rural și cultural prin Socolari (sat al artiștilor) ↗ Poziționarea la intrarea în Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița, cu acces facil la Ochiul Beiului și Cascada Beușnița ↗ Promovarea identității multiculturale și a evenimentelor culturale din Socolari și Ilidia

Investiții prioritare:

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
1.	Ruinele Cetății Ilidia (+drumul Mariei Tereza până la cetate)	Infrastructură socio-culturală	Consolidarea, conservarea și reconstrucția Cetății Ilidia și reconversia în spațiu de ateliere (+drumul)	1. Lucrări de consolidare și conservare a ruinelor Cetății Ilidia 2. Reconstrucția și reconversia în spațiu turistic și educațional (pentru copiii de la taberele școlare din Ilidia și Socolari) 3. Marcarea și reabilitarea drumului istoric prin pietruire (drumul Mariei Tereza) până la cetate 4. Instalarea unor panouri informative 5.Iluminat exterior ecologic (prin energie solară)	2.000.000,00	U.A.T. Comuna Ciclova Română U.A.T Comuna Sasca Montană U.A.T Comuna Cărbunari Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița
2.	Casele de piatră de la Ilidia și Socolari	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea unui traseu al caselor de piatră (Ilidia, Socolari) cu panouri tematice, coduri QR, puncte de odihnă pentru cicloturiști	1. Amenajarea traseului cicloturistic Ilidia-Socolari 2. Instalarea unor panouri tematice/ informative pe traseu 3. Amenajarea unor puncte de odihnă 4. Organizarea de tururi ghidate prin satele de piatră	150.000,00	U.A.T. Comuna Ciclova Română
3.	Morile tradiționale de la Ilidia și Socalari	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea unor spații dedicate pentru producătorii și antreprenorii locali	1. Amenajarea unui spațiu dedicat pentru producătorii și antreprenorii locali 2. Promovarea produselor locale și organizarea de târguri și ateliere	200.000,00	U.A.T. Comuna Ciclova Română

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
4.	Cămin Cultural Ciclova Română	Infrastructură socio-culturală	Reabilitare, modernizare extindere și dotare așezământ cultural în sat Ciclova Română, nr. 203 a, 203 b, Comuna Ciclova Română, Județul Caraș - Severin	1. Termoizolarea clădirii (pereți exteriori, placă pe sol, învelitoare), renovarea spațiilor interioare și exterioare degradate	2.700.000,00	U.A.T. Comuna Ciclova Română
5.	Ochiul Beiului Cascada Beușnița	Resurse naturale	Marcarea traseelor care duc la Ochiul Beiului și la cascada Beușnița cu indicatoare din centrul localității	1. Amenajare traseu până la limita U.A.T-ului 2. Amenajarea unor puncte de repaos	100.000,00	U.A.T. Comuna Ciclova Română
6.	Modernizarea străzilor principale în localitățile Ilidia și Socolari, Comuna Ciclova Română	Infrastructură socio-culturală	Pavare piatră cubică din granit cu dimensiuni de 10x10x10	Strada principală în Ilidia: 1.300 m Strada principală în Socolari: 750 m	2.400.000,00	U.A.T. Comuna Ciclova Română
7.	Reabilitare în vederea eficientizării energetice Cămin Cultural Ilidia, Comuna Ciclova Română, jud. Caraș-Severin	Infrastructură socio-culturală	Termoizolarea clădirii (pereți exteriori, placă pe sol, învelitoare), renovarea spațiilor interioare degradate.	1. Termoizolarea clădirii (pereți exteriori, placă pe sol, învelitoare), renovarea spațiilor interioare degradate 2. Înființarea de spații pentru expoziții, workshopuri, ateliere 3. Dotarea cu echipamente. 4. Organizarea unui festival al tradițiilor locale	1.000.000,00	U.A.T. Comuna Ciclova Română
8.	Reabilitare în vederea eficientizării energetice Cămin Cultural Socolari, Comuna Ciclova Română, jud.	Infrastructură socio-culturală	Termoizolarea clădirii (pereți exteriori, placă pe sol, învelitoare), renovarea spațiilor interioare degradate.	1. Termoizolarea clădirii (pereți exteriori, placă pe sol, învelitoare), renovarea spațiilor interioare degradate 2. Înființarea de spații pentru expoziții, workshopuri, ateliere 3. Dotarea cu echipamente	150.000,00	U.A.T. Comuna Ciclova Română

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
	Caraș-Severin					
9.	Ruga, Fărșang	Infrastructură socio-culturală	Organizarea de evenimente culturale tradiționale - Fărșang și Ruga	1. Reabilitare spații desfășurare, parc, piațetă 2. Scenă mobilă 3. Sistem sunet pentru evenimente	100.000,00	U.A.T. Comuna Ciclova Română
10.	Piste de biciclete	Infrastructură socio-culturală	Organizarea unor maratoane/competiții pentru bicilete	1. Realizarea unei piste de bicicletă între Nera și Potoc (3 km)- cu continuitate către Ciclova Română și Cărbunari (12 km) 2. Amenajarea unor spații de repaos pe traseu	1.800.000,00	U.A.T. Comuna Sasca Montană U.A.T Ciclova Română U.A.T Cărbunari
11.	Infrastructură rutieră	Infrastructură turistică	Modernizarea/Reabilitarea /Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	Modernizarea/Reabilitarea /Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	10.000.000,00	Toate U.A.T-urile componente din microregiune

Fișa localității – Comuna Ciudanovița

Comuna Ciudanovița este situată în sud-vestul României, în județul Caraș-Severin, și este alcătuită din două sate: Ciudanovița și Jitin. Teritoriul are o suprafață de 5.258 ha și este încadrat în categoria comunelor mici-mijlocii. Relieful colinar-montan, bogat în păduri de foioase și conifere, cu pășuni și fânețe, conferă comunei un peisaj deosebit, cu un potențial turistic și peisagistic ridicat. Localitatea are o istorie legată de exploatările miniere de uraniu, dar și de tradiția agricolă și de viața rurală montană.

Top obiective patrimoniu industrial

Comuna Ciudanovița dispune de un patrimoniu variat, ce include repere naturale spectaculoase, dar și vestigii industriale și culturale. Poziționarea sa lângă linia ferată Oravița-Anina și în apropierea Cheilor Gârlișteei îi oferă o identitate aparte.

1 Halta Ciudanovița

2 Cartierul colonii

Top obiective patrimoniu natural și cultural

Prin evenimente precum „Ciudanovița în mișcare”, târgurile de Crăciun și concertele de muzică clasică, comuna își reinterpretează patrimoniul cultural și comunitar. În același timp, traseele de cicloturism și drumeție pun în valoare peisajele naturale și creează punți între istoria industrială și turismul activ.

1 Ciudanovița în Mișcare

2 Peșteri & Cheile Gârlișteei

Accesibilitate:

Din Reșița:
Legătura cu Reșița se face prin DJ581 ~32 min (27.7 km)
Din Timișoara:
prin DN59/E70 și DN57 ~1h 45 min (~118 km)
sau prin DN58A ~2h 16 min (~149 km)
Acces feroviar:
Comuna este tranzitată de linia Oravița–Anina, prima cale ferată montană din România, cu două curse zilnice.
Halta Ciudanovița oferă acces direct către Oravița și Anina, fiind punct intermediar pe traseul turistic supranumit „Semmeringul bănățean”
Transport public local:
Nu există rețea de transport rutier public regulat
Accesul depinde de cursele feroviare și de transport privat (microbuze, taxiuri din Oravița/Anina)

Experiențe lângă obiective:

- **Plimbare cu trenul turistic pe ruta Oravița-Anina, cu oprire la viaductele din zona Jitin și Gârliște**
- **Drumeții prin pădurile de foioase și conifere, explorarea peșterilor și a zonelor carstice**
- **Tur de explorare a coloniilor miniere**
- **Excursii off-road pe terenurile accidentate din jurul comunei**
- **Cicloturism și observarea cailor sălbatici din pădurile dintre Goruia și Ciudanovița - experiență unică în Banatul Montan**

Populație, suprafață & componență

- 541 locuitori
- **suprafața totală** – 53,33 km²
- comuna Ciudanovița este alcătuită din **satele Ciudanovița** (reședința) și **Jitin și din colonia minieră care este și centrul de comună**
- **localități învecinate:** Goruia, Anina, Oravița

Gastronomie

- -

Cazare

- glamping

Cultură și agrement

- **Evenimente culturale recurente:** „Ciudanovița în mișcare” (festival comunitar cu activități sportive și artistice), Târgul de Crăciun și concerte de muzică clasică care atrag public din zonă
- **Agrement în aer liber:** activități bazate pe turism de natură, drumeții, cicloturism și inițiative private (pensiuni, glamping)

Alte obiective:

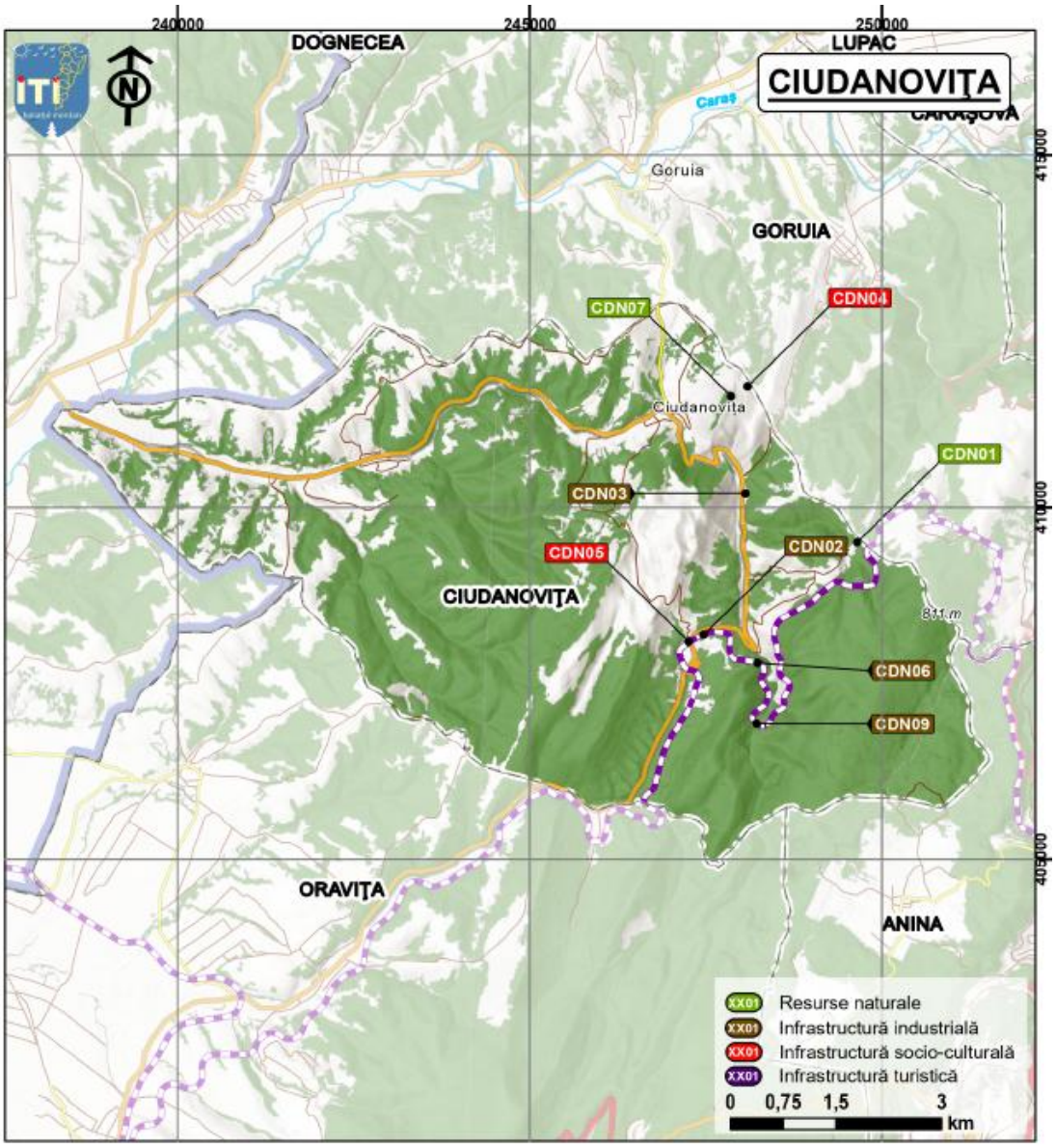

Ind.	Denumire
CDN01	Cheile Gârliște
CDN02	Halta Ciudanoviţa
CDN03	Cartierul colonii
CDN04	Observator astronomic
CDN05	Ciudanoviţa în Mişcare
CDN06	Linia ferată Semeringul Bănățean
CDN07	Vârful Tîlva
CDN09	Viaductul Jitin

Indicatori socio-economici

Comuna Ciudanovița	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024	Anul 2025
populație	619	605	588	556	545	541
natalitate	8	3	3	4	6	-
mortalitate	9	12	13	21	6	-
spor natural (natalitate-mortalitate)	-1	-9	-10	-17	0	-
imigranți	:	0	0	0	1	-
emigranți	4	7	3	2	1	-
spor migratoriu (imigranți-emigranți)	-	-7	-3	-2	0	-
nr. șomeri	28	19	21	24	25	-
ponderea șomerilor în totalul populației active	8,1	5,7	6,5	7,6	8,2	-
nr. salariați	24	24	31	30	-	-
lungimea conductelor de canalizare (km)	5	5	5	5	5	-
lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km)	15	15	15	15	15	-
lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor (km)	-	-	-	-	-	-

*Comuna Ciudanovița, alcătuită din satele Ciudanovița și Jitin, este o comunitate mică din Banatul Montan, cu **un trecut industrial puternic** și cu **un prezent orientat spre reconversie culturală și turistică**. Datele statistice confirmă provocările demografice și economice cu care se confruntă localitatea, dar și potențialul său de dezvoltare prin valorificarea patrimoniului și a resurselor naturale.*

Demografie

Populația comunei a scăzut constant în perioada 2020–2025: de la 619 locuitori în anul 2020 la 541 locuitori în anul 2025 **(−12,60%)**. **Sporul natural este negativ** în majoritatea anilor, cu pierderi anuale între −1 și −17 persoane, pe fondul natalității reduse (3–8 nașteri/an) și al mortalității ridicate (între 6 și 21 decese/an). **Migrația are valori mici, dar aproape permanent negative,** confirmând tendința de depopulare accentuată.

Piața muncii

Situația ocupării forței de muncă este una fragilă: numărul șomerilor s-a menținut între 19 și 28 persoane, cu o pondere ridicată (între 5,7 și 8,2%) în populația activă. Numărul salariaților este extrem de redus – doar 24–31 persoane în întreaga comună, ceea ce arată **lipsa unor angajatori locali și dependența de naveta către alte localități**. Datele confirmă dificultățile de reconversie economică și necesitatea stimulării de inițiative private și servicii locale.

Infrastructura edilitară

Rețeaua de canalizare are 5 km, iar rețeaua de apă potabilă 15 km, valori constante în toată perioada 2020–2024. Nu există rețea de distribuție a gazelor naturale. Aceste date arată un nivel de infrastructură minim, fără extinderi, ceea ce limitează atractivitatea comunei pentru noi locuitori și investitori.

Turism

Comuna Ciudanovița se află în circuitul turistic al Banatului Montan, dar oferta de servicii este extrem de redusă. La nivelul comunei nu există unități de servire a mesei și doar un glamping și o pensiune funcționează ca opțiuni de cazare. În prezent, activitățile turistice se bazează pe evenimente comunitare („Ciudanovița în mișcare”, târguri sezoniere, concerte), pe turismul de natură (drumeții, cicloturism, observarea cailor sălbatici) și pe patrimoniul minier, ceea ce subliniază potențialul de dezvoltare, dar și nevoia de investiții în infrastructura de ospitalitate.

Identitate locală și patrimoniu

Localitatea păstrează un patrimoniu industrial valoros, legat de exploatarea fierului și de tradițiile miniere. În prezent, acest patrimoniu este parțial abandonat, dar constituie o oportunitate pentru proiecte de reconversie culturală și turistică. Lacurile Dognecei, înconjurate de păduri, adaugă un important potențial pentru dezvoltarea turismului ecologic și de agrement, completând resursele istorice cu cele naturale.

Provocări	Oportunități
↘ Depopulare accentuată și spor natural negativ ↘ Piață a muncii extrem de fragilă: < 30 salariați și șomaj ridicat ↘ Lipsa rețelei de gaze și stagnarea infrastructurii edilitare ↘ Resurse administrative și financiare reduse	↗ Valorificarea evenimentelor („Ciudanovița în mișcare”, Târgul de Crăciun, concerte) pentru coeziune și atractivitate ↗ Promovarea traseelor de cicloturism și drumeție, conectate la patrimoniul natural ↗ Integrarea în circuitul turistic a liniei Oravița–Anina și a Cheilor Gârliște

Investiții prioritare

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
1.	Halta Ciudanovița	Infrastructură socio-culturală	Funcționalizarea haltei ca spațiu de luat masa cu produse locale	1. Amenajarea unor spații pentru producători locali pentru expunerea și vinderea alimentelor	35.000,00	U.A.T. Comuna Ciudanovița
2.	Halta Ciudanovița	Infrastructură industrială	Amenajarea unui punct de pornire pe trasee locale	1. Amenajarea unui punct de pornire pe trasee locale 2. Instalarea unor panouri informative	5.000,00	U.A.T. Comuna Ciudanovița
3.	Cartierul colonii	Infrastructură industrială	Revitalizarea cartierului minier Colonii	1. Reabilitare alei blocuri 2. Reabilitare blocuri - doar fațade, învelitoare, elemente de arhitectură 3. Amenajare trotuare și reparare drum pietruit 4. Amenajare spații parter pentru antreprenori și producători locali	1.500.000,00	U.A.T. Comuna Ciudanovița
4.	Observator	Infrastructură socio-culturală	Realizarea unui observator pe vârful Tîlva, inclusiv drum de acces	1. Amenajare drum către vârful Tîlva 2. Amenajare observator 3. Amenajarea unor spații de repaos 4. Instalarea unor surse de iluminat ecologice	8.000.000,00	U.A.T. Comuna Ciudanovița Universitatea de Vest Timișoara
5.	Cheile Gârliște	Infrastructură turistică	Amenajare drum de legătură Cheile Gârliște - Viaductul Jitin	1. Amenajarea drum de legătură Cheile Gârliște - Viaductul Jitin - comuna Goruia 2. Marcarea traseului 3. Amenajarea unor puncte de repaos și belvedere	3.000.000,00	U.A.T. Comuna Ciudanovița U.A.T Comuna Goruia
6.	Peșteri	Resurse naturale	Amenajarea și punerea în siguranță celor 4 peșteri aflate pe teritoriul comunei Ciudanovița	1. Amenajarea și punerea în siguranță a 4 peșteri aflate pe teritoriului UAT-ului 2. Marcarea traseelor până la cele 4 peșteri cu plecare din centrul localității și de la halta Ciudanovița 3. Organizarea unor tururi	100.000,00	U.A.T. Comuna Ciudanovița

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				ghidate cu experți speologi		
7.	Ruga	Infrastructură socio-culturală	Organizarea de evenimente culturale tradiționale - Ruga	1. Reabilitare spații desfășurare, parc, piațetă 2. Scenă mobilă 3. Sistem sunet pentru evenimente	125.000,00	U.A.T. Comuna Ciudanovița
8.	Evenimente	Infrastructură socio-culturală	Organizarea maratonului Ciudanovița în mișcare	1. Organizare eveniment 2. Sonorizare și sistem de lumini	10.000,00	U.A.T. Comuna Ciudanovița
9.	Infrastructură rutieră	Infrastructură turistică	Modernizarea/Reabilitarea /Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	Modernizarea/Reabilitarea /Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	10.000.000,00	Toate U.A.T-urile componente din microregiune

Fișa localității – Comuna Dognecea

*Dognecea este un nod istoric pe **Drumul Fierului**, cu **prima topitorie din Banatul Montan** și povești miniere care dau identitate locului. În jur, natura pune în scenă **Lacul Mic – Lacul cu nuferi** și **izvoare de apă minerală în satul Calina**.*

Top obiective patrimoniu industrial

*Patrimoniul industrial al Dognecei documentează **evoluția siderurgiei regionale: topitoria istorică** (prima atestată în Banatul Montan), infrastructuri miniere asociate și aliniamente ale „Drumului Fierului" către Ocna de Fier – repere ideale pentru tururi de interpretare industrială.*

Fostul penitenciar minier

Ruinele topitoriei

Top obiective patrimoniu natural și cultural

Dognecea se remarcă prin elemente unice precum Lacul Mic („Lacul cu nuferi"), Lacul Mare, izvorul de apă minerală din Calina și peisajul rural minier cu repere identitare.

Lacul Mic - Lacul cu nuferi

Lacul Mare

Accesibilitate:

Din Reșița:

Rutier pe DN58B ~52 min (~136,3 km)

Intrări locale spre Lacul Mic (lacul cu nuferi) și spre satul Călina – drum asfaltat până la izvorul de apă minerală.

Din Timișoara:

prin DJ572 ~1h 46 min (~94,5 km)

sau prin DN59/E70 și DN58B ~1h 48 min (~103 km)

sau prin DN59/E70 și DN57 ~2h 10 min (~121 km)

Transport public local:

Fără legătură feroviară

Curse rutiere private (program variabil) spre Bocșa/Reșița

Experiențe lângă obiective:

- Cicloturism: **„Drumul Fierului”** spre Ocna de Fier (1,5-2 h)
- **Lacul Mic - „Lacul cu nuferi”:** promenadă, observație și fotografie de natură (sezon de înflorire: iun-iul)
- **Drumeții ușoare:** poteci pe versanți împăduriți și poieni umede

Populație, suprafață & componență

- 2.172 locuitori
- **suprafața totală** - 75,73 km²
- comuna Dognecea este alcătuită din **satele Dognecea** (reședința) și **Calina**
- **localități învecinate:** Ocna de Fier, Lupac, Goruia

Gastronomie

- 1 restaurant cu specific național

Cazare

- ~28 locuri de cazare
- 1 pensiune turistică

Cultură și agrement

- Ruga satului și momente din comunitate (tradiții, gastronomie locală)
- Promenadă & relaxare la Lacul Mic („Lacul cu nuferi”) + zone de picnic
- Popas la izvorul de apă minerală – Calina (acces asfaltat)
- Drumeții ușoare pe poteci de versant și cicloturism de conexiune (Dognecea ↔ Ocna de Fier ↔ Bocșa)

Alte obiective:

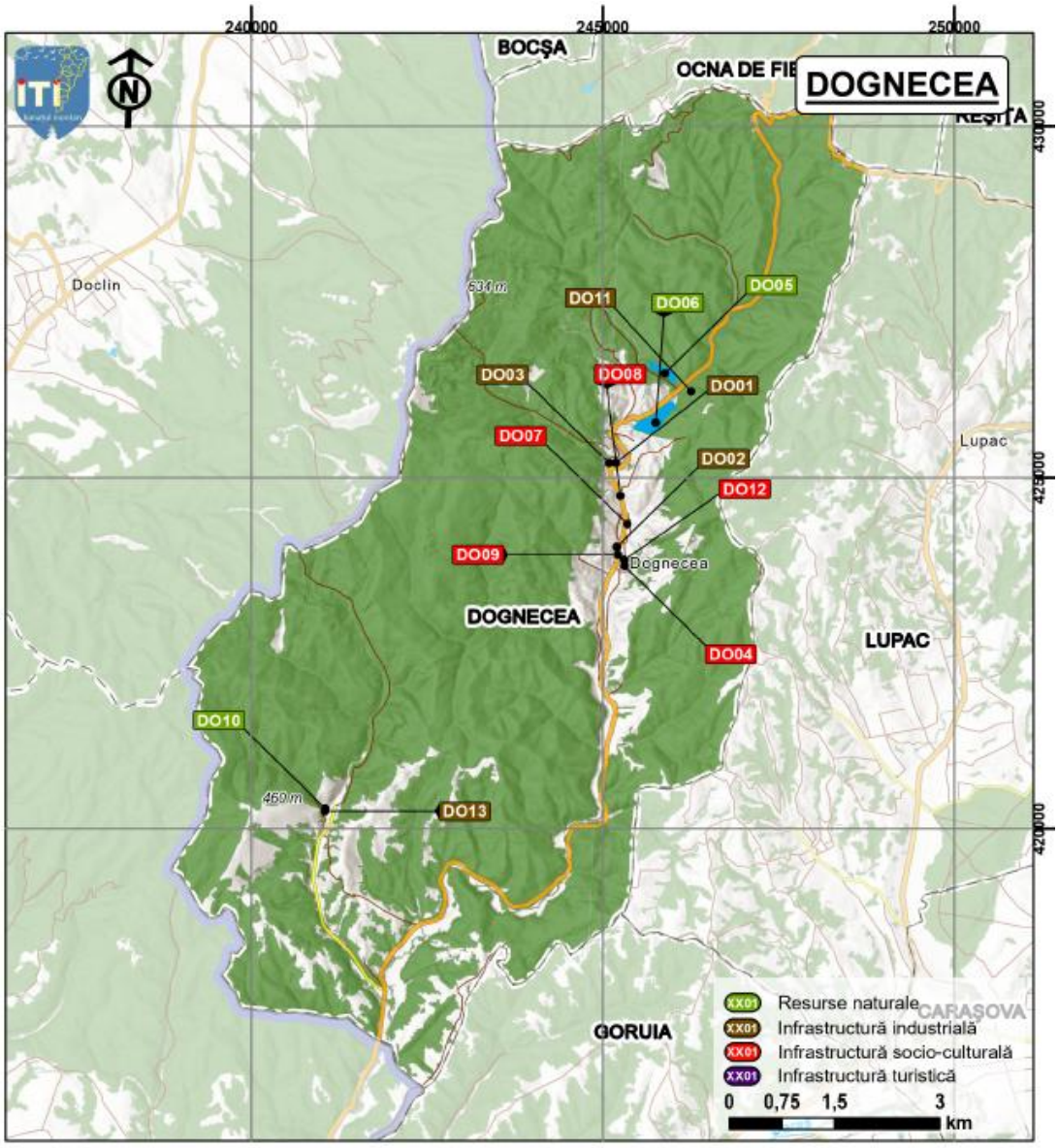

Ind.	Denumire
DO01	Minele Ferdinand și Iuliana
DO02	Fostul Penitenciar Minier
DO03	Furnalul din Dognecea
DO04	Festivalul sportiv Dognecea
DO05	Lacul cu Nuferi (Mic)
DO06	Lacul Mare

Ind.	Denumire
DO07	Vechiul Drum Roman
DO08	Fărșang
DO09	Ruga
DO10	Izvor Calina
DO11	Galeria Minieră Cristina
DO12	Stadion
DO13	Fabrica de apă de la Calina

Indicatori socio-economici

Comuna Dognecea	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024	Anul 2025
populație	2.165	2.189	2.195	2.181	2.175	2.172
natalitate	25	27	22	17	22	-
mortalitate	11	10	8	12	18	-
spor natural (natalitate-mortalitate)	14	17	14	5	4	-
imigranți	:	1	0	0	2	-
emigranți	3	6	5	1	2	-
spor migratoriu (imigranți-emigranți)	-	-5	-5	-1	0	-
nr. șomeri	65	64	73	63	107	-
ponderea șomerilor în totalul populației active	5,1	5	5,8	5	8,5	-
nr. salariați	50	59	87	90	-	-
lungimea conductelor de canalizare (km)	-	-	-	-	-	-
lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km)	-	-	-	-	-	-
lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor (km)	-	-	-	-	-	-

Comuna Dognecea, situată în apropierea municipiului Reșița, se remarcă printr-un cadru natural pitoresc și printr-o identitate istorică strâns legată de mineritul de fier. Tradiția minieră a modelat atât peisajul local, cât și comunitatea, iar astăzi, lacurile Dognecei și pădurile înconjurătoare constituie resurse importante pentru recreere și turism.

Demografie

Dognecea are o populație relativ stabilă, variind între 2.165 locuitori în 2020 și 2.172 în 2025. Dinamica naturală este una pozitivă, spre deosebire de alte localități din microregiune: natalitatea s-a menținut la valori moderate (17–27 nașteri anual), iar mortalitatea la niveluri mai reduse (8–18 decese anual), ceea ce a generat un spor natural constant pozitiv (+14 în 2020 și 2022, +17 în 2021, +5 în 2023 și +4 în 2024). Migrația, în schimb, a fost negativă în 2021 și 2022 (–5), dar s-a stabilizat ulterior, cu valori apropiate de zero.

Piața muncii

Numărul șomerilor a oscilat între 63 și 73 persoane în perioada 2020–2023, însă în 2024 a crescut la 107 persoane, ceea ce a dus ponderea șomajului în populația activă la 8,5% – cel mai ridicat nivel din perioada analizată. Numărul salariaților, deși modest, a înregistrat o evoluție ascendentă până în 2023 (de la 50 de persoane în anul 2020 la 90 în anul 2023), ceea ce sugerează o ușoară diversificare a oportunităților economice și o creștere a gradului de ocupare. Totuși, baza rămâne extrem de redusă, iar lipsa datelor pentru 2024 confirmă fragilitatea pieței muncii și dependența de centrele urbane învecinate.

Infrastructura edilitară

Dognecea se confruntă cu deficiențe majore la nivel edilitar. Nu există date disponibile privind lungimea rețelelor de canalizare, apă potabilă sau gaze, ceea ce indică lipsa sau insuficiența acestor servicii publice moderne. Această situație limitează atractivitatea localității pentru investiții și reduce calitatea vieții locuitorilor.

Turism

La nivelul anului 2025, în comuna Dognecea exista:

- **1 pensiune turistică**

Tip unitate	Nume unitate	Tip categorie	Număr spații	Număr locuri	Alte detalii adresă
PENSIUNE TURISTICĂ	COLȚ DE RAI	3 - FLORI	14	28	NR. 782

- în cadrul căreia se regăsește **1 restaurant cu specific național:**

Tip structură	Denumirea unității	Categoria	Nr. locuri	Detalii adresă
RESTAURANT CU SPECIFIC NAȚIONAL	COLȚ DE RAI	3 - STELE	-	NR. 782

Identitate locală și patrimoniu

Localitatea păstrează un patrimoniu industrial valoros, legat de exploatarea fierului și de tradițiile miniere. În prezent, acest patrimoniu este parțial abandonat, dar constituie o oportunitate pentru proiecte de reconversie culturală și turistică. Lacurile Dognecei, înconjurate de păduri, adaugă un important potențial pentru dezvoltarea turismului ecologic și de agrement, completând resursele istorice cu cele naturale.

Provocări	Oportunități
↘ Rată a șomajului ridicată și instabilitate pe piața muncii	↗ Valorificarea patrimoniului industrial și minier prin proiecte de reconversie

Provocări	Oportunități
Lipsa infrastructurii edilitare de bază (apă, canalizare, gaze) Dependenta de un sector economic restrâns, lipsit de diversitate Spor natural pozitiv, dar aflat în scădere treptată	Dezvoltarea turismului ecologic și de agrement în jurul lacurilor Dognecei Diversificarea economiei locale prin produse agroalimentare, artizanat și servicii Proximitatea de Reșița, ce poate facilita integrarea economică și accesul la infrastructură modernă

Investiții prioritare:

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
14.	Minele Ferdinand și Iuliana	Infrastructură industrială	Consolidarea, conservarea și reconstrucția traseelor vizitabile ale minelor Ferdinand și Iuliana	1. Studii preliminare pentru preluarea în administrare a galeriilor miniere vizitabile 2. Lucrări de consolidare și conservare a fostelor trasee si a galeriilor cu cale ferata trasa de cai cu vagonetul. 3. Reconstrucția și reconversia în spatii utile, de expunere si cu potențial comercial a sălilor si traseelor subterane. 4. Dotarea cu echipamente pentru realitate augmentată pentru a reda atmosfera industrială locală 5. Instalarea unor panouri informative 6. Iluminat exterior ecologic (prin energie solară)	3.500.000,00	U.A.T Comuna Dognecea
15.	Fostul penitenciar minier	Infrastructură industrială	Punerea în siguranță, reabilitare și modernizare clădire administrativ-culturală	1. Lucrări de consolidare 2. Instalarea de sistem de iluminat decorativ 3. Amenajare de spații culturale cu tema penitenciarului minier și centru de voluntariat cu spatii de cazare de grup 4. Dotarea cu echipamente pentru realitate augmentată pentru a reda atmosfera industrială locală	2.000.000,00	U.A.T Comuna Dognecea
16.	Furnalul din Dognecea	Infrastructură industrială	Reabilitarea fostului furnal în vederea integrării acestuia în circuitul turistic	1. Punerea în siguranță a furnalului 2. Reabilitarea clădirii fostului furnal	2.000.000,00	U.A.T Comuna Dognecea

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				3. Modernizarea drumului de acces 4. Dotarea furnalului cu echipamente de realitate augmentată pentru a reda istoria locală industrială 5. Instalarea unor panouri informative 6.Instalarea de sistem de iluminat decorativ dinamic și sitem de supraveghere 7. Concurs de idei în vederea reabilitării furnalului		
17.	Lacul cu Nuferi (Mic)	Resurse naturale	Amenajarea Lacului cu Nuferi pentru agrement	1. Marcarea perimetrului prin instalarea unor panouri informative 2. Marcarea traseului pornind din centrul localității 3. Iluminat decorativ dinamic și sistem de supraveghere 4. Amenajare unor pereți verticali pentru bouldering si asociere pentru utilizare (comercială sau asociatie)	500.000,00	U.A.T Comuna Dognecea
18.	Lacul Mare	Resurse naturale	Amenajarea Lacului Mare pentru agrement	1. Marcarea perimetrului prin instalarea unor panouri informative 2. Marcarea traseului pornind din centrul localității 3. Iluminat decorativ dinamic și sistem de supraveghere 4. Amenajare tirolianăși pereți verticali de cățărare / bouldering	1.000.000,00	U.A.T Comuna Dognecea
19.	Vechiul Drum Roman	Infrastructură socio-culturală	Marcarea și amenajarea Vechiului Drum Roman în scop turistic	1. Marcarea perimetrului prin instalarea unor panouri informative, introducerea în circuitul de cicloturism verde 2. Marcarea traseului pornind din centrul localității 3. Amenajarea unui punct de repaos 4. Iluminat decorativ regenerabil pe întreg traseul	250.000,00	U.A.T Comuna Dognecea

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				și puncte de conectivitate wi-fi in zonele de belvedere		
20.	Galeria Minieră Cristina	Infrastructură industrială	Amenajare traseu Galeria Miniere Cristina, izvorul de apă și Biserica de Fier	1. Marcarea perimetrului prin instalarea unor panouri informative 2. Marcarea traseului pornind din centrul localității 3. Iluminat decorativ dinamic și sisteme de supraveghere 4. Marcare izvor de apă PERENA 5. Marcare Bisericii de Lemn 1700 6. Modernizare drum (3,8 km) 7. Realitate augmentată, pentru imersiune in experiența istorica industriala, cu puncte wi-fi de conectivitate la obiective. 8. Pădurea fermecată - poziționarea obiectelor de arta produse prin voluntariar, workshopuri si tabere de vara in Dognecea	3.000.000,00	U.A.T Comuna Dognecea
21.	Fărșang, Ruga	Infrastructură socio-culturală	Organizarea de evenimente culturale tradiționale - Fărșang, Ruga	1. Reabilitare spații desfășurare, parc, piațetă 2. Scenă mobilă 3. Sistem sunet pentru evenimente	200.000,00	U.A.T Comuna Dognecea
22.	Stadion	Infrastructură socio-culturală	Amenajare stadion	1. Amenajare stadion	2.500.000	U.A.T Comuna Dognecea
23.	Infrastructură rutieră	Infrastructură turistică	Modernizarea/Reabilitarea/ Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	Modernizarea/Reabilitarea/ Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	10.000.000,00	Toate U.A.T-urile componente din microregiune
24.	Traseu Lupac-Dognecea	Infrastructură turistică	Traseu verde accesibil Lupac-Dognecea cu stații educaționale	1. Amenajarea unei promenade pietonale accesibile în Lupac (zone asfaltate/pavate, rampe, trotuare, iluminat), inclusiv traversări sigure. 2. Realizarea unui podeț/podețe peste pârâu	1.000.000,00	U.A.T. Lupac U.A.T. Dognecea

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				și a altor mici lucrări de traversare necesare pe traseu. 3. Implementarea de măsuri de siguranță rutieră la intersecția cu DJ (ex. semafor / trecere pietoni semnalizată), în zona cu risc ridicat de accidente. 4. Reabilitarea și întărirea drumului local/forestier existent, inclusiv balustrade, consolidări și rigole unde este necesar. 5. Amenajarea tronsonului abrupt către Crucea Verde prin soluții care reduc panta: serpentine/trepte, terasare, elemente de sprijin și siguranță. 6. Amenajarea punctului „Crucea Verde” ca punct de belvedere/odihnă și reculegere (troiță, platformă, bănci). 7. Amenajarea de stații educaționale tematice pe traseu (mamifere, păsări, plante, insecte, ciuperci etc.) cu panouri interactive și elemente rezistente anti-vandalism. 8. Amenajarea de puncte de popas (bănci, mese, zone umbrite), inclusiv puncte pentru familii și seniori. 9. Instalarea de iluminat autonom cu panouri solare, eventual cu prize USB pentru încărcare. 10. Facilități de bază: fântâni/cișmele, toalete ecologice (unde e fezabil), coșuri de gunoi.		

Fișa localității - Comuna Goruia

Comuna Goruia este situată în zona de deal a Banatului Montan și este alcătuită din trei sate: Goruia (reședință), Gârliște și Giurgiova. Localitatea are un caracter rural tradițional, cu economie bazată pe agricultură, pomicultură și creșterea animalelor, dar și cu resurse naturale valoroase, care o conectează la zone de interes turistic din apropiere.

Top obiective patrimoniu natural și cultural

Comuna Goruia se remarcă prin patrimoniul său natural și tehnic tradițional, care o diferențiază în peisajul Banatului Montan. Ansamblul de mori de apă de la Gârliște reprezintă o moștenire vie a tehnicilor meșteșugărești rurale, în timp ce Cheile Gârlișteei adaugă valoare peisagistică și ecologică prin spectaculozitatea formațiunilor carstice. Traseele cicloturistice și Tunelul Gârliște-Goruia pun în evidență potențialul de reconversie al infrastructurilor istorice în atracții moderne, iar Vârful Moghilă oferă perspective panoramice asupra zonei colinare. Toate acestea conturează o identitate bazată pe armonia dintre natură, tradiție și noile forme de turism activ.

1

Ansamblul de Mori de apă de la Gârliște

2

Rezervația Naturală Cheile Gârlișteei

3

Trasee cicloturistice - Tunelul Gârliște-Goruia

4

Vârful Moghilă

Accesibilitate:

Din Reșița:
prin DJ581 ~26 min (~23,4 km)
Din Timișoara:
prin DN59/E70 și DN57 ~1h 40 min (~114 km)
sau prin DN58A ~2h 11 min (~144 km)
Acces rutier:
Conectare directă cu Dognecea, Lupac, Carașova, Anina și Ciudanovița prin drumuri județene și comunale
Transport public local:
Există curse regulate de microbuze/autobuze pe ruta Reșița – Lupac – Carașova, cu opriri și în Goruia, folosite în special pentru navetă

Experiențe lângă obiective:

- **Ansamblul de mori de apă de la Gârliște - complex tradițional de instalații hidraulice, folosite pentru măcinatul cerealelor**
- **Rezervația Naturală Cheile Gârlișteei - parte a Parcului Național Semenic-Cheile Carașului, cu peisaje carstice, pereți abrupți și biodiversitate valoroasă**
- **Trasee cicloturistice Goruia-Gârliște -rute de agrement pentru biciclişti și drumeți**
- **Vârful Moghila - punct de belvedere cu panorame asupra Banatului Montan**

Populație, suprafață & componență

- 758 locuitori
- **suprafața totală** - 62,49 km²
- **comuna Goruia** este alcătuită din satele Gârliște, Giurgiova și Goruia (reședința)
- **localități învecinate:** Dognecea, Lupac, Carașova, Anina, Ciudanovița

Gastronomie

- Există numeroși producători locali, inclusiv specializați în produse tradiționale: lapte (inclusiv de măgăriță), miere, brânzeturi

Cazare

- Posibilitate de cazare în localitățile învecinate

Cultură și agrement

- Festivaluri și sărbători locale – hramurile bisericilor ortodoxe, sărbători tradiționale de iarnă și evenimente rurale care adună comunitatea
- Tradiții rurale – păstrarea obiceiurilor legate de agricultură, gastronomie și port popular
- Agrement în natură – drumeții, cicloturism și picnicuri în jurul Cheilor Gârlișteei, pe traseul Tunelului Gârliște–Goruia și spre Vârful Moghila
- Caii sălbatici din zona Ciudanovița–Goruia – spectacol rar al naturii, unde turmele pot fi observate în habitatul lor natural, oferind vizitatorilor o experiență memorabilă

Alte obiective:

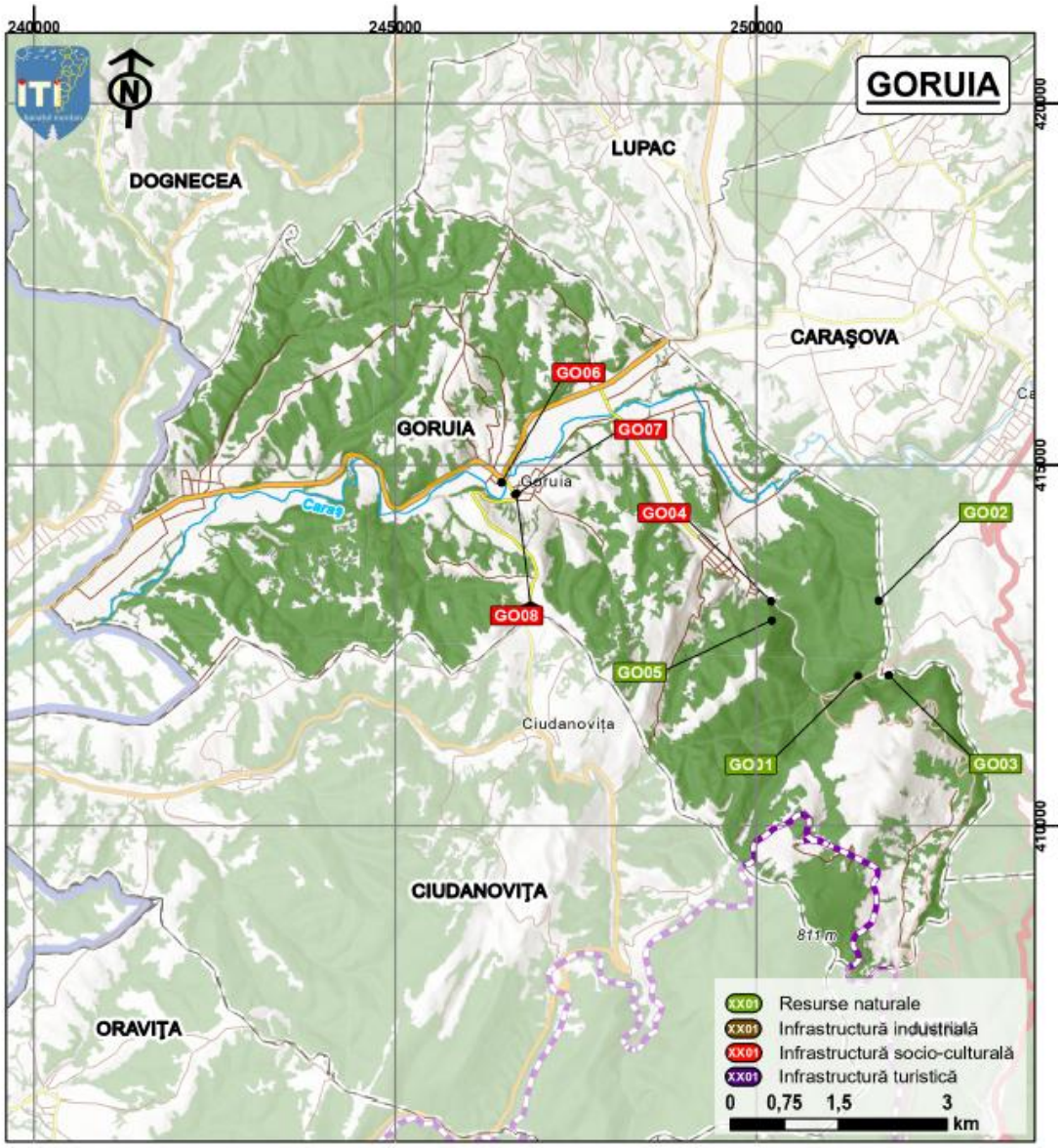

Ind.	Denumire
GO01	Cheile Gârlișteі
GO02	Dealul Moghilă
GO03	Tunelul Gârliște-Goruia
GO04	Ansamblul de Mori de apă de la Gârliște
GO05	Cai sălbatici
GO06	Fărșang
GO07	Ruga
GO08	Fosta școală

Indicatori socio-economici

Comuna Goruia	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024	Anul 2025
populație	758	754	732	714	732	758
natalitate	4	2	:	4	:	-
mortalitate	16	19	15	16	11	-
spor natural (natalitate-mortalitate)	-12	-17	-	-12	-	-
imigranți	:	0	3	0	0	-
emigranți	1	0	1	2	0	-
spor migratoriu (imigranți-emigranți)	-	0	2	-2	0	-
nr. șomeri	2	2	4	2	5	-
ponderea șomerilor în totalul populației active	0,5	0,5	0,9	0,5	1,1	-
nr. salariați	39	41	48	49	-	-
lungimea conductelor de canalizare (km)	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9	-
lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km)	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	-
lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor (km)	-	-	-	-	-	-

Comuna Goruia este alcătuită din satele Goruia (reședință), Gârliște și Giurgiova și se află în zona centrală a Banatului Montan. Localitatea are un caracter rural tradițional și este înconjurată de un cadru natural variat, în vecinătatea comunelor Dognecea, Lupac, Carașova, Anina și Ciudanovița. Economia se bazează pe agricultură și resurse forestiere, dar și pe potențialul turistic legat de peisajele carstice și patrimoniul tehnic tradițional.

Demografie

Populația a scăzut de la 758 locuitori în anul 2020 la 714 în anul 2023, revenind ulterior la 758 în 2025. **Sporul natural a fost constant negativ** (−12 până la −17 persoane/an), pe fondul natalității extrem de reduse (2–4 nașteri/an) și al mortalității moderate (11–19 decese/an). **Migrația** are un impact numeric redus, oscilând între valori pozitive (+2 persoane în anul 2022) și valori negative (−2 persoane în anul 2023).

Piața muncii

Comuna Goruia are un **nivel al șomajului foarte scăzut**: între 0,5% și 1,1% din populația activă (2–5 persoane). **Numărul salariaților este modest**, dar cu o tendință de creștere (de la 39 în anul 2020 la 49 în anul 2023). Forța de muncă activă depinde de Municipiul Reșița și de alte centre urbane apropiate, unde o parte dintre locuitori fac naveta zilnic.

Infrastructura edilitară

Goruia dispune de 3,9 km de rețea de canalizare și 10,5 km de rețea de apă potabilă, valori constante în perioada 2020–2024. Nu există rețea de distribuție a gazelor naturale. Nivelul de bază al infrastructurii este asigurat, dar lipsesc extinderi semnificative care să susțină dezvoltarea rezidențială și turistică.

Turism

În prezent, comuna Goruia dispune de un potențial turistic natural și cultural valoros, însă infrastructura de cazare și alimentație publică este foarte redusă. Vizitatorii care ajung aici se bazează în principal pe facilitățile existente în localitățile învecinate – Dognecea, Anina, Carașova – unde se găsesc pensiuni, restaurante și structuri turistice organizate. Această situație face ca Goruia să fie mai ales un spațiu de tranzit și experiență în natură, complementar ofertei turistice din jur.

Identitate locală și patrimoniu

Goruia se definește prin patrimoniul său natural și tradițiile rurale. Ansamblul de mori de apă de la Gârliște este o moștenire vie a tehnicilor meșteșugărești, iar Cheile Gârliștei (rezervație naturală inclusă în Parcul Național Semenic–Cheile Carașului) oferă peisaje spectaculoase și biodiversitate valoroasă. Tunelul Gârliște–Goruia, folosit astăzi ca rută de cicloturism și agrement, evidențiază reconversia unor infrastructuri istorice. Vârful Moghila adaugă valoare peisagistică prin panoramele sale, iar în zona dintre Ciudanovița și Goruia pot fi observați cai sălbatici, un element unic în Banatul Montan.

Provocări	Oportunități
↘ Scădere demografică și natalitate foarte redusă ↘ Lipsa rețelei de gaze și infrastructură edilitară limitată ↘ Populație activă redusă și economie dependentă de Reșița ↘ Îmbătrânirea populației și migrația tinerilor	↗ Patrimoniu natural valoros: Cheile Gârliștei, Vârful Moghila ↗ Dezvoltarea unor trasee cicloturistice atractive pentru turism activ ↗ Ansamblul de mori de apă – moștenire tehnică tradițională cu potențial de punere în valoare ↗ Prezența cailor sălbatici în zona Ciudanovița-Goruia – atracție unică în Banatul Montan

Investiții prioritare:

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
1.	Ansamblul de Mori de apă de la Gârlișteie	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea perimetrului ocupat de ansamblul de mori de apă în scop turistic	1. Reabilitare mori, podeț și curățare drum de acces 2. Instalarea panourilor informative (inclusiv în celelalte sate componente, inclusiv către văioage și fabrica de sape pentru fermieri) 3. Amenajarea unor spații de agrement precum: teren de tenis, mese și scaune pentru picnic, spații de joacă pentru copii 4. Organizarea de evenimente precum ziua copilului, ziua constructorilor	200.000,00	U.A.T. Comuna Goruia Parcul Național Semenic - Cheile Carașului
2.	Rezervația Naturală Cheile Gârlișteei	Resurse naturale	Amenajarea drumului de acces către intrarea în Chei	1. Amenajarea drumului de acces către intrarea în Chei 2. Amenajarea și marcarea zonei de intrare în Chei	5.000,00	U.A.T. Comuna Goruia Parcul Național Semenic - Cheile Carașului
3.	Dealul Moghilă	Resurse naturale	Amenajare traseu și punct de belvedere	1. Instalarea unor panouri informative 2. Amenajarea unui punct de belvedere la halta de pe dealul Moghilă	25.000,00	U.A.T. Comuna Goruia
4.	Ruga, Fărșang	Infrastructură socio-culturală	Organizarea de evenimente culturale tradiționale - Fărșang și Ruga	1. Reabilitare spații desfășurare, parc, piațetă 2. Scenă mobilă 3. Sistem sunet pentru evenimente	125.000,00	U.A.T. Comuna Goruia
5.	Evenimente culturale	Infrastructură socio-culturală	Reabilitarea unei clădiri în vederea transformării acesteia în centru cultural	1. Reconversia fostei școli în spațiu pentru evenimente, workshopuri, ateliere meșteșugărești și tradiționale 2. Amenajare spații de petrecere a timpului liber 3. Organizarea unui festival al tradițiilor	1.000.000,00	U.A.T. Comuna Goruia

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				locale (produse gastronomice, artizanat etc.)		
6.	Ansamblul de Mori de apă de la Gârliște	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea perimetrului ocupat de ansamblul de mori de apă în scop turistic	1. Amenajarea unor spații dedicate pentru producătorii locali 2. Organizarea unor evenimente cu specific tradițional periodice 3. Promovarea ansamblului, a evenimentelor și a producătorilor locali	25.000,00	U.A.T. Comuna Goruia Parcul Național Semenic - Cheile Carașului
7.	Teren tenis	Infrastructură socio-culturală	Realizare teren de tenis	1. Realizare/ înființare teren de tenis 2. Amenajarea de spații de petrecere a timpului liber - se poate ajunge la dealul Moghilă	150.000,00	U.A.T. Comuna Goruia
8.	Cheile Gârliște	Infrastructură turistică	Amenajare drum de legătură Cheile Gârliște - Viaductul Jitin	1. Amenajarea drum de legătură Cheile Gârliște - Viaductul Jitin - comuna Goruia 2. Marcarea traseului 3. Amenajarea unor puncte de repaos și belvedere	3.000.000,00	U.A.T. Comuna Ciudanovița U.A.T Comuna Goruia
9.	Infrastructură rutieră	Infrastructură turistică	Modernizarea/Reabilitarea /Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	Modernizarea/Reabilitarea /Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	10.000.000,00	Toate U.A.T-urile componente din microregiune

Fișa localității – Comuna Lupac

Comuna Lupac se află în imediata vecinătate a municipiului Reșița și este formată din patru sate: Lupac (reședință), Clocotici, Rafnic și Vodnic. Este singura comună din România cu o populație majoritar croată (krashovani), ceea ce îi conferă o identitate culturală distinctă. Comunitatea păstrează tradiții, limbă și obiceiuri specifice, fiind recunoscută ca zonă multiculturală reprezentativă a Banatului. Poziționarea la doar câțiva kilometri de Reșița favorizează atât navetismul spre locurile de muncă urbane, cât și dezvoltarea de funcțiuni rezidențiale și de servicii.

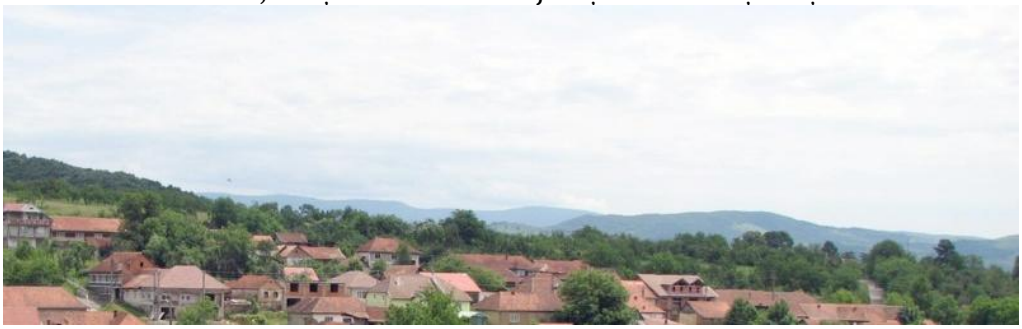

Top obiective patrimoniu natural și cultural

Comuna Lupac nu deține obiective de patrimoniu industrial propriu-zise. Identitatea localității este modelată în principal de comunitatea croată (krashovani), una dintre cele mai mari și mai compacte din România. Dacă la Carașova tradiția croată se îmbină cu resurse naturale spectaculoase, ***la Lupac specificul cultural și lingvistic al krashovanilor reprezintă elementul distinctiv central****, completat de proximitatea față de Reșița și de tradițiile agricole.*

1

Festivalul gastronomic „Paprikas” (Vodnic)

2

Ruga satului (Clocotici)

3

Festivaluri/Manifestații specifice comunității croate

4

Trasee cicloturistice pe dealurile Lupacului

Accesibilitate:

Din Reșița:
prin DJ581 ~15 min (~10,8 km)
Din Timișoara:
prin DN59/E70 și DN57 ~1h 50 min (~126 km)
sau prin DJ572 și DN58B ~1h 53 min (~105 km)
sau prin A1 și DN58A ~1h 59 min (~132 km)
Acces rutier:
legături directe cu Reșița (DN 58B/DJ 581), respectiv cu Carașova și Grădinari
Transport public local:
curse regulate de microbuze și autobuze care leagă comuna de municipiul Reșița

Experiențe lângă obiective:

- Participarea la sărbători și festivaluri croate (muzică, dans, gastronomie)
- Vizită la bisericile romano-catolice și descoperirea arhitecturii rurale tradiționale
- Drumeții ușoare în zona colinară și experiențe agro-turistice
- Tururi gastronomice cu specific croat – preparate tradiționale păstrate în comunitate

Populație, suprafață & componență

- 2.450 locuitori, din care **81,92%** de **etnie croată**
- **suprafața totală** - 66,49 km²
- **comuna Lupac** este alcătuită din Clocotici, Lupac (reședința), Rafnic și Vodnic
- **localități învecinate:** Reșița, Carașova, Goruia, Dognecea, Ocna de Fier

Gastronomie

- Festivalul gastronomic „Paprikas" (sat Vodnic)

Cazare

- Posibilități cazare în Municipiul Reșița (aprox. 10 km – 15 min cu auto)

Cultură și agrement

- Biserica Romano-Catolică din Clocotici – monument istoric și cel mai important reper spiritual al comunității croate; lăcaș de cult de secol XIX, cu arhitectură specifică zonei
- Biserica Romano-Catolică din Lupac – ridicată în stil simplu, dar cu valoare comunitară deosebită
- Casele tradiționale krashovane – locuințe rurale cu arhitectură tipică, păstrate în Clocotici și Rafnic, cu fațade simple, acoperișuri în două ape și planimetrie tradițională
- Evenimente multiculturale – festivaluri dedicate comunității croate, întâlniri cu ansambluri folclorice din Carașova și din Croația, care păstrează vie legătura transfrontalieră
- Cadru natural colinar – zone agricole și păduri care oferă peisaje pitorești și spații pentru drumeții ușoare, în imediata apropiere de Reșița și Munții Semenic

Alte obiective:

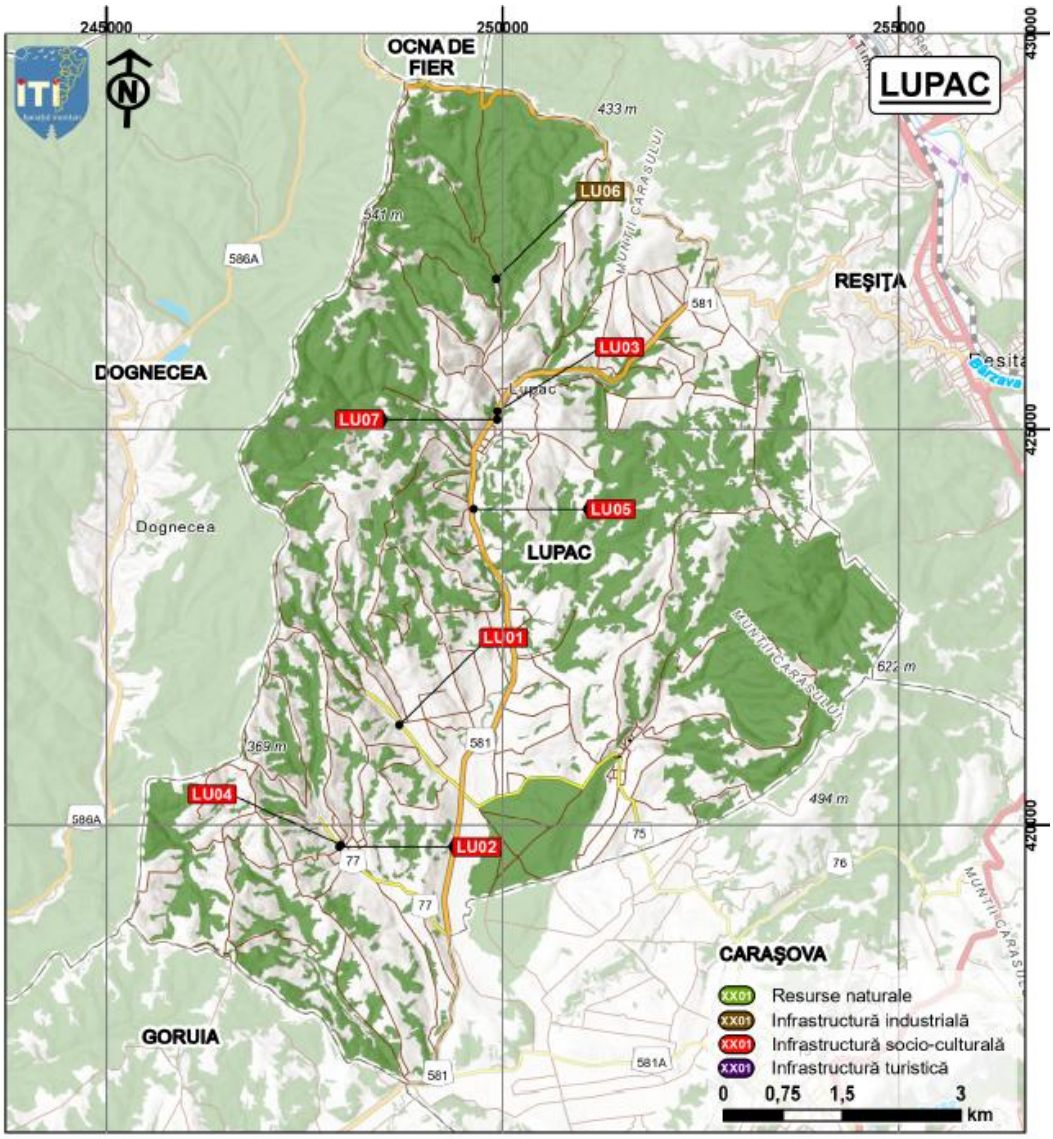

Ind.	Denumire
LU01	Festivalul gastronomic „Paprikaș"
LU02	Măsuratul oilor (Sfântul Gheorghe)
LU03	Ruga
LU03	Ruga
LU04	Fărșang
LU04	Fărșang
LU05	Stadion
LU06	Foste galerii miniere
LU07	Comunitatea croată

Indicatori socio-economici

Comuna Lupac	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024	Anul 2025
populație	2.601	2.583	2.550	2.516	2.476	2.450
natalitate	14	13	14	8	3	-
mortalitate	40	42	38	31	35	-
spor natural (natalitate-mortalitate)	-26	-29	-24	-23	-32	-
imigranți	2	0	0	3	2	-
emigranți	1	9	10	9	2	-
spor migratoriu (imigranți-emigranți)	1	-9	-10	-6	0	-
nr. șomeri	16	3	4	3	9	-
ponderea șomerilor în totalul populației active	1	0,2	0,2	0,2	0,6	-
nr. salariați	76	74	152	145	-	-
lungimea conductelor de canalizare (km)	12,1	12,1	12,1	12,1	12,1	-
lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km)	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	-
lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor (km)	-	-	-	-	-	-

Comuna Lupac, situată în imediata vecinătate a municipiului Reșița, se definește prin identitatea culturală croată (krashovani), dar și prin rolul de zonă rezidențială și agricolă pentru centrul urban apropiat. Datele statistice confirmă stabilitatea relativă a comunității, dar și provocările demografice comune zonelor rurale din Banatul Montan.

Demografie

Populația comunei a scăzut treptat de la 2.601 locuitori în anul 2020 la 2.450 locuitori în anul 2025 (−5,81%). **Sporul natural a fost constant negativ**, pe fondul natalității foarte scăzute (3–14 nașteri/an) și al mortalității moderate (31–42 decese/an). **Soldul migratoriu** este redus numeric, dar de regulă negativ, ceea ce accentuează scăderea populației.

Piața muncii

Lupac are un **nivel al șomajului foarte scăzut**: între 0,2% și 1% din populația activă (3–16 persoane). **Numărul salariaților a crescut semnificativ** în perioada analizată, de la 74 în 2021 la 152 în 2022, ceea ce indică o integrare economică mai bună, favorizată de proximitatea Reșiței. În ansamblu, piața muncii este dependentă de orașul vecin, unde o parte importantă a locuitorilor fac naveta.

Infrastructura edilitară

Comuna dispune de 12,1 km de rețea de canalizare și doar 0,4 km de rețea de apă potabilă simplă, valori constante în perioada 2020–2024. Nu există rețea de distribuție a gazelor naturale. Această situație limitează confortul rezidențial și atractivitatea pentru investiții, dar Lupac beneficiază indirect de infrastructura urbană a Reșiței, aflată la câțiva kilometri.

Turism

Oferta turistică a comunei Lupac este strâns legată de proximitatea municipiului Reșița, unde se află principalele structuri de cazare și restaurante. La nivel local, atractivitatea se bazează pe specificul cultural croat și pe tradițiile comunității krashovane, care pot completa experiența vizitatorilor din zonă.

Identitate locală și patrimoniu

Lupac se distinge prin comunitatea croată (krashovani), una dintre cele mai mari și mai compacte din România, cu tradiții, limbă și obiceiuri specifice. Patrimoniul material este reprezentat de bisericile romano-catolice și de casele tradiționale krashovane, iar cel imaterial de festivaluri, gastronomie și ansambluri folclorice. Poziționarea în proximitatea Reșiței favorizează **un dublu profil:** comunitate cu identitate culturală distinctă și spațiu rezidențial suburban în dezvoltare.

Provocări	Oportunități
↘ Scădere demografică și natalitate foarte redusă ↘ Infrastructură edilitară limitată ↘ Dependența economică de centrul urban vecin	↗ Poziționarea la doar câțiva km de Reșița, cu acces la piața muncii urbane ↗ Creșterea numărului de salariați, integrare economică bună prin navetism ↗ Identitatea culturală croată, unicitate în peisajul multicultural al Banatului ↗ Posibilități de dezvoltare a turismului cultural și gastronomic legat de comunitatea krashovană

Investiții prioritare:

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
1.	Festivalul gastronomic „Paprikaș”	Infrastructură socio-culturală	Organizare festival gastronomic	1. Amenajarea spațiilor (standuri pentru participanți, zone pentru public, scenă, corturi, mese) 2. Program cultural și artistic	125.000,00	U.A.T. Comuna Lupac

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
2.	Comunitatea croată	Infrastructură socio-culturală	Reconversia unei clădiri în „Casa multiculturalității croate”	1. Lucrări de reconversie și renovare a clădirii școlii - amenajarea etajului pentru ateliere 2. Amenajarea spațiilor interioare 3. Dotări tehnice 4. Amenajări exterioare 5. Ateliere educaționale (limbă, gastronomie, artizanat, dansuri tradiționale)	1.000.000,00	U.A.T. Comuna Lupac
3.	Măsuratul oilor (Sfântul Gheorghe)	Infrastructură socio-culturală	Organizare festival	1. Amenajarea spațiilor 2. Program cultural și artistic 3. Amenajare drum agricol - Vodnic - Rafnic	5.000,00	U.A.T. Comuna Lupac
4.	Ruga, Fărșang	Infrastructură socio-culturală	Organizare festival	1. Amenajarea spațiilor 2. Program cultural și artistic 3. Achiziționare sistem de sunet și scenă mobilă	125.000,00	U.A.T. Comuna Lupac
5.	Stadion	Infrastructură socio-culturală	Stadion	1. Amenajare stadion pentru echipele de la Vodnic și Rafnic	500.000,00	U.A.T. Comuna Lupac
6.	Foste galerii miniere	Infrastructură industrială	Semnalizarea și punerea în siguranță a perimetrului fostelor galerii miniere	1. Împrejmuire și semnalizare a perimetrului 2. Panouri tematice cu fotografii istorice, planuri, povești ale minerilor.	50.000,00	U.A.T. Comuna Lupac
7.	Infrastructură rutieră	Infrastructură turistică	Modernizarea/Reabilitarea /Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	Modernizarea/Reabilitarea /Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	10.000.000,00	Toate U.A.T-urile componente din microregiune
8.	Traseu Lupac-Dognecea	Infrastructură turistică	Traseu verde accesibil Lupac–Dognecea cu stații educaționale	1. Amenajarea unei promenade pietonale accesibile în Lupac (zone asfaltate/pavate, rampe, trotuare, iluminat), inclusiv traversări sigure. 2. Realizarea unui podeț/podețe peste pârâu și a altor mici lucrări de traversare necesare pe traseu. 3. Implementarea de	1.000.000,00	U.A.T. Lupac U.A.T. Dognecea

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				măsuri de siguranță rutieră la intersecția cu DJ (ex. semafor / trecere pietoni semnalizată), în zona cu risc ridicat de accidente. 4. Reabilitarea și întărirea drumului local/forestier existent, inclusiv balustrade, consolidări și rigole unde este necesar. 5. Amenajarea tronsonului abrupt către Crucea Verde prin soluții care reduc panta: serpentine/trepte, terasare, elemente de sprijin și siguranță. 6. Amenajarea punctului „Crucea Verde” ca punct de belvedere/odihnă și reculegere (troiță, platformă, bănci). 7. Amenajarea de stații educaționale tematice pe traseu (mamifere, păsări, plante, insecte, ciuperci etc.) cu panouri interactive și elemente rezistente anti-vandalism. 8. Amenajarea de puncte de popas (bănci, mese, zone umbrite), inclusiv puncte pentru familii și seniori. 9. Instalarea de iluminat autonom cu panouri solare, eventual cu prize USB pentru încărcare. 10. Facilități de bază: fântâni/cișmele, toalete ecologice (unde e fezabil), coșuri de gunoi.		

Fișa localității – Orașul Moldova Nouă

*Oraș-port la Dunăre și centru urban al Clisurii, Moldova Nouă are o **identitate modelată de dubla moștenire: exploatarea minereului de cupru (Moldomin) și poziția strategică la frontiera cu Serbia**. Statutul de **stațiune turistică de interes local** și inițiativele recente confirmă tranziția de la profilul industrial la unul orientat spre turism, cultură și economie verde.*

Top obiective patrimoniu industrial

*Moldova Nouă păstrează **o moștenire industrială de amploare**, definită de exploatarea minereului de cupru prin fosta companie Moldomin și de funcțiunea portuară pe Dunăre. Infrastructura minieră și platformele industriale, aflate astăzi în mare parte dezafectate sau în curs de transfer către noi proprietari, reprezintă martorii unei etape economice esențiale pentru oraș.*

1

Portul Moldova Veche

2

Moldomin - Uzina de preparare cupru

3

Depozitul de minereu

Top obiective patrimoniu natural

*Poziționarea orașului în **Clisura Dunării** îi conferă acces direct la unele dintre cele mai spectaculoase peisaje naturale din România. Biodiversitatea **Insulei Ostrov**, traseele prin Cheile Siriniei și Moldoviței și patrimoniul multicultural al comunităților locale completează oferta turistică, transformând Moldova Nouă într-un punct de întâlnire între natură și cultură.*

1

Insula Ostrov

2

Cascada Moldovița

3

Clisura Dunării

Accesibilitate:

Din Reșița:
prin DJ581 și DN57 ~1h 44 min (105 km)
sau prin DN57 ~2h 14 min (124 km)
Din Timișoara:
prin DN59/E70 și DN57 ~2h 29 min (160 km)
Fluvial:
orașul dispune de **port la Dunăre**, utilizat în principal pentru transport de mărfuri; există potențial de extindere spre turism nautic și croaziere, dar infrastructura este limitată
Acces rutier:
Moldova Nouă este conectată prin DN 57 (Oravița – Moldova Nouă – Orșova), principala axă de acces a Clisurii Dunării
Transport public local:
legături regulate de microbuze/autobuze cu Oravița și Reșița, folosite mai ales pentru naveta zilnică

Experiențe lângă obiective:

- **Croazieră pe Dunăre** - observarea peisajului spectaculos al Clisurii și Cazanelor Mari și Mici
- **Observarea păsărilor pe Insula Ostrov** – experiență ecoturistică într-o arie naturală protejată
- **Explorarea patrimoniului multicultural** - vizite la lăcașurile de cult și participarea la festivaluri locale
- **Pescuit și sporturi nautice** – pe Dunăre și în zonele de agrement ale orașului

Populație, suprafață & componență

- 12.052 locuitori
- **suprafața totală** - 144 km²
- **orașul Moldova Nouă** este alcătuit din localitățile Măcești, Moldova Nouă (reședința), Moldova Veche și Moldovița.
- **localități învecinate:** Cărbunari

Gastronomie

- 3 (restaurante, terase)

Cazare

- ~100 locuri
- 9 unități de cazare (hoteluri, camere de închiriat, cabane și pensiuni turistice)

Cultură și agrement

- Festivaluri și manifestări multiculturale – Ceaunul de Aur, Târgul de Primăvară, Zilele orașului Moldova Nouă sau ,,Ruga orașului”, Praznicul casei, Festivalul internațional al filmului
- Agrement pe Dunăre – pescuit sportiv, plimbări cu barca, activități nautice recreative
- Turism de natură – drumeții, birdwatching pe Insula Ostrov, vizite ghidate în ariile protejate din Clisura Dunării și la cascada Burăul Mare, peștera Grota Haiducească, Rezervația Valea Mare

Alte obiective:

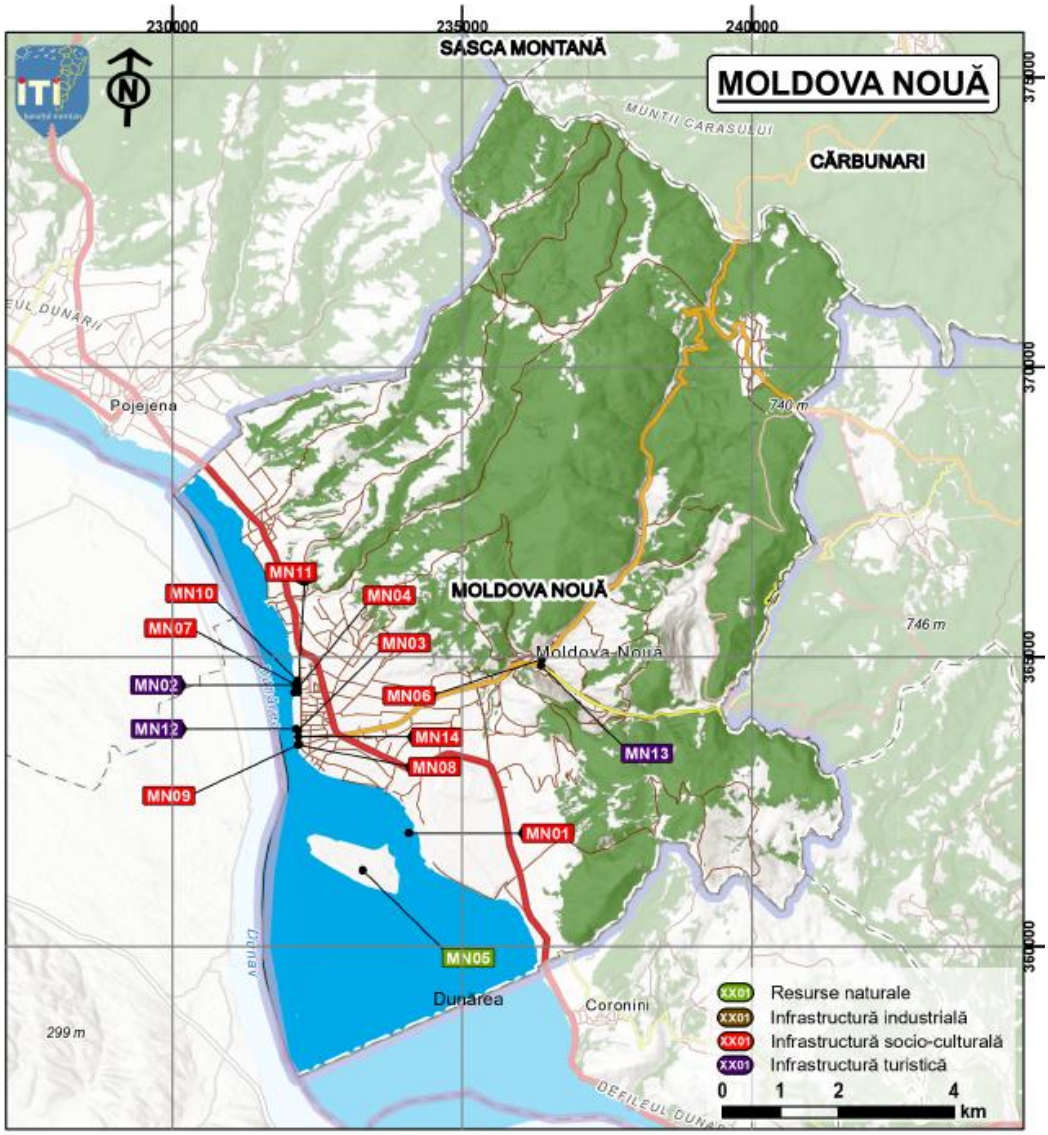

Ind.	Denumire	Ind.	Denumire
MN01	Feribot	MN08	Praznicul casei
MN02	Faleză Dunăre	MN09	Zilele Culturii Sârbe
MN03	Ceaunul de Aur	MN10	Festivalul internațional al filmului
MN04	Târgul de Primăvară, Târgul Crăciun, Târgul de toamnă	MN11	Centrul Multicultural de pe faleza Dunării
MN05	Insula Ostrov	MN12	Portul Moldova Veche
MN06	Zilele Culturii	MN13	Zona centrală
MN07	Zilele orașului Moldova Nouă sau „Ruga orașului”	MN14	Fărșang
		MN14	Balul de Paște

Indicatori socio-economici

Orașul Moldova Nouă	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024	Anul 2025
populație	13.021	12.836	12.666	12.485	12.287	12.052
natalitate	88	104	64	68	70	-
mortalitate	149	197	146	127	154	-
spor natural (natalitate-mortalitate)	-61	-93	-82	-59	-84	-
imigranți	3	10	9	5	6	-
emigranți	23	34	40	45	39	-
spor migratoriu (imigranți-emigranți)	-20	-24	-31	-40	-33	-
nr. șomeri	196	93	97	83	155	-
ponderea șomerilor în totalul populației active	2,3	1,1	1,2	1	2	-
nr. salariați	1.558	1.579	1.494	1.576	-	-
lungimea conductelor de canalizare (km)	25	25	25	25	25	-
lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km)	33	33	33	33	33	-
lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor (km)	-	-	-	-	-	-

Oraș-port pe Dunăre și centru urban al Clisurii, Moldova Nouă se află într-o etapă de tranziție între moștenirea industrială și potențialul turistic. Datele statistice arată un declin demografic constant, dar și o piață a muncii relativ stabilă, cu resurse importante pentru reconversie.

Demografie

Populația orașului a scăzut de la 13.021 locuitori în anul 2020 la 12.052 locuitori în anul 2025 (−7,44%). Sporul natural este constant negativ, reflectând atât **natalitatea scăzută** (64–104 nașteri/an), cât și **mortalitatea ridicată** (127–197 decese/an). Migrația contribuie suplimentar la declin: **soldul migratoriu negativ** a variat între −20 și −40 persoane/an, ceea ce confirmă pierderea populației tinere în favoarea altor centre urbane sau străinătate.

Piața muncii

Numărul șomerilor a oscilat între 83 și 196 persoane, cu **o pondere relativ redusă (1-2,3%) în populația activă**, dar cu variații semnificative de la un an la altul. **Numărul salariaților s-a menținut relativ stabil** (1.494–1.579 persoane), ceea ce arată existența unui nucleu economic local (servicii, administrație, comerț), însă fără creșteri notabile. Această stabilitate maschează vulnerabilitatea unei economii dependente de câțiva angajatori și de oportunitățile transfrontaliere.

Infrastructura edilitară

Orașul dispune de 25 km de rețea de canalizare și 33 km de rețea de apă potabilă, valori constante în perioada analizată. Nu există rețea de gaze naturale, ceea ce limitează atractivitatea pentru investitori și confortul rezidențial. Infrastructura funcțională de bază este completată de portul fluvial, dar lipsa extinderilor semnificative arată nevoia de investiții pentru modernizare.

Turism

La nivelul anului 2025, în orașul Moldova Nouă existau:

- **9 unități de cazare turistică**:

Tip unitate	Nume unitate	Tip categorie	Număr spații	Număr locuri	Alte detalii adresă
PENSIUNE TURISTICĂ	DUNĂREA	2 - STELE	8	16	NR. 1
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	EL GRINGO	3 - STELE	3	8	STR. Șoseaua Dunării , NR. 146A
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	LA MALUL DUNĂRII	3 - STELE	1	2	STR. Aleea Ioan Slavici
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	MOARA CU NOROC	2 - STELE	8	15	STR. Strada Francesco Griselini , NR. 32-33
APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT	ZVEZDA	3 - STELE	1	2	BL. 9 , AP. 20
APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT	CASA LUCA	3 - STELE	4	12	NR. 538
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CASA MIO	2 - STELE	3	7	NR. 127A , AP. II
PENSIUNE TURISTICĂ	KENIK	3 - STELE	11	22	NR. 134 , AP. 2

Tip unitate	Nume unitate	Tip categorie	Număr spații	Număr locuri	Alte detalii adresă
PENSIUNE TURISTICĂ	TARABOSTES	3 - FLORI	7	16	

- **și 3 unități de servire masă (2 restaurante și o terasă)**

Tip structură	Denumirea unității	Categoria	Nr. locuri	Detalii adresă
RESTAURANT CLASIC	DUNAREA	2 - STELE	-	NR. 1
RESTAURANT CLASIC	KENIK	2 - STELE	-	NR. 134 , AP. 2
TERASĂ	LA MILI GRILL	2 - STELE	-	STR. Șoseaua Dunării

Identitate locală și patrimoniu

Moldova Nouă rămâne un oraș cu identitate puternică, bazată pe dublul său profil – industrial și dunărean. În timp ce exploatările Moldomin sunt închise și în curs de reorganizare, patrimoniul natural (Clisura Dunării, Insula Ostrov) și diversitatea multiculturală (comunități române, sârbe, cehe, germane) conturează un potențial clar de dezvoltare turistică. Statutul de stațiune de interes local și inițiativele de branding regional confirmă această orientare.

Provocări	Oportunități
↘ Scădere demografică accentuată și spor natural negativ ↘ Lipsa rețelei de gaze naturale și infrastructură edilitară stagnantă ↘ Economie locală fragilă, dependentă de câțiva angajatori	↗ Poziționarea pe Dunăre și statutul de oraș-port, cu potențial pentru turism și comerț ↗ Valorificarea Clisurii Dunării, Insulei Ostrov și Cazanelor pentru ecoturism și turism nautic ↗ Diversitatea multiculturală și evenimente transfrontaliere ca vectori de atractivitate turistică

Investiții prioritare:

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
1.	Feribot	Infrastructură socio-culturală	Valorificarea Feribotului-bac de trecere România-Serbia prin integrarea acestuia într-un circuit turistic și economic transfrontalier	1. Dotarea cu panouri solare a bacului și stație de încărcare electrică a pontonului de acostare 2. Achiziție de bărci electrice pentru transport public între localitățile	2.500.000 ,00	U.A.T Orașul Moldova Nouă

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				riverane Dunării și pentru turism 3. Stații de încărcare electrică la malurile Dunării 4. Marine în fiecare localitate dotate cu stații de încărcare, iluminat, parcare, mici spații comerciale		
2.	Faleză Dunăre	Resurse naturale	Regenerare urbană și turistică a falezei	1. Faleze-promenadă moderne, spații de recreere, piste pentru pietoni și biciclişti, iluminate și cu spații de recreere, mici spații comerciale 2. Porturi turistice și marine pentru atragerea proprietarilor de ambarcațiuni 3. Artă urbană participativă – picturi murale cu teme locale realizate de artiști și elevi	2.500.000,00	U.A.T Orașul Moldova Nouă
3.	Centrul Multicultural de pe faleza Dunării	Infrastructură socio-culturală	Punerea în valoare a Centrul Multicultural de pe faleza Dunării	1. Dotare cu elementele specifice pentru inițializarea muzeului tradițiilor din Clisură – românești, cehe și sârbești 2. Promovarea prin organizarea unor evenimente precum Zilele Culturii Sârbe în cadrul centrului și Zilele Culturii (15-16 octombrie)	200.000,00	U.A.T Orașul Moldova Nouă
4.	Portul Moldova Veche	Infrastructură turistică	Punerea în valoare a Gării Fluviale-Port Moldova Veche, faleza 2	1. Promovarea portului prin instalarea unor marcaje indicative atât pe faleze, cât și în principalele puncte de atracție turistică din oraș	5.000,00	U.A.T Orașul Moldova Nouă
5.	Zona centrală	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea și dotarea zonei centrale a orașului	1. Amenajarea unor zone tematice de relaxare în zona centrală (colț de tihnă, pergole umbrite etc.) 2. Dotarea cu mobilier urban creativ (bănci cu panouri solare pentru încarcerarea telefoanelor,	2.000.000,00	U.A.T Orașul Moldova Nouă

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				fântâni de apă potabilă moderne, coșuri de gunoi inteligente etc.)		
6.	Evenimente și festivaluri	Infrastructură socio-culturală	Promovarea patrimoniului cultural imaterial și a tradițiilor locale prin organizarea de evenimente culturale cu tradiție locală	Organizarea evenimentelor culturale precum: • Ceaunul de Aur • Târgul de Primăvară • Zilele orașului Moldova Nouă sau ,,Ruga orașului" se sărbătoresc în fiecare an la 15 august cu prilejul praznicului Adormirii Maicii Domnului • Praznicul casei are loc în luna ianuarie, în ziua de Sf. Ion, la sediul organizației locale a Uniunii Sârbilor din România • pe scena de la faleza Dunării se organizează Festivalul internațional al filmului, în luna august, unde rulează filme noi și mai vechi filme românești și sârbești. • Sărbătoarea Fărșangului	125.000,00	U.A.T Orașul Moldova Nouă
7.	Infrastructură rutieră	Infrastructură turistică	Modernizarea/Reabilitarea /Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	Modernizarea/Reabilitarea /Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	10.000.000,00	Toate U.A.T-urile componente din microregiune
8.	Spitalul Moldova Nouă	Infrastructură medicală	Creșterea calității serviciilor medicale în microregiunea Banatul Montan (Moldova Nouă)	1. Modernizarea Spitalului din Moldova Nouă	3.000.000,00	U.A.T. Moldova Nouă

Fișa localității - Comuna Ocna de Fier

Comuna Ocna de Fier este recunoscută pentru tradiția sa minieră și pentru resursele naturale care i-au modelat identitatea de-a lungul timpului. Patrimoniul minier, lacurile de agrement și tradițiile comunitare oferă comunei un profil distinct în Banatul Montan.

Top obiective patrimoniu industrial

Galeriile istorice, puțurile miniere și colecțiile de minerale amintesc de activitatea intensă de exploatare, iar Muzeul privat de flori de mină valorifică această moștenire. Comuna păstrează urmele „Drumului Fierului", traseul vechii linii feroviare industriale ce lega Bocșa, Dognecea și Ocna de Fie, care deservea exploatările de fier din zonă.

1

Galerii miniere istorice și Puțul Paulus

2

Muzeul privat de flori de mină

3

„Drumul Fierului"

Top obiective patrimoniu natural și cultural

Pe lângă moștenirea industrială, comuna se remarcă prin resurse naturale și tradiții locale. Lacurile Dănila și Vârtoape, pădurile și zonele colinare oferă oportunități pentru agrement și turism de natură.

1

Lacul Dănila

2

Lacul Vârtoape

Accesibilitate:

Din Reșița:
prin DN58B ~33 min (25,9 km)
sau prin DN58B și DJ586 ~33 min (26,3 km)
Din Timișoara:
prin DJ592 și DJ572 ~1 hr 28 min (~84,1 km)
sau prin DN59/E70 și DN58B ~1 hr 29 min (~92,3 km)
Acces rutier:
Conectare directă cu Bocșa și Dognecea, iar prin acestea cu rețeaua rutieră principală a județului. Acces facil către Reșița, cel mai apropiat centru urban și economic.
Transport public local:
nu exista curse regulate

Experiențe lângă obiective:

- **Vizită la Muzeul de flori de mină și explorarea moștenirii miniere prin galerii și puțuri istorice (în prezent neamenajate pentru acces)**
- **Drumeții și picnicuri în zona lacurilor, cu agrement la Lacul Dănila**
- **Participarea la evenimente locale: Ruga satului, Zilele Comunei**

Populație, suprafață & componență

- 675 locuitori
- **suprafața totală** - 22,11 km²
- **comuna Ocna de Fier** este alcătuită numai din satul de reședință cu același nume
- **localități învecinate:** Bocșa, Reșița, Lupac, Dognecea

Gastronomie

- un element distinctiv al comunei este apa minerală îmbuteliată local, supranumită „apa cu aur” (Aura)

Cazare

- posibilități de cazare în localitățile învecinate

Cultură și agrement

- Ruga satului (15 august) și Zilele Comunei – cele mai importante sărbători locale, prilej pentru întâlniri, spectacole și păstrarea tradițiilor
- Fărșang (Carnavalul Primăverii), obiceiurile de Paști (focurile din Joia Mare) și Mătcălăul copiilor – tradiții locale care dau culoare vieții comunitare
- Activități sportive – teren de sport natural și teren sintetic, folosite pentru agrement și inițiative comunitare
- Tururi educative – vizite organizate la muzeul de flori de mină, izvoare și lacuri, cu potențial de a fi incluse în programe școlare și turistice

Alte obiective:

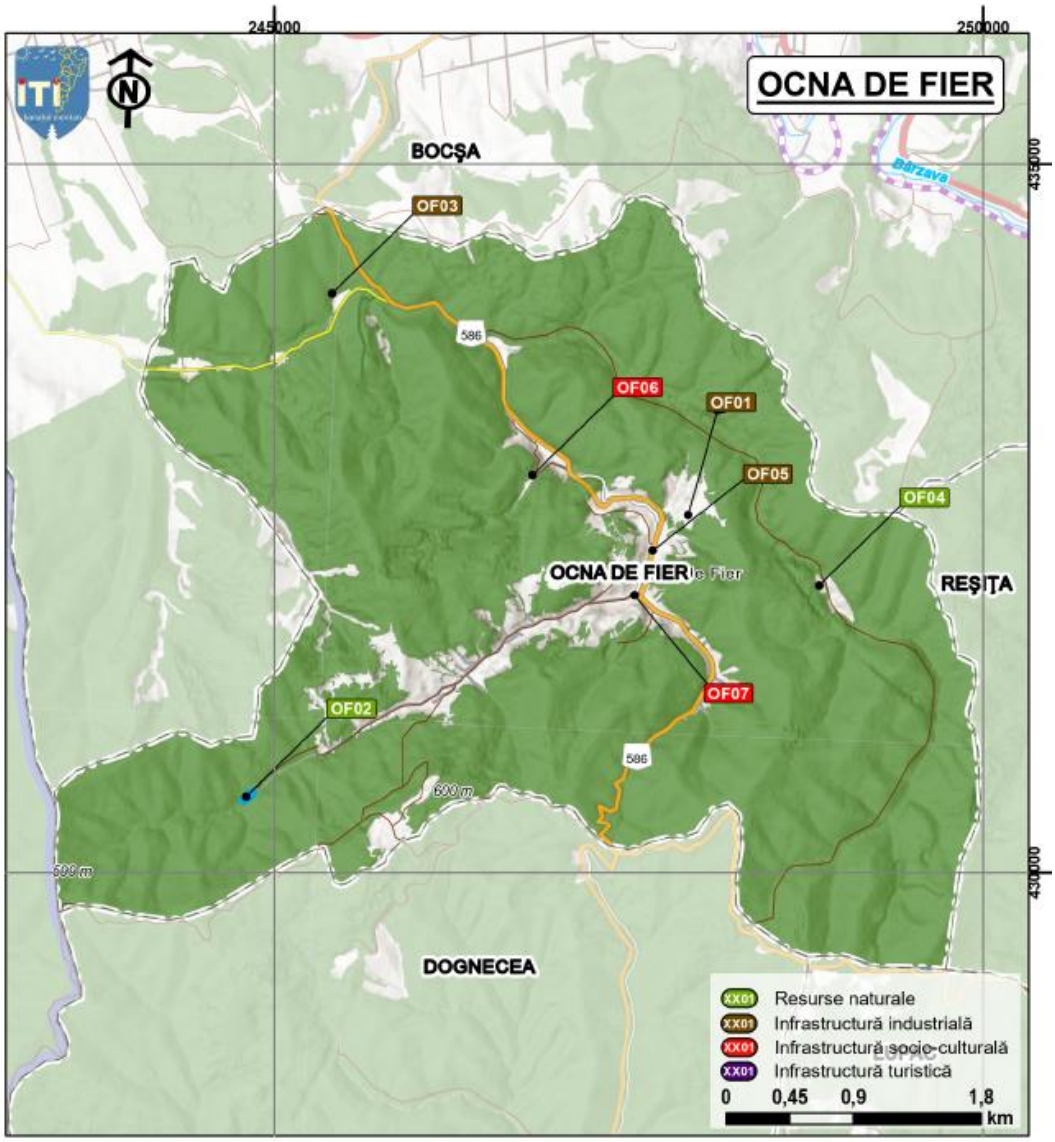

Ind.	Denumire
OF01	Galerii miniere istorice și Puțul Paulus
OF02	Lacul Dănila
OF03	Drumul Fierului – terasamentul fostei linii ferate
OF04	Lacul Vârtoape
OF05	Muzeul privat de Flori de mină
OF06	AURA – fabrica de apă
OF07	Evenimente culturale

Indicatori socio-economici

Comuna Ocna de Fier	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024	Anul 2025
populație	710	706	676	680	682	675
natalitate	6	4	7	6	2	-
mortalitate	10	13	9	9	13	-
spor natural (natalitate-mortalitate)	-4	-9	-2	-3	-11	-
imigranți	:	1	0	0	0	-
emigranți	3	0	1	2	0	-
spor migratoriu (imigranți-emigranți)	-	1	-1	-2	0	-
nr. șomeri	6	3	3	1	12	-
ponderea șomerilor în totalul populației active	1,4	0,7	0,7	0,2	2,6	-
nr. salariați	63	63	80	77	-	-
lungimea conductelor de canalizare (km)	-	-	-	-	-	-
lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km)	:	:	:	:	4,4	-
lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor (km)	-	-	-	-	-	-

Comuna Ocna de Fier este o comunitate mică din Banatul Montan, aflată în apropierea municipiului Reșița. Localitatea și-a construit identitatea în jurul exploatărilor miniere și a resurselor naturale, fiind cunoscută pentru colecțiile de minerale, lacurile de acumulare și izvoarele de apă minerală.

Demografie

Populația a scăzut de la 710 locuitori în 2020 la 675 în 2025 (−4,93%). **Sporul natural** a fost constant negativ, cu natalitate redusă (2–7 nașteri/an) și mortalitate moderată (9–13 decese/an). **Migrația** are un impact minor, dar cu sold oscilant (−2 în 2023, +1 în 2021).

Piața muncii

Nivelul șomajului este scăzut, oscilând între 0,2% și 2,6% din populația activă (1–12 persoane). Numărul salariaților a crescut de la 63 în anul 2020 la 80 în anul 2022, indicând implicarea în sectorul serviciilor și în inițiative locale legate de resursele naturale și turism. Totuși, piața muncii rămâne fragilă, iar o parte a locuitorilor depinde de locuri de muncă din Reșița și Bocșa.

Infrastructura edilitară

Comuna nu dispune de rețea de canalizare și are doar 4,4 km de rețea de apă potabilă (înregistrată în 2024). Nu există rețea de distribuție a gazelor naturale. Nivelul infrastructurii edilitare este limitat și necesită investiții pentru a sprijini dezvoltarea rezidențială și turistică.

Turism

Ocna de Fier are un potențial turistic aparte prin moștenirea minieră, lacurile de agrement și izvoarele de apă minerală. Infrastructura turistică de cazare și restaurante este limitată la nivel local, vizitatorii bazându-se în principal pe facilitățile din Reșița, Bocșa și Dognecea. Astfel, comuna se conturează mai ales ca destinație de vizitare de o zi, complementară ofertei turistice din localitățile învecinate.

Identitate locală și patrimoniu

Ocna de Fier este strâns legată de tradiția minieră, păstrată prin galerii istorice, colecții de minerale și evenimente dedicate („Ziua Mineritului”). Patrimoniul natural (Lacul Dănila, Lacul Vârtoape, pădurile colinare) și izvoarele de apă minerală completează atractivitatea localității. Evenimentele comunitare (Fărșang, Ruga satului, Mătcălăul, Paștile) și căminul cultural dau continuitate tradițiilor și vieții comunitare.

Provocări	Oportunități
↘ Scădere demografică și natalitate foarte redusă ↘ Lipsa canalizării și a rețelei de gaze naturale ↘ Piața muncii fragilă și dependență de centrele urbane apropiate ↘ Îmbătrânirea populației și migrația tinerilor	↗ Valorificarea patrimoniului minier și integrarea în circuitul „Drumul Fierului” ↗ Dezvoltarea turismului de agrement în jurul lacurilor Dănila și Vârtoape ↗ Promovarea resurselor unice (izvoarele de apă minerală „cu aur”) ↗ Evenimente culturale și tradiții locale care pot revitaliza identitatea comunității

Investiții prioritare:

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
1.	Galerii miniere istorice și Puțul Paulus	Infrastructură industrială	Amenajarea Puțului Paulus în scop turistic	1. Amenajare drum până la intrarea în puț 2. Instalarea unor panouri informative și indicatoare turistice de la drumul comunal principal și până la puț 3. Amenajarea puțului (punerea în siguranță, asigurarea iluminatului etc.) 4. Dotarea cu echipamente pentru realitate augmentată pentru a reda atmosfera muncii miniere care se desfășura în zonă	1.000.000,00	U.A.T. Comuna Ocna de Fier
2.	Evenimente culturale	Infrastructură socio-culturală	Organizarea Zilei Mineritului (fost eveniment emblematic al comunității locale)	1. Reluarea evenimentului anual – Ziua Mineritului 2. Achiziționare sistem de sunet 3. Achiziționare scenă mobilă 4. Amenajare spațiu	125.000,00	U.A.T. Comuna Ocna de Fier
3.	Lacul Dănila	Resurse naturale	Amenajarea și dotarea Lacului Dănila pentru agrement și turism durabil	1. Amenajarea unei zone de campare la capătul lacului, dotată cu facilități minime pentru turiști (spații de corturi/rulote, mobilier de picnic, grupuri sanitare ecologice). 2. Crearea unei plaje de agrement pe malul lacului, cu acces amenajat la apă și dotări pentru recreere (șezlonguri, umbrele, puncte de relaxare). 3. Amenajarea scurgerii apelor pluviale de pe versanți printr-un sistem de colectare și canalizare, cu dirijarea apei către o albie betonată, pentru a preveni colmatarea lacului și a îmbunătăți calitatea apei 4. Asigurarea alimentării cu energie electrică prin instalarea unei soluții durabile (rețea electrică sau	400.000,00	U.A.T. Comuna Ocna de Fier

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				panouri solare), inclusiv pentru iluminatul lacului și al zonelor de recreere		
4.	Lacul Vârtoape	Resurse naturale	Amenajarea lacului pentru agrement	1. Amenajarea și modernizarea drumului de acces către lac, pentru a asigura circulația în condiții bune și sigure pentru vizitatori. 2. Refacerea și punerea în siguranță a digului/barajului, inclusiv realizarea unui zid de sprijin pentru consolidare. 3. Curățarea lacului și a zonei învecinate, prin lucrări de ecologizare și întreținere a mediului natural 4. Construirea unui ponton și a unor cabine de schimb, pentru facilitarea activităților recreative și de agrement pe apă 5. Dotarea zonei de agrement cu mobilier urban (mese, bănci, coșuri de gunoi), pentru confortul vizitatorilor	2.000.000,00	U.A.T. Comuna Ocna de Fier
5.	Drumul Fierului - terasamentul fostei linii ferate	Infrastructură industrială	Amenajarea porțiunii fostului terasament de linie ferată pentru agrement și cicloturism	1. Amenajarea porțiunii de drum de pe teritoriul U.A.T.-ului cu piatră cubică 2. Instalarea unor panouri informative 3. Instalarea de mobilier urban (bănci, coșuri de gunoi, corpuri de iluminat) 4. Asigurarea signalisticii corespunzătoare a traseului	250.000,00	U.A.T. Comuna Ocna de Fier
6.	AURA - fabrica de apă	Infrastructură industrială	Încheierea unui parteneriat cu agentul economic care administrează fabrica de apă Aura în vederea derulării de tururi ghidate în fabrică	1. Parteneriat pentru tururi ghidate la fabrică	5.000,00	U.A.T. Comuna Ocna de Fier Agent economic

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
7.	**Lacul Dănila**	Infrastructură socio-culturală	Amenajare loc de joacă pentru copii	1. Amenajare loc de joacă pentru copii pe terenul liber din apropierea lacului Dănilă 2. Dotarea parcului cu echipamente moderne	25.000,00	U.A.T. Comuna Ocna de Fier
8.	Centru Comunitar	infrastructură socio-economică	Înființarea unui centru Comunitar în Ocna de Fier	1. Reabilitarea și consolidarea clădirii abandonate, inclusiv lucrări de siguranță și punere în funcțiune 2. Amenajarea spațiilor interioare cu funcțiuni comunitare: sală multifuncțională, spații educaționale/ateliere, zonă pentru întâlniri și activități ale comunității. 3. Amenajări exterioare și accesibilizare (curte, alei, parcări, rampă persoane cu dizabilități, mobilier urban). 4. Dotarea centrului cu echipamente necesare (mobilier, IT, echipamente pentru ateliere/activități comunitare). 5. Organizarea de activități educaționale și non-formale pentru copii și tineri (ateliere tematice, cluburi, școală de vară). 6. Ateliere comunitare și intergeneraționale (meșteșuguri, gastronomie locală, activități creative). 7. Activități de informare și formare pentru adulți 8. Evenimente comunitare periodice	1.500.000,00	U.A.T. Comuna Ocna de Fier
9.	Infrastructură rutieră	Infrastructură turistică	Modernizarea/Reabilitarea/ Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	Modernizarea/Reabilitarea/ Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	10.000.000,00	Toate U.A.T-urile componente din microregiune

Fișa localității - Orașul Oravița

*Oravița este un **oraș-nod al patrimoniului tehnic și cultural din Banatul Montan**: „Semmeringul bănățean” (linia Oravița-Anina), Teatrul Vechi „Mihai Eminescu” (1816-1817) și primele amenajări hidrotehnice de pe pârâul Oravița (Lacul Mare, Lacul Mic) conturează o poveste urbană unică, completată de peisajul submediteranean al Văii Ciclovei.*

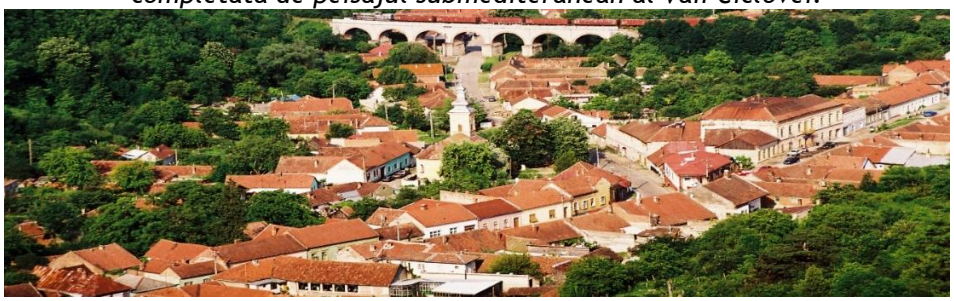

Top obiective patrimoniu industrial

Oravița este recunoscută drept leagăn al tehnicii feroviare și hidrotehnice din Banatul Montan. De la primele baraje de greutate până la spectaculoasa linie Oravița-Anina, orașul conservă repere unice ale ingineriei secolelor XVIII-XIX.

1

Linia Ferată Oravița-Anina

2

Cea mai veche gară din țară, cu peronul la etajul I

3

Bolta pârâului Oravița

Top obiective patrimoniu natural și cultural

Patrimoniul arhitectural se împletește cu rezervațiile naturale din jur, creând un cadru unic pentru vizitatori.

1

Muzeul-farmacie „Knoblauch”

2

Teatrul Vechi

3

Muzeul Monetăriei Imperiale

Accesibilitate:

Din Reșița:
prin DJ581 ~54 min (~52,8 km)
sau prin DN58 și DJ581 ~1h 7 min (61,9 km)
Din Timișoara:
prin DN59/E70 și DN57 ~1 hr 37 min (~108 km)
Acces rutier:
Orașul este conectat prin DN57 la Reșița, Naidăș și Moldova Nouă; legături județene spre Anina, Bocșa și localitățile aparținătoare (Agadici, Brădișoru de Jos, Ciclova Montană, Marila, Răchitova, Broșteni)
Transport public local:
Funcționează prin Regia locală de transport, cu autobuze moderne (inclusiv hibride), rețea de stații în cartiere și biletare electronică

Experiențe lângă obiective:

- **Trenul Oravița-Anina: 2 ore de spectacol pe viaducte și prin tuneluri**
- **Tur urban de patrimoniu: Teatrul Vechi - Farmacia „Knoblauch" - Gara Oravița - Muzeul de monetărie Imperială**
- **Drumeții ușoare: Mănăstirea Călugăra și abrupturile Pietrei Rolului; poteci prin Valea Ciclovei**
- **Cicloturism: trasee scurte spre satele aparținătoare și zonele naturale protejate**

Populație, suprafață & componență

- **11.607 locuitori**
- **suprafața totală** - 168,9 km²
- **orașul Oravița** este alcătuit din **localitățile Ciclova Montană, Marila și Oravița (reședința),** și din **satele Agadici, Brădișoru de Jos, Broșteni și Răchitova**
- **localități învecinate:** Ciudanovița, Anina, Ciclova Română

Gastronomie

- 1 restaurant familial/pensiune
- 6 restaurante clasice

Cazare

- ~268 locuri de cazare
- 1 cabană turistică, 3 pensiuni turistice, 2 hoteluri și 1 hostel

Cultură și agrement

- vizită ghidată la **Teatrul Vechi „Mihai Eminescu"** – atmosferă vieneză la scară mică, în cel mai vechi teatru din România
- **Farmacia-muzeu „Knoblauch"** – incursiune în istoria farmaceutică a Banatului montan
- Plimbare prin **Piața Ferdinand & centrul istoric** – case imperiale, cafenele și promenadă

Alte obiective:

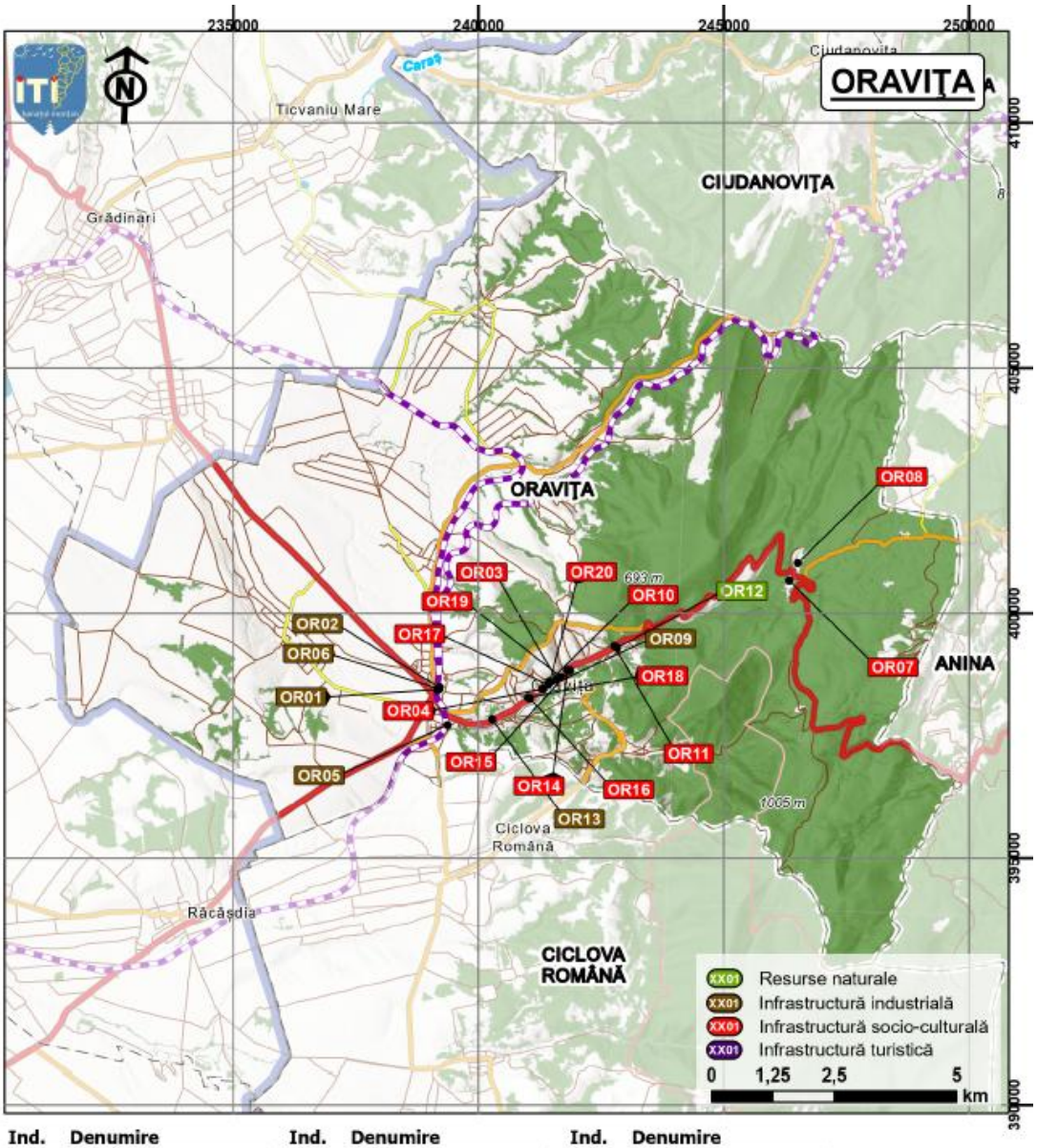

Ind.	Denumire
OR01	Gara Oravița
OR02	Locomotiva 50.065
OR03	Infrastructură stradală în situl istoric
OR04	Muzeul Monetăriei Imperiale
OR05	Podul Iam Oravița
OR06	Zona Tehnică a CFR
OR07	Sanatoriul Marila

Ind.	Denumire
OR08	Stațiunea Climaterică Marila
OR09	Muzeul de Istorie a Farmaciei Montanistice
OR10	Muzeul de Istorie a Culturii Vaii Carasului
OR11	Bolta pârâului Oravița
OR12	Lacul Mare
OR13	Cazarma Grănicerească
OR14	Centru cultural

Ind.	Denumire
OR15	Baie comunală
OR16	Parc Ferdinand (Central)
OR17	Treptele
OR18	Muzeul de Etnografie, Etnologie şi Folclor „Ţara Caraşului"
OR19	Teatrul Vechi "Mihai Eminescu"
OR20	Zilele patrimoniului

Indicatori socio-economici

Orașul Oravița	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024	Anul 2025
populație	12.656	12.385	12.195	12.022	11.856	11.607
natalitate	86	98	86	71	64	-
mortalitate	196	185	158	139	130	-
spor natural (natalitate-mortalitate)	-110	-87	-72	-68	-66	-
imigranți	3	5	9	13	9	-
emigranți	16	18	49	36	22	-
spor migratoriu (imigranți-emigranți)	-13	-13	-40	-23	-13	-
nr. șomeri	119	109	75	108	141	-
ponderea șomerilor în totalul populației active	1,5	1,4	1	1,4	1,9	-
nr. salariați	2.635	2.462	2.342	2.284	-	-
lungimea conductelor de canalizare (km)	15	15	15	15	15	-
lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km)	52,7	52,7	52,7	52,7	52,7	-
lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor (km)	-	-	-	-	-	-

Orașul Oravița, situat în sud-vestul județului Caraș-Severin, reprezintă unul dintre cele mai vechi centre urbane din Banatul Montan, cu o identitate construită la intersecția resurselor miniere, a patrimoniului cultural și a tradițiilor bănățene. Rolul său istoric de nod administrativ și comercial este astăzi completat de funcția turistică, generată de linia ferată Oravița-Anina, Teatrul Vechi „Mihai Eminescu" și de peisajele naturale din Valea Ciclovei.

Demografie

Populația orașului a înregistrat un declin constant: de la 12.656 locuitori în anul 2020 la 11.607 locuitori în 2025 (−8,3%). Sporul natural a rămas negativ în toată perioada, oscilând între −66 și −110 persoane/an, pe fondul unei natalități reduse (64–98 nașteri/an) și a unei mortalități ridicate (139–196 decese/an). Migrația externă accentuează tendința de scădere: soldul migratoriu a variat între −13 și −40 persoane

anual, ceea ce confirmă pierderea de populație activă spre centre mai mari din țară și străinătate.

Piața muncii

Situația ocupării forței de muncă este relativ stabilă, dar cu variații notabile. Numărul șomerilor a scăzut până la 75 persoane în 2022, însă a urcat la 141 în 2024 (pondere 1,9% din populația activă), semnalând vulnerabilități structurale. Numărul salariaților a oscilat între 2.284 și 2.635 în perioada analizată, cu o ușoară scădere în 2021–2023. Acest tipar arată o piață a muncii dependentă de câteva sectoare tradiționale, fără investiții noi consistente.

Infrastructura edilitară

Oravița dispune de o rețea de canalizare de 15 km și de 52,7 km de rețea de apă potabilă, valori constante în ultimii cinci ani. Rețeaua de gaze lipsește, ceea ce limitează atât atractivitatea investițională, cât și confortul rezidențial. Infrastructura de bază este funcțională, dar lipsa extinderilor semnificative arată o stagnare în modernizarea edilitară a orașului.

Turism

La nivelul anului 2025, în orașul Oravița existau:

- **1 cabană turistică, 3 pensiuni turistice, 2 hoteluri și 1 hostel**

Tip unitate	Nume unitate	Tip categorie	Număr spații	Număr locuri	Alte detalii adresă	Localitate
CABANĂ TURISTICĂ	7 BRAZI	3 - STELE	13	32	STR. Strada Nucilor	Oraș Oravița
HOSTEL	CARAȘ	3 - STELE	17	63	STR. Strada Zona Gării , BL. E6	Oraș Oravița
HOTEL	CARAȘ	3 - STELE	38	83	STR. Strada Zona Gării	Oraș Oravița
PENSIUNE TURISTICĂ	CARUL CU FLORI	4 - FLORI	8	16	-	Oraș Oravița
HOTEL	CONDOR	3 - STELE	23	46	STR. Strada Cloșca , NR. 33C	Oraș Oravița
PENSIUNE TURISTICĂ	PAJURA	1 - FLORI	8	16	STR. Strada Răcășdiei , NR. 78A	Oraș Oravița

Tip unitate	Nume unitate	Tip categorie	Număr spații	Număr locuri	Alte detalii adresă	Localitate
PENSIUNE TURISTICĂ	CASA CU PLATANI	3 - FLORI	6	12	-	Oraș Oravița, Loc. Ciclova Montana

- și **1 restaurant familial/pensiuni** și **6 restaurante clasice:**

Tip structură	Denumirea unității	Categoria	Nr. locuri	Detalii adresă
RESTAURANT FAMILIAL/PENSIUNE	7 BRAZI	3 - STELE	-	STR. Strada Nucilor
RESTAURANT CLASIC	CARAŞ	3 - STELE	-	STR. Strada Zona Gării
RESTAURANT CLASIC	CARUL CU FLORI	3 - STELE	-	-
RESTAURANT CLASIC	CARUL CU FLORI	3 - STELE	-	-
RESTAURANT CLASIC	CASA CU PLATANI	3 - STELE	-	STR. Strada Brazilor
RESTAURANT CLASIC	CONDOR	3 - STELE	-	STR. Strada Cloşca, NR. 33C
RESTAURANT CLASIC	PAJURA	2 - STELE	-	STR. Strada Răcășdiei, NR. 78A

Principalele atractii turistice sunt:

- Teatrul vechi "Mihai Eminescu" - monument de arhitectură
- Muzeul-farmacie "Knoblauch" - cea mai veche farmacie montaristică și prima farmacie "de mână" din țară
- Biserica Romano-Catolică Oravița
- Biserica Ortodoxă "Adormirea Maicii Domnului" - Ciclova Montană
- Biserica Catolică "Maria Ciclova" din Ciclova Montană
- Biserica Greco-Catolică din Oravița Română
- Mănăstirea "Călugăra" din Ciclova Montană
- Gara CF și linia ferată Oravița-Anina - cea mai veche din țară
- Vegetația caracteristică climatului submediteranean cu o floră spontană deosebit de variată - caracteristică zonală: păduri de liliac
- Muntele Rol

Identitate locală și patrimoniu

Oravița își păstrează statutul de reper cultural și tehnic al Banatului: linia ferată Oravița–Anina, Teatrul Vechi „Mihai Eminescu”, Farmacia-muzeu „Knoblauch” și barajele istorice pe pârâul Oravița conturează un profil distinct în peisajul urban românesc. Poziționarea la granița cu Serbia și proximitatea față de Reșița și Timișoara îi oferă oportunități de dezvoltare în turism cultural și transfrontalier, dar și perspective pentru valorificarea resurselor naturale și pentru reconversia patrimoniului industrial.

Provocări	Oportunități
↘ Scăderea demografică continuă și menținerea unui spor natural negativ ↘ Lipsa rețelei de gaze și stagnarea infrastructurii edilitare ↘ Economie locală vulnerabilă, cu dependență de câteva sectoare tradiționale ↘ Patrimoniu tehnic și cultural subutilizat, cu necesar de restaurare și promovare.	↗ Valorificarea liniei feroviare Oravița–Anina și a Teatrului Vechi ca produse turistice de marcă ↗ Dezvoltarea turismului cultural și ecologic pe Valea Ciclovei și în arealele naturale protejate ↗ Diversificarea economiei prin servicii, ospitalitate, produse agroalimentare locale și agroturism ↗ Poziționarea strategică la granița cu Serbia – oportunități de cooperare transfrontalieră și turism de frontieră

Investiții prioritare:

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
1.	Locomotiva 50.065	Infrastructură industrială	Valorificarea locomotivei 50.065 și reamenajarea zonei gării	1. Reparare Locomotivă 50.065 2. Amenajare spațiu expozițional și recreativ în jurul locomotivei 3. Desființarea halei metalice care funcționează în prezent piața agroalimentară și amenajarea locației într-un spațiu public urban cu zone verzi integrate 4. Organizarea de evenimente 5. Lucrări de amenajare a zonei de primire a Gării (Fostul depozit de mărfuri, Scara spre piață, Platformă terasă)	2.300.000,00	Parteneriat U.A.T. Orașul Oravița SNCFR

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				6. Lucrări de amenajare a zonei comerciale a Gării Oravița (Curte 1, Curte II, Scara, Terasă-colț) și de modernizare a Parcului Zona Gării		
2.	Infrastructură stradală și fațade clădiri	Infrastructură socio-culturală	Reabilitare sit istoric - infrastructură stradală și fațade clădiri	1. Reabilitare infrastructură stradală în situl istoric străzile: str. 1 Decembrie 1918, str. Simion Mangiuca (parțial), Piața Ferdinand, str. Mihai Novac, Piața Revoluției, str. Mihai Eminescu, str. Emanuil Gojdu (parțial), str. Eftimie Murgu și zone adiacente acestora 2. Organizarea de evenimente socio-culturale comunitare, de tip Street Delivery 3. Achiziționarea unei scene mobile și a unui sistem de sonorizare 4. Reabilitare fațade clădiri din sit istoric, str. 1 Decembrie 1918, str. Simion Mangiuca, Piața Ferdinand, str. Mihai Novac, Piața Revoluției, str. Mihai Eminescu, str. Emanuil Gojdu, str. Eftimie Murgu	6.000.000,00	U.A.T. Orașul Oravița
3.	Muzee	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea traseului Muzeelor Locale în scop turistic	1. Marcarea traseului istoric al muzeelor locale cu plecare din centrul orașului 2. Achiziționarea unui trenuleț turistic pentru transportul turiștilor 3. Instalarea de panouri informative în fața fiecărui muzeu inclus pe traseu: • Teatrul Vechi "Mihai Eminescu" • Muzeul de Etnografie, Etnologie și Folclor „Țara Carașului” • Muzeul Monetăriei Imperiale • Muzeul de Istorie a Farmaciei Montanistice	55.000,00	U.A.T. Orașul Oravița

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
4.	Parc Ferdinand (Central)	Infrastructură socio-culturală	Zilele patrimoniului	1. Organizarea unui festival comunitar bazat pe elementele de patrimoniu pe mai multe zile consecutive în Oravița, Anina, Bocșa și Reșița 2. Organizarea de evenimente socio-culturate pentru promovarea patrimoniului construit (ateliere si expoziții arte plastice, arhitectură, foto, etc, inclusiv refacerea bustului regelui Ferdinand) 3. Organizarea de tururi ghidate către obiectivele locale de patrimoniu	150.000,00	U.A.T. Orașul Oravița U.A.T. Orașul Anina U.A.T. Orașul Bocșa U.A.T. Municipiul Reșița
5.	Bolta pârâului Oravița	Infrastructură socio-culturală	Reabilitarea bolții pârâului Oravița	1. Reabilitarea bolții pârâului Oravița, aval lacuri și a sistemului de colectare a apelor pluviale 2. Amenajării malurilor, conservarea, restaurarea și reconstrucția structurilor istorice existente ale canalului 3. Iluminatul arhitectural 4. Realizarea de mobilier urban specific acestor amenajări	1.500.000,00	U.A.T. Orașul Oravița
6.	Fostul Cinematograf	Infrastructură socio-culturală	Reconversia fostului cinematograf în centru cultural multifuncțional, mediatecă	1. Reconversia fostului cinematograf în centru cultural multifuncțional (cinematograf, bibliotecă) 2. Dotarea centrului cu echipamente specifice fiecărei destinații 3. Organizarea de activitati socio-culturale specifice	1.700.000,00	U.A.T. Orașul Oravița
7.	Baia comunală Monument istoric cod LMI CS-II-m-B-11160, „BAIA COMUNALĂ”, 1874	Infrastructură socio-culturală	Reabilitare centru balneo-climateric	1. Reabilitarea și consolidarea clădirii monument istoric și reconversia în centru balneo-climateric 2. Dotarea centrului balneo-climateric cu echipamente și mobilier	1.700.000,00	U.A.T. Orașul Oravița

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
8.	Lacul Mare	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea Lacului Mare pentru agrement	1. Instalarea unor panouri informative 2. Instalarea unor coșuri de gunoi și amenajarea unui spațiu de repaos 3. Instalarea unor surse de iluminat	55.000,00	U.A.T. Orașul Oravița
9.	Spital de Recuperare Balneo-Fizio-Kinetoterapie	Infrastructură turistică	Spital de Recuperare Medicală Balneo-Fizio-Kinetoterapie Banatul Montan	1-Dezvoltarea unei infrastructuri balneoclimaterice moderne la intrarea în Oravița DN 57-km 159, destinată serviciilor integrate de recuperare medicală (balneoterapie, kinetoterapie, wellness) și promovării turismului de sănătate 2-Foraj de explorare-exploatare de mare adâncime. 3-Dotarea completă cu echipamente de specialitate pentru balneoterapie și fizioterapie: instalații pentru bazine cu apă termală, echipamente pentru hidroterapie, aparatură pentru electroterapie, laserterapie, magnetoterapie, ultrasunete și crioterapie	7.500.000,00	U.A.T. Orașul Oravița
10.	Spitalul Orășenesc Oravița	Infrastructură medicală	Creșterea calității serviciilor medicale în microregiunea Banatul Montan (Oravița)	1. Modernizarea Spitalului Orășenesc Oravița	3.000.000,00	U.A.T. Orașul Oravița
11.	Infrastructură rutieră	Infrastructură turistică	Modernizarea/Reabilitarea/ Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	Modernizarea/Reabilitarea/ Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	10.000.000,00	Toate U.A.T-urile componente din microregiune

Fișa localității – Municipiul Reșița

Reșița, municipiu reședință al județului Caraș-Severin, este principalul centru urban al Banatului Montan și unul dintre cele mai vechi orașe industriale din România. Identitatea sa este strâns legată de siderurgie și de patrimoniul industrial, dar în ultimele decenii orașul s-a orientat și spre reconversie culturală, turistică și urbană. Poziția sa, într-o zonă montană, pe Valea Bârzavei, între Semenic și Anina, îl face un punct strategic atât pentru industrie, cât și pentru turism și agrement.

Top obiective patrimoniu industrial

Reșița, considerată „capitala industrială a Banatului Montan", păstrează un patrimoniu unic în România, rezultat din peste două secole de activitate siderurgică. Orașul îmbină vestigii industriale spectaculoase, cartiere muncitorești și monumente istorice cu instituții culturale și spații de reconversie urbană. Moștenirea sa tehnică, alături de inițiativele recente de revitalizare culturală, transformă Reșița într-un punct de referință pentru turismul industrial și cultural din sud-vestul țării.

1

Furnalul și cartierul Rânduri

2

Adăpostul antiaerian interbelic

3

Vila Roșie și Vila Veche

Top obiective patrimoniu natural și cultural

Pe lângă moștenirea industrială, Reșița deține obiective culturale și educative care reflectă identitatea urbană și multiculturală a orașului.

1

Muzeul locomotivelor cu abur

2

Funicular

3

Școala Pittner

Accesibilitate:

Din Timișoara:
prin DJ572 și DN58B ~1h 41 min (~95,8 km)
sau prin DN59/E70 și DN58B ~1h 41 min (104 km)
sau prin A1 și DN58A ~1h 47 min (~122 km)
Din București:
prin DN6/E70 ~6h 26 min (~499 km)
sau prin A1 ~7h 5 min (~558 km)
Acces rutier:
Drumurile județene asigură legătura cu localitățile învecinate: Bocșa, Dognecea, Anina, Văliug și Carașova
Feroviar:
Reșița este deservită de gările Reșița Sud și Reșița Nord, cu legături directe spre Timișoara și Caransebeș, dar frecvența trenurilor este redusă
Transport public local:
orașul dispune de rețea urbană de autobuze și microbuze, gestionată de TUR (Transport Urban Reșița), recent modernizată cu autobuze electrice

Experiențe lângă obiective:

- Furnalul de la Reșița și cartierul muncitoresc „Rânduri" - simboluri ale istoriei siderurgice, străbătute azi de traseul Tera Banatica (Via Transilvanica)
- Adăpostul antiaerian interbelic - recent redat în circuit turistic, cu galerii și sisteme de aerisire manuală.
- Vila Roșie și Vila Veche - monumente vizitabile doar la exterior, aflate în așteptarea reabilitării
- Muzeul locomotivelor cu abur - una dintre cele mai mari colecții europene de locomotive expuse în aer liber
- Funicularul din Reșița - panoramă spectaculoasă urbană
- Școala Pittner - clădire reabilitată cu fonduri norvegiene, astăzi centru cultural și educativ

Populație, suprafață & componență

- 77.080 locuitori
- **suprafața totală** - 197,65 km²
- **municipiul Reșița** este alcătuit din localitățile componente Câlnic, Cuptoare, Doman, Reșița (reședința), Secu și Țerova, și din satul Moniom
- **localități învecinate:** Bocșa, Ocna de Fier, Lupac, Carașova, Văliug

Gastronomie

- 52 unități de servire masă

Cazare

- 35 unități de cazare (camere de închiriat, cabane și pensiuni turistice etc.)

Cultură și agrement

- Muzeul Banatului Montan – instituție reprezentativă, cu expoziții de arheologie, istorie, etnografie și patrimoniu tehnic
- Festivaluri și evenimente culturale – Reșița Film Festival, Zilele Reșiței, evenimente multiculturale și concerte în aer liber
- Agrement sportiv – facilități pentru fotbal, handbal, înot, piste de biciclete și proximitatea domeniului schiabil Semenic
- Serele din Reșița - spațiu verde cu valoare turistică și educațională, dedicat biodiversității și relaxării urbane și activităților tematice

Alte obiective:

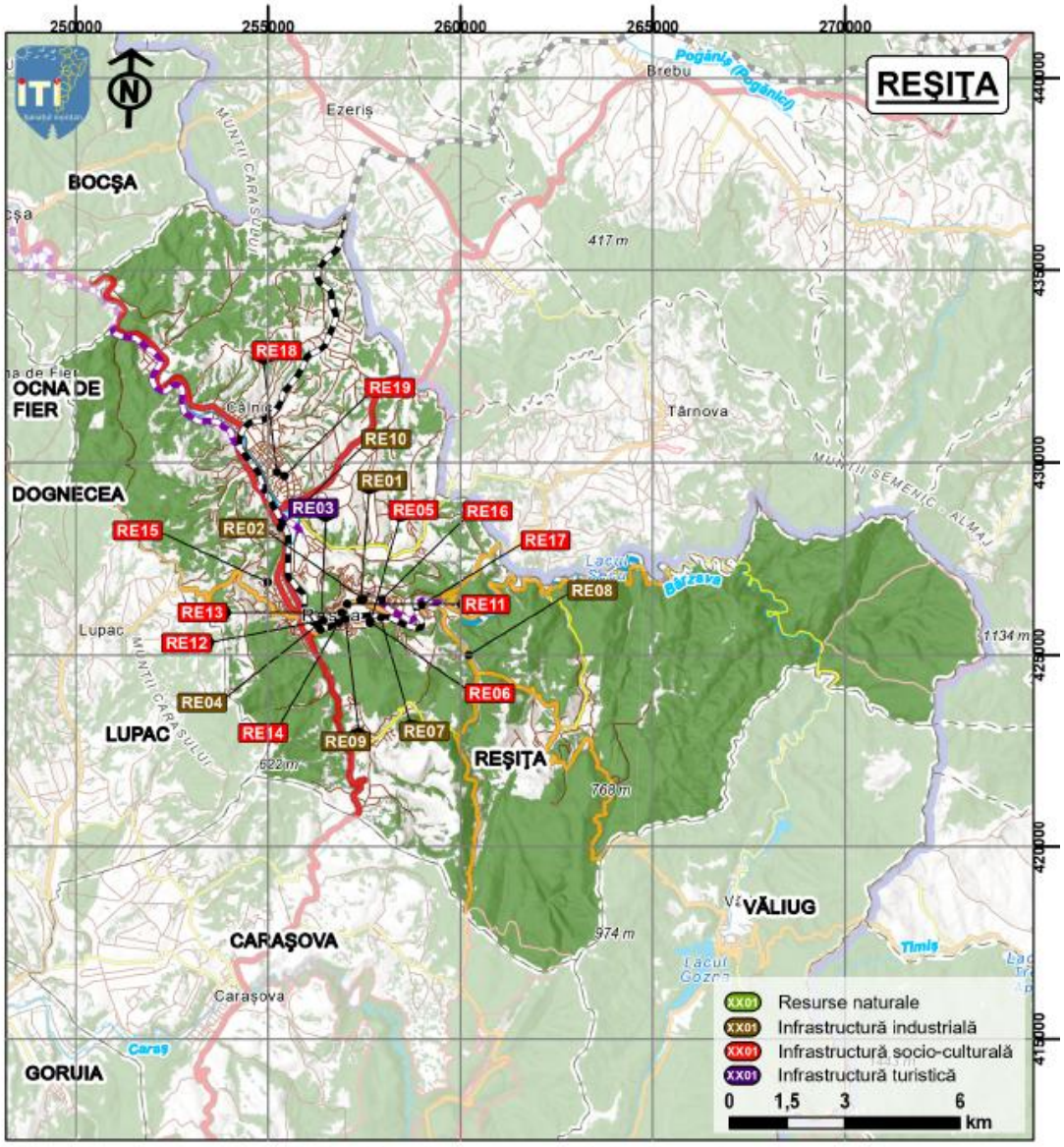

Ind.	Denumire
RE01	Furnalul nr. 2
RE02	Pasarelă Furnalul Reșița
RE03	Parte din Terra Banatica - parte a Via Transilvanica
RE04	Funicular
RE05	Vila Veche
RE06	Vila Roșie
RE07	Hala Diesel

Ind.	Denumire
RE08	Hala Minda
RE09	Serele din incinta UCM Reșița
RE10	Muzeul Locomotivei cu abur
RE11	Salonul de Artă și Industrie
RE12	Casa de cultură
RE13	Magazinul universal
RE14	Muzeul UCMR

Ind.	Denumire
RE15	Teatrul de vară
RE16	Străzile Rândul II și III
RE16	Străzile Rândul I, Ciocârliei, Semenicului, Siretului, Avram Iancu și Ceretului
RE17	Moara Juracek
RE18	Cinematograf Dacia
RE19	Zilele patrimoniului

Indicatori socio-economici

Municipiul Reșița	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024	Anul 2025
populație	84.567	83.149	81.500	80.018	78.678	77.080
natalitate	607	531	441	410	314	-
mortalitate	1.181	1.339	986	889	938	-
spor natural (natalitate-mortalitate)	-574	-808	-545	-479	-624	-
imigranți	25	48	58	73	89	-
emigranți	189	295	390	327	233	-
spor migratoriu (imigranți-emigranți)	-164	-247	-332	-254	-144	-
nr. șomeri	553	331	327	275	408	-
ponderea șomerilor în totalul populației active	1	0,6	0,6	0,6	0,8	-
nr. salariați	23.158	23.315	23.462	24.064	-	-
lungimea conductelor de canalizare (km)	106	106	106	106	106	-
lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km)	145,8	145,8	145,8	145,8	145,8	-
lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor (km)	192,5	192,5	192,5	192,5	198,8	-

Reșița, municipiul reședință al județului Caraș-Severin, este cel mai important centru urban al Banatului Montan și un oraș cu identitate industrială puternică. Dezvoltarea sa a fost legată timp de peste două secole de siderurgie și industriile conexe, iar în prezent orașul trece printr-un proces de reconversie urbană și culturală. Evoluția demografică este marcată de scăderea populației și de spor natural negativ, însă infrastructura bine dezvoltată, patrimoniul industrial valoros și proximitatea ariilor naturale (Semenic, Via Transilvanica) oferă oportunități importante pentru revitalizarea economică și turistică.

Demografie

Populația municipiului a scăzut de la 84.567 locuitori în 2020 la 77.080 în 2025 (−8,85%). **Sporul natural** a fost constant negativ (−479 până la −808 persoane/an), pe fondul natalității în scădere (607 nașteri în anul 2020, doar 314 în anul 2024) și al mortalității

ridicate (aprox. 1.000 decese/an). **Migrația externă** accentuează declinul: soldul migratoriu este negativ în toată perioada analizată, între −144 și −332 persoane/an.

Piața muncii

Reșița are **o piață a muncii mai stabilă** decât alte localități din județ, cu **peste 23.000 de salariați** (în creștere până în anul 2023). **Rata șomajului se menține redusă**, între 0,6% și 1%. Totuși, dependența de industriile tradiționale și lipsa unor investiții majore în sectoare noi limitează diversificarea locurilor de muncă, ceea ce explică nivelul ridicat al emigrării.

Infrastructura edilitară

Reșița dispune de o rețea de canalizare de 106 km și o rețea de apă potabilă de 145,8 km, valori constante în perioada 2020–2024. Rețeaua de gaze naturale este una dintre cele mai extinse din județ, ajungând la aproape 199 km în 2024. **Infrastructura este bine dezvoltată la nivel de bază, dar necesită modernizări** și extinderi în zonele rezidențiale noi și pentru susținerea reconversiei urbane.

Turism

La nivelul anului 2025, în Municipiul Reșița existau:

- 35 unități de cazare turistică

Tip unitate	Nume unitate	Tip categorie	Număr spații	Număr locuri	Alte detalii adresă
VILĂ TURISTICĂ	ARSENAL	2 - STELE	10	20	NR. 4
APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT	BLANC APARTMENTS	3 - STELE	1	2	STR. Bulevardul Alexandru Ioan Cuza
HOTEL	BOREAL	2 - STELE	18	36	STR. Bulevardul Muncii
BUNGALOURI	BUNGALOW "ATLANTIC"	3 - STELE	12	24	STR. Strada Primăverii , NR. 3-5
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CA LA MAMA ACASA	2 - STELE	5	10	STR. Strada Cireșului, NR. 27
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CA LA MAMA ACASĂ	2 - STELE	4	8	STR. Strada Cireșului, NR. 27
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CA LA MAMA ACASĂ	2 - STELE	4	8	STR. Strada Cireșului, NR. 27
PENSIUNE TURISTICĂ	CASA BĂNĂȚEANĂ	3 - FLORI	8	16	STR. Strada Minda, NR. 30

Tip unitate	Nume unitate	Tip categorie	Număr spații	Număr locuri	Alte detalii adresă
APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT	CITY CENTER ACCOMMODATION	3 - STELE	3	5	STR. Strada Ion Luca Caragiale, NR. 22
APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT	CITY CENTER ACOMODATION	3 - STELE	1	2	STR. Strada Ion Luca Caragiale , NR. 22, ET. 4, AP. 404
APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT	CITY CENTRAL ACCOMMODATION - AP. 310	3 - STELE	1	2	STR. Strada Ion Luca Caragiale, NR. 22
PENSIUNE TURISTICĂ	CLUB CASTEL	3 - STELE	15	33	NR. 36
PENSIUNE TURISTICĂ	COLȚ DE RAI DELUXE & SPA	3 - MARGARET E	14	29	STR. Strada Gratz, NR. 6A
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	COLȚ DE RAI	3 - STELE	2	4	STR. Strada Valea Țerovei, NR. 53
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	COLȚ DE RAI REȘIȚA CENTRU	3 - STELE	7	14	STR. Strada Libertății, NR. 37
HOTEL	DUȘAN SI FIUL NORD	3 - STELE	35	70	STR. Strada Timișoarei, NR. 23
HOTEL	DUȘAN SI FIUL SUD	3 - STELE	22	44	STR. Strada 24 Ianuarie, NR. 150
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	EUROPA	3 - STELE	10	22	STR. Strada Butovăț, NR. 1A
APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT	GARDEN VIEW	2 - STELE	1	2	STR. Aleea Molizilor, NR. 3 , BL. 3 , AP. 1
CABANĂ TURISTICĂ	HUBERTUS	3 - STELE	6	12	-
HOTEL	INTIM	2 - STELE	9	19	STR. Bulevardul Republicii, NR. 2
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	MARCOS	3 - STELE	3	8	STR. Strada Victoriei, NR. 5
PENSIUNE TURISTICĂ	MEMENTO	3 - STELE	7	12	STR. Calea Caransebeșului, NR. 96
PENSIUNE TURISTICĂ	MONY FEITH	2 - STELE	7	14	STR. Strada Cireșului, NR. 38
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	PEDRO	2 - STELE	5	10	STR. Strada Căminelor, NR. 21

Tip unitate	Nume unitate	Tip categorie	Număr spații	Număr locuri	Alte detalii adresă
APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT	PENTHOUSE LUXURY	3 - STELE	1	2	STR. Strada Ion Luca Caragiale, NR. 20, BL. 20, ET. 10, AP. 39
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	RESITA RESIDENCE	3 - STELE	13	26	STR. Strada Mihai Viteazu, NR. 28
HOTEL	ROGGE	4 - STELE	39	77	STR. Strada Ion Luca Caragiale, NR. 12
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	ROSDELMAR	3 - STELE	7	14	STR. Strada Ion Vidu, NR. 14B
HOSTEL	TIMEA	3 - STELE	5	10	NR. 23
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	TIMEEA EVENTS	3 - STELE	21	42	STR. Strada Căminelor, NR. 12
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CUPTOARE	3 - STELE	1	2	NR. 163, Mun. Reșița, Loc. Cuptoare
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	DĂNUȚ	2 - STELE	8	16	NR. 181, Mun. Reșița, Loc. Cuptoare
PENSIUNE TURISTICĂ	FLAVIA	2 - STELE	12	24	Mun. Reșița, Loc. Secu
HOTEL	TURIST	2 - STELE	21	43	Mun. Reșița, Loc. Secu

- Și 52 unități de servire masă:

Tip structură	Denumirea unității	Categoria	Nr. locuri	Detalii adresă
BAR DE ZI	"ATLANTIC"	3 - STELE	-	STR. Strada Primăverii, NR. 3-5
RESTAURANT CLASIC	"ATLANTIC"	3 - STELE	-	STR. Strada Primăverii, NR. 3-5
SNACK-BAR	"ATLANTIC"	3 - STELE	-	STR. Strada Primăverii, NR. 3-5
BUFET-BAR	ARSENAL	2 - STELE	-	NR. 4
RESTAURANT CLASIC	AURORA	3 - STELE	-	NR. 1
SNACK-BAR	BASTILIA	3 - STELE	-	STR. Strada Traian Lalescu, NR. 21
RESTAURANT CLASIC	BEST WESTERN ROGGE	3 - STELE	-	NR. 12
CAFE-BAR SAU CAFENEA	BEST WESTERN ROGGE	3 - STELE	-	NR. 12
BAR DE ZI	BLACK & WHITE	3 - STELE	-	NR. 3-4

Tip structură	Denumirea unității	Categoria	Nr. locuri	Detalii adresă
RESTAURANT CLASIC	BOREAL	2 - STELE	-	STR. Bulevardul Muncii
RESTAURANT CLASIC	BRÂNDUȘA	3 - STELE	125	STR. Strada Brândușelor, NR. 4
SNACK-BAR	CA LA MAMA ACASĂ	2 - STELE	-	STR. Strada Cireșului, NR. 27
CAFE-BAR SAU CAFENEA	CAFFE DELL'ARTE CODA VINCI	4 - STELE	-	STR. Strada Ion Luca Caragiale, NR. 1
PIZZERIE	CAPRICCIO	3 - STELE	-	NR. 19
RESTAURANT CLASIC	CASA BANATEANA	3 - STELE	-	STR. Strada Minda, NR. 30
RESTAURANT CLASIC	CLUB CASTEL	2 - STELE	-	NR. 36
RESTAURANT FAMILIAL/PENSIUNE	COLȚ DE RAI	3	28	STR. Strada Gratz, NR. 6A
BAR DE ZI	DERBY PUB	2 - STELE	-	STR. Piața 1 Decembrie 1918, NR. 3
RESTAURANT CLASIC	DOLCE VITA	2 - STELE	-	STR. Bulevardul Republicii, NR. 24
RESTAURANT CLASIC	DUȘAN ȘI FIUL NORD	2 - STELE	-	STR. Strada Timișoarei, NR. 23
RESTAURANT CLASIC	DUȘAN ȘI FIUL SUD	2 - STELE	-	STR. Strada 24 Ianuarie, NR. 150
BAR DE ZI	EUROPA	2 - STELE	-	STR. Strada Butovăț, NR. 1A
BAR DE ZI	EVA CENTER 1	3 - STELE	-	STR. Bulevardul Republicii, NR. 1-3
TERASĂ	EVA CENTER 2	3 - STELE	-	STR. Bulevardul Republicii, NR. 1-3
PIZZERIE	FLORIO	2 - STELE	-	BL. 20
RESTAURANT CLASIC	GAMBRINUS	2 - STELE	-	STR. Bulevardul Republicii, NR. 21
SNACK-BAR	GREEK BISTRO	2 - STELE	-	NR. 1
RESTAURANT CLASIC	HUBERTUS	2 - STELE	-	-
BAR DE ZI	JAR CAFE	2 - STELE	-	-

Tip structură	Denumirea unității	Categoria	Nr. locuri	Detalii adresă
SNACK-BAR	KO	2 - STELE	-	STR. Bulevardul Republicii, NR. 3-5, AP. 2
BAR DE ZI	LA BERARI	1 - STELE	-	STR. Strada Timișoarei, NR. 26
RESTAURANT CLASIC	LA NASU	3 - STELE	-	STR. Strada Lucian Blaga, NR. 10
BUFET-BAR	LA TZOMPY	3 - STELE	-	STR. Piața 1 Decembrie 1918, NR. 7
BAR DE ZI	MEMENTO	3 - STELE	-	STR. Calea Caransebeșului, NR. 96
RESTAURANT CLASIC	MEMENTO	3 - STELE	-	STR. Calea Caransebeșului, NR. 96
RESTAURANT CLASIC	MONY-FEITH	2 - STELE	-	STR. Strada Cireșului, NR. 38
PIZZERIE	OLLE	3 - STELE	-	STR. Strada Libertății
RESTAURANT-AUTOSERVIRE	OLLE	3 - STELE	-	STR. Strada Libertății
CLUB SAU DISCO-BAR	PUB & CLUB CODA VINCI	4 - STELE	-	STR. Strada Nicolae Titulescu, NR. 2A
BAR DE ZI	PUB & CLUB CODA VINCI	4 - STELE	-	STR. Strada Nicolae Titulescu, NR. 2A
SNACK-BAR	PUNGUTA CU DOI BANI	2 - STELE	-	NR. 1
RESTAURANT CLASIC	Q	3 - STELE	-	STR. Piața 1 Decembrie 1918, NR. 3
CAFE-BAR SAU CAFENEA	RACING CAFE	3 - STELE	-	-
RESTAURANT CLASIC	ROGGE	3 - STELE	-	NR. 12
CAFE-BAR SAU CAFENEA	ROGGE	3 - STELE	-	NR. 12
SNACK-BAR	ROSDELMAR	2 - STELE	-	STR. Strada Ion Vidu, NR. 14B
CAFE-BAR SAU CAFENEA	THE OFFICE PUB	2 - STELE	-	STR. Strada Libertății, NR. 35A
RESTAURANT CLASIC	TIMEA	3 - STELE	-	NR. 23

Tip structură	Denumirea unității	Categoria	Nr. locuri	Detalii adresă
RESTAURANT CLASIC	TIMEA 2	3 - STELE	-	NR. 29
BAR DE ZI	TOTO	2 - STELE	-	STR. Piața 1 Decembrie 1918, NR. 1
RESTAURANT CLASIC	FLAVIA	2 - STELE	-	Mun. Reșița, Loc. Secu
RESTAURANT CLASIC	TURIST	2 - STELE	-	Mun. Reșița, Loc. Secu

Identitate locală și patrimoniu

Reșița se afirmă ca **„inima industrială" a Banatului Montan**, păstrând un patrimoniu siderurgic și tehnic unic în România. Furnalul, cartierul muncitoresc „Rânduri", Muzeul locomotivelor cu abur și adăpostul antiaerian interbelic sunt repere ale acestei identități. În paralel, orașul își consolidează profilul cultural și recreativ prin instituții precum Muzeul Banatului Montan, Școala Pittner, Serele Reșița și prin evenimente multiculturale. Proximitatea de Semenic și integrarea în rețeaua Via Transilvanica îi dau un rol strategic și în turismul regional.

Provocări	Oportunități
↘ Scăderea demografică accentuată și menținerea unui spor natural negativ ↘ Migrație externă ridicată și pierdere de populație activă ↘ Dependență de industriile tradiționale și investiții limitate în sectoare noi ↘ Îmbătrânirea populației și scăderea natalității	↗ Reconversia patrimoniului industrial (Furnalul, cartierul Rânduri) în centre culturale și turistice ↗ Poziționare strategică pe Via Transilvanica și proximitatea domeniului schiabil Semenic ↗ Extinderea și modernizarea infrastructurii urbane (apă, gaze, transport public electric) ↗ Diversificarea vieții culturale și evenimente multiculturale cu impact regional

Investiții prioritare:

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
1.	Evenimente culturale	Infrastructură socio-culturală	Zilele patrimoniului	1. Organizarea unui festival comunitar bazat pe elementele de patrimoniu pe mai multe zile consecutive în Oravița,	150.000,00	U.A.T. Orașul Oravița U.A.T.

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				Anina, Bocșa și Reșița 2. Organizarea de evenimente socio-culturate pt promovarea patrimoniului construit (ateliere si expoziții arte plastice, arhitectură, foto, etc, inclusiv refacerea bustului regelui Ferdinand) 3. Organizarea de tururi ghidate către obiectivele locale de patrimoniu		Orașul Anina U.A.T. Orașul Bocșa U.A.T. Municipiul Reșița
2.	Vila Veche, Vila Roșie și drumul de acces către vile, inclusiv buncărul	Infrastructură industrială	Reabilitarea și introducerea în circuitul turistic a Vilei Vechi și a Vilei Roșii din Reșița și a buncărului	1. Studii preliminare 2. Lucrări de restaurare, modernizare, reabilitare, funcționalizare 3. Lucrări de asigurare a securității în exploatare și a securității la incendiu 4. Lucrări de amenajare de spații expoziționale tematice 5. Amenajări exterioare și accesibilizare 6. Activități de digitalizare 7. Activități de branding și promovare a obiectivului de patrimoniu - prin componenta transversală; 8. Activități de introducere în circuitul turistic a obiectivului de patrimoniu; 9. Activități de instruire, formare, și perfecționare	15.000.000,00	U.A.T. Municipiul Reșița
3.	Serele din incinta UCM Reșița	Infrastructură industrială	Reabilitarea și introducerea în circuitul cultural și turistic a Serelor UCM Reșița	1. Studii preliminare 2. Lucrări de restaurare, modernizare, reabilitare, funcționalizare 3. Lucrări de asigurare a securității în exploatare și a securității la incendiu 4. Lucrări de amenajare de spații expoziționale tematice 5. Amenajări exterioare și accesibilizare 6. Activități de digitalizare 7. Activități de branding și promovare a obiectivului de patrimoniu - prin componenta transversală; 8. Activități de introducere	3.000.000,00	U.A.T. Municipiul Reșița

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				în circuitul turistic a obiectivului de patrimoniu; 9. Activități de instruire, formare și perfecționare		
4.	Hala Diesel	Infrastructură industrială	Restaurarea și valorificarea Halei Diesel Reșița ca centru cultural, educațional și turistic	1. Studii preliminare 2. Lucrări de restaurare, modernizare, reabilitare, funcționalizare 3. Reconfigurarea spațiilor interioare pentru a permite funcțiuni mixte (expoziții, sală conferințe, sală proiecții). 4. Amenajări exterioare și accesibilizare 5. Activități de digitalizare 6. Activități de branding și promovare a obiectivului de patrimoniu - prin componenta transversală; 7. Activități de introducere în circuitul turistic a obiectivului de patrimoniu; 8. Activități de instruire, formare și perfecționare 9. Activități specifice organizării de festivaluri (ex. Zilele Banatului Montan, Zilele Industriei, etc.) tematice, simpozioane, conferințe științifice multianuale	7.000.000,00	U.A.T. Municipiul Reșița
5.	Monumentul istoric „Moara Juracek" - Municipiul Reșița	Infrastructură industrială	Revitalizarea monumentului istoric „Moara Juracek"	1. Realizarea unor studii preliminare 2. Realizarea unor lucrări de restaurare a monumentului istoric	3.000.000,00	U.A.T. Municipiul Reșița
6.	Pasarelă Furnalul Reșița	Infrastructură industrială	Conservarea și activarea culturală a furnalului prin amenajări exterioare și evenimente	1. Amenajare pasarela către furnal 2. Iluminat 3. Amenajări exterioare 4. Activități de elaborare studii de specialitate și documentații tehnice necesare realizării lucrărilor de intervenții (SF, PT, studii istorice, etc.) – prin componenta transversală 5. Lucrări de amenajare de spații expoziționale	10.000.000,00	U.A.T. Municipiul Reșița

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				tematice 6. Festival/eveniment		
7.	Străzi Rândul I, II și III	Infrastructură industrială	Reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere pe străzile istorice ale cartierelor muncitorești din Reșița	1. Studii și documentații 2. Modernizare și reabilitare drumuri 3.Amenajare spații de parcare pentru vizitatori. 4.Iluminat public eficient energetic. 5.Semnalistică rutieră și turistică (panouri de orientare). 6.Spații verzi și mobilier urban (bănci, coșuri de gunoi, punct de odihnă). 7.Accesibilizare pentru persoane cu dizabilități (rampe, traseu tactil, semnalistică adaptată).	3.500.000,00	U.A.T. Municipiul Reșița
8.	Teatrul de vară și scările	Infrastructură socio-culturală	Reabilitarea teatrului de vară și a scărilor	1. Reabilitare Teatru de Vară 2. Reabilitare scări 3. Organizare festival	6.000.000,00	U.A.T. Municipiul Reșița
9.	Casa de cultură	Infrastructură socio-culturală	Reabilitare casă de cultură și refuncționalizarea acesteia	1. Reabilitare casă de cultură și refuncționalizarea acesteia în centru cultural	15.000.000,00	U.A.T. Municipiul Reșița
10.	Muzeul UCMR (Biblioteca tehnică a fostului CSR)	Infrastructură industrială	Restaurarea și amenajarea Muzeului UCMR - patrimoniu industrial și bibliotecă tehnică	1. Reabilitarea clădirii 2. Amenajarea unor expoziții interactive 3. Spațiu pentru expoziții temporare 4. Zone educaționale pentru elevi și studenți	3.000.000,00	U.A.T. Municipiul Reșița
11.	Infrastructură rutieră	Infrastructură turistică	Modernizarea/Reabilitarea/ Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	Modernizarea/Reabilitarea/ Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	10.000.000,00	Toate U.A.T-urile componente din microregiune
12.	Spitalul Județean Reșița	Infrastructură medicală	Creșterea calității serviciilor medicale în microregiunea Banatul Montan (Reșița)	1. Modernizarea Spitalului Județean Reșița	5.000.000,00	U.A.T. Municipiul Reșița

Fișa localității – Comuna Sasca Montană

Comuna Sasca Montană reunește cinci sate – Sasca Montană (reședință), Sasca Română, Potoc, Bogodinț, Slatina-Nera, la contactul munților Aninei, Locvei, Gorganului și Almăjului.

Top obiective patrimoniu industrial

Moștenirea minieră a comunei Sasca Montană, centrată pe exploatările de cupru, rămâne vizibilă prin ruinele industriale și prin colecția muzeului „Victor Tăutu”. Deși obiectivele nu sunt amenajate pentru vizitare, ele constituie mărturii ale istoriei industriale a zonei și potențiale resurse pentru proiecte de reconversie culturală.

1

Muzeul etnografic „Victor Tăutu”

Top obiective patrimoniu natural și cultural

Localitatea funcționează astăzi ca poartă de intrare în Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița, cu cele mai cunoscute atracții naturale din Banatul Montan (Ochiul Beiului, Cascada Beușnița, Cheile Nerei, Cheile Șușarei, Lacul Dracului).

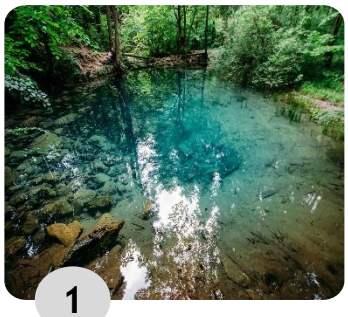

1

Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița

2

Casa Verde (căsuța din lut)

3

Muzeul Germanității

Accesibilitate:

Din Reșița:
prin DJ581 și DN57 ~1 hr 34 min (7~9,1 km)
sau prin DN58 și DN57B ~2h 2 min (~90,8 km)
sau prin DN57 ~2h 3 min (~98,4 km)
Din Timișoara:
prin DN59/E70 și DN57 ~2h 15 min (~135 km)
Acces rutier:
asigură legătura între sate și spre punctele de intrare în traseele turistice (Cheile Nerei, Cheile Șușarei, Ochiul Beiului)
Transport public local:
nu există rețea de transport rutier regulat la nivelul comunei

Experiențe lângă obiective:

- Drumeții către **Ochiul Beiului**, **Cascada Beușnița**, **Cheile Nerei** și **Cheile Șușarei**; tur pe traseul **„La Tunele”**
- Vizită la **Muzeul „Victor Tăutu” (minerit & etnografie)**
- **Gastronomie locală** la punctele gastronomice din Potoc și Slatina-Nera
- **Cicloturism** pe rutele comunale și de vale
- **Belvederi locale** (Dealul Gheorghe)
- **Casa Verde (căsuță din lut)** – proiect experimental de arhitectură naturală; se organizează ateliere și cursuri prin care participanții învață tehnici tradiționale de construcție cu lut, piatră și lemn

Populație, suprafață & componență

- 1.432 locuitori
- **suprafața totală** - 128,98 km²
- **comuna Sasca Montană** este alcătuită din satele Bogodinț, Potoc, Sasca Montană (reședința), Sasca Română și Slatina-Nera
- **localități învecinate:** Cărbunari, Ciclova Română

Gastronomie

- **2 puncte gastronomice:** Casa Nera (loc. Slatina-Nera) și Casa Alexia SRL (loc. Potoc)
- 3 restaurante

Cazare

- ~268 locuri
- 16 unități de cazare (camere de închiriat, cabane și pensiuni turistice)

Cultură și agrement

- Muzeul de etnografie „Victor Tăutu” – expoziție dedicată tradițiilor miniere și rurale din Sasca, cu piese, unelte și documente
- Muzeul Germanității Montane (Sasca Montană) – colecție dedicată patrimoniului comunității germane locale, cu obiecte și fotografii
- Fărșang – carnaval de iarnă organizat anual, cu rădăcini în tradițiile multiculturale locale (germane și sârbești)
- Mănăstirea Nera – repere spirituale și produse monahale

Alte obiective:

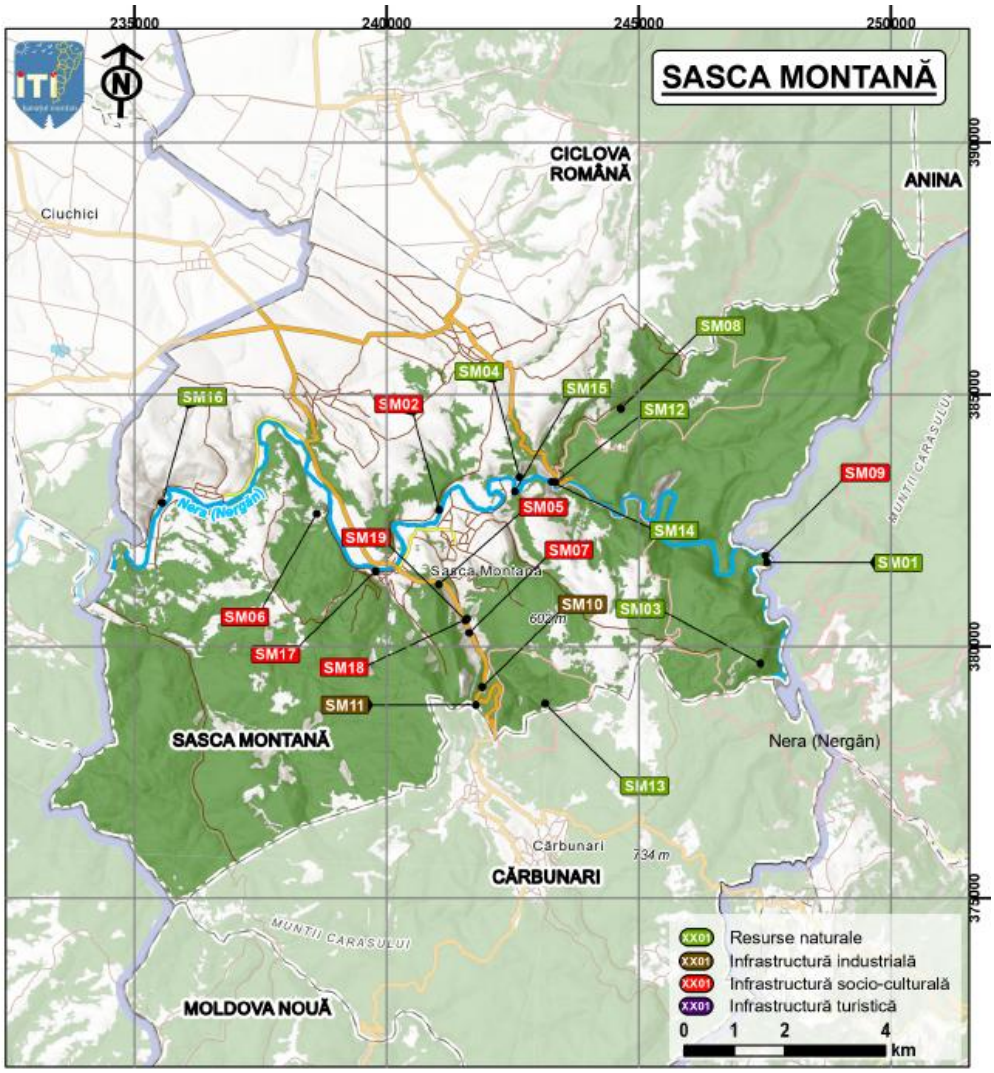

Ind.	Denumire
SM01	Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița
SM02	Casa Verde (căsuța din lut)
SM03	Dealul Gheorghe
SM04	Dealul Mocsandra
SM05	Muzeul etnografic din Sasca Montană (Colecția Etonografică „Victor Tăutu")
SM06	Mănăstirea Nera
SM07	Muzeul Germanității
SM08	Cascada La Văioaga
SM09	Punte suspendată

Ind.	Denumire
SM10	Mina Sasca-Cărbunari
SM11	Puțul din Mina Sasca Montană
SM12	Podul Beiului
SM13	Cheile Șușarei
SM14	La Tunele
SM15	Plaja Acapulco
SM16	Plaja Bogodinț (La gura coșului)
SM17	Stadion
SM18	Evenimente culturale
SM19	Cămin Cultural Sasca Montană

Indicatori socio-economici

Comuna Sasca Montană	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024	Anul 2025
populație	1.450	1.444	1.428	1.403	1.418	1.432
natalitate	5	9	5	7	6	-
mortalitate	31	38	32	34	26	-
spor natural (natalitate-mortalitate)	-26	-29	-27	-27	-20	**-**
imigranți	:	1	3	1	5	-
emigranți	1	0	3	2	1	-
spor migratoriu (imigranți-emigranți)	-	1	0	-1	4	**-**
nr. șomeri	48	42	37	68	65	-
ponderea șomerilor în totalul populației active	5,8	5	4,5	8,1	7,7	-
nr. salariați	176	220	191	283	-	-
lungimea conductelor de canalizare (km)						**33,31**
lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km)	19,5	19,5	19,5	19,5	19,5	-
lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor (km)	-	-	-	-	-	-

Așezată la poarta de intrare în Cheile Nerei, Sasca Montană este o comună mică, cu resurse naturale și turistice de mare vizibilitate, dar cu provocări socio-economice specifice zonelor montane. Datele statistice arată o comunitate în ușoară scădere demografică și cu o piață a muncii fragilă, dar în același timp cu o creștere relativă a numărului de salariați datorată turismului și serviciilor.

Demografie

Populația s-a menținut relativ constantă, scăzând de la 1.450 locuitori în 2020 la 1.432 locuitori în 2025 (−1,24%). **Sporul natural** este constant negativ, reflectând natalitatea scăzută (5–9 nașteri/an) și mortalitatea ridicată (26–38 decese/an). **Migrația** are un impact redus numeric, dar **în ultimii ani a adus chiar un sold pozitiv** (până la +4 în 2024), sugerând o atracție pentru tinerii implicați în turism sau inițiative alternative (ecoturism, Casa Verde).

Piața muncii

Numărul șomerilor a variat între 37 și 68 persoane, reprezentând între 4,5 și 8,1% din populația activă. Deși aceste valori sunt peste media județeană, există și o tendință pozitivă: **numărul salariaților a crescut** de la 176 în anul 2020 la 283 în anul 2023, indicând **dezvoltarea sectorului turistic și al serviciilor conexe**. Această creștere arată un potențial de diversificare economică, dar baza rămâne fragilă și dependentă de sezonalitate.

Infrastructura edilitară

Comuna dispune de doar 1 km de rețea de canalizare și 19,5 km de rețea de apă potabilă, valori neschimbate în perioada 2020–2024. Nu există rețea de distribuție a gazelor naturale. Acest nivel redus de infrastructură limitează dezvoltarea rezidențială și atractivitatea pentru investiții, în ciuda vizibilității turistice ridicate.

Turism

La nivelul anului 2025, în comuna Sasca Montană existau:

- **16 unități de cazare turistică:**

Tip unitate	Nume unitate	Tip categorie	Număr spații	Număr locuri	Alte detalii adresă
APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT	VII LA NERA	3 - STELE	1	4	STR. Nerei , NR. 764
APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT	CASA DE VACANȚĂ POTOC	3 - STELE	2	10	NR. 158A
PENSIUNE AGROTURISTICĂ	DADY	3 - FLORI	5	10	NR. 182
CABANĂ TURISTICĂ	VALEA BEI	1 - STELE	6	12	-
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CASA MONTANA	3 - STELE	12	24	NR. 286
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CASA NOUĂ	1 - STELE	2	4	STR. Strada Dr. Mihail Gropșianu, NR. 211
PENSIUNE TURISTICĂ	DORA CORP B	2 - FLORI	7	16	NR. 191
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	IEDERA	3 - STELE	4	8	NR. 376
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	NERA	3 - STELE	30	60	NR. 319

Tip unitate	Nume unitate	Tip categorie	Număr spații	Număr locuri	Alte detalii adresă
PENSIUNE TURISTICĂ	ROCKER'S	3 - FLORI	15	30	NR. 763
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CASA CU ROȚI	3 - STELE	4	8	NR. 74
APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT	CASA CU ROȚI	3 - STELE	1	6	NR. 74
PENSIUNE TURISTICĂ	CHEILE NEREI	3 - FLORI	13	30	NR. 55
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CHEILE NEREI II	3 - STELE	8	16	NR. 61
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	DOLLY	1 - STELE	5	14	NR. 177
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	PATRU ANOTIMPURI	3 - STELE	8	16	NR. 283

- **Și 3 unități de servire masă (restaurante, bufete, baruri)**

Tip structură	Denumirea unității	Categoria	Nr. locuri	Detalii adresă
RESTAURANT FAMILIAL/PENSIUNE	CHEILE NEREI	2 - STELE	-	NR. 55
RESTAURANT CLASIC	PATRU ANOTIMPURI	2 - STELE	-	NR. 283
RESTAURANT FAMILIAL/PENSIUNE	CASA CU ROTI	3 - STELE	-	NR. 74

Identitate locală și patrimoniu

Sasca Montană combină moștenirea minieră cu patrimoniul natural de renume (Cheile Nerei, Ochiul Beiului, Cascada Beușnița, Lacul Dracului) și tradițiile multiculturale (români, germani, sârbi). Evenimentele locale („Fărșang”), muzeele (Victor Tăutu, Germanitatea Montană) și inițiativele ecologice (Casa Verde) dau contur unei identități unice, orientate spre turism durabil și reconversie culturală.

Provocări	Oportunități
↘ Spor natural negativ și îmbătrânirea populației ↘ Infrastructură edilitară limitată ↘ Piață a muncii fragilă, cu șomaj relativ ridicat ↘ Sezonalitatea fluxurilor turistice	↗ Poziționarea la intrarea în Cheile Nerei, cu atracții naturale de renume ↗ Creșterea numărului de salariați datorită dezvoltării turismului și serviciilor ↗ Patrimoniu multicultural și evenimente locale (Fărșang, muzee) cu potențial turistic

Provocări	Oportunități
	↗ Inițiative alternative (Casa Verde, ecoturism, cicloturism) care atrag tineri și vizibilitate

Investiții prioritare:

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
1.	Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița	Resurse naturale	Amenajare parcare la punctele de intrare în localitate Potoc	1. Amenajare drum acces spre Parcare, Înființare parcare la plecarea pe traseul spre Ochiul Bei la punctele de intrare din localitatea Potoc 2. Achiziție microbuz electric /trenuleț pentru transportul turiștilor, biciclete electrice	1.500.000,00	RNP Romsilva U.A.T. Comuna Sasca Montană TMK
2.	Ruinele Cetății Ilidia (+drumul Mariei Tereza până la cetate)	Infrastructură socio-culturală	Consolidarea, conservarea și reconstrucția Cetății Ilidia și reconversia în spațiu de ateliere (+drumul)	1. Lucrări de consolidare și conservare a ruinelor Cetății Ilidia 2. Reconstrucția și reconversia în spațiu turistic și educațional (pentru copiii de la taberele școlare din Ilidia și Socolari) 3. Marcarea și reabilitarea drumului istoric prin pietruire (drumul Mariei Tereza) până la cetate 4. Instalarea unor panouri informative 5. Iluminat exterior ecologic (prin energie solară)	2.000.000,00	U.A.T. Comuna Ciclova Română U.A.T Comuna Sasca Montană U.A.T Comuna Cărbunari Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița
3.	Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița	Resurse naturale	Amenajarea punctelor de acces în Parcul Național de pe teritoriul U.A.T-ului	1. Dotarea punctelor de acces cu mobilier urban (băncuțe, coșuri de gunoi, toalete); 2. Amenajarea unor spații dedicate pentru agenții economici	25.000,00	U.A.T. Comuna Sasca Montană
4.	Parcul Național Cheile	Resurse naturale	Amenajarea traseelor turistice	1. Amenajare traseu turistic Cheile Nerei (cuprinde suprafețe din: Anina, Cărbunari, Sasca Montana,	500.000,00	RNP Romsilva Administr

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
	Nerei - Beușnița			Ciclova Romana, Oravița) 2. Amenajare traseu turistic Cheile Șușarei (cuprinde suprafețe din pe 2 UAT-uri: Sasca Montana si Cărbunari) 3. Amenajare traseu Podul Bei - La Tunele (Plaja Acapulco) - Puntea Suspendată și refacerea punților peste Nera 4. Amenajare traseu Cascada la Văioaga		ația PN Cheile Nerei-Beușnița U.A.T. Comuna Sasca Montană
5.	Muzeul etnografic din Sasca Montană (Colecția Etnografică „Victor Tăutu”)	Infrastructură socio-culturală	Promovarea și extinderea Muzeului etnografic	1. Reabilitarea/modernizarea clădirii 2. Extinderea spațiului de expunere (amenajarea unor noi săli, reorganizarea circuitului expozițional) 3. Dotări muzeografice moderne 4. Digitalizarea colecției, 5.Achizitionare sistem supraveghere video	150.000,00	Comuna Sasca Montană Agent economic
6.	Mănăstirea Nera	Infrastructură socio-culturală	Reabilitarea și modernizarea drumului spre Mânăstirea Nera	1. Reabilitarea și modernizarea drumului forestier pietruit (2 km) prin: construirea drumului și a unei punti piketonale peste Nera spre Mănăstirea Slatina Nera 2. Conservarea tradițiilor locale prin cursuri de olărit în cadrul Mânăstirii	1.000.000,00	U.A.T. Comuna Sasca Montană
7.	Muzeul Germanității	Infrastructură socio-culturală	Digitalizarea Muzeului Germanității	1. Dotări muzeografice moderne 2. Digitalizarea colecției 3. Promovare clădire 4. Reabilitare 4 clădiri ce formează ansamblul muzeal	200.000,00	U.A.T. Comuna Sasca Montană
8.	Plaja Bogodinț (La gura coșului), Plaja sasca Montana Zavoiul Popii Plaja	Resurse naturale	1.Amenajare și dotare plaje Bogodinț, Sasca Montana si Slatina Nera pentru agrement	1. Amenajarea plajelor 2. Amenajare drum acces rutier și pietonal 3. Șezlonguri, umbrelute, pergole, cabine de schimb, dușuri, toalete ecologice/automatizate 4. Zone de picnic cu mese,	1.000.000,00	U.A.T. Comuna Sasca Montană

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
	Slatina Nera Moara Pricai			bănci, grătare 5. Loc de joacă pentru copii		
9.	Dealul Gheorghe	Resurse naturale	Amenajare traseu cicloturistic de legătură cu U.A.T. Comuna Cărbunari	1. Amenajare punct de belvedere pe dealul Gheorghe (drum spre Cărbunari)	25.000,00	U.A.T. Comuna Sasca Montană Consiliul Județean Caraș-Severin
10	Evenimente culturale	Infrastructură turistică	Organizarea de evenimente, festivaluri de muzică, gastronomie, concursuri de biciclete, maratoane, expoziții etc.	1. Amenajarea spațiilor 2. Program cultural și artistic, 3. Promovarea evenimentelor	150.000,00	U.A.T. Comuna Sasca Montană
11	Evenimente culturale	Infrastructură turistică	Reabilitarea unei clădiri și transformarea în hub al tradițiilor locale	1. Lucrări de reconversie și renovare a clădirii Camin Sasca Montana 2. Amenajarea spațiilor interioare, Camin Sasca Montana 3. Dotări tehnice 4. Amenajări exterioare, Gradina de vara 5. Ateliere educaționale (artizanat, dansuri tradiționale) 6. Spectacole de dansuri și muzică tradițională cu ansambluri locale și invitați 7. Seară de povești și legende locale spuse de bătrâni sau de actori comunitari	1.450.000,00	U.A.T. Comuna Sasca Montană
12	Evenimente culturale	Infrastructură socio-culturală	Organizarea unui târg al meșteșugarilor + momente culturale (dansuri, muzică tradițională, povești și legende spuse de localnici).	1.Amenajare piață 2. Amenajarea spațiilor pentru standuri 3. Lucrări de reconversie și renovare a clădirii Scoala Bogodinti, -Ateliere interactive pentru copii și tineri (povești ilustrate, inițiere în meșteșuguri) 4. Ansamblu Muzee (Fasang,	950.000,00	U.A.T. Comuna Sasca Montană

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
				Biblioteca- Scoala Potoc. Concursuri tematice (ex. „cel mai frumos obiect artizanal”) 5. Reconversie Moarile de apa de la Bogodinti si Sasca Montana		
13	U.A.T. Comuna Sasca Montană	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea spațiilor publice în U.A.T. Comuna Sasca Montană	1. Iluminat arhitectural pod pe Nera 2. Amenajare zonă de intalnire la diverse obiective: fantani, izvoare, piatete 3. Organizarea unui concurs de idei cu studenți pentru crearea și instalarea unor toteme la intrarea în satele Potoc, Sasca Montană, Bogodinț și Potoc	500.000	U.A.T. Comuna Sasca Montană
14	Piste de biciclete	Infrastructură socio-culturală	Organizarea unor maratoane/competiții pentru bicilete	1. Realizarea unei piste de bicicletă între Potoc, Slatina Nera Sasca Romana si Sasca Montana si Bogodinti (6 km)- cu continuitate către Ciclova Română și Cărbunari (12 km) 2. Amenajarea unor spații de repaos pe traseu	1.800.000	U.A.T. Comuna Sasca Montană U.A.T Ciclova Română U.A.T Cărbunari
15	Stadion	Infrastructură socio-culturală	Amenajare stadion	1. Amenajare tribună 2. Dotare cu nocturnă 3. Achiziția și instalarea unui post de transformare electrică (post trafo) necesar asigurării alimentării cu energie electrică	400.000,00	U.A.T. Comuna Sasca Montană
16	Dealul Mocsandra	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea spațiului public deschis “Dealul Mocsandra“ din Sasca Romana pentru activități culturale, sportive, concerte, festivaluri, etc.	1. Achiziția unei scene mobile 2. Achiziția unor surse ecologice de iluminat 3. Achiziția unui sistem de sonorizare 4. Tiroliana, Parcare , Drum de acces, Sistem Video, Container/ Magazie echipamente.	425.000,00	U.A.T. Comuna Sasca Montană

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
17	Traseu subteran Mină Sasca Montană - Depozitul de dinamită	Infrastructură industrială si turistică	Amenajare traseu subteran Depozit dinamita. Reabilitare blocuri	1.Restaurare si amenajarea Structurii (Traverse Sina. Vagoneti personal intrare Mina. Minilocomotiva, Lucrari siguranta si Iluminat, amenajarea intrarii si caii de acces. Crearea unei Parcari 2. Reabilitare blocuri, anvelopare fatade, renovare Acoperis si subsol	6.000.000,00	U.A.T. Comuna Sasca Montană
18	Sala de sport	Infrastructură socio-culturală / Educațional	Construire Sala de sport Sasca Montana	1. Construire si echipare Sala de sport Sasca Montana 2. Organizarea de competiții sportive	2.000.000,00	U.A.T. Comuna Sasca Montană
19	Infrastructură rutieră	Infrastructură turistică	Modernizarea/Reabilitarea /Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	Modernizarea/Reabilitarea /Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	10.000.000,00	Toate U.A.T-urile componente din microregiune

Fișa localității – Comuna Văliug

*Văliug este poarta de acces către **Munții Semenic și lacurile de pe Bârzava**, una dintre cele mai vizitate zone de agrement din Banatul Montan. Identitatea locală **îmbină tradiția turismului montan (Semenic, Crivaia) și patrimoniul hidrotehnic** (barajele și amenajările Bârzavei).*

Top obiective patrimoniu industrial

Barajele și lacurile de acumulare construite încă din secolul al XVIII-lea au avut un rol decisiv în alimentarea cu apă și energie a uzinelor siderurgice din Reșița.

1 **Barajul și Lacul Gozna (Văliug)**

2 **Barajul și Lacul Breazova**

3 **Canalele de apă**

Top obiective patrimoniu natural și cultural

Iarna, Văliug oferă acces direct la domeniul schiabil Semenic, iar vara devine un centru de agrement prin sporturile pe lac, plajele amenajate și traseele de drumeție sau cicloturism, inclusiv pe segmentul local al Via Transilvanica. În apropiere se află Vila Klaus, monument istoric din secolele XIX-XX, ce are potențial de reconversie culturală.

1 **Via Transilvanica**

2 **Domeniu schiabil**

3 **Vila Klaus**

Accesibilitate:

Din Reșița:
prin DJ582 ~36 min (~24,3 km)
Din Timișoara:
prin DJ572 ~2h 13 min (~119 km)
sau prin DN58B ~2h 14 min (~127 km)
sau prin DN58A ~2h 19 min (~145 km)
Transport public local:
Există transport public pe ruta Reșița–Văliug oferit de MCB Mocanu Trans;
Orarul confirmat este zilnic în cursul săptămânii (luni–vineri)

Experiențe lângă obiective:

- **Lacul Gozna (Văliug)** – lac de acumulare pe Bârzava, nucleul zonei de agrement Crivaia (plaje, caiac/SUP, ponton)
- **Barajul și Lacul Breazova** oferă un peisaj natural deosebit, ideal pentru relaxare, drumații și activități recreative în aer liber
- **Semenic-Crivaia** - acces la poteci de creastă, belvederi și domeniul schiabil (în extindere)
- **Via Transilvanica (Terra Banatica)** - traseu de lungă distanță care traversează

Populație, suprafață & componență

- 776 locuitori
- **suprafața totală** - 8,2 km²
- **comuna Văliug** este alcătuită numai din satul de reședință cu același nume
- **localități învecinate:** Anina, Oravița, Sasca Montană

Gastronomie

- 18 unități de servire masă (restaurante, baruri terase etc.)

Cazare

- ~603 locuri
- 31 unități de cazare (hoteluri, camere de închiriat, cabane și pensiuni turistice)

Cultură și agrement

- Vila Klaus – reședință de epocă asociată patrimoniului UDR, monument istoric; proiecte locale vizează restaurarea și reintegrarea ei în circuit cultural-educativ
- Amenajările istorice ale Bârzavei – lucrări hidrotehnice (baraje, canale) ce au susținut transportul forestier și industria reșițeană; parte din peisajul cultural local
- Evenimente sezoniere – concerte, festivaluri de vară, seri muzicale și activități comunitare
- Agrement outdoor – trasee de drumație și cicloturism, acces la platoul Semenic și la Via Transilvanica

Alte obiective:

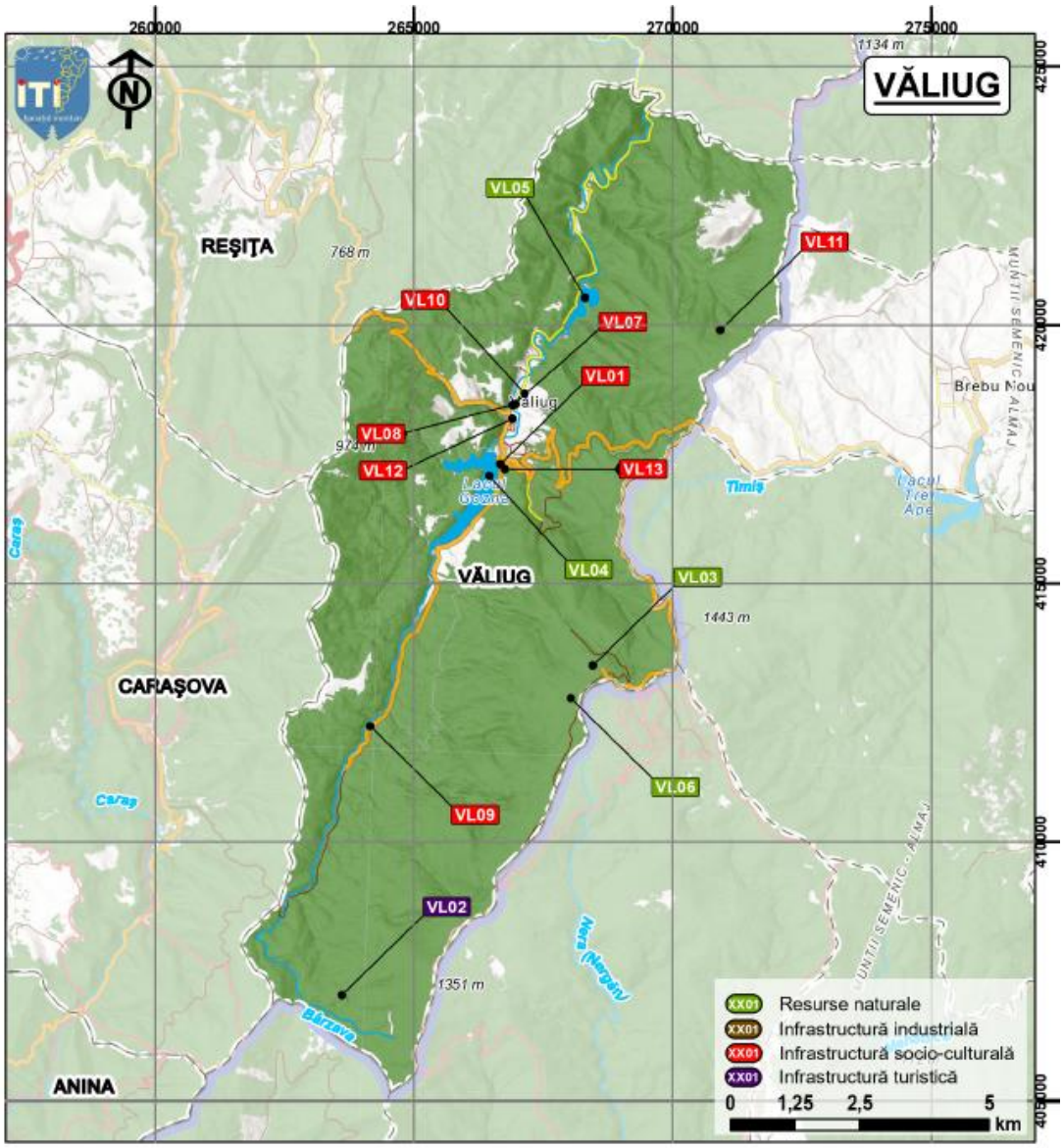

Ind.	Denumire
VL01	Gondole spre Semenic
VL02	Parte din Terra Banatica - parte a Via Transilvanica
VL03	Fag secular - inclus în patrimoniul UNESCO
VL04	Lacul Gozna
VL05	Lacul Breazova
VL06	Semenic
VL07	Patinoar

Ind.	Denumire
VL08	Balon Sportiv
VL09	Vila Klaus
VL10	Caminul cultural Valiug
VL11	Canalele de apă
VL12	Spații de cazare, restaurante, activități de petrecere a timpului liber (înnot în lac, petreceri pe ponton, ski, cicloturism)
VL13	Evenimente sportive

Indicatori socio-economici

Comuna Văliug	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024	Anul 2025
populație	760	786	772	762	763	776
natalitate	5	1	6	3	4	-
mortalitate	15	18	14	10	10	-
spor natural (natalitate-mortalitate)	-10	-17	-8	-7	-6	-
imigranți	1	0	1	0	1	-
emigranți	:	0	0	0	0	-
spor migratoriu (imigranți-emigranți)	-	0	1	0	1	-
nr. șomeri	1	8	0	1	10	-
ponderea șomerilor în totalul populației active	0,2	1,6	0	0,2	2	-
nr. salariați	196	196	219	232	-	-
lungimea conductelor de canalizare (km)	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	-
lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile (km)	7,8	7,8	7,8	7,8	7,8	-
lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor (km)	-	-	-	-	-	-

Stațiune montană cu vocație turistică all-season, Văliug combină patrimoniul hidrotehnic istoric al Bârzavei (baraje, lacuri de acumulare) cu infrastructura de agrement modernă. Datele statistice confirmă ***profilul unei comunități mici, cu provocări demografice, dar cu o piață a muncii atipică, susținută de turism și servicii****.*

Demografie

Populația comunei s-a menținut relativ stabilă în perioada 2020-2025 (+2,11 în anul 2025 comparativ cu anul 2020). **Sporul natural** este constant negativ pe fondul natalității scăzute (1–6 nașteri/an) și al mortalității moderate (10–18 decese/an). **Migrația** are un impact foarte redus numeric, dar contribuie ocazional la compensarea declinului natural.

Piața muncii

Văliug are o piață a muncii atipică pentru o comună de dimensiuni reduse. Numărul șomerilor este aproape nesemnificativ (0–10 persoane, pondere între 0% și 2% din populația activă). **Numărul salariaților a crescut** de la 196 în 2020 la 232 în 2023, semnalând dezvoltarea serviciilor, în special în turism și agrement. Această dinamică indică **un nivel bun de integrare economică și o capacitate mai mare de absorbție a forței de muncă locale decât în alte comune montane.**

Infrastructura edilitară

Rețeaua de canalizare însumează 5,5 km, iar rețeaua de apă potabilă 7,8 km, valori constante în perioada analizată. Nu există rețea de gaze naturale, ceea ce limitează confortul rezidențial și investițiile de anvergură. Cu toate acestea, infrastructura de utilități este suficientă pentru o comunitate de talia Văliugului și este completată de investițiile în infrastructura turistică (drumuri, parcare, proiecte de mobilitate).

Turism

La nivelul anului 2025, în comuna Văliug existau:

- **31 de unități de cazare turistică:**

Tip unitate	Nume unitate	Tip categorie	Număr spații	Număr locuri	Alte detalii adresă
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CASA GOZNA	3 - STELE	4	8	NR. 829
CABANĂ TURISTICĂ	ANDRA	3 - STELE	8	22	
HOTEL	AQUARIS	3 - STELE	27	54	NR. 750
VILĂ TURISTICĂ	BECONIA RIVERSIDE	3 - STELE	8	16	NR. 841
VILĂ TURISTICĂ	BERGHAUS ZUM SEE	2 - STELE	9	24	NR. 332
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CASA BARAJ	3 - STELE	7	14	NR. 759
APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT	CASA BLANC	3 - STELE	2	8	NR. 621
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CASA CAIUS VĂLIUG	2 - STELE	5	10	NR. 109
PENSIUNE TURISTICĂ	CASA HUBERTUS	2 - FLORI	5	12	NR. 468
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CASA LA TURCU VĂLIUG	3 - STELE	6	12	NR. 352

Tip unitate	Nume unitate	Tip categorie	Număr spații	Număr locuri	Alte detalii adresă
APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT	CASA MONTANA VĂLIUG	3 - STELE	2	12	NR. 108A
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	CASA SANDRA	3 - STELE	11	22	NR. 839
PENSIUNE TURISTICĂ	CASA VÂNĂTORULUI	2 - FLORI	3	8	NR. 695
PENSIUNE TURISTICĂ	COLȚ DE RAI SEMENIC	3 - FLORI	15	35	
CABANĂ TURISTICĂ	DANIELS	3 - STELE	6	12	NR. 1908
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	DORF HAUS VĂLIUG	3 - STELE	4	8	NR. 806
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	DRIADA	2 - STELE	5	10	NR. 425
HOTEL	DUSAN SI FIUL	2 - STELE	36	72	BL. 1
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	FLAVIUS	3 - STELE	6	12	NR. 702
PENSIUNE AGROTURISTICĂ	GASTHAUS GRINDESHTI	3 - FLORI	8	16	NR. 2
PENSIUNE TURISTICĂ	GASTHOF TIROL	3 - FLORI	14	28	
APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT	HILL HOUSE CRIVAIA	3 - STELE	1	6	NR. 8C
APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT	HOLIDAY HOUSE VĂLIUG	3 - STELE	1	8	NR. 675b
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	LA NEAMȚU	2 - STELE	4	8	NR. 659
PENSIUNE TURISTICĂ	MELISA	2 - FLORI	12	24	NR. 775
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	MONTEPALAZZO VĂLIUG	2 - STELE	4	8	NR. 749
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	NINEL	2 - STELE	4	8	NR. 682
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	POPASUL CERBULUI	3 - STELE	10	20	NR. 771
HOTEL	RÂNDUNICA	2 - STELE	42	84	
PENSIUNE TURISTICĂ	SARA	2 - FLORI	10	20	NR. 706
CAMERE DE ÎNCHIRIAT	TINY HOUSE	3 - STELE	1	2	NR. 621

- **Și 18 unități de servire masă (restaurante, bufete, baruri)**

Tip structură	Denumirea unității	Categoria	Nr. locuri	Detalii adresă
RESTAURANT CLASIC	AQUA	3 - STELE	-	NR. 750
BAR DE ZI	AQUA	3 - STELE	-	NR. 750
RESTAURANT CLASIC	CASA BARAJ	2 - STELE	-	
RESTAURANT CLASIC	CASA HUBERTUS	2 - STELE	-	NR. 468
BAR DE ZI	CIGAR	3 - STELE	-	NR. 750
RESTAURANT CU SPECIFIC NAȚIONAL	COLȚ DE RAI SEMENIC	3 - STELE	-	
BAR DE ZI	CONFERENCE CLUB	3 - STELE	-	NR. 750
RESTAURANT CLASIC	DANIELS	3 - STELE	-	
RESTAURANT CLASIC	DUSAN SI FIUL	2 - STELE	-	BL. 1
BAR DE ZI	GARDEN PALACE	3 - STELE	-	NR. 750
RESTAURANT CLASIC	GASTHOF TIROL	3 - STELE	-	NR. 616/A
BUFET-BAR	HIDROCONSTRUCTIA	1 - STELE	-	NR. 166
BUFET-BAR	LA CIOATA	2 - STELE	-	NR. 659
BAR DE ZI	LOUNGE	3 - STELE	-	NR. 750
BAR DE ZI	RÂNDUNICA	2 - STELE	-	
RESTAURANT CLASIC	RÂNDUNICA	2 - STELE	-	
RESTAURANT FAMILIAL/PENSIUNE	SARA	2 - STELE	-	NR. 639
BAR DE ZI	WOOD	3 - STELE	-	NR. 750

Identitate locală și patrimoniu

Comuna își fundamentează identitatea pe barajele și lacurile istorice construite pentru siderurgia reșițeană, reconvertite astăzi în nuclee de agrement, pe proximitatea cu platoul Semenic și pe Vila Klaus, monument istoric cu potențial cultural. Văliug este deja percepută ca destinație turistică, însă consolidarea infrastructurii și extinderea serviciilor de ospitalitate rămân priorități.

Provocări	Oportunități
↘ Spor natural negativ și natalitate foarte scăzută ↘ Lipsa rețelei de gaze și infrastructură edilitară limitată ↘ Dependența de turism și vulnerabilitatea la fluctuațiile de trafic ↘ Presiune pe resursele naturale și peisajele montane	↗ Creșterea numărului de salariați în turism și servicii de agrement ↗ Proiecte majore de mobilitate: gondola Văliug-Semenic, parcări, piste de biciclete ↗ Reconversia patrimoniului istoric (Vila Klaus, amenajările hidrotehnice) în produse culturale

Investiții prioritare:

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
1.	Lacul Gozna	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea pentru agrement	1. Signalistică: instalarea unor marcaje către lac din centrul comunei 2. Dotarea cu echipamente nautice 3. Amenajarea unor pontoane 4. Dotarea cu echipamente de siguranță 5. Amenajarea aleii pietonale zona Stupina 6. Realizare alee pietonală zona Crivaia Casa – Baraj – până la coada lacului	1.500.000,00	U.A.T. Comuna Văliug RNP Romsilva
2.	Lacul Breazova	Resurse naturale	Amenajarea pentru agrement	1. Signalistică: instalarea unor marcaje către lac din centrul comunei 2. Amenajare locuri de popas și belvedere	100.000,00	U.A.T. Comuna Văliug RNP Romsilva
3.	Semenic	Resurse naturale	Amenajare pentru agrement	1. Realizare trasee marcate/piste schi fond, ski de tură și 2. Achiziționarea unui utilaj de bătut zăpada 2. Realizare trasee turistice marcate și locuri de popas Semenic – Canton Cosava, Semenic – Izvoarele Nerei, etc. 3. Asigurarea iluminatului public	3.000.000,00	U.A.T. Comuna Văliug

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Solicitant
4.	Comuna Văliug	Infrastructură turistică	Construire patinoar	1. Construire patinoar 2. Dotarea patinoarului cu echipamente sportive 3. Amenajarea unor zone de relaxare (tribune) 4. Organizarea unor competiții sportive pentru copii	2.000.000	U.A.T. Comuna Văliug
5.	Comuna Văliug	Infrastructură socio-culturală	Amenajare pentru sport și agrement	1. Echipare teren cu balon mediu 2. Dotarea cu echipamente sportive 3. Amenajarea unor zone de relaxare (tribune) 4. Organizarea unor competiții sportive pentru copii	500.000,00	U.A.T. Comuna Văliug
6.	Căminul cultural Văliug	Infrastructură socio-culturală	Organizare festival al tradițiilor montane	1. Achiziționare scenă 2. Achiziționare mobilier interior și terase 3. Achiziționare instalație de sunet 4. Organizarea unui festival al tradițiilor montane	125.000,00	U.A.T. Comuna Văliug
7.	Canalele de apă	Resurse naturale	Canalele de apă, eventual si cantoanele aferente sistemului hidroenergetic	1. Realizare trasee turistice marcate pe traseele canalelor de apă și locuri de popas	25.000,00	U.A.T. Comuna Văliug
8.	Infrastructură rutieră	Infrastructură turistică	Modernizarea/Reabilitarea /Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	Modernizarea/Reabilitarea /Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	10.000.000,00	Toate U.A.T-urile componente din microregiune

Anexa 4 - Lista proiectelor grupate pe intervenții strategice integrate, intervenții transversale și măsuri complementare și de sprijin

Proiectele prezentate în această anexă pentru intervențiile strategice integrate reprezintă portofoliul rezultat în urma procesului de prioritizare descris în Secțiunea Mecanismul de prioritizare a proiectelor.

Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
1.	Lac Medreș	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea unei zone de agrement perimetral luciului de apă Lacului Medres	Amenajări cf. DALI: Panouri de informare Barieră din lemn de acces de la stradă Spațiu comercial/gospodăresc Spațiu comercial 1 Spațiu umbreluțe servire băuturi Loc de plajă Loc de joacă pentru copii Tiroliană Toalete Alei acces auto mașini aprovizionare Ponton plutitor Spațiu comercial cu depozitare și loc pentru DJ deasupra Insula plutitoare Zonă pentru scăldat delimitată cu balize Bazin pentru copii	3.000.000,00	U.A.T. Orașul Bocșa	Strategic	Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				Stâlpi de iluminat metalici cu LED Stâlpi de iluminat ambiental Poteca traseu turistic Trepte Zone pescuit Zonă picnic cu foișor Pod suspendat Barieră din lemn mobilă Balustrada din lemn					
2.	Ansamblul „Stăvilar și aducțiune apă” și „Turn alimentare furnal”	Infrastructură industrială	Reabilitarea ansamblului „Stăvilar și aducțiune apă” și „Turn alimentare furnal” în scop turistic	1. Punerea în siguranță a clădirilor dezafectate 2. Reabilitarea clădirii fostului furnal 3. Modernizarea drumului de acces 4. Dotarea furnalului cu echipamente de realitate augmentată pentru a reda istoria locală industrială 5. Instalarea unor panouri informative 6. Instalarea de sistem de iluminat 7. Panouri informative 8. Promovare	2.500.000,00	U.A.T. Orașul Bocșa	Strategic	Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului	Hard
3.	Furnalul din Dognecea	Infrastructură industrială	Reabilitarea fostului furnal în	1. Punerea în siguranță a furnalului 2. Reabilitarea clădirii	2.000.000,00	U.A.T Comuna Dognecea	Strategic	Intervenție strategică integrată 1.	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
			vederea integrării acestuia în circuitul turistic	fostului furnal 3. Modernizarea drumului de acces 4. Dotarea furnalului cu echipamente de realitate augmentată pentru a reda istoria locală industrială 5. Instalarea unor panouri informative 6. Instalarea de sistem de iluminat decorativ dinamic și sistem de supraveghere 7. Concurs de idei în vederea reabilitării furnalului				Pe urmele apei și fierului	
4.	Lacul Dănila	Resurse naturale	Amenajarea și dotarea Lacului Dănila pentru agrement și turism durabil	1. Amenajarea unei zone de campare la capătul lacului, dotată cu facilități minime pentru turiști (spații de corturi/rulote, mobilier de picnic, grupuri sanitare ecologice). 2. Crearea unei plaje de agrement pe malul lacului, cu acces amenajat la apă și dotări pentru recreere (șezlonguri, umbrele, puncte de relaxare).	400.000,00	U.A.T. Comuna Ocna de Fier	Strategic	Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				3. Amenajarea scurgerii apelor pluviale de pe versanți printr-un sistem de colectare și canalizare, cu dirijarea apei către o albie betonată, pentru a preveni colmatarea lacului și a îmbunătăți calitatea apei. 4. Asigurarea alimentării cu energie electrică prin instalarea unei soluții durabile (rețea electrică sau panouri solare), inclusiv pentru iluminatul lacului și al zonelor de recreere.					
5.	Drumul Fierului - terasamentul fostei linii ferate	Infrastructură industrială	Amenajarea porțiunii fostului terasament de linie ferată pentru agrement și cicloturism	1. Amenajarea porțiunii de drum de pe teritoriul U.A.T.-ului cu piatră cubică 2. Instalarea unor panouri informative 3. Instalarea de mobilier urban (bănci, coșuri de gunoi, corpuri de iluminat) 4. Asigurarea signalisticii	250.000,00	U.A.T. Comuna Ocna de Fier	Strategic	Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				corespunzătoare a traseului					
6.	Vila Veche, Vila Roșie și drumul de acces către vile, inclusiv buncărul	Infrastructură industrială	Reabilitarea și introducerea în circuitul turistic a Vilei Vechi și a Vilei Roșii din Reșița și a buncărului	1. Lucrări de restaurare, modernizare, reabilitare, funcționalizare 2. Lucrări de asigurare a securității în exploatare și a securității la incendiu 3. Lucrări de amenajare de spații expoziționale tematice 4. Amenajări exterioare și accesibilizare 5. Activități de digitalizare 6. Activități de branding și promovare a obiectivului de patrimoniu - prin componenta transversală; 7. Activități de introducere în circuitul turistic a obiectivului de patrimoniu; 8. Activități de instruire, formare, și perfecționare	14.500.000,00	U.A.T. Municipiul Reșița	Strategic	Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
7.	Serele din incinta UCM Reșița	Infrastructură industrială	Reabilitarea și introducerea în circuitul cultural și turistic a Serelor UCM Reșița	1. Studii preliminare 2. Lucrări de restaurare, modernizare, reabilitare, funcționalizare 3. Lucrări de asigurare a securității în exploatare și a securității la incendiu 4. Lucrări de amenajare de spații expoziționale tematice 5. Amenajări exterioare și accesibilizare 6. Activități de digitalizare 7. Activități de branding și promovare a obiectivului de patrimoniu - prin componenta transversală; 8. Activități de introducere în circuitul turistic a obiectivului de patrimoniu; 9. Activități de instruire, formare și perfecționare	2.700.000,00	U.A.T. Municipiul Reșița	Strategic	Intervenție strategică integrată 1. Pe urmele apei și fierului	Hard+Soft

Intervenție strategică integrată 2. Activarea patrimoniului industrial emblematic al Reșiței pentru turism

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
1.	Pasarelă Furnalul Reșița	Infrastructură industrială	Conservarea și activarea culturală a furnalului prin amenajări exterioare și evenimente	1. Amenajare pasarela către furnal 2. Iluminat 3. Amenajări exterioare 4. Activități de elaborare studii de specialitate și documentații tehnice necesare realizării lucrărilor de intervenții (SF, PT, studii istorice, etc.) - prin componenta transversală 5. Lucrări de amenajare de spații expoziționale tematice, în acord cu conceptul curatorial 6. Festival/eveniment 7. Elaborarea unei strategii de interpretare a patrimoniului industrial, incluzând definirea conceptului curatorial și a narațiunii de vizitare a Furnalului, cu stabilirea mesajelor-cheie, a parcursului de vizitare	9.500.000,00	U.A.T. Municipiul Reșița ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 2. Activarea patrimoniului industrial emblematic al Reșiței pentru turism	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				și a modului de prezentare pentru diferite categorii de public. 8. Dezvoltarea sistemelor de signaletică și interpretare. 9. Derularea de programe educaționale și de mediere culturală. 10. Consolidarea capacității de management și operare a obiectivului. 11. Relaționare și schimburi de experiență cu situri similare din alte state membre UE.					
2.	Străzi Rândul I, II și III	Infrastructură industrială	Reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere pe străzile istorice ale cartierelor muncitorești din Reșița	1. Studii și documentații 2. Modernizare și reabilitare drumuri 3. Amenajare spații de parcare pentru vizitatori. 4. Iluminat public eficient energetic. 5. Semnalistică rutieră și turistică (panouri de	3.150.000,00	U.A.T. Municipiul Reșița	Strategic	Intervenție strategică integrată 2. Activarea patrimoniului industrial emblematic al Reșiței pentru turism	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				orientare). 6. Spații verzi și mobilier urban (bănci, coșuri de gunoi, punct de odihnă). 7. Accesibilizare pentru persoane cu dizabilități (rampe, traseu tactil, semnalistică adaptată).					

Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
1.	Evenimente culturale	Infrastructură socio-culturală	Festivalul Istoriei Industriale	1. Organizarea unui festival al istoriei industriale 2. Dotarea cu echipamente de sonorizare 3. Dotarea cu proiectoare/lumini scenă 4. Organizarea unor ateliere stradale pe tematică industrială 5. Amenajarea unor spații expoziționale de fotografie industrială 6. Organizarea unor tururi ghidate către principalele puncte industriale locale	100.000,00	U.A.T. Orașul Anina ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	Soft
2.	Festival de muzică rock „Motors Rock”	Infrastructură socio-culturală	Organizarea festivaluri muzicale	1. Achiziționare sistem de sunet 2. Achiziționare scenă mobilă	300.000,00	U.A.T. Orașul Bocșa ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
3.	Festival grai carașovean	Infrastructură socio-culturală	Reabilitarea și reconversia fostei Școli Nr. 2 Carașova în „Centru Educațional și Cultural al Graiului Carașovenesc”	1. Reabilitarea clădirii (consolidare, termoizolare, acoperiș, instalații, finisaje). 2. Amenajarea etajului pentru cazarea a aprox. 20 elevi. 3. Amenajarea parterului pentru ateliere educative, activități culturale și zonă de servire a mesei. 4. Dotarea clădirii cu mobilier, echipamente IT și materiale educative. 5. Amenajari exterioare (spațiu verde, alei, bănci,iluminat) 6. Teren multifuncțional pentru activități sportive 7. Crearea infrastructurii necesare	1.500.000,00	U.A.T. Comuna Carașova ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				organizării de tabere și ateliere internaționale.3. Organizarea de tabere școlare 8. Organizarea unor ateliere de lingvistice și /sau de artizanat pentru adulți și copii (împletire coșuri de nuiele, broderie cămăși tradiționale, pălării, tâmplărie etc.) 9. Organizarea unor ateliere 10. Cursuri de inițiere tematice					
4.	Salașe tradiționale	Infrastructură socio-culturală	Promovarea patrimoniului etnografic prin valorificarea sălașelor tradiționale și organizarea unui festival tematic	1. Achiziționare scenă mobilă, sistem de sonorizare profesională, lumini pentru scenă, ecran LED pentru proiecții. 2.Pavilion modular, mobilier mese și scaune (50 seturi), bar mobil, grupuri	200.000,00	U.A.T. Comuna Carașova ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				sanitare mobile. 3. Toaletarea vechilor drumuri care erau utilizate de către gospodari pentru a ajunge la salașele tradiționale 4.Creare brand „Sălașele tradiționale Carașovenești”, materiale promoționale și logistică necesară organizării festivalului. 5.Organizarea unui festival al salașelor carașovene					
5.	Ziua Liliacului	Infrastructură socio-culturală	Reorganizarea festivalului Ziua Liliacului a	1. Amenajarea zonei cu liliac pentru eveniment - scenă, spații pentru producători locali 2. Organizarea evenimentului 3. Achiziționare scenă și sistem de sunet	20.000,00	U.A.T. Comuna Carașova ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
6.	Legende, povestiri	Infrastructură socio-culturală	Clădire regenerată transformată în Casa Legendelor – Muzeu Imersiv al Tradițiilor Vii	1. Reabilitare clădire căminul cultural 2. Dotare cu echipamente 3. Organizarea unui festival al portului popular în prima duminică a lunii august 4. Ateliere pentru tineri și părinți	1.000.000,00	U.A.T. Comuna Cărbunari ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	Hard+Soft
7.	Reabilitare în vederea eficientizării energetice Cămin Cultural Ilidia, Comuna Ciclova Română, jud. Caraș-Severin	Infrastructură socio-culturală	Termoizolarea clădirii (pereți exteriori, placă pe sol, învelitoare), renovarea spațiilor interioare degradate.	1. Termoizolarea clădirii (pereți exteriori, placă pe sol, învelitoare), renovarea spațiilor interioare degradate 2. Înființarea de spații pentru expoziții, workshopuri, ateliere 3. Dotarea cu echipamente. 4. Revitalizarea căminului cultural prin derularea de activități de formare a tinerilor voluntari și	1.000.000,00	U.A.T. Comuna Ciclova Română ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				organizarea de ateliere specifice culturii locale (meșteșuguri, tradiții și obiceiuri locale specifice) 5. Organizarea unui festival al tradițiilor locale în noul spațiu					
8.	Evenimente	Infrastructură socio-culturală	Organizarea maratonului Ciudanovița în mișcare	1. Organizare eveniment 2. Sonorizare și sistem de lumini	10.000,00	U.A.T. Comuna Ciudanovița ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	Soft
9.	Evenimente culturale	Infrastructură socio-culturală	Reabilitarea unei clădiri în vederea transformării acesteia în centru cultural	1. Reconversia și revitalizarea fostei școli în spațiu pentru evenimente, workshopuri, ateliere meșteșugărești și tradiționale (fanfară, cor, meșteșuguri, activități specifice, tradiții și obiceiuri	1.000.000,00	U.A.T. Comuna Goruia ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				locale specifice) 2. Amenajare spații de petrecere a timpului liber 3. Organizarea unui festival al tradițiilor locale (produse gastronomice, artizanat etc.)					
10.	Festivalul gastronomic „Paprikaș”	Infrastructură socio-culturală	Organizare festival gastronomic	1. Amenajarea spațiilor (standuri pentru participanți, zone pentru public, scenă, corturi, mese) 2. Program cultural și artistic	125.000,00	U.A.T. Comuna Lupac ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	Hard+Soft
11.	Comunitatea croată	Infrastructură socio-culturală	Reconversia unei clădiri în „Casa multiculturalității croate”	1. Lucrări de reconversie și renovare a clădirii școlii - amenajarea etajului pentru ateliere 2. Amenajarea spațiilor interioare 3. Dotări tehnice 4. Amenajări exterioare 5. Ateliere	1.000.000,00	U.A.T. Comuna Lupac ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				educaționale (limbă, gastronomie, artizanat, dansuri tradiționale).					
12.	Evenimente culturale	Infrastructură industrială	Organizarea Zilei Mineritului (fost eveniment emblematic al comunității locale)	1. Reluarea evenimentului anual – Ziua Mineritului 2. Achiziționare sistem de sunet 3. Achiziționare scenă mobilă 4. Amenajare spațiu 5. Organizarea unor ateliere tematice	125.000,00	U.A.T. Comuna Ocna de Fier ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	Hard+soft
13.	Infrastructură stradală și fațade clădiri	Infrastructură socio-culturală	Reabilitare sit istoric - infrastructură stradală și fațade clădiri	1. Reabilitare infrastructură stradală în situl istoric străzile: str. 1 Decembrie 1918, str. Simion Mangiuca (parțial), Piața Ferdinand, str. Mihai Novac, Piața Revoluției, str. Mihai Eminescu, str. Emanuil Gojdu (parțial), str. Eftimie Murgu și	6.000.000,00	U.A.T. Orașul Oravița ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				zone adiacente acestora 2. Organizarea de evenimente socio-culturale comunitare, de tip Street Delivery 3. Achiziționarea unei scene mobile și a unui sistem de sonorizare 4. Reabilitare fațade clădiri din sit istoric, str. 1 Decembrie 1918, str. Simion Mangiuca, Piața Ferdinand, str.Mihai Novac, Piața Revoluției, str. Mihai Eminescu, str. Emanuil Gojdu , str. Eftimie Murgu 5. Ateliere stradale (artizanale sau nu), teatru stradal					
14.	Evenimente culturale	Infrastructură socio-culturală	Zilele patrimoniului	1. Organizarea unui festival comunitar bazat pe elementele de patrimoniu pe mai	150.000,00	U.A.T. Orașul Oravița U.A.T.	Strategic	Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				multe zile consecutive în Oravița, Anina, Bocșa și Reșița 2. Organizarea de evenimente socio-culturate pentru promovarea patrimoniului construit (ateliere și expoziții, arte plastice, arhitectură, foto, etc, inclusiv refacerea bustului regelui Ferdinand) 3. Organizarea de tururi ghidate către obiectivele locale de patrimoniu		Orașul Anina U.A.T. Orașul Bocșa U.A.T. Municipiul Reșița ONG-uri		civică și culturală a zonei Banatului Montan	
15.	Teatrul de vară și scările	Infrastructură socio-culturală	Reabilitarea teatrului de vară și a scărilor	1. Reabilitare Teatru de Vară 2. Reabilitare scări 3. Organizare festival	6.000.000,00	U.A.T. Municipiul Reșița ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
16.	Mănăstirea Nera	Infrastructură socio-culturală	Reabilitarea și modernizarea drumului spre Mânăstirea Nera	1. Reabilitarea și modernizarea drumului forestier pietruit (2 km) prin: construirea drumului și podului de acces peste Nera spre Mănăstirea Slatina Nera 2. Conservarea tradițiilor locale prin cursuri de olărit în cadrul Mânăstirii	1.000.000,00	U.A.T. Comuna Sasca Montană	Strategic	Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	Hard
17.	Evenimente culturale	Infrastructură turistică	Reabilitarea unei clădiri și transformarea în hub al tradițiilor locale	1. Lucrări de reconversie și renovare a clădirii Camin Sasca Montana 2. Amenajarea spațiilor interioare, Camin Sasca Montana 3. Dotări tehnice 4. Amenajări exterioare, Gradina de vara 5. Ateliere educaționale (artizanat, dansuri tradiționale)	1.450.000,00	U.A.T. Comuna Sasca Montană ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				6. Spectacole de dansuri și muzică tradițională cu ansambluri locale și invitați 7. Seară de povești și legende locale spuse de bătrâni sau de actori comunitari					
18.	Evenimente culturale	Infrastructură socio-culturală	Organizarea unui târg al meșteșugarilor + momente culturale (dansuri, muzică tradițională, povești și legende spuse de localnici).	1. Amenajare piață 2. Amenajarea spațiilor pentru standuri 3. Lucrări de reconversie și renovare a clădirii Școala Bogodinti, - 4. Ateliere interactive pentru copii și tineri (povești ilustrate, inițiere în meșteșuguri) 5. Ansamblu Muzee (Fărșang, Biblioteca- Școala Potoc. Concursuri tematice (ex. „cel mai frumos obiect artizanal”) 6. Reconversie	950.000,00	U.A.T. Comuna Sasca Montană ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				Morile de apă de la Bogodinti și Sasca Montana					
19.	Dealul Mocsandra	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea spațiului public deschis "Dealul Mocsandra" din Sasca Romana pentru activități culturale, sportive, concerte, festivaluri, etc.	1. Achiziția unei scene mobile 2. Achiziția unor surse ecologice de iluminat 3. Achiziția unui sistem de sonorizare 4. Tiroliana, Parcare , Drum de acces, Sistem Video, Container/ Magazie echipamente.	425.000,00	U.A.T. Comuna Sasca Montană ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	Hard+Soft
20.	Căminul cultural Valiug	Infrastructură socio-culturală	Organizare festival al tradițiilor montane	1. Achiziționare scenă 2. Achiziționare mobilier interior și terase 3. Achiziționare instalație de sunet 4. Organizarea unui festival al tradițiilor montane 5. Organizare ateliere tematice	125.000,00	U.A.T. Comuna Văliug ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 3. Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	Hard+Soft
21.	Monumentul istoric „Moara Juracek" -	Infrastructură industrială	Revitalizarea monumentului	1. Realizarea unor studii preliminare 2. Realizarea unor	2.700.000,00	U.A.T. Municipiul Reșița	Strategic	Intervenție strategică integrată 3.	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
	Municipiul Reșița		istoric „Moara Juracek”	lucrări de restaurare a monumentului istoric				Program de revitalizare civică și culturală a zonei Banatului Montan	

Intervenție strategică integrată 4. Legendele Minelor

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
1.	Muzeul Mineritului Anina	Infrastructură industrială	Extindere și dotare clădiri anexe	1. Dotarea muzeului cu obiecte vechi din domeniu 2. Reabilitarea clădirilor anexe care nu au putut fi amenajate, nefiind monumente	3.000.000,00	U.A.T. Orașul Anina	Strategic	Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor	Hard
2.	Traseu subteran Puțul I - Galeria Stolna	Infrastructură industrială	Reabilitarea și reconversia traseului subteran Puțul I - Galeria Stolna în scop turistic	1. Restaurarea și consolidarea structurii (lift, scări, pereți) 2. Lucrări de siguranță și iluminat 3. Amenajarea accesului și evacuării apelor 4. Modernizarea intrării și crearea unei parcări pentru turiști	1.495.000,00	U.A.T. Orașul Anina	Strategic	Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor	Hard
3.	Bază de Agrement Cireșnaia	Infrastructură turistică	Reabilitarea clădirilor fostei unități militare și transformarea în Centru de agrement și tabără școlară	1. Reabilitarea clădirilor - pavilionul armatei 2. Creșterea capacității de cazare 3. Reconversia în tabără școlară 4. Organizarea unor	2.500.000,00	U.A.T. Orașul Anina ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				tabere școlare cu tematică locală - istoria industrială/istoria mineritului în Banatul Montan					
4.	Cartierul colonii	Infrastructură industrială	Revitalizarea cartierului minier Colonii	1. Reabilitare alei blocuri 2. Reabilitare blocuri - doar fațade, învelitoare, elemente de arhitectură 3. Amenajare trotuare și reparare drum pietruit 4. Amenajare spații parter pentru antreprenori și producători locali	1.500.000,00	U.A.T. Comuna Ciudanovița	Strategic	Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor	Hard
5.	Fostul penitenciar minier	Infrastructură industrială	Punerea în siguranță, reabilitare și modernizare clădire administrativ-culturală	1. Lucrări de consolidare 2. Instalarea de sistem de iluminat decorativ 3. Amenajare de spații culturale cu tema penitenciarului minier și centru de voluntariat cu spatii de cazare de grup 4. Dotarea cu	2.000.000,00	U.A.T Comuna Dognecea ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				echipamente pentru realitate augmentată pentru a reda atmosfera industrială locală					
6.	Galeria Minieră Cristina	Infrastructură industrială	Amenajare traseu Galeria Miniere Cristina, izvorul de apă și Biserica de Fier	1. Marcarea perimetrului prin instalarea unor panouri informative 2. Marcarea traseului pornind din centrul localității 3. Iluminat decorativ dinamic și sisteme de supraveghere 4. Marcare izvor de apă perenă 5. Marcare Biserica de Lemn 1700 6. Modernizare drum (3,8 km) 7. Realitate augmentată, pentru imersiune in experiența istorica industriala, cu puncte wi-fi de conectivitate la obiective. 8 . Pădurea fermecata - poziționarea obiectelor de artă	3.000.000,00	U.A.T Comuna Dognecea	Strategic	Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				produse prin voluntariat, workshopuri și tabere de vară în Dognecea					
7.	Foste galerii miniere	Infrastructură industrială	Semnalizarea și punerea în siguranță a perimetrului fostelor galerii miniere	1. Împrejmuire și semnalizare a perimetrului 2. Panouri tematice cu fotografii istorice, planuri, povești ale minerilor.	50.000,00	U.A.T. Comuna Lupac ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor	Hard+Soft
8.	Galerii miniere istorice și Puțul Paulus	Infrastructură industrială	Amenajarea Puțului Paulus în scop turistic	1. Amenajare drum până la intrarea în puț 2. Instalarea unor panouri informative și indicatoare turistice de la drumul comunal principal și până la puț 3. Amenajarea puțului (punerea în siguranță, asigurarea iluminatului etc.) 4. Dotarea cu echipamente pentru realitate augmentată pentru a reda atmosfera muncii miniere care se desfășura în zonă	1.000.000,00	U.A.T. Comuna Ocna de Fier ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor	Hard+soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
9.	Traseu subteran Mină Sasca Montană - Depozitul de dinamită	Infrastructură industrială	Amenajare traseu subteran Depozit dinamita. Reabilitare blocuri	1. Amenajare drum de acces și parcare 2. Restaurarea și amenajarea structurii (Traverse șină, vagoneti personal, intrare mină, minilocomotivă), lucrări siguranță și Iluminat, amenajarea intrării și căii de acces, crearea unei parcări 3 Reabilitare blocuri, anvelopare fațade, renovare acoperiș si subsol	6.000.000,00	U.A.T. Comuna Sasca Montană	Strategic	Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor	Hard
10.	Tabăra de elevi Miniș	Infrastructură socio-culturală	Reabilitarea clădirilor fostei tabere școlare	1. Reabilitarea clădirilor și a dependințelor 2. Autorizarea ca tabără școlară 3. Organizarea unor serii de tabere școlare cu tematică locală – istoria industrială/istoria mineritului în Banatul Montan	1.000.000,00	U.A.T. Orașul Anina ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 4. Legendele minelor	Hard+Soft

Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
1.	Valea Boiște	Resurse naturale	Marcarea și promovarea traseului cu plecare din Cărbunari către Valea Boiște	1. Marcarea traseului turistic de la marginea comunei pe Valea Boiște la 3 izvoare 2. Realizarea unor puncte de repaos pe traseu 3. Reabilitare/pietruire drum (3 km)	1.000.000,00	U.A.T. Comuna Cărbunari ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului	Hard+Soft
2.	Feribot	Infrastructură socio-culturală	Valorificarea Feribotului- bac de trecere România-Serbia prin integrarea acestuia într-un circuit turistic și economic transfrontalier	1. Dotarea cu panouri solare a bacului și stație de încărcare electrică a pontonului de acostare 2. Achiziție de bărci electrice pentru transport public între localitățile riverane Dunării și pentru turism 3. Stații de încărcare electrică la malurile Dunării 4. Marine în fiecare localitate dotate cu stații de încărcare, iluminat, parcare, mici spații comerciale	2.500.000,00	U.A.T Orașul Moldova Nouă	Strategic	Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului	Hard
3.	Faleză Dunăre	Resurse naturale	Regenerare urbană și turistică a falezei	1. Faleze-promenadă moderne, spații de recreere, piste pentru pietoni și biciclişti,	2.500.000,00	U.A.T Orașul Moldova Nouă	Strategic	Intervenție strategică integrată 5.	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				iluminate și cu spații de recreere, mici spații comerciale 2. Porturi turistice și marine pentru atragerea proprietarilor de ambarcațiuni 3. Artă urbană participativă - picturi murale cu teme locale realizate de artiști și elevi		ONG-uri		Poarta Banatului	
4.	Centrul Multicultural de pe faleza Dunării	Infrastructură socio-culturală	Punerea în valoare a Centrul Multicultural de pe faleza Dunării	1. Dotare cu elementele specifice pentru inițializarea muzeului tradițiilor din Clisură - românești, cehe și sârbești 2. Promovarea prin organizarea unor evenimente precum Zilele Culturii Sârbe în cadrul centrului și Zilele Culturii (15-16 octombrie)	200.000,00	U.A.T Orașul Moldova Nouă ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului	Hard+Soft
5.	Plaja Bogodinț (La gura coșului) Plaja sasca Montana Zavoiul Popii Plaja Slatina Nera Moara Pricai	Resurse naturale	Amenajare și dotare plaje Bogodinț, Sasca Montana si Slatina Nera pentru agrement	1. Amenajarea plajei 2. Amenajare drum acces rutier și pietonal 3. Șezlonguri, umbrelute, pergole, cabine de schimb, dușuri, toalete ecologice/automatizate 4. Zone de picnic cu mese, bănci, grătare	1.000.000,00	U.A.T. Comuna Sasca Montană	Strategic	Intervenție strategică integrată 5. Poarta Banatului	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				5. Loc de joacă pentru copii					

Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
1.	Gara istorică CFR Anina	Infrastructură industrială	Reabilitarea Gării CFR Anina și a spațiilor adiacente	1. Reparații la clădirea monument istoric Gara Anina 2. Amenajarea parcării și a zonei de acces 3. Construirea unei locații destinate primirii turiștilor - spații servicii	1.500.000,00	Parteneriat U.A.T. Orașul Anina C.N.C.F. CFR S.A.	Strategic	Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine	Hard
2.	Halta Ciudanovița	Infrastructură industrială	Amenajarea unui punct de pornire pe trasee locale	1. Amenajarea unui punct de pornire pe trasee locale 2. Instalarea unor panouri informative	5.000,00	U.A.T. Comuna Ciudanovița	Strategic	Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine	Hard
3.	Dealul Moghilă	Resurse naturale	Amenajare traseu și punct de belvedere	1. Instalarea unor panouri informative 2. Amenajarea unui punct de belvedere	25.000,00	U.A.T. Comuna Goruia	Strategic	Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine	Hard
4.	Locomotiva 50.065	Infrastructură industrială	Valorificarea locomotivei 50.065 și reamenajarea zonei gării	1. Reparare Locomotivă 50.065 2. Amenajare spațiu expozițional și recreativ în jurul locomotivei 3. Desființarea halei metalice care funcționează în prezent piața agroalimentară și	2.300.000,00	Parteneriat U.A.T. Orașul Oravița SNCFR	Strategic	Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				amenajarea locației într-un spațiu public urban cu zone verzi integrate 4. Organizarea de evenimente 5. Lucrări de amenajare a zonei de primire a Gării (Fostul depozit de mărfuri, Scara spre piață, Platformă terasă) 6. Lucrări de amenajare a zonei comerciale a Gării Oravița (Curte 1, Curte II, Scara, Terasă-colț) și de modernizare a Parcului Zona Gării					
5.	Muzeul UCMR (Biblioteca tehnică a fostului CSR)	Infrastructură industrială	Restaurarea și amenajarea Muzeului UCMR - patrimoniu industrial și bibliotecă tehnică	1. Reabilitarea clădirii 2. Amenajarea unor expoziții interactive 3. Spațiu pentru expoziții temporare 4. Zone educaționale pentru elevi și studenți 5. Dotarea cu echipamente VR, AR	3.000.000,00	U.A.T. Municipiul Reșița ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 6. Istoria pe șine	Hard+Soft

Intervenție strategică integrată 7. Natura în siguranță

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
1.	Cheile Carașului	Resurse naturale	Amenajării turistice în Cheile Carașului sectorul Carașova - Cetatea Carașului	1. Amenajarea Cetății Carașului 2. Amenajarea Peșterii Liliecilor 3. Amenajarea complexului Peștera Văleaga, dolina de prăbușire și Peștera de după Cârșă 4.Organizare tururi ghidate și alte activități similare	2.000.000,00	U.A.T. Comuna Carașova Administrația Parcului Național Semenic - Cheile Carașului ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 7. Natura în siguranță	Hard+Soft
2.	Cheile Carașului	Resurse naturale	Amenajarea traseelor pedestre cu plecare din Carașova către Cheile Carașului	Amenajarea traseelor pedestre (circuit cu trei componente și derivații: 1. Amenajarea traseului tematic Istoria Croaților, brazi - poiana cu Nuci 2. Amenajarea traseului turistic triunghi albastru Carașova-Cetatea Carașului 3. Amenajarea traseului turistic triunghi albastru Carașova - poiana cu Nuci	50.000,00	U.A.T. Comuna Carașova ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 7. Natura în siguranță	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				4. Organizare tururi ghidate și alte activități similare					
3.	Cheile Carașului	Resurse naturale	Amenajarea punctelor de belvedere în Cheile Carașului sectorul Carașova - Cetatea Carașului	1. Amenajarea a 4 platforme de belvedere (culme Carașova, margine chei lilieci, vârf deal, cetate), pod suspendat între versanții cheilor (zonă belvedere culme Carașova, dolină P. de sub Cetate) 2. Organizare tururi ghidate și alte activități similare	1.000.000,00	U.A.T. Comuna Carașova Administrația Parcului Național Semenic - Cheile Carașului ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 7. Natura în siguranță	Hard+Soft
4.	Centru de Interpretare și Vizitare	Infrastructură turistică	Înființare Centru de explorare subterană	1. Construire/reabilitare clădire destinată Centrului de explorare subterană 2. Amenajarea spațiilor pentru recepție și informare a vizitatorilor 3. Amenajarea spațiilor pentru servicii și facilități sociale	2.000.000,00	-	Strategic	Intervenție strategică integrată 7. Natur+a în siguranță	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				4. Amenajarea spațiilor pentru educație și interpretare 5. Instalarea de sisteme digitale și expoziționale moderne 6. Amenajarea expozițiilor fizice 7. Dotări tehnice specifice centrului 8. Amenajări exterioare					
5.	Intrări în parc	Infrastructură turistică	Amenajare intrări în Parcul Național Semenic Cheile Carașului	1. Amenajarea punctelor de acces în parc (puncte principale cu turnicheți (acces pietonal)/puncte secundare cu control video (pietonal + auto) 2. Instalarea sistemelor de control și monitorizare (supraveghere video, sisteme de recunoaștere facială, sisteme digitale de ticketing, turnicheți și control acces	400.000,00	UAT Reșița UAT Carașova UAT Anina UAT Goruia UAT Văliug	Strategic	Intervenție strategică integrată 7. Natura în siguranță	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				automatizat) 3. Realizarea și dotarea punctelor de informare modulare (chioșcuri / structuri modulare, panouri informative, mini-expoziții outdoor cu elemente tactile, sunete, replici) 4. Amenajarea și dotarea facilităților pentru vizitatori (toalete ecologice modulare, zone de odihnă (bănci, mese, pergole), puncte de reciclare / management al deșeurilor) 5. Amenajarea parcărilor la intrările principale și secundare (parcări pentru autoturisme, parcări pentru biciclete, infrastructură de acces rutier/pietonal) 6. Instalarea dotărilor tehnice suplimentare					

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				(stații de încărcare pentru telefoane)					
6.	Puncte de belvedere	Infrastructură turistică	Amenajare puncte de belvedere în Parcul Național Semenic Cheile Carașului	1. Realizarea platformelor de belvedere (3 platforme suspendate, cu arhitectură individualizată, fundații, structuri, elemente de siguranță) 2. Construirea turnurilor de observare (2 turnuri cu 3 niveluri, spații dedicate pentru dotări outdoor (mini-expoziții/scurte prezentări) 3. Amenajarea infrastructurii de acces (alei pietonale de acces, balustrade, zone de siguranță, parcări dedicate (acolo unde condițiile permit) 4. Dotări tehnice și interpretative (telescoape optice, telescoape digitale,	900.000,00	UAT Carașova UAT Văliug	Strategic	Intervenție strategică integrată 7. Natura în siguranță	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				hărți interactive, panouri educative (geologie, biodiversitate, istorie locală), replici tactile / elemente interpretative simple în aer liber)					
7.	Peștera Comarnic Peștera Buhui Avenul din Poiana Gropii	Resurse naturale	Amenajarea peșterilor din Parcul Național Semenic Cheile Carașului	1. Sisteme de acces și securitate (supraveghere video și recunoaștere facială, sistem de control acces cu turnicheți) 2. Amenajări pentru vizitare în subteran (alei, pasarele suspendate, podețe, scări interioare/ exterioare, platforme de vizitare în zonele sigure) 3. Sisteme de iluminat adaptat mediului subteran (iluminat fix sau mobil) 4. Clădire administrativă și facilități pentru vizitatori	2.500.000,00	U.A.T. Reșița U.A.T. Carașova U.A.T. Anina ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 7. Natura în siguranță	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				5. Amenajări exterioare (parcări)					
8.	Administrația Parcul Național Semenic Cheile Carașului	Resurse naturale	Înființarea Complexului de vizitare Cheile Carașului	2 parcări (2000mp) 2 centre de informare&adm. (300mp) 1 drum tehnic și de acces (0,6km) 6 alei de vizitare și acces (6,5km) 1 funicular (0,14km) 1 pod suspendat chei (0,15km) 3 punți R. Caraș (0,06km) 3 belvederi tip platformă 1 belvedere tip turn 3 peșteri (400 ml) 1 moară hidraulică restaurată (100mp) 1 cetate restaurată (Caraș) (200mp) Toalete, bănci, panouri, supraveghere video	4.500.000,00	U.A.T. Carașova ASE ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 7. Natura în siguranță	Hard+Soft
9.	Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița	Resurse naturale	Realizarea de elemente noi de infrastructură de vizitare și	1. Amenajări de puncte de belvedere în Cheile Nerei 2. Conceperea și realizarea de noi	5.574.800	Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 7. Natura în siguranță	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
			de trasee turistice în Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița	trasee de drumeție (1 traseul nou/an, timp de 5 ani; analiza traseelor în curs de omologare - ex: Traseul 10; verificare fezabilitate trasee 11 și 12; analiza realizării traseelor în afara PNCNB în arealul ROSCI sau imediata vecintătate; 3. Conceperea și realizarea de noi trasee tematice (vor fi dezvoltate cel puțin 5 subiecte, respectiv 5 trasee tematice (e.x. subiecte: carstul, zonă de mare naturalitate, minerit, mocănița, liziera insectelor) 4. Amenajarea de trasee pentru cicloturism împreună cu asociațiile de cicloturism sau alte entități interesate (Identificarea și marcarea					

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				segmentelor de trasee cu potențial ciclabile (≥3 km) și dezvoltarea de noi rute de cicloturism în zonele cu potențial ridicat – Anina, lunca Nerei și Cărbunari.) 5. Amenajarea de toalete moderne (vidanjabile sau cu microstație de epurare) în zonele cu aglomerare mare de vizitatori – Pod Bei/Păstrăvăria Bei. 6. Amenajarea parcării de la marginea satului Potoc, dotată cu spații sanitare, punct de colectare a deșeurilor, panouri informative și stație de încărcare electrică, cu posibilitatea utilizării ca spațiu pentru producători locali și servicii turistice (ex. închiriere biciclete) 7. Realizarea de					

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				observatoare pentru păsări, mamifere și peisaj, prin construirea a cel puțin 3 platforme suspendate și a cel puțin 2 turnuri cu 3 nivele, cu arhitectură specifică și spații pentru dotări în aer liber, dotate cu echipamente de observare (telescop optic/digital), panouri educative, hărți interactive și mini-expoziție cu elemente tactile, cu amenajarea accesului pietonal și a unei parcări. 8. Amenajarea punctelor de reconectare cu natura pe traseele turistice (bănci din lemn local, panouri educative tematice și, unde este necesar, umbrare/acoperișuri) , inclusiv un punct					

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				dedicat în zona SCI aval de Sasca Montană. 9. Construirea și amenajarea unui centru de vizitare al Parcului Național Cheile Nerei Beușnița 10. Amenajarea unui centru de cercetare pentru monitorizarea evoluției proceselor naturale în corelație cu pădurile virgine și zonele de nonintervenție de pe raza ariei naturale protejate 11. Amenajarea unor peșteri (Peștera Ponor Uscat) pentru vizitare și educație, prin dotarea cu infrastructură cu impact redus asupra habitatelor (monitorizare video, control acces, pasarele și platforme subterane, iluminat adecvat), precum și realizarea					

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				facilităților de suprafață (clădire administrativă, alei, parcare). 12. Reabilitarea a minim 3 punți suspendate în locațiile La Voagiun, Sasca Română.					
10.	Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița	Resurse naturale	Implementare a unui management turistic adecvat obiectivelor de conservare din aria naturală protejată	1. Introducerea serviciilor de ghidaj pe traseele turistice, în special pe cele din componenta UNESCO, pentru a diversifica oferta PNCNB și pentru a asigura vizitarea controlată a ariilor sensibile 2. Realizarea unei statistici clare a vizitatorilor și vehiculelor (înregistrări / taxări), structurată pe zile și pe puncte de înregistrare, date stocate într-o bază de date 3. Instalarea de sisteme automate de monitorizare a	37.000,00	Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 7. Natura în siguranță	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				fluxurilor de vizitatori în punctele principale de acces (ex. Ochiul Beiului, Lacul Dracului), pentru un control eficient al intrărilor în aria protejată 4. Reglementarea accesului motorizat în partea inferioară a Văii Beiului 5. Actualizare inventar unități de cazare și servire a mesei 6. Instalarea a minim 5 bariere pe drumurile forestiere vulnerabile, pentru restricționarea accesului auto în zone cu habitate și specii sensibile					
11.	Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița	Resurse naturale	Realizarea bazei de date privind materialele utilizate în activitățile educative și de	1. Realizarea unei baze de date digitale cu toponime locale, prin colectarea, standardizarea și geolocalizarea denumirilor tradiționale (puncte	37.000,00	Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 7. Natura în siguranță	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
			conștientizare	de interes, locuri, elemente de relief), pentru a sprijini elaborarea hărților tematice și a materialelor de informare destinate vizitatorilor. 2. Realizare și actualizare bază de date materiale foto și video 3. Elaborare/actualizare materiale promovare (album, ghid, hărți, poster, pliant, atlas, film, broșuri etc.) 4. Realizarea unei colecții fotografice și tehnice privind arhitectura tradițională ca bază pentru proiecte de construcții noi					
12.	Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița	Resurse naturale	Creșterea gradului de conștientizare și educare a publicului cu privire la aria	1. Elaborarea unei Strategii și a unui Plan de acțiune privind conștientizarea publicului.	57.000,00	Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 7. Natura în siguranță	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
			naturală protejată	2. Implementarea strategiei de conștientizare și operarea unei platforme de management participativ 3. Organizarea de evenimente tematice pentru comunitățile locale 4. Elaborarea unui plan structurat de educație ecologică, cu sprijin de specialitate, care să includă dezvoltarea de pachete educative (materiale, ghiduri, resurse didactice) și stabilirea de colaborări cu școli, ONG-uri și specialiști pentru derularea activităților educaționale dedicate tinerilor și comunităților locale. 5. Derularea anuală a unor activități educative dedicate copiilor și tinerilor					

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				din localitățile aflate în arealul ariei protejate (minimum două pe an), sub formă de vizite ghidate, ateliere, tabere tematice sau schimburi de experiență, pentru a crește înțelegerea și aprecierea valorilor naturale ale parcului. 6. Diseminarea materialelor educative existente și nou create către cadre didactice și organizații interesate, prin întâlniri, ateliere, mese rotunde sau participarea la evenimente relevante, pentru a crește înțelegerea rolului și misiunii administrației parcului.					
13.	Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița	Resurse naturale	Informarea și conștientizarea vizitatorilor a	1.Amplasarea unor panouri/instalații informative suplimentare de	20.000,00	Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița	Strategic	Intervenție strategică integrată 7.	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
			supra valorilor și obiectivelor de conservare din aria naturală protejată	atenționare privind regulile de vizitare în zona cascadei Beușnița 2. Conceperea, realizarea și instalarea de panouri/instalații cu rol informativ la punctele de intrare în rezervațiile din interiorul PNCNB - Minim 10 panouri/instalații informative specifice. Acces principal (3 puncte): cu turnicheți, pedestru Acces secundar (3 puncte): monitorizat video, pedestru Acces secundar (3 puncte): monitorizat video, auto Dotări în funcție de tipul intrării și condiții locale. •Punct de informare modular •Mini-expoziție		ONG-uri		Natura în siguranță	

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				outdoor, cu elemente tactile, sunete sau replici. •Sistem de ticketing digital integrat •Supraveghere video și recunoaștere facială •Sistem de control acces cu turnicheți •Parcare •Toaletă ecologică modulară •Zonă de odihnă (bănci, mese) •Stație de încărcare pentru telefoane					
14.	Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița	Resurse naturale	Facilitarea dezvoltării so cio-economice a comunităților locale prin promovarea afacerilor verzi	1. Dezvoltarea unui sistem de certificare locală prin definirea criteriilor pentru produse tradiționale realizate în interiorul ariei protejate și acordarea dreptului de utilizare a siglei parcului pentru producători eligibili (ex. lactate, miere, produse conexe), în vederea creșterii valorii și vizibilității	7.000,00	Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița ONG-uri	Strategic	Intervenție strategică integrată 7. Natura în siguranță	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				produselor locale. 2. Promovarea produselor tradiționale prietenoase cu mediul și a producătorilor locali, inclusiv susținerea dezvoltării de mărci proprii și facilitarea comercializării acestora (pe site și în cadruș evenimentelor relevante) 3. Inițierea procesului de desemnare a zonei Cheile Nerei ca destinație de ecoturism					

Intervenție Transversală 1: Finanțarea studiilor de fundamentare și a documentațiilor tehnico-economice pentru investiții teritoriale

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
1.	Minele Ferdinand și Iuliana	Infrastructură industrială	Consolidarea, conservarea și reconstrucția traseelor vizitabile ale minelor Ferdinand și Iuliana	1. Studii preliminare pentru prealuarea în administrare a galeriilor miniere vizitabile 2. Elaborarea documentației tehnico-economice necesare pentru reconversie și reabilitare	1,000,000.00	U.A.T Comuna Dognecea	Transversal	Intervenție Transversală 1: Finanțarea studiilor de fundamentare și a documentațiilor tehnico-economice pentru investiții teritoriale	Soft
2.	Vila Veche, Vila Roșie și drumul de acces către vile, inclusiv buncărul	Infrastructură industrială	Realizarea unor studii privind reabilitarea și introducerea în circuitul turistic a Vilei Vechi și a Vilei Roșii din Reșița și a buncărului	1. Elaborarea documentației tehno-economice necesare realizării investiției	500,000.00	U.A.T. Municipiul Reșița	Transversal	Intervenție Transversală 1: Finanțarea studiilor de fundamentare și a documentațiilor tehnico-economice pentru investiții teritoriale	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
3.	Serele din incinta UCM Reșița	Infrastructură industrială	Reabilitarea și introducerea în circuitul cultural și turistic a Serelor UCM Reșița	1. Elaborarea documentației tehno-economice necesare realizării investiției	300,000.00	U.A.T. Municipiul Reșița	Transversal	Intervenție Transversală 1: Finanțarea studiilor de fundamentare și a documentațiilor tehnico-economice pentru investiții teritoriale	Soft
4.	Hala Diesel	Infrastructură industrială	Restaurarea și valorificarea Halei Diesel Reșița ca centru cultural, educațional și turistic	1. Elaborarea documentației tehno-economice necesare realizării investiției	700,000.00	U.A.T. Municipiul Reșița	Transversal	Intervenție Transversală 1: Finanțarea studiilor de fundamentare și a documentațiilor tehnico-economice pentru investiții teritoriale	Soft
5.	Monumentul istoric „Moara Juracek” - Municipiul Reșița	Infrastructură industrială	Revitalizarea monumentului istoric „Moara Juracek”	1. Elaborarea documentației tehno-economice necesare realizării investiției	300,000.00	U.A.T. Municipiul Reșița	Transversal	Intervenție Transversală 1: Finanțarea studiilor de fundamentare și a documentațiilor tehnico-	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
								economice pentru investiții teritoriale	
6.	Pasarelă Furnalul Reșița	Infrastructură industrială	Conservarea și activarea culturală a furnalului prin amenajări exterioare și evenimente	1. Elaborarea documentației tehno-economice necesare realizării investiției	500,000.00	U.A.T. Municipiul Reșița	Transversal	Intervenție Transversală 1: Finanțarea studiilor de fundamentare și a documentațiilor tehnico-economice pentru investiții teritoriale	Soft
7.	Străzi Rândul I, II și III	Infrastructură industrială	Reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere pe străzile istorice ale cartierelor muncitorești din Reșița	1. Elaborarea documentației tehno-economice necesare realizării investiției	350,000.00	U.A.T. Municipiul Reșița	Transversal	Intervenție Transversală 1: Finanțarea studiilor de fundamentare și a documentațiilor tehnico-economice pentru investiții teritoriale	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
8.	Studii, documentații	-	Finanțarea studiilor de fundamentare și a documentațiilor tehnico-economice pentru investiții teritoriale	1. Finanțarea documentațiilor necesare pentru realizarea obiectivelor de investiții	1,000,000.00	APL ONG-uri	Transversal	Intervenție Transversală 1: Finanțarea studiilor de fundamentare și a documentațiilor tehnico-economice pentru investiții teritoriale	Soft

Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din teritoriul ITI Banatul Montan

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
1.	Traseul Turistic Valea Minișului	Infrastructură turistică	Amenajarea/ Modernizarea traseului turistic Valea Minișului	1. Instalarea de panouri informative cu privire la traseu la punctul de plecare din U.A.T Anina 2. Instalarea unor marcaje clare pe traseu	5,000.00	U.A.T. Orașul Anina Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița	Transversal	Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din Banatul Montan	Hard
2.	Punct de belvedere Mina Anina, Puțul nr. II	Infrastructură industrială	Amenajarea punctului de belvedere Mina Anina, Puțul nr. II	1. Dotarea cu mobilier urban (băncuțe, coșuri de gunoi) 2. Instalarea unor panouri informative cu privire la Mina Anina, Puțul nr. II în punctul de belvedere	25,000.00	U.A.T. Orașul Anina	Transversal	Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din Banatul Montan	Hard
3.	Dealul Crucii - punct de belvedere	Infrastructură turistică	Amenajarea punctului de belvedere Dealul Crucii	1. Dotarea cu mobilier urban (băncuțe, coșuri de gunoi)	25,000.00	U.A.T. Orașul Anina	Transversal	Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din Banatul Montan	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
4.	Peșteri	Resurse naturale	Marcarea și instalarea unor panouri informative cu traseele spre peșteri cu plecare din Anina	1. Instalarea unor panouri informative cu privire la traseele care pot fi urmate din Anina către peșterile: Peștera Ponor-Plopa Peștera Buhui Peștera cu Oase	25,000.00	U.A.T. Orașul Anina	Transversal	Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/servi ciile din Banatul Montan	Hard
5.	Muzeu Constantin Lucaci (în amenajare) Observator astronomic (amenajare și extindere) Clădire Cinema - Sală multifuncți onală (în amenajare) Casa Orășeneasc	Infrastruct ură socio-culturală	Promovarea integrată a elementelor de patrimoniu cultural din Orașul Bocșa	1. Integrarea elementelor de patrimoniu cultural în conceptul larg de promovare turistică al ITI Banatul Montan	20,000.00	U.A.T. Orașul Bocșa	Transversal	Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/servi ciile din Banatul Montan	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
	ă de Cultură Bocșa (în amenajare și extindere)								
	Obiective din Carașova	Infrastructură turistică	Montarea indicatoarelor turistice și de orientare în Comuna Carașova	1. Montarea indicatoarelor turistice direcționale către principalele obiective ale comuneiși pe traseele pietonale și naturale. 2 Instalarea panourilor informative și hărților turistice în punctele centrale și de acces.	40,000.00	U.A.T. Carașova	Transversal	Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din Banatul Montan	Soft
6.	Minele romane	Infrastructură industrială	Marcarea perimetrului unde s-au descoperit fostele mine romane și a traseului pe	1. Marcarea perimetrului prin instalarea unor panouri informative 2. Marcarea traseului	10,000.00	U.A.T. Comuna Cărbunari	Transversal	Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
			care se poate ajunge	pornind din centrul localității				Banatul Montan	
7.	Lacul Dracului	Resurse naturale	Crearea unui punct de belvedere deasupra Lacului	1. Marcarea traseului până la punctul de belvedere 2. Instalarea unor panouri informative 3. Instalarea unor coșuri de gunoi și amenajarea unui spațiu de repaos	50,000.00	U.A.T. Comuna Cărbunari Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița	Transversal	Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/servi ciile din Banatul Montan	Hard
8.	Peștera Lacul Dracului Cascada Șușara	Resurse naturale	Marcarea și promovarea traseelor cu plecare din Cărbunari către principalele atracții turistice naturale	1. Marcarea traseelor pornind din centrul localității către: Cascada Șușara 2. Promovarea obiectivelor și traseului	5,000.00	U.A.T. Comuna Cărbunari	Transversal	Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/servi ciile din Banatul Montan	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
9.	Ochiul Beiului Cascada Beușnița	Resurse naturale	Marcarea traseelor care duc la Ochiul Beiului și la cascada Beușnița cu indicatoare din centrul localității	1. Amenajare traseu până la limita U.A.T-ului 2. Amenajarea unor puncte de repaos	100,000.00	U.A.T. Comuna Ciclova Română	Transversal	Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din Banatul Montan	Hard
10.	Lacul cu Nuferi (Mic)	Resurse naturale	Amenajarea Lacului cu Nuferi pentru agrement	1. Marcarea perimetrului prin instalarea unor panouri informative 2. Marcarea traseului pornind din centrul localității	5,000.00	U.A.T Comuna Dognecea	Transversal	Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din Banatul Montan	Hard
11.	Lacul Mare	Resurse naturale	Amenajarea Lacului Mare pentru agrement	1. Marcarea perimetrului prin instalarea unor panouri informative 2. Marcarea traseului pornind din centrul localității	5,000.00	U.A.T Comuna Dognecea	Transversal	Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din Banatul Montan	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
12.	Vechiul Drum Roman	Infrastructură socio-culturală	Marcarea și amenajarea Vechiului Drum Roman în scop turistic	1. Marcarea perimetrului prin instalarea unor panouri informative, introducerea în circuitul de cicloturism verde 2. Marcarea traseului pornind din centrul localității	5,000.00	U.A.T Comuna Dognecea	Transversal	Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din Banatul Montan	Hard
13.	Portul Moldova Veche	Infrastructură turistică	Punerea în valoare a Gării Fluviale-Port Moldova Veche, faleza 2	1. Promovarea portului prin instalarea unor marcaje indicative atât pe faleze, cât și în principalele puncte de atracție turistică din oraș	5,000.00	U.A.T Orașul Moldova Nouă	Transversal	Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din Banatul Montan	Hard
14.	Muzee	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea traseului Muzeelor Locale în scop turistic	1. Marcarea traseului istoric al muzeelor locale cu plecare din centrul orașului 2. Instalarea de	5,000.00	U.A.T. Orașul Oravița	Transversal	Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				panouri informative în fața fiecărui muzeu inclus pe traseu: • Teatrul Vechi "Mihai Eminescu" • Muzeul de Etnografie, Etnologie și Folclor „Țara Carașului” • Muzeul Monetăriei Imperiale • Muzeul de Istorie a Farmaciei Montanistice				Banatul Montan	
15.	Lacul Mare	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea Lacului Mare pentru agrement	1. Instalarea unor panouri informative 2. Instalarea unor coșuri de gunoi și amenajarea unui spațiu de repaos	5,000.00	U.A.T. Orașul Oravița	Transversal	Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din Banatul Montan	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
16.	Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița	Resurse naturale	Amenajarea punctelor de acces în Parcul Național de pe teritoriul U.A.T-ului	1. Dotarea punctelor de acces cu mobilier urban (băncuțe, coșuri de gunoi, toalete); 2. Amenajarea unor spații dedicate pentru agenții economici	25,000.00	U.A.T. Comuna Sasca Montană	Transversal	Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din Banatul Montan	Hard
17.	-	-	Brand comun ITI Banatul Montan	1.Instalarea de panouri informative în toată regiunea ITI Banatul Montan 2.Acțiuni de brand comun în toată regiunea ITI Banantul Montan, inclusiv promovare social media	100,000.00	ITI Banatul Montan	Transversal	Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din Banatul Montan	Hard
18.	-	-	Strategie pentru dezvoltarea unui brand teritorial comun al obiectivelor culturale, naturale și	Elaborarea unei strategii pentru dezvoltarea unui brand teritorial comun al obiectivelor culturale,	40,000.00	ITI Banatul Montan	Transversal	Intervenție Transversală 2: Brand comun pentru produsele/serviciile din	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
			industriale din Banatul Mon tan	naturale și industriale din Banatul Mon tan				Banatul Montan	

Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
1.	Ruga, Fărșang	Infrastructură socio-culturală	Organizarea de evenimente culturale tradiționale - Fărșang și Ruga	1. Reabiltare spații desfășurare, parc, piațetă 2. Scenă mobilă 3. Sistem sunet pentru evenimente	100,000.00	U.A.T. Comuna Ciclova Română ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Hard+Soft
2.	Ruga	Infrastructură socio-culturală	Organizarea de evenimente culturale tradiționale - Ruga	1. Reabiltare spații desfasurare, parc, piațetă 2. Scenă mobilă 3. Sistem sunet pentru evenimente	125,000.00	U.A.T. Comuna Ciudanovița ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Hard+Soft
3.	Ruga, Fărșang	Infrastructură socio-culturală	Organizarea de evenimente culturale tradiționale - Ruga, Fărșang	1. Reabiltare spații desfasurare, parc, piațetă 2. Scenă mobilă 3. Sistem sunet pentru evenimente	200,000.00	U.A.T Comuna Dognecea ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Hard+Soft
4.	Stadion	Infrastructură socio-culturală	Amenajare stadion	1. Amenajare stadion	2,500,000.00	U.A.T Comuna Dognecea	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
								coeziune a comunității	
5.	Ruga	Infrastructură socio-culturală	Organizarea de evenimente culturale tradiționale - Fărșang și Ruga	1. Reabiltare spații desfasurare, parc, piațetă 2. Scenă mobilă 3. Sistem sunet pentru evenimente	125,000.00	U.A.T. Comuna Goruia	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Hard
6.	Ansamblul de Mori de apă de la Gârliște	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea perimetrului ocupat de ansamblul de mori de apă în scop turistic	1. Amenajarea unor spații dedicate pentru producătorii locali 2. Organizarea unor evenimente cu specific tradițional periodice 3. Promovarea ansamblului, a evenimentelor și a producătorilor locali	25,000.00	U.A.T. Comuna Goruia Parcul Național Semenic - Cheile Carașului ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Hard+Soft
7.	Teren tenis	Infrastructură socio-culturală	Realizare teren de tenis	1. Realizare/ înființare teren de tenis 2. Amenajarea de spații de petrecere a timpului liber - se	150,000.00	U.A.T. Comuna Goruia	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				poate ajunge la dealul Moghilă				coeziune a comunității	
8.	Măsuratul oilor (Sfântul Gheorghe)	Infrastructură socio-culturală	Organizare festival	1. Amenajarea spațiilor 2. Program cultural și artistic 3. Drum agricol - Vodnic - Rafnic	5,000.00	U.A.T. Comuna Lupac ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Hard+Soft
9.	Ruga, Fărșang	Infrastructură socio-culturală	Organizare festival	1. Amenajarea spațiilor 2. Program cultural și artistic 3. Achiziționare sistem de sunet și scenă mobilă	125,000.00	U.A.T. Comuna Lupac ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Hard+Soft
10.	Stadion	Infrastructură socio-culturală	Stadion	1. Amenajare stadion pentru echipele de la Vodnic și Rafnic	500,000.00	U.A.T. Comuna Lupac	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Hard
11.	Evenimente și festivaluri	Infrastructură socio-culturală	Promovarea patrimoniului cultural imaterial și a	Organizarea evenimentelor culturale precum: • Ceaunul de Aur	125,000.00	U.A.T Orașul Moldova Nouă ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1:	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
			tradițiilor locale prin organizarea de evenimente culturale cu tradiție locală	• Târgul de Primăvară • Zilele orașului Moldova Nouă sau ,,Ruga orașului" se sărbătoresc în fiecare an la 15 august cu prilejul praznicului Adormirii Maicii Domnului • Praznicul casei are loc în luna ianuarie, în ziua de Sf. Ion, la sediul organizației locale a Uniunii Sârbilor din România • pe scena de la faleza Dunării se organizează Festivalul internațional al filmului, în luna august, unde rulează filme noi și mai vechi filme românești și sârbești. • Sărbătoarea Fășancului				Creșterea gradului de coeziune a comunității	

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
12.	Lacul Dănila	Infrastructură socio-culturală	Amenajare loc de joacă pentru copii	1. Amenajare loc de joacă pentru copii pe terenul liber din apropierea lacului Dănilă 2. Dotarea parcului cu echipamente moderne	25,000.00	U.A.T. Comuna Ocna de Fier	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Hard
13.	AURA - fabrica de apă	Infrastructură industrială	Încheierea unui parteneriat cu agentul economic care administrează fabrica de apă Aura în vederea derulării de tururi ghidate în fabrică	1. Parteneriat pentru tururi ghidate la fabrică	5,000.00	U.A.T. Comuna Ocna de Fier Agent economic	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Soft
14.	Evenimente culturale	Infrastructură turistică	Organizarea de evenimente, festivaluri de muzică, gastronomie, concursuri de biciclete, maratoane, expoziții etc.	1. Amenajarea spațiilor 2. Program cultural și artistic 3. Promovarea evenimentelor	150,000.00	U.A.T. Comuna Sasca Montană ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
15.	Stadion	Infrastructură socio-culturală	Amenajare stadion	1. Amenajare tribună 2. Dotare cu nocturnă 3. Achiziția și instalarea unui post de transformare electrică (post trafo) necesar asigurării alimentării cu energie electrică	400,000.00	U.A.T. Comuna Sasca Montană ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Hard
16.	Sala de sport	Infrastructură socio-culturală	Construire si echipare Sala de sport Sasca Montana	1.Construire si echipare Sala de sport Sasca Montana 2.Organizarea de competiții sportive	2,000,000.00	U.A.T. Comuna Sasca Montană ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Hard+Soft
17.	Voluntariat	Resurse naturale	Campanii și activități de voluntariat pentru mediu și implicare civică	1. Derularea de campanii și activități de voluntariat pentru mediu și implicare civică	30.000	ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
18.	Lacul Medres (Bocșa) Lacul Dănila Turn alimentare furnal	Resurse naturale	Program educațional și festivaluri tematice „Pe urmele apei și fierului” (Bocșa & Ocna de Fier)	1. Organizarea de ateliere educative, cu caracter regulat, în care să fie promovate istoria metalurgică a locului și obiectivele turistice zonale 2. Organizarea Festivalului anual „Furnalul e viu” - Bocșa 3. Organizarea Festivalului anual „ Bate fierul” - Ocna de Fier	500.000	ONG-uri (Asociația Voluntariatului pentru toți)	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Soft
19.	Cartier Rânduri	Infrastructură socio-culturală	Intervenții sociale și educaționale pentru copiii din zona Rânduri	1. Ateliere de co-design și co-creare cu copiii și locuitorii (ex. mural participativ). 2. Grup „Istorii Orale” - colectarea de povești/amintiri despre Furnal/Moară/zona Rânduri 3. Ateliere educaționale recurente pentru copii și locuitori	100.000	ONG-uri (FCBM)	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				(linogravură, pictură, lectură, alte activități creative).					
20.	Tineret	-	Înființarea unui Centru de Tineret pentru educație și artizanat (Carașova)	1. Amenajarea/funcționalizarea unui Centru de Tineret (spațiu pentru activități educative și comunitare). 2. Organizarea de ateliere educative recurente pentru copii și tineri. 3. Organizarea de ateliere de artizanat și activități practice (pentru copii și adulți), cu rol educațional și intergenerațional.	100.000	OG-uri (. (Asociația Voluntariatului pentru toți))	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Soft
21.	Educație		Ilidia - tururi ghidate și ateliere de meșteșuguri tradiționale (var, piatră, tencuieli)	1. Organizarea de tururi ghidate tematice în Ilidia și împrejurimi (meșteșuguri, arhitectură tradițională, resurse locale).	100.000	ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				2. Derularea de ateliere demonstrative și practice de meșteșuguri tradiționale: sculptură în piatră, tencuire cu var, tehnici tradiționale de finisare. 3. Reabilitarea unui cuptor de var (sau amenajarea lui ca punct demonstrativ), ca suport pentru ateliere și interpretare.					
22.	Educație	-	Școală de vară și ateliere pentru tineri – tradiții și viață culturală locală (Sasca Montană)	1. Organizarea unei școli de vară (anual/sezonier) pentru copii și tineri, cu teme legate de tradiții, identitate locală și participare civică. 2. Derularea de ateliere recurente pentru tineri 3. Implicarea tinerilor în evenimentele	60.000	ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				locale și în activarea hub-ului (roluri de voluntariat, ghizi locali, facilitatori).					
23.	Educație	-	Caravana educațională și tururi ghidate în cartierul minier Colonii (Ciudanovița)	1. Organizarea unei caravane de ateliere pentru copii și tineri (educație, STEM, sănătate, cultură, mobilitate activă), desfășurată periodic în cartier. 2. Derularea de tururi ghidate și explorare urbană în Colonii (istoria cartierului minier, povești locale, trasee de interpretare). 3. Activări comunitare și micro-evenimente cu implicarea locuitorilor (ateliere participative, expoziții temporare,	80.000	ONG-uri (FCBM, Forlife, Parfum de chimie, Bikeattack)	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				intervenții creative).					
24.	Educație	-	Ateliere sociale pentru copii și design participativ în comunitățile miniere (Dognecea & Ocna de Fier)	1. Organizarea de workshopuri recurente pentru copii (educație, cultură locală, activități creative și civice). 2. Sesiuni de design participativ/co-design cu copii și comunitate (amenajări ușoare, intervenții artistice, mobilier urban simplu, idei pentru spații publice). 3. Activități comunitare de implicare (ex. evenimente de cartier, expoziții cu lucrările copiilor, acțiuni de voluntariat local).	100.000	ONG-uri (NEVO, FCBM)	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 1: Creșterea gradului de coeziune a comunității	Soft

Măsură complementară și de sprijin 2: Schemă de micro-granturi pentru revitalizare socio-economică în comunitățile care aparțin de ITI Banatul Montan

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
1.	Comunitate	-	Micro-granturi pentru revitalizare socio-economică în comunitățile din Banatul Montan	1.Pentru gospodării, micro-antreprenori, servicii turistice mici: • amenajări și mici lucrări pentru spații de cazare la nivel gospodăresc (camere, băi, anexe, terase), fără extinderi mari sau intervenții structurale; • reabilitări simple ale locuințelor tradiționale în vederea introducerii în circuit turistic (refaceri minore, tâmplărie, finisaje, pardoseli); • modernizarea spațiilor de producție sau prestări servicii (ateliere meșteșugărești, mică procesare de produse locale, standuri de vânzare); • achiziția de echipamente pentru turism rural sau activități economice mici: mobilier pentru	5,000,000.00	Administrator de microgrant	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 2: Schemă de micro-granturi pentru revitalizare socio-economică în comunitățile care aparțin de ITI Banatul Montan	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				camere de oaspeți, biciclete, caiace, echipamente outdoor, echipamente pentru gastronomie locală, echipamente pentru activități educaționale/creative; • dotări pentru accesibilizare (rampe, semnalistică, iluminat exterior); • amenajarea spațiilor exterioare: foișoare, zone de relaxare, spații verzi, locuri de servire a produselor locale. 2.Activități cu caracter social: • sprijin pentru beneficiarii finali prin: programe de formare și mentorat, elaborarea de planuri de afaceri sau micro-planuri de investiții în cadrul procesului de selecție, asistență tehnică și consiliere personalizată, • activități de networking între beneficiari etc.					

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
2.	Mediul de afaceri	-	Realizarea unei platforme de promovare a afacerilor locale si a unor activități de marketing	Realizarea unei platforme de promovare a afacerilor locale si a unor activități de marketing	200.000	ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 2: Schemă de micro-granturi pentru revitalizare socio-economică în comunitățile care aparțin de ITI Banatul Montan	Soft
3.	Educație	-	Granturi pentru intervenții educaționale, culturale	Granturi pentru intervenții educaționale, culturale	200.000	ONG-uri (FCBM)	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 2: Schemă de micro-granturi pentru revitalizare socio-economică în comunitățile care aparțin de ITI Banatul Montan	Soft

Măsură complementară și de sprijin 3: Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizarea infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
1.	Rezervația Paleontologică Ponor	Resurse naturale	Amenajarea Rezervației Paleontologică Ponor zona Ponor și Jumanca	1. Împrejmuire teren 2. Amenajare căi de acces și alei pietonale 3. Punerea în siguranță a zonelor de interes 4. Executarea instalației de iluminat 5. Executarea instalației de supraveghere	1,000,000.00	U.A.T. Orașul Anina	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	Hard
2.	Cetatea Buza Turcului (monument istoric clasa B)	Infrastructură socio-culturală	Punerea în valoare a cetății Buza Turcului	1.Săpături arheologice 2.Punerea in siguranta a obiectivului 3.Reabilitare a obiectivului 4. Modernizarea	2,000,000.00	U.A.T. Orașul Bocșa	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructuri	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				drum de acces 5. Instalare panouri fotovoltaice 6. Instalare sistem de iluminat 7. Panouri informative 8.Promovare				lor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	
3.	Hambarul (depozitul de grâne)	Infrastructură industrială	Amenajare în scop turistic	1. Punerea în siguranță a zonei 2. Instalarea unor panouri informative 3. Reabilitare obiectivului 4. Instalare panouri fotovoltaice 5. Instalare sistem de iluminat	1,000,000.00	U.A.T. Orașul Bocșa	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
4.	Stadion Izvor	Infrastructură socio-culturală	Reabilitarea/ modernizare a obiectivului	1. Reabilitarea/ modernizare a obiectivului 2. Modernizarea drumului de acces 3.Instalare panouri fotovoltaice 4.Instalare sistem de iluminat 5. Panouri informative 6. Promovare	7,000,000.00	U.A.T. Orașul Bocșa	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	Hard
5.	Școală Iabalcea	Infrastructură socio-culturală	Reabilitarea și reconversia fostei școli din Iabalcea în Centru Multifuncțional pentru Tineret și Turism	1. Reabilitarea completă a clădirii, dotarea acesteia și reconversia acesteia în centru cultural pentru tineret 2.	500,000.00	U.A.T. Comuna Carașova ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale,	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				Construirea unui teren multifuncțional de mici dimensiuni pentru activități recreative 3. Organizarea unor ateliere de artizanat pentru tineri în vederea conservării tradițiilor și identității locale (împletire coșuri de nuiele, broderie cămăși tradiționale, pălării, tâmplărie etc.)				naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
6.	Morile de apă	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea traseului turistic integrat Carașova, promenadă pe malul râului Caraș,punerea în valoare a obiectivelor turistice și modernizare a accesului în Cheile Carașului	1. Crearea unei promenade pietonale pe malul râului Caraș, care să conecteze principalele obiective identitare ale localității. 2. Amenajarea unui traseu pietonal/ciclo turistic între: - Izvorul Sf. Maria, - Morile de apă, - Capela Calvaria și Drumul Crucii, - Centrul localității, - Stadionul Prolaz, - Intrarea în Cheile Carașului	1,500,000.00	U.A.T. Comuna Carașova	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				3. Reabilitarea morii de apă din centrul localității. 4. Amenajarea unor zone de recreere de-a lungul traseului (bănci, pergole, mese, puncte de belvedere). 5. Realizarea unei punți de legătură între moara de apă și intrarea în Chei. 6. Amenajarea accesului și zonei de intrare în Cheile Carașului. 7. Iluminat arhitectural					

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				și ambiental pe anumite segmente ale traseului. 8. Semnalistică turistică și panouri informative dedicate fiecărui obiectiv. 9. Amenajarea spațiilor verzi, plantări de arbori, stabilizare maluri unde este necesar. 10. Coșuri de gunoi, rasteluri pentru biciclete, elemente de mobilier urban.					

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
7.	Ruinele Cetății Ilidia (+drumul Mariei Tereza până la cetate)	Infrastructură socio-culturală	Consolidarea, conservarea și reconstrucția Cetății Ilidia și reconversia în spațiu de ateliere (+drumul)	1. Lucrări de consolidare și conservare a ruinelor Cetății Ilidia 2. Reconstrucția și reconversia în spațiu turistic și educațional (pentru copiii de la taberele școlare din Ilidia și Socolari) 3. Marcarea și reabilitarea drumului istoric prin pietruire (drumul Mariei Tereza) până la cetate 4. Instalarea unor panouri informative 5.Iluminat	2,000,000.00	U.A.T. Comuna Ciclova Română U.A.T Sasca Montană U.A.T Cărbunari Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizarea a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				exterior ecologic (prin energie solară)					
8.	Casele de piatră de la Ilidia și Socolari	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea unui traseu al caselor de piatră (Ilidia, Socolari) cu panouri tematice, coduri QR, puncte de odihnă pentru cicloturiști	1. Amenajarea traseului cicloturistic Ilidia-Socolari 2. Instalarea unor panouri tematice/ informative pe traseu 3. Amenajarea unor puncte de odihnă 4. Organizarea de tururi ghidate prin satele de piatră	150,000.00	U.A.T. Comuna Ciclova Română ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	Hard+Soft
9.	Morile tradiționale de la Ilidia și Socalari	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea unor spații dedicate pentru producătorii	1. Amenajarea unui spațiu dedicat pentru	200,000.00	U.A.T. Comuna Ciclova Română ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
			și antreprenorii locali	producătorii și antreprenorii locali 2. Promovarea produselor locale și organizarea de târguri și ateliere				valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	
10.	Cămin Cultural Ciclova Română	Infrastructură socio-culturală	Reabilitare, modernizare extindere și dotare așezământ cultural în sat Ciclova Română, nr. 203 a, 203 b, Comuna Ciclova Română, Județul Caraș - Severin	1. Termoizolare a clădirii (pereți exteriori, placă pe sol, învelitoare), renovarea spațiilor interioare și exterioare degradate	2,700,000.00	U.A.T. Comuna Ciclova Română	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
								inovative și digitalizare	
11.	Reabilitare în vederea eficientizării energetice Cămin Cultural Socolari, Comuna Ciclova Română, jud. Caraș-Severin	Infrastructură socio-culturală	Termoizolare a clădirii (pereți exteriori, placă pe sol, învelitoare), renovarea spațiilor interioare degradate.	1. Termoizolare a clădirii (pereți exteriori, placă pe sol, învelitoare), renovarea spațiilor interioare degradate 2. Înființarea de spații pentru expoziții, workshopuri, ateliere 3. Dotarea cu echipamente	150,000.00	U.A.T. Comuna Ciclova Română	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
12.	Observator	Infrastructură socio-culturală	Realizarea unui observator pe vârful Tîlva, inclusiv drum de acces	1. Amenajare drum către vârful Tîlva 2. Amenajare observator 3. Amenajrea unor spații de repaos 4. Instalarea unor surse de iluminat ecologice	8,000,000.00	U.A.T. Comuna Ciudanovița Universitatea de Vest Timișoara ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	Hard+Soft
13.	Minele Ferdinand și Iuliana	Infrastructură industrială	Consolidarea, conservarea și reconstrucția traseelor vizitabile ale minelor Ferdinand și Iuliana	1. Lucrări de consolidare și conservare a fostelor trasee si a galeriilor cu cale ferata trasa de cai cu vagonetul. 2. Reconstrucția și	2,500,000.00	U.A.T Comuna Dognecea ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale,	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				reconversia în spatii utile, de expunere si cu potențial comercial a sălilor si traseelor subterane. 3. Dotarea cu echipamente pentru realitate augmentată pentru a reda atmosfera industrială locală 4. Instalarea unor panouri informative 5. Iluminat exterior ecologic (prin energie solară)				naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
14.	Ansamblul de Mori de apă de la Gârliște	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea perimetrului ocupat de ansamblul de mori de apă în scop turistic	1. Reabilitare mori, podeț și curățare drum de acces 2. Instalarea panourilor informative (inclusiv în celelalte sate componente, inclusiv către vaioage și fabrica de sape pentru fermieri) 3. Amenajrea unor spații de agrement precum: teren de tenis, mese și scaune pentru picnic, spații de joacă pentru copii 4. Organizarea de evenimente	200,000.00	U.A.T. Comuna Goruia Parcul Național Semenic - Cheile Carașului ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				precum ziua copilului, ziua constructorilor					
15.	Hala Diesel	Infrastructură industrială	Restaurarea și valorificarea Halei Diesel Reșița ca centru cultural, educațional și turistic	1. Studii preliminare 2. Lucrări de restaurare, modernizare, reabilitare, funcționalizare 3. Reconfigurarea spațiilor interioare pentru a permite funcțiuni mixte (expoziții, sală conferințe, sală proiecții). 4. Amenajări exterioare și accesibilizare 5. Activități de	6,300,000.00	U.A.T. Municipiul Reșița ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				digitalizare 6. Activități de branding și promovare a obiectivului de patrimoniu - prin componenta transversală; 7. Activități de introducere în circuitul turistic a obiectivului de patrimoniu; 8. Activități de instruire, formare și perfecționare 9. Activități specifice organizării de festivaluri (ex. Zilele Banatului Montan, Zilele Industriei,					

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				etc.) tematice, simpozioane, conferințe științifice multianuale					
16.	Casa de cultură	Infrastructură socio-culturală	Reabilitare casă de cultură și refuncționalizarea acesteia	1. Reabilitare casă de cultură și refuncționalizarea acesteia în centru cultural	15,000,000.00	U.A.T. Municipiul Reșița ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizarea infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
17.	Muzeul etnografic din Sasca Montană (Colecția Etnografică „Victor Tăutu”)	Infrastructură socio-culturală	Promovarea și extinderea Muzeului etnografic	1. Reabilitarea/ modernizare a clădirii 2. Extinderea spațiului de expunere (amenajarea unor noi săli, reorganizare a circuitului expozițional) 3. Dotări muzeografice moderne 4. Digitalizarea colecției 5.Achiziționare sistem supraveghere video	150,000.00	Comuna Sasca Montană Agent economic ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	Hard+Soft
18.	Muzeul Germanității	Infrastructură socio-culturală	Digitalizarea Muzeului Germanității	1. Dotări muzeografice moderne 2. Digitalizarea colecției 3. Promovare clădire 4. Reabilitare 4	200,000.00	U.A.T. Comuna Sasca Montană	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				clădiri ce formează ansamblul muzeal				public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	
19.	Piste de biciclete	Infrastructură socio-culturală	Organizarea unor maratoane/competiții pentru bicilete	1. Realizarea unei piste de bicicletă între Potoc, Slatina Nera Sasca Romana si Sasca Montana si Bogodinti (6 km)- cu continuitate către Ciclova Română și Cărbunari (12 km) 2. Amenajarea unor spații de repaos pe traseu	1,800,000.00	U.A.T. Comuna Sasca Montană U.A.T Ciclova Română U.A.T Cărbunari	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
20.	Lacul Gozna	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea pentru agrement	1. Signalistică: instalarea unor marcaje către lac din centrul comunei 2. Dotarea cu echipamente nautice 3. Amenajarea unor pontoane 4. Dotarea cu echipamente de siguranță 5. Amenajarea aleii pietonale zona Stupina 6. Realizare alee pietonală zona Crivaia Casa – Baraj – până la coada lacului	1,500,000.00	U.A.T. Comuna Văliug RNP Romsilva ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
21.	Semenic	Resurse naturale	Amenajare pentru agrement	1. Realizare trasee marcate/pistе schi fond, ski de tură și 2. Achiziționare a unui utilaj de bătut zăpada 2. Realizare trasee turistice marcate și locuri de popas Semenic - Canton Cosava, Semenic - Izvoarele Nerei, etc. 3. Asigurarea iluminatului public	3,000,000.00	U.A.T. Comuna Văliug	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
22.	Balon	Infrastructură socio-culturală	Amenajare pentru sport și agrement	1. Echipare teren cu balon mediu 2. Dotarea cu echipamente sportive 3. Amenajarea unor zone de relaxare (tribune) 4. Organizarea unor competiții sportive pentru copii	500,000.00	U.A.T. Comuna Văliug	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	Hard
23.	Spital de Recuperare Balneo-Fizio-Kinetoterapie	Infrastructură turistică	Spital de Recuperare Medicală Balneo-Fizio-Kinetoterapie Banatul Montan	1- Dezvoltarea unei infrastructuri balneoclimaterice moderne la intrarea în Oravița DN 57-km 159, destinată serviciilor integrate de	7,500,000.00	U.A.T. Orașul Oravița ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale,	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				recuperare medicală (balneoterapie, kinetoterapie, wellness) și promovării turismului de sănătate 2-Foraj de explorare-exploatare de mare adâncime. 3-Dotarea completă cu echipamente de specialitate pentru balneoterapie și fizioterapie: instalații pentru bazine cu apă termală, echipamente pentru hidroterapie, aparatură pentru				naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				electroterapie, laserterapie, magnetoterapie, ultrasunete și crioterapie					
24.	Alte obiective	Infrastructură turistică	Finanțarea altor proiecte și investiții necesare	Finanțarea altor proiecte și investiții necesare	500.000,00	ONG-uri APL-uri Alte instituții relevante	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
25.	Digitalizare	-	Digitalizarea printr-o topologie informatică fractală a arealul cuprins în proiectul ITI Banatul Montan.	Digitalizarea printr-o topologie informatică fractală a arealul cuprins în proiectul ITI Banatul Montan.	800,000.00	ONG-uri (Asociația „Gheorghe Ioanovici, nobil de Duleu-Valea Mare”)	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	Soft
26.	Centru Comunitar	Infrastructură socio-economică	Înființarea unui centru Comunitar în Ocna de Fier	1. Reabilitarea și consolidarea clădirii abandonate, inclusiv lucrări de siguranță și punere în funcțiune 2. Amenajarea	1,500,000.00	UAT Ocna de Fier ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale,	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				spațiilor interioare cu funcțiuni comunitare: sală multifuncțională, spații educaționale /ateliere, zonă pentru întâlniri și activități ale comunității. 3. Amenajări exterioare și accesibilizare (curte, alei, parcări, rampă persoane cu dizabilități, mobilier urban). 4. Dotarea centrului cu echipamente necesare (mobilier, IT, echipamente pentru ateliere/activități				naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				comunitare). 5. Organizarea de activități educaționale și non-formale pentru copii și tineri (ateliere tematice, cluburi, școală de vară). 6. Ateliere comunitare și intergeneraționale (meșteșuguri, gastronomie locală, activități creative). 7. Activități de informare și formare pentru adulți 8. Evenimente comunitare periodice					

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
27.	Spitalul Județean Reșița	Infrastructură medicală	Creșterea calității serviciilor medicale în microregiune a Banatul Montan (Reșița)	1.Modernizarea Spitalului Județean Reșița	5,000,000.00	UAT Reșița	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	Hard
28.	Spitalul Orășenesc Oravița	Infrastructură medicală	Creșterea calității serviciilor medicale în microregiune a Banatul Montan (Oravița)	1.Modernizarea Spitalului Orășenesc Oravița	3,000,000.00	UAT Moldova Nouă	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale,	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
								naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	
29.	Spitalul Orășenesc Moldova Nouă	Infrastructură medicală	Creșterea calității serviciilor medicale în microregiune a Banatul Montan (Moldova Nouă)	1.Modernizarea Spitalului Orășenesc Moldova Nouă	3,000,000.00	UAT Oravița	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 3: Punerea în valoare și modernizare a infrastructurilor de interes public (industriale, culturale, naturale și de sănătate), inclusiv acțiuni inovative și digitalizare	Hard

Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
1.	Traseul Turistic Valea Minișului	Infrastructură turistică	Amenajarea / Modernizarea traseului turistic Valea Minișului	1. Amenajarea parcărilor pe traseu 2. Amenajarea unor locuri de popas și belvedere, puncte de hidratare, grupuri sanitare pe traseu 4. Construirea de poduri/podețe adecvate	1,500,000.00	U.A.T. Orașul Anina Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard
2.	Lacul Mărghitaș	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea pentru agrement	1. Dotarea cu echipamente nautice 2. Amenajarea unor pontoane	1,300,000.00	U.A.T. Orașul Anina	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				3. Dotarea cu echipamente de siguranță 4. Lucrări de decolmatare				capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	
3.	Punct de belvedere Mina Anina, Puțul nr. II	Infrastructură industrială	Amenajarea punctului de belvedere Mina Anina, Puțul nr. II	1. Instalarea unor surse de iluminat la punctul de belvedere Mina Anina, Puțul nr. II	75,000.00	U.A.T. Orașul Anina	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard
4.	Dealul Crucii - punct de belvedere	Infrastructură turistică	Amenajarea punctului de belvedere Dealul Crucii	1. Instalarea unor surse de iluminat la punctul de belvedere Dealul Crucii	75,000.00	U.A.T. Orașul Anina	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
								antropic și a spațiilor publice din microregiune	
5.	Peșteri	Resurse naturale	Amenajarea traseelor din Anina către peșterile Ponor-Plopa, Buhui și Peștera cu Oase	1. Amenajare poteci - trepte din lemn, balustrăzi	75,000.00	U.A.T. Orașul Anina	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard
6.	Insula Paradis	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea Insulei Paradis	1. Reabilitarea / modernizare a obiectivului (execuție foișor, curățare canal insulă) 2. Modernizare a drum de	1,000,000.00	U.A.T. Orașul Bocșa	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				acces 3. Instalare panouri fotovoltaice 4.Instalare sistem de iluminat 5.Panouri informative 6. Promovare					
7.	Cantonul Silvic Padina Seacă	Infrastructură turistică	Punerea în valoare a Cantonului Silvic Padina Seacă	1. Reabilitare clădire (acoperiș, termoizolație, tâmplărie, finisaje). 2. Modernizare instalații electrice, termice, sanitare și de apă. 3. Amenajare spații interioare pentru cazare	350,000.00	U.A.T. Comuna Carașova	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				(camere, baie, spațiu comun). 4. Dotare cu mobilier, echipamente electrice și IT. 5. Montare panouri fotovoltaice cu sistem de stocare. 6. Amenajări exterioare (spațiu verde, acces, iluminat, punct informare). 7. Semnalizare turistică pentru având în vedere poziția sa strategică pe Via					

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				Transilvanica					
8.	Cheile Carașului	Infrastructură turistică	Amenajare zona de camping pentru rulote în comuna Carașova	1. Amenajarea platformelor de campare pentru rulote (pietriș compactat / pavele), asigurare electricitate, racordare la sistemul existent de apă și canalizare, constuire grupuri sanitare și dușuri 2. Realizarea/ modernizare a accesului auto și pietonal. 3. Montarea iluminatului exterior	180,000.00	U.A.T. Comuna Carașova	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				4. Amenajare zonă verde - gazon, arbori, zone de umbrire și picnic și mobilier urban 5. Panouri informative și semnalistică turistică. 6. Amenajarea unui spațiu de joacă pentru copii					
9.	Lacul Dracului	Resurse naturale	Crearea unui punct de belvedere deasupra Lacului	1. Realizarea unui drum pietruit - potecă monocurentă, semnalizare până la punctul de belvedere	550,000.00	U.A.T. Comuna Cărbunari Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
								publice din microregiune	
10.	Halta Ciudanovița	Infrastructură socio-culturală	Funcționalizarea haltei ca spațiu de luat masa cu produse locale	1. Amenajarea unor spații pentru producători locali pentru expunerea și vinderea alimentelor	35,000.00	U.A.T. Comuna Ciudanovița	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard
11.	Peșteri	Resurse naturale	Amenajarea și punerea în siguranță celor 4 peșteri aflate pe teritoriul comunei Ciudanovița	1.Amenajarea și punereaîn siguranță a celor 4 peșteri aflate pe teritoriului UAT-ului 2. Marcarea traseelor până la cele 4 peșteri cu plecare din centrul localității și	100,000.00	U.A.T. Comuna Ciudanovița	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				de la halta Ciudanovița 3. Organizarea unor tururi ghidate cu experți speologi					
12.	Lacul cu Nuferi (Mic)	Resurse naturale	Amenajarea Lacului cu Nuferi pentru agrement	1. Iluminat decorativ dinamic și sistem de supraveghere 2. Amenajare unor pereți verticali pentru bouldering si asociere pentru utilizare (comercială sau asociatie)	495,000.00	U.A.T Comuna Dognecea	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
13.	Lacul Mare	Resurse naturale	Amenajarea Lacului Mare pentru agrement	1. Iluminat decorativ dinamic și sitem de supraveghere 2. Amenajare tirolianăș ii pereti verticali de cățărare / bouldering	995,000.00	U.A.T Comuna Dognecea	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard
14.	Vechiul Drum Roman	Infrastructură socio-culturală	Marcarea și amenajarea Vechiului Drum Roman în scop turistic	1. Amenajarea unui punct de repaos 2. Iluminat decorativ regenerabil pe întreg traseul și puncte de conectivitate wi-fi in zonele de belvedere	245,000.00	U.A.T Comuna Dognecea	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
15.	Zona centrală	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea și dotarea zonei centrale a orașului	1. Amenajarea unor zone tematice de relaxare în zona centrală (colț de tihnă, pergole umbrite etc.) 2. Dotarea cu mobilier urban creativ (bănci cu panouri solare pentru încarcerare a telefoanelor, fântâni de apă potabilă moderne, coșuri de gunoi inteligente etc.)	2,000,000.00	U.A.T Orașul Moldova Nouă	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard
16.	Faleza Dunării	Infrastructură turistică	Amenajare insulă	1. Amenajare	2,500,000.00	U.A.T Orașul	Competitiv	Măsură complementa	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
			artificială de agrement	insulă artificială 2. Amenajare alei și spații de promenadă 3. Dotarea cu mobilier urban inteligent (fântână arteziană, bănci cu panouri fotovoltaice, coșuri de gunoi, etc.) 4. Iluminat arhitectural și ornamental 5. Organizare evenimente cultural-educative		Moldova Nouă		rră și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	
17.	Bolta pârâului Oravița	Infrastructură socio-culturală	Reabilitarea bolții pârâului Oravița	1.Reabilitarea bolții pârâului Oravița, aval lacuri	1,500,000.00	U.A.T. Orașul Oravița	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				și a sistemului de colectare a apelor pluviale 2. Amenajării malurilor, conservarea , restaurarea și reconstrucția structurilor istorice existente ale canalului 3.Iluminatul arhitectural 4. Realizarea de mobilier urban specific acestor amenajări				și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
18.	Fostul Cinematograf	Infrastructură socio-culturală	Reconversia fostului cinematograf în centru cultural multifuncțional, mediatecă	1. Reconversia fostului cinematograf în centru cultural multifuncțional (cinematograf, bibliotecă) 2. Dotarea centrului cu echipamente specifice fiecărei destinații 3. Organizarea de activitati socio-culturale specifice	1,700,000.00	U.A.T. Orașul Oravița	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard
19.	Baia comunală Monument istoric cod LMI CS-II-m-B-11160, „BAIA COMUNALĂ”, 1874	Infrastructură socio-culturală	Reabilitare centru balneo-climateric	1. Reabilitarea și consolidarea clădirii monument istoric și reconversia în centru	1,700,000.00	U.A.T. Orașul Oravița	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				balneo-climateric 2. Dotarea centrului balneo-climateric cu echipamente și mobilier				natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	
20.	Lacul Mare	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea Lacului Mare pentru agrement	1. Instalarea unor surse de iluminat pentru obiectiv	50,000.00	U.A.T. Orașul Oravița	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard
21.	Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița	Resurse naturale	Amenajarea traseelor turistice	1.Amenajare traseu turistic Cheile Nerei (cuprinde suprafețe din: Anina, Cărbunari, Sasca	500,000.00	RNP Romsilva Administrația PN Cheile Nerei-Beușnița U.A.T.	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				Montana, Ciclova Romana, Oravița) 2. Amenajare traseu turistic Cheile Șușarei (cuprinde suprafețe din pe 2 UAT-uri: Sasca Montana si Cărbunari) 3. Amenajare traseu Podul Bei - La Tunele (Plaja Acapulco) - Puntea Suspendată și refacerea punților peste Nera 4. Amenajare traseu		Comuna Sasca Montană		natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				Cascada la Văioaga					
22.	Dealul Gheorghe	Resurse naturale	Amenajare traseu cicloturistic de legătură cu UAT Cărbunari	1. Amenajare punct de belvedere pe dealul Gheorghe (drum spre Cărbunari)	25,000.00	U.A.T. Comuna Sasca Montană Consiliul Județean Caraș-Severin	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard
23.	U.A.T. Comuna Sasca Montană	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea spațiilor publice în U.A.T. Comuna Sasca Montană	1. Iluminat arhitectural pod spre Nera 2. Amenajare zonă de lângă râu și pod cu piatră cubică 3. Organizarea unui concurs de idei cu studenți	500,000.00	U.A.T. Comuna Sasca Montană	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				pentru crearea și instalarea unor toteme la intrarea în satele Potoc, Sasca Montană, Bogodinț și Potoc					
24.	Lacul Breazova	Resurse naturale	Amenajarea pentru agrement	1. Signalistică: instalarea unor marcaje către lac din centrul comunei 2. Amenajare locuri de popas și belvedere	100,000.00	U.A.T. Comuna Văliug RNP Romsilva	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard
25.	Comuna Văliug	Infrastructură turistică	Construire patinoar	1. Construire patinoar 2. Dotarea patinoarului cu echipamente sportive	2,000,000.00	U.A.T. Comuna Văliug	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				3. Amenajarea unor zone de relaxare (tribune) 4. Organizarea unor competiții sportive pentru copii				capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	
26.	Canalele de apă	Resurse naturale	Canalele de apă, eventual si cantoanele aferente sistemului hidroenergetic	1.Realizare trasee turistice marcate pe traseele canalelor de apă și locuri de popas	25,000.00	U.A.T. Comuna Văliug	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
27.	Cheile Carașului	Infrastructură turistică	Amenajarea zonei de picnic și agrement pe malul râului Caraș	1. Amenajarea accesului pietonal și auto 2. Construirea unei zone de picnic cu mese și bănci acoperite, grătare, foișor, pergolă, grupuri sanitare 3. Amenajare spații verzi (gazon, plantare arbori, arbuști, flori). 4. Mobilier urban: coșuri de gunoi, rastel pentru biciclete, panouri	150,000.00	U.A.T. Comuna Carașova	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				informative. 5. Iluminat exterior (preferabil LED / fotovoltaic). 6. Amenajarea unui loc de joacă pentru copii 7. Sistem de supraveghere video. 8. Panouri informative.					
28.	Baza sportivă Prolaz	Infrastructură socio-culturală	Reabilitarea bazei sportive Prolaz în vederea relansării Festival Ziua Liliacului și a dezvoltării activităților culturale, sportive și turistice din Carașova	1. Construirea unei clădiri multifuncționale (2 vestiare, grupuri sanitare jucători + public, 2 magazii, cantină cu terasă, birou, sală ședințe, sală forță).	1,200,000.00	U.A.T. Comuna Carașova	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				2. Reabilitarea terenului și a suprafeței de joc. 3. Reabilitarea gradenei și a spațiilor pentru public. 4. Amenajarea căilor de acces și a aleilor pietonale. 5. Montarea unui sistem modern de iluminat (sportiv + ambiental). 6. Repararea și modernizare a împrejmuirii și a porților de acces. 7. Amenajarea					

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				zonelor verzi și a spațiilor de relaxare.					
29.	Centru civic	Infrastructură socio-culturală	Amenajare și modernizare centru civic Carașova - spațiu de coeziune comunitară și promovare turistică	1. Amenajare urbanistică centru civic - refacere pavaje și trotuare, alei pietonale, mobilier urban, spații verzi. 2. Spațiu multifuncțional pentru evenimente - platformă spectacole, scenă modulară, iluminat evenimente, zone standuri. 3. Iluminat public și ambiental -	2,000,000.00	U.A.T. Comuna Carașova	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				iluminat arhitectural, iluminat ambiental, corpuri LED eficiente. 4. Conexiuni turistice - trasee pietonale, semnalistică turistică, panouri informative. 5. Zone recreative - spații de odihnă, mini-zonă verde, dotări pentru activități în aer liber. 6. Infrastructură utilitară - rețea electrică îngropată, prize trifazate/m					

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				onofazate, alimentare iluminat festiv.					
30.	Alte obiective	-	Finanțarea altor proiecte și investiții necesare	Finanțarea altor proiecte și investiții necesare	500,000.00	ONG-uri APL-uri Alte instituții relevante	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard+Soft
31.	Educație	-	Istorii orale și tururi ghidate în situl istoric (Oravița)	Istorii orale și tururi ghidate în situl istoric (Oravița)	60,000.00	ONG-uri (FCBM)	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
32.	Pod CFF Medgiureca	Infrastructură turistică	Studiu si proiect restaurare/refacere pod CFF Medgiureca (functionalizare pt drumetie in prima etapa), parte a vechii CFF Anina-Comarnic-Sekul.	Studiu si proiect restaurare/refacere pod CFF Medgiureca (functionalizare pt drumetie in prima etapa), parte a vechii CFF Anina-Comarnic-Sekul.	200,000.00	ONG-uri (Bikeattack, Prietenii Munților, și grupuri de inițiastivă locale)	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard
33.	Tuneluri CFF	Infrastructură turistică	Studii si proiecte restaurare/refacere tuneluri CFF (functionalizare pt drumetie in prima etapa)	Studii si proiecte restaurare/refacere tuneluri CFF (functionalizare pt drumetie in prima etapa)	200,000.00	ONG-uri (Bikeattack, Prietenii Munților, și grupuri de inițiastivă locale)	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
34.	Vechile cantoane CFF	Infrastructură turistică	Studii si proiecte restaurare/refacere a vechilor cantoane CFF (functionalizare ca adapost/punct informare/drumetie in prima etapa).	Studii si proiecte restaurare/refacere tuneluri CFF (functionalizare pt drumetie in prima etapa)	200,000.00	ONG-uri (Bikeattack, Prietenii Munților, și grupuri de inițiastivă locale)	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 4: Regenerarea și revitalizarea integrată a capitalului natural și antropic și a spațiilor publice din microregiune	Hard

Măsură complementară și de sprijin 5: Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri local

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
1.	Mediul de afaceri	-	Sprijinirea mediului de afaceri din teritoriul Banatul Montan	1.Activități hard: • amenajarea și modernizarea spațiilor, respectiv reabilitarea /extinderea /modernizarea clădirilor și elementelor de infrastructură pentru activități turistice, culturale și de agrement (ex. pensiuni mici, cafenele tematice, puncte	15,000,000.00	Societăți comerciale și alte tipuri de întreprinderi/organizații cu scop economic	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 5: Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri local	Hard + Soft

				gastronomice locale, centre de închiriere echipamente, etc.), dar și pentru activități productive și de prestări servicii, în special din industria prelucrătoare și sectoare conexe; •amenajarea și modernizarea infrastructurilor de sprijin pentru antreprenoriat, inclusiv: spații de incubare, accelerare și coworking; hub-uri pentru IMM-uri și start-up-uri;					

				spații multifuncționale pentru testare, prototipare și activități productive; • investiții în echipamente pentru servicii eco-turistice și de agrement (bărci, caiace, biciclete, echipamente sportive); • crearea și modernizarea atelierelor de meșteșuguri și artizanat pentru vizitare și vânzare directă; • dotarea și modernizarea spațiilor de producție și comercializ					

				are a produselor locale (gastronomie, artizanat, produse tradiționale); • construcția/ extinderea/ modernizarea spațiilor de producție și prestări servicii. 2.Activități soft: •dezvoltarea de servicii de sprijin pentru antreprenoriat și investitori, precum: consiliere pentru start-up-uri și IMM-uri; servicii de tip one-stop-shop pentru investitori;					

				sprijin pentru extindere, relocare și investiții noi; • participare la acțiuni de marketing integrat (ex: târg local, campanie regională, eveniment tematic); • programe de formare profesională pentru angajați în domeniul turismului, ospitalității, marketingului și sustenabilității; • inițiative educaționale și experiențiale (workshop-uri pentru turiști: gătit					

				tradițional, meșteșuguri, povești locale).					

Măsură complementară și de sprijin 6: Facilitarea participării active la programele de educație formală și non-formală, dobândirea de competențe și pregătirea pentru nevoile pieței muncii

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
1.	Centru de consiliere, formare și orientare profesională	Infrastructură socio-culturală	Crearea unui centru de consiliere, formare și orientare profesională care să ofere cursuri de calificare și recalificare în meserii legate de turism (ghizi, recepționeri, cameristă, ospătar, bucătar etc.)	1. Construcție/amenajare centru 2. Acreditare și organizare cursuri de formare 3. Oferirea de servicii de consiliere și mediere a muncii, inclusiv acompaniere și mentorat la locul de muncă	3,000,000.00	ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 6: Facilitarea participării active la programele de educație, în acord cu interesele și competențele elevilor, cât și cu nevoile pieței muncii	Hard+Soft
2.	Educație antreprenorială	-	Promovarea culturii antreprenoriale	1. Realizarea de cursuri, ateliere pentru antreprenoriat 2. Firme de exercițiu pentru școli	2,000,000.00	ONG-uri Universități, școli, licee	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 6: Facilitarea participării active la programele de educație, în acord cu interesele și competențele	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
								elevilor, cât și cu nevoile pieței muncii	
3.	Învățământ dual	-	Promovarea învățământului dual	1. Promovarea învățământului dual prin intermediul unor campanii/târguri de meserii/ateliere	1,500,000.00	ONG-uri Universități, școli, licee	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 6: Facilitarea participării active la programele de educație, în acord cu interesele și competențele elevilor, cât și cu nevoile pieței muncii	Soft
4.	Educație ecologică	Resurse naturale	Organizarea unor activități de conștientizare în vederea creșterea gradului de educație ecologică în rândul comunităților locale	1. Organizarea de ateliere/prezentări/dezbateri comunitare pe tematici ecologice	500,000.00	ONG-uri Universități, școli, licee	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 6: Facilitarea participării active la programele de educație, în acord cu interesele și competențele elevilor, cât	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
								și cu nevoile pieței muncii	
5.	Educație și conștientizare publică privind cultura industrială și feroviară	Infrastructură industrială	Program de educație și conștientizare publică privind cultura industrială și feroviară a Banatului Montan	1. Caravană de educație non-formală în școli/licee/universități și comunități locale (prezentări interactive, ateliere, dezbateri). 2. Ateliere tematice și mese rotunde cu elevi, tineri, profesori și comunitate (istorie locală, identitate, cultura industrială/feroviară, rol în turism). 3. Dezvoltarea de materiale educaționale și resurse digitale (kit educațional, broșuri, mini-	500,000.00	ONG-uri Universități, școli, licee	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 6: Facilitarea participării active la programele de educație, în acord cu interesele și competențele elevilor, cât și cu nevoile pieței muncii	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				ghid, materiale multimedia).					
6.	Educație	-	Construirea unui centru multifunctional de servicii educaționale, culturale și de formare profesională pentru copii și adulți, în spațiul adiacent Scolii Gimnaziale nr. 2 Bocșa (Cartier Măgura – comunitate romă marginalizată)	1. Reabilitare/ modernizare clădire/spațiu 2. Amenajări exterioare și accesibilizare (alei, rampă, iluminat, împrejmuire). 3. Dotare centru: mobilier, echipamente IT, materiale educaționale, echipamente pentru activități culturale și formare. 4. Programe de sprijin educațional/after school pentru copii. 5. Ateliere cultural-educaționale și activități comunitare. 6.Cursuri de	1,000,000.00	ONG-uri Universități, școli, licee	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 6: Facilitarea participării active la programele de educație, în acord cu interesele și competențele elevilor, cât și cu nevoile pieței muncii	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				formare/competențe pentru adulți + consiliere/mediere.					
7.	Educație	-	Program de formare și certificare ghizi locali	1. Organizarea a 4 cursuri de formare ghizi locali (Dognecea, Ocna de Fier, Bocșa, Reșița)	100,000.00	ONG-uri APL-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 6: Facilitarea participării active la programele de educație, în acord cu interesele și competențele elevilor, cât și cu nevoile pieței muncii	Soft
8.	Educație	-	Program de activare comunitară și educație verde în Serele UCMR Reșița	1. Dezvoltarea Serelor UCMR ca hub educațional permanent pentru școli și grădinițe 2. Organizarea de școli de vară și module educaționale tematice (natură,	100,000.00	ONG-uri (FCBM)	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 6: Facilitarea participării active la programele de educație, în acord cu interesele și competențele	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				sustenabilitate, patrimoniu industrial-urban). 3. Evenimente de activare comunitară în spațiul serelor (tip Street Delivery / zile ale comunității). 4. Ateliere de meșteșuguri și activități creative pentru copii și tineri. 5. Cursuri practice pentru plantare, compostare și grădinărit comunitar. 6.Crearea unui fond numit de activare comunitară - FCBM				elevilor, cât și cu nevoile pieței muncii	
9.	Educație	-	Creșterea gradului de conștientzare, informare si	1. Elaborarea unei Strategii și a unui Plan de acțiune privind	500,000.00	ONG-uri	Competitiv	Măsură complementa ră și de sprijin 6:	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
			educare a publicului cu privire la patrimoniul cultural-industrial-feroviar, a valorilor si obiectivelor de patrimoniu	conștientizarea publicului. 2. Implementarea strategiei de conștientizare 3. Organizarea de evenimente tematice pentru comunitățile locale 4. Elaborarea unui plan structurat de educație culturală/industriala/feroviara, cu sprijin de specialitate, care să includă dezvoltarea de pachete educative (materiale, ghiduri, resurse didactice) și stabilirea de colaborări cu școli, ONG-uri și specialiști pentru derularea				Facilitarea participării active la programele de educație, în acord cu interesele și competențele elevilor, cât și cu nevoile pieței muncii	

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				activităților educaționale dedicate tinerilor și comunităților locale. 5. Derularea anuală a unor activități educative dedicate copiilor și tinerilor din localitățile din ITI si din zona limitrofa, (minimum două pe an), sub formă de vizite ghidate, ateliere, tabere tematice sau schimburi de experiență, pentru a crește înțelegerea și aprecierea valorilor culturale ale zonei. 6. Diseminarea materialelor					

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				educative existente și nou create către cadre didactice și organizații interesate, prin întâlniri, ateliere, mese rotunde sau participarea la evenimente relevante, pentru a crește înțelegerea rolului și importantei patrimoniului cultural/industrial/feroviar.					
10.	Educație	-	Actiuni menite sa protejeze si sa conserve natura si obiectivele turistice	Organizarea de campanii de voluntariat pentru ecologizarea ariilor naturale - Organizarea de campanii de informare legat de conservarea naturii si de impactul oamenilor	500,000.00	ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 6: Facilitarea participării active la programele de educație, în acord cu interesele și competențele elevilor, cât	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				asupra mediului - Organizarea de activități educaționale Organizarea de tabere tematice				și cu nevoile pieței muncii	

Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/modernizarea infrastructurii de acces către obiectivele turistice din microregiune

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
1.	Lac Colțan	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea peisagistică a Lacului Colțan	1.Reabilitarea/modernizarea obiectivului 2. Modernizarea drum de acces 3. Instalare panouri fotovoltaice 4. Instalare sistem de iluminat 5. Panouri informative 6. Promovare	1,000,000.00	U.A.T. Orașul Bocșa	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/modernizarea infrastructurii de acces către obiectivele turistice din microregiune	Hard
2.	Iabalcea Nermed	Infrastructură turistică	Crearea rutei cicloturistice Carașova - Nermed - Iabalcea	1. Marcarea traseului cu indicatoare,instalarea panourilor informative și a hărților de orientare. 2. Pietruirea și reabilitarea zonelor de drum afectate 3. Amenajare puncte de popas cu mese, bănci, rasteluri biciclete și coșuri de gunoi. 4. Amenajarea puncte de	700,000.00	U.A.T. Comuna Carașova	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/modernizarea infrastructurii de acces către obiectivele turistice din microregiune	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				belvedere cu platforme, bănci și panouri descriptive. 5. Curățarea și stabilizarea traseului în zonele cu vegetație sau risc					
3.	Modernizare a străzilor principale în localitățile Ilidia și Socoloari, Comuna Ciclova Română	Infrastructură socio-culturală	Pavare piatră cubică din granit cu dimensiuni de 10x10x10	Strada principală în Ilidia:1.300 m Strada principală în Socolari: 750 m	2,400,000.00	U.A.T. Comuna Ciclova Română	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/modernizarea infrastructurii de acces către obiectivele turistice din microregiune	Hard
4.	Cheile Gârliște	Infrastructură turistică	Amenajare drum de legătură Cheile Gârliște - Viaductul Jitin	1. Amenajarea drum de legătură Cheile Gârliște - Viaductul Jitin - comuna Goruia 2. Marcarea traseului 3. Amenajarea unor puncte de repaos și belvedere	3,000,000.00	U.A.T. Comuna Ciudanovița U.A.T Comuna Goruia	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/modernizarea infrastructurii de acces către obiectivele	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
								turistice din microregiune	
5.	Rezervația Naturală Cheile Gârlișteei	Resurse naturale	Amenajarea drumului de acces către intrarea în Chei	1. Amenajarea drumului de acces către intrarea în Chei 2. Amenajarea și marcarea zonei de intrare în Chei	5,000.00	U.A.T. Comuna Goruia Parcul Național Semenic - Cheile Carașului	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/modernizarea infrastructurii de acces către obiectivele turistice din microregiune	Hard
6.	Punct vamal	Infrarastructură turistică	Amenajare traseu turistic între Ciudanovița și punctul vamal Moldova Nouă	1. Amenajare traseu pietonal și/sau ciclistic 2. Signalistică 3. Promovarea conexiunii cu Via Transilvanica	500,000.00	U.A.T Orașul Moldova Nouă U.A.T. Comuna Ciudanovița	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/modernizarea infrastructurii de acces către obiectivele turistice din microregiune	Hard
7.	Lacul Vârtoape	Resurse naturale	Amenajarea lacului pentru agrement	1. Amenajarea și modernizarea drumului de acces către lac, pentru a asigura circulația în	2,000,000.00	U.A.T. Comuna Ocna de Fier	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/mode	Hard

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				condiții bune și sigure pentru vizitatori. 2. Refacerea și punerea în siguranță a digului/barajului, inclusiv realizarea unui zid de sprijin pentru consolidare. 3. Curățarea lacului și a zonei învecinate, prin lucrări de ecologizare și întreținere a mediului natural. 4.Construirea unui ponton și a unor cabine de schimb, pentru facilitarea activităților recreative și de agrement pe apă. 5. Dotarea zonei de agrement cu mobilier urban (mese, bănci, coșuri de gunoi), pentru confortul vizitatorilor				rnizarea infrastructurii de acces către obiectivele turistice din microregiune	

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
8.	Muzee	Infrastructură socio-culturală	Amenajarea traseului Muzeelor Locale în scop turistic	1. Achiziționarea unui trenuleț turistic pentru transportul turiștilor	50,000.00	U.A.T. Orașul Oravița	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/modernizarea infrastructurii de acces către obiectivele turistice din microregiune	Hard+Soft
9.	Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița	Resurse naturale	Amenajare parcare la punctele de intrare în localitate Potoc	1. Înființare parcare la plecarea pe traseul spre Ochiul Bei la punctele de intrare din localitatea Potoc 2. Achiziție microbuz electric /trenuleț pentru transportul turiștilor, biciclete electrice	1,500,000.00	RNP Romsilva U.A.T. Comuna Sasca Montană TMK	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/modernizarea infrastructurii de acces către obiectivele turistice din microregiune	Hard
10.	Traseu Lupac-Dognecea	Infrastructură turistică	Traseu verde accesibil Lupac-Dognecea cu stații educaționale	1. Amenajarea unei promenade pietonale accesibile în Lupac (zone asfaltate/pavate, rampe, trotuare, iluminat), inclusiv	1,000,000.00	UAT Lupac UAT Dognecea	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/modernizarea infrastructurii	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				traversări sigure. 2. Realizarea unui podeț/podețe peste pârâu și a altor mici lucrări de traversare necesare pe traseu. 3. Implementarea de măsuri de siguranță rutieră la intersecția cu DJ (ex. semafor / trecere pietoni semnalizată), în zona cu risc ridicat de accidente. 4. Reabilitarea și întărirea drumului local/forestier existent, inclusiv balustrade, consolidări și rigole unde este necesar. 5. Amenajarea tronsonului abrupt către Crucea Verde prin soluții care reduc panta: serpentine/trepte, terasare, elemente de sprijin și siguranță.				de acces către obiectivele turistice din microregiune	

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				6. Amenajarea punctului „Crucea Verde” ca punct de belvedere/odihnă și reculegere (troiță, platformă, bănci). 7. Amenajarea de stații educaționale tematice pe traseu (mamifere, păsări, plante, insecte, ciuperci etc.) cu panouri interactive și elemente rezistente anti-vandalism. 8. Amenajarea de puncte de popas (bănci, mese, zone umbrite), inclusiv puncte pentru familii și seniori. 9. Instalarea de iluminat autonom cu panouri solare, eventual cu prize USB pentru încărcare. 10. Facilități de bază: fântâni/cișmele,					

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				toalete ecologice (unde e fezabil), coșuri de gunoi.					
11.	Infrastructură rutieră	Infrastructură turistică	Modernizarea/Reabilitarea/Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	Modernizarea/Reabilitarea/Crearea altor drumuri și trasee de acces către puncte de interes și obiective prioritare	10,000,000.00	UAT Reșița UAT Anina UAT Bocșa UAT Moldova Nouă UAT Oravița UAT Carașova, UAT Cărbunari UAT Ciclova Română UAT Ciudanovița UAT Dognecea UAT Goruia UAT Lupac UAT Ocna de Fier UAT Sasca Montană UATVăliug	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 7: Crearea/modernizarea infrastructurii de acces către obiectivele turistice din microregiune	Hard

Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru dezvoltarea societății civile din Banatul Montan

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
1.	Centre de tineret și voluntariat	Infrastructură socio-culturală	Dezvoltarea unor centre de tineret și voluntariat în cadrul UAT-urilor	1. Construirea/ amenajarea de centre de tineret și voluntariat 2. Asigurarea functionarii centrelor cu activități permanente pentru tineri (educationale, culturale, de educație non-formală, de voluntariat) 3. Organizarea unor campanii de voluntariat menite să pastreze arealul curat și sa crească implicarea în rândul membrilor comunităților 4. Activități/ concursuri educaționale adresate tinerilor	8,000,000.00	APL-uri, ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru Dezvoltarea Societății Civile din teritoriul ITI Banatul Montan	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				și voluntarilor legat de importanța sustenabilității și a protejării mediului 5. Organizarea de tabere tematice					
2.	Promovarea interculturalitățiii zonei	Infrastructură socio-culturală	Dezvoltarea unor activități menite să promoveze interculturalitatea toleranța și intelegerea in arealul ITI incluzand publicarea unor monografii, realizarea de materiale si activitati unde sa fie puse in valoare traditiile si cultura minoritatilor	1. Publicarea unor monografii in fiecare comunitate locala 2. Organizarea anual a festivalului itinerant(Festivalul Minorităților etnice din Banat) 3. Realizarea unor activități de tipul Podcast, dezbateri sau prezentări legat de trecutul, prezentul și viitorul	3,000,000.00	APL, ONG, SCOLI, Muzee, case de cultură	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru Dezvoltarea Societății Civile din teritoriul ITI Banatul Montan	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				minorităților din areal 4. Realizarea unor consursuri, expoziții, evenimente culturale ale minorităților din arealul ITI					
3.	Catalogul patrimoniului industrial	Infrastructură socio-culturală	Realizarea unui catalog al obiectivelor de patrimoniu și infrastructură industrială al microregiunii ITI Banatul Montan	1. Inventarierea tururor obiectivelor de infrastructură și patrimoniu industrial din teritoriul ITI 2. Realizarea unui catalog al obiectivelor de patrimoniu și infrastructură industrială al microregiunii ITI Banatul Montan 3. Crearea unor materiale informative unitare și diseminarea acestora în cadrul agențiilor de turism,	200,000.00	ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru Dezvoltarea Societății Civile din teritoriul ITI Banatul Montan	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				restaurantelor etc. 4. Creșterea vizibilității obiectivelor inventariate prin organizarea de ateliere de creație, experiențiale în cadrul unor evenimente comunitare					
4.	Zilele patrimoniului	Infrastructură industrială	Punerea în valoarea a moștenirii industriale prin concepte de regenerare urbană	1. Organizarea de ateliere de creație / idei pentru transformarea / regenerarea teritoriului (ex. concurs de idei pe mai multe teme) 2. Organizarea unor dezbateri pe tematica de regenerare și punere în valoare a patrimoniului și infrastructurii industriale abandonate	150,000.00	ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru Dezvoltarea Societății Civile din teritoriul ITI Banatul Montan	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				3. Organizarea unei serii limitate de podcast pe tema moștenirii industriale a microregiunii ITI Banatul Montan 4. Realizarea și promovarea unor ghiduri de estetică arhitecturală pentru microregiunea ITI Banatul Montant în parteneriat cu arhitecți și specialiști locali					
5.	Zilele patrimoniului	Infrastructură industrială	Dezvoltarea unei arhive digitale comunitare dedicată minorităților din microregiunea ITI Banatul Montan	1. Crearea unei arhive digitale comunitare cu fotografii, interviuri, povești ale minorităților și localnicilor din microregiunea ITI Banatul Montan 2. Organizarea unui tur ghidat monografic - trasee în sate cu	50,000.00	ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru Dezvoltarea Societății Civile din teritoriul ITI Banatul Montan	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				explicații despre istoria locală și tradiții 3. Organizarea unor sesiuni de storytelling intergenerațional între tineri și vârstnici din comunități					
6.	Zilele patrimoniului	Infrastructură industrială	Conservarea moștenirii industriale prin acțiuni comunitare și educative	1. Organizarea unor ateliere de fotografie industrială în zonele fostelor fabrici și uzine 2. Realizarea unor tururi ghidate „Pe urmele industriei vechi” pentru localnici și turiști 3. Pregătirea unor programe educaționale despre istoria industrială dedicate școlilor (prezentări, filme documentare) 4. Organizarea	100,000.00	ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru Dezvoltarea Societății Civile din teritoriul ITI Banatul Montan	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				unui concurs de machete 3D cu propuneri de regenerare a unor spații industriale abandonate					
7.	Zilele patrimoniului	Infrastructură industrială	Realizarea unui studiu de identitate culturală și etnografică a comunităților multiculturale	1. Inventarierea comunităților (croați, cehi, germani, sârbi, romi, comunități montane tradiționale) 2. Realizarea de interviuri etnografice cu localnici, bătrâni, lideri comunitari 3. Organizarea unor ateliere locale de identificare a elementelor de patrimoniu cultural viu 4. Colectarea de fotografii, înregistrări audio-video relevante pentru studiul etnografic	200,000.00	ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru Dezvoltarea Societății Civile din teritoriul ITI Banatul Montan	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				5. Analiză comparativă a identităților culturale din comunitățile ITI Banatul Montan					
8.	Zilele patrimoniului	Infrastructură industrială	Identificarea potențialului de dezvoltare a turismului industrial	1. Inventarierea siturilor industriale (funiculare, puncte miniere, uzine etc.) 2. Evaluarea accesibilității, siguranței și atractivității turistice a fiecărui obiectiv 3. Organizarea de mese rotunde cu specialiști: istorici, arhitecți, ghizi, reprezentanți ai fostelor industrii 4. Consultări locale cu autorități, ONG-uri, comunități, pentru identificarea barierelor și	150,000.00	ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru Dezvoltarea Societății Civile din teritoriul ITI Banatul Montan	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				oportunităților 5. Sondaje în rândul locuitorilor și turiștilor privind interesul pentru turism industrial 6. Workshop de co-creare a unor posibile trasee turistice industriale 7. Realizarea unui ghid de bune practici (turism industrial în Europa, reconversii de succes)					
9.	Zilele patrimoniului	Infrastructură industrială	Organizarea unui forum a patrimoniului Industrial din Banatul de Munte	1. Crearea unui forum al patrimoniului și infrastructurii industriale 2. Organizarea de paneluri de discuții cu experți privind viitorul uzinelor, minelor, furnalelor 3. Organizarea	100,000.00	ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru Dezvoltarea Societății Civile din teritoriul ITI Banatul Montan	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				unui atelier tehnic: soluții de conservare, siguranță și reutilizare funcțională a structurilor industriale 4. Organizarea unui tur ghidat în Reșița: furnale, uzine, turnătorii, locomotive și a unei vizite la Mina Anina sau zone industriale abandonate 5. Realizarea unui scurt documentar al evenimentului și crearea unei pagini web cu materiale, prezentări, studii, discuții					
10.	Educație în muncă	-	Promovarea meseriilor din domenii industriale	1. Organizarea unor campanii pentru creșterea gradului de conștientizare în rândul elevilor	50,000.00	ONG, Unități de învățământ	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru	Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				asupra muncii în domenii industriale 2. Concursuri școlare privind educația în muncă				Dezvoltarea Societății Civile din teritoriul ITI Banatul Montan	
11.	Voluntariat	-	Crearea unui centru regional de voluntariat	1. Amenajarea și înființarea unui centru regional de voluntariat 2. Formarea echipei 4. Dotarea centrului de coordonare și a punctelor locale 5. Crearea unui program de voluntariat pentru tineri, familii, vârstnici	4.000.0000	ONG	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru Dezvoltarea Societății Civile din teritoriul ITI Banatul Montan	Soft
12.	Voluntariat	-	Înființarea Asociatiei culturale/comunitare a comunitatii din zona Randuri	1. Crearea unei asociații cultural/comunitare a comunității din zona Rânduri care sa dezvolte activități culturale, să promoveze antreprenoriatul	250.000	ONG-uri	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru Dezvoltarea Societății Civile din teritoriul ITI	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				și conservarea acestei zone a orașului.				Banatul Montan	
13.	Educație	Infrastructură socio-culturală	Amenajari de tip social-educațional și verde, care dezvoltă infrastructură comunitară multifuncțională și mecanisme inovative de finanțare sustenabilă, integrate cu infrastructuri de energie regenerabilă, servicii de recreere educativă și sănătate psihică - terapii asistate de animale, contribuind la incluziunea socială și tranziția verde a microregiunii Banatul Montan	1.Construirea centrului comunitar: amenajarea bazei pentru activități asistate de animale; dezvoltarea traseelor ecvestre urbane și periurbane; instalarea sistemelor de energie regenerabilă la membrii asociației; amenajări pentru accesibilitate universală. 2.Realizarea unei baze de date (Hartă interactivă) cu produse locale din zonă, servicii și locații devenite green prin	600,000.00	ONG-uri (GREEN DAO)	Competitiv	Măsură complementară și de sprijin 8: Intervenții pentru Dezvoltarea Societății Civile din teritoriul ITI Banatul Montan	Hard+Soft

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
				acțiunea Asociației - corelat cu Via Transilvanica. 3. Programe de hipoterapie și terapie asistată de animale; 4. Ateliere și workshopuri de soluții și educație în sustenabilitate aplicată; 5. Programe de recreere educativă pentru copii și familii; 6. Operarea fondului de micro-finanțare GreenDAO; 7. Evenimente comunitare și activități turistice.					

Asistență tehnică

Nr crt.	Obiectiv vizat	Tip obiectiv	Denumire proiect	Investiții necesare	Valoare estimată (Euro)	Stakeholder	Tip proiect	Direcții de intervenție	Tip acțiuni
1.	-	Asistență tehnică	Asistență tehnică	Asistență tehnică pentru funcționarea ITI	13,000,000.00	ITI Banatul Montan	Asistență tehnică	Asistență tehnică	Soft

ASOCIAȚIA PENTRU
DEZVOLTARE INTERCOMUNITARĂ
ITI BANATUL MONTAN

Titlul proiectului: Strategia pentru dezvoltare teritorială integrată a microregiunii Banatului Montan

Cod MySMIS: 333914

Editorul materialului: Synesis Partners

Data realizării: 06.2025-02.2026